Prof. Dr. M. Es’ad COŞAN

HADİS DERSLERİ 1

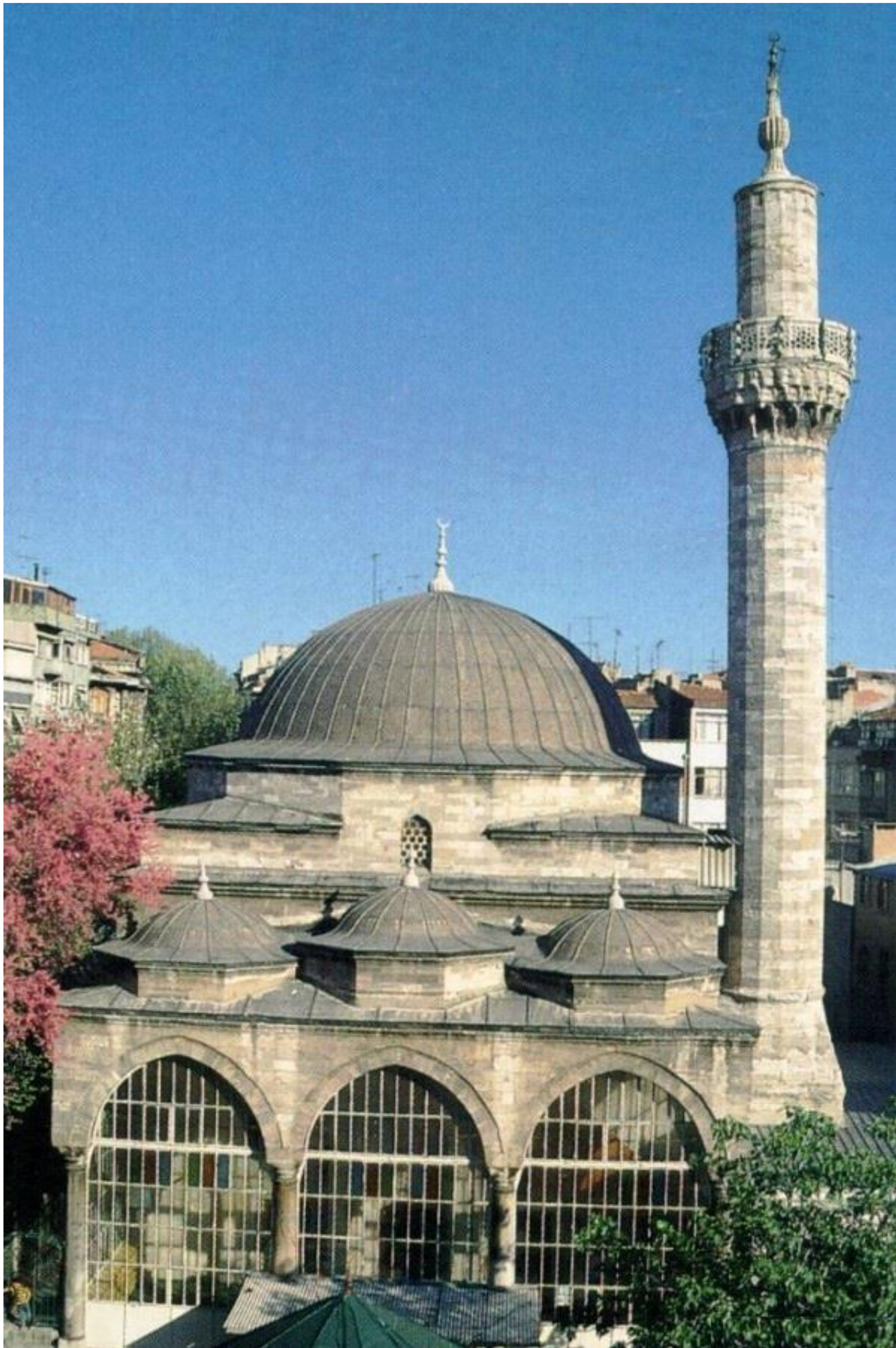
Hazırlayan:

Dr. Metin ERKAYA

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

Gümüşhaneli Hazretleri, tasavvufî bir camiada bir hadis koleksiyonunu, yâni *Râmûzü'l-Ehàdîs*'i ders kitabı olarak ortaya koymuştur. Bu, tasavvuf tarihinde çok mühim ve önemli bir hadisedir. Sonra da, "Bizim şu hadis koleksiyonumuzu dikkatle okursanız, kısa zamanda muhakkik bir alim olursunuz!" buyurmuştur.

Râmûzü'l-Ehâdis, her hadis metninin ilk kelimesi esas alınarak alfabetik olarak sıralanmış hadislerden oluşmaktadır. Her hadis metninin sonunda, hadisin alındığı kaynak, ravi ve bazen de hadisin sıhhati hakkında bilgi verilmiştir.

Gümüşhâneli Hazretleri'nin, az sözle çok mânâ veren, ezberlenmesi kolay, vecîz ve alimlerce muteber 7101 hadisi bir araya getirmesiyle oluşan bu eser, iki bölümden oluşmaktadır: İlk bölüm genel konularda 6400 hadis-i şerif ihtiva etmektedir. İkinci bölüm ise, Peygamber Efendimiz'in evsaf ve şemâilini anlatan 701 hadisten oluşmaktadır. Müellif bu eseri, 125'i aşkın kaynağa müracaat ederek hazırlamıştır.

Müslümanın şeriatin çizgisinden kaymaması için emniyet, hadis-i şeriftedir. Hadis-i şerife sarılmayan kimse, şeriatın çizgisinde devam edemez, ayağı kayar. Çünkü şeriatın çizgisi kıl kadar incedir, kılıç kadar keskindir. Ona ancak hadis-i şerife sarılarak, hadis-i şerif yolunda yürüyerek, takvâ yolunu yol edinerek, ihlâs ile hareket ederek ulaşılabilir.

Onun için, Gümüşhaneli Hazretleri tarafından başlatılan *Ramûz el-Ehâdîs* dersleri, bu dergâhın mürşidleri tarafından devam ettirilmiştir. İskenderpaşa Camii'nde Mehmed Zâhid Kotku (Rh.A) Hazretleri bu dersleri 1977 yılına kadar sürdürmüş; 1977'den itibaren ise, Prof. Dr. M. Es'ad Coşan Hocamız ders yapmıştır. Mehmed Zâhid Kotku Hazretleri'nin vefatından sonra, Ankara'da da düzenli olarak hadis dersleri başlatmışlardır. 28 Şubat dönemi dolayısıyla yurtdışına çıkana kadar bu dersleri devam ettirmişlerdir. Yurt dışına çıkmadan önceki son hadis dersi, 4 Mayıs 1997 Pazar günü İskenderpaşa Camii'de yapılmıştır.

Elinizdeki eser, bu derslerin yazıya aktarılması ve yayına hazırlanmasıyla oluşmuştur. Birinci ciltte 21. 12. 1980 - 10. 05. 1981 tarihleri arasındaki 19 adet ders yer almaktadır.

Hocaefendi'nin konulara yaklaşımı, açıklamaları, değerlendirmeleri ve tavsiyeleri okuyucunun istifadesine sunulmuştur. Konuşma üslûbunu da muhafaza ederek hazırladığımız bu eserin, okuyucuya pek çok şeyler kazandıracağını ümid ediyoruz.

Konuşmaların yazıya aktarılmasında emeği geçen M. Zahid Erkaya'ya ve M. Esad Erkaya'ya; kaset temininde yardımcı olan kardeşlerimize; teknik konularda yardım eden Hacı Ali Erkaya'ya, Abdüllatif Erkaya'ya ve Ahmed Enis Erkaya'ya teşekkür ediyor ve eserin hayırlara vesile olmasını diliyoruz.

Dr. Metin ERKAYA
Sincan, 11 Nisan 2008

KISALTMALAR

SAS	: *Salla'llàhu aleyhi ve sellem.*
AS	: *Aleyhi's-selâm.*
RA	: *Radıya'llàhu anh / anhâ / anhümâ.*
Rh.A	: *Rahmetu'llàhi aleyh.*
KS	: *Kaddesa'llàhu sirrahû.*
RE.	: *Râmûzü'l-Ehàdîs*
ME.	: *Muhtâru'l-Ehàdîs*
RS.	: *Riyàzu's-Sàlihîn*
a.g.e.	: Adı geçen eser.
v.	: Vefatı.
vs.	: ve sâire
s.	: sayfa
(خ)	: Buhàrî, *Sahîh*
(م)	: Müslim, *Sahîh*
(د)	: Ebû Dâvud, *Sünen*
(ت)	: Tirmizî, *Sünen*
(ن)	: Neseî, *Sünen*
(ه)	: İbn-i Mâce, *Sünen*
(حم)	: Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*
(عب)	: Abdü'r-Rezzâk, *Musannef*
(ط)	: Tayâlisî, *Müsned*
(ش)	: İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*
(ع)	: Ebû Ya'lâ, *Müsned*
(طب)	: Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*
(طس)	: Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*
(قط)	: Dâra Kutnî, *Sünen*
(حل)	: Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*

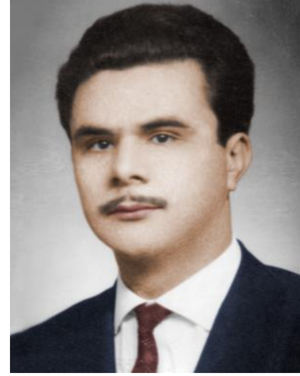
(ق)	: Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*
(هب)	: Beyhakî, *Şuabü'l-İman*
(عق)	: Ukaylî, *Duafâ*
(عد)	: İbn-i Adiyy, *Kâmil fi'd-Duafâ*
(خط)	: Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*
(كر)	: İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*
(حب)	: İbn-i Hibbân, *Sahîh*
(ك)	: Hâkim, *Müstedrek*
(ض)	: Ziyâ el-Makdisî, *el-Ehâdîsü'l-Muhtare*
(در)	: Dârimî, *Sünen*
(خز)	: İbn-i Huzeyme, *Sahîh*
(بر)	: İbn-i Abdi'l-Ber, *el-İstiâb*
(غ)	: Begavî, *Şerhü's-Sünneh*
(طح)	: Tahâvî, *Şerhü Maâni'l-Âsâr*

PROF. DR. MAHMUD ES'AD COŞAN

(14 Nisan 1938 - 4 Şubat 2001)

14 Nisan 1938 (13 Safer 1357) tarihinde, Çanakkale'nin Ayvacık ilçesinin Ahmetçe köyünde doğdu. Babası Halil Necâti Efendi, annesi Şâdiye Hanım'dır. Anne ve baba tarafından soyu, Buhàra'dan Çanakkale'ye göç etmiş seyyidlere dayanır.

Küçük yaşta iken ailesi İstanbul'a taşındı. 1950'de İstanbul Vezneciler İlkokulu'nu, 1956'da Vefa Lisesi'ni bitirdi. Aynı yıl İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arap-Fars Filolojisi Bölümü'ne girdi. Arap Dili ve Edebiyatı, İran Dili ve Edebiyatı, Ortaçağ Tarihi ile Türk-İslâm Sanatı sertifikalarını alarak, 1960 yılında Edebiyat Fakültesi'nden mezun oldu.

Aynı yıl, Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi'nde açılan asistanlık imtihanını kazanarak, Klasik-Dinî Türkçe Metinler Kürsüsü'ne asistan olarak girdi. Fakülte yayın komisyonunda iki yıl sekreterlik yaptı. 1965 yılında, XV. Yüzyıl şairlerinden olan *Hatiboğlu Muhammed ve Eserleri* konusunda doktora tezi vererek ilâhiyat doktoru ünvanını aldı. 1967-1968 yıllarında Ankara Yükseliş Mühendislik ve Mimarlık Özel Yüksek Okulu'nda *Türkçe ve Hümaniter Bilgiler* derslerini verdi.

Askerlik görevine Tuzla Piyade Okulunda başladı (15 Ekim 1971). Ağrı Patnos'ta yedeksubay olarak tamamladı (31 Aralık 1972).

1973 yılında, *Hacı Bektâş-ı Velî, Makàlât* adlı doçentlik tezi ile doçent ünvanını aldı ve Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Türk-İslâm Edebiyatı Kürsüsü'ne öğretim üyesi olarak tayin edildi. 1977-1980 yıllarında Sakarya Devlet Mimarlık ve

Mühendislik Akademisi'nde Türk Dili ve Edebiyatı dersleri verdi. Yurtdışında çeşitli üniversitelerde misafir öğretim üyeliklerinde bulundu.

1982 yılında, *İbrâhim-i Müteferrika ve Risâle-i İslâmiyye* isimli takdim teziyle ilâhiyat profesörü oldu. Sosyal ve kültürel faaliyetlere daha fazla zaman ayırabilmek düşüncesiyle, 1987 yılında emekliliğini isteyerek üniversiteden ayrıldı.

İlk dînî eğitimini ailesinde gördü. Dedesi Molla Mehmed Efendi, İstanbul'da medreselerde ilim tahsil etmiş ve Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddin Hazretleri'ne intisab etmiş bir kimseydi. Çanakkale Savaşında şehid olmuştur.

Babası Halil Necâti Efendi, küçük yaşta köyünde hafızlığını tamamladı. Gençliğinde Gümüşhaneli dergâhına mensub Çırpılarlı Hacı Ali Efendi'nin medresesine devam etti. İlk tasavvuf dersini de ondan aldı. Medreseler kapandıktan sonra tekrar köyüne döndü. Şadiye Hanım'la evlendi (1928).

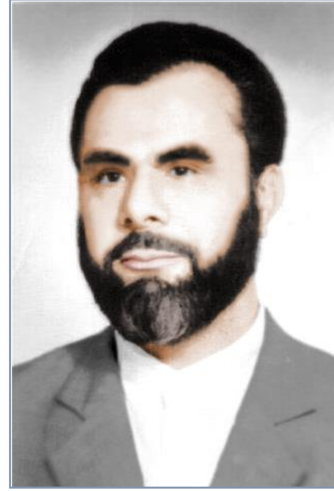
Şâdiye Hanım da aynı sülâleden zikir ehli, bilgili bir hanımdı. Bu evlilikten beşi erkek, ikisi kız, yedi çocukları oldu. Prof. Dr. Mahmud Es'ad Coşan Hocaefendi, ailenin dördüncü çocuğudur.

Halil Necâti Efendi, çocuklarını okutmak amacıyla 1942 yılında İstanbul'a taşındı. Bir süre ticaretle meşgul oldu. O sırada, Şehzâdebaşı Damat İbrahim Paşa Camii'nde Serezli Hasîb Efendi'nin sohbetlerine devam etti. Onun vefatından sonra, Kazanlı Abdül'aziz Efendi'ye intisab etti. Onun Ümmügülsüm Camii'ndeki sohbetlerine katıldı. Abdül'aziz Efendi'nin tavsiyesi ile girdiği müezzinlik imtihanını kazanarak, Fatih Müftülüğü'nde göreve başladı. Abdül'aziz Efendi'nin vefatından sonra (1952), irşad görevini sürdüren Mehmed Zâhid Kotku Hazretleri'nin sohbetlerine devam etti. Onun yakın dostlarından oldu.

Bu münasebetle, Prof. Dr. Mahmud Es'ad Coşan Hocaefendi, küçük yaşta hocaefendilerin meclislerinde bulundu, onların maddî ve manevî ilgilerine mazhar oldu.

Edebiyat Fakültesi'nden mezun olduktan sonra, 1960 yazında Mehmed Zâhid Kotku Hazretleri'nin kızı Muhterem Hanım'la evlendi. Aynı yılın sonbaharında, Ankara İlâhiyat Fakültesi'ndeki asistanlık görevi dolayısıyla Ankara'ya taşındılar.

İlâhiyat Fakültesi'ndeki öğretim üyeliği yıllarında, Hocaefendi'nin kapısı herkese açıktı. Öğrencilerin çok sevdiği ve saygı gösterdiği bir kimseydi. Talebe gelir, kapıyı çalar, derdini anlatır, cevabını alır, müsterih bir çehre ile ayrılırdı. Olaylı ve kavgalı zamanlarda öğrencilerin arasına girer, onları akl-ı selime davet eder, kavgaları önlemeye çalışırdı.

1960'lı yıllarda fakültede resmî ders olarak Kur'an-ı Kerim dersi yoktu. Öğrenciler kendi gayretleriyle, Arapça'dan, Farsça'dan faydalanarak Kur'an-ı Kerim öğrenmeğe çalışıyordu. Bunu gören Hocaefendi, müsait zamanlarında hasbî olarak, isteyenlere Kur'an-ı Kerim ve Osmanlıca dersleri veriyordu.

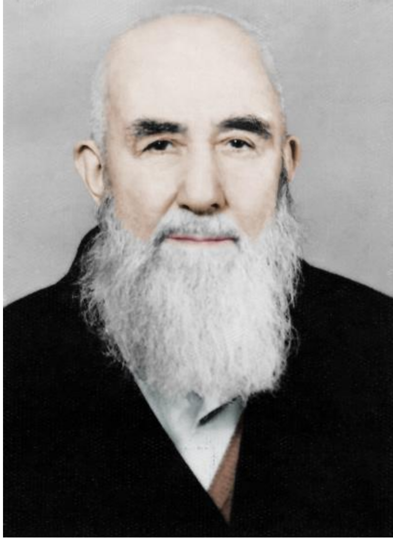
Öğrencilerini bilimsel araştırmalara, master ve doktora yapmaya teşvik ederdi. Öğretim üyeleri arasında saygınlığı vardı. Sahasında söz sahibi idi. Özellikle Türk-İslâm Edebiyatı'nda, ilk müracaat edilen kimseydi. Kendisinden önce profesör olmuş hocalar bile, ağır bir parça, çetin bir şiir oldu mu;

"—Es'ad Bey, şuna beraber bakabilir miyiz?" diye kendisine gelirlerdi. Herkese yardımcı olmaya çalışırdı.

İlk yıllar Kurtuluş'ta oturuyorlardı. Daha sonra Kalaba'ya taşındılar (1963). Evlerinin yakınında cami yoktu. Bir mescid açılması için önderlik etti. Daha sonra onun gayretleriyle bir dernek kurulup, cami yeri alındı. Üstte Kur'an Kur'an Kursu,

altta cami olmak üzere cami inşaatının yapılmasına gayret etti. Buralarda zaman zaman hadis ve tefsir sohbetleri yaptı.

Komşuluk ilişkileri çok mükemmeldi. Bütün yorgunluklarına ve yoğunluklarına rağmen, komşularına da vakit ayırırdı. Karşılıklı ziyaretleşmeler olurdu. Ziyaretlerde tebessümü eksik etmezdi. Ziyaret sırasında, kütüphaneden uygun bir kitap alır, orada bulunanlardan birisine bir yer açtırırdı. Sonra oradan bir miktar okuyarak sohbet ederdi.

Mehmed Zâhid Kotku Hazretleri, hemen her yıl Ankara'ya gelir, evlerinde bir süre misafir kalırdı. Ankara'nın çeşitli semtlerinde, çevre ilçelerde sohbetler, ziyaretler olurdu. Bazen de M. Es'ad Hocaefendi'yi de yanına alır, Anadolu'nun muhtelif şehirlerine beraber seyahat ederlerdi.

1977 Yılında, Mehmed Zâhid Kotku Efendi'nin bizzat elinden tutarak kürsüye oturtması ile İskenderpaşa Camii'nde *Râmûzü'l-Ehàdîs* derslerine başladı. Hafta sonlarında İstanbul'a gidiyor, pazar günü hadis dersini yapıp Ankara'ya dönüyordu.

Mehmed Zâhid Efendi'nin hastalığında, ameliyatında hep yakın hizmetinde bulundu. Son demlerinde de yanıbaşındaydı. Onun arzusu üzerine, 13 Kasım 1980 (5 Muharrem 1401) günü vefatından sonra, cemaatin eğitimiyle ve her türlü meselesiyle ilgilenme, tebliğ ve irşad görevini üstlendi.

Tasavvufî nisbeti; hocası Mehmed Zâhid Efendi vasıtasıyla Nakşibendî Tarikatı'nın, Hàlidiyye kolunun, Gümüşhâneviyye şubesidir. Ayrıca Kàdiriyye, Sühreverdiyye, Kübreviyye, Çeştiyye, Mevleviyye, Halvetiyye ve Bayrâmiyye tarikatlarından da irşada me'zundur.

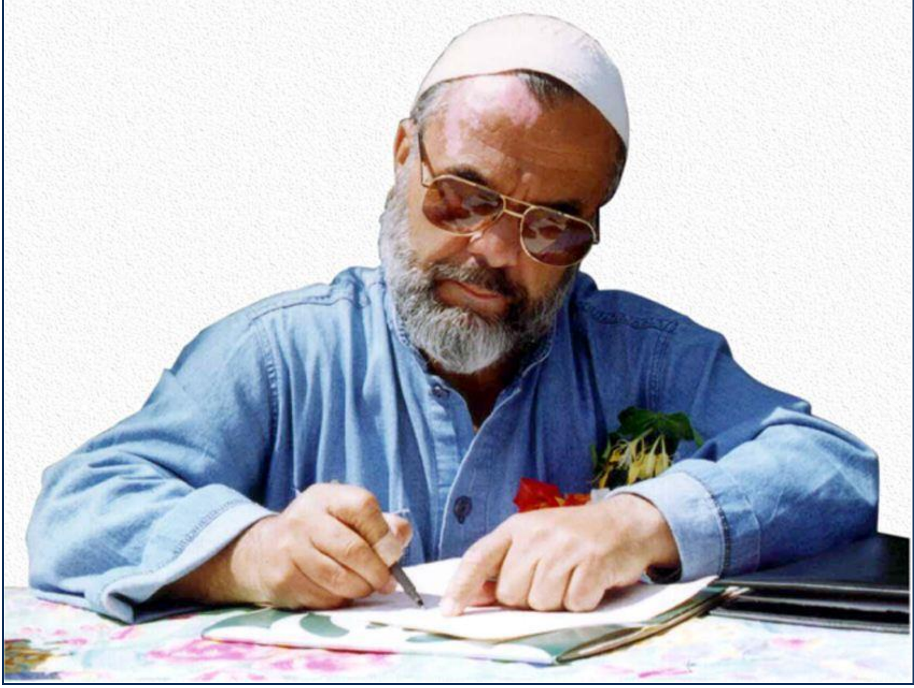
Onun döneminde hadis derslerine ilgi daha da arttı. Cemaat yer bulamadığı için camiye ilâveler yapıldı, ders dinlenilecek yerler beş-altı kat genişletildi. Caminin yanındaki eski binalar alınarak camiye katıldı. Ayrıca Ankara, İzmir, Bursa, Sapanca, İzmit ve Eskişehir'de mutad hadis dersleri başlatıldı.

Mehmed Zahid Kotku Efendi'nin emri üzerine kurduğu "Hakyol Vakfı"nın çalışmalarıyla bizzat ilgilendi, muhtelif yerlerde şubeler açtırdı. Eğitim ve yardımlaşma faaliyetini yaygınlaştırmak için çalışmalar yaptı. Sanat ve kültürle ilgili çalışmalar yapmak üzere "İlim, Kültür ve Sanat Vakfı"nı, sağlık hizmetleri için "Sağlık Vakfı"nı kurdurdu. Hanımların eğitimiyle ilgili olarak "Hanım Dernekleri"nin; çevre ile ilgili çalışmalar yapmak üzere "İlim, Ahlâk, Kültür ve Çevre Dernekleri"nin kurulmasını ve yaygınlaştırılmasını teşvik etti. Bu çalışmalarla toplumun güzel amaçlar için bir araya gelmesini, organize olmasını sağlamaya çalıştı.

Vakıflara ait, harabe haline gelmiş birtakım ecdad yadigârı eserlerin tamir ve tecdidiyle ilgilendi. Onların gayesine uygun olarak tekrar faaliyete geçmesini temin etti. (Ahmed Kâmil Tekkesi, Selâmi Mustafa Efendi Tekkesi, Şeyh Murad Efendi Dergâhı, Şadiye Hatun Şifâ Külliyesi...)

Eğitimin yaygınlaştırılması için basın ve yayın çalışmalarıyla ilgilendi. 1983 Eylülünde İslâm dergisi, 1985 Nisanında Kadın ve Aile ve İlim ve Sanat dergisi yayınlanmaya başladı. Daha sonra, Gülçocuk dergisi çıkartıldı. Sağlık ve bilimle ilgili konularda isePanzehir dergisi yayınlandı. Vefa Yayıncılık adına yayınlanan bu dergilerle yakından ilgilendi ve makaleler yazdı.

Bu dergiler ilgilendikleri sahalarda kamuoyuna önderlik ettiler. Yayınladıkları yazılarla, araştırma dosyalarıyla ve İslâm dünyasından haberlerle halkımızın bilgilenmesine ve bilinçlenmesine katkıda bulundular. İyimser, ümit verici, yol gösterici yazılarla pek çok hayırlı gelişmelere sebep oldular. Haklarında sempozyumlar, doktora tezleri yapıldı. Bir ara İslâm dergisinin tirajı yüz bini aştı. *İslâm* ve *Kadın ve Aile* dergileri, 1998 Haziranına kadar aksamadan yayınlarını sürdürdüler.

Kitap yayıncılığı için Sehâ Neşriyat'ı kurdu; çeşitli dinî, edebî, tarihî, kültürel eserler neşredildi. Yayıncılığın geliştirilmesi, haftalık ve günlük yayınlara geçilebilmesi için çalışmalar başlattı. Onun gayretleriyle bir matbaa tesis edildi (Ahsen), dizgi tesisleri kuruldu (Dehâ).

Sesli ve görüntülü yayıncılık alanında hizmet etmek, millî ve mânevî değerlerimize uygun yayınlar yapmak üzere, *Ak-Radyo* (AKRA) adı altında bir müessesenin kurulmasına öncülük etti (1992). Halen İstanbul'dan radyo yayınları yapılmakta; bu yayınlar uydu vasıtasıyla Türkiye'nin her yerinden, Orta Asya'dan ve Avrupa'dan dinlenebilmektedir.

Onun teşviki ile Ak-Televizyon adı altında Marmara Bölgesine yönelik bölgesel televizyon yayını başlatıldı (1997). Basın-yayın alanında *Sağduyu* isimli günlük bir gazete yayınlandı (3 Mayıs 1998 - 11 Temmuz 1999).

Kaliteli bir eğitimi temin etmek amacıyla, özel eğitim kurumlarının kurulmasını teşvik etti. Çeşitli illerde ilkokul

öncesi, ilkokul ve orta öğrenime yönelik eğitim tesisleri, okullar ve dersaneler kurdurdu. (Asfa)

Halka güvenilir bir sağlık hizmeti verilmesi için poliklinikler ve hastaneler açılmasını teşvik etti. Başta İstanbul olmak üzere bir çok ilde sağlık kuruluşları hizmete açıldı. (Hayrunnisâ Hastanesi, Esmâ Hatun Hastanesi, Afiyet Hastanesi…)

Yurtdışındaki müslümanlarla diyaloğu sağlamak, ziyaretleri kolaylaştırmak amacıyla İskenderpaşa Turizm (İSPA) adı altında bir seyahat acentası kurulmasına öncülük etti. Bu şirket vasıtasıyla hac ve umre programları, çeşitli yurt içi ve yurt dışı geziler; aile ve eğitim toplantıları düzenlendi.

İlmî seviyesi yüksek hocalar yetiştirmek amacıyla İstanbul'da, Ankara'da, Konya'da ve Bursa'da hadis ve fıkıh enstitüleri açtırdı. Buralarda ilâhiyat fakültelerinde okuyan veya mezun olan kimselere, özel hocalardan Arapça, hadis, tefsir ve fıkıh dersleri verdirilmesini temin etti.

Sohbet ve vaazlarına yurt içinde ve yurt dışında büyük ilgi gösterilmesi ve çeşitli yerlere davet edilmesi, onun çok seyahat etmesine neden oldu. Avrupa'da, Kuzey Amerika'da, Afrika'da, Orta Asya'da ve Avustralya'da pek çok ziyaretler, vaazlar, sohbetler yaptı; eğitim programlarına katıldı.

Her yıl hac ve umre dolayısıyla değişik ülkelerden gelen müslümanlarla görüştü, diyalog kurdu. Hakkı ve hayrı, iyiyi ve güzeli tebliğ etme yönünde şumüllü ve verimli çalışmalar yapmaktan bir an bile geri kalmadı. Çevresini de daima bu tür çalışmalara teşvik etti.

1997 Mayıs'ından itibaren hizmetlerini yurtdışında sürdürdü. 1998 yılında Avustralya'nın Brisbane şehrine yerleşti. Tebliğ ve irşad çalışmalarını Avustralya'nın her tarafına yaygınlaştırdı. Pek çok yerde camiler, kültür merkezleri açıldı. Brisban'daki camide, her gün sabah ve yatsı namazlarından sonra, hadis sohbeti yapıyordu.

Radyo sohbetleri yine devam etti. Cuma günleri Ak-Radyo'da yapmakta olduğu hadis sohbetlerine ilâve olarak, salı günleri tefsir sohbetleri yapmaya başladı (29 Eylül 1998). Fâtiha Sûresi'nden başladı. Her sohbette birkaç ayet-i kerime okuyup, izah ediyordu. Vefat etmeden önce yaptıkları son tefsir sohbetinde, Bakara Sûresi 224. ayetine kadar gelmişlerdi.

4 Şubat 2001 (10 Zilkade 1421) Pazar günü, bir cami açılışı yapmak için Grifit şehrine giderlerken, Avustralya yerel saatiyle 12'de (Türkiye saatiyle 04'te) Sydney civarında, Dubbo kasabası yakınlarında geçirdikleri elim bir trafik kazası sonucu, yanında bulunan damadı Prof. Dr. Ali Yücel Uyarel'le birlikte ahirete irtihal eylediler. Ani ölümleri ailesi, yakınları, sevenleri ve bütün müslümanlar tarafından derin bir üzüntüyle karşılandı.

Mübarek naaşları, Sydney'de Auburn Gelibolu Camii'nde kılınan cenaze namazından sonra Türkiye'ye getirildi (8 Şubat Perşembe). 9 Şubat Cuma günü, Fatih Camii'nde yüzbinlerin iştirak ettiği muhteşem bir cenaze namazından sonra, tekbirlerle, salevatlarla, dualarla, gözyaşlarıyla, Ebû Eyyûb el-Ensàrî Hazretleri'nin kabri civarında, Eyüp Mezarlığında toprağa verildi.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad Coşan Rh.A, doğu dillerinden Arapça ve Farsça'yı, batı dillerinden Almanca ve İngilizce'yi bilmekteydi. Yurt içinde ve yurt dışında çok yönlü sosyal faaliyetlerini, tebliğ ve irşad çalışmalarını vefat edinceye kadar devam ettirdi.

Rûhu şâd, mekânı cennetî a'lâ olsun...

Yayınlanmış Eserleri:

01. Matbaacı İbrâhîm-i Müteferrika ve Risâle-i İslâmiye (1982)
02. Hacı Bektâş-ı Velî, Makàlât
03. Gayemiz (1987)
04. İslâm Çağrısı (1990)
05. Yeni Ufuklar (1992)
06. Çocuklarla Başbaşa
07. Başarının Prensipleri
08. Türk Dili ve Kültürü
09. İslâm'da Nefis Terbiyesi ve Tasavvufa Giriş (1992)
10. Avustralya Sohbetleri-1 (1992)
11. Avustralya Sohbetleri-2 (1994)
12. Avustralya Sohbetleri-3 (1995)
13. Avustralya Sohbetleri-4 (1996)
14. Yeni Dönemde Yeni Görevler (1993)
15. Haccın Fazîletleri ve İncelikleri (1994)
16. Zaferin Yolu ve Şartları (1994)
17. İslâm, Sevgi ve Tasavvuf (1994)
18. Sosyal Çalışmalarda Organizasyon ve Başarı (1994)
19. Güncel Meseleler-1 (1994)
20. Güncel Meseleler-2 (1995)
21. Hazret-i Ali Efendimiz'den Vecîzeler (1995)
22. Hacı Bektâş-ı Velî (1995)
23. Yunus Emre ve Tasavvuf (1995)
24. Başarı Yolunda Sevginin Gücü (1995)
25. İslâmî Çalışma ve Hizmetlerde Metod (1995)
26. Sosyal Hizmetlerde Hanımlar (1995)
27. Ramazan ve Takvâ Eğitimi (1996)
28. Tebliğ ve İrşad Çalışmaları (1996)
29. İslâm, Tasavvuf ve Hayat (1996)
30. Haydi Hizmete! (1997)

31. İslâm’da Eğitimin İncelikleri (1997)
32. Tasavvuf Yolu Nedir? (1997)
33. İmanın ve İslâm’ın Korunması-1 (1997)
34. İmanın ve İslâm’ın Korunması-2 (1998)
35. Allah’ın Gazabı ve Rızası (1997)
36. Mi’rac Gecesi (1998)
37. Doğru İnanç ve Güzel Kulluk (1998)
38. Ramazan ve Güzel Ameller (1998)

01. ARANIZDA SELÂMI YAYIN!

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.
El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayri halkıhî muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

دَاوُوا مَرْضَاكُمْ بِالصَّدَقَةِ، وَحَصِّنُوا أَمْوَالَكُمْ بِالزَّكَاةِ، فَإِنَّهَا تَدْفَعُ عَنْكُمُ الْأَعْرَاضَ وَالْأَمْرَاضَ (الديلمي، وأبو نعيم عن ابن عمر)

RE. 283/1 (*Dâvû merdàküm bi's-sadakah, ve hassinû emvâleküm bi'z-zekâh; feinnehâ tedfeu anküm'l-a'ràda ve'l-emrâd.*)

Muhterem cemaat-i müslimîn!

Okumakta olduğumuz kitap, Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddin Efendi Hazretleri'nin te'lif etmiş olduğu, *Râmûzü'l-Ehàdîs* isimli hadis eseridir. Alfabetik olarak sıralanmış. El-hamdü lillâh, *dal* harfine gelmiş olduk;

Dersimize başlamadan önce, her zaman olduğu gibi, boynumuzun borcu olduğu üzere, başta Peygamberimiz, Efendimiz SAS için; sonra cümle enbiyâ ve mürselîn ve evliyâullahın ervâhı için; hàsseten kitabın müellifi Hocamız Ahmed Ziyâüddin Efendi Hazretleri'nin ruhu için ve Ebû Bekr-i Sıddîk ve Aliyyü'l-Murtazâ RA'dan müteselsilen hocamız merhum Mehmed Zâhid Efendi Hazretleri'ne kadar güzerân eylemiş bulunan büyüklerimizin, sâdâtımızın ruhları için;

Ve bu kitabın içinde isimleri geçen hadis râvîlerinden, ashabdan, tabiinden, ulemadan zevat-ı muhteremenin ruhları için; bu hadislerin bizlere kadar ulaşmasında emeği geçmiş şahısların ruhları için; ve uzaktan yakından Peygamber SAS Efendimiz'e muhabbetinden dolayı, ilim yolunda müktesebatını artırmak maksadıyla, bu hadis meclisine, bu ilim meclisine teşrif etmiş bulunan siz kardeşlerimizin ahirete intikal etmiş cümle geçmişlerinin ruhlarının şad olması için, bir Fatiha, üç İhlâs-ı Şerif okuyalım:

....

a. Hastalarınızı Sadaka İle Tedavi Edin!

Peygamberimiz SAS Efendimiz, Abdullah ibn-i Ömer RA'ın bize naklettiğine göre —*radıya'llàhu anhümâ*— şöyle buyuruyor:[1]

دَاوُوا مَرْضَاكُمْ بِالصَّدَقَةِ، وَحَصِّنُوا أَمْوَالَكُمْ بِالزَّكَاةِ، فَإِنَّهَا تَدْفَعُ عَنْكُمُ الْأَعْرَاضَ وَالْأَمْرَاضَ (الديلمي، وأبو نعيم عن ابن عمر)

RE. 283/1 (*Dâvû merdàküm bi's-sadakah)* "Hastalarınızı sadaka vermek yoluyla tedavi ediniz (*Ve hassinû emvâleküm bi'z-*

---

[1] *Kenzü'l-Ummâl,* c.X, s.43, no: 28183; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.361, no:1146; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XII, s.438, no:12254.

Lafız farkıyla: Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.X, s.128, no:10196; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.II, s.274, no:1963; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.382, no:6385; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.III, s.200, no:4336; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.II, s.104; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VI, s.333, no:3376; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*; c.VI, s.341; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.282, no:3556; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.382, no:6385; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.282, no:3557; Ebû Ümâme RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.282, no:3558; Semüretü'bnü Cündeb RA'dan.

Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.34, no:18; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.II, s.220; Übâdetü'bnü Sâmit RA'dan.

Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.401, no:690; Hz. Ali RA'dan.

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.129, no:2658; Enes RA'dan.

zekâh) Ve mallarınızı zekât vermek sûretiyle, hıfz ve himaye içine, emniyete alınız. (*Feinnehâ*) Çünkü bu, böyle hareket etmek; (*tedfeu ankümü'l-a'rada ve'l-emra'd*) başınıza musallat olacak arızaları ve bedeninize gelecek hastalıkları sizden def eder."

Peygamberimiz SAS Efendimiz, daha önceki haftalardan da hatırlayacağınız üzere; tıbba dair, hastalıklara dair, tedavilere dair çeşitli tavsiyelerde bulunmuştur. Bu tavsiyelerin bir kısmı, maddi tedbirlerdir, ilaçlardır, çeşitli otlar ve çeşitli maddî tedavi yollarıdır. Meselâ, kan aldırmayı tavsiye etmiş. Bugünkü tıp da, bunun ne kadar güzel bir şey olduğunu ikrar ediyor.

"—Filanca ot iyidir, meselâ çörek otu iyidir. Balda şifa vardır." gibi böyle maddelerin şifalarına dair tavsiyeleri var.

Bu hadis-i şerifte de mânevî bir tedavi çaresini bize bildiriyor:

"—Hastalarınızı sadaka vermek suretiyle tedavi edin!" diyor.

"—Benim fakirin eline tutuşturduğum para ile, evimde yatağında yatan hastanın alâkası ne?" diye bir soru insanın hatırına gelebilir.

Alâkası, hepimizin Allah'ın kulu olmamız... Hepimiz Allah'ın kuluyuz. Sen sadaka vermek suretiyle, o Allah'ın kulunun

gönlünü hoşnut ettiğin için, mahlûkatına şefkat gösterdin diye, Mevlâ da burada senin hastana şefkat gösteriyor.

Sen tedaviyi, iyileşmeyi ilaçtan mı sanıyordun? Tedavi, iyileşme, hastanın şifa bulması Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden... Allah-u Teàlâ Hazretleri dilerse, şifayı verir... Esmâ-i Hüsnâ'sından okumuyor muyuz? *Şâfî*, şifâ verici... Yaratan da o, yaşatan da o, dirilten de o, öldüren de o, hasta eden de o, şifayı veren de o...

"—Başkası mı?"

"—Hayır! Allah-u Teàlâ Hazretleri…"

Ama tedaviyi emretmiş, tedavi yolunu meşru bir yol olarak bize tavsiye eylemiş. Rasûlüllah SAS Efendimiz de bize hadis-i şeriflerinde, maddî ilaçlarla tedavi yollarını göstermiş:[2]

يَا أَيُّهَا النَّاسِ، تَدَاوَوْا ؛ فَإِنَّ اللهَ تَعَالٰى لَمْ يُنْزِلْ دَاءً ، إِلاَّ أَنْزَلَ لَهُ دَوَاءً

(أبو نعيم في الطب عن أبي هريرة)

(*Yâ eyyühe'n-nâsi tedâvev*) "Ey insanlar, tedâvi olun, ilaç arayın! (*Feinna'llàhe teàlâ lem yenzil dâen, illâ enzele lehû devâen*) Allah-u Teàlâ Hazretleri hastalığı da indirmiştir, ilacını da indirmiştir." diye hadis-i şerif var, emir var.

---

[2]Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.446, no:4267; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XIII, s.427, no:6062; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebir*, c.IX, s.197, no:8969; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.IX, s.260, no:17144; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.307, no:2073; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.236, no:486; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebir*, c.I, s.183, no:480; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.268, no:6380; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.200, no:1529; Temmâmü'r-Râzî, el-Fevâid, c.II, s.113, no:1290; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IX, s.197, no:4775; Üsâme ibn-i Şerik RA'dan.

Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.219, no:7427; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebir*, c.VIII, s.69, no:7395; Savfan ibn-i Assâl RA'dan.

Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.445, no:8220; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V, s.31, no:23418; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XIV, s.348, no:7664; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.9, no:28091; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XXIII, s.165, no:25764.

O halde;

"—Ben Allah'ın kuluyum, Allah bana şifayı verir!" diye tedavi yolu aramamak, ilaç aramamak da doğru bir yol değil.

Tedaviyi arayacağız; ama tedavi bir maddî tedavi, bir de mânevî tedavi olmak üzere iki büyük gruba ayrılıyor. Maddî tedavinin yanı sıra mânevî tedavi de işte, sadaka vereceksin. Sen Allah'ın bir kuluna acıyacaksın, merhamet edeceksin, onun imdadına yetişeceksin, onun ihtiyacını gidereceksin. Allah-u Teàlâ Hazretleri de öbür taraftan sana, hastana şifa ihsan edecek.

Hadis-i şerifin ikinci kısmında buyruluyor ki:

(*Ve hassinû emvâleküm bi'z-zekâh*) "Zekât vermek suretiyle mallarınızı emniyet altına alın, koruyun!" Etrafını kaleyle çevirmiş gibi, bir hisarın içine alıp da muhafaza etmiş gibi...

İyi bir ambar düşünün, kesme taştan yapılmış, iki-üç tane demir kapısı var, üstünde de koca koca, çeşit çeşit en iyi cins kilitler var... İçeride emniyette değil mi mal? Emniyette... İşte onun gibi. *Hassinû* diyor, yâni, *hısn* içine, hisar içine, kale içine alır gibi, malınızı hıfz edin, koruyun!

"—Ne yapmak suretiyle? "

"—Zekât vermek suretiyle..."

Bakın, zâhirde sanki zekât verince, maldan bir kısmı ayrılmış, eksilmiş gibi oluyor ama; işte onu verdiğiniz zaman, mal korunuyor. Neden?

وَفِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ لِلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ (الزاريات : ١٩)

(*Ve fî emvâlihim hakkun li's-sâili ve'l-mahrûm*) "Zenginlerin malında, mahrum olanların, fakir fukaranın hakkı var." (Zâriyât, 51/19)

Allah-u Teàlâ böyle buyurmuş. Çünkü zenginlere zenginliği de ihsan eden odur. Herkes zengin olmak için çırpınıyor, herkes zengin olmak için aklını kullanıyor, gayretini kullanıyor ama Allah dilediğine veriyor. Bazısına veriyor, bazısına vermiyor. İşleri ters gidiyor, ters gidiyor, ters gidiyor, bir türlü vermiyor bazısına.

Bazısına da kolaylaştırıveriyor. Aldığı mal kâr ediveriyor. Depo ettiği malın fiyatı yükseliveriyor. Zengin ediyor. Yâni, hepsi

Allah'ın emrinde, onun elinde, o kuluna zenginliği vermiş. Vermiş ama, verdiği zaman, vermesiyle beraber, o kula da başka kullara acıyıp yardım etmek mecburiyeti bir vecibe olarak geliyor, teveccüh ediyor. O da, Allah'ın kendisine vermiş olduğu imkânları, fukaraya verecek.

"—Ne kadar verecek?"

Asgarî zekât ölçüsünde verecek. Yâni, zekâtın ölçüsü meselâ, para pul gibi şeylerden kırkta birdir. Devede değişir, koyunda değişir, sığırda değişir... Belli miktarları vardır. Asgari o kadar verecek.

"—Eee, daha fazla?"

"—*Mürüvvete endâze olmaz!*" demişler.

Mürüvvetin ölçüsü olmaz. Şu adam daha mürüvvetlidir, ötekisi ondan daha mürüvvetlidir. O beş verir, ötekisi on beş verir, ötekisi yirmi verir.

Hazret-i Ömer RA ile Hazret-i Ebû Bekir'in bir şeyi var. Peygamber SAS Efendimiz müslümanlara faydası için teşvik etmiş hayır vermeyi... Hazret-i Ömer RA içinden düşünmüş ki:

"—Her zaman beni hayırlarda Hazret-i Ebû Bekir geçiyor. Dur bu sefer de ben bir büyük fedakârlık yapayım da, ben onunla yarışayım!"

Hayırda yarışmak emrediliyor. İnsanlar hayırda yarışacak, "Ben daha çok hayır yapayım!" diyecek. O da öyle düşünerek, malının yarısını çıkartmış vermiş. İçi yana yana...

Kolay değil insanın böyle kazandığı paraları, helâlinden kazandığı paraları, mülkleri ve sâireyi çıkartıp verivermek kolay bir şey değil. Biz kitaplarda okuyoruz da:

"—Filanca adam şu kadar şey bağışlamış, bu kadar şey bağışlamış..."

Kolay bir şey değil. Bak vermeye başla, nasıl zor geliyor insana... On lirayı bile çıkartırken... Yüz lira olsa, eli titremeye başlıyor, bin lira oldu mu daha beter zor geliyor filan... Yâni, kolay bir şey değil. Allah nasib ederse, o cömertlik duygusu olursa, tabii olur.

O yarısını vermiş, sevine sevine, öğüne öğüne; bekliyor. Ebû Bekr-i Sıddîk malının tamamını vermiş. O esnada tamamını

vermiş, hepsini vermiş.

Diyor ki Peygamber SAS Efendimiz:

"—Ya Ebû Bekir, ailene ne bıraktın, çoluk çocuğuna ne bıraktın? Hepsini vermişsin, yanında hiç bir şey kalmamış, çoluk çocuğuna ve ailene neyi bıraktın?"

Diyor ki:

"—Allah'ı ve Rasûlüllah'ı bıraktım..."

Demek istiyor ki: "Allah yeter bana! Mâlikü'l-mülk değil mi, mülkün sahibi o değil mi? Allah ve Rasûlü'nün rızasını kazanmak bana kâfi gelir."

İşte bak mürüvvet, ikisi de mürüvvetli insan; ama bu onu bu sefer yine geçmiş. Yâni, o yarısı vermiş malının, bu tamamını bahşedivermiş.

Zekât asgari ölçüdür. Yâni, zekâtı haydi haydi vereceksin; zekât borç, farz... Zekâtı vereceksin de, zekâtın üstünde ne kadar verirsen; eh mürüvvet, sen bilirsin! Ne kadar verirsen, o kadar sevap olur.

Ama burada ölçü, yine ayet-i kerimelerde bize verilmiş. Deniliyor ki:

وَلاَ تُبَذِّرْ تَبْذِيراً (الإسراء:٢٦)

(*Ve lâ tübezzir tebzîrâ*) [Gereksiz yere de saçıp savurma!] (İsrâ, 17/26)

Malını öyle saçıp da, kendini fakir, fukara bırakacak gibi bir şekilde vermeyeceksin. Evlâd ü ıyâlini muhtaç duruma düşürmeyeceksin. Kendine zararı dokunmayacak miktarda, yapabildiğin kadar yap yine. Yâni, fazla müsriflik de tavsiye edilmiş bir şey değil.

Zekât verirsen, melekler dua edermiş:[3]

---

[3] Buhàrî, *Sahîh*, c.V, s.270, no:1351; Müslim, *Sahîh*, c.V, s.182, no:1678; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.375, no:9178; Beyhaki, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.423, no:10827; Nesei, *Sünenü'l-Kübra*, c.V, s.375, no:9278; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.374, no:16121; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIX, s.308, no:20829.

اَللَّهُمَّ أَعْطِ مُنْفِقًا خَلَفًا (خ. م. عن أبي هريرة)

(*Allàhümme a'ti münfikan halefâ*) "İnfak eden, sadaka veren, zekât veren kula ya Rabbi, arkasından halef ver!" Verdiğinin yerine başka mal ver, telâfi olsun. Halef, hani birisinin yerine, birisi geçince halef diyoruz ya; ona halef ver, artsın...

Rasûlüllah SAS Efendimiz yemin ederek:[4]

لاَ يَنْقُصُ مَالٌ مِنْ صَدَقَةٍ (حم. ع. عن عبد الرحمن)

(*Lâ yenkusu mâlün min sadakatin*) "Sadaka vermekle mal azalmaz!" diyor.

Zekât vererek, sadaka vererek mal azalmaz. Çünkü Allah başka taraftan karşılar.

Vermezsen, ne olur? Zekâtı vermedin, kırkta biri de senin malının yanında kaldı. Allah bir yangın verir, tamamı gider. Tarlanın tamamı gider. Bir başka ters iş olur, araban bir yere çarpar, Allah korusun... Tabii, Allah bize de, kardeşlerimize de, cümle insanlara akıl, fikir ihsan etsin... Allah'ın rızasının yolunu anlayıp, onun kadrini, kıymetini bilip, oraya bağlanmak nasib etsin... Kimsenin kötü duruma düşmesini istemeyiz tabii de, öyle çıkar acısı...

Gidersin, tasarruf bonosunun faiz kuponlarını kesip kesip, bankadan alırsın. Bir de bakarsın ki, cebinden iki yüz lira düşmüş. Neden? İşte o oradan gelir, bu taraftan gider. Yâni, bereketi olmaz.

Bak meselâ. Peygamber SAS Efendimiz bereketten bahsediyor.

---

[4] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.193, no:1674; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.159, no:849; Bezzâr, *Müsned*, c.III, s.244, no:1033; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.83, no:159; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.29, no:818; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.131, no:1293; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.VIII, s.366; Abdurrahman ibn-i Avf RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.III, s.274, no:4577; *Kenzü'l-Ummâl*, c.VI, s.876, no:16983; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1251, no:2254.

Meselâ, yemek sıcak olduğu zaman bereket olmaz diyor. Bereket olduğu zaman da, yiyorsun yiyorsun, bitmeyebiliyor. Yâni, mânevî bir takım hususlar olur. Evin bereketi gider, malın bereketi gider, kesenin bereketi gider.

"—Ne kadar maaş alıyorsun?"

"—Elli beş bin lira maaş alıyorum; ama yetmiyor!"

Yetmez, bereketsiz olur, yetmez. Haydan gelir, huya gider. Onun için zekâtı vereceksin, fakirin hakkını çıkaracaksın içinden; malın temiz olacak, pis kalmayacak.

Bak zekât, temizleyici şey demek. Zekât verildiği zaman, malı temizlediği için, o isimle isimlendirilmiş. Pırıl pırıl tertemiz oluyor malın, zekâtını verdiğin zaman. Vermezsen kirli, senin malın kirli, içinde fakirin hakkı kaldı. Zulüm oluyor bir çeşit...

Onun için, malını da korumak istiyorsan öyle koru. Gemin batmaz, tren çarpışmaz, otobüs devrilmez, kamyon arıza yapmaz. Tarlada malın telef olmaz, harman yanmaz, yakılmaz. Yağmur yağıp şey yapmaz, depo da malın çürümez... Zekât ver! Zekâtını ver...

Bir yerde bir büyük yangın olmuş. Hatta biraz daha hafızamı zorlasam, dükkânın sahibinin ismini bile hatırlayacağım. Kapalı Çarşı yangını, haydi yerini de söyleyeyim... Kapalı Çarşı yangınında demişler ki,

"—Yangın çıktı, senin dükkânının etrafına da gelmiş."

Demiş ki:

"—Ben malımın zekâtını veriyorum."

Hakikaten de, dükkânının dört tarafı yanmış adamın, kendi dükkânı olduğu gibi duruyor. Bak nasıl, şeye bak... İçi temiz, diyor ki;

"—Ben malımın zekâtın verdim." diyor. "Kendisi bilir, yakarsa yakar; ama ben malımın zekâtını verdim, yanacağını tahmin etmiyorum!" diyor, yanmamış.

Evet, bak hadis-i şerifin arkasında Peygamber *aleyhi's-salâtü ve's-selâm* Efendimiz buyuruyor ki:

فَإِنَّهَا تَدْفَعُ عَنْكُمُ الْأَعْرَاضَ وَالْأَمْرَاضَ .

(*Feinnehâ tedfeu ankümü'l-a'rad ve'l-emra'd*) "Çünkü; bu verilen sadakalar ve zekâtlar, başınıza gelecek arızaları def eder, hastalıkları da def eder. Hastalık gelecekken gelmez olur."

Şimdi bakın, bu çeşit şeyler, kolay kolay bilinmeyen, anlaşılmayan şeyler. Peki, anlaşılmayan bir şeyi ne yapar insan? Bak bugün müsbet ilim okuyoruz; fizik okuyoruz, kimya okuyoruz, matematik okuyoruz, teknoloji var... Teknolojide bir şeyi denerler, tecrübe ederler. Tecrübe ederler, tecrübe ederler; tecrübe miktarı ne kadar çok olursa, o işin neticesi o kadar garantili olur.

Adam elektriği buluncaya kadar binlerce tecrübe yapmış. E, sen de bir tecrübe et, ne olur mübarek! Bir sadaka ver, bir zekâtını tam ver bakalım, bereketini görecek misin, görmeyecek misin?

Bak, *Aleyhi's-salâtü ve's-selâm* Efendimiz'den, sahih hadis-i şerifte Abdullah ibn-i Ömer, Hazret-i Ömer'in oğlu Abdullah, —*abâdile-i erbaa*'dan— naklediyor sana... Bir de sen mânevî şeyi dene bakalım! Yirminci Yüzyıl'dayız madem, her şey tecrübe ile oluyor. Sen de bunu dene! Ver bakalım sabahleyin bir yüz lira, akşama onun kârını görmeyecek misin? Ver bakayım malının zekâtını, o sene onun faydasını görmeyecek misin?

b. Geçmiş Ümmetlerin Hastalıkları

Çok meşhur ve çok mühim hususları bize ihtar eden bir hadis-i şerif. Râvisi Aşere-i Mübeşşere'den Zübeyr ibn-i Avvâm RA; Allah bizi şefaatine mazhar etsin... Cennetle müjdelenmiş bahtiyarlardan. Peygamber SAS Efendimiz'in hadisini bize nakletmiş. Kanal çalışmış, raviden raviye; bak buraya kadar, karşımıza kadar gelmiş, kulağımıza şimdi geldi hadis-i şerif. Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:[5]

---

[5] Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.664, no:2510; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.164, no:1412, 1430; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.27, no:193; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.32, no:669; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.X, s.385, no:19438; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.267, no:6613; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.232, no:20854; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.63, no:97; Zübeyr ibn-i Avvâm RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.VIII, s.64, no:12732; *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.835, no:7443; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XII, s.439, no:12255.

دَبَّ إِلَيْكُمْ دَاءُ الْأُمَمِ قَبْلَكُمْ : الْحَسَدُ ، وَ الْبَغْضَاءُ. وَ الْبَغْضَاءُ هِيَ الْحَالِقَةُ ، حَالِقَةُ الدِّينِ لاَ حَالِقَةُ الشَّعَرِ. وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ ، لاَتَدْخُلُوا الْجَنَّةَ حَتَّى تُؤْمِنُوا ، وَلاَ تُؤْمِنُوا حَتَّى تَحَابُّوا. أَفَلاَ أُنَبِّئُكُمْ بِشَيْءٍ إِذَا فَعَلْتُمُوهُ تَحَابَبْتُمْ : أَفْشُوا السَّلاَمَ بَيْنَكُمْ (ط. حم. و ابن منيع ، وعبد بن حميد ، ت. والشاشي ، و ابن قانع ، ق. ض. عن الزبير بن عوّام)

RE. 283/2 (*Debbe ileyküm dâü'l-ümemi kableküm, el-hasedü, ve'l-bağdàu, ve'l-bağdàu hiye'l-hàlikatü, hàlikatü'd-dîni lâ hàlikatü'ş-şaar. Ve'llezî nefsü muhammedin bi-yedîhî, lâ tedhulü'l-cennete hattâ tü'minû, ve lâ tü'minû hattâ tehàbbû. Efelâ ünebbiüküm bi-şey'in izâ fealtümûhu tehàbebtüm: Efşü's-selâme beyneküm!*)

(*Debbe ileyküm dâü'l-ümemi kableküm*) "Sizden önceki ümmetlerin hastalıkları, hastalığı, derdi size de ulaştı, geldi. Sizden önceki peygamberlerin ümmetlerine, daha önce dünyada yaşayan ümmetlere, nasıl mânevî hastalıklar geldiyse, o size de geldi. Yürüdü geldi size kadar."

Nedir bu hastalıklar bakalım! Açıklıyor Peygamber Efendimiz:

(*El-hasedü*) "Birisi, kıskançlık, hased; (*ve'l-bağdà'*) ötekisi kin, kızgınlık, sevmemek. (*Ve'l-bağdàu hiye'l-hàlikatü*) Bu huylar, kazıyıp götürücüdür." Neyi kazıyıp götürüyor? (*Hiye'l-hàlikatü'd-dîn*) "İnsanın dinini kazıyıp götürür. (*Lâ hàlikatü'ş-şaâr*) Kılı, saçı, kazımaz; insanın dinini alır götürür bu kötü huylar."

Şimdi bu kötü iki huyu biraz açıklayalım:

Birisi hased... Hased, karşındaki insanın sahip olduğu nîmetin, onun elinden gitmesini istemek.

"—Niye ona o nimet gelmiş?"

İçi böyle kıvrılıyor, bükülüyor;

"—Ah keşke sahip olmasaydı şu nimete, mazhar olmasaydı!" diye başkasının elindeki nimetin zevalini istemek; hased... Hased duygusu bu...

"—Filanca şu mevkiye çıkmış, vayy!"

"—O çıkmış, sana ne?"

İçi böyle allak-bullak oluyor;

"—Keşke çıkmasaydı ya, o da benim sevdiğim bir insan değildi, şu mevkiye yükselmiş. Bak şu kadar da para kazanmış. Vayy, bir de otomobil almış..." filan. Böyle içini yeyip bitiriyor.

Bu hased dini kazıyıp götürüyor. Nasıl kazır? Bakın ne kadar mühim ki:[6]

اَلْحَسَدُ يَأْكُلُ الْحَسَنَاتِ، كَمَا تَأْكُلُ النَّارُ الْحَطَبَ (د. هب. عن أبي هريرة؛ ه. ع. ش. هب. والديلمي عن أنس)

RE. 202/17 (*El-hasedü ye'külü'l-hasenât, kemâ te'külü'n-nâru'l-hatab*) "Hased, yapılmış olan iyiliklerin sevaplarını bile, ateşin odunu yakıp götürdüğü gibi alır, götürür."

Şimdi düşünün, insan bir günah işlediği zaman ne oluyor? Bir günaha girmiş oluyor; ama öteki sevaplarına zarar gelmiyor. Bir günah işliyorsun, sevapların yanında bir de günaha sahip oldun. Müsbet vasıfların yanında, bir de menfî vasıf oldu.

Hased öyle değil... Hased, eski hasenâtı da alıp götürüyor. Sermayeyi helâk ediyor, yiyip bitiriyor. Hasenâtı götürüyor çünkü, hadis-i şerifle sabit... Ateşin içine odunu attığın zaman, nasıl onu

---

[6] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II s.693, no:4903; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.266, no:6608; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.418, no:1430; Ebû Hüreyre RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1408, no:4210; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VI, s.330, no:3656; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V, s.330, no:26594; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.267, no:6610; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.136, no:1049; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.2, s.159, no:2812; İbn-i Abdi'l-Ber, *Temhîd*, c.VI, s.124; İbn-i Adiy, *el-Kâmil*, c.V, s.247; Hatîb-i Bağdâdî, Târih-i Bağdad, c.II, s.227; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dımeşk*, c.LIV, s.170; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.271, no:6212; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.II, s.167, no:1421; Enes RA'dan.

Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.136, no:1048; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.833, no:7438; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.117, no:1132; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XII, s.193, no:11738.

yakıp götürürse, hased de yapılmış olan iyi amelleri götürüyor. Onun için, Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizin gönlünden, kardeşlerimize karşı hased duygusunu söksün; kökleyip atıp götürsün...

Varsın, bin tane olsun yâ! Daha fazla olsun, daha âlâsı olsun, daha yükselsin! Kardeşin değil mi? Senin de Rabbin o, onun da Rabbi o... Ona vermiş, sana da verir.

Vermese bile;

"—Elbette o kardeşimin benden üstün bir meziyeti vardı ki, Allah nasib etti!" diye düşüneceksin. "Benim muhakkak gece gündüz işim isyan, günah; elbette... Bu yediğim lokma bile çok bana, şu aldığım nefes bile çok. Nice hatalar ediyorum!" diye kendini hor göreceksin de, "O kardeşim ona lâyık" diye düşüneceksin. Öyle içini kemirmek yok.

İkincisi, *bağdà'*... O da buğz dediğimiz, şiddetli düşmanlık, şiddetli sevmezlik; kin diyoruz buna, kindarlık filan diyoruz. Bu da kötü bir şey... Bu da aynı zamanda dini kazıyıcı, huylardan birisi olmuş oluyor.

Bizi bu hale düşüren bu huylar değil midir? Hadi hasedi bir tarafa bırakalım; ama müslüman müslümanın dostu, ahbabı olması gerekirken, şu dünyanın haline bir bakın, şu etrafınıza bir bakın, şu insanların haline bakın, müslümanların haline bakın! Bütün perişanlığımız bu kötü huylardan...

Bize dinimiz dâimâ birbirimizi sevmeyi emrediyor. Malımızı başkasının gönlünü hoş etmekte harcamayı emrediyor, sadakayı emrediyor, zekâtı emrediyor, insanların hayrına koşmayı emrediyor... En az bildiğimiz şey sevmek. En az bildiğimiz şey... Hiç sevmekten nasibimiz yok; kaşlarımız çatık, kalbimiz böyle kinle, buğzla dolu. Birbirimizi bulsak, kör testereyle keseceğiz. Söylüyoruz da:

"—Falanca adam benim elime geçse, kör testereyle keserim!" diyor.

O da müslüman, ötekisi de müslüman. O da namaz kılıyor, o da namaz kılıyor. Kör testereyle kesecekmiş. Bunu söyleyenler var yâni. Bunu böyle bir vaazda, aşırı bir söz olsun diye söylemiyorum. Namaz kılan kardeşi hakkında böyle diyen

insanlar var. Hem de çok. Belki siz de duydunuz.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[7]

وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ، لاَ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ حَتَّى تُؤْمِنُوا ، وَلاَ تُؤْمِنُوا حَتَّى تَحَابُّوا. أَفَلاَ أُنَبِّئُكُمْ بِشَيْءٍ إِذَا فَعَلْتُمُوهُ تَحَابَبْتُمْ : أَفْشُوا السَّلاَمَ بَيْنَكُمْ (ط. حم. و ابن منيع ، وعبد بن حميد ، ت. والشاشي ، وابن قانع ، ق. ض. عن الزبير بن عوَّام)

(*Ve'llezî nefsü muhammedin bi-yedîhî*) "Muhammed'in..." diyor Peygamber Efendimiz, kendisini bir başka şahısmış gibi adını söyleyerek ortaya koyuyor; yâni, benim demek istiyor. "Muhammed'in nefsi, kudreti elinde olan Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne yemin ederim ki..." Yemin ediş tarzı, Peygamber Efendimiz'in böyle... "Nefsim, kudreti elinde olan Allah'a yemin olsun ki..." diye eder, bazen böyle... (*Ve'llezî nefsü muhammedin bi-yedîhî*) "Muhammed'in nefsi, kudreti elinde olan Allah'a yemin olsun ki..."

Ne demek nefsi, kudreti elinde olmak? Yâni, Allah-u Teàlâ Hazretleri nasıl dilerse öyle yapar. Biz onun kuluyuz. Mevlâna Hazretleri diyor ki:

"—Biz kilcinin elindeki çamur gibiyiz. Kilci o çamuru evirir çevirir, ya çanak yapar, ya çömlek yapar, ya kâse yapar, ya bardak yapar; öyleyiz. Mevlâ nasıl isterse öyle yapar."

Teslimiyete bak, duyguya bak, Mevlâ'ya olan imanın

---

[7] Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.664, no:2510; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.164, no:1412, 1430; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.27, no:193; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.32, no:669; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.X, s.385, no:19438; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.267, no:6613; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.232, no:20854; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.63, no:97; Zübeyr ibn-i Avvâm RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.835, no:7443; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VIII, s.64, no:12732; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XII, s.439, no:12255; RE. 283/2.

tezâhürüne bak! Onun elinde her şeyimiz.

Yemin ederek diyor ki, Peygamber Efendimiz:

(*Lâ tedhulû*) "Siz girmezsiniz. (*Lâ tedhulü'l-cennete*) Cennete giremeyeceksiniz, giremezsiniz, girmezsiniz; (*hattâ tü'minû*) iman etmedikçe." İman etmeyen bir insanın cennete girmesi mümkün mü? Mümkün değil...

"—Efendim Edison cennete girecek mi, girmeyecek mi?"

Bilmiyoruz ki; Amerika'da yaşamış, hususî hayatını bilmiyoruz. Avrupa'da Amerika'da nice insanlar var, Müslümanlığı inceliyorlar, inceledikten sonra hak din olduğunu kabul ediyorlar; ama cemiyetlerinden korkularından, "gık" diyemiyorlar, bir şey söyleyemiyorlar.

Daha geçen akşam okudum bir kitapta, mecmuada okudum; Belçika'nın Brüksel şehrinde Jan Bastel isminde bir Belçikalı. İmana gelmiş, müslüman olmuş. Ondan sonra, o kadar güzel sözler söylüyor ki,

"—Ah şu Avrupa hazır müslüman olmak için, âmâde... Birazcık gayret sarf etse müslümanlar... Böyle, susamış durumdalar." diyor.

Madrid'e giderken, biraz kendisini kalbi sıkıştırmış. Ölüm korkusu aklına düşünce;

"—Eyvah! Ben bu halde mi gideceğim?" filan diye biraz düşünmüş.

Genç daha yaşı... Hemen arkasından kelime-i şehadet getirmiş. Trende daha... Kalbi biraz zorlamaya başlayınca, hemen:

أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ .

(*Eşhedü en lâ ilâhe illa'llàh, ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve rasûlühû*) demiş:

لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ .

(*Lâ ilâhe illa'llàh*) demiş.

"*Lâ ilâhe illa'llàh* deyince, bir lezzet duydum ki tarif edemem!"

diyor. "Bir daha dedim." diyor. "Gene daha çok lezzet duydum, bir daha dedim..." diyor. Gidinceye kadar *Lâ ilâhe illa'llàh* diye diye gitmiş. Şimdi de bir Türk kızı almış da, onunla evliymiş.

Bunu nereden açtık? İman etmedikçe cennete girmek yok. Eğer öyle bir iman etmişse girer.

"—Cennet kimin?"

"—Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin..."

"—Cehennem kimin?"

"—Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin...

"—Cennete giriş şartlarını kim koyuyor?"

"—Allah-u Teàlâ Hazretleri..."

"—Cehenneme giriş sebeplerini kim belirtmiş?"

"—Allah-u Teàlâ Hazretleri..."

"—Sen zorla sokacak mısın beğendiğini? Mümkün mü, sokabilir misin?"

"—Efendim, çok hayır yapmış; elektriği bulmuş, otomobili bulmuş, tayyareyi bulmuş..."

İyi ama öyle dışarıdan sadece iyi bir şeyi bulmak yetmez ki... Bir insanın bak, içinde hased oldu mu, kin oldu mu, kötü duygular oldu mu? Husûsî hayatı kim bilir nasıldı? Seksen tane metresi varsa bir insanın, istediği kadar hayır yapsın... Kumarbazın birisiyse, kindar bir adamsa, birçok mazlumun canını yakmışsa, hiç kimsenin görmediği bir yerde, birkaç kişinin hayatına kıymışsa, polisin anlayamadığı bir yerde yapmışsa bu işleri… Bir taraftan da böyle, bir icat yapmışsa... İcadı neden yapıyor? Satayım, para kazanayım diye yapıyor... Gene dünya maksadıyla... Ondan dolayı, o cennete girer diye bir şey diyemeyiz.

Peygamber SAS Efendimiz diyor ki; "Cennete girmeniz mümkün değil, iman etmedikçe..." İman eden cennete girecek. Cennete girişin ilk şartı, iman etmek. Cennetin anahtarı onun için, *Lâ ilâhe illa'llàh... Lâ ilâhe illa'llah* dedin mi, tamam, anahtar cebinde... Ondan sonra derece...

Sonra, (*ve lâ tü'minû hattâ tehàbbû*) İşte bu nokta, çok can alacak nokta: (*Ve lâ tü'minû*) "İnanmazsınız, mü'min olamazsınız, olamayacaksınız; (*hattâ tehàbbû*) birbirinizi sevmedikçe mü'min olamazsınız."

Demek ki, iman ile muhabbet arasında bir irtibat var. Yâni, insan karşısındakine karşı içinde böyle kin, intikam duyguları, hased duyguları, kızgınlıklar kaynaşıp dururken; yılanların, çıyanların böyle bir çukurda kaynaştığı gibi, iman oraya giremiyor demek ki. Demek ki, kalbini boşaltacaksın o akrepten, çıyandan, yılandan; tertemiz olacak, oraya iman ondan sonra gelecek. Yaa...

Sür çıkar ağyârı dilden, tâ tecellî ede Hak;
Padişah konmaz saraya, hàne ma'mur olmadan...

demiş şairin birisi...[8] Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin imanı gelecek, Allah-u Teàlâ Hazretleri senin gönlüne tecellî edecek...

"—Ne zaman?"

Ma'mur olsun bakalım! Padişah virânede ağırlanır mı? Sen orayı bir saray haline getir, süsle, nurlandır... Kapkaranlık bir yere misafir gelir mi? Normal misafir bile gelmez. Sen orasını tertemiz temizleyeceksin, pırıl pırıl yapacaksın, nurlandıracaksın; ondan sonra Mevlâ'nın tecellisini bekleyeceksin.

Demek ki, sevmeden iman etmek mümkün değil.

"—Hiç mi iman etmek mümkün değil?"

Allah-u a'lem, kâmil mü'min olmak mümkün değil mânâsına...

Tabii insan, *"Lâ ilàhe illa'llàh, muhammedün rasûlü'llàh"* dediği zaman mü'min oluyor, müslüman oluyor; ama o müslümanlık esnasında bütün kötü huylarını birden atabilmiş olmuyor. Bir zaman geçmesi lâzım!

Kendi hayatımızı düşünelim, kaç senedir müslümanız? Ne zamandan beri vaaz dinleriz, ne zamandan beri hocalarımız, büyüklerimiz ne güzel şeyler söylerler; kaç tanesini tuttuk şimdiye kadar? Adam olabildik mi, olamadık mı? Elimizi vicdanımıza koyup, kendi kendimizi ölçelim! Demek ki, bir zaman

---

[8] Şemseddîn-i Sivâsî Hazretleri (1520 - 1597)

Taberani, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VII, s.220, no:7326; Beyhaki, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.424, no:3965; Heysemi, *Mecmaü'z-Zevaid*, c.VIII, s.351, no:13716; Hatib-i Bağdadi, *Tarih-i Bağdad*, c.IV, s.126, no:1802; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.VIII, s.532, no:24019; *Camiü'l-Ehadis*, c.XXI, s.452, no:23996.

geçmesi gerekiyor. Demek ki, buradaki sözden murat, iman-ı kâmil sahibi olmak.

Bir insanın iman-ı kâmil sahibi olması için müslümanlara karşı muhabbetli olması lâzım! Muhabbet olmadan olmaz. O halde içinizi, içimizi, kinden, hasedden kızgınlıktan, şeytanlıktan, fesatlıktan temizleyelim; sevelim! Müslüman kardeşlerimizi sevelim, acıyalım insanlara...

Yaradılanı hoş gör,
Yaradan'dan ötürü!

Allah'ın kuludur diye... "Eh, aynı yolun yolcusuyuz, ama henüz daha olacak. Dur bakalım, meyvenin bile olması için bir mevsim geçmesi gerekiyor." diye, hoş göre göre sevmeyi öğreneceğiz.

Kusurlarıyla sevmeyi öğreneceğiz. Kusursuz insan yok dünyada.

Yârsız kalmış cihanda, ayıpsız yâr isteyen!

Hiç kusursuz ayıpsız bir yâr istesen; eh mübarek olsun, ara bakalım! Fener yak, mum yak, gece ara, gündüz ara; bulamazsın. O halde, insanları biraz da kusurlarıyla kabul etmeyi, sevmeyi öğren!

"—Kusuru da var, ama gene benim kardeşimdir. Kusuru da vardır, ama gene filancadan iyidir." diye kusuruyla hatasıyla seveceğiz.

Bu muhabbet bahsi artık günlerce sürse lâyık, bizim için revâdır; çünkü çok ihtiyacımız var. Muhabbete fevkalâde ihtiyacımız var. Hepimiz, maşâallah o kadar açıkgözüz ki, birbirimizin kusurunu görmekte... Yâni, böyle en ince, en gizli kusuru, sahibi "Saklayalım, saklayayım..." diye gece gündüz gayret sarf eder, uğraşır; ama gene sezeriz. Gizli kusuru ta derinlerden, gizlilerden bulup çıkartırız. Kusur görmekte bir taneyiz. Ama sevmekte, kusur görmemekte, affetmekte, bağra basmakta; orada kusurluyuz.

Aksini yapmamız lâzım! Allah-u Teàlâ Hazretleri; o zaman lütfedecek. Ayet-i kerimede buyruluyor ki:

لَوْ أَنفَقْتَ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مَا أَلَّفْتَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ وَلَكِنَّ اللهَ أَلَّفَ بَيْنَهُمْ (الأنفال:٦٣)

(*Lev enfakte mâ fî'l-ardi cemîan mâ ellefte beyne kulûbihim ve lâkinna'llàhe ellefe beynehüm*) "Ey Rasûlüm! Bu ashab-ı kirâmın senin etrafına toplandı ya; sen yeryüzünün bütün maddî varlıklarını, bağlarını, bahçelerini, hazinelerini, paralarını, altınlarını, gümüşlerini sarf etseydin bile, bunların gönüllerini bir araya toplayamazdın." Kim topladı? (*Ve lâkinna'llàhe ellefe beynehüm*) "Bunların kalplerini Allah topladı." (Enfal, 8/63)

Ne kusurumuz var ki, kalplerimiz böyle parça parça perişan diye düşünüyorum. Düşünelim; kusurlarımızdan tevbe edelim, Allah-u Teàlâ bizim gönüllerimizi yine o zamanki gibi toplasın. Muhabbetli bir cemaat olalım. Birbirimizin kanına, canına böyle kasdedici insanlar olmayalım!

Sonra, Peygamber SAS Efendimiz devâmen buyuruyor ki:

أَفَلاَ أُنَبِّئُكُمْ بِشَيْءٍ إِذَا فَعَلْتُمُوهُ تَحَابَبْتُمْ: أَفْشُوا السَّلاَمَ بَيْنَكُمْ!

(*Efelâ ünebbiüküm bi-şey'in izâ fealtümûhu tehàbebtüm*) "Size, işlediğiniz zaman birbirinizi sevmenize yardımcı olacak bir şey tavsiye edeyim mi: (*Efşü's-selâme beyneküm*) Aranızda selâmı yayınız!"

Şimdi, Peygamber SAS Efendimiz'in ve bizim dîn-i mübînimizin, İslâm'ın bir büyük meziyeti vardır: Bizim dinimiz ve Rasûlüllah Efendimiz ve Kur'an-ı Kerimimiz bize bir tavsiyeyi yaptığı zaman, havada bırakmaz tavsiyeyi… Muhakkak, en basit insanın bile anlayabileceği bir kolay şeye bağlar. Meselâ,

"—İnsanlar birbirlerini sevsin, insanlar birbirlerine yardım etsin!" desen, nasıl yardım edecek, nasıl sevecek?

Zekâtı farz kılmış Allah, malından şu kadarı vereceksin diyor Allah... Bunu herkes anlar; çoban da anlar, çiftçi de anlar, köylü de anlar, şehirli de anlar, talebe de anlar, hoca da anlar...

"—Malımın şu kadarını demek ki, Allah yolunda

verecekmişim.” der, tamam biter iş...

Zekâtı emretmiş.

“—Allah’ı hiç bir zaman hatırınızdan çıkartmayın!”

E, nasıl çıkartmayacak, nasıl olacak bunun yolu, yöntemi? İşte bir, namazı farz kılmış, günün beş vaktinde; sabah, öğle, ikindi, akşam, yatsı Allah’ı andırıyor o ibadet. Namaz kılacaksın deyince, herkes farz diye geliyor, Allah’ı anmış oluyor.

Bir de zikri farz kılmış. Bilmiyorum, kaç kişi, ne kadar yapar? Ekseriyet namazın farzıyetinde müttefiktir de;

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللّٰهَ ذِكْرًا كَثِيرًا (الأحزاب:٤١)

(*Yâ eyyühe’llezîne âmenü’zkürü’llâhe zikran kesîrâ*) “Ey iman edenler, Allah’ı çok zikredin!” (Ahzab, 33/41) ayetini duymaz. Ne kadar zikrediyor, ne yapıyor; hiç onu düşünmez.

“—Namaz farzını yerine getiriyorum, oruç farzını yerine getiriyorum da, acaba Allah’ı çok zikreden bir insan mıyım?” diye onu düşünmez.

Hatta, orada muhalefet eder:

“—Canım, bu da neymiş?” filân diye.

Burada da Peygamber SAS Efendimiz, muhabbeti bir pratik çareye bağlayarak diyor ki:

“—Aranızda selâmı yayın!”

En basit mânâsıyla;

“—Gördüğünüz zaman birbirinizi, ‘*Es-selâmü aleyküm!*’ deyin! Hatta, bir çalının, bir ağacın, bir taşın etrafında dönüp dönüp de, birbirinizle karşılaşsanız bile, her seferinde, ‘*Es-selâmü aleyküm!*’ deyin!” diyor.

Abdullah ibn-i Ömer RA, deminki hadis-i şerifi rivâyet ettiğini söylediğim sahabi, bir gün yanındaki arkadaşına diyor ki:

“—Kalk, pazara gidelim!”

O da diyor ki:

“—Ey Ömer’in oğlu, ben seni bilirim, sen çarşıyı, pazarı sevmezsin. Çünkü, çarşı pazarda yalan yere yemin edilir, şeytan

fazla dolaşır, aldatmaca olur, şunu olur, bunu olur; Hayrola, nedir yâni, ne sebepten kalk pazara, çarşıya gidelim diye istiyorsun?" diye sıkıştırıyor.

Diyor ki, Abdullah ibn-i Ömer RA:

"—Selâm veririz, ecir kazanırız..."

Kalabalık var orada, "*Es-selâmü aleyküm! Es-selâmü aleyküm! Es-selâmü aleyküm!*" diyecek, her gördüğü şahısla selâmlaşacak, ecir kazanacak. Onun için, "Kalk, çarşıya gidelim!" diyor.

E, tabii kuru bir selâm, kuru bir selâmdır ama, o iyiye çıkar sonra... Bir de fıkrası var:

Adamın birisi yolda gidiyormuş, bakmış kenarda bostanda birisi —işte kavun, karpuz, üzüm filân var— orada duruyor.

"—*Es-selâmu aleyküm*!" demiş.

Bostandaki, "*Ve aleyküm selâm*!" dememiş. Yolcu yürümüş gitmiş, Bostandakinin arkadaşı, yanındaki diyor ki;

"—Niye *'Ve aleyküm selâm!"* demedin?"

Diyor ki:

"—Ben '*Ve aleyküm selâm!*" desem, söz sözü açar, tanışıklık olur. Tanışıklık olunca, ikram etmek gerekir. İkram etmek gerekince, ya üzüm vereceğim, ya karpuz vereceğim, ya kavun vereceğim diyor.

Tabii, o cimrilik yapmış.

Yâni, bir kuru selâm gibi gelir sana, ama sen bir;

"—*Es-selâmü aleyküm* dersin.

O da;

"—*Ve aleyküm selâm"* der.

"—E, nerelisin? Nereden geldin? Nereye gidiyorsun? Ne iş yaparsın?" falan derken, bakarsın iki müslüman bir yerde karşılaşıvermiş. Ondan sonra, kol kola bir tarafa gidiyorlar. Müslümanlık böyledir.

Yâni, iki İngiliz, dünyanın bir ucundan öbür ucuna aynı yerde, yan yana, omuz omuza gitseler; birisini ötekisi ile başka birisi gelecek tanıştıracak. Tanıştırmadan selâm vermez, konuşmaz, görüşmez, ahbaplık kurmaz; ama müslüman müslümana:

"—*Es-selâmü aleyküm!"* der.

Ötekisi:

"—*Aleyküm selâm!"* der.

Ondan sonra, söz sözü açar ve arkasından ahbap çıkarlar. Beraber:

"—Ezan okundu şu camiye gidelim!" derler.

Ondan sonra, o ona bir ikramda bulunur; muhabbet olur.

Muhabbetin demek ki ilk vesilelerinden birisi, selâmlaşmak… Onun için, selâmı biz de yaygınlaştıralım, selâm verelim! Selâmın arkasında, altında yatan mânâyı da düşünelim!

Selâm, "*Es-selâmü aleyküm!*" demek ne demek? "Allah'ın selâmı, selâmetliği, esenliği senin üzerine olsun. Yâni, sen gamlardan, kederlerden, dertlerden, belâlardan sâlim bir insan ol! Ben sana bunu temenni ediyorum!" demek.

Nitekim, temenni ediyorsun da... Meselâ, Hocamız Rh. A derdi ki;

"—Birisi denize düşmüş, sen de rıhtımdan yürüyorsun; çırpınıyor adamcağız... Yüzme de bilmiyor, boğulmak üzere, can derdine düşmüş. "*Es-selâmü aleyküm!*" dedin denize düşmüş adama, yürüdün gittin. Olur mu? Olmaz... Orada "*Es-selâmü aleyküm!*" diyecek yerde, elini uzat, adamı çek, çıkart. Boğuluyor, canı gidecek.

Yâni, selâmın kuru mânâsına takılma, altında yatan mânâyı anla! Altında yatan mânâ, müslüman kardeşinin selâmetliğini sağlayacak şey ne ise, onu yapmak. Derdi varsa, derdine yardımcı olmak... Hastaysa şifa ara, borçluysa çaresine bak!

İbn-i Abbas RA i'tikâfta idi, Peygamber SAS Efendimiz'in mescidinde... Peygamberimiz'in vefatından sonra... Birisi geldi kapıdan içeri, benzi sararmış, yüzü üzüntülü.

Diyor ki Abdullah ibn-i Abbas RA:

"—Seni üzüntülü görüyorum, hayrola, neyin var? Sıkıntın mı var?"

"—Evet, bir sıkıntım var" diyor.

"—Nedir?"

"—Bir kimseye borcum vardı, vâdesi geldi, hàlâ o borcumu ödeyemedim. O da sıkıştırıyor, ne yapacağımı şaşırdım; üzülüyorum."

Ona diyor ki:

“—Ben o şahsı tanırım. İster misin, gideyim rica edeyim; sana borcunu tehir etsin!”

“—Çok makbule geçer, iyi olur!” diyor.

İbn-i Abbas RA mescidden çıkıp, o adamın evine doğru yürümeye başlayınca, o zat diyor ki:

“—Yâ İbn-i Abbas, sen i’tikâftasın, böyle i’tikâf esnasında mescidden çıkınca i’tikâf bozulur. İbadetin bozulacak, aman!”

İbn-i Abbas RA, Peygamber Efendimiz’in kabrini gösteriyor, diyor ki: Ben şurada yatan Zât’tan, bizzat şu kulaklarımla işittim ki:[9]

مَنْ مَشَى فِي حَاجَةِ أَخِيهِ ، كَانَ خَيْرًا لَهُ مِنْ اِعْتِكَافِ عَشْرِ سِنِينَ

(طس. هب. عن ابن عباس)

(*Men meşâ fî hâceti ahîhi*) “Bir müslümanın, bir müslüman kardeşinin işini görmek için yürümesi, gayret etmesi; (*kâne hayran lehû min i’tikâfi aşri sinîn*) onun için on yıl i’tikâf yapmasından daha hayırlıdır.” buyurudu.

İşte müslüman, müslümana selâm verirken, arkasında bu mânâyı düşünüp selâm verecek. Sıkıntıdaysa, yardımına koşacak...

İkinci bir çaresi vardır, muhabbetin artması için, o da hadis-i şeriflerde tavsiye edilmiştir: Hediyeleşmek... Sen ona bir hediye verirsin, onun sana kırgınlığı geçer. Sen de bir fırsat kollarsın, ona bir hediye verirsin; onun sana muhabbeti artar, böylece iş gider… Yâni, muhabbet tarafına doğru gider.

Kusur görmek, kin tutmak, eski hatıraları bir türlü unutmamak iyi değil.

“—Ben onunla sekiz sene evvel hacca gitmiştim de, o bana hac yolunda şöyle etmişti.”

---

[9] Taberani, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.VII, s.220, no:7326; Beyhaki, *Şuabü’l-İman*, c.III, s.424, no:3965; Heysemi, *Mecmaü’z-Zevaid*, c.VIII, s.351, no:13716; Hatib-i Bağdadi, *Tarih-i Bağdad*, c.IV, s.126, no:1802; Abdullah ibn-i Abbas RA’dan.

Kenzü’l-Ummal, c.VIII, s.532, no:24019; *Camiü’l-Ehadis*, c.XXI, s.452, no:23996.

Vay kindar vay! Aradan sekiz sene geçmiş, hâlâ unutmamış, hâlâ müslüman kardeşinin o şeyini düşünüyor. Allah ıslah etsin… Yâni, biraz müslüman saf görünecek. Kendisi saf olmasa bile, müslümanlığın vasıflarından birisi, aldanır görünecekmiş. Aldanır mı? Müslüman feraset sahibidir, aldanmaz ama; unutmuş görünecek, hatırlamamış görünecek, aldanmış görünecek, anlayamamış gibi davranacak ki, muhabbet bozulmasın. Müslümanlar arasındaki muhabbet devam etsin.

c. Şeytanın Faaliyeti

Bir hadis-i şerif daha:[10]

دَخَلَ إِبْلِيسُ الْعِرَاقَ، فَقَضٰى حَاجَتَهُ فِيهَا ؛ ثُمَّ دَخَلَ الشَّامَ،

فَطَرَدُوهُ حَتَّى بَلَغَ بَيْسَانَ؛ ثُمَّ دَخَلَ مِصْرَ فَبَاضَ فِيهَا وَفَرَّخَ ؛

ثُمَّ بَسَطَ عَبْقَرِيَّهُ (طب. وأبو الشيخ عن ابن عمر)

RE. 283/3 (*Dehale iblîsü'l-ırak, fekadà hâcetehû fîhâ; sümme dehale'ş-şâm, fetaradûhu hattâ beleğa beysân; sümme dehale mısra febâda fîhâ, ve ferreha; sümme beseta abgariyyehû.*)

İbn-i Ömer RA'dan rivâyet edilmiş. Peygamber SAS Efendimiz bu hadis-i şerifinde buyuruyorlar ki:

(*Dehale iblîsü'l-ırak*) "Şeytan, iblis *aleyhi'l-la'neh* Irak'a girdi." Irak mâlum bir memleket adıdır. O beldeye girdi, (*fekadà hâcetehû*) orada işini gördü, ihtiyacını giderdi. Demek, ne için girdiyse; tamam muradına ermiş Irak'ta...

(*Sümme dehale'ş-şâm*) "Sonra Şam'a girdi." Şam da Hicaz'ın şimâlinde olan mıntıkaya verilen isimdir. Bir şehrin adı değildir,

---

[10] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XII, s.340, no:13290; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.286, no:6431; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk,* c.I, s.317; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.X, s.40, no:16659; *Kenzü'l-Ummâl*, c.XII, s.554, no:35160; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.271, no:1290; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XII, s.442, no:12261.

mıntıkanın adıdır. “Oraya geldi, (*fetaradûhu*) oranın mü’minleri şeytanı oradan kovdular, orada işini göremedi.” Oraları böyle, evliyaullahın çokça olduğu yerler imiş. (*Hattâ beleğa bi-beysân*) “Nihayet, Beysan denilen kabileye, şehre, yerleşme yerine geldi.” Yâni, oraya kadar sürmüşler, çıkarmışlar.

(*Sümme dehale mısra*) “Sonra Mısır’a girdi, (*febâda fîhâ*) orada yumurtladı (*ve ferreha*) ve civcivledi. (*Besata abkariyyehû*) Sonra yalanının, şeytanlığının, mel’anetinin gereği neyse, onu en iyi şekilde orada yaptı.”

Böyle bir hadis-i şerif. Hocamız yazmış, biz de mânâsını söylüyoruz. Öteki hadis-i şerife geçiyoruz.

Allah cümlemizi şeytanın şerrinden hıfz eylesin... Şeytan Mısır’a gider de, Türkiye’den uzak mı durur? Herkesin yanında… İçinde de var, yanında da var. Camide de var, caminin dışında da var. Ezan okunduğu zaman, ezanın duyulmadığı yere kadar kaçar, ezan bittikten sonra gelir. Kamet getirildiği zaman kaçar, kamet bittikten sonra gelir. Müslümanın namazı esnasında, aklına başka vesvese verir. Dükkânı düşündürür, işini düşündürür, yarın yapacağı işi düşündürür, huzuru bozar. Şeytan her yerde... Allah şeytanın düşman olduğunu bilerek, düşman ittihaz ederek, onun şerrine karşı kendini koruyup kollayan, şeytanın aldatmacasına uymayan insanlardan etsin bizi...

Şeytan ne yapar? Evvelki derslerimizde de çok çok söylüyoruz; ama ne kadar söylesek o kadar kârlı. Şeytan insanı günaha düşürmeye çalışır. Allah’a àsî etmeye çalışır. Neden? Kendisi asi oldu ya, cehenneme yoldaş arıyor kendisine... Kendisi isyan etti, kendisi Adem AS’a secde etmedi, kendisine şimdi cehennemde yanacak başka arkadaşlar arıyor.

Ne yapar? Nasıl aldatabilirse öyle aldatmaya çalışır. Elinden nasıl gelirse...

“—Namaz kılma!” der.

Dinlemezsen;

“—Çabuk kıl!” der,

“—Çabuk kılmayacağım!” dersen;

“—Çok geç kıl!” der.

“—Öyle yapmayacağım!” dersen

“—Herkesin gördüğü yerde kıl! Herkes görsün!” der, gösterişe

düşürmek için...

Hasılı, eninde sonunda, ne yapıp yapıp, bir noktadan àsî etmeye çalışır. Onun için, uyanık olması lâzım insanın, daima açıkgöz olması lâzım!

Açıkgöz olmadan ahiret kazanılmaz. Yâni aptalca durarak, gevşek durarak, boş bulunarak ahiret kazanılmaz. Ahiret de zekâ işidir. Allah'a iyi kulluk etmek de zeki insanların kârıdır.

إِنَّمَا يَخْشَى اللّٰهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ (فاطر:٢٨)

(*İnnemâ yahşa'llàhe min ibâdihi'l-ulemâ'.*) "Allah'tan en çok, alim olan kulları korkarlar." (Fâtır,35/28)

Cahil; her işi hatadır. Kaş yapayım derken göz çıkartır. Cahilin hali harap, durumu çok fena...

Onun için, "*hûş der dem*" demiş büyüklerimiz. Yâni, bir insan nefes alıp-verirken daima uyanık bulunacak. Yâni, nefesini bile gafletle vermeyecek. Daima uyanık bulunacak, tetikte bulunacak. Nasıl hudutta nöbet beklerken asker tetiktedir; onun gibi tetikte duracaksın. Neden?

إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا (فاطر:٦)

(*İnne'ş-şeytàne leküm adüvvün fe'ttehizûhu adüvvâ*) "Şeytan sizin için düşmandır, siz de onu kendinize düşman edinin, düşman bilin, tedbirinizi alın!" (Fâtır 35/6) buyruluyor.

"—Huduttaki bir asker, sigarayı yakıp, yan gelip yatar mı? Siperden çıkar mı?"

"—Çıkmaz."

d. Cennette Efendi ve Köle

Evet. Geçelim öbür hadis-i şerife:[11]

---

[11] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.216, no:3055; Ebû Hüreyre RA'dan.

دَخَلَ رَجُلٌ الْجَنَّةَ، فرأى عَبْدَهُ فَوْقَ دَرَجَتِهِ، فقالَ: يَا رَبِّ، عَبْدِي فَوْقَ دَرَجَتِي؟ فَقَالَ: جَزَيْتُهُ بِعَمَلِهِ، وَجَزَيْتُكَ بِعَمَلِكَ

(الديلمي عن أبي هريرة)

RE. 283/4 (*Dehale racülüni'l-cennete, feraa abdehû fevka derecetihi, fekàle: Yâ rabbi, abdî fevka derecetî? Fekàle: Cezeytühû bi-amelihî, ve cezeytüke bi-amelik.*)

Ebû Hüreyre RA'den rivâyet olunduğuna göre Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki;

"—Bir adam cennete girmiş; ama bir de bakmış ki, cennette kölesi onun derecesinden daha yukarıda..." Dünyada kendisine hizmet eden, o üstü başı hırpani, emir verip bağırıp çağırdığı kölesi, cennete kendisinden daha yukarıda; daha üstün bir dereceye nâil olmuş. Diyor ki:

"—Ya Rabbi, şu benim kölemdi, benden yüksek derece almış."

İkisi de cennete girdiklerine göre, iyi insanlar bunlar. Cennetlik insan yâni. Dünyadayken Allah'a isyan etmemişler, itaat etmişler, cenneti kazanmışlar; ama köle daha yukarıda, daha üstün dereceli, efendi daha aşağıda… Diyor ki;

"—Yâ Rabbi! Bu benim kölem ama daha yukarı çıkmış."

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden hitâb-ı izzet vâki oluyor ve buyruluyor ki:

"—Ben onu ameliyle mükâfatlandırdım, seni de senin yaptığın amelle mükâfatlandırdım. Demek ki, sen biraz az çalışmışsın, o ahiretine biraz daha fazla çalışmış."

Bu dünyada insanın gözü kör olur, ayağı topal olur, malı az olur, üstü hırpani olur, yüzü çirkin olur, şöyle olur, böyle olur; ama ameli güzel olursa, Allah'a ubûdiyyeti yerinde olursa, saygısı,

---

Lafız farkıyla: Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VII, s.231, no:7356; Hatîb-i Bağdâdî, Târih-i Bağdad, c.VII, s.129, no:3567; Ukaylî, *Duafâ*, c.I, s.437, no:251; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.II, s.19; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.91, no:25123; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XII, s.443, no:12262.

edebi yerinde olursa; parası çok insandan daha öne de geçebilir. Yâni, bu dünyada köle iken, öbür tarafta efendi olur. Bu dünyada aciz iken, öbür tarafta bey olur, paşa olur, padişah olur, ahiretin sultanlarından olur.

Onun için, bu hadis-i şeriften bize çıkan ders nedir? Cennet için, cennetteki daha yüksek derecelere çıkmak için, daha çok gayret sarf etmek... Ondan sonra, Allah'ın hiç bir kulunu, kendimizden hor hakir görmemek...

Bilemeyiz ki...

"—Evet, onun tahsili benden az; ama ya Allah onu benden daha çok seviyorsa, ya o Allah'a daha çok geceleri ağlayıp, sızlanıp, münâcaatta bulunup, daha yüksek mânevî derece edinmişse..."

Bilemezsin ki... Hiç bir kulu hor görmeyeceğiz. Her gördüğümüzü Hızır bileceğiz, bileceksiniz; her gecemizi Kadir bileceğiz, o geceyi ihya etmeye, ihmal etmemeye çalışacağız. Çalışacağız, çalışacağız da inşaallah, Allah-u Teàlâ Hazretleri lütfuyla, cennetiyle bizi mükâfatlandıracak, cemâliyle müşerref edecek.

e. Borç Vermek Sadakadan Daha Sevaplı

Bir hadis-i şerif daha okuyalım! Hadis-i şerifler çok güzel ama, zaman uzayınca sizi de bıktırmaktan korkuyoruz:[12]

دَخَلْتُ الجَنَّةَ فَرَأَيْتُ عَلٰى بَابِهَا مَكْتُوبًا : الصَّدَقَةُ بِعَشْرَةٍ وَالْقَرْضُ

بِثَمَانِيَةَ عَشَرَ. فَقُلْتُ: يَا جِبْرِيلُ ، كَيْفَ صَارَتِ الصَّدَقَةُ بِعَشْرَةٍ ،

[12] Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.155, no:1141; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.284, no:3564; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VIII, s.249, no:7976; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXII, s.9, no:2609; Ebû Ümâme RA'dan.

İbn-i Mâce *Sünen*, c.VII, s.276, no:2422; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.285, no:3566; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.I, s.284; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.210, no:15373; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XII, s.449, no:12274.

وَ الْقَرْضُ بِثَمَانِيَةَ عَشَرَ ؟ قَالَ : لِأَنَّ الصَّدَقَةَ تَقَعُ فِي يَدِ الْغَنِيِّ وَ الفَقِيرِ ، والقَرْضُ لاَ يَقَعُ إِلاَّ فِي يَدِ مَنْ يَحْتَاجُ إِلَيْهِ (ط . طب . هب . كر. عن أبي أمامة)

RE. 283/5 (*Dehaltü'l-cennete*) Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki; "Cennete girdim, (*feraeytü alâ bâbihâ mektûben*) Cennet'in kapısında gördüm ki şöyle yazılmış: (*Es-sadakatü bi-aşretin*) Sadaka on misli ile mükâfatlandırılır. (*Ve'l-kardu bi-semâniyete aşer*) Borç ise on sekiz misli ile mükâfatlandırılır.

(*Fekultü*) Peygamber Efendimiz bunun üzerine mihmandarı olan, yanında bulunan Cebrâil AS'a sormuş: (*Yâ cibrîlu, keyfe sàreti's-sadakatü bi-aşretin, ve'l-kardu bi-semâniyete aşer*) Nasıl oldu da sadaka on misli ile mükâfatlandırılıyor, borç vermek on sekiz misli ile mükâfatlandırılıyor?" Borçta sonra para sahibine geri gelecek. Borç veriyor, sonra alacak. Sadaka tamamen gidiyor.

Neden o on misli ile mükâfatlandırılıyor da, borç verdiği zaman on sekiz misli oluyor sevap? Yâni, aşağı yukarı, iki misline yakın. On, on sekiz; yirmi olsa, tam iki misli olacak. İki mislinden biraz az. Niye borç vermek daha iyi?

(*Kàle*) Bunun üzerine, Cebrâil AS cevaben dedi ki:

(*Li-enne's-sadakate takau fî yedi'l-ganiyyi ve'l-fakîr*) "Çünkü sadakayı sen verirsin; ama zengin mi, fakir mi? Bazen zenginin eline düşer, bazen fakirin eline düşer." Yâni, sen fakir diye verdiğin sadaka, bazen aslında sadakaya müstahak olmayan, şer'an zengin sayılan insanın eline düşer. Zengine vermiş olursun aslında... Tam yerini bulmayabilir. Bazen fakirin eline düşer, bazen zenginin eline düşer; (*ve'l-kardu lâ yekau illâ fî yedi men yahtâce ileyhi*) amma borç verdiğin zaman, borç ancak ona ihtiyacı olan kimsenin eline geçer."

Besbellidir, adam borç istiyor, muhakkak ihtiyacı var, kıvranıyor da ondan... Bir ihtiyacı giderdiği için, onun ecri daha fazla oluyor.

Onun için, kardeşlerimiz birbirlerine borç verme hususunda,

bu hadis-i şerifi hatırlarında tutsunlar. Gerçi bu devrin ekonomik sistemi, borç vermeyi de bir hayli frenledi. Çünkü para, senenin başında yüz lirayla on tane filanca şeyden alıyorsun, on tane ekmek alıyorsun farz edelim; senin sonunda paranın değeri düşüyor, düşüyor beş tane alamıyorsun. Yâni, ekmeği bırakalım da başka bir şeye kıyas edecek olursak, böyle oluyor. Paranın hakiki değeri sabit kalmıyor. Yâni, hakiki değeriyle, üstünde yazılı değeri aynı kalmıyor. Adı gene yüz oluyor, fakat on veya elli veya otuz değerine düşmüş oluyor. O yüzden kimse de borç vermek istemiyor.

"—Verirsem, param azalacak..." filan gibi bir düşünce.

Artık bunun çözümü nasıl olur bilmem... Ama mümkün mertebe, insan borç vermek suretiyle bu ecirden faydalanmaya çalışsın.

f. Cennetteki Üç Satır Yazı

Cennetle ilgili bir hadis-i şerif daha var, onu da söyleyip, dersimize son verelim:

دَخَلْتُ الْجَنَّةَ فَرَأَيْتُ فِي عَارِضَتِي الْجَنَّةِ مَكْتُوبًا ثَلاَثَةُ أَسْطُرٍ بِالذَّهَبِ. اَلسَّطْرُ الْأَوَّلُ: لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ، مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ . وَ السَّطْرُ الثَّانِي: مَا قَدَّمْنَا وَجَدْنَا ، وَمَا أَكَلْنَا رَبِحْنَا ، وَمَا خَلَّفْنَا خَسِرْنَا. وَالسَّطْرُ الثَّالِثُ: أُمَّةٌ مُذْنِبَةٌ ، وَرَبٌّ غَفُورٌ (ابن النجار، والرافعي عن أنس)

RE. 283/6 (*Dehaltü'l-cennete*) "Cennete girdim, (*feraeytü fî àrıdati'l-cenneti mektûben selâsetü esturin.*) cennetin kapısının iki tarafında, şu üç satırın yazılmış olduğunu gördüm:" Neyle yazılmış? (*Bi'z-zehebi*) "Altınla yazılmış olarak şu üç satırı görmüş Peygamber Efendimiz:

1. (*Es-satru'l-evvelü*: *Lâ ilàhe illa'llàh, muhammedün rasûlü'llàh*) "Birinci satırda, kelime-i tevhid var. *Lâ ilàhe illa'llàh, muhammedün rasûlü'llah:* Allah'tan başka mâbud yoktur,

maksud yoktur, Muhammed SAS Efendimiz onun hak elçisidir. Onun vazifelendirdiği, insanlara gönderdiği hak rasûlüdür." yazılı. Cennetin kapısında böyle, altınla yazılmış ilk satır...

2. Sonra, (*ve's-satru's-sânî*) "İkinci satır: (*Mâ kaddemnâ vecednâ, ve mâ ekelnâ rabihnâ, ve mâ hallefnâ hasirnâ*)" yazılıymış. Burada bu ibare cennet ehlinin, insanların ifadesi... Ağzından çıkan söz...

(*Mâ kaddemnâ vecednâ*) "Dünyada ahiret için ne amel yaptıysak, ahirete ne gönderdiysek önceden, burada bulduk onları..." Sadaka verdik karşılığını bulduk, namaz kıldık karşılığını bulduk, oruç tuttuk karşılığını bulduk... Yâni, dünyada yaptığımız her hayrın; mâli hayrın, bedenî hayrın karşılığını burada gördük. Demek ki iyiliklerin hepsinin orada karşılığı var.

(*Ve mâ ekelnâ rabihnâ*) "Dünyadayken yediklerimiz de yanımıza kâr kaldı." Onlardan da kâr ettik.

"—El-hamdü lillâh, helâlinden kazanmıştık. Hayr u hasenat yaptıysak zekât, sadaka, ve saire tarzında; onun karşılığını burada bulduk. Orada yemiş olduğumuz da yanımıza kâr kaldı çünkü; aç kalmadık, karnımızı doyurduk, günümüzü gün ettik... O gün geçti, tok olarak geçtik el-hamdü lillâh."

Üçüncü cümle, üçüncü kısmı çok önemli:

(*Ve mâ hallefnâ hasirnâ*) "Geride bıraktığımızdan hüsrana uğradık, ziyana uğradık."

Bunu biraz izah edelim... İnsan elindeki malı ya hayra sarf eder ahirette ecrini görecek veyahut helalinden kendi ihtiyacına sarf eder, bu dünyada rahat edecek o malla... Ama geriye bıraktı mı, o onun ziyanı oluyor. Çünkü o hayrı yapmaktan mahrum kalmış oldu. On milyonu vardı, bir milyonunu hayra harcadı, bir milyonunu yedin, sekiz milyonunu geriye bıraktı

Ahirette, "Tuh!" diyecek, "Ah, vah!" edecek. "O kadarı da keşke hayır yapsaydım da, cennette şu kadar bir derece alırdım. Şöyle olurdu, böyle olurdu." Hüsran olacak orada kendisine, ziyan olacak, üzüntü mevzuu olacak. Bir de tabii, haramdan ve sâireden filansa, ayrıca hesabı olacak. Yâni, o hayrı yapamamaktan dolayı bir hüsran olacak.

3. (*Ve's-satru's-sâlis*) "Üçüncü satırda da şöyle yazılıymış:

(*Ümmetün müznibetün, ve rabbün gafûr*) Günahkâr bir ümmet, ama çok çok mağfiret edici bir Mevlâ…"

Bu kimin için, işte biz müslümanlar için... Biz müslümanlar, Peygamber SAS Efendimiz'e bağlı, aciz, naçiz insanlarız; ahir zaman ümmetiyiz biz. Bizden önceki ümmetler içinde ne kahramanlar, ne sàlihler, ne müttakî kullar geçmiş; ne kadar güzel kulluklar etmişler Allah'a... Ömürlerini öyle geçirmişler.

Bizim dünyamız, çalkantılı, kirli, aldatmacalı bir dünya… Bizim o günahlara bulaşmadan yaşamamız çok zor, pek çok hatalar günahlar… Ama o günahların hepsi bağlı olduğumuz zat-ı muhterem Rasûlüllah SAS Efendimiz'in hürmetine yine affediliyor. Yâni, "Günahkâr bir ümmet, hataları, kusurları çokça ama, (*ve rabbün gafûr*) Mevlâ çok çok mağfiret edici..."

Tabii, ona karşı günah işlemek de ayıp. Bunca nimet veriyor Allah, biz de günah işliyoruz. Hiç yakışır mı yâni, şu hiç bir insafa sığar mı? Göz vermiş, kaş vermiş, akıl vermiş, ihsan vermiş, sıhhat vermiş, evlat vermiş, mal vermiş, vermiş, vermiş... E, teşekkür etmemiz gerekirken; isyan ediyoruz. Ayıp!

Allah bizi utanç verici durumlara düşürmesin... Ama tabii beşeriz, nefsimiz var, şeytan var, zaman zaman aldanıyoruz, aldanılıyor. Eğer hatalarımız, kusurlarımız varsa, oluyorsa, olmuşsa; ki, olmuştur, Mevlâmız cümlemizi afv u mağfiret eylesin ve bundan sonraki ömrümüzde günah işlememeye bizi muvaffak eylesin...

Daimâ tevfîkını yâr ve refîk eylesin... Daimâ rızası dairesinde dolaşmak, rızasının haricine ayak basmamak cümlemize nasib eylesin... Son nefeste kendisinin sevdiği, râzı olduğu; verdiği lütufları, ihsanları görerek, memnun ve mesrûr olarak kendisine kavuşmamızı bizlere lûtfen ve keremen —liyâkatımız olmadığı halde— lütuf ve ihsan eylesin...

Fâtiha-i Şerife mea'l-besmele-i şerîfe!

21. 12. 1980 - İskenderpaşa

02. DİNİN DİREĞİ VE TEMELİ

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

Rabbi'şrah lî sadrî, ve yessir lî emrî, ve'hlül ukdeten min lisânî ila'llàh...

El-hamdü lillâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayrı halkıhî muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân! Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasili ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

دُخُولُ الْبَيْتِ دُخُولٌ فِي حَسَنَةٍ ، وَخُرُوجٌ مِنْ سَيِّئَةٍ (عد. هب.
عن ابن عباس)

RE. 283/7 (*Duhùlü'l-beyti duhùlün fi hasenetin, ve hurùcün min seyyieh.*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemà kàl.*

Muhterem cemaat-i müslimin!

Hocamız Ahmed Ziyâeddîn-i Gümüşhànevî Hazretleri'nin cem etmiş olduğu, *Râmûzü'l-Ehàdîs* isimli hadis kitabının, *dal* harfi hadislerini okumaya devam ediyoruz.

Dersimize başlamadan önce, sevgili peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Efendimiz'in mübarek ruh-u saadetleri için ve onun âlinin, evlâdının, ezvâcının, ashabının ve kıyamete kadar güzerân eylemiş, ona hüsn-ü ittiba eden etbâının ruhları için; cümle evliyânın, sulehânın ruhları için;

Ebû Bekr-i Sıddîk RA ve Aliyyü'l-Murtazâ RA Hazretleri'nden, hocamız merhum Mehmed Zâhid Efendi'ye kadar güzeran eylemiş

bulunan sadât-ı turuk-u aliyyemizin ve bu kitabın müellifi Ahmed Ziyâüddîn Efendi Hazretleriyle, kitabın içinde ismi geçen, bu hadis-i şeriflerin bize kadar vasıl olmasında emeği, gayreti geçmiş olan zevât-ı muhteremenin ruhları için;

Ve uzaktan yakından Peygamber SAS Efendimiz'e muhabbetinden ve din-i mübîn-i İslâm'a mensûbiyetinden nâşi, bu hadis-i şerifleri dinlemeye gelen siz kardeşlerimizin, ahirete irtihal eylemiş olan cümle yakınlarının ruhları için, bir Fatiha üç İhlâs-ı Şerif hediye edelim:

....

a. Kâbe'nin İçine Girmek

Dersimizin başında metnini okuduğumuz hadis-i şerifte *Aleyhi's-salâtu ve's-selâm* Efendimiz, İbn-i Abbas RA'dan naklolunduğuna göre buyuruyor ki:[13]

دُخُولُ الْبَيْتِ دُخُولٌ فِي حَسَنَةٍ ، وَخُرُوجٌ مِنْ سَيِّئَةٍ (عد. هب. عن ابن عباس)

RE. 283/7 (*Duhùlu'l-beyti duhùlün fi hasenetin, ve hurùcün min seyyieh*) "Beyt'e giriş, hasenat kazanmak üzere giriştir ve çıkış, seyyiattan kurtulup, günahlarının afvolup temizlenmesinden sonraki tertemiz çıkıştır."

Bu Beyt'ten murad, *Beytullah*'tır. Yâni, Mescid-i Haram'ın ortasında bulunan, *el-Kâbetü'l-Müşerrefe*... Yâni, bizim namazlarımızda istikbal edindiğimiz, yöneldiğimiz mübarek bina. Siyah örtüsü üzerinde ayet-i kerimeleri, lafza-ı celâlleri yazılmış olan, örtüyle örtülü bulunan, o mübarek bina ki, onun Rükn-ü

---

[13] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.455, no:4053; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.IV,s.137; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XII, s.197, no:34641; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XII, s.456, no:12290.

Hacer ile, Rükn-ü Irakî arasında bir kapısı vardır. İnsan boyundan yukarıdadır. İnsan elini uzattığı zaman, ancak eşiğine eli değer ve orası duaların çokça kabul olduğu yerdir. İnsan fırsat bulup da o kapının eşiğine elini atar, Mevlâsına tazarru ve niyaz ile, gözyaşlarıyla yalvarırsa; duaları kabul olur.

Oradan içeri girmek... Tabii yüksek, kapısı çok yüksekte, herhalde merdivenle başka bir şekilde girmek lâzım! Kâbe-i Şerîf'in içerisi mübarek bir odadır. İnsan onun içine girer de namaz kılabilirse, ki o herkese nasib olmaz, hacıların filan başarabileceği bir şey değil. Çok müstesna kimselere o kapı açılır. Oraya girme izni nasib olur bazı bahtiyarlara... Orada namaz kılmak, orada dua etmek, fevkalâde kıymetlidir.

İnsan bu Kâbe'nin kendi binası içine girerse, hasenat, büyük ecr-i cezîl sahibi olur. Burada hasene kelimesinin müfred olarak gelmesi, cinsi bildirmek içindir. Çeşitli haseneler kazanır, pek çok hasene kazanır mânâsınadır. Yâni, çok sevaba girer; günahından çıkmış, soyulmuş, sıyrılmış olarak dışarı çıkar.

Peygamber *—aleyhi's-salâtu ve's-selâm—* Efendimiz bir defa

girmiş. Feth-i Mekke'de, Mekke-i Mükerreme müşriklerin elinden fetholunduğu zaman, o zaman Kâbe-i Müşerefe'nin içine girmiş. Ama veda haccına gittiği zaman girmemiş. Demek ki, her zaman girme gibi bir durum da bahis konusu değil....

b. Mü'minin Kıymeti

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[14]

دُخُولُ الْمُؤْمِنِ عَلَى الْمُؤْمِنِ تُرْعَةٌ ، وَدُخُولُ الْمُؤْمِنِ عَلَى الْكَافِرِ حُجَّةٌ ، وَالْمُؤْمِنُ يَزْهَرُ نُورُهُ لأَهْلِ السَّمَاءِ (الديلمي عن ابن عباس ، وقال: ترعة أي روضة ويروي فرحةٌ)

RE. 283/8 (*Duhùlü'l-mü'mini ale'l-mü'mini tür'atün, ve duhùlu'l-mü'mini ale'l-kâfiri hüccetün, ve'l-mü'minü yezheru nûruhû li-ehli's-semâ'*)

Yine İbn-i Abbas RA'dan... Yâni, Peygamberimizin amcası Abbas var, onun oğlu Abdullah. Genç yaşta Peygamber Efendimiz'in yanına, meclislerine katılma şerefine ermiş bir sahabî, yeğeni aynı zamanda. Genç olduğu halde, pek geniş, derin bir anlayışa sahipmiş kendisi. Hazret-i Ömer gibi celâlli bir emirü'l-mü'minîn, onu yanından hiç ayırmazmış.

"—Gel bakalım, sen benim sağıma otur!" diye İbn-i Abbas RA'yı yanına oturturmuş.

Gençliğine rağmen… Demek ki, ilim vermiş Allah, hikmet vermiş.

وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْراً كَثِيراً (البقرة:٢٦٩)

---

[14] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.221, no:3073; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.272, no:773.

(*Ve men yü'te'l-hikmete fekad ûtiye hayran kesîrâ*) [Kime hikmet verilmişse, şüphesiz ona çokça hayır verilmiştir.] (Bakara, 2/269) Kime Allah o hakiki ilmi ihsan ederse, çok hayır vermiş demektir.

Öyle bir zât-ı muhterem... O naklediyor yine Peygamber Efendimiz'den:

"—Bir müslüman, bir müslümanın yanına girse; bu müslümanın yanına girmek, sanki bir bahçeye, bir gül bahçesine, gülistana, böyle çiçekli, yeşilli yere girmiş gibi olur." Yâni, müslümanın müslüman kardeşinin yanına gitmesi hoş bir şeydir.

(*Ve duhùlü'l-mü'mini ale'l-kâfir*) "Müslümanın bir kâfirin yanına uğraması da, onun aleyhine bir hüccettir." Yâni, mü'min oraya gitti mi, onun kalbinde iman var, onun dilinden hak söz çıkar. Kâfirle konuştuğu zaman, o kâfirin aleyhine hüccet olacak, kıyamet gününde mazereti kalmayacak kâfirin... Yâni,

"—Ya Rabbi, işte ben duymadım, etmedim!"

"—Sana bir mü'min kulum gelmedi mi? Filanca zaman yanına girmedi mi? Niye ondan imanı telakki etmedin, almadın?" diye aleyhine hüccet olacak.

Müslüman kâfirin yanına girerse, bu hüccettir onun aleyhine...

(*Ve'l-mü'minu yezheru nûruhû li-ehli's-semâ*) "Mü'min o kadar kıymetli bir kimsedir ki, gök ehli mü'mini nurundan tanırlar dünyada..."

Gök ehli kimdir? Gökteki melekler... Çünkü dünyadaki mü'minin nuru, gök ehline ışıldar. Nasıl karanlık bir gecede ışık gördük mü, onu biliyoruz; semâ ehli, yâni melekler, müslümanı ışığından, nurundan öyle tanırlar. Nuru semâ ehline bir alâmet olur.

'—Hah, şurada müslüman var!' diye bilirler yâni ışığından, nurundan.

Öyle kıymetli bir zattır müslüman. İnsan iman sahibi oldu mu, böyle mazhariyetlere sahip olur. Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi

iman-ı kâmile vâsıl etsin...

Çünkü iman bir taklittir, bir tahkiktir. Yâni insan, "Başkası öyle söylüyor, babamdan böyle gördüm!" diye taklîden başlar işe; ama bu taklit makbul bir şey değil. Taklitten işin özüne intikal etmesi lâzım... Gerçekleri kendisinin duyması lâzım! Vasıtasız, kesintisiz Mevlâsına bağlantısını sağlayıp da, kâmil mü'min olması lâzım!

Allah-u Teàlâ Hazretleri o imanı bize ihsan eylesin... Onun lezzetini duyursun... Ondan bizi ayırmasın... Son nefeste ol kelime-i tayyibe ki buyurun:

أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ .

(*Eşhedü en lâ ilâhe illa'llàh, ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve rasûlühû*) deyip, emanetini Mevlâsına teslim eden bahtiyarlar arasına bizi de dâhil eylesin...

c. Cennetin Dereceleri Ayetler Kadar

Bu üçüncü hadis-i şerif de, yine İbn-i Abbas'tan rivâyet edilmiş:[15]

دَرَجُ الْجَنَّةِ عَلَى قَدْرِ آيِ الْقُرْآنِ ، بِكُلِّ آيَةٍ دَرَجَةٍ ، فَتِلْكَ سِتَّةُ آلاَفٍ وَمِائَتَا آيَةٍ وَسِتَّةُ عَشَرَ آيَةً ، بَيْنَ كُلِّ دَرَجَتَيْنِ مِقْدَارُ مَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالأَرْضِ ، فَيَنْتَهِي بِهِ إِلَى أَعْلَى عِلِّيِّينَ ، لَهَا سَبْعُونَ أَلْفَ رُكْنٍ وَهِيَ

[15] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II,s.218, no:3064; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.541, no:2425; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XII, s.457, no:12292.

يَاقُوتَةٌ تُضِيئُ مَسِيرَةَ أَيَّامٍ وَ لَيَالِي (الديلمي عن ابن عباس)

RE. 287/9 (*Derecü'l-cenneti alâ kadri âyi'l-kur'ân, bi-külli ayetin derecetin, fetilke sittetü âlâfin ve mietâ ayetin ve sittetü aşere âyeten, beyne külli dereceteyni mikdâru mâ beyne's-semâi ve'l-ardi, feyentehî bihî ilâ a'lâ illiyyin, lehâ seb'ùne elfe rüknin ve hiye ya'kùtetün tudîu mesîrete eyyâmin ve leyâlin.*)

Buyurmuş ki Peygamber SAS, o zat-ı muhteremin bize naklettiğine, duyup da ilettiğine göre:

"—Cennet'in dereceleri, Kur'an-ı Kerim'in ayetleri kadardır. Cennette kaç derece var, ne derecelerde olacak insanlar? Kur'an-ı Kerim'in ayetleri kadardır. Her bir ayet bir derecedir. Böylece Kur'an-ı Kerim'in ayetleri, (*sittetü âlâfin ve mietâ ayetin ve sittetü aşere âyeten*) altı bin iki yüz on altı ayettir. O halde, cennet de altı bin iki yüz on altı derecedir.

Her bir derecenin arası, sanki gök ile yerin arası miktarındadır. O kadar yüksektir. Derecelerin arası da o kadar farklıdır ve en sonunda *A'lâ-yı İlliyyîn* denilen yere kadar çıkar. *A'lâ-yı İlliyyîn*, en yüksek makam, en yüksek mertebesidir ve buranın yetmiş bin ayağı, direği vardır ve her birisi yakuttandır ve nice günlük, gecelik mesafeden, nuru etrafa saçılır.

İnsan Kur'an-ı Kerim'e sahip oldukça, onun ayetlerini öğrendikçe, onların insanlara telkin etmiş olduğu kemâli iktisab ettikçe, vasıflandıkça; o ayeti kendi gönlüne yerleştirip, onun mucibince hareket eden kimse haline geldikçe, bir derece kazanır cennette... Öteki ayetle de tahakkuk edince, bir derece daha kazanır. Böylece Kur'an-ı Kerim'in tamamını, insan kendi içine sindirir de, ehl-i Kur'an olursa tam mânâsıyla, o zaman *A'lâ-yı Illiyyîn*'e yükselir. En yüksek dereceye... *Â'lâ-yı Illiyyîn, A*rş'ın sağ ayağında imiş ve cennetin en yüksek derecesi, yedinci semanın üzerinde bir mübarek mahal ve makam imiş.

Onun için, kemâlin sonu yok, insan hayatı boyunca Kur'an-ı Kerim'i çok okumalı, çok öğrenmeli, çok nüfuz etmeye çalışmalı ve

Kur'an-ı Kerim'in ayetlerini tatbik etmeye çalışmalı! Bir ayet-i kerimeyi tatbik etti mi, göklerle yerler arası kadar bir yüksek merhaleye, daha yukarıya çıkıyor, daha yüksek dereceye çıkıyor.

Onun için, herkesin çokça çalışması lâzım!

Ama nasıl olmuşuz? Artık alışkanlıktan mıdır, öyle gördük; taklidî iman sahibi olduğumuz için, hakikî imana ermediğimiz için... Allah-u Teàlâ Hazretleri bize Kur'an-ı Kerim göndermiş; okumasını bilmiyoruz, içinde ne yazıldığını bilmiyoruz, bize ne emrettiğini bilmiyoruz. Hem de müslümanız diyoruz. Evet, insan, *"Eşhedü en lâ ilâhe illa'llah, ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve rasûlühû*" dediği zaman, mü'min olur; ama ondan sonraki zamanını, İslâmiyet'in derinlemesine inceliklerini öğrenmek için sarf etmesi lâzım!

Kur'an-ı Kerim'i ne okumasını biliriz, ne ezberleriz, ne ayetlerin mealini biliriz, ne de onlara göre kendi ahlâkımızı düzeltmeye çalışıyoruz. Hâlbuki Peygamber SAS Efendimiz'in ahlâkını sordular Hz. Aişe Validemiz'e, Zevcât-ı Tàhirât'tan ya, Peygamber Efendimiz'in her halini, ev halini de biliyor:

"—Ahlâkı nasıldı ey anamız, ey müslümanların anası Aişe-i Sıddîka! Peygamber *aleyhi's-salâtu ve's-selâm* Efendimiz'in ahlâkı nasıldı?" diye sormuşlar.

Diyor ki:

"—Siz Kur'an okumaz mısınız?

كَانَ خُلُقُهُ الْقُرْآنَ (م. حم. طس. هب. عن عائشة)

RE. 543/6 (*Kâne hulükuhü'l-kur'ân*)[16] "Rasûlüllah'ın ahlâkı

---

[16] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.163, no:25341; Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.115, no:308; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.30, no:72; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.154, no:1428; Hz. Aişe RA'dan.

Lafız farkıyla: Müslim, *Sahîh*, c.I, s.512, no:746; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.426, no:1342; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.410, no:1475; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.II, s.171, no:1127; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VI, s.292, no:2551; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.499, no:4413; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.168, no:425;

Kur'an-ı Kerim'di." buyurmuş.

Demek ki, Rasûlüllah SAS Efendimiz, bu hadis-i şerifte bize bildirdiği gibi kendisi, Kur'an-ı Kerim'in her ayetini üzerine işlemiş, Kur'an-ı Kerim'in her ayetini sindirmiş içine ve baştan aşağıya mücessem Kur'an-ı Kerim olmuş yâni. Rasûlüllah, işte ahlâkı, işte hayatı, işte yaşayışı, bak! Kur'an-ı Kerim... Her şeyiyle... Alışı, verişi, oturması, kalkması...

Allah-u Teàlâ Hazretleri bize kemâl nasib etsin... Kur'an-ı Kerim'e sahip olmak, onun kadr ü kıymetini bilmek nasib etsin...

İnsan kabre gittiği zaman;

القبر صندوق العمل.

(*El-kabru sandùku'l-amel*) "Kabir amel sandığıdır." diyor şair. Kabir ne? İnsanın amellerinin konulduğu sandık... Oraya gittiği zaman insan, amelleriyle karşılaşacak. Bazen böyle giden kimselerin, böyle hayatlarından haberler intikal ediyor evliyâullah tarafından. Gittiği zaman güzel yüzlü kimseyle karşılaşırlarmış. Sorarmış:

"—Sen kimsin?"

"—Ben senin hep okuma itiyadında olduğun Tebâreke Suresi'yim, sana arkadaş olmaya geldim!" dermiş kabirde...

Eh, böyle kapkaranlık yerde kalmak mı iyi, gül yüzlü, güleç yüzlü, nur yüzlü varlıklarla öyle orada ahbaplık, sohbet etmek, yalnızlık çekmemek mi iyi? Onun için, Allah-u Teàlâ Hazretleri, Kur'an'a daha fazla ehemmiyet vermek nimetini bize ihsan etsin...

En yüksek mertebesi müslümanlığın, okuyoruz tasavvuf kitaplarını, işte kâmil insanlar neler yaparlarmış? Şöyle zikrederlermiş, böyle namaz kılarlarmış, şöyle hayır yaparlarmış, böyle cömertlik yaparlarmış... En yüksek derecesi diyor kitaplar, okuyoruz, okuyoruz; en yüksek derecedeki, Kur'an'ı en çok

---

İbn-i Sa'd, *Tabakàtü'l-Kübrâ*, c.I, s.364; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*; c.III, s.382; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.255, no:18378 ve s.380, no:18718.

okurmuş. Kur'an, bizim her şeyimiz...

Abdülhàlik-ı Gücdevânî Rh.A ve KS Hazretleri nasihatlerinde diyor ki:

"—Zahiri de, bâtını da Kur'an-ı Kerim'de ara!"

Yâni, "Tasavvufu da istiyorsan, Kur'an-ı Kerim'de... Şeriatı da istiyorsan, Kur'an-ı Kerim'de... Dünya saadeti de istiyorsan Kur'an-ı Kerim'de... Ahiret selâmeti de istiyorsan, hepsi Kur'an-ı Kerim'de..."

El-hamdü lillâh, müslümanların içine girdi mi bir insan, emniyette... Kasası emniyette, canı emniyette, ırzı emniyette, namusu emniyette... El-hamdü lillâh...

Ama imanı zayıf insanların içine gitti mi, ne canından emin olur, ne parasından emin olur; hiç bir şeye güvenemezsin ki... Hırsızlık mı yapacak? Adam mı öldürecek? Şerefe mi tecavüz edecek? İnsanı insan yapan iman, mes'uliyet duygusu! Ahirete iman olmasın, bu insanlar canavar gibi birbirlerini yerler. İnsanı insan yapan, "Yarın Mevla'nın huzuruna çıkacağım, ben bunun hesabını vereceğim!" diye düşünmek; iman yâni...

Onun için, en hayırlı insan, insanlara ne hayırlı, en faydalı kimse, mü'min kimsedir! En hayırsız kimse de, imansız kimsedir. Çünkü o imansızlığı için, imansızlığından dolayı, sırf kendisi için çalışacak. Başkaları ölsün, ızdırap çeksin, sıkıntı çeksin... Bir çoğundan çekinmeyecek! Niye öldürüyorlar birbirlerini? Niye müslüman öldürmüyor da onlar öldürüyor? Çünkü müslüman mesuliyet duygusundan korkuyor, diyor ki

"—Yarın ben hesaba çekileceğime, bu dünyada zulme sabredeyim!" diyor.

Ama kâfir çekiyor, o onu vuruyor, o onu vuruyor, ip doluyor boynuna, sıkıyor, gözünü oyuyor, kulağını kesiyor... İmansızlık insanı canavar yapar. Hayvandan aşağı yapar. Allah-u Teàlâ Hazretleri hem bizi mü'mini kâmil etsin, hem de imanının kadrini, kıymetini herkese bildirsin.

İmanlı insan müstesna bir cevher gibidir. Yâni, yerden bulunmuş petrol damarı gibi, mücevher damarı gibi bir şeydir. Onu elinde tuttuğu zaman, bulduğu zaman başının üstüne koyması lâzım! Keşke bütün memleketimizin, bütün fertleri mü'min olsa, mü'min-i kâmil olsa, bak nasıl fabrikalar çalışır, nasıl memleketimiz dünyanın en yüksek memleketi olur!

Çektiğimiz sıkıntı niye? İmansızlıktan... İşçi vazifesini yapmaz, patron vazifesini yapmaz, memur vazifesini yapmaz; herkes kaytarır, kaçar, rahatına bakar, çalar çırpar... Bütçeden fasıl ayırır bir iş yapılsın diye, devletin, milletin işi görülsün diye; üçte biri kaybolur, o onu çalar, bu bunu çalar, müteahhit vazifesini yapmaz; imansızlık hepsi... Hepsini nerede arayacağız? Kur'an-ı Kerim'de...

Peygamber (A*leyhi's-salâtu ve's-selâm*) Efendimiz buyuruyor ki:[17]

---

[17] Müslim, *Sahîh*, c.I, s.110, no:118; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.487, no:2195; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.303, no:8017; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*,

“—İleride karanlık gece parçaları gibi fitneler zuhur edecek!”

Eyvah! Diyorlar ki:

“—Ya Rasûlallah! Nedir kurtuluş çaresi bundan? Ne yapalım, o fitnelere uğrarsak, yaşar da o vakte gelirsek ne yapalım? Neye sarılalım?”

Diyor ki:

“—Çare Kur’an-ı Kerim’dir ve benim sünnet-i seniyyemdir. Kur’an-ı Kerim’e sımsıkı sarılan, sapasağlam bir ipe sarılmıştır. O onu çeker, cennete götürür, kurtarır. Kur’an’dan gayrı neye dayanırsan, neye sarılırsan; duvara dayansan, yaslansan, göçer... İnsana dayansan; ölür... Kime dayanacaksın? Allah’tan başka ve Allah’ın kitabından başka dayanacak yerimiz yok... Allah akıl fikir versin cümlemize... Gerçeği görüp de gerçeğe sımsıkı sarılmak nasib etsin!

d. Faizin Kötülüğü

Sayfanın 10. hadis-i şerifi:[18]

دِرْهَمُ رِباً يَأْكُلُهُ الرَّجُلُ وهُوَ يَعْلَمُ، أَشَدُّ عِنْدَ اللهِ مِنْ سِتَّةٍ وَثَلاثِينَ زَنْيَةً

(حم. قط. طب. ض. عن عبد الله بن حنظلة)

RE. 283/10 (*Dirhemü riben ye’külühü’r-racülü ve hüve ya’lemu,*

---

c.III, s.156, no:2774; Ebû Ya’lâ, *Müsned*, c.XI, s.396, no:6515; Ebû Avâne, *Müsned*, c.I, s.55, no:140; Begavî, *Şerhü’s-Sünneh*, c.VII, s.335; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXIV, s.457; Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.II, s.7, no:2074; Ebû Hüreyre RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.XI, s.182, no:30880; *Keşfü’l-Hafâ*, c.I, s.329, no:878; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XI, s.86, no:10309.

[18] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.225, no:22007; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.III, s.16, no:48; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.IV, s.447, no:21997; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.IV, s.393, no:5517; Şeybânî, *el-Âhàd ve’l-Mesânî*, c.V, s.229, no:2759; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXVII, s.418; Abdullah ibn-i Hanzala RA’dan.

Mecmaü’z-Zevâid, c.IV, s.210, no:6573; *Kenzü’l-Ummâl*, c.IV, s.209, no:9761.

eşşeddü inda'llàh min sittetin ve selâsîne zenyeten.)

Aman yâ Rabbi! Peygamber (*Aleyhi's-salâtu ve's-selâm*) Efendimiz buyuruyor ki:

"—Bir dirhem ribâ, bir dirhem faiz ki, kişi onu bile bile yiyor; kişinin bile bile yemiş olduğu bir dirhemlik ribâ, Allah indinde otuz altı tane zinadan daha şiddetlidir."

Hadi bakalım, ye bakalım! Neden? Bak müslümanlık ne kadar yüksek, ne kadar ulvî, ne kadar insan haklarına saygılı, ne kadar hakkaniyetli... Kimsenin bedavadan, beleşten bir şey kazanmasını istemiyor. Herkes alnının teriyle, bileğinin, pazusunun gücüyle hak ederek kazansın istiyor. Birisi dese:

"—Benim sermayem var, koyarım parayı, ötekiler çalıştığı kadar çalışsın, ben de paramın faizini alırım, oturduğum yerde yastığa yaslanmışken param artar."

Bunu istemiyor İslâmiyet...

"—Herkes helâl yesin!" diyor.

"—İşçinin alnının teri kurumadan parasını ver!" diyor patrona, "Bekletme!" diyor.

Ondan sonra, dilenen kimseye demiş ki:

"—Git şuradan bir ip al; dağdan odun topla, çalı topla, getir sat! İnsanın emeğiyle geçinmesi, dilenmekten şu kadar daha hayırlıdır!" diye çalışmayı tavsiye ediyor.

Onun için bizim büyüklerimiz... Peygamberlerden de var ya, Davut AS demirciymiş, falanca şöyleymiş, filanca böyleymiş. Hep duyuyoruz büyük zatları... İş yaparlarmış. Yâni, meselâ; Ahmed-i Yesevî KS Hazretleri kaşık yontarmış. Kaşık yaparmış... Eşeğinin kenarına iki tane küfe bağlamış, sepet bağlarmış. Kaşıkları onun içine koyarmış, "Deh!" edermiş eşeği... Eşek pazara gidermiş. Kaşık almak isteyen insanlar gelirlermiş, beğendikleri kaşıkları alırlarmış, bir para bırakırlarmış oraya...

Elinin emeğiyle geçiniyor. Onu da tabii gene hayra sarf edermiş. Ne diyor Yunus Emre:

Dürüş, kazan, ye, yedir;

Bir gönül ele getir;
Bin Kâ'be'den yeğrektir,
Bir gönül imâreti...

Dürüş yâni, gayret et, çalış! Kazan, ye ve yedir. Helâlinden kazan, yersin kendi kazandığını, bir de yedir başkasına...

Bak Hocamızın hocası Mustafa Feyzî Efendi'nin bahsi geçti sabahleyin. Onun kardeşi Tekirdağ'da müftüymüş. Evlerine kiracı olmuş da, bu hadiseyi bana anlatan hacı ağabeyimiz, diyor ki:

"—Kapısı var, kenarda, çivilenmiş. Allah Allah, bu tarafta odanın kapısı var da, neden bir de bu bahçe tarafına doğru bir kapı var burada? diye merak ederdim!" diyor. "Araştırdım, araştırdım, öğrendim... O zat-ı muhterem, sofrasına misafir olmadan, getirmeden yemek yemezmiş."

"—Evde misafir olmazsa, ne yapardı?" diye sormuşlar.

Hanları dolaşırmış, o zamanın otellerini... Adamını gönderirmiş, ille oradan bir işçi, bir yolcu buldururmuş, sofrasına ille bir misafir alırmış. Cömert... Cömertlik... Yâni, cimrilikle hiç bir şey hâsıl olmaz. Muhakkak müslüman cömert olacak.

Onun için, bedavadan kazanmak yok... Bedavadan durduğu yerden, ötekisi çalışsın çabalasın, sen otur ye... Öyle şey olur mu? Onun için ribà yasak, faiz yasak...

Onun için, diyor ki:

"—Bir insanın bir kamçı miktarı yeri, araziyi gasb etmişse, cehennemden yerini hazırlasın öyle kimse!" diyor.

Arazi gasp etmek de yok. Kimsenin... Arazisinden izni olmadan bile geçemezsin adamın. Ne kadar bak hukuka saygılı insanların, haklarına saygılı müslümanlık. El-hamdü lillâh, çok şükür Mevlâmız'a ki, bizi müslüman yaratmış. Ya bir de başka, bâtıl yollarda olsaydık,, bu akıl ile bulabilir miydik hak yolu?

Çok şükür, *el-hamdü li'llâh, alâ nimeti'l-islâm, ve alâ tevfîkı'l-imân, ve alâ hidâyeti'r-rahmân...* İmanımıza, Allah'ın hidayetine hamd ü senalar olsun...

e. Sağlığında İnfak Etmenin Üstünlüğü

Ebû Hüreyre RA naklediyor ki, Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyurmuş:[19]

دِرْهَمُ الرَّجُلِ يُنْفِقُ فِي صِحَّتِهِ، خَيْرٌ مِنْ عِتْقِ رَقَبَةٍ عِنْدَ مَوْتِهِ

(أبو الشيخ عن أبي هريرة)

RE. 284/1 (*Dirhemü'r-raculi yünfikuhû fî sıhhatihî, hayrun min ıtkì rakabetin inde mevtihî.*) "Bir adamın sıhhatli iken, sağken, sâlim iken infak ettiği, sadaka olarak verdiği bir dirhem para; ölümü hastalığında bir köle azad etmesinden daha hayırlıdır."

Şimdi insanın bir sıhhatli hali var, geziyor, çalışıyor, para kazanıyor, emeli var, ümidi var ki, ben daha çok yaşarım diye... Evlatları için uğraşıyor, ailesi için uğraşıyor filan... Bu esnada çıkartıp bir dirhem vermesi.

Ölüm döşeğine yakalanmış, artık ölmek üzere, hayır yapıyor yatakta; hadi köle azad ettim, şunu şuraya verdim, bunu buraya verdim. O zaman bir köle azad etmekten, sıhhatli halde bir dirhem vermesi daha hayırlıdır. Çünkü o ölüm döşeğindeki artık... Evet her ne kadar sen ölmedin, senin gibi görünüyor; ama mirasçıların. O zamana kadar harcamadın, biraz sonra mirasçıların hakkı olacak. Savuruyorsun artık...

Fakirlikten korktuğun zaman, yaşamayı ümit ettiğin zaman ki verdiğin kıymetli oluyor. O Allah rızası için oluyor. Ötekisi nasıl olsa biliyorsun, faydalanamayacaksın; elinden çıkacağını anladın, o zaman veriyorsun. O kıymetli değil. En son anda kıymetli değil...

En son andaki iman bile kıymetli değil... Firavun, Musâ AS'ı

---

[19] *Kenzü'l-Ummâl*, c.XVI, s.867, no:46083; Câmiü'l-Ehâdis, c.XII, s.458, no:12294.

kovaladı, kovaladı, kovaladı; suyun içinde boğulacağı zaman;

حَتَّى إِذَا أَدْرَكَهُ الْغَرَقُ قَالَ آمَنْتُ أَنَّهُ لا إِلَـهَ إِلاَّ الَّذِي آمَنَتْ بِهِ بَنُو إِسْرَائِيلَ وَأَنَاْ مِنَ الْمُسْلِمِينَ (يونس: ٩٠)

(*Hattâ izâ edrekehü'l-garaku kàle:*) "Tam boğulma geldiği zaman, boğulma vakti geldiği zaman dedi ki: (*Âmentü ennehû lâ ilàhe ille'llezi âmenet bihi benû isràîle ve ene mine'l-müslimîn*) Gerçekten Benî İsrail'in inandığı Allah'tan gayri bir mâbud olmadığına ben de iman ettim. Ben de müslümanlardanım!" (Yunus, 10/90) dedi ama, iş işten geçti. Tam ye's halinde, artık biliyor, ölüm gelmiş. O zamana kadar ulûhiyyet iddiasındaydı, orada müslümanlık taslıyor, kıymeti yok.

Onun için, sıhhatliyken, aklınız başınızdayken, iktidar elinizde iken, istediğinizi yapmaya gücünüz yeterken, hayrı yapmaya çalışın! Son zamana bırakmayın! Belki ölüm anında, vermeye bile imkânınız olmaz. Söyleseniz, dinlemezler. Onun için, hayrı aklınız başınızdayken yapın; dereceleri, Allah'ın rızasını elde edin, kazanın.

Cimrilikten hiç bir şey hasıl olmuyor. Yâni, hiç bir velî, cimri değildir. Hiç bir Allah'ın sevgili kulu, cimri değildir. Geçen hafta da hadis-i şeriflerde geçti; ver, on mislini garanti ediyor Allah-u Teàlâ... Sen bir tane verirsen, on mislini veriyor. Karşılığını fazlasıyla veriyor.

f. Haramdan Hasıl Olana Cehennem Yaraşır

İbn-i Abbas'tan bir başka rivâyetle de deminki mânâ zikredilmiş:[20]

---

[20] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.393, no:5518; Abdullah ibn-i Abbas RAdan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.IV, s.209, no:9762; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XII, s.458, no:12296.

دِرْهَمُ رِباً أَشَدُّ عِنْدَ اللهِ مِنْ سِتَّةٍ وثَلاثِينَ زَنْيَةً ؛ وَمَنْ نَبَتَ لَحْمُهُ

مِنْ سُحْتٍ ، فالنَّارُ أَوْلَى بِهِ (هب. عن ابن عباس)

RE. 284/2 (*Dirhemü riben eşeddü inda'llàhi min sittetin ve selâsîne zenyeten; ve men nebete lahmuhû min suhtin, fe'n-nâru evlâ bih.*) "Bir dirhemlik faiz, ribà; Allah indinde otuz altı zinadan daha şiddetlidir, daha fenadır.

(*Ve men nebete lahmuhù min suhtin*) Kim böyle haramdan bir şey gelse, haramdan et hasıl olsa... İnsan yiyor, et oluyor, yağ oluyor, ne oluyorsa; vücuduna geçiyor o lokmanın faydası ya... Haramdan biten bir ete, insan vücudundaki haramdan biten bir ete, cehennem daha layıktır."

Demek ki insan neden cehennemde yanıyor? Bak nerelerden, iş helâl lokmadan başlıyor. Demek ki, sen haramı yedin yedin, etin onla kuruldu, kemiğin onunla oldu, derin onunla teşekkül etti, sen uğraş gayrı...

Onun için, bu kemâl yoluna giden büyüklerimiz, düşünmüşler, incelemişler kitapları —Allah cümlesinden râzı olsun, bizleri yollarından ayırmasın— diyorlar ki:

"—Bu yolun ilk işi helâl lokmadır!"

İlk iş... Çünkü, helâl lokmayı yedin mi bereket hasıl olur.

Birisinin çocuğu, komşu sürünün çanlarını çalmış. Komşu geliyor, diyor ki

"—Senin çocuk bizim çanları çalmış!" diye geliyor söylemeye. "Ama başka bir komşunun çocuğu kandırmış. Seninkinin iyi bir çocuk olduğunu duyduk! Herhalde ötekisi kandırmış." diyor.

"—Hayır! Ben biliyorum, kusur bende!" diyor. "Bir keresinde bunun annesi, buna hamileyken; orada Bulgar malları, yağmalanmış mallar, —Edirne tarafında demek ki, Tekirdağ tarafında— yağmalanmış mallar, pişirip yiyorlardı kendini bilmezler... Hanım da o kızartma kokularını falan duyuyor.

'—Hamiledir, canı çeker, onun için bundan yedir, bir zarara

uğramasın!' dediler.

O zaman istemeye istemeye yedirmiştim, çocuk da budur!" diyor.

Yâni, helâl lokma, insanı cennete götürür. Haram lokma da, bir defa bile yenilse, insanın başına bak nereden, olmadık bir yerden bir zarar açıyor gene...

Onun için, buradan bize çıkan ders nedir? Bir kere lokmamızı helâl ettireceğiz. Helâl lokma... Çalıştığımız yerden helâl para kazanacağız, helâl yerden para kazanacağız. Az da olsa helâline bakacağız, şüpheliden, haramdan kaçacağız. Çoluk çocuğumuza helâl lokma yedireceğiz.

Ebû Bekr-i Sıddîk RA'a kölesi bir yemek getirmiş, bir tabak içinde... Ondan sonra, almış yemiş. Çok açmış karnı, ağrıyormuş, acıyormuş yâni... Bizim gibi şimdi böyle yediğin önünde, yemediğin buzdolabında... Öyle değil ki o zaman. Yâni, Ebû Bekr-i Sıddîk fakir bir insan değil ama, icabında ne kadar hayr u hasenat yapmış, bütün malını Resûlüllah'ın uğrunda sarf etmiş bir zat-ı muhterem; ama aç... Çok açlık çekmiş. Kölesi de o sırada bir şey getirince, o lokmada bir tane almış, sonra sormuş:

"—Bu lokmayı sen nereden getirdin, bu tabağı?" diye.

İki rivâyet var. Ya bir kâfirin, o zamanki müşrikin düğünü varmış,

"—O düğünden hediye geldi!" diye söylemişler.

Veyahut da demiş ki,

"—Ben muska yazdım birisine de, oradan para kazandım, oradan aldım!" filan demiş.

Neyse, ikisi de güzel değil diye, yutmuş olduğu halde, parmağını sokmuş boğazına, kendisini kusturmuş, o lokmayı çıkarttırmış midesinden... Herhalde bu hadis-i şerifi duymuş ki Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz, ondan sonra da diyor ki:

"—Haramdan hâsıl olan ete cehennem yakışır!" diyor.

Onun için durdurmamış midesinde.

Allah bize helâl lokma yemeyi nasib etsin... Haramdan

korusun, kurtarsın...

İlk işimiz, işimizi düşünmek. Ben hangi işte çalışıyorum? Bu işim haram mıdır, helâl midir? Benim buradan aldığım paraya haram karışıyor mu, karışmıyor mu? İlk önce oradan başlayın işe... Ondan sonra, inşâallah helâl lokmayla helâl işler, hayırlı işler yapılır.

g. Sıkıntıya Uğrayanın Duası

Ebî Bekre RA'dan. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[21]

دَعَوَاتُ المَكْرُوبِ: اللَّهُمَّ رَحْمَتَكَ أَرْجُو ، فلا تَكِلْنِي إلى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ ، وأَصْلِحْ لِي شأنِي كُلَّهُ ، لا إله إلاَّ أَنْتَ (حم. ش. خ. في الأدب ، د. حب. طب. عن أبي بكرة)

RE. 284/3 (*Deavâtü'l-mekrub: Allàhümme rahmeteke ercû, felâ tekilnî ilâ nefsî tarfete aynin, ve aslih lî şe'nî küllehû, lâ ilàhe illâ ente.*)

"Bir derde, belâya, üzüntüye uğramış olan kimsenin duası şudur:" Peygamber Efendimiz dua öğretiyor yâni, başına bir dert gelirse, bir sıkıntıya uğrarsan, sıkışırsan, başın sıkışırsa; başı sıkışan insanın duası şudur diye dua tarif ediyor. Öğrenebilen Arapça'sını öğrensin, öğrenemeyen Türkçe'sini hatırında tutsun:

(*Allàhümme rahmeteke ercû*) "Ya Rabbi! Ben senin rahmetini ümid ediyorum. Rahmetini umuyorum. Sen geniş rahmet sahibi

---

[21] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.745, no:5090; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.42, no:20447; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.250, no:970; Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.244, no:701; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.117, no:869; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.20, no:29154; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.167, no:10487; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *el-Ferecü Ba'de'ş-Şiddeh*, c.I, s.77, no:48; Taberânî, *Dua*, c.I, s.314, no:1032; Ebû Bekre RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.X, s.197, no:17131; *Kenzü'l-Ummâl*, c.II, s.189, no:3422.

bir Zât-ı Celîlsin, rahmetini ummaktayım. (*Felâ tekilnî ilâ nefsî tarfata aynin*) Bir göz yumup açıncaya kadar bile olsa, beni nefsime terk etme, bırakma! Nefsimle baş başa bırakma, kurtar beni nefsimden... Beni nefsime bırakma ya Rabbi, bana sen sahip ol... (*Ve aslihlî şe'nî küllehû*) İşimin cümlesini ıslah eyle. Hallediver benim işimi... (*Lâ ilàhe illâ ente*) Senden başka mâbud yok, senden başka ilâh yok ki ben kimin kapısına varayım? Sen kabul edersen edersin..."

Başka bir büyük [İbrâhim ibn-i Edhem] de diyor ki:

إِلَهِي عَبْدُكَ الْعَاصِي أَتَاكَا

مُقِرًّا بِالذُّنُوبِ فَقَدْ دَعَاكَا

وَإِنْ تَغْفِرْ فَأَنْتَ أَهْلٌ لِذَاكَا

وَإِنْ تَطْرُدْ فَمَنْ يَرْحَمْ سِوَاكَا

İlàhî, abdüke'l-àsî etâkâ,
Mukırren bi'z-zenbi fekad deàkâ,
Fein terham, feente ehli'r-ridàkâ;
Fein tadrud, femen yerham sivâkâ?

(*İlàhî! Abdüke'l-àsî etâkâ*) "Ya Rabbi, senin şu asi kulun senin kapına geldi. (*Mukırren bi'z-zenbi fekad deàkâ*) Günahını itiraf etmiş, sana el açmış dua ederek geldi.

(*Fein tağfir feente ehli'r-ridàkâ*) Eğer mağfiret edersen, rahmet edersen; sen layıksın rahmet etmeye, merhamet etmeye, şanındandır. (*Fein tadrud femen yerham sivâkâ*) Ama kapından kovarsan senden başka bize kim merhamet eder? Başka kapı yok!"

İşte böyle bir derde uğramış zat da, Peygamber Efendimiz'in tavsiye ettiği şu şekilde dua edecek:

(*Allàhümme rahmeteke ercû, felâ tekilnî ilâ nefsî tarfete aynin, ve aslih lî şe'nî küllehû, lâ ilàhe illâ ente.*) "Yâ Rabbi, senin rahmetini ümid etmekteyim. Beni bir an bile nefsime koma, nefsime bırakma, işimi cümleten ıslah ediver, hallediver; senden başka ilâh yok yâ Rabbi!"

Bak, "Nefsime bir an bile bırakma!" dedi Peygamber Efendimiz duada... Demek ki, bu nefis ne kadar tehlikeli bir mahlûk ki, bir an bile insan onun eline, pençesine düşerse; kim bilir ne zararlara uğratıyor? Yerden yere vuruyor insanı.

İçki içen nefisten içiyor... Zina eden nefisten ediyor... Kızan nefisten kızıyor... Asi olan nefisten asi oluyor... Namaz kılmayan, tembelleniyor; nefisten... Her türlü kötülük nefisten geliyor.

Yâ Rabbi, bizi de bir an bile nefsimize koma! Bize de tevfikini yâr ve refik eyle... Hidayet üzere dâim eyle... Bizi nefis düşmanına karşı, Şeytan düşmanına karşı, hevâ-i nefse karşı, dünya zevklerine, lezzetlerine karşı hıfz u himayende dâim eyle... Yolunda kàim eyle yâ Rabbi!

h. Dinin Direği ve Temeli

Hz. Aişe-i Sıddîka Validemiz, Ümmü'l-mü'minîn RA bize naklediyor. Bakın ne buyurmuş Peygamber SAS Efendimiz:[22]

دِعَامَةُ الدِّينِ وَأَسَاسُهُ الْمَعْرِفَةُ بِاللّٰهِ ، وَالْيَقِينُ ، وَالْعَقْلُ النَّافِعُ. قِيلَ: وَمَا الْعَقْلُ النَّافِعُ ؟ قَالَ: الْكَفُّ عَنْ مَعَاصِي اللّٰهِ ، وَالْحِرْصُ عَلَى طَاعَةِ اللّٰهِ عَزَّ وَجَلَّ (الديلمي عن عائشة)

RE. 284/4 (*Diâmetü'd-dîni ve esâsühû el-ma'rifetü bi'llâhi, ve'l-yakîn, ve'l-aklu'n-nâfi'. Kìle: Ve me'l-aklu'n-nâfî'. Kàle: El-keffu an*

---

[22] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.222, no:3077; Hz. Aişe RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.683, no:7047; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XII, s.465, no:12312.

meàsi'llâh, ve'l-hırsu alâ tàati'llâhi azze ve celle.)

Bunu hiç hatırımızdan çıkartmayalım, iyice öğrenelim:

(*Diâmetü'd-dîni ve esâsühû*) "Dinin direği ve temeli," *Diâme*, temel, direk demek yâni. Dinin direği ve temeli neymiş bakalım... Çünkü bir bina direksiz olursa, temelsiz olursa bina durur mu? Durmaz, yıkılır... Temel lâzım, sağlam direk lâzım! Dinin demek ki dayandığı şey, onsuz olamayacağı şey neymiş? (*El-ma'rifetü bi'llâhi*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni bilmektir, ma'rifetullahtır..."

"—Ben Allah'ın kuluyum!" diyorsun, kimin kulu olduğunu bil! Ne, ne gibi evsaf ile muttasıftır Rabbimiz, ne gibi sıfatları vardır, nasıldır; bil!

Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni tanıyan kimsenin, onun güzelliklerine, onun kudretine, onun lütuflarına, onun cömertliğine, onun adaletine hayran olmaması mümkün değil...

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin sıfatlarını şöyle bir düşünüver! Şu kâinatta kaç çeşit çiçek var? Kaç çeşit yaprak var? Bak, bir yaprağı niye o kadar çeşitli yapmış? Sonsuz sanat sahibi Allah-u Teàlâ. Hiç zor gelmiyor ki... Çeşit çeşit yaratmış.

Sonsuz sayıda canlı yaratmış. Gözle görülmeyecek kadar küçük canlılar da var. Karanlık yerde de yaşıyor, yerin altında da yaşıyor, suyun içinde de yaşıyor, havada da yaşıyor. Ne sanat, ne kudret... Sonra lütufları, ihsanları, iyilikleri, her türlü kemâl ile muttasıf... Hâsılı Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni tanımak lâzım!

Çoğumuz Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin Esma-i Hüsnâsını bilmeyiz. İtikad kitaplarımızda Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne nasıl inanmamız lâzım geldiği bize tarif edilmiştir. Yanlış inançlar anlatılmıştır.

"—Allah-u Teàlâ Hazretleri tektir. Eşi, şeriki, nazîri yoktur." deriz; ama onu hayatımıza intikal ettirmemişiz.

"—Allah tektir, Allah'tan başka mâbud yoktur!" diyorsun "Allah'tan başkasına tapılmaz!" diyorsun, nefsine tapıyorsun. Nefsinin buyruğunu tutuyorsun. Paraya tapıyorsun, mevkiye tapıyorsun, makama tapıyorsun... Bir çeşit gizli şirk oluyor gene... Yâni, evet bir putun karşısına geçip de eğilmiyorsun; ama

Allah'tan gayrı bir şeyin önünde eğilip ona uyuyorsun.

İşte Allah'ı tanımak... Dinin esası bu...

Onun için, Allah'ı tanımak nasıl olacak? Tabii, kitapları okuyacağız, itikad kitaplarını okuyacağız. Bir de Allah-u Teàlâ Hazretleri sana ma'rifetullahı ihsan edecek. O vermezse sen nereden alırsın, mümkün mü? Mümkün değil! Allah-u Teàlâ verecek sana ma'rifetullahı... Vermesi için de sen onun önünde diz çökeceksin, boyun bükeceksin, hiç kimsenin görmeyeceği yerde ve zamanda gözyaşı dökeceksin:

"—Ya Rabbi, ben çok câhil kaldım, çok gàfil kaldım. Sana gerektiği şekilde kulluk edemedim, seni zikredemedim, sana şükredemedim, seni bilemedim, tanıyamadım. Affet ya Rabbi, beni bu zulmetten kurtar, bu karanlıktan çıkar... Beni nuruna kavuştur, bana hidayet eyle, benim elimden tut, beni nefsime bırakma, bana yardımcı ol, bana ma'rifetini, muhabbetini ihsan et!" diye yalvaracaksın, yakaracaksın, ağlayacaksın, gözün ıslanacak, sakalın ıslanacak, dizlerin ıslanacak; ağlaya, ağlaya, ağlaya...

O da sana ihsan edecek ma'rifetullahı... Ondan sonra gözünde, gönlünde nur belirecek. O verecek yâni, onun vermesi için de, al eline bakalım tesbihi de biraz çalış. Tembel tembel durup, ondan sonra ihsân iste... Çalışmayana dünyada bile ekmek vermiyorlar.

Sonra, (*ve'l-yakîn*); samimî, şeksiz şüphesiz inanç. "Dinin esası ma'rifetullahtır ve yakîndir." Yâni, samimi, şeksiz şüphesiz, tereddütsüz imandır.

İnsan tabii böyle Allah'ı düşününce, tenhalarda Allah'ı düşününce; Allah da lütfeder. Lütfedince de lütuflarını gördükçe bir muamele oluyor, alış-veriş oluyor. Sen kulluk ediyorsun, o sana ihsan ediyor, tanırsın, bilirsin artık. İhsanını gördüğü şahsı insan inkâr eder mi? Lütfedi ediverir, lütfedi ediverir. Sende de artık yakîn hasıl olur.

Yâni, Allah yok diyenlere gülersin.

"—Yâhu, her gün nimetini, ihsanını görüp duruyorum,

lütfunun tecellisini görüp duruyorum, sen ne diyorsun yâhu?" dersin, güler geçersin.

İşte o yakîni vermesi için de boyun büküp yalvarmak lâzım.

Dünya için kaç saat çalışıyorsun?

"—Sabah sekizde gidiyorum, akşam sekizde geliyorum; on iki saat!"

"—Ondan sonra!"

Dünyaya rahat çalışayım diye gece dinleniyorsun. Çünkü gece dinlemezsen, dünyaya rahat çalışamıyor. Sekiz saat de gece uyuyorsun, on sekiz saat... E, ne kaldı geriye? Biraz da ahirete çalış bakalım. Bir saat, bir saat çalışmıyor yâni insan ahiret için, Allah'ın rızasını kazanmak izin, bir saatini harcamak çok geliyor...

Camiye gider, sünneti kılmaz, duayı beklemez; hop gene işe gider; veyahut camiye gelmez. Farzından hemen kestirme namaz kılar. O da bir şey gene, hani hiç kılmayanın yanında o da bir derece... Ama yâni severek, gözümün bebeği namaz demiş Peygamber SAS Efendimiz. Şu namazdan, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin huzuruna çıkmaktan tatlı şey var mı? Onun önünde eğilmekten tatlı şey var mı? Allah, namazın, ibadetin, ona kulluğun lezzetini ihsan etsin cümlemize...

Dinin direği; birisi ma'rifetullah, birisi yakîn, yâni şeksiz iman... O hepsi birbirine bağlı. Üçüncü bir şey söylüyor Rasûlüllah SAS Efendimiz:

(*El-aklu'n-nâfiu*) "Faydalı akıl!" diyor. Dinin temeli bir de akılmış. Ama herkesin aklı var. Puta tapıcı da, "Ben akılıyım!" der, deliyim demez ki kimse... Deli bile "Ben deliyim!" demez, deli desen kızar. Kendisine akıllı sanır deli bile. Hiç kimse akılsızlığı kendisine yakıştırmaz. Akl-ı nafî' diyor yâni faydalı akıl.

(*Kìle: Ve me'l-aklu'n-nafî'*) Diyorlar ki:

"—Bu faydalı akıl nedir ya Rasûlallah? Nasıldır?"

Evet, faydalı aklın ne olduğunu bilirler de yâni "Akıllı olan, faydalı akla sahip olan, akl-ı selime sahip olan insan nasıl hareket eder?" demek istiyorlar. Yâni, "Evet, anladık; akıl; ama akıllı

insan ne yapar?" demek istiyorlar.

Peygamber Efendimiz de o zaman, onların anlayacağı şekilde tarif ediyor. Diyor ki:

(*Kàle: El-keffu meàsi'llâh*) "Allah'a isyan yollarından eli, eteği çekmektir."

Sen Allah'a isyan etmekte devam ediyor musun? Profesör de olsan, aklın yok senin yâ! Aklın olsaydı, Allah'a asi olmazdın. Çünkü, sana azap edecek. Onca kudretiyle, "Ben intikam alacağım!" diyor. *Azîzün züntikàm*; cehenneme atacak, cehennemde azap edecek o kudretiyle. Yâni, korkmuyor musun cehennemden? Aklı olsa, insan kendisini öyle tehlikeye atar mı?

"—Şu sokaktan geçerken bir yıkılmaya maruz ev var. Sallantıda, ha yıkıldı, ha yıkılacak!" deseler; akıllı insan o sokaktan mı geçer, alt sokaktan mı gider? Aşağıdaki sokaktan geçer, "Belki üstüme yıkılır!" der.

Ahiret hayatı ebediyyen tehlikeye girecek, aldırmayan insana akıllı denir mi? Günahlardan el çekecek; bir... (*Ve'l-hırsu alâ tàati'llâhi azze ve celle*) "Allah'a itaat etmeye, Allah'a kulluk ve ubudiyet göstermeye, ibadet etmeye hırs duyacak, heves duyacak içinden." Akıl bu...

h. Zekî İnsan Kimdir?

Peygamber SAS Efendimiz bir başka hadis-i şerifinde buyurmuş ki:[23]

---

[23] Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.638, no:2459; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1423, no:4260; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.124, no:17164; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.125, no:191; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.153, no:1122; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VII, s.281, no:7141, 7143; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.II, s.107, no:863; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.350, no:10546; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.369, no:6306; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.267; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.266, no:463; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.140, no:185;

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.3, s.310, no:4930; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Muhàsebetü'n-Nefs*, c.I, s.19, no:1; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, no:56, no:171; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XII, s.50, no:6430; İbn-i Adiy, *Kâmil*

الْكَيِّسُ مَنْ دَانَ نَفْسَهُ ، وَ عَمِلَ لِمَا بَعْدَ الْمَوْتِ ؛ وَالْعَاجِزُ مَنْ أَتْبَعَ نَفْسَهُ هَوَاهَا ، وَتَمَنَّى عَلَى اللهِ الأَمَانِيَّةَ (ط. حم. ت. ه. حل. ق. ك. عن شدَّاد بن أوس)

RE. 229/7 (*El-keyyisü men dâne nefsehû, ve amile limâ ba'de'l-mevt*) "Zeki insan, nefsini dizginleyen, zabt u rapt altına alan ve ahiret için hazırlanandır. (*Ve'l-àcizü men etbea nefsehû hevâhâ*) Ahmak kul da, nefsinin arzusu peşine kendisini takıp, sürüklettiren, (*ve temennâ ale'llàhi'l-emâniyyeh*) 'Allah *Gafur*'dur *Rahim*'dir, beni affeder, onun rahmeti çoktur!' diye Allah'a temenni besleyen kimsedir."

Neden? Hazırlık yapmıyor, Allah'ın rahmeti öyle hazırlıksız insana gelir mi? Onu düşünmüyor. Peygamber Efendimiz, "Zeki insan, kendi nefsini dizginleyip de ahirete hazırlanandır!" diyor. Burada da aynı kapıya çıkıyor.

Akıl neymiş? Faydalı akıl, akl-ı selim? Allah'a isyan yollarından el eteği çekmek... Allah'a ibadete yönelmek... Ne olacak? Yâni gündüz dünyaysa, gece ahirete çalış. Televizyon seyretme, gazete okuma, uykundan bir saat eksik uyu; Allah'a ibadet et! Yaptığın işi doğru düzgün yapmaya çalış. Bir namaz kılıyorsun, aklın yine işte...

"—Ahmed Efendi'ye beş yüz lira vermiştim, acaba üstünü aldım mı, almadım mı? Filanca yere mal gönderilecekti, aman namazdan gittikten sonra adama söyleyelim de, onu da paketlesin, bilmem ne!"

E, sen namaz mı kılıyorsun, ticarethanede misin? Hàlâ ticarethanenin şeyi devam ediyor. Hiç olmazsa camiye geldiğin

---

fi'd-Duafâ, c.II, s.39; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXI, s.186; Şeddâd ibn-i Evs RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.679, no:7036; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1024, no:2029.

zaman ibadetini iyi yap.

Eh, bu hadis-i şerif bize nasihat olarak yeterdi zaten… Burada keselim!

Demek ki dinin esası, temeli, direği; Allah'ı bilmek, ma'rifetullah ve şeksiz, şüphesiz imana sahip olmak ve akl-ı nâfîye, faydalı akla sahip olmaktır. O akıl da ne demekmiş; günahlardan el çekmek, Allah'a taate rağbet etmek, Allah'a ubûdiyete rağbet etmektir.

Mevlâ bizi ma'rifetullaha vâsıl, yakîn sahibi, akıl sahibi kimse eylesin... Günahlardan hıfz u himaye eylesin... Günahlara elimizi eteğimizi bulaştırtmasın... Gönlümüzü karartmasın... Allah'a ibadetin zevkini, şevkini duyan kimseler arasına bizleri de kabul eylesin. Seve seve kendisine kulluk yapmayı nasib ve müyesser eylesin...

Fâtiha-i Şerîfe mea'l-besmele-i şerife!

28. 12. 1980 - İskenderpaşa

03. GAFİLLER ARASINDA ALLAH'I ZİKREDEN KİMSE

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.
Rabbi'şrah lî sadrî, ve yessir lîemrî, va'hlül ukdeten min lisânî, yefkahû kavlî...

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayri halkıhî muhammedin ve alâ âlihî, ve sahbihî, ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesetin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

ذَاكَ مَحْضُ الْإِيمَانِ (حم. عن عائشة ، قَالَتْ: شَكَوْا إِلَى رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، مَا يَجِدُونَ مِنَ الْوَسْوَسَةِ ، قَالَ فَذَكَرَهُ ؛ ع . عن أنس ؛ طب. عن ابن مسعود)

RE. 285/9 (*Zâke mahdu'l-îmân...*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemà kàl.*

Muhterem müslümanlar!

Hocamızın hocası, Gümüşhanevî Ahmed Ziyâeddin Efendi Hazretleri tarafından te'lif edilmiş olan, *Râmûzü'l-Ehàdis* isimli eserin hadislerini okumağa devam ediyoruz.

Dersimize başlamadan önce, evvelâ Efendimiz, başımızın tâcı, Peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS; sonra cümle enbiya, evliyâ ve asfiyâ ve sâdât-ı kirâmımız ve bu eserin içindeki hadislerin bize kadar gelmesinde emeği geçmiş olan rüvâtın ve zevât-ı muhteremenin ruhlarına; ve uzaktan yakından bu hadis-i

şerifleri dinlemek üzere bu meclise teşrif eden siz kardeşlerimin geçmişlerinin ruhlarına hediye olmak üzere bir Fâtihâ, üç İhlâs-ı Şerif kıraat edelim:

....

a. Vesvese İmandan Dolayıdır

Hazret-i Aişe Vâlidemiz RA'dan rivâyet olunduğuna göre sevgili Peygamberimiz Efendimiz buyurmuşlar ki:[24]

ذَاكَ مَحْضُ الْإِيمَانِ (حم. عن عائشة ، قَالَتْ: شَكَوْا إِلَى رَسُولِ اللهِ

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، مَا يَجِدُونَ مِنَ الْوَسْوَسَةِ ، قَالَ فَذَكَرَهُ ؛ ع .

عن أنس ؛ طب. عن ابن مسعود)

RE. 285/9 (*Zâke mahdu'l-îmân*) "Bu imanın özüdür, sapıdır, ta kendisidir."

Nedir bahis mevzuu olan? Hazret-i Aişe Vâlidemiz açıklıyor, diyor ki:

(*Kàlet: Şekev ilâ rasûli'llâh salla'llàhu aleyhi ve sellem, mâ yecidûne mine'l-vesveseti, kàle fezekerehû*) "Rasûlüllah SAS Efendimiz'e geldiler ve kendilerinde hissettikleri, duydukları bazı vesveselerden şikâyet ettiler:

---

[24] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.106, no:24796; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.249, no:8542; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.III, s.1039, no:1796; Hz. Aişe RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.456, no:9877; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.359, no:146; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.316, no:2401; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.170, no:10501; Ebû Hüreyre RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.X, s.83, no:10024; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LVII, s.89; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.III, s.293; Mücâhid Rh.A'ten.

Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VII, s.156, no:4128; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.324, no:1804; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.439, no:1258; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.I, s.183, no:83, 85, 90; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.27, no:12473.

'—Yâ Rasûlallah, içimizden öyle şeyler geçiyor ki, şeytan öyle vesvese veriyor ki, dile getirmek istemiyoruz, şikâyetçiyiz bundan... Ne buyurursunuz?' dediler.

Peygamber SAS Efendimiz:

'—Siz bunu böyle hissediyor musunuz?' diye sordu.

'—Ediyoruz.' deyince,

'—Bu imanın ta kendisidir.' dedi"

Neden? Şeytan bir çeşit hırsızdır. Müellif öyle diyor açıklamasında, şerhinde. Şeytan hırsızdır. Hırsız nereye gider? Bomboş yere gider mi? Çalınacak mal olacak, zengin olacak, oraya girecek ki çalsın, götürsün. Şeytan da vesvesesini, iyi insan olacak diye korktuğu kimselere yöneltir.

Zaten, boynuna ip takıp da sürükleyip götürdüğü insanla onun büyük bir işi yok. Takmış boynuna ipi, sürüklüyor peşinden; o da şeytanın kulu kölesi olmuş gidiyor. Öyle bir kimse için mesele yok. Ama bir insan hak yola döndü mü, Allah'a kul olmağa başladı mı, dünya gözünden silinip ahirete rağbet etti mi, Allah'ın rızasını

kazanmayı esas aldı mı, o zaman şeytan telaşlanıyor:
"—Eyvah! Bu şahıs galiba cennete gidecek, cenneti kazanacak..."
O zaman, başlıyor birtakım vesveseler vermeğe… İşte onun için Peygamber Efendimiz SAS diyor ki:
"—Bu imanın ta kendisidir."

Şeytan insanın yanına gelirmiş:
"—Şunu kim yarattı?"
"—Allah."
"—Bunu kim yarattı?"
"—Allah."
"—Ötekisini kim yarattı?"
Çeşitli şeyleri soruyor. Onu Allah yarattı, bunu Allah yarattı diye sorduktan sonra, bu sefer:
"—Allah'ı kim yarattı?" diye bir soru sorarmış.
Vesvese verecek, şaşırtacak değil mi, "Allah'ı kim yarattı?" diye soruyor.

لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ. وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ (الإخلاص:٣-٤)

(*Lem yelid ve lem yûled. Ve lem yekün lehû küfüven ehad*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri doğmadı, başkası tarafından meydana getirilmedi. [Onun hiç bir dengi yoktur.]" (İhlâs, 112/3-4)
Ezelî, ebedî, kendisi Hàliku'l-kâinât; cümle varlıkları, her şeyi o var etti. Teselsül bâtıl...
Şimdi ortada bir mevcudât var mı? Var… Mahlûkat var mı? Var… Ağaçlar, taşlar, insanlar, hayvanlar, gökte yıldızlar, ay güneş var. Pekiyi, bunların bir yaratıcısı olması gerekmez mi? Muhakkak gerekir. O halde iş sonunda gider, onu yaratana dayanır. Eğer insan zihni yanlışlıkla bunu yaratan şudur dese ve o yaratan dediği şey aslında kendisi yaratıcı olmasa, muhakkak onu bir yaratan var... Ama en sonunda bir noktada, bir tanesinin yaratıcı olup yaratılmamış olması lâzım ki, kâinâtın izahı mümkün olsun. Teselsül bâtıl!
Ortada varlık var, bu varlığı yaratan olacak. Muhakkak işte o yaratan bizim Halikımız, o yaratılmamıştır. Aksi takdirde varlık

izah edilemez, mantık dışı, akıl dışı bir durum olur. E bunu sezemez herkes. Şeytan geliyor oradan vesvese veriyor... O zaman kişi ne diyecek böyle bir şey olursa?

"*Lâ ilàhe illa'llàh, muhammedün rasûlü'llàh*!" diyecek ve Allah'a sığınacak. (*Âmennâ bi'llâhi ve bi-rasûlihî*) "Allah'a ve Rasûlü'ne inandık. Kur'an-ı Kerim'de, Peygamber Efendimiz'in sünnet-i seniyyesinde ne varsa onun hepsine iman ettik." diyecek. Üç defa söyleyecek ki, bu çeşit vesveseler ondan zâil olsun diye.

b. Müslümanların Ölen Çocukları

Ebû Ümâme RA'dan rivâyet edildiğine göre, Peygamber Efendimiz bu hadis-i şerifinde, müslümanların çocuklarının babalarının sağlığında vefat edenlerini anlatıyor. Hani babaları, anaları sağken, evlat ölüyor ya; öyle vefat eden evlatları bildiriyor bize:[25]

ذَرَارِي الْمُسْلِمِينَ يومَ الْقِيَامَةِ تَحْتَ الْعَرْشِ، شَافِعٌ وَمُشَفَّعٌ، مَنْ لَمْ يَبْلُغِ اثْنَى عَشَرَ سَنَةً؛ وَمَنْ بَلَغَ ثَلاَثَ عَشَرَ سَنَةً، فَعَلَيْهِ وَلَهُ

(ابو بكر الشافعي، والديلمي، كر. عن أبي أمامة؛ وفيه ركن بن عبد الله ربيب مكحول متروك)

RE. 285/10 (*Zerâri'l-müslimîne yevme'l-kıyâmeti tahte'l-arşi, şâfiun ve müşeffeun, men lem yebluğ isnâ aşere seneten; ve men beleğa selâse aşere seneh, fealeyhi ve lehû*.)

(*Zerâri'l-müslimîne yevme'l-kıyâmeti tahte'l-arş*) "Kıyamet gününde müslümanların zürriyetleri, o küçük yaşta ölen çocuklar da kıyamet gününde Arş-ı A'lâ'nın gölgesi altında olacaklar."

---

[25] İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.II, s.462, no:1865; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XVIII, s.193; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.245, no:3154; Ebû Ümâme RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XIV, s.549, no:39307; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.34, no:12489.

Sonra: (*Şâfiun*) "Şefaat edecekler." Kime şefaat edecek? Önce annesine, babasına şefaatçi olacaklar. Nasıl şefaatçi? (*Müşeffeun*) "Şefaati reddolunmayan, şefaatine itiraz olunmayan, şefaati kabul buyrulan şefaatçiler olacaklar. Kabul olacak şefaatleri... Allah-u Teàlâ Hazretleri onların şefaat etmelerine müsaade edecek. (*Men lem yebluğ isnâ aşere seneten*) 12 yaşına bâliğ olmayan, yâni 12 yaşından aşağıya olanlara böyle şefaat etme hakkı verilecek."

(*Ve men belağa selâse aşer*) "13 yaşını geçenler ise, (*fealeyhi ve lehû*) kötü iş işlemişlerse, aleyhlerine olur; iyi iş işlemişlerse, lehlerine olur." Hesaba maruz olacaklar yâni. Ötekiler masum, öteki küçükler masum, onlara hesap yok, sevdiklerine şefaat etme hakkı var... Ama daha büyükler... Artık aklı başına geldi diye, onların yaptıklarının mükâfâtı var, kötülüklerinin de cezası var. 13 yaş yukarısı diyor.

Bu mükellefiyet yaşı, yâni insanın hesaba, ikàba müstehak olma ehliyeti, durumu bulüğ ile başlar. Bulüğa ermiş olduğu zamanla başlar. Eğer bulüğa ermemişse, 15 yaştır. Bu hadis-i şerifte, 13 yaş diye beyan etmiş Peygamber SAS Efendimiz.

c. Arş'ın Gölgesinde Gölgelenecek Kimseler

Kıyamet gününde Arş-ı A'lâ'nın altı gölgelik, sefâlık bir yer. Bütün insanlar kıyametin dehşetinden çenelerine kadar tere batmış bulunurlar. Fevkalâde ızdıraplı bir bekleyiş olacak. O kadar büyük sıkıntılar olacak ki, işte o sıkıntı esnasında, Allah'ın sevgili kulları Arş-ı A'lâ'nın altında gölgelenecekler. Nurdan minberlerin üzerinde gölgelenecekler.

Onların içinde kimler var? Meselâ, bir hadis-i şerifte diyor ki Peygamber ASS Efendimiz:[26]

إِنَّ لِلّٰهِ عِبَاداً عَلَى مَنَابِرَ مِنْ نُورٍ فِي ظِلِّ الْعَرْشِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ، يَغْبِطُهُمُ النَّبِيُّونَ وَالشُّهَدَاءُ ، وَهُمُ الْمُتَحَابُّونَ فِي اللهِ (ابن أبي الدنيا في كتاب

---

[26] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.183, no:682; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *İhvân*, c.I, s.56, no:12; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.14, no:24700; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.IX, s.214, no:8268.

(الإخوان عن أبي سعيد)

(*İnne li'llâhi ibâden alâ menâbire min nûrin fî zılli'l-arşi yevme'l-kıyâmeti*) "Muhakkak ki, kıyamet gününde Allah'ın bazı kulları Arş-ı A'lâ'nın altında, nurdan minberlerin üzerinde gölgelenip safâlı bir şekilde oturacaklar." Yüzleri nur, libasları, üzerlerindeki elbiseler nurdan olacak. (*Yağbitühümü'n-nebiyyûne ve'ş-şühedâ'*) "Peygamberler ve şehidler bile onlara bakacaklar, gıbta edecekler."

Bunun üzerine diyorlar ki:

"—Bunların kim olduğunu bize tavsif eyle yâ Rasûlallah, kim bunlar?"

(*Hümü'l-mütehàbbûne fi'llâh*) "Onlar birbirlerini Allah için seven; din yolunda, Allah yolunda birbirleriyle Allah için ahbaplık yapan kimselerdir." buyuruyor.

Demek ki, Arş-ı A'lâ'nın gölgesinde gölgelenenlerden birisi, birbirlerini Allah için sevenler.

El-hamdü lillâh! Bizim muhabbetimiz nedir birbirimizle? Ben size bir şey mi veriyorum? Yok... Siz bana bir şey mi veriyorsunuz? Yok... Neden birbirimize böyle bağlanıyoruz, seviyoruz? Allah yolunda...

Eskiden ahretlik derlermiş. Gel seninle ahretlik olalım derlermiş. Ne demek? Ahiret kardeşi olalım. Yâni, dünya menfaatine dayanmayan bir kardeşlik. Böyle insanların birbirlerini, para pul için değil, mevki makam için değil, izzet şeref için değil de, sadece Allah rızası için sevmesi, bağlanması çok büyük bir meziyet oluyor.

Daha başka Arş-ı A'lâ'nın altında gölgelenecek insanlar var. Bu gibi çeşitli raviler tarafından, bize kadar rivâyet edilmiş hadis-i şerifler getiriyor. Bir tanesi bu...

Başka bir rivayette, Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyurmuş:[27]

---

[27] Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.234, no:629; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.715, no:1031; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.598, no:2391; Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.222, no:5380; İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.II, s.952, no:1709; Ahmed ibn-i Hanbel,

سَبْعَةٌ يُظِلُّهُمُ اللهُ فِي ظِلِّهِ، يَوْمَ لاَ ظِلَّ إلاَّ ظِلُّهُ : إمَامٌ عَادِلٌ ؛ وَشَابٌّ نَشَأَ فِي عِبَادَةِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ ؛ وَرَجُلٌ قَلْبُهُ مُعَلَّقٌ بِالْمَسَاجِدِ ؛ وَرَجُلاَنِ تَحَابَّا فِي اللهِ، اجْتَمَعَا عَلَيهِ وَ تَفَرَّقَا عَلَيهِ ؛ وَ رَجُلٌ دَعَتْهُ امْرَأَةٌ ذَاتُ حُسْنٍ وَجَمَالٍ فَقَالَ: إنِّي أخَافُ اللهَ ؛ وَرَجُلٌ تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ فَأَخْفَاهَا حَتَّى لاَ تَعْلَمَ شِمَالُهُ مَا تُنْفِقُ يَمِينُهُ ؛ وَرَجُلٌ ذَكَرَ اللهَ خَالِياً فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ (خ. م. ت. ن. حم. عن أبي هريرة)

(*Seb'atün yuzillühümu'llàhu fî zıllihî, yevme lâ zılle illâ zıllühû*)"Yedi sınıf insan vardır ki, Allah-u Teàlâ onları, hiç bir gölgenin bulunmadığı kıyamet gününde, Arş'ın gölgesinde gölgelendirir:

1. (*İmâmün àdilün*) Adaletli yönetici;

2. (*Ve şâbbün neşee fî ibâdeti'llâhi azze ve celle*) Allah'a ibadetle büyüyen genç..." El-hamdü lillâh, camimizde böyleleri pek fazla. Allah yolunda daim etsin... Yanıltmasın, şaşırtmasın...

3. (*Ve racülün kalbühû muallekun bi'l-mesâcid*) "Kalbi mescidlere bağlı kimse;

4. (*Ve racülâni tehàbbâ fi'llâhi, ictemea ileyhi ve teferraka ileyhi*) Allah için birbirini seven, bu uğurda bir araya gelip, bu sevgi ile ayrılan iki kimse;

5. (*Ve racülün deathü'mraetün zâte hüsnin ve cemâlin, fekàle: İnnî ehàfu'llàh*) Mevkî sahibi olan güzel bir kadın tarafından

---

Müsned, c.II, s.439, no:9663; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.I, s.185, no:358; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.X, s.338, no:4486; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.251, no:6324; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.405, no:549; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VIII, s.16424; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.461, no:5921; Abdullah ibn-i Mübârek, *Müsned*, c.I, s.47, no:80; Ebû Hüreyre RA'dan.

birlikte olmaya çağırıldığı halde, 'Ben Allah'tan korkarım, o işi yapmam!' cevabı ile karşılık veren kimse;

6. (*Ve racülün tesaddaka bi-sadakatin feehfâhâ hattâ lâ ta'leme şimâlühû mâ tünfiku yemînühû*) Sağ elinin verdiği sadakayı sol eli bilmeyecek şekilde gösterişsiz, gizli sadaka veren kimse;

7. (*Ve racülün zekera'llàhe hàliyen fefâdat aynâhü.*) Tenha yerde gizliden gizliye Allah'ı anıp, gözyaşı döküp ağlayan kimse..."

Bu, Allah'ı tenhada anma meselesini, geçen hafta da okumuştuk, dönüp bir kere daha söyleyebiliriz.

d. Tenhada Allah'ı Zikreden Kimse

Şimdi o Allah'ı zikredenler meselesini söylerken, geçen haftaki bir hadis-i şerifi ya atladım, ya da biraz kısa geçti; onu da söyleyivereyim:[28]

ذَاكِرُ اللهِ خَالِياً ، كَمُبَارَزَةٍ إِلَى الْكُفَّارِ مِنْ بَيْنِ الصُّفُوفِ خَالِياً

(الشيرازي في الأفراد ، هب. عن جابر)

RE. 285/5 (*Zâkiru'llàhi hâliyen, kemübârezetin ile'l-küffâri min beyne's-sufûfi hâliyâ.*) "Allah'ı tenha bir yerde anan kimse, zikreden kimse; kimsenin görmediği bir yerde eline tesbih alıp veya tesbihsiz Allah'ı zikreden bir kimse, kâfirlerle mübareze edip, açıktan açığa karşılıklı göğüs göğüse gelip savaşan kimse gibidir."

Eskiden düşman bir saf bağlardı, bizim taraf bir saf bağlardı, saf saf çarpışırlardı, sıra sıra... Yâni, bir saf hücûm ederdi, öbür saf karşılardı, eski savaşın usulü. Bu arada saf geri çekilirse, hücum etti çekildi, orada bir kişi kaldı. Düşman ne yapar onu? Yanında arkadaşları yok... Saldırır, canı tehlikede onun. İşte böyle tenhada Allah'ı zikreden kimse, tek başına kalmış savaşan mücahid gibidir diyor.

---

[28] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.243, no:3142; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.640, no:1833; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.29, no:12477.

Sonra bir hadis-i şerif daha var, geçen hafta satırlar arasında gözüme ilişmemişti:[29]

ذَاكِرُ اللهِ فِي الْغَافِلِينَ ، بِمَنْزِلَةِ الصَّابِرِ فِي الْفَارِّينَ

(طب. عن ابن مسعود)

RE. 285/4 (*Zâkiru'llàhi fi'l-gàfilîn, bi-menzileti's-sàbiri fi'l-fârrîn.*) "Gàfiller arasında Allah'ı zikreden kimse, savaşta arkadaşları geri çekilmiş, kaçmış, ortada kalmış da çarpışan kimse gibidir." diyor.

Bu, gàfiller arasında zikretmenin. ne kadar önemli olduğunu gösteriyor. Tam bizim durumumuzla ilgili...

El-hamdü lillâh, Allah-u Teàlâ Hazretleri, yolundan gitmeyi nasib etmiş bize... Namazın, caminin kadrini, kıymetini, hadisin kıymetini göstermiş ki, buraya gelmişiz. Ama insanların çoğu gafil... Eh bu gàfiller arasında Allah'ı anmak, inşâallah bu hadis-i şerifte tarif edilen dereceye yükseltir bizleri... Fırsat bu fırsat, Allah'ı çok zikredelim inşâallah! Çünkü, gàfiller arasında Allah'ı zikredenin ecri büyük...

Başka bir hadis-i şerifte, gafiller arasında Allah'ı zikreden

---

[29] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.X, s.16, no:9797; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.90, no:271; Bezzâr, *Müsned*, c.V, s.166, no:1759; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IV, s.268; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Lafız farkıyla: Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.412, no:567; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.181; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.91, no:1269; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Abdullah ibn-i Mübarek, *Zühd*, c.I, s.122, no:357; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXII, s.459; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.IIIL, s.75; Avn ibn-i Abdullah Rh.A'ten.

Mecmaü'z-Zevâid, c.X, s.85, no:16793; *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.648, no:1855; Câmiü'l-Ehàdîs, c.XIII, s.29, no:12478.

kimseyi üç şeye benzetiyor Peygamber Efendimiz:[30]

ذَاكِرُ اللهِ فِي الْغَافِلِينَ، مِثْلُ الَّذِي يُقَاتِلُ عَنِ الْفَارِّينَ؛ وَذَاكِرُ اللهِ فِي الْغَافِلِينَ، كَالْمِصْبَاحِ فِي الْبَيْتِ الْمُظْلِمِ؛ وَذَاكِرُ اللهِ فِي الْغَافِلِينَ، كَمَثَلِ الشَّجَرَةِ الْخَضْرَاءِ فِي وَسْطِ الشَّجَرِ الَّذِي قَدْ تَحَاتَّ مِنَ الصَّرِيدِ (هب. حل. عن ابن عمر)

1. (*Zâkiru'llàhi fi'l-gàfilîn*) "Gàfiller arasında zikirle meşgul olan kimse, onlara uymayıp gaflete düşmeyen kimse, (*mislü'llezî yukàtilü ani'l-fârrîn*) savaşçı arkadaşları geri çekilip, tek başına savaşan kimse gibidir."

2. (*Zâkiru'llàhi fi'l-gàfilîn*) "Gàfiller arasında zikir erbâbı olan kimse, (*ke'l-misbâhi fî'l-beyti'l-muzlim*) karanlık bir evdeki yanan kandil gibidir." Her taraf kapkaranlık, o yanıyor, o aydınlatıyor. Demek ki, başkasına da bir faydası var.

3. (*Zâkiru'llàhi fi'l-gàfilîn*) "Gàfiller arasında zikir erbâbı olan kimse, (*kemeseli'ş-şecereti'l-hadrâi fî vastı'l-şeceri'llezî kad tehatte mine's-sarîd*) yaprakları dökülmüş ağaçlar arasında yeşil yapraklı ağaca benzer." Meselâ, kışın bütün ağaçlar yapraklarını döker. Aralarında bir tane çam gibi yaprağını dökmeyen bir ağaç kalsa, yemyeşil, insanın gözüne ne kadar hoş görünür. Allah'ı zikreden kimse, böyle bir ağaca benzetilmiş.

Çünkü zikrullah kalbin suyudur; kalp onunla yeşerir, filizlenir, gelişir, dirilir. Toprağa su vermezsen, toprak çatlar, otlar sararır, ölür, hayat kalmaz. Zikir olmazsa kalp de böyle çatlar, sararır, kurur. Onun için bu zikre fazlaca ehemmiyet vermek lâzım ve

---

[30] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.411, no:565; İbn-i Şâhin, *et-Tergîb fî Fadàili'l-A'mâl*, c.I, s.190, no:168; İbn-i Adiy, *Kâmil Fi'd-Duafâ*, c.V, s.91; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.181; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.426, no:1832; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.420, no:1346; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.31, no:12480.

Arş-ı A'lâ'nın gölgesinde gölgelenen o insanlardan bir sınıfın içine, böylece dahil olmağa çalışmak icab ediyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri ivazsız, garazsız, riyasız, süm'asız kendisini zikreden bahtiyarlar arasına bizi dahil eylesin... Çünkü, kıyamet gününde hepsi bitiyor artık ibadetlerin… En devamlı, her zamanda yapılabilen şey bu zikir ibadeti oluyor.

e. Müslümanın Kestiği Helâldir

Bu hadis-i şerifinde Peygamber SAS Efendimiz, kesilen hayvanlardan bahsediyor:[31]

ذَبِيحَةُ الْمُسْلِمِ حَلاَلٌ ، سَمَّى أَوْ لَمْ يُسَمِّى مَا لَمْ يَتَعَمَّدْ ؛ وَالصَّيْدُ كَذٰلِكَ

(عبد بن حميد في تفسيره عن راشد بن سعد مرسلاً)

RE. 285/11 (*Zebîhatü'l-müslimi halâlün, semmâ ev lem yüsemmâ mâ lem yeteammed; ve's-saydü kezâlik*)

"Müslümanın kesmiş olduğu hayvan, koyun, keçi, sığır neyse... tavuk, horoz, kaz, ördek... hepsi helaldir. İster '*Bi'smi'llâh'* desin, isterse demesin. Kasden dememişse, o zaman zararı var ama; unutarak demezse bile, onun eti yenilir. Müslümanın kestiği helâldir, *Bi'smi'llâh* demeyi unutsa bile."

Bu bir müjde el-hamdü lillâh! Etlerimiz hususunda tereddüt ederiz, ne oluyor ne kalıyor diye. Demek ki, müslüman kestikten sonra... Et-Balık Kurumu'nda, zaten duyuyoruz besmele çekiyorlarmış diye. Yâni, "Hepsine çekiyor mu, çekmiyor mu?" filan diye de bazen soranlar oluyor. Çekmeyi unutuverse bile arada, müslüman kestikten sonra caiz oluyor, yeniliyor. Bu hadis-i şeriften onu öğrenmiş oluyoruz.

Zaten fukahanın ekseriyetinin kanaati:

---

[31] Hàris, *Müsned*, c.II, s.153, no:404; İbn-i Hacer, *el-Metàlibü'l-Âliyye*, c.VII, s.69, no:2379; Râşid ibn-i Sa'd Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.392, no:15621; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.33, no:12486.

هِيَ سُنَّةٌ لاَ وَاجِبَةٌ، وَالْمَذْبُوحُ حَلاَلٌ تَرَكَهَا سَهْوًا، مَا لَمْ يَتَعَمَّدْ.

(Hiye sünnetin lâ vacibetün) "Bu ismi zikretmek sünnettir, vacip değildir. (*Ve'l-mezbûhu halâlün terekehâ sehven*) Unutularak terkinde kesilen helâldır. (*Mâ lem yeteammed*) Kasden terk etmediği takdirde, kestiği yenir." Ama bir de, "Ona lüzum yok, istemiyorum." diye düşmanlığından dolayı, herhangi bir sebeple kasden söylemezse, onu istisna ediyor.

Av da böyledir. Avın da usûlü var. Oltayı atarken besmeleyle atacaksın, köpeğini salıverirken besmeleyle salıvereceksin, tetiği çekerken besmeleyle çekeceksin... Hepsinde Allah'ın adını anarak yapacaksın ki, helâl olsun. Oku atarken, taş atarsan bile Allah'ın adını anacaksın. Aksi takdirde, olmaz.

İşte av da bu türlüdür. "Müslüman avlamışsa, unutsa da unutmasa da, o zaten müslüman; hatırlasaydı söyleyecekti, bir kasdı yok diye, o av da yenilir, kesilen et gibi..." Peygamber Efendimiz böyle buyurmuş.

f. Şereflerinizi Mallarınızla Koruyunuz!

Ebû Hüreyre RA'dan rivayet edildiğine göre, Peygamber SAS Efendimiz diyor ki:[32]

ذُبُّوا عَنْ أَعْرَاضِكُمْ بِأَمْوَالِكُمْ ! قَالُوا : كَيْفَ ؟ قَالَ: تُعْطُونَ الشَّاعِرَ ،

وَمَنْ تَخَافُونَ لِسَانَهُ (خط. عن أبي هريرة)

RE. 285/12 (*Zebbû an a'râdiküm bi-emvâliküm! Kàlû: Keyfe? Kàl: Tu'tûne'ş-şâire, ve men tehàfûne lisânehû*)

(*Zebbû an a'râdiküm bi-emvâliküm*) "Şereflerinizi mallarınızla koruyunuz!"

(*Kàlû: Keyfe?*) "Nasıl koruyacağız yâ Rasûlallah? Malımızla şerefimizin korunması nasıl olacak?" dediler.

Bunu bilemedikleri için soruyorlar. (*Kàl*) Buyuruyor ki:

(*Tu'tûne'ş-şâire, ve men tehàfûne lisânehû*) "Şairlere atıyye verirsiniz, ihsanda bulunursunuz; böylece şairin şerrinden emin olursunuz. Veyahut onlar gibi dilinden korktuğunuz kimselere biraz bir şeyler verirsiniz; hediye, atıyye... O zaman şerrinden emin olursunuz."

Bunun şair diye söylenmesinin izahını yapalım:

Peygamber Efendimiz'in zamanında gazete yok, mecmua yok, radyo televizyon yok, bir tek propaganda imkânı var: İnsanların dilleri. O devirde Arabistan'da şairlerin çok büyük tesiri var. Şairin birisi bir söz söyledi mi, o, kulaktan kulağa yayılır. "Filanca şair şöyle bir şiir söylemiş, filanca şahıs aleyhine..." diye.

Çöl adamının başka işi gücü yok tabii, o da ezberleyip başkasına söyler. O ona söyler, o ona söyler... Böylece halkın arasında kötü şöhreti, veyahut da kötülüğü yayılırmış. Bunun için şairler çok önemli. Yâni, o devirde bir insanı yükselten, alçaltan

---

[32] Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IX, s.107, no:4707; Cürcânî, *Târih-i Cürcan*, c.I, s.223, no:356; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.243, no:3143; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.1334, no:8756 ve c.VI, s.596, no:16190; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.315, no:1333; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.13, no:12484.

mühim bir vasıta olmuş oluyor.

Peygamber Efendimiz'in kendisinin şairleri vardı ashabdan. Kâfirlerin şairleri müslümanlar aleyhinde şiir tertip edince, Peygamber Efendimiz de kendi şairlerine onlara cevap vermelerini emrederdi. Onlar da müslümanları müdafaa ederlerdi.

Hatta Kur'an-ı Kerim'de Şuarâ Sûresi vardır, şairler sûresi... Şairler iki sınıfa ayrılıyor Şuarâ Sûresi'nin sonunda: Bir kısmını kötü şairler olarak açıklıyor, bir kısmını da müslümanlara yardımcı olan, diliyle, yazdığı şiirle müslümanları müdafaa eden, Allah'a iman eden kimseler olarak methediyor.

Demek ki, kullanılan vasıtaya göre hüküm değişiyor. Yâni, vasıtaların hangi sebeple kullanıldığı düşünülmeli. İyi niyetle kullanılırsa, o zaman iyi oluyor; kötü niyetle kullanılınca, kötü oluyor. Ondan dolayı, şiir de kötüdür diyemeyiz. İslâm'ın ehli kullanmışsa, müslümanları müdafaa etmekte kullanmışsa, o zaman iyi… Müslümanları kötülemekte kullanılmışsa, fena...

Bir keresinde Peygamber Efendimiz bir hadis-i şerif irad buyurdular. Ashabdan birisi kalktı, dedi ki:

"—Yâ Rasûlüllah! Ben bu söylediğiniz şeyi şiir haline getirsem, izin verir misiniz?"

"—Getir!" dedi.

O akşam gitti eve, Rasûlüllah'ın söylediği sözleri şiir haline getirdi, ertesi gün okudu Peygamber Efendimiz'e. Peygamber Efendimiz, dinlerken ağladı. Gözyaşı döktü.

Böyle, hep ona okuttururlarmış. Şu şiir nasıl, oku bakayım diye okuttururlarmış.

Hassan ibn-i Sâbit Peygamber Efendimiz'in şairlerindendir. Ka'b ibn-i Mâlik Peygamber Efendimiz'in şairlerindendir.

Bir keresinde Peygamber Efendimiz'i kötülüyorlar Kureyş'in şairleri. Onun üzerine ona cevap vermek icab etti. Birisi Peygamber Efendimiz'e tâlip oldu,

"—Ben cevap vereyim yâ Rasûlüllah!" dedi.

"—Ama sen nasıl cevap vereceksin? Soyunu sopunu kötülesen, ben de Kureyş'tenim. Sana Hazret-i Ebû Bekir yardım etsin."

dedi.

Hazret-i Ebû Bekir RA ensabı, yâni kimin kiminle akraba olduğunu, soy alakalarını çok iyi bilirdi. "Sen ona danış da öyle yap!" dedi.

"—Hiç merak etme yâ Rasûlüllah! Ben senin sülâleni tereyağından kıl çeker gibi ötekilerden ayırırım, seni istisna ederim, onlara ağızlarının payını veririm, lâyık oldukları cevabı veririm." diye söyledi.

Şimdi bu şairlerden kötüleri... Adam edepsiz, sözü de yayılıyor, bir söyleyecek, insanı zarara uğratacak. Ne yapmak lâzım?

"—İşte mal vererek onları susturun!" diyor Peygamber Efendimiz.

"—Şerefinizi korumak için malınızı kullanın, harcayın!"

"—Ne yapacağız yâ Rasûlüllah?"

"—Şairlere para verirsiniz yahut başka dilinden korktuğunuz, diliyle kötülük yapmasından korktuğunuz kimseye para verirsiniz, susturursunuz."

Çünkü parayı aldı mı, susar. Hatta istersen lehine de yazar. "Al şu parayı, lehime yaz!" dersin, lehine de yazar.

Ben Edebiyat Fakültesi'nde Arap Dili ve Edebiyatı bölümünde okurken, hem cahiliye devrini yaşamış, hem de İslâm'a erişmiş, müslüman olmuş, tâ Hulefâ-i Râşidîn devrine kadar da ömrü uzunca sürmüş bir şairin [Lebid ibn-i Rebia] hayatını incelemiştim. Onun gençliğini, nasıl şöhret kazandığını, yazdığı şiirin nasıl Kâbe'nin duvarına asıldığını, halkın kendisine nasıl rağbet ettiğini filân okumuştum.

Onun Hive emirinin huzurunda bir macerası var. Hive Irak'ta bir mıntıkaymış, orada bir krallık varmış o zaman... Bunun kabilesi de o taraftaymış. Bu genç bir delikanlı iken, kabile mensuplarıyla o krallığın başşehrine gitmişler. Numan ibn-i Münzir isimli kralın sarayına varmışlar. Heyet demiş ki:

"—Sen burada hayvanların başında otur, yüklerimizi ve eşyalarımızı bekle; biz hükümdarla gidip konuşalım!"

Gitmişler, görüşmüşler, gelmişler; yüzleri bir karış... Neden? Meğer hükümdarın nedimi, yanında kendisiyle oturup kalkan, işlerini gören saray görevlisi, bu kabilenin bu heyetine garazı

varmış, sevmiyormuş, heyeti kötülemiş. Hükümdarın yanında durumları iyi olmamış. Yüzleri asık, umduklarını bulamamış olarak gelmişler.

Lebîd de genç bir çocuk, ama müstesna kabiliyetli bir şair... Onlara sormuş:

"—Ne oldu, niye böyle yüzünüz asık?"

"—Vallàhi çok fena olduk. Hükümdarın yanında olan filanca şahıs bizi perişan etti, mahvetti, kötüledi, umduğumuzu bulamadık."

"—Siz beni hükümdarın yanına bir götürün bakalım!" demiş.

Demişler ki:

"—Sen çocuksun!"

"—Yok, siz beni götürün, ben yapacağımı bilirim!" demiş.

"—Bir deneyelim seni, şu karşıdaki tarlayla ilgili bir şiir söyle bakalım!" diyorlar.

Zekâsı ne kadar parlak ki, o da anda o tarlayla ilgili bir şiir söylüyor,

"—Pekiyi gel!" diyorlar.

Ertesi gün hükümdarın yanına götürmüşler bu genç Lebîd'i. Lebîd ibn-i Rebîa, o Arap zekâsıyla, o yıpranmamış çöl zekâsıyla, hükümdarın yanına girince, şiir tarzında sözler söylemeye başlamış. Kendi heyetini müşkül durumda bırakmış olan, o saray nediminin hakkında öyle şeyler söylemiş ki, hükümdar sonunda, o adamı sarayından kovmuş.

Adam da haber göndermiş, demiş ki:

"—Efendim bu genç yalan söylüyor, inanmayın!"

Bunun üzerine hükümdar:

قَدْ قِيلَ مَا قِيلَ، إِنْ حَقًّا وَإِنْ كَذِبًا.

(*Kad kîle mâ kîle, in hakkan ve in kezibâ.*) "Artık yalan da olsa, doğru da olsa, söz bir kere söylendi. Ben bundan sonra artık sana sıcak gözle bakamam, yanımdan ayrıl git!" demiş. Bu, Araplar arasında darb-ı mesel olmuş.

Yâni, “Böyle şiir var, şairlerin dillerinin tesirleri var. Malınızla onları susturun!” diyor Peygamber Efendimiz.

Bugün bize düşen nedir? Menfî propagandalar gazete yoluyla olur, daha başka yollarla olur, onlara karşı bu usulü kullanabiliriz. Yâni şahısları, bu vasıtaları paralarımızla İslâm’a hücum etmekten men edebiliriz, alıkoyabiliriz. Bu günün tatbiki de böyle olur.

g. Meczublara Karışmayın!

Hazret-i Ali Efendimiz’den rivayet edildiğine göre, Peygamber Efendimiz buyurmuşlar ki:[33]

ذَرُوا الْعَارِفِينَ الْمُحَدِّثِينَ مِنْ أُمَّتِي ، لاَ تُنْزِلُوهُمْ الجَنَّةَ وَلاَ النَّارَ ، حَتَّى يَكُونَ اللهُ الَّذِي يَقْضِي فِيهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ (خط. عن علي)

RE. 286/1 (*Zeru’l-àrifîne’l-muhaddesîne min ümmetî, lâ tünzilûhümü’l-cennete ve le’n-nâr, hattâ yekûna’llàhu’llezî yakdî fîhim yevme’l-kıyâmeh.*)

“Benim ümmetimden kendisine ilham gelen, kendisine meleklerin bazı şeyler bildirdiği arif kimseleri bırakın, onlardan bahsetmeyin! Onları cennete veya cehenneme nisbet etmeyin! Yâni, ‘Bu adam cennetliktir.’ veya, ‘Bu adam ehl-i cehennemdir.” demeyin! Bırakın, Allah-u Teàlâ Hazretleri onların arasında hükmetsin; onları cennete sokacaksa sokar, cehenneme atacaksa atar. Kıyamet gününde Allah’a ait bir şeydir, siz karışmayın; onların lehinde, aleyhinde konuşmayın!” demiş.

Allahu a’lem, bu şahıslar bizim meczub dediğimiz kimselerdir. Hani bu adam meczubdur diyoruz, meczub ne demek? Yâni, normal insanlar gibi değil durumu... Bakıyorsun, deli desen,

---

[33] İbn-i Hacer, *Lisânü’l-Mîzân,* c.III, s.360, no:1453; Huzeyfe RA’dan.

Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad,* c.VIII, s.292, no:4395; İbn-i Adiy, *Kâmil fi’d-Duafâ,* c.IV, s.121, no:966; Hz. Ali RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.I, s.47, no:121.

deliliğe sığmıyor durumları. Bazen öyle sözler söylüyorlar ki, akıllıdan çıkmaz. Bazen de bakıyorsun, şer-i şerîfe sığdıramıyorsun yaptığı hareketleri... "Başka hareketlerinden kendilerinde ariflik olduğu, irfân olduğu belli olmuşsa o hallerine karışmayın, bu gibi şeyleri Allah'a havale edin!" diyor Peygamber SAS Efendimiz.

Çünkü bilemezsin, senin gözüne hata görünen şeyin aslında bir başka sebebi vardır. Bu gibi durumlarda ve bilhassa büyük alimlerin, mürşidlerin dış görünüşlerinde bir kusur görse insan, bir hayra te'vil edecek ve Kehf Sûresi'nde Mûsa AS'la Hızır AS arasında geçen macerayı düşünecek.

Nasıl orada Mûsa AS anlayamadı, Hızır AS'ın yaptığı şeylerin sebebini… Sonra soru sordu, soru sordu, itiraz etti. O düşünülecek, "Vardır bunun elbet bir sebebi!" denilecek.

Çünkü, konuşursun aleyhinde, e Allah'ın sevgi kuludur, zararı olur. Allah kendi kullarının, sevgili kullarının aleyhinde bulunulmasından râzı olmaz, seni cezalandırır, başın derde girer. Onun için karışma o gibilerin haline, diye bir ders çıkıyor bu hadis-i şeriften…

h. Bana Çok Soru Sormayın!

Ebû Hüreyre RA'dan rivâyet edildiğine göre Peygamber ASS Efendimiz buyurmuş ki:[34]

ذَرُونِي مَا تَرَكْتُكُمْ، فَإِنَّمَا هَلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ بِكَثْرَةِ سُؤَالِهِمْ،

---

[34] Müslim, *Sahîh*, c.II, s.975, no:1337; Tirmizî, *Sünen*, c.5, s.47, no:2679; Neseî, *Sünen*, c.V, s.110, no:2619; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.3, no:2; İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Muhammed), c.III, s.507, no:995; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.247, no:7361; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.IV, s.129, no:2508; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.198, no:18; İmam Şâfiî, *Müsned*, c.I, s.272, no:1302; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XI, s.195, no:6305; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.135, no:2715; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.253, no:8003; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.319, no:3598; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.151, no:91; Hamîdî, *Müsned*, c.II, s.477, no:1125; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.176, no:1136; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.II, s.51, no:1115; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.321, no:916; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.317, no:1335; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.36, no:12495.

وَ اخْتِلاَفِهِمْ عَلٰى أَنْبِيَائِهِمْ . فَإِذَا أَمَرْتُكُمْ بِشَيْءٍ ، فَأْتُوا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ ؛ وَإِذَا نَهَيْتُكُمْ عَنْ شَيْءٍ ، فَدَعُوهُ (الشافعي ، حم. م. ن. ه. عن أبي هريرة)

RE. 286/2 (*Zerûnî mâ terektüküm, feinnemâ heleke men kâne kableküm bi-kesreti suâlihim, va'htilâfihim alâ enbiyâihim. Feizâ emertüküm bi-şey'in, fe'tû minhü mesteta'tüm; ve izâ neheytüküm an şey'in, fedeûhu*)

"—Ben sizi bıraktığım zaman siz de bana ilişmeyin! Çünkü, sizden önceki ümmetler, çok soru sormalarından dolayı ve peygamberlerine muhalefet ettiklerinden dolayı helâk oldular. Ben size bir şey emretmişsem, gücünüz yettiğince onu yapmağa çalışın! Bir şeyi yasaklamışsam, onu da bırakın, yapmayın! Yasakladığım şeyi bırakın! İleri geri, şöyle mi olacak, böyle mi olacak, ama neden, niçin, nasıl filan gibi sorularla işi çok karıştırıp da kendinizi bağlamayın!"

Çünkü çırpındıkça insan bağlanır, bağlandıkça da yapması zorlaşır. Bakara Sûresi'nde var meselâ... Benî İsrâil'in çok sorusu ve itirazları dolayısıyla başlarına gelenler, başka surelerde de anlatılmış. Peygamber Efendimiz eski ümmetlerin hallerine bakıyor da şefkatinden, lütf u kereminden, müslümanlara acıdığından diyor ki:

"—Bana çok soru sormayın! Ben size bir şey söyledim mi, yapmağa çalışın! Yasakladım mı, bırakmağa çalışın! Detayını, teferruatını inceden inceye sorup anlayacağız derken, o zaman itiraz etmiş gibi olursunuz, aklınızın ermediği kısımlar olur veyahut hükmü zorlaştırırsınız."

Küçük bir misal anlatalım bununla ilgili:

Peygamber SAS Efendimiz Ramazan'da birkaç gün teravih namazına çıktı. Herkes arkasında şevkle namaz kıldı. Mübarek bir zaman, Ramazan ayı... Ondan sonra, önlerinde Hazret-i Peygamber SAS Efendimiz... İnsanın ayağı yere mi değer, o kadar güzel bir durum. Tabii herkes şevkle namaz kıldı.

Sonra çıkmayıverdi Peygamber SAS Efendimiz... Neden? “Ümmetimin üzerine farz olur!” diye korkusundan.

E farz olursa ne olur? “Farz olursa, yapmayanlar farzı terk etmekten dolayı cezaya maruz kalır.” diye şefkatinden...

Şefkatini bize Tevbe Suresi’nin sonundaki ayet-i kerimeler bildiriyor.

لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ اَنْفُسِكُمْ، عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ

حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَؤُفٌ رَحِيمٌ (التوبة:١٢٨)

(*Lekad câeküm rasûlün min enfüsiküm*) “Sizlerden, sizin gibi, sizin cinsinizden bir peygamber gönderdi Allah-u Teàlâ... Size öyle bir peygamber geldi. (*Azîzün aleyhi mâ anittüm*) Sizin sıkıntıya uğramanız ona çok ağır gelir. (*Harîsün aleyküm bi’l-mü’minîne raûfun rahîm*) O size karşı çok düşkün, size karşı çok meraklı, üstünüze titriyor ve mü’minlere karşı re’fetli, merhametli, çok şefkatlidir.” (Tevbe, 9/128)

Peygamber Efendimiz’i böyle şefkatiyle methediyor bu ayet-i kerime. O şefkatinden dolayı bu tembihatı yapıyor. Eski ümmetlerin başına gelenleri biliyor da, ümmetini ondan korumak istiyor.

Mübarek, ufukta bir kırmızı bulut görse, kara bir bulut görse sapsarı kesilirdi Peygamber Efendimiz. Eski ümmetlere böyle azap getiren bulutlar olmuş. Kur’an-ı Kerim, Ad kavminin başına gelen azabı şöyle anlatıyor:

فَلَمَّا رَأَوْهُ عَارِضًا مُسْتَقْبِلَ أَوْدِيَتِهِمْ قَالُوا هٰذَا عَارِضٌ مُمْطِرُنَا ، بَلْ

هُوَ مَا اسْتَعْجَلْتُمْ بِهِ ، رِيحٌ فِيهَا عَذَابٌ أَلِيمٌ (الأحكاف:٢٤)

(*Felemmâ raevhü àridan müstakbile evdiyetihim*) “Nihayet onu, vâdilerine doğru yayılan bir bulut şeklinde görünce, (*kàlû hâzâ àridun mümtırunâ*) ‘Bu bize yağmur yağdıracak yaygın bir buluttur.’ dediler. (*Bel hüve me’sta’celtüm bihî*) Hayır! O, sizin

acele gelmesini istediğiniz şeydir. (*Rîhun fîhâ azabün elîm*) İçinde acı azap bulunan bir rüzgârdır!" (Ahkâf, 46/24)

Uzaktan bulutu görünce, "İşte yağmur bulutu geliyor, yağmur yağacak, bereket gelecek." filan beklerken, azap gelmiş, büyük felaketlere uğramışlar

Böyle bir bulut gördüğü zaman, telaşlanırmış Peygamber Efendimiz, "Acaba ümmetime bir zarar mı olacak?" filan diye dua edermiş şefkatinden. Burada da o şefkatinde dolayı "Söylediğim kadarını yapın, incesini karıştırıp, kurcalayıp da kendinizi tehlikeye sokmayın!" diye tembihatta bulunuyor.

Eski mutasavvıflardan, àriflerden bir zât da diyor ki:

"—Mürid üç çeşittir." Kendisi şeyh ya, müridleri üçe ayırıyor:

1.(*Mürîdün mutlakun*) "Tam mürid." Ne derse şeyhine ittiba ediyor, hiç itirazı yok. Kal dediği yerde kalıyor, git dediği yere gidiyor, gel dediği yere geliyor.

2. (*Mürîdün mecâziyyün*) "Mürid değil aslında ama, işte mürid denmiş. Aslında kendi nefsinin emrinde, güya şeyhe bağlanmış, ama söz dinlemiyor. Bir şey söylüyorsun; 'Neden, niçin, nasıl, sebebi ne?' bir sürü şeyler soruyor." Buna mecâzi mürid diyor. Hakiki değil de, işte öyle adı mürid mânâsına.

3. (*Mürîdün mürtedün*) "Bu da şeyhinde hoşuna gitmeyen bir hal görünce, meselâ bir azar işitse veya daha başka bir durum görse, bırakır gider."

Olur mu, o seni terbiye edecek! Baba bazen çocuğunu azarlamaz mı? Bazen, "Bak bunu böyle yaptın, doğru mu bu yaptığın? Yapma bakayım bir daha!" diye kaşlarını çatıverir.

Kaş çatınca veyahut beğenmediği bir şey görünce, umduğunu bulamayınca, ötekisi kaçıp gidiyor. Böyle üçe ayırmış. Yâni bu üçüncüsü de, ortancası da, yâni neden nasıl filan diye soran kimse; o da iyi olmuyor diye bize gösteriyor.

i. İslâm'ın Zirvesi Allah Yolunda Cihaddır

Ebû Ümâme el-Bâhilî RA'dan rivâyet edildiğine göre,

Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyuruyor:[35]

ذِرْوَةِ سَنَامِ الْإِسْلاَمِ الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللهِ ، لاَ يَنَالُهُ إِلاَّ أَفْضَلُهُمْ
(طب. عن أبي أمامة)

RE. 286/3 (*Zirvetü senâmi'l-islâm, el-cihâdü fî sebîli'llâh, lâ yenâlühû illâ efdalühüm.*)

Senâm, devenin hörgücü demek. *Zirve*, bir şeyin yükseği demek... Yâni, aşağıdan yukarıya İslâm'ın çeşitli hükümleri var. Onun en uç noktası, zirvesi nedir? "İslâm'ın tepesinin en uç noktası cihaddır, Allah yolunda cihad etmektir. Buna ancak müslümanların en faziletlileri nâil olur. Herkese nasib olmaz bu devlet. Ancak, müslümanların en faziletlileri, efdalleri bu fazilete mazhar olurlar."

Demek ki, İslâm'ın birçok emirleri var. Meselâ, Peygamber SAS Efendimiz'e:

"—İslâm nedir?" diye soruyorlar.

İşte İslâm'ın beş şartını cevap olarak söylüyor:[36]

شَهَادَةُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ ، وَأَنَّ مُحَمَّداً رَسُولُ اللهِ ، وَتُقِيمُ الصَّلاَةَ ،

---

[35] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VIII, s.223, no:7885; İbn-i Ebî Âsım, *Cihad*, c.I, s.153, no:15; Ebû Ümâme RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.V, s.499, no:9413; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.35, no:12491.

[36] Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.27, no:50; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.39, no:9; Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.101, no:4991; İbn-i Mâce, Sünen, c.I, s.25, no:64; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.426, no:9497; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.IV, s.5, no:2244; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.375, no:159; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.157, no:30309; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.528, no:117222; Ebû Hüreyre RA'dan.

Müslim, *Sahîh*, c.I, s.36, no:8; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.6, no:2610; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.635, no:4695; Neseî, *Sünen*, c.VIII,s.97, no:4990; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.24, no:63; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.389, no:168; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.203, no:20660; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.528, no:11721; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.383; Beyhakî, *el-Erbaùne's-Suğrâ*, c.I, s.61, no:23; Hz. Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.44, no:5249; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.57, no:140; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.X, s.494, no:10108.

وَتُؤْتِي الزَّكَاةَ، وَتَصُومُ رَمَضَانَ، وَتَحُجُّ الْبَيْتَ (حم. عن عمر)

(*Şehâdetü en lâ ilâhe illa'llàh ve enne muhammeden rasûlü'llah*) "Allah'tan başka ilâh olmadığına ve Muhammed AS'ın Allah'ın rasûlü olduğuna şahitlik etmek; (*ve tukîmü's-salâte*) namaz kılman, (*ve tü'ti'z-zekât*) zekât vermen, (*ve tesùmü ramedàne*) Ramazan orucunu tutman, (*ve tehuccü'l-beyte*) Beytullah'ı haccetmendir." diye söylüyor.

Demek ki, İslâm'ın birçok emirleri var. Bu emirler içinde zirvede, en üst noktada ne geliyor? Allah yolunda cihad etmek geliyor.

E cihad nedir? Cihad, çok geniş bir kelimedir. Hakikaten izah edilmesi lâzım gelen bir kelimedir. Cihad iki şekilde olur. Bir: Düşmanla eline silahı alıp çarpışmak, harp meydanında çarpışmak şeklinde olur. Bu bildiğimiz şeyler. Meselâ, bir müslüman ordusu, karşıda kâfir ordusu, silahları çekiyorlar, çarpışıyorlar dini yaymak için. Allah uğrunda yapılan bir savaş.

Bir de mânevî cihad olur. Çünkü düşmanlar bazen, öyle ille kâfir gibi hududun öbür tarafında duran, gözle görülen şeyler değildir, mânevî düşmanları da vardır insanın.

Mânevî düşmanların en başında gelen nedir? Birisi şeytandır. Şeytanla mücadele etmesi lâzım insanın... İkincisi, şeytanın başyardımcısı, içimizdeki nefistir. Bizi bütün kötülüklere sürükler, durur. Nefisle mücadele etmek, mücâhede etmek lâzım! Onlar da cihad. Hatta nefsin arzularına, kötülüklerine, isteklerine, heveslerine karşı cihad etmek, *cihad-ı ekber* diye bildirilmiş, kitaplarımızda ve hadis-i şeriflerde beyan edilmiş. O da cihad.

Demek ki, "Bugün artık düşmanlarla savaş yok, sulh halindeyiz." demek doğru değil. Cihad her zaman her yerde müslümanın işidir. Her zaman müslümanın uğraşacağı, gayret sarf edeceği bir taraf vardır. Nefsiyle cihad eder, şeytanla cihad eder, kötü huylarla cihad eder... Böylece Allah yolunda azami cehdini sarf eder. Cihad bu. Demek ki bu, İslâm'ın zirvesi imiş.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizleri cümleten *mücâhid fî sebîli'llâh*

sınıfına dahil eylesin... Allah yolunda cihad edenlerden eylesin... Neyle? Eh, düşman yoksa kendi nefsimizle, şeytanla, kötü huylarımızla... Düşman olduğu zaman da alırız elimize silahı, ırzımızı, dinimizi, imanımızı korumak kollamak için ecdadımız nasıl canını seve seve vermiş, kefenini zemzemle yıkamış, boynuna dolamış gitmişse, oraya da gideriz. "Canımız da feda olsun, malımız da feda olsun!" der gideriz. O olmadığı zaman da, demek ki yine cihad edilecek şeyler var.

j. Ana Karnındaki Yavrunun Boğazlanması

ذَكَاةُ الْجَنِينِ ذَكَاةُ أُمِّهِ (الدارمي ، د. والبغوي ، والشاشي ، حل.
ك. ق. ض. عن جابر؛ طس. حم . د. ت. ه. حب . قط. ع.
عن أبي سعيد)

RE. 286/4 (*Zekâtü'l-cenini zekâtü ümmihî.*)[37] [Ana karnındaki

---

[37] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.114, no:2828; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.115, no:1979; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.127, no:7108; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IX, s.334, no:19969; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.III, s.343 no:1808; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.101, no:8099; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.388, no:2653; Ebû Nuaym, *Ahbâr-ı Isfahan*, c.I, s.317, no:260; Cürcânî, *Târih-i Cürcan*, c.I, s.265, no:437; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VII, s.92; İbn-i Hibbân, Sikàt, c.VIII, s.119, no:12518; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.II, s.243; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.72, no:1476; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.VIII, s.2, no:2444; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1066, no:3199; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.39, no:11361; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XIII, s.206, no:5889; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.IV, s.274, no:30; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IX, s.335, no:19973; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.60, no:3606; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.415, no:1206; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XIV, s.179, no:37303; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VIII, s.412, no:4516; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.128, no:7110; Cürcânî, *Târih-i Cürcan*, c.I, s.376, no:629; Ebû Hüreyre RA'dan.

Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.128, no:7112; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IV, s.162, no:4010; Ebû Eyyûb el-Ensàrî RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.160, no:8234; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IX, s.335, no:19279; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.II, s.81, no:582; Deylemî,

yavrunun boğazlanması, anasının boğazlanması ile tahakkuk eder.]

Buradaki *zekât*, bizim bildiğimiz zekât değil. Çünkü bizim bildiğimiz zekât, eski yazıda *ze* ile yazılır; bu *zel* ile yazılıyor. Buradaki *zekât*, kesmek demek...

Yâni, hayvanı kesmezsen, kafasına bir tokmak vursan olur mu? Olmaz. Bir koyunun kafasına bir tokmak vurdun, öldürdün. Veyahut geldi otomobil çarptı, bir duvara çarptı, bir otomobile çarptı, hiç bir yeri kanamadan düştü yere, öldü. Yiyebilir misin? Yiyemezsin.

İpi dolandı boynuna, kıpırdarken, kıpırdarken boğuldu. Yiyebilir misin? Yiyemezsin. Ayet-i kerimede zikredilmiş. Ne yapmak lâzım? Keseceksin, kanı akacak, kanı çıkacak, o zaman temiz olacak, helâl olacak.

Cenin ne demek? *Cenin* de kesilen hayvanın karnından çıkan yavrusu. Bazen kestiğin hayvanın içinden yavrusu da çıkar. Kurbanda filan olur bu… İnek keser insan, koyun keser, bakarsın içinde yavrusu da var. Bilinirse tabii mümkün mertebe onu almayıp da, doğumuna kadar beklemek düşünülebilir. Ama kestiğin zaman, o cenin ne olacak? Yâni o karnından çıkan yavru ne olacak? O temiz mi, yenir mi yenmez mi?

"—Anasının kesilmesi, kanının akıtılması, İslâmî manâda kesilmesi, onun için de kifayet eder." Yâni, temizdir diyor.

Bunu iki türlü anlamış alimler. Bizim imamımız İmâm-ı Azam diyor ki:

Müsnedü'l-Firdevs, c.II, s.246, no:3160; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.IV, s.231; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.II, s.275; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.102, no:3711; Kâ'b ibn-i Mâlik RA'dan.

Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.114, no:4117; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VIII, s.102, no:7498; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.I, s.415; Ebü'd-Derdâ ve Ebû Ümâme RA'dan.

Dâra Kutnî, *Sünen*, c.IV, s.274, no:31; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Dâra Kutnî, *Sünen*, c.IV, s.274, no:33; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.455; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.385, no:15603; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.320, no:1338; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIII, s.37, no:12498.

“—Anasını nasıl kesip de kanını akıtmak suretiyle temiz oluyorsa, anasına yaptığımız muameleyi ona da yaparız, onu da keseriz, onunda kanı akar, o zaman temiz olur.” mânâsına.

Bazı alimler de:

“—Hayır o mânâya değil, anasının kesilmesi, onun temiz olmasına kâfidir.” demişler.

Yine aynı mânâda, aşağıda bir hadis-i şerif daha var:[38]

ذَكاةُ الجَنِينِ إِذَا أَشْعَرَ ذَكَاةُ أُمِّهِ، ولَكِنَّهُ يُذْبَحُ حَتَّى يَنْصَابَّ

مَا فِيهِ مِنَ الدَّمِ (ك. عن ابن عمر)

RE. 286/5 (*Zekâtü'l-cenîni izâ eş'ara zekâtü ümmihî, ve lâkinnehu yüzbehu hattâ yensàbbe mâ fîhi mine'd-demi*) “Ceninin kesilmesi de, anasının karnında, rahimde tüyleri belirmişse anasının kesilmesiyle tamam olur. Yâni temizdir o hayvan... Anasının karnından çıkan temizdir, yenilebilir, helâldir; (*ve lâkinnehu yüzbehu*) buna rağmen yine o kesilir, tâ ki içindeki kan aksın.” Çünkü, İslâm'da kan haramdır. O aksın diye kesilir.

k. Sàlihlerin Anılması

Geliyoruz şimdi başka bir hadis-i şerife, bunu çok iyi dinleyin! Çünkü bizim işimizle çok yakında alâkalı:[39]

ذِكْرُ الأَنْبِيَاءِ مِنَ الْعِبَادَةِ، وَذِكْرُ الصَّالِحِينَ كَفَّارَةُ الذُّنُوبِ، وذِكْرُ

الْمَوْتِ صَدَقَةٌ، وَ ذِكْرُ النَّارِ مِنَ الْجِهَادِ، وَذِكْرُ القَبْرِ يُقَرِّبُكُمْ مِنَ

[38] Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.128, no:7111; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.262, no:15604; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.417, no:1338; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.37, no:12497.

[39] *Kenzü'l-Ummâl*, c.XV, s.1366, no:43584; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.327, no:1345; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.40, no:12503.

الْجَنَّةِ ، وَ ذِكْرُ الْقِيَامَةِ يُبَاعِدُكُمْ مِنَ النَّارِ ، وَ أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ تَرْكُ الْحِيَلِ ، وَرَأْسُ الْمَالِ الْعَالِمِ تَرْكُ الْكِبْرِ ، وَثَمَنُ الْجَنَّةِ تَرْكُ الْحَسَدُ ، وَالنَّدَامَةُ مِنَ الذُّنُوبِ التَّوْبَةُ الصَّادِقَةِ (الديلمي عن معاذ)

RE. 286/6 (*Zikrü'l-enbiyâi mine'l-ibâdeti ilâ âhiri'l-hadîs*...) Parça parça okuyup izahını verelim: "Peygamberlerin anılması ibadettendir."

Nasıl anarız peygamberleri? Menakıbını anlatırız, fadàilini anlatırız, mucizelerini anlatırız, sözlerini anlatırız, hadislerini anlatırız... Böylece peygamberlerimizin, Hazret-i Âdem'den bizim peygamberimize kadar geçmiş peygamberlerimizin anılması ibadettendir. Peygamber Efendimiz'in menakıbını anlatmak, mucizelerini anlatmak, doğumunu anlatmak, sözlerini anlatmak, hadisini anlatmak... Bunlar nedir? İbadettir Hep yaptığımız şeyler…

Biz ne yapıyoruz el-hamdü lillâh şimdi? İbadet yapıyoruz, Rasûlüllah'ı anıyoruz, hadislerini zikrediyoruz, siz de dinliyorsunuz. "Peygamberlerin anılması ibadettir."

وَذِكْرُ الصَّالِحِينَ كَفَّارَةُ الذُّنُوبِ ،

(*Ve zikrü's-sàlihîne keffâretü'z-zünûb*) "Salih kimselerin anılması..." Sàlih kimse ne demek? Allah'ın iyi kulu demek, Allah'ın sevdiği kulu, iyi, sàlih amel işleyen kimseler. "Onları anmak da günahlara kefarettir."

Bir başka hadis-i şerif var, hepinizin kulağına gelmiştir tahmin ederim:[40]

---

[40] Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VII, s.285; Süfyan ibn-i Uyeyne Rh.A'ten. Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.III, s.249; Ahmed ibn-i Hanbel, *Zühd*, c.I, s.325; Şevkânî, *el-Fevâidü'l-Mecmûa*, c.I, s.254, no:109; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.763, no:1772.

عِنْدَ ذِكْرِ الصَّالِحِينَ تَنْزِلُ الرَّحْمَةِ .

(*İnde zikri's-sàlihîne tenzilü'r-rahmeh*) "Sàlihler anıldığı zaman, o anıldığı meclise Allah'ın rahmeti iner. Allah'ın rahmeti, sàlihlerin anıldığı meclise iner." diye bir hadis-i şerif var.

Demek ki, sàlih kimselerin de hallerinden, menkıbelerinden, hayatlarından bahsetmek lâzım! Bunda faydalar var.

Birisi: Peygamberleri anmak ibadettendir. İkincisi: Salih kimseleri anmak günahlara kefarettir.

وَذِكْرُ الْمَوْتِ صَدَقَةٌ ،

(*Ve zikrü'l-mevti sadakatün*) "Ölümü anmak sadakadır." Nasıl fakirin eline para veriyorsan, gönlünü hoş ediyorsan, bir ecir kazanıyorsan, ölümü anmak da sadakadır.

El-hamdü lillâh! Hocalarımız bize ölümü çok anın demişlerdi, tezekkür-ü mevt, râbıta-i mevt tavsiye etmişlerdi; demek ki biz onu düşündükçe, yaptıkça sadaka oluyor fakire para vermiş gibi. Ne güzel şeyleri tavsiye etmişler, Allah cümlesinden râzı olsun... Bize hadislerin gösterdiği yolları, biz hadisleri okumadan tarif etmişler.

وَذِكْرُ النَّارِ مِنَ الْجِهَادِ ،

(*Ve zikrü'n-nâri mine'l-cihâd*) "Cehennemi düşünmek, anmak, söylemek cihaddandır." Neden? Cehennemi düşününce insan ondan, onun içine düşmekten kendisini koruyacak tedbiri alır da ondan. Bu da cihaddır. Nefis nasıl yola gelir o zaman... Bu işin sonunda cehennem var deyince, bakar pabuç pahalı, arkasından büyük azaplar gelecek; korkar, geri durur. "Cehennemi anmak ibadettir, cihaddandır."

وَذِكْرُ الْقَبْرِ يُقَرِّبُكُمْ مِنَ الْجَنَّةِ ،

(*Ve zikrü'l-kabri*) "Kabri düşünmek, kabri anmak, (*yukarribüküm mine'l-cenneti*) sizleri cennete yakın kılar, cennete yaklaştırır."

Demek ki, kabri de düşüneceğiz. Yâni tabuttan çıkartacaklar, ondan sonra kazdıkları çukurun içine yatıracaklar. Kabrin içinde biraz da arkamıza toprak beslerler, kıbleye dönük olsun diye. Ondan sonra, üstümüze de oradan buradan dostlar birkaç avuç toprak atar, örterler. Tahtayla mı örtecekler, betonla mı örtecekler; üstünü kapatırlar, giderler.

Acaba benim halim orada ne olacak? Karanlıkta mı kalacağım, yoksa salih amellerim bana kabirde yoldaş mı olacak? Okuduğum Kur'an bana eş diye mi olacak orada diye kabri düşünmek... Bu nedir? Cennete yaklaştırır insanı. Demek ki, kabri düşünmekte de büyük faydalar var.

Bu hadisi ezberleyelim inşâallah!

وَذِكْرُ الْقِيَامَةِ يُبَاعِدُكُمْ مِنَ النَّارِ،

(*Ve zikrü'l-kıyâmeti*) "Kıyameti düşünmek, (*yübâidüküm mine'n-nâr*) sizleri cehennemden uzaklaştırır."

Kıyameti düşüneceksin... Bütün insanlar kabirden kalkacaklar, hepsi mahşer meydanında toplanacaklar. Bekleyecekler, bekleyecekler, bekleyecekler korku ve telaşla, o kadar bekleyecekler ki, o kadar sıkıntılara düşecekler ki güneş tepelerine yaklaşacak, terlere bulanacaklar. Hepsi, çenelerine kadar tere batacaklar. Beklemekten o kadar üzülecekler ki, ilk defa şefaat talebine çıkacaklar, diyecekler ki peygambere gidip:

"—Ne olur, Mevlâmız bizim hakkımızda hükmetsin! Mahkeme başlasın da cennete gidecek cennete gitsin, cehenneme gidecek cehenneme gitsin, ama burada durmayalım, çok zor geldi." diyecekler.

Ondan sonra Allah-u Teàlâ Hazretleri azamet ve celâli ile mahşer meydanına nüzûl edecek, kulları arasında hükmedecek. Amellerini tartacaklar, defter-i a'mâllerini açacaklar, içindeki sevaplar, günahlar bir bir ortaya dökülecek. O zaman Allah-u Teàlâ Hazretleri azamet ve celâlle hitap edecek kullara:

“—Ey kullar susun! Ben size şimdiye kadar ruhsat verdim, fırsat verdim, istediğiniz gibi hareket ettiniz, şu anda susun!” diye böyle tekdirle, herkes telaş içine bu hesabı bekleyecek.

Ve zerre miktarı bir hayır yapmışsa karşısında, zerre miktarı bir şey işlemişse karşısında... Şaşırıp kalacaklar. Nasıl tesbit edilmiş bu kadar teferruat, nasıl olmuş?

إِنَّا كُنَّا نَسْتَنسِخُ مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ (الجاثية:٢٩)

(*İnnâ künnâ nestensihu mâ küntüm ta'melûn.*) “Biz sizin işlediğiniz amelleri hep tesbit ediyoruz, kayda geçiriyoruz.” (Câsiye, 45/29) buyruluyor.

Nasıl burada arkadaşlar teyplerini koymuşlar şuraya, biraz sonra benim söylediklerimi oradan dinleyecekler. Teybin içine hepsi kaydediliyor. Allah-u Teàlâ da insanların her yaptığı şeyi kaydediyor. Küçük büyük demeden... İşte sağ tarafımızda hayırlarımızı yazan melek, sol omzumuzda kötülükleri yazan melek…

Hep bu kıyâmet ehvâlini düşünmekte fayda var. *Ehvâl* ne demek? Korkular demek. *Ahvâl* ne demek? Haller demek. Kıyametin çok korkulu halleri vardır. Onları düşünmek insanı cennete yaklaştırır, cehennemden uzaklaştırır. Tabii, insan ona göre tedbir alır, ondan sonra doğru insan olur, iyi müslüman olur.

وَأَفْضَلُ الْعِبَادَةِ تَرْكُ الْحِيَلِ ،

(*Ve efdalü'l-ibâdeti terkü'l-hiyel*) “İbadetin en üstünü hileleri terk etmektir.” Şimdi burada hileleri terk etmeyi biraz izah edelim! Ne demek hileleri terk etmek?

Hatırımıza gelen mânâ, hilekârlığı terk etmek, aldatmacayı, hileyi, hud'ayı terk edip, has halis, alenî, içi dışı bir olması insanın. “İbadetin en üstünü böyle has, halis olmaktır, aldatmacasız olmaktır, hilesiz olmaktır.” mânâsına gelir.

Bir de hilenin tedbir mânâsı vardır. Yâni, kötü bir mânâya değildir, normal bir mânâsı da vardır. O da tedbir demek. Meselâ hile-i şer'iyye demek şer'î bir çare, tedbir demektir. Çareleri ve

tedbirleri terk etmek mânâsına gelirse o da bir mânâ verir.

Çünkü bazı büyük zevât vardır ki, Allah'a CC imanından, ona olan bağlılığından dolayı tam teslim olur. Rızâ ve teslimiyet makamı deriz ona tasavvufta. Tam teslim olur, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne tevekkül eder, yâ Rabbi sen ne yaparsan hepsine rızam tamdır. İster yaşat, ister öldür, ister ağlat, ister öldür der. O kadar teslim olur. O makam da çok yüksek makamdır. Ona herkes erişemez. O da işaretle olabilir.

İbrahim Hakkı Erzurûmî'nin meşhur, uzun manzumesi vardır, *Tefviznâme* adlı. *Tefviznâme*'de der ki: (*)

Tedbirini terk eyle,
Takdirini derk eyle;
Mevlâ görelim neyler,
Neylerse güzel eyler.

O tedbiri terk etmek, Allah'a tam teslim olmak insana çok şeyler açar. Yâni burada tabii bu tevekkülün, teslimiyetin, rızâ makamının incelikleri vardır. Onu ancak ibadetin zikrine varan yükselmiş kimse anlar.

O, işi gücü, çalışmayı bırakıp da tembel oturmak mânâsına gelmez. İnsan Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne hakkıyla tevekkül edince, yuvadaki kuşu anasının beslediği gibi, rızık koşar, peşinden gelir insana. Allah-u Teàlâ Hazretleri onun işini görür. Çünkü,

"—Allah-u Teàlâ Hazretleri sevdi mi bir kulu, gören gözü, işiten kulağı, tutan eli, yürüyen ayağı olur." buyruluyor. Her şeyi onun namına yapar. O mânâya da gelebilir.

Yâni "İbadetin en hayırlısı, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne tam teslimiyettir." mânâsına da gelebilir. Birinci mânâ da caiz, ikinci mânâ da zarif, güzel bir mânâ olur. Her mânâsıyla Allah bize bu mertebeyi de ihsân eylesin... İbadetin en efdalini icrâ etmeyi nasib eylesin...

وَرَأْسُ الْمَالِ الْعَالِمِ تَرْكُ الْكِبْرِ ،

(*Ve re'sü mâli'l-àlimi terkü'l-kibr*) *Re'sü mâl*, Arapça'da sermaye demek. Hani tüccarın sermayesi var, ticareti onunla yapıyor. Sermaye bitti mi, ticaret de biter, iflas olur. "Alimin sermayesi de kibri terk etmesidir."

Allah-u Teàlâ Hazretleri, Peygamber SAS Efendimiz'in hadis-i şerifleri, bize alime hürmeti emrediyor. Alime hürmet edeceğiz. Alime ne kadar hürmet etsek, o kadar daha fazlasını yapmağa cevaz var. İlmi seveceğiz, alime de ilmi sevdiğimiz için hürmet edeceğiz. Çünkü, ilim bizim dünya ve ahiret saadetimizin anahtarıdır. İlimsiz bir şey elde edilemez.

E pekiyi, alim herkesten bu sevgiyi, bu teveccühü görünce, hürmeti görünce, el üstünde tutulunca ne olur? Alimin de bir tehlikesi var, alim bu sefer kibirlenmeğe başlar. Kibirlenince, mânevî bakımdan derecesi düşer, Allah'ın sevmediği bir insan durumuna gelir.

Allah kibri sevmiyor. İnsanın ululanmasını, kibirlenmesini, büyüklenmesini, başkasına tepeden bakmasını sevmiyor; mütevazı olmayı seviyor:[41]

لاَ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ ، مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنْ كِبْرٍ

(م. عن ابن مسعود)

(*Lâ yedhulü'l-cennete men kâne fî kalbihî miskàle zerretin min kibr*) "Kalbinde zerre kadar kibir olan, cennete girmeyecek!" diye Efendimiz'in bir tehditli hadis-i şerifi var. Onun için, kibri insanlar gönüllerinden söküp atmalıdır.

Kibir tabii yöneticilerde olabilir:

---

[41] Müslim, *Sahîh*, c.I, s.93, no:91; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.361, no:1999; İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Muhammed), c.III, s.445, no:945; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.399, no:3789; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.78, no:69; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XII, s.280, no:5466; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.160, no:6192; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.951, no:7747 ve s.959, no:7770-7772; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.2118, no:3117; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.I, s.283, no:357, 358, 362; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XVII, s.109, no:17693.

“—Ben bakanım, başbakanım!” veyahut “Ben reisi-cumhurum!” diye;

Veyahut askerlerde olabilir:

“—Ben başkomutanım!” vs. diye.

Veyahut alimlerde olur:

“—Ben biliyorum, halk bilmiyor, ben onlardan üstünüm!” diye.

Bunlar tabii doğru değil. Alimin o kibri atması lâzım, mütevazı bir kimse olması lâzım! Alimin ana sermayesi budur. Yoksa kibirli oldu mu, ilminden mânevî fayda görmez, Allah ona sevap vermez.

Hadis-i şerif devam ediyor. Başka başka konuları cümleler halinde eklemiş Efendimiz:

وَثَمَنُ الْجَنَّةِ تَرْكُ الْحَسَدُ ،

(*Ve semenü'l-cenneh*) “Cennetin bedeli, cennete girişin ücreti...” *Duhûliye* derlerdi eskiden, bir yere giriş için ödenen paraya. “Cennetin duhûliyesi, (*terkü'l-hased*) kıskançlığı terk etmektir.” Yâni, kıskanç cennete giremeyecek; kıskançlığı terk ederse, cennete girmek mümkün olacak.

Onun için, mü'min mü'mini kıskanmamalı, elindeki nimetin zevalini istememeli! “Allah daha çok versin! Mübarek olsun!.” demeli, gözü tok olmalı, hased etmemeli. *Terkü'l-hased* cennetin bedelidir.

Tabii iki şeye gıbta edilebilir. Peygamber Efendimiz öyle buyuruyor hadis-i şerifinde:[42]

---

[42] Buhârî, *Sahîh*, c.V, s.217, no:1320; Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.251, no:1352; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XII, s.251, no:4198; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.432, no:4109; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.292, no:90; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.73, no:7528; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.88, no:19951; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.426, no:5840; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.II, s.200, no:1712; Ebû Avâne, *Müsned*, c.II, s.469, no:3860; Ebû Ya'lâ, Müsned, c.IX, s.11, no:5078; İbn-i Ebî Şeybe, *Müsned*, c.I, s.206, no:196; Hamîdî, *Müsned*, c.I, s.55, no:99; Abdullah ibn-i Mübârek, *Müsned*, c.I, s.61, no:60; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.353,

لاَ حَسَدَ إِلاَّ فِي اثْنَتَينِ: رَجُلٌ آتَاهُ اللهُّ مَالاً ، فَسَلَّطَهُ عَلٰى هَلَكَتِهِ

فِي الْحَقِّ؛ وَرَجُلٌ آتَاهُ اللهُّ حِكْمَةً ، فَهُوَ يَقْضِي بِهَا وَيُعَلِّمُهَا (حم .

خ. م. ه. حب. عن ابن مسعود)

RE. 480/9 (*Lâ hasede illâ fi'sneteyni*) "Hased yoktur, ancak iki şeye gıbta edilebilir, hased edilebilir:

1. (*Racülün etâhu'llàhu mâlen, feselletahû alâ heleketihî fi'l-hakkı*) [Bir kimse ki Allah kendisine mal vermiş, onu Hak yolunda

---

no:994; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.16, no:18; İbn-i Asâkir, Târih-i Dimaşk, c.XIV, s.64, no:1535; Şâşî, *Müsned*, c.II, s.271, no:685; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VII, s.363; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.359, no:16050; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XVI, s.377, no:17045.

harcıyor.]

Hayırsever zengine gıbta edilir. Yâni, "Falanca adam bak ne kadar hayırlar yaptı, beldemizi hayırla doldurdu, parasını hayra sarf ediyor. Ah benim de param olsaydı, ben de hayır yapsaydım!"diye ona hased etmek, bu da makbul bir hased. Yâni, olumlu bir hased. Buna gıbta diyoruz. Hayırsever zengine gıbta edilebilir.

2. (*Ve racülün âtâhu'llahu hikmeten, fehüve yakdî bihâ ve yuallimühâ*) [Bir kimse ki Allah ona ilim vermiş, hem ilmiyle amel ediyor, hem de başkalarına öğretiyor.]

İlmini anlatıyor etrafa, ışık saçıyor, insanları doğru yola çekiyor. Böyle bir kimseye imrenilir. 'Ah, ben de böyle alim olsaydım, ben de böyle hayırlı işler yapsaydım!' diye ona hased edilebilir.

Tabii biz bu çeşit olumlu hasede, makbul hasede *gıbta* diyoruz. Alime gıbta edilir, bir...

Hayırsever zengine gıpta edilir, ilmini başkasına anlatan alime gıbta edilir. Ama başka şekillerde, başkasının elindeki nimete göz dikilmez, hased edilmez, kıskanılmaz. Bu hased duygusu kötü bir duygudur.

Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:[43]

الْحَسَدُ يَأْكُلُ الْحَسَنَاتِ، كَمَا تَأْكُلُ النَّارُ الْحَطَبَ (د. هب. عن أبي هريرة؛ ه. ع. ش. هب. والديلمي عن أنس)

43 Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II s.693, no:4903; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.266, no:6608; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.418, no:1430; Ebû Hüreyre RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1408, no:4210; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VI, s.330, no:3656; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V, s.330, no:26594; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.267, no:6610; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.136, no:1049; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.2, s.159, no:2812; İbn-i Abdi'l-Ber, *Temhîd*, c.VI, s.124; İbn-i Adiy, *el-Kâmil*, c.V, s.247; Hatîb-i Bağdâdî, Târih-i Bağdad, c.II, s.227; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LIV, s.170; Enes RA'dan.

Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.136, no:1048; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.833, no:7438; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.117, no:1132

RE. 202/17 (*El-hasedü ye'külü'l-hasenât, kemâ te'külü'n-nâru'l-hatab*) "Ateşin odunları yakıp kül ettiği, bitirdiği gibi, hased de hasedci insanın başka yerlerde, başka sebeplerle yapmış olduğu güzel ibadetlerin sevaplarını da yok eder. Hasenâtını kül eder." Yâni, "Hasedci insanın öteki taraftaki hasenâtı da zarar görür, elinden çıkar, kül olur, yanar gider." diye bildiriyor.

Onun için, mü'minin gönlünde başkasına karşı, başka nimet sahiplerine karşı hased olmamalı! "Eh Allah vermiş, mübarek olsun!" demeli!

Ve hadis-i şerifin son cümlesine geliyoruz. Bu da tabii bizim için bir bakıma müjde:

وَالنَّدَامَةُ مِنَ الذُّنُوبِ التَّوْبَةُ الصَّادِقَةِ .

(*Ve'n-nedâmetü mine'z-zünûb, et-tevbetü's-sàdıkah.*) buyurmuş Peygamber Efendimiz. Yâni, "İşlenmiş günahlardan duyulan pişmanlık, nedâmet, iç acısı, 'Eyvah! Ben o günahları işlemiştim maalesef, niye işledim, ne kadar pişmanım, ne kadar perişanım, keşke işlemeseydim.' diye pişmanlık günahlardan duymak, sadık tevbedir.

Biliyorsunuz Arapça'da bir takım kaideler vardır. İsim cümlesinde mübtedâ-haber meselesi vardır. *Mübtedâ* yâni birinci cümle, yâni özne ma'rife olur, yüklem *nekre* olur. Yâni birisi elif-lamlı olur, öteki de tenvinli olur. Fakat burada öyle demiyor. (*En-nedâmetü mine'z-zünûb*) Günahlardan pişmanlık duymak, (*tevbetün sâdıkatün*) demiyor; (*et-tevbetü's-sadıkah*) diyor. Burada tabii mânâda bir incelik var. Yâni tam, hakîkî tevbe budur. Yâni, insanın içinde işlediği günahlara pişmanlık duygusu doğmuş, onu cayır cayır yakıyorsa, üzüyorsa; "Niye ben bu günahları işledim?" diye nedamet duyuyorsa insan, işte hakiki tevbe budur demek yâni. Çünkü duyguya dayanıyor. Sağlam bir iç acısına, duyguya dayanıyor; dille değil.

Hazret-i Ali Efendimiz RA biliyorsunuz Kûfe Mescidi'ne girmiş, elinde tesbih birisi kenarda *Etağfiru'llàh* diyormuş. Ona seslenmiş, demiş ki:

"—Yâ mübarek! Böyle sadece dil ile *Estağfiru'llàh* demek, yalancıların tevbesidir."

Yâni, sözle söyleyip de, içinden insan yine ben onu yaparım derse, pişmanlık duymazsa, o gerçek tevbe olmuyor. Asıl temel, insanın içinden yaptığı günahı sevmemesi, pişman olması, ona içinin yanması, onu yapmamaya niyet etmesi... Önemli olan budur.

Onun için, (*et-tevbetü's-sadıkah*) demiş. Yâni, haberi ma'rife getirmek sûretiyle bunun çok önemli olduğunu beyan etmiş oluyor Peygamber Efendimiz, hakiki tevbe budur diye...

Aziz ve muhterem kardeşlerim, Allah-u Teàlâ Hazretleri hepinizden râzı olsun... Günahlarımız varsa, ki vardır. "Beşer, şaşar." derler. "Hatasız kul olmaz." derler. Allah onları düşünüp, onlardan pişmanlık, nedâmet duyarak, hakîkî tevbeyi yakalamayı cümlemize nasib eylesin...

İşte böyle, bu hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz'in bize işaret buyurduğu güzel çalışmaları da yapalım! Peygamberlerin hayatlarını okuyalım, okutalım, çocuklarımıza öğretelim! Sàlih insanların, evliyâullahın hayatını okutalım! Ölümü hatırlayalım, hatırlatalım, analım. Cehennemi anlatalım, kabri düşünelim, kıyâmetin kopacağını hatırımızdan çıkartmayalım! Bunların hepsi önemli şeyler. Bunlar üzerinde tefekkür ve bunları anlatmak önemli...

Çoluk çocuğumuzla toplandığımız zaman şöyle, akşamları ne konuşacağız? Tabii, şimdi artık böyle bir mesele kalmadı. Herkes televizyonun karşısında, vaktin nasıl geçtiğini bilemiyor. Onun için ben, televizyona biraz da *telefisyon* diyorum. Yâni telef makinesi... İnsanın zamanı telef olup gidiyor. Böyle güzel şeyleri düşünmeye, anlamaya, anlatmaya, çoluk çocukla müzakere etmeye vakit kalmıyor.

Sevgili kardeşlerim! Akşamları şöyle evde oturduğumuz

zaman, biraz şöyle kendimiz gündemi tesbit edelim! Yâni, hep bizi böyle televizyon sürüklemesin, kendimiz gündemi tesbit edelim:

"—Bugün peygamberlerden filancanın hayatını anacağız!" diyelim, sevap kazanalım!

"—Salihlerden, evliyaullahtan filanca kimmiş, görelim haydi bakalım!" diye, çoluk çocuk onu anlatalım!

Bazen ölümü yâd edelim! Bazen cehennemden bahsedelim! Bazen kabri anlatalım, bazen kıyâmeti... Böylece çocuklarda iman duygusu gelişsin.

Biliyorsunuz, imanın en kuvvetli rüknü, yâni en sağlam temel direği ahiret inancıdır. İnsanı insan yapan, insanı faydalı insan haline getiren, hayırları, hasenâtı yaptıran ahiret duygusudur. Ahiret duygusu, ahirete iman olmadı mı, "Nasıl olsa her şey bu dünyada olup bitiyor." diyen insanların hiç kıymeti yok! Onlar her türlü kötülüğü yaparlar. Ahirette hesap fikri olmayan insanlar, her türlü cürmü işlemekten kaçınmazlar. Ahiret imanı çok önemli bir imandır.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi müslüman olarak yaşamaya muvaffak eylesin... Evimizde de İslâm'ca bir yaşam, İslâm'ca bir düzen kurmayı nasib eylesin... Çoluk çocuğumuzla böyle sohbetlerin gündemlerini, muhtevalarını, içeriklerini kendimiz tesbit edelim, güzel şeyler konuşalım; güzel duyguları çocuklarımıza aşılamış olalım!

Çocuğumuz bizden sonra da, bizim teftişimiz, kontrolümüz olmadan da, yalnız başına olduğu yerde de, iyi şeyler yapsın; kötü şeyler yapmasın... Kendini tutabilsin, azmi, iradesi kuvvetlenmiş olsun, şahsiyeti teşekkül etmiş olsun, zevkleri teşekkül etmiş olsun... Böyle sapasağlam, kale gibi, terbiyeli, bilgili, görgülü evlatlar yetiştirmiş olalım!

Allah hepinizden razı olsun...

18. 01. 1981 - İskenderpaşa

04. DÜNYAYI SEVMEK

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.
Rabbi'şrah lî sadrî, ve yessir li emrî, va'hlul ukdeten min lisânî, yefkahû kavlî, ve üfevvidu emrî ila'llàhi inna'llàhe basîrun bi'l-ibâd...

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ rasûlinâ muhammedin ve alâ âlihî, ve sahbihî, ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... fFeinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu teàlâ aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesetin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh.... Ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasili ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

ذَنْبٌ عَظِيمٌ ، لاَ يَسْأَلُ النَّاسُ اللهَ الْمَغْفِرَةَ مِنْهُ: حُبُّ الدُّنْيَا

(الديلمي عن محمد بن عمير بن عطارد)

RE. 286/7 (*Zenbün azîmün, lâ yes'elü'n-nâsü'llàhe'l-mağfirete minhu: Hubbü'd-dünyâ*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemà kàl.*

Muhterem müslümanlar!
Peygamber SAS Efendimiz'in ehâdis-i şerifesini, hocamız, üstadımız Ahmed Ziyâeddin Gümüşhânevî'nin *Râmûzü'l-Ehâdis* isimli hadis kitabından okumağa devam ediyoruz.

Dersimize başlamadan önce, evvelâ sevgili peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Efendimiz'in, sonra cümle enbiyâ ve mürselîn, evliyâ ve sâlihînin ruhlarına, sâdât-ı turuk-u aliyyemizin her birinin ayrı ayrı ruhlarına; hulefâsının, mürîdîninin, muhibbînin ruhlarına;

Hassaten bu eseri müellifinin ruhuna ve eserin içindeki hadis-i şeriflerin bize kadar ulaşmasında emeği geçmiş olan ruvâtın,

ulemânın cümlesinin ruhlarına; ve uzaktan yakından bu hadis-i şerifleri dinlemek üzere şu meclise gelen siz kardeşlerimizin cümle geçmişlerinin ruhlarına hediye olmak üzere, bir Fâtiha-i Şerife, üç İhlâs-ı Şerif okuyalım:

....

a. Dünya Sevgisi

Dersin başında metnini okuduğum hadis-i şerifte Peygamberimiz SAS Efendimiz buyuruyorlar ki:[44]

حُبُّ الدُّنْيَا: ذَنْبٌ عَظِيمٌ، لاَ يَسْأَلُ النَّاسُ اللهَ الْمَغْفِرَةَ مِنْهُ

(الديلمي عن محمد بن عمير بن عطارد)

RE. 286/7 (*Zenbün azîmün*) "Büyük bir günah vardır; (*lâ yes'elü'n-nâsü'llàhe'l-mağfirete minhu*) öyle bir günahtır ki, insanlar ondan dolayı Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden mağfiret talep etmezler." Hem bir büyük bir günahtır, hem de yine insanlar ondan bağışlansınlar diye Allah'a sığınmazlar, Allah'tan mağfiret talep etmezler. Bu nedir? (*Hubbü'd-dünyâ*) "Dünya sevgisidir."

Neden büyük bir günah oluyor? Çünkü;[45]

حُبُّ الدُّنْيَا رَأْسُ كلِّ خَطِيئَةٍ (هب. عن الحسن مرسلا)

---

[44] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.248, no:3167; Muhammed ibn-i Aclan Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.372, no:6171; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.42, no:12510.

[45] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.338, no:10501; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Zemmü'd-Dünyâ*, c.I, s.15, no:9; Hasan-ı Basrî Rh.A'ten.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.323, no:10458; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.388; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Zemmü'd-Dünyâ*, c.I, s.26, no:33; Ahmed ibn-i Hanbel, *Zühd*, c.I, s.92; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.IIIL, s.428; Hz. İsâ AS'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.353, no:6114; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXXXI, s.326, no:45030.

(*Hubbü'd-dünyâ re'sü külli hatîetin*) "Dünyayı sevmek her günahın başıdır." İnsanlar birbirlerini dünyadan ötürü yerler. Senin malın daha çok olacak, benimki daha çok olacak... Ben daha rahat yaşayacağım, senden daha çok şeye sahip olacağım diye, bütün ceng ü cidâl, münazaa, kavga, gürültü, patırtı dünya metaı çevresinde olur. İnsanların tâ başından beri birbirlerine çektirdikleri, yaptıkları haksızlıklar hep bu dünya sevgisinden doğar, onun için.

Niye insanlar böyle büyük bir günahtan Allah'a sığınmıyorlar da, Allah'tan mağfiret talep etmiyorlar? Çünkü, günah olduğunun farkında değiller; veyahut, dünyayı sevdiklerinin farkında değiller. Yâni, gizli bir şeydir bu. İnsan dünyayı sevdiğinin farkında olmaz ama, aslında seviyordur. Sevdiğinin farkında olmadığı için, istiğfar da etmez.

Allah-u Teàlâ Hazretleri günahını, hatasını idrak edip, hatasından, günahından hemen, anında dönenlerden eylesin cümlemizi...

"Kişi kusurunu görmek gibi irfan olmaz." Àriflik, yetişkinlik,

olgunluk nedir? Kendi kusurunu görebilmektir. Kendi kusurunu göremeyince insan, düzeltme imkânı da bulamaz. Onun için, sàlih kimselerle alâka kurması lâzım insanın, arkadaş olması lâzım, ahbap olması lâzım ki, kendisinin göremediği kusuru o görüversin, kendisini ikaz etsin. Çünkü:[46]

الْمُؤْمِنُ مِرْآةُ الْمُؤْمِنِ (د. عن أبي هريرة؛ ابن أبي عاصم، طس. ض. عن أنس)

RE. 230/7 (*El-mü'minü mir'âtü'l-mü'min*) "Mü'min mü'minin aynasıdır." O kendisi görmez ama, karşısındaki aynada insan kendisini nasıl görüyor; ayna gibi... İşte sàlih kimselerle ahbaplık, arkadaşlık ederse, o kimse ona hatâsını mülayemetle, tatlılıkla işaret edebilir.

İnsanların çoğu kendi kusurunu görüp de, onu düzeltemez. Çünkü dünyayı ve günahları şeytan süsler, insanlara hoş gösterir.

Şeytan bazen insanın doğrudan doğruya karşısına gelir, dobra dobra, "Şu günahı işle!" der. Meselâ:

"—İç şu içkiyi, yap şu hırsızlığı, yap şu zulmü!" gibi açıkça söyler.

Eh insan bu şeytana mağlup olursa, o suçu işler.

Bazen, şeytan böyle doğrudan doğruya gelmez; insanın ardından dolaşır, sağından dolaşır, solundan dolaşır... Onu sûret-i haktan görünerek aldatmağa çalışır. Meselâ, kitaplar yazar ki, zahidin birisini, "İşte şu keramete nail olacağım, bu keramete nail

---

[46] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.697, no:4918; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.113, no:7645; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VIII, s.167, no:16458; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.184, no:6571; Ebû Hüreyre RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.II, s.325, no:2114; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.269, no:6193; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.105, no:124, 125; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.I, s.200, no:471; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.230, no:1703; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.238, no:672, 673, 756, 767; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VII, s.521, no:12120; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1684, no:2687; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXII, s.100, no:24423.

olacağım!" düşüncesiyle, nice kötülüklere sürüklemiştir. "Şunu yaparsan buna nâil olursun, bunu yaparsan şuna nâil olursun!" diye kötülükleri yaptırmış.

Bazen bu yoldan yaklaşır. Bazı kimseye, zühd ü taat gibi yollardan yaptırtır. İşte onun için, kâmil bir mürebbînin elinde olması lâzım ki, insan terbiye görsün. Yâni, bir terbiyecinin elinde olursa, o terbiyeciye teslim olursa, o ona bu ayıplarını gösterir.

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin bir kula rahmetidir ki, merhametidir ki, onu sàlih bir kimseyle ahbap eder, arkadaş eder. O sàlih kimse, o kimsenin hayırları hatırlamasında, hatırlamışsa yapmasında yardımcı olur. Unutmuşsa, hatırlatır. Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi böyle has, hàlis kimselerle, sàlihlerle beraber eylesin...

Dünya çok çeşitli şeyler olabilir... Mal olur, mülk olur, şöhret olur, bilgi olur, mevkî olur, makam olur... Bunların hepsi... Yâni, ille tarla, para, pul olması lâzım değil. Buna benzer makam hırsı, şöhret hırsı, riyâset sevgisi... Meselâ hubb-u riyaset:

"—Ben başkan olayım, bütün insanlar bana tâbî olsun, benim bir dediğimi iki etmesinler. Arkamdan gelsinler, önümde el pençe divan dursunlar."

Bu da dünyevî bir şeydir. Bunun ahiretle ilgisi yok ki, bu da nefsin oyunlarından bir oyundur. Şeytanın hilelerinden bir hiledir.

Onun için, dünyayı tarif ederken eskiler demişler ki:

كُلُّ مَا أَلْهَاكَ عَنْ ذِكْرِ مَوْلاَكَ ، فَهُوَ دُنْيَاكَ .

(*Küllü mâ elhâke an zikri mevlâke, fehüve dünyâke*) "Seni Mevlâ'yı anmaktan ve ona kulluk etmekten alıkoyan her şey dünyadır."

Ne seni alıkoyuyor? Para... İşte para dünyadır.

Ne seni alıkoyuyor? Evlat, çoluk çocuk, hanım... O dünyadır.

Seni ne alıkoyuyor? Şöhret, mal, mülk, makam... İşte o dünyadır.

Mühim olan, insanın Allah'a kul olması, Allah'a bağlanması, Allah için alması, Allah için vermesi, Allah için sevmesi, Allah için

kızması... Buna ne mâni oluyorsa, o dünyadır.

Dünya, insanın ille mal sahibi olması demek mânâsına gelmez. Yâni, bazı kimseler vardır ki, mala sahip olduğu halde, ticaret yaptığı halde Allah'ı anmakta dâim olurlar, Allah'a iyi kulluk edebilirler, etmeğe devam ederler.

Delil: Nûr Sûresi'nde buyuruyor ki Allah-u Teàlâ Hazretleri:

رِجَالٌ لاَ تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلاَ بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ وَإِقَامِ الصَّلاَةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ يَخَافُونَ يَومًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالأَبْصَارُ (النور:٣٧)

(*Ricâlün lâ tülhîhim ticâretün ve lâ bey'un an zikri'llâhi ve ikàmi's-salâti ve îtâi'z-zekâti yehàfûne yevmen tetekallebu fîhi'l-kulûbü ve'l-ebsàr.*) "O mescidlerde öyle adamlar, öyle bahadırlar, ibadet ehli öyle kimseler vardır ki, ticaret, alışveriş onları Allah'ı anmaktan ve namaz kılmaktan, zekât vermekten alıkoymaz. Onlar gözlerin, gönüllerin ters yüz edileceği o korkunç hesap gününün dehşetinden titrerler, hareketlerini ona göre ayarlarlar." (Nur, 24/37)

Demek ki, erbâb-ı ticâret olsa bile, Allah'ı unutmayan bahtiyârlar olabiliyor. Bu ayet-i kerime onu gösteriyor.

Meselâ, İmâm-ı Azam Rh.A, fevkalâde zengin bir kimseymiş. Ebû Bekr-i Sıddîk RA zenginlerden idi. Hazret-i Osman-ı Zinnûreyn RA zengin bir kimseydi. Ama onların malları, ticaretleri, meşguliyetleri onları Allah'tan alıkoymuyor idi.

Onun için, demişler ki:

"—Dünya bir denize benzetilirse, bir deryâya benzetilirse; gönül de bir gemiye veya kayığa benzetilirse; mühim olan suyun geminin içine girmemesi... Gemi ne zaman batar? İçi su dolduğu zaman batar. Gönle dünya girmediği zaman, dünya sevgisi girmediği zaman, dünyalık üstünde yüzse bile insan, o zaman mahzuru yok."

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[47]

نِعْمَ الْمَالُ الصَّالِحُ، لِلرَّجُلِ الصَّالِحِ (حم. حب. ك. طس. ش.
ع. هب. كر. عبد الله عن ابن عمرو)

(*Ni'me'l-mâlü's-sàlihu, li'r-racüli's-sàlih*) "Sàlih bir kimseye, helâl, temiz bir mal ne kadar yakışır!" Neden yakışır? Çünkü hayra sarf eder, iyiliklere sarf eder, başka insanların salâhına, felâhına yardımcı olmak için, gamının kederinin, derdinin izâle olması için harcar. Sàlih kimse, mal denilen, para denilen dünyalık denilen aleti iyi yolda kullanır, iyi neticeler alır.

Kötü kimse ne yapar? Kötü kimse de bu aleti kötüye kullanır, zevk ü sefâya harcar, şöhrete harcar, şâna harcar, gösterişe harcar, zarara uğrar.

Demek ki, bu gizli günaha vâkıf olacağız. Dünya sevgisi denilen şey nasıl büyük bir günahtır, bu hadis-i şerifte bize anlatıldığına göre... Dünya sevgisini gönlümüze koymayacağız. Dünyayı sevmeyeceğiz.

Fuzûlî diyor ki:[48]

Can sevmek ile müyesser olmaz cânân;

---

[47] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.197, no: 17798; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VIII, s.6, no:3210; Hàkim, *Müstedrek*, c.II, s.3, no:2130; Buhàrî, *el-Edebü'l-Müfred*, c.I, s.112, no:299; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III,s.291, no:3189; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XIII, s.263, no:7336; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.IV, s.467, no:22188; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.91, no:1248; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.259, no:1315; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *İslâhu'l-Mâl*, c.I, s.32, no:43; İbn-i Hacer, *el-İsâbe*, c.IV, s.653; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXXVI, s.143; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Keşfü'l-Hafâ, c.II, s.1821, no:2823.

[48] Şiirin tamamı:
Cânân ise matlub, tama' cândan kes;
Matlub ise cân, ümid cânândan kes!
Cân sevmek ile müyesser olmaz cânân;
Ya bundan ümid, ya tâmâ' ândan ke!

Yâ bundan ümid, yâ tama' ondan kes!

"Can sevmekle cânân ele geçmez; ya ondan ümidini kes, ya bundan tamahını kes!" Yâni, hem dünyayı seveyim, hem ahireti seveyim... Olmaz! Sadece ahireti seversin, sadece Allah'ın rızasını düşünürsün; dünyalığı ona göre idare edersin, harcarsın. Kendin de kullanırsın, istifade edersin; başkalarını da istifade ettirirsin. Yalnız, onunla tuğyân etmezsin, azmazsın.

Çünkü ekseri insan İkra' Sûresi'nde bildirildiği gibi, zenginleşince, müstağnî olunca azar. *Estaìzü bi'llâh:*

كَلاَّ إِنَّ الإِنْسَانَ لَيَطْغَى. أَنْ رَآهُ اسْتَغْنَى (العلق:٦-٧)

(*Kellâ inne'l-insâne leyetgà. En raàhü'stağnâ.*) "Gerçek şu ki, insanoğlu kendisini müstağnî gördü mü, ihtiyaçtan vareste gördü mü, kurtulmuş gördü mü, o zaman azar." (Alak, 96/6-7)

İhtiyaç içinde gördü mü kendisini, Allah'a yönelir. Yarın imtihanı var; talebe halis muhlis ibadet eder, dua eder... Yarın ödenecek büyük borcu var; tüccar halis muhlis ibadet eder... Yarın kazanılacak bir iş var, ya ona gelir, ya başkasına gider; o zaman müteahhit halis muhlis ibadet eder... Yâni, ihtiyacı oldu mu insan, o zaman seccadenin başında çok hàlis ibadet eder. İhtiyaçtan kendisini kurtulmuş, kurtarmış görürse, hatırına bile gelmez pek çok kimsenin. Allah bizi böyle gafillerden etmesin...

Allah'ın nimetinin arttığı nisbette, insanın şükrünün artması lâzım:

"—Çok şükür yâ Rabbi! Bak bana bunu da ihsan ettin. Çok şükür yâ Rabbi! Bak bunun üstüne bir de şunu da ihsan ettin." diye, nimet arttıkça insanların Allah'a şükür duygusunun artması lâzım!

Aksinin olması son derece ayıp... Allah nimetini arttırıyor, lütfediyor, veriyor; insan da, nimet arttıkça Allah'tan uzaklaşıyor. Bu kadar büyük edepsizlik olur mu? Ötekisine vermemiş, sana vermiş, lütfediyor boyna... O lütfediyor, ihsân ediyor; sen isyan ediyorsun. Bu doğru olmaz!

Allah-u Teàlâ Hazretleri dünya sevgisini gönlümüzden

çıkartsın... Dünya bir meta'dır, onunla ahiret kazanılır. Ahiret sevgisini, kendisinin sevgisini, sevdiği kullarının sevgisini içimize yerleştirsin...

b. Alim ve Cahilin Günahı

Diğer hadis-i şerifte:[49]

ذَنْبُ الْعَالِمِ ذَنْبٌ وَاحِدٌ ، وَذَنْبُ الْجَاهِلِ ذَنْبَانِ. اَلْعَالِمُ يُعَذَّبُ عَلٰى رُكُوبِهِ الذَّنْبَ ، وَ الْجَاهِلِ يُعَذَّبُ عَلٰى رُكُوبِهِ الذَّنْبَ وَتَرْكِهِ الْعِلْمَ

(الدلمي عن ابن عباس)

RE. 286/8 (*Zenbü'l-àlimi zenbün vâhid, ve zenbü'l-câhili zenbâni. El-àlimü yuazzebü alâ rükûbihi'z-zenbe, ve'l-câhilü yuazzebü alâ rükûbihi'z-zenbe ve terkihi'l-ilm.*)

İbn-i Abbas RA'nın rivâyet ettiğine göre, Peygamber ASS Efendimiz buyurmuşlar ki:

"—Alim günah işlemişse, onun günahı bir tanedir. Günah işlemiş, asi olmuş Allah'a... Ama cahil günah işlemişse, onun günahı iki kattır, iki tanedir. Alim günahı işledi diye cezalandırılır. Cahil ise, hem günahı işledi diye cezalandırılır, hem de niye onun günah olduğunu öğrenmedi diye cezalandırılır." Yâni, ilmi terk ettiği için cezalandırılır. İkinci cezalandırılması, ikinci katı, onun günah olduğunu öğrenmediği için.

"—Yâ Rabbi, ben bunu işledim ama, bilmiyordum."

"—Niye öğrenmedin?"

Bir de ondan dolayı cezalandırılır.

Demek ki, cahillik kadar kötü şey yok. İnsanın ne kadar büyük felâketlere uğramasına yol açıyor. Binâen aleyh, kendimizi cehaletten kurtarmağa çalışmalıyız. Cehaletin Allah-u Teàlâ

---

[49] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.248, no:3165; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.313, no:28911; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.42, no:12509.

Hazretleri'ni bilmeğe müteallik kısmına gaflet derler. Allah bizi gafletten de, cehaletten de korusun...

Cehalet nasıl izale olur? Cehaletin izalesi için insanın ilmi sevmesi lâzım, ilim meclislerine koşması lâzım, ilim ehli kimselerle bulunması lâzım, onlarını tavsiye ettiği eserleri okuması lâzım!

Bir arkadaşımız Fransa'ya gitmiş idi. Orada ahalinin birisiyle dini bir mevzûda münakaşa etmişler. Ona demiş ki:

"—Senin bu hususta bilgin az. Şu şu şu kitapları oku."

Karşıdaki adam diyor ki:

"—Biz, önümüze gelen her kitabı okumayız. Din adamlarımıza sorarız, o oku derse okuruz. Ben de gideceğim, senin bu ismini verdiğin kitapları bizim din adamımıza soracağım, oku derse o zaman okuyacağım." demiş.

Bu kaide olarak güzel bir kaidedir. Yâni, piyasada pek çok kitap vardır, ama bunların bir kısmı ehil insanlar tarafından yazılmamış olabilir. İnsan yanlışlıkla böyle bir kitabı, dış şekline bakarak veya tesadüfen alırsa, içindeki yanlış bilgilerden dolayı yanlış yollara gider.

Onun için, kitap alırken ehil bir kimseye, "Hangi kitabı alayım?" diye sormalı! İyi hazırlanmış eserleri okumalı, büyük alimlerin yazdığı eserleri okumalı! Taklîdî eserleri, salâhiyetsiz insanların yazmış olduğu eserleri okumamalı!

Çünkü, Peygamber ASS Efendimiz buyurmuş ki:[50]

---

[50] Buhârî, *Sahîh*, c.I, s.50, no:100; Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2058, no:2673; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.31, no:2652; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.20, no:52; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.89, no:239; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.X, s.432, no:4571; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.21, no:55; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.I, s.279, no:459; Bezzâr, *Müsned*, c.VI, s.401, no:2423; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.505, no:37590; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.252, no:1660; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.455, no:5907; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.I, s.131; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.II, s.181; Hamîdî, *Müsned*, c.I, s.264, no:581; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.163, no:1107; Abdullah ibn-i Mübârek, *Müsned*, c.I, s.15, no:26; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.V, s.459, no:2998; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.V, s.477, no:240; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.V, s.312, no:2828; Hz. Aişe RA'dan.

İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.223, no:1379; Ebû Hüreyre RA'dan.

إِنَّ اللّٰهَ لاَ يَقْبِضُ الْعِلْمَ انْتِزَاعًا يَنْتَزِعُهُ مِنَ الْعِبَادِ ، وَ لٰكِنْ يَقْبِضُ الْعِلْمَ بِقَبْضِ الْعُلَمَاءِ ؛ حَتَّى إِذَا لَمْ يُبْقِ عَالِمًا اتَّخَذَ النَّاسُ رُؤُسَاءً جُهَّالاً ؛ فَسَئَلُوهُ فَأَفْتَوْا بِغَيْرِ عِلْمٍ ، فَضَلُّوا وَأَضَلُّوا (خ. م. ت. ه. حم. ش. عن ابن عمرو ؛ والخطيب عن عائشة)

RE. 91/11 (*İnna'llàhe teàlâ lâ yakbidu'l-ilme intizâan yenteziuhû mine'l-ibâd*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri ilmi insanlara verdikten sonra, onların göğüslerinden çekip geri almaz." İlim bize geldi meselâ, Allah-u Teàlâ peygamber gönderdi, onun ashabı, tâbiîni, ulemây-ı din, İslâm dinini dünyanın dört bucağına götürdüler. İlim geldi. İlim göğüslerden çekilip alınmaz. Nasıl alınır? (*Ve lâkin yakbidu'l-ilme bi-kabdı'l-ulemâ'*) "Alimleri alır aradan Allah-u Teàlâ Hazretleri. O alim ahirete irtihal eder, bu alim ahirete irtihal eder; neticede geriye cahil kimseler kalır."

(*Hattâ izâ lem yübkı àlimen ittehaze'n-nâsü ruesâen cühhâlâ*) [Alimler gidince, insanlar cahil kimseleri önder edinirler.] (*Feseelûhü*) "Bu cahil kimselere ahali, halk gelirler, dini mesele sorarlar; (*feeftev bi-gayri ilm*) onlar da kitaba bakmadan, bilmeden kendi kafalarından, kendi reyleriyle bir cevap verirler. (*Fedallû ve edallû*) Hem kendileri delâlete düşerler, hem de kendilerine soru sormuş olan kimseleri saptırırlar." diyor hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz.

İstikbale ait durumu böyle izah ediyor. Yâni, herhalde bu çağları veya bundan sondan sonraki çağları... Neyse.

Onun için, fetva soracağın şahsı, ilim alacağın kitabı iyice sorup, öğrenip ondan sonra almak lâzım. Lâlettayin kitap alınırsa, insan hataya düşebilir. Kitabı aldıktan sonra da okumak lâzım! Yâni, kütüphaneleri süslesin diye mi alındı bu kitaplar? Renk renk ciltler, yaldızlı ciltler sıra sıra raflara diziliyor, okumuyoruz.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.207, no:29095; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.VIII, s.135, no:6979.

Olmaz!

Her gün belli miktarda kitap okumağa karar vermeliyiz:

"—Her gün bir saat kitap okuyacağım! Her gün şu vakitten şu vakte kadar kitap okuyacağım!"

Çoluk çocuğu da karşınıza oturtturursunuz:

"—Dersiniz de olsa, başka şey de olsa, gelin bakalım, kırk beş dakika sizinle bir dinî kitap okuyacağız. Oku bakalım, sen oku!" dersiniz. İzah edilecek yer olursa, izah edersiniz.

Böylece, her gün bir mesele öğrense insan, bir senede 365 mesele öğrenmiş olur. 10 senede 3600 mesele eder. E ömür boyu buna devam edersek… Müslümanız el-hamdü lillâh, kırk yaşına gelmişiz, altmış yaşına gelmişiz, hâlâ bir şey bilmiyoruz. Olur mu? Demek ki önceden erken davransaydık, her gün bir mesele okuyup öğrenseydik, şimdiye bayağı bir alim olacaktık.

Demek ki, biz de kitap okumak, ilim öğrenmek için günümüzden bir zaman ayırmalıyız. Nasıl yemek için zaman ayırıyoruz, nasıl namaz kılmak için zaman ayırıyoruz, nasıl zikir için, tesbih için zaman ayırıyorsak, bunun gibi ilim öğrenmek için, muteber kitapları okumak için de bir zaman ayırmalıyız ki, bu cahillikten kurtulalım! Çünkü, cahillik insanı ahirette de bak ne kadar ziyanlara sokuyor.

Alimle cahil aynı günahı işleseler, àlim bir defa ceza görüyor, ötekisi iki defa ceza görüyor, iki kat görüyor. Bir de niye cahillik yaptı da öğrenmedi diye...

Bu hadis-i şerifte, pek çok hadis-i şeriflerde olan ilme teşvik var. Bu hadis-i şerif bizi ilim öğrenmeye teşvik ediyor.

Tabii *ilim*, bilmek demek Arapça'da. Çok şeyler bilinebilir. Herkes de hakikaten bazı şeyleri bilir. Yâni, şu camide hepimiz kendi sahamızda bir şeyler biliriz. Belki o bildiğimiz şeyi yanımızdaki arkadaş bilmez. Bilinmesi gereken şeylerin de bir sırası var. Yâni, insan fevkalâde güzel bir alet yapabilse, çok sanatkâr olsa bu yeter mi? Bu mu önemli? Çok güzel tedavi etmesini bilse filanca hastalığı, bu mu önemli?

Hangi bilgi daha önemli diye düşünecek olursak, önde gelen ilim sahih itikad... Yâni, neye inanılması gerektiğini ilk önce insanın bilmesi lâzım! Önce inanılacak şeyleri öğrenmeliyiz.

Çünkü, inançta bir kusur oldu mu, temel çürük olmuş olur, hiç kıymeti olmaz. Önce itikadımızı sağlamlatmamız, berkitmemiz lâzım, sağlam yapmamız lâzım!

İtikadımızı sağlam yaptıktan sonra da, ahiretimize yarayacak, bize Allah'ın rızasını kazandıracak şeyleri öğrenmemiz lâzım. Ondan sonra, derece derece diğer meseleleri öğreniriz. Öncelikle ma'rifetullahı, yâni imanın esaslarını öğrenmeliyiz. Ondan sonra dinimizin inceliklerini, Kur'an-ı Kerim'i, hadis-i şerifleri öğrenmeliyiz.

Ondan sonraki ilimler? Ondan sonraki ilimler de önemli. Hatta müslümanlardan hiç bir şahıs bir meseleyle meşgul olmasa, Allah-u Teàlâ Hazretleri, "Niye bu meseleyi boş bıraktınız, niye bu sahada bir müslüman çalışmadı?" diye bütün müslümanlara sorgu sual sorarmış. Yâni, ilmin her dalını müslümanların öğrenmeleri lâzım. Ama neden sonra? Kendisine lâzım olacak itikada dair bilgileri, dine ait bilgileri elde ettikten sonra, herkes bir ihtisas sahasında derinleşsin. O tabip olsun, o mühendis olsun, o hariciyeci olsun, berikisi edebiyatçı olsun... Ama önce öteki ilimleri elde etsin.

Demek ki, ilimlerde de bir öncelik, evleviyet düşünmek gerekiyor.

c. Gözün Görmez Olması

İbn-i Mes'ud RA'dan rivâyet edilmiş. Peygamberimiz SAS Efendimiz buyuruyorlar ki:[51]

ذَهَابُ الْبَصَرِ مَغْفِرَةٌ لِلذُّنُوبِ، وَذَهَابُ السَّمْعِ مَغْفِرَةٌ لِلذُّنُوبِ،

وَمَا نَقَصَ مِنَ الْجَسَدِ فَعَلَى قَدْرِ ذَلِكَ (عد. والديلمي، خط

[51] Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.II,s.152, no:574; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.97; Zehebî, *Tezkiretü'l-Huffâz*, c.III, s.961; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.246, no:3161; Abdullah ibn-i Mes'ud RA8'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.500, no:6532; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.43, no:12512.

(عن ابن مسعود)

RE. 286/9 (*Zehâbü'l-basari mağfiretün li'z-zünûb, ve zehâbü's-sem'i mağfiretün li'z-zünûb, ve mâ nekasa mine'l-cesedi fealâ kadri zâlike.*)

(*Zehâbü'l-basari mağfiretün li'z-zünûb*) "Gözün gitmesi günahlara kefaret olur, günahların affedilmesine sebep olur."

Gözün gitmesi ne demek? İnsanın görme duygusunu kaybetmesi demek. Kör olur, gözüne bir zarar gelir, hastalık gelir, kazaya uğrar veyahut hastalanır, görürken görmemeğe başlar. Her ne suretle olursa olsun, böyle gözü görmez oldu mu bir insan, görme hassası gitti mi, o günahlara kefaret olur.

(*Ve zehâbü's-sem'i mağfiretün li'z-zünûb*) "İşitme duygusu, hissi gitti mi, o da günahlara kefaret olur. (*Ve mâ nekasa mine'l-cesedi fealâ kadri zâlike.*) Ve işte bunun gibi, vücudun âzâ ve cevârihinden ne noksanlaşırsa, onların hepsi bu minval üzeredir. Yâni, hepsi günahlara kefaret olur."

Binâen aleyh, insan Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden sıhhati isteyecek. Hatta Peygamber ASS Efendimiz buyuruyor ki:[52]

---

[52] Buhàrî, *Sahîh*, c.III, s.1082, no:2804; Hàkim, *Müstedrek*, c.II, s.87, no:2413; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.513, no:33422; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IX, s.76, no:17857; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXI, s.477; Abdullah ibn-i Ebî Evfâ RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.534, no:3514; Hz. Abbas RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.576, no:3594, Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.8, no:46; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.230, no:950; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.I, s.96, no:97; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.79, no:24; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.23, no:29182; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.161, no:1440; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.221, no:10720; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.V, s.135; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.IV, s.354, no:814; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.IX, s.392; Hz. Ebû Bekir RA'dan.

Hàkim, *Müstedrek*, c.III, s.40, no:4342; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.II, s.65, no:790; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IX, s.110, no:8574; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.XI, s.179, no:20266; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.291, no:6692; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.313, no:897; Buhàrî, *Târih-i Kebîr*, c.VII, s.22, no:100; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

سَلُوا اللهَ الْعَافِيَةَ (ت. عن عباس ؛ ت. عن أنس ؛ حم. حب.
ع. ش. هب. ن. حل. عن أبي بكر)

(*Selü'llàhe'l-àfiyeh*) "Allah'tan bir şey isteyeceğiniz zaman, afiyet isteyin! 'Yâ Rabbi, sen bana afiyet ihsân eyle!' deyin!"

Çünkü, afiyet hem hastalıklardan uzak olmayı ifade eder; hem de dertlerden, elemlerden, kederlerden, sıkıntılardan uzak olmayı ifade eder. Yâni, insan afiyeti istedi mi, afiyet kendisine verildi mi, hem bu bedenin afiyeti olur, hem de ruhun afiyeti olur. Yâni, başı sâlim olur, gamsız, kasavetsiz, dertsiz olur insan; vücudu sâlim olur, sıhhatli olur verirse Mevlâ... Onun için, afiyeti istemek lâzım!

Fakat afiyeti istediği halde, hastalıklar insanoğlu için değil mi? Her insana hastalık gelebilir. Zamanına göre hepimiz bir hasta olmuşuzdur, geçmiştir. Bir hastalık gelirse ne olur? Hastalık günahlara keffaret olur.

Hatta bir insan ateşli bir hastalığa tutuldu, hummâya tutuldu, ondan sonra iyileşti mi, Allah-u Teàlâ Hazretleri dermiş ki:[53]

قَدْ غُفِرَ لَكَ مَا مَضٰى ، فَاسْتَأْنِفِ الْعَمَلَ (الديلمي عن أنس)

(*Kad gufira leke mâ madà*) "Defter-i a'mâlin tertemiz oldu,

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XVII, s.246, no:687; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.106, no:237; Ebû Mes'ud el-Ensàrî RA'dan.

Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.V, s.250, no:9518; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.513, no:33418; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.134, no:330; Taberâni, *Dua*, c.I, s.328, no:1071; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.III, s.282, no:2264; Ebû Hüreyre RA.dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.734. no:4922, 4923; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.V, s.592, no:9681 ve c.VI, s.374, no:10483; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.1, no:1241.

[53] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.V, s.365, no:8453; Enes ibn-i Mâlik RA'dan

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.324, no:6769; Süyûtî, *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XXIII, s.103, no:25657; RE. 494/8.

geçmiş günahların silindi; (*fe'ste'nifi'l-amel*) haydi bakalım amele yeniden başla! Dikkat et, defterini karalama; defterine kötü yazılar, günahlar yazdırtma!" dermiş.

Başka bir hadis-i şerifte de buyruluyor ki:[54]

أَنِينُ الْمَرِيضُ تَسْبِيحٌ (خط. عن أبي هريرة)

(*Enînü'l-marîdu tesbîhun*) "Hastanın iniltisi tesbihtir."

Hasta olmuş insan, inildiyor; iniltisi tesbihtir. Bazı hastalıklar var, ölürse şehid olur insan. Onun için, vücudundan da bir aza, cevârihinden herhangi birisi noksanlaşırsa, o da günahlara kefaret olur.

Şartı nedir? Bir tek şartı var, sabredecek. Kadere asi olmayacak, dil uzatmayacak, feverân etmeyecek... Kimisi böyle bağırır, çağırır, feverân eder, kadere rızasızlık gösterir, o zaman o sevap gider.

Birisinin başına bir felâket gelmiş, çok feryâd ü figan ediyor... Peygamber SAS Efendimiz yanından geçerken demiş ki:

"—Sabretmek lâzım!"

Bakmış söz dinleyen bir kimse değil, yürümüş gitmiş Peygamber Efendimiz. Öyle yapardı, tebliğ ederdi. Yürümüş gitmiş. Arkadan ashabdan bazıları demişler ki:

"—Kadın sen ne yaptın! O konuştuğun zatın kim olduğundan haberin var mı?"

"—Yok..."

"—O Rasûlüllah SAS'di." deyince, kadın aklını başına toplamış, koşmuş Rasûlüllah'ın arkasından:

"—Yâ Rasûlallah! Kusura bakmayın, ben sizi tanıyamadım da onun için öyle şeyleri konuştum." demiş.

Onun üzerine Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:[55]

---

[54] İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.II, s.267, no:1117; Hatîb-i Bağdâdî, Târih-i Bağdad, c.II, s.191, no:613; Ebû Hüreyre RA'dan.

Deylemî. *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.249, no:6735; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.560, no:6705; Keşfü'l-Hafâ, c.II, s.1284, no:2287; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.VII, s.98, no:5891.

اَلصَّبْرُ عِنْدَ الصَّدْمَةِ الأُولٰى (خ. م. د. ت. ن. ه. حم. ط. طس. ع. هب. ق. عد. عن أنس؛ ع. عن أبي هريرة)

(*Es-sabru inde's-sadmeti'l-ùlâ*) "Sabır, felâket ilk gelip çattığı zaman yapılan sabırdır."

Ondan sonra, insan aklını başına toplar ama iş işten geçmiş olur. İlk başta felâket gelir gelmez insan, "Eh ne yapalım?" diye sabredecek. Mevlâ'nın takdirine rızâ gösterecek.

Bir hadis-i kudsîde bildiriliyor:[56]

قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ: مَنْ لَمْ يَرْضَ بِقَضَائِي، وَلَمْ يَصْبِرْ عَلٰى بَلائِي،

---

[55] Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.438, no:1240; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.637, no:926; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.210, no:3124; Tirmizî, *Sünen*, c.III, s.314, no:988; Neseî, *Sünen*, c.IV, s.22, no:1869; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.509, no:1596; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.130, no:12339; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.272, no:2040; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.222, no:6244; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VI, s.176, no:3458; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.119, no:9702; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.65, no:6919; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.362, no:1203; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.352, no:7373; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.208, no:1368; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.III, s.388, no:12215; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.172, no:249; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.1477; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III. s.356. no:799; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XVII, s.399; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.X, s.453, no:6067; Ukaylî, *Duafâ* c.III, s.463, no:1519; Ebû Hüreyre RA'dan.

Keşfü'l-Hafâ, c.I, s.246, no:647; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.52, no:13769.

[56] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXII, s.320, no:807; İbn-i Abdi'l-Ber, *el-İstîàb*, c.I, s.57; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.1259; İbn-i Hacer, *el-İsâbe*, c.VII, s.447, no:10678; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.I, s.327, no:407; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXI, s.60; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.272, no:4449; Ebû Hind ed-Dârî R.A'dan.

Lafız farkıyla: Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.218, no:200; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.IV, s.167, no:410; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.VII, s.421, no:11892; *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.173, no:483; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.892, no:1898; Münâvî, el-*Ehàdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.68, no:153; RE. 327/1.

فَلْيَلْتَمِسْ رَبًّا سِوَائِي (طب. كر. عن أبي هند الداري)

RE. 327/1 (*Kàle'llàhu azze ve celle*) Aziz ve Celîl olan Allah-u Teàlâ Hazretleri şöyle buyurur:

(*Men lem yerda bi-kadàî*) "Benim takdirime, benim hükmüme, kazama rızâ göstermeyen; (*ve lem yasbir alâ belâî*) benim gönderdiğim belâlara, ibtilâlara, imtihanlara sabretmeyen; (*felyeltemis rabben sivâî*) benden başka bir rab arasın kendisine!" buyuruyor. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin böyle dediğini, Peygamber Efendimiz hadis-i kudsîde bildiriyor.

Ondan başka Rabbimiz var mı? Yâni, ne demek? "Ben memnun olmam böyle icraat edenden!" demek. Takdire râzı olması lâzım!

Takdire rızâ göstermişse insan;

مَنْ آمَنَ بِالْقَدَرِ ،أَمِنَ مِنَ الْكَدَرِ .

(*Men âmene bi'l-kaderi, emine mine'l-keder*) "Kadere iman eden, kederden kurtulur."

Onun için, bir müslümanın başına bir felâket gelse, imanından dolayı o felâketi kolay atlatır, selâmete çıkar. Kâfirin başına bir felâket gelse, kaldırır kendisini atar beşinci kattan aşağıya, intihar eder. Çeker kurşunu başına, intihar eder. Neden? İmanı yok, kendisini ebediyyen cehenneme atar işte. Onun için, kadere iman, rızâ ve teslimiyet... Rızâ makamı, teslimiyet makamı çok büyük bir makamdır.

Ashab-ı kiramdan bir zât-ı muhterem var, Sa'd ibn-i Ebî Vakkas RA... Öyle muhterem bir zât ki, ne dua etse, Allah duasını kabul edermiş. Başkaları için nice dualar etmiş, bi't-tecrübe sâbit, duası aynen kabul olmuş, o dua edince...

Gözü görmez olmuş ömrünün sonuna doğru... Gözü görmez olunca, demişler ki:

"—Sen duası makbul bir kimsesin. Kendine dua etsen de Allah gözünü açsa ya! 'Yâ Rabbi sen benim gözümü aç, benim gözüm tekrar görür olsun...' diye dua etsene!"

Cevaba bakın, ne kadar şahane:

“—Ben Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin takdirini gözümün nurundan daha çok severim.” demiş.

Rızaya bak, teslimiyete bak! Şu ahlâkın kemâline, güzelliğine bakın! Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemize böyle güzel ahlâk nasib etsin... Mevlâ’yı insan böyle severse, böyle bağlanırsa neler olmaz ki! Bak duası neden makbul oluyor? O terbiyeden dolayı. Neden Allah onun o duasına makbuliyet hassesi vermiş? Terbiyesinin yüksekliğine bak ki, “Yâ Rabbi sen benim gözümü tekrar görür hale getir.” demeyi edebine uygun görmüyor. “Madem böyle takdir etmiş, kendisi daha iyi bilir.” diye teslim oluyor. Büyük ecir alıyor tabii.

“—E Mevlâ niye öyle mübarek bir kimsenin gözünü almış?”

Eskiden, bir büyük zâtın vefatı yakınmış, öleceği sırada birazcık su istemiş. Getirmişler, suyu tam içecek, Allah-u Teàlâ Hazretleri meleklerden birine emir buyurmuş, melek gelmiş, kanadıyla bir vurmuş, su dökülmüş; hasta suyu içememiş. Tam o sırada da, Azrâil AS canını teslim almış. Suyu içememiş yâni, hasret gitmiş suya.

Öbür tarafta da bir Allah düşmanı, zàlim, bir müşrik, kâfir bir şahıs varmış... O da ölmek üzereymiş tam... Canı olmadık bir meyva istemiş. Meselâ, şu sırada hangi meyva bulunmaz? Farz edelim üzüm bulunmaz veya karpuz bulunmaz, yaz meyvalarından birisi diyelim... Veyahut, hani bizim diyarda hiç olmayan bir meyva; Hindistan cevizi veya ananas diyelim, neyse... Böyle bir olmadık meyva istemiş. Allah-u Teàlâ emir buyurmuş:

“—Gidin şuna istediği şeyi getirin!”

Onu getirmişler, onu yemiş, ondan sonra ölmüş. Onun üzerine sormuşlar:

“—Yâ Rabbi! Biz bu iki hadisenin hikmetini anlayamadık. Bu çok sevdiğin bir kul, biliyoruz. En son anda bir yudum su istedi, o suyu içmek nasib olmadı. Şu da çok kötü bir kul, çok zalim, çok günahkâr, sevmediğin kul; olmadık bir meyva istedi. Onu ta nerelerden getirttirdin, tattırdın, canı öyle alındı.”

Demiş ki:

“—O kuluma en son anda bir mahrumiyet daha tattırıp, derecesini bir derece daha yüksek yapmak istedim. Derecesi biraz daha yüksek olsun diye, o suyu ona içirtmedim. Öteki zalime de,

bir arzusu daha yerine gelsin de, o kadar nimete rağmen hâlâ bana kâfir oldu, hâlâ müşrik, hâlâ imansız... Derekesi, cehennemdeki yeri biraz daha aşağıya insin diye, en son anda o nimeti de tattırdım.” demiş.

Yâni, Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin hikmetleri vardır ki, insan aklı ona ermez. Allah-u Teàlâ Hazretleri dileseydi, Peygamberimizi köşklerin, sarayların içinde şahane bir ömür sürerek yaşattırırdı. Hatta kedisine teklif de olundu. Dağların altın olunması teklif olundu da, kendisi istemedi.

“—Ben bir gün tok durayım, iki gün aç durayım razıyım. İstemem dünyayı.” dedi.

Dünyaya bel bağlamadı, istemedi. İsteseydi, ne istediyse o olacaktı ama dünyayı talep etmedi. Onun için, çeşit çeşit sıkıntılar çekerek, aç kalarak, açlıktan karnına taş bağlayarak, harplere girerek, çarpışarak, harplerde dişi kırılarak, öyle ömür geçirdi. Bize örnek oldu yâni. Sabrederek derece alalım diye, bize hayatı nümune oldu.

Onun için, öyle vücudumuza bir noksanlık gelirse itiraz etmeyelim, isyan etmeyelim, feverân etmeyelim, takdire rızâ gösterelim! Yumuşak yumuşak, yine afiyet talep edelim:

“—Yâ Rabbi! Beni bu hastalıktan halâs eyle!” diyelim.

Çünkü duanın sevabı var. Dua etmekte bir mahzur yok. Mevlâ dilerse verir, dilemezse vermez. Dua etmek iyi de, isyan etmek kötü. “Bunu da mı verecektin bana?” filan diye bazen böyle duyarız, olmadık laflar, sözler... Onlar tabii büyük zarara uğrayan kimseler.

d. Peygamber SAS’in Doğumu

Peygamber ASS Efendimiz, kendi doğumundan bahsediyor bu hadis-i şerifte:[57]

رَأَتْ أُمِّي حِينَ وَضَعَتْنِي ، سَطَعَ مِنْهَا نُورٌ أَضَاءَتْ لَهُ قُصُورُ بُصْرٰى

[57] İbn-i Sa’d, *Tabakàtü’l-Kübrâ*, c.I, s.102; Ebü’l-Acfâ’ RA’dan. *Kenzü’l-Ummâl*, c.XI, s.538, no:31906.

(ابن سعد عن أبي العجفاء)

RE: 286/10 (*Raet ümmî hîne vadaatnî, sataa minhâ nûrun, edàet lehû kusùru busrâ.*) “Anam beni dünyaya getireceği zaman, kendisinden bir nurun çıktığını ve bu nurun ışığı ile Şam yakınındaki Busrâ kasabasının köşklerinin aydınlandığını gördü.” diyor.

Yâni, Peygamber SAS Efendimiz’in doğumu esnasında harikulâde hadiseler oldu. Bu hadiselerden birisi de: Annesi, kendisinden bir nurun çıktığını ve çok uzak mesafe olan Şam’a yakın, Busrâ gibi bir kasabanın köşklerinin bile aydınlandığını ifade etti.

Mevlid kitabında, *Kasîde-i Bür’e*’de, Peygamber SAS Efendimiz’in doğumuyla ilgili peygamberlik müjdeleri Molla Câmi’ Hazretleri’nin yazmış olduğu eserde, buna dair rivayetler çok geniş bir şekilde mevcuttur. Neden olduğu, hepsi gayet güzel orada toplanmıştır. Merak edenler oralara bakabilirler.

Aynı konuda başka bir hadis-i şerif. Ebû Ümâme’den rivâyet edildiğine göre, Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[58]

رَأَتْ أُمِّي كَأَنَّهُ خَرَجَ مِنْهَا نُورٌ، أَضَاءَتْ مِنْهُ قُصُورُ الشَّامِ

(ابن سعد عن أبي أمامة)

RE: 286/11 (*Raet ümmî keennehû harace minhâ nûrun, edàet minhu kusùri’ş-şâm*)

“—Anam gördü ki, sanki kendisinden bir nur çıkıyor ve o nur ile Şam’ın köşkleri aydınlanıyor.”

Bu ikincisi rüyada olmuş, rüyada gördüğü. Ötekisi ayânen, aşikâre olmuş. Bunun rüyada olduğunu şerhte Hocamız Rh.A yazıyor.

---

[58] İbn-i Sa’d, *Tabakàtü’l-Kübrâ*, c.I, s.102; İbn-i Adiy, *Kâmil fi’d-Duafâ*, c.VI, s.29; Ebû Ümâme RA’dan. *Kenzü’l-Ummâl*, c.XI, s.512, no:31832.

e. Haya ve Güzel Huy

Enes RA'dan rivâyet edildiğine göre Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyurmuş:[59]

رَأسُ العَقْلِ بَعْدَ الإِيمَانِ بِاللهِ ، اَلْحَيَاءُ وَحُسْنُ الْخُلُقِ

(الديلمي عن أنس)

RE: 286/12 (*Re'sü'l-akli ba'de'l-imâni bi'llâhi, el-hayâu ve hüsnü'l-huluk*) "İmandan sonra aklın başı, hayâ ve güzel huydur."

Şimdi aklın başı, *hayâ* oluyor. Yâni, aklın en üstün mertebesi demek. Baş burada, ileri derecesi demek… Her kavmin başı, her şeyin başı, yükseği mânâsına geliyor ya, aklın başı da... Ne demek? En ileri derecede akıl, en yüksek akıl nedir? İnsanın hayâ sahibi olmasıdır bir, güzel huy sahibi olmasıdır iki.

Allah Allah! Akıl deyince biz başka şey anlıyoruz, Peygamber SAS Efendimiz daha başka bir şey söylüyor. Neden? Çünkü hakiki akıl, insana Allah'ın rızasını kazandıran cevherdir.

"—Efendim filanca adam ordinaryüs profesör..."

İmanı var mı? Ahiretini kurtarabilmiş mi? Ahirete ait gerçekleri sezebilmiş mi? Dünyasında mutluluğa erebilmiş mi? İbadete... Onları yapabilmişse akıllıdır. Eğer ahireti kurtaracak bir hale kendisini getirememişse o kadar bilginin hiç birisine faydası olmayacak. Yâni asıl akıl, insan imana götüren akıldır.

Onun için, bir hadis-i şerifte Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[60]

---

[59] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c. II, s.270, no:3257; Enes ibn-i Mâlik RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.232, no:5775.

[60] Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.638, no:2459; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1423, no:4260; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.124, no:17164; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.125, no:191; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.153, no:1122; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VII, s.281, no:7141, 7143; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.II, s.107, no:863; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.350, no:10546; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.369, no:6306; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.267; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.266, no:463; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.140, no:185;

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.3, s.310, no:4930; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Muhàsebetü'n-Nefs*, c.I, s.19, no:1; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, no:56,

الْكَيِّسُ مَنْ دَانَ نَفْسَهُ ، وَ عَمِلَ لِمَا بَعْدَ الْمَوْتِ ؛ وَالْعَاجِزُ مَنْ أَتْبَعَ نَفْسَهُ هَوَاهَا ، وَتَمَنَّى عَلَى اللهِ (ط. حم. ت. ه. حل. ق. ك. عن شدَّاد بن أوس)

(*El-keyyisü men dâne nefsehû*) "Akıllı, zeki insan nefsini zabt u rabt altına alır; (*ve amile limâ ba'de'l-mevt*) ve ölümden sonrası için amel işler, ahirete hazırlanır. (*Vel'âcizü meni'ttebea nefsehû ve hevâhâ*) Ahmak kimse de, nefsinin hevasına tâbî olur; (*ve temennâ ale'llàh*) ve Allah'tan ümit besler, 'Allah Gafûru'r-Rahîm'dir, affeder.' diye düşünür."

Demek ki akıl, insanı ahiretin saadetini kazanmaya sevk eden cevher oluyor. Ötekisine akıl demek caiz olmuyor. Çünkü aklı olsaydı, ebedî hayatını kurtarmağa gayret ederdi. Madem ona gayret etmedi, aslında o akıllı sayılmaz.

Hayâ... *Hayâ*, utanmak duygusudur. İnsanın hayâ sahibi olması lâzım, ar damarının çatlamamış olması lâzım! İnsanın yüzünün kızarması, utanması iyi bir duygudur. Haya duygusuna sahip oldu mu bir insan, önce Mevlâ'dan haya eder.

"—Yâ Rabbi, sen bana bunca nimeti ihsân ettin, ben sana kulluk etmezsem yakışık almaz!" diye, ilk hayâsı oradan başlar.

Ondan sonra, kötü şeyleri yapmaktan hayâ eder. Hayâsı ile şöhret bulmuş kimselerin başında kim geliyor? Hazret-i Osman RA... O kadar hayâ sahibiymiş ki, Peygamber Efendimiz methediyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bize hayâ duygusu, utanma duygusu, iffet duygusu ihsân eylesin...

---

no:171; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XII, s.50, no:6430; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.II, s.39; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXI, s.186; Şeddâd ibn-i Evs RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.679, no:7036; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1024, no:2029; RE. 229/7.

Hayâ, insanı bu dünyada, şu cemiyette, şu sırada her türlü kötülükten korur. İnsanın ar damarı çatladı mı, yüzü yırtıldı mı, her şeyi yapar. Aksine, bu günün insanları etrafındakilere, daima biraz yırtılmasını tavsiye ederler:

"—Biraz gayretli ol, şöyle yap, böyle yap!" filan diye tavsiye ederler.

Halbuki utanmak çok güzel bir duygudur. Erkekler için güzeldir ama, kadınlar için çok daha güzeldir. Hayâ asıl kadınlara yakışır. Yâni, daha fazla yakışır. Onun için, hanımların hayâ sahibi olmak hususunda gayretleri daha fazla olmalı. Zaten de öyledir. Hilkat icabı, onlar daha utangaç olurlar.

Hüsnü'l-huluk, güzel huy. Güzel huy tabii çok çeşitlidir. Yüzlerce güzel huy vardır. Fakat, bunun başında geçimlilik gelir. Yâni, güzel huy deyince, onu anlatan hadis-i şerifleri şöyle incelediğimiz zaman, umumî mânâsı insanın geçimli olmasıdır. Güzel huydan murad nedir? Halim, selim, yumuşak başlı, güler yüzlü, herkesle tatlı tatlı geçiniyorsa bir insan, güzel huyludur.

Müslüman, kendisi başkalarıyla iyi geçinen, başkalarının yanına sokulabildiği, kendisiyle ahbaplık kurabildiği, yumuşak, sevimli kimsedir. Böyle başkalarıyla konuşmayan, kaşları çatık, haşin, sert, kimsenin yanına yaklaşamadığı kimselerde bir hayır yoktur.

Öyle olmamak lâzım! Yumuşacık olması lâzım insanın; sevimli, sempatik olması lâzım!

Allah rıfkı, mülâyemeti sever:[61]

---

[61] Buhàrî, *Sahîh*, c.VI, s.2539, no:6528; Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2003, no:2593; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1216, no:3689; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.336, no:8414; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.193, no:20586; Hz. Aişe RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1216, no:3688; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.309, no:549; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.405, no:452; İbn-i Hibbân, *Tabakàtü'l-Muhaddisîn*, c.III, s.158, no:293; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.IV, s.295, no:1122; Ebû Hüreyre RA'dan.

Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.670, no:4807; Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.166, no:472; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V, s.209, no:25311; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.181, no:504; Abdullah ibn-i Mugaffel RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.I,s.145, no:221; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.480, no:11065; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

إِنَّ اللّٰهَ رَفِيقٌ ، يُحِبُّ الرِّفْقَ .

(*İnna'llàhe refîkun, yuhibbu'r-rıfka*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri yumuşaktır, yumuşaklığı, mülâyemeti sever." diye hadis-i şerif var.

Geçim çok önemli... İslâm'ın emirleri incelenirse, bu dünyaya müteallik emirlerinin başında, insanların muhabbetle birbirleriyle geçinmelerini temine mâtuf emirlerinin çok olduğu görülür. İnsanların arasındaki muhabbeti, kardeşliği zedeleyecek şeyler de, çok şiddetle yasaklanmıştır İslâm'da. Gıybet yasaktır, dedikodu yasaktır, iftira yasaktır, haşinlik yasaktır, kötü söz söylemek yasaktır... Yâni, hep böyle emirler incelenirse, bu anlaşılır.

O halde, iyi müslüman olmak istiyorsak, bu muhabbeti öğrenelim! Birbirimizi sevmeyi öğrenelim, birbirimizle arkadaşlık, ahbaplık yapmayı öğrenelim! Birbirimizle sarmaş dolaş, el ele, mes'ud, bahtiyar olarak yaşamayı öğrenelim!

Sevginin tahakkuku için, Peygamber Efendimiz selâmı tavsiye ediyor; bir… Hediyeleşmeyi tavsiye ediyor; iki. Hediyeleşmek...

Sonra, ziyafeti tavsiye etmiş Medine'ye geldiği zaman:

"—Yemek yedirin!" demiş.

İnsan eşi, dostu, ahbabı toplayıp, ayda bir şöyle muhabbet yapamaz mı yâni? Çağırır evine, güler, oynar, beraberce yerler, Allah'a hamd ü senâ ederler, bir muhabbet olur. Böyle muhabbeti

---

Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.I, s.380, no:490; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.322, no:756; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.336, no:8415; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.404, no:7702; İbn-i Hibbân, *Tabakàtü'l-Muhaddisîn*, c.II, s.250, no:166; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.33, s.287, no:7348; Hz. Ali RA'dan.

Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.237, no:421; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXIII, s.379; Ebû Ümâme RA'dan.

Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.V, sz.163, no:9251; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V, s.209, no:25310; İbn-i Hacer, *el-İsâbe*, c.VI, s.177, no:8131; İbn-i Abdi'l-Ber, *et-Temhîd*, c.XXIV, s.156, no:887; Hàlid ibn-i Ma'dan Rh.A'ten, o da babasından.]

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.85, no:5366*; Mecmaü'z-Zevâid*, c.VIII, s.40-42, no:12639-12646.

arttırıcı şeylere gayret sarf etmek lâzım!

Kusurları görmemek lâzım! Kusurları örtmek lâzım, hayra yormak lâzım! “Falanca bana şöyle dedi... Herhalde şu sebepten yapmıştır.” deyip hüsnü zan ile onu te’vil etmeğe çalışmak lâzım!

“—E canım, ben aptal mıyım; bilip duruyorum, ne haindir o! İçinden ne düşündü de, ondan öyle yapıyor.”

E canım, var sen burada aldanıver. Yâni, sen onu iyi bilirsen, aldansan, aslında sen kazanıyorsun. Çünkü, Allah sana ecir verecek, mükâfat verecek. Onu öyle bilmekte fayda var. Tecessüs edip, hakikaten onun ciğerinin ne kadar beş para olmadığını anlamak hüner değil.

Onun için, tecessüs yasaklanmış İslâm’da. Zahirî haline göre iyi bir kimse sayarsın, iyi muamele edersin. Kusurlarını sezinliyorsan, arkasından dua edersin:

“—Yâ Rabbi! Sen bu kardeşimin kusurlarını affı mağfiret eyle!” dersin.

Çünkü, “Müslümanın müslümana, onun arkasından yaptığı dua makbuldür.” diye geçen hafta hadis-i şerifte geçmişti. E bunu tatbik edelim işte!

f. Sidre-i Münteha’da Cebrâil’i Gördüm

Bir-iki hadis-i şerif kalmış, onları da okuyalım!

İbn-i Mes’ud’dan rivâyet edildiğine göre, Peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS buyuruyor ki:[62]

رأيت جبريل عند السدرة ، وعليه ستمائة جناحٍ ، ينتثر من ريشه
تهاويل الدر والياقوت (أبو الشيخ عن ابن مسعود)

RE. 286/13 (*Raeytü cibrîle inde sidretin, ve aleyhi sittemieti*

---

[62] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.412, no:3915; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XIV, s.337, no:6428; *Ebû* Ya’lâ, *Müsned*, c.VIII, s.409, no:4993; Abdullah ibn-i Mes’ud RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.VI, s.213, no:15169; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.XIII, s.69, no:12580.

cenâhin, yentesirü min rîşihî tehâvîlü'd-dürri ve'l-yâkût.) "Cebrâil AS'ı Sidre-i Müntehâ'nın yanında gördüm. Üzerinde altı yüz kanat vardı ve kanatlarının tüylerinden rengârenk yakutlar ve inciler saçılıyordu."

Bu sûretle Cebrâil AS'ı Peygamber Efendimiz iki defa görmüştür. Suret-i asliyesi, heyet-i asliyesi buymuş. Altı yüz kanadı var... Ya kesretten kinayedir, ya hakikaten altı yüz tane kanadı vardır. Üzerinde yakutlar, inciler parıldıyormuş, dökülüyormuş, saçılıyormuş etrafa kanatlarından. Hakîkî sureti buymuş.

Sair zaman Cebrâil AS insan sûretinde temessül eder, Peygamber Efendimiz'in yanına gelirdi, öyle görünürdü. Ekseriyetle Dihyetü'l-Kelbî isimli zâtın hey'etine bürünür gelirdi. Neden? İnsan, kendisine benzeyen bir varlıkla ünsiyeti daha kolay yapar. Öyle bilmediği bir şekil, hiç görmediği bir şekil ile kendisine görünen bir şeyle, herhalde daha başka türlü olur münasebetleri.

Onun için, iki defa hey'et-i asliyesiyle Cebrâil AS'ı görmüştür, altı yüz kanadıyla… Sair zamanlar, insan sûretine girermiş vahiy getirirken Cebrâil AS. Peygamber Efendimiz'e öyle görünmüştür.

Birisi meşhur Cibrîl hadisi vardır. Zamanımız geniş olsaydı onu anlatırdık. Bir gün Rasûlüllah'ın huzuruna geliyor Cebrâil AS. Ashâb-ı kirâm diyorlar ki:

"—Baktık bir adam geldi Rasûlüllah'ın yanına. Üzerinde beyaz elbiseler vardı, bu diyardan değil. Bu diyarın adamlarını hep biz tanırız. Bizim bildiğimiz bir kimse değil. Başka bir diyardan gelmiş olması lâzım. Ama üzerinde hiç toz toprak yok, pırıl pırıl tertemiz elbiseler. Sefer alâmeti yok, yolculuk yapmış bir insan hali yok. Pırıl pırıl, tertemiz... Geldi, Rasûlüllah'a sordu:

'—İslâm nedir?'

Cevap verdi Peygamber Efendimiz:

'—Doğru söylüyorsun.' dedi."

Ashab-ı kirâm diyorlar ki:

"—Allah Allah! Bu nasıl adam ki, Rasûlüllah gibi bir zât-ı muhtereme soru soruyor, ondan sonra da bir de, doğru söylüyorsun diye tasdik ediyor."

Şaşırdılar, ikinci defa şaşırdılar. İslâm'dan sonra,

“—İman nedir?” diye sordu.

Peygamber Efendimiz imanın esaslarından söyledi.

“—Doğru söylüyorsun yâ Rasûlallah!” diye tasdik etti.

Yine şaşırdılar ashâb-ı kirâm. Ondan sonra:

“—İhsân nedir yâ Rasûlüllah!” diye sordu,

“—İhsan da, Allah’ı görüyormuşçasına ibadet etmendir. Çünkü sen onu görmüyorsan da, o seni görmektedir.” diye cevap verdi, ihsânı öyle tarif buyurdu Peygamber SAS Efendimiz.

O zaman da tasdik etti, ayrıldı gitti.

Ayrılınca, dedi ki Peygamber Efendimiz:

“—Bu kimdi biliyor musunuz?”

“—Allah ve Rasûlü daha iyi bilir.” dediler.

Edebleri öyleydi. Ashâb-ı kirâm, Rasûlüllah kendilerine bir soru sorduğu zaman böyle cevap verirlerdi. (*Allahu ve rasûlühû a’lemü*) “Allah ve Rasûlü daha iyi bilir.” derlerdi.

Dedi ki:

“—Bu Cebrâil AS’dı, size dininizi öğretmek için geldi. Soruları sordu, maksat siz dinleyin de dininizin esaslarını öğrenin.” diye.

Demek ki, orada insan sûretinde görünmüş. Burada, Sidretü’l-Müntehâ’nın yanında altı yüz kanadıyla görülmüş.

g. Rüyamda Rabbimi Gördüm

Gelelim sonuncu hadis-i şerife:[63]

رَأَيْتُ ربِّي فِي الْمَنَامِ فِي صُورَةِ شَابٍّ، مُوفِرٍ فِي الْخُضْرِ عَلَيْهِ، نَعْلاَنِ مِنْ ذَهَبٍ وعَلَى وَجْهِهِ فِرَاشِ مِنْ ذَهَبٍ (طب. في السنة عن أم الطفيل امرأة أبيِّ بن كعب)

RE. 286/14 (*Raeytü rabbî fi’l-menâmi fî sûreti şâbbin, mûfirin*

[63] Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebir*, c.XXV, s.143, no:346, Ümm-ü Tufeyl RA’dan. *Kenzü’l-Ummal*, c.I, s.228, no:1153; *Camiü’l-Ehadis*, c.XIII, s.73, no:12591.

fi'l-hudri aleyhi, na'lâni min zehebin, ve alâ vechihî firâşi min zeheb)

Bu, üzerinde söz söylenmesi çok zor bir hadis-i şeriftir. Diyor ki ASS Efendimiz:

"—Rabbimi rüyamda gördüm. Nasıl gördüm? Yeşiller içinde ve uzun saçlı bir genç şeklinde gördüm. Üzerinde altından ayakkabılar vardı. Yâni giydiği ayakkabılar altındandı. Yüzünde de altından bir peçe vardı."

Rüyada öyle görmüş Rabbimizi Peygamber SAS Efendimiz. Kur'an-ı Kerim'de ayet-i kerime vardır ki:

لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ ، وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ (الشورى:١١)

(*Leyse kemislihî şey'ün ve hüve's-semîu'l-basîr*) (Şûrâ, 42/11) Allah-u Teàlâ Hazretleri kendisi hakkında bu ayet-i kerimede buyuruyor ki: "Allah'a benzeyen hiçbir şey yoktur. Ona benzer hiçbir şey yoktur. O semi'dir, basîrdir, Allah'a benzeyen hiç bir şey yoktur." Hiç bir şeyi örnek gösterip de, Allah şuna benzer diyemeyiz. (*Leyse kemislihî şe'un*) Hiç bir şeye benzemez, bütün mahlûkattan gayrıdır.

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin sıfatlarından birisi nedir? (*Muhalefetün li'l-havâdis*) Sonradan yaratılma varlıkların hiç birine benzememek, onlardan farklı olmak vasfı vardır Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin. Onun için Allah-u Teàlâ Hazretleri şöyle gibidir, böyle gibidir denilmez kat'iyyen. Ama sonra bir başka ayet-i kerime var:

لاَ تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ ، وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ
(الأنعام:١٠٣)

(*Lâ tüdrikühü'l-ebsâr, ve hüve yüdrikü'l-ebsâr*) (En'am, 6/103) Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni bu gözler görmeğe tahammül edemez. Hele bir baksın... Bakar bakmaz kör olur. Yâni bakamaz, mümkün değil. (*Lâ tüdrikühü'l-ebsâr*) "Gözler onu göremez, (*ve hüve yüdrikü'l-ebsâr*) ama o gözleri idrak eder."

Mü'minlerin her zaman yanındadır, çepeçevre insanları kuşatmıştır. İnsana Allah-u Teàlâ şah damarından daha yakındır.

Hiç bir şeye benzemez... Benzemez ama nasıl görecek insan? Meselâ, Mûsâ AS'a vahiy geldi Tur Dağı'nda, mukaddes vadide...

فَلَمَّا أَتَاهَا نُودِي مِنْ شَاطِئِ الْوَادِي الْأَيْمَنِ فِي الْبُقْعَةِ الْمُبَارَكَةِ مِنَ الشَّجَرَةِ أَنْ يَامُوسَى إِنِّي أَنَا اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ (القصص: ٣٠)

(*Felemmâ etâhâ nûdiye min şâtıi'l-vâdi'l-eymeni fi'l-buk'ati'l-mübareketi mine'ş-şecereti*) [Oraya gelince, o mübarek yerdeki vâdinin sağ kıyısından, oradaki ağaç tarafından kendisine şöyle seslenildi: (*En yâ mûsâ innî ena'llàhe rabbü'làlemîn*) "Ey Musa! Bil ki ben, bütün alemlerin Rabbi olan Allah'ım!"](Kasas: 28/30) diyor ayet-i kerime.

O mübarek vadide, arazide, "Ben senin Rabbinim yâ Mûsâ!" diye ağaçtan ses geldi Mûsâ AS'a.

Böylece, Peygamber Efendimiz de rüyasında şu tarif edilen şekilde Mevlâmızı görmüş. Yâni insanın anlayabilmesi, idrak edebilmesi için, öyle bir şekil ile tecelli etmiş.

Allah-u Teàlâ Hazretleri, insana çeşitli şekillerde tecellî eder. Ulemâmız demişler ki: İlk önce böyle şekil olarak tecelli eder. Meselâ, Mûsâ AS'a ağaçtan seslenmesi, Peygamber Efendimiz'in bu tarzda görmesi gibi... Ondan sonra fiillerde tecellî eder. Tecelli-i ef'âl denir. Ondan sonra esmâsında tecellî eder, ondan sonra zâtıyla tecellî eder. Bunların esrârına, ancak derece derece bu yolda ilerlemiş insanlar vâkıf olur. Dil ile söylemenin kıymeti yok.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi rızasının yolundan ayırmasın... Ma'rifetullaha nâil eylesin... Muhabbetini gönlümüzde derc etsin, yerleştirsin... İman-ı kâmil ile müzeyyen eylesin... Son nefeste hüsn-ü hàtime nasib eylesin...

Fâtihâ-i şerife mea'l-besmele!

25. 01. 1981 - İskenderpaşa

05. İNSANLARLA GÜZEL GEÇİNMEK

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.
El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve alâ âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasili ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

رَأسُ العَقْلِ بَعْدَ الْإِيمَانِ بِاللهِ، التَّوَدُّدُ إِلَى النَّاسِ (طس. حل. عن علي؛ ابن أبي الدنيا ، د. هب. عن أبي هريرة؛ كر. عن أنس)

RE. 287/7 (*Re'sü'l-akli ba'de'l-îmâni bi'llâhi et-teveddüdü ile'n-nâs.*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemà kàl.*

Muhterem cemaat-i müslimîn!

Üstadımız Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddin KS Hazretleri'nin telif etmiş olduğu *Râmûzü'l-Ehâdis* isimli hadis kitabının *ra* faslından hadisleri okumağa devam ediyoruz.

Dersimize başlamadan önce, evvela Peygamberimiz Efendimiz Muhammed-i Mustafâ SAS'in ruhu için, sonra cümle enbiyânın, asfiyânın, evliyânın ervâhı için; ve sâdât-ı kirâmımızın ervâhı için; bu eserin müellifi Ahmed Ziyâeddin-i Gümüşhanevî Hazretleri'nin ruhu için; hocalarının ve talebelerinin ruhları için; bu kitabın içindeki hadis-i şerîflerin bizlere kadar ulaşmasında emeği geçmiş olan zevât-ı muhteremenin cümlesinin ervâhı için; ve uzaktan yakından Peygamber SAS Efendimiz'in muhabbetlerinden nâşî bu hadis dersine teşrif etmiş olan siz kardeşlerimin ahirete irtihal eylemiş olan cümle geçmişlerinin ruhlarına, bir Fâtihâ, üç İhlâs-ı Şerîf kıraat edelim:

....

a. İnsanlara Kendini Sevdirmek

Hazret-i Enes RA'dan ve Ebû Hüreyre RA'dan ve Hazret-i Ali RA KV'dan —üçü de ayrı ayrı nakletmiş— bize kadar geldiğine göre Peygamber ASS Efendimiz şöyle buyurmuşlar:[64]

رَأسُ العَقْلِ بَعْدَ الإِيمَانِ بِاللهِ، التَّوَدُّدُ إِلَى النَّاسِ (طس. حل. عن علي؛ ابن أبي الدنيا، د. هب. عن أبي هريرة؛ كر. عن أنس)

RE. 287/7 (*Re'sü'l-akli ba'de'l-îmâni bi'llâhi, et-teveddüdü ile'n-nâs*)

(*Re'sü'l-akli*) Aklın başı; yâni en üst bir akıl, en yüksek bir dereceli akıl demek. "Aklın başı, aklın en yüksek seviyesi, (*ba'de'l-îmâni bi'llâhi*) Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne imandan sonra, aklın en yüksek seviyesi, başı, gereği icabı nedir? (*Et-teveddüdü ile'n-nâs*) İnsanlara kendisini sevdirmektir. Kişinin başka insanlara, halka kendisini sevdirmesidir."

Şimdi bu sevdirme keyfiyeti üzerinde, bu hadis-i şerîf üzerinde biraz konuşalım. Peygamber ASS Efendimiz önce Allah'a imanı zikrediyor: (*Ba'de'l-îmâni bi'llâhi*) Demek ki asıl akıl, Allah'a inanmakla başlıyor.

"—Efendim ben nice akıllı insan biliyorum ki, inancı yok..."

Onun aklı olsaydı, hiç ahiretini mahveder miydi? Ahiret, ebedî hayat; (*hüm fîhâ hàlidûn*) ehl-i cennet cennete girecek, orada ebedi kalacaklar. Ehl-i cehennem cehenneme girecek, orada ebedî

---

[64] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.156, no:6070; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.501, no:9055; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.147, no:200; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *el-İhvân*, c.I, s.193, no:140; Ebû Hüreyre RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.255, no:8061; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXI, s.200; Enes ibn-i Mâlik RA.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.120, no:4847; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.III, s.203; Hz. Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.18, no:5173; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VIII, s.39, no:12634, 12718; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.178, no:476; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.57, no:12553.

kalacaklar. Ebedî azaba hiç râzı olur mu aklı olan bir insan?

"—Efendim nereden belli?"

İnsan eğer inanmıyorsa bile korkar. "Yarın filanca yerde hadise çıkacakmış. Fatih'te caddeye bomba koymuşlar, patlayacakmış!" deseler, insanın evi o civarda olsa, mümkünse oradan geçmez. Neden? "Ya doğrudur, ya yanlıştır. Eğer doğruysa patlar, bana bir zarar gelir." diye düşünür.

Şimdi hiç bir akıl sahibi ahiretin olmadığını söyleyemez. Hiç bir ilim erbâbı, doğudan batıdan hiç bir kimse, ahiret yok diyemez. Neden? O da bizim gibi açiz naçiz, bizim seviyemizde. Bizden bir üstünlüğü yok, bir gram, bir milim, bir santim, bir sigara kağıdı kadar bizden üstün tarafı yok. İstikbal çünkü, istikbale ilim karışmaz. İstikbalde ne olacak? O da bir şey diyemez, biz de bir şey diyemeyiz.

Ama biz, sağlam bir delile dayanarak diyoruz ki: Doğru, àdil, Muhammedü'l-Emîn diye emniyetle mevsûf, bütün hayatı boyunca mucizelerle te'yid edilmiş bir muhbir-i sâdık, bir doğru haberci bize diyor ki:

"—Ahiret olacak, Allah-u Teàlâ Hazretleri cümle insanları bir yerde cem edecek. Bütün insanlar, bu dünyada yapmış oldukları şeylerden dolayı hesaba çekilecekler. Zerre miktarı hayır işleyen, karşılığını görecek; zerre miktarı şer işleyen de, o şerrin muhakkak cezasını çekecek, burnu yere sürtecek. Mümkün değil, muhakkak bu hesap olacak. İyi insanlar mükâfât görecek, kötü insanlar ceza görecek."

Peygamber ASS Efendimiz buyurdu ki:

"—Ey Kureyş kavmi! Ben şu tepenin arkasından düşman askerini toplamış bu şehre doğru hücûma hazırlanıyor, geliyor desem bana inanır mıydınız?"

Dediler ki:

"—Sen Muhammedü'l-Emin'sin! Emniyetli Muhammed'sin sen. Senin hiç bir yanlış sözünü duymadık ki eksik diye... Yanlış bir şeyini hiç görmedik ki, her şeyin hikmet, her sözün doğru, her işin ciddî, her halin güzel... Biz kendi aramızda ihtilaf çıktığı zaman, seni hakem yaparız. Paramızı, kıymetli eşyamızı teslim edecek birisini aradığımız zaman, dosdoğru sana geliriz."

Nitekim Peygamber Efendimiz Medine'ye hicret ederken, kendisine bırakılmış olan emanetleri sahiplerine teslim etsin diye Hazret-i Ali Efendimiz'e tavsiyede bulundu:

"—Bak şunu şundan aldım, onu yerli yerince yerleştir. Şunu falancadan aldım, bunu sahibine ver." dedi.

"—Sen böyle emniyetli bir kimsesin, inanırız." dediler.

O zaman buyurdu ki;

"—Öyleyse, bilin ki Allah-u Teàlâ Hazretleri vardır, birdir; şerîki, nazîri yoktur. İslâm hak dindir, ahiret hayatı vardır. İnsanlar bu yaptıklarının karşılığını görecekleri bir ahirete gideceklerdir." dedi.

Bütün ömrü boyunca da, ne söylediyse çıktı. Seneler öncesinden, "Bizanslılar İranlıları yenecek" dedi, çıktı. Seneler öncesinden neyi haber verdiyse çıktı. "İstanbul muhakkak fetholunacaktır." dedi, çıktı. Ne söylediyse vuku buldu. Eh biz demek ki bir delile dayanacağız. Hem de öyle makul bir delil ki, şöyle aklı olan bir insanla karşı karşıya otursan, bizim

söylediğimiz sözleri anlayacak biraz irfânı varsa, itiraz edemez. Hiç mümkün değil.

Demek ki, asıl akıl, insanın önce Allah'ın varlığını, birliğini kabul etmesidir. Sonra başka ne delilin var? O kadar çok delilim var ki, sabahlardan akşamlara, akşamlardan sabahlara yılmadan, korkmadan, çekilmeden, yorulmadan konuşurum. Neden? Bak bu kâinâttaki intizam var mı? Var. Güneş belli zamanda doğuyor, batıyor, hatta önceden hesaplamak mümkün. Gayet intizamlı gidiyor. Pekiyi, sahipsiz yerde intizam olur mu? Bu intizamı kim meydana getirdi? Sonra sen kendi kendine mi var oldun bu ağaçlar, bu yapraklar, bu dağlar, bu taşlar, bu dünya, bu yıldızlar, bu gökler... Kendileri kendilerini mi var ettiler?

"—Olur mu hocam! Hiç kendi kendisini var edebilir mi? Olacak şey mi? Elbette bir başkası var etti, bir başka yaratan var."

E mâdem kâinât var; mâdem ay, gök, yıldız, güneş, insan, ağaç, yaprak, taş, toprak var; o halde, muhakkak onları bir yaratan var! Başka türlü o varlığı izah edemezsin. Demek ki, oradan da Allah'ın varlığını bilmeliyiz.

İnsan vücudunu incele! Ağaçların yapraklarını, çiçeklerini incele! Bak, ne kadar güzel bir nizam var. Bizim hep tesadüf sandığımız şeyler, ne kadar muntazam çalışıyor. İnsan vücudunun her uzvu bir harika... Gelsin doktorlar bir böbreği anlatsınlar size, bir gözü anlatsınlar, bir kulağı anlatsınlar da görün! Bir beyni anlatsınlar da, oradaki harikaları görün!

Pekiyi, bu harikalar tesadüfen olur mu? Olmaz. Yaratan var. E bu kâinâttaki güzel şeyler... Bak bir sürü maddeler varmış, bunlar birbirleriyle birleşiyorlarmış, atom varmış, çekirdek varmış, elektrik varmış, şunu varmış bunu varmış... E hepsinin sahibi var. Hâsılı ilim erbâbı, hangi ilme mensup olursa olsun, hangi bilgiye sahip olursa olsun aklı varsa, o zaman ilk ne yapacak? Allah'ı bilecek. Akıl onu Allah'ın varlığına götürecek. Mümkün değil...

Akil Muhtar Özden diye bir ordinaryüs profesör yaşamış... İsviçre'ye gitmiş... Ordinaryüs profesör demek, yâni aliyyü'l-a'lâ profesör demek. Avrupa'dan nişanlar almış, madalyalar kazanmış bir kimse. Bir kitap yazmış. *İlim Bakımından Ahlâk* kitabın ismi.

Diyor ki:

“—Hayvanları inceledim, böcekleri inceledim, insanları inceledim, kâinâtı inceledim... Bir ordinaryüs profesör olarak, doktor olarak gördüm ki, bu kâinatta bütün varlıkları belli bir gayeye doğru, muntazam bir şekilde sevk eden bir büyük kuvvet var... Hiç şaşmadan bir gayeye doğru götürüyor.” diyor.

E sen mi daha akıllısın, ordinaryüs profesör mü daha akıllı?

Gidiyorlar Amerika’nın, Avrupa’nın alimlerine, soruyorlar büyük bir fizikçi, büyük bir atom alimine, diyorlar ki:

“—Allah’a inanır mısınız?”

Diyor ki:

“—İki büyük alem tanıyorum. Bir: Dünya ve gökyüzü alemi... Dünya var, yıldızlar var, uçsuz bucaksız denilen bir kâinât var ki buradaki mesafe santim değil, metre değil, kilometre değil... Kilometreler yetmiyor orayı ölçmeğe, ışık yılı. Yâni, bir ışık saniyede üç yüz bin kilometre hızla gidiyor. Yâni, bir deyinceye kadar ekvatorun etrafında altı defa dolaşıyor ışık, o kadar hızlı. Dünyanın kuşağı etrafında, en geniş yerini altı defa dolaşıyor. Bu ışık, bir saniye değil, bir saat değil, bir gün değil, bir sene gidecek, 365 gün gidecek, bir mesafe meydana gelecek. Ne kadar büyük mesafe düşünün! Öyle ölçüyorlar kâinâtın mesafelerini.

Filanca yıldız bize ne kadar mesafede? İki milyon ışık yılı mesafede... *Allàhu ekber ve li’llâhi’l-hamd.* Şu kâinâtın büyüklüğüne bakın ki, iki milyon yıldan beri ışık oradan yola çıkmış, yürü yürü, yürü yürü, saniyede 300.000 kilometre sür’atle, korkunç bir sür’atle, yâni göz yumup açıncaya kadar böyle mesafeleri kat’eden bir süratle, iki milyon senede bizim gözümüze gelmiş de, biz orada yıldız var görüyoruz.

“—Şimdi var mı acaba? Bu gördüğümüz yıldız orada mı?”

Bilmem ki, iki milyon yıl önce gelen ışığı şimdi gözüme geldi. Ben onun iki milyon sene önceki halini görüyorum. Şimdi onun yerinde yeller mi esiyor, başka bir şey mi var bilmem. O kadar engin bir kâinât...

Hâsılı, böyle bir engin kâinât var diyor. Bir de madde alemi, atom alemi var. Çekirdek var, elektron var, proton var, nötron var bilmem... İşte onu da göz görmez, mümkün değil. Gözün görmesi

mümkün değil. Bir toplu iğnenin başında, sayısız adette atom var. Ona mikrokosmos diyorlar, ötekisine makrokosmos diyorlar. Küçük kâinât, büyük kâinât O da bir kâinât. Atom da kendi başına, o da bir ayrı bir âlem... Küçücük ama ne alem! Oraya bakıyorum intizam, büyük aleme bakıyorum intizam.

Diyor ki:

"—Allah'a inanmak, eğer bu intizamın kurucusu, sahibini anlamak, idrak etmek demekse, ben inananların en başında geleniyim. Muhakkak bu intizamı kuran var." diyor.

Hangi şahıs olursa olsun, gelsin. El-hamdü lillâh imanın hiç engeli yok, kale gibi sapasağlamdır. Demek ki, ilk önce insan inanır. İnanmıyor... Vah yazık, vah zavallı... Gelir. Bir zaman sonra gelir bizim geldiğimiz çizgiye ama, inşâallah iş işten geçmeden gelir. Çünkü nice filozoflar gördük, duyduk, okuduk ki, inkâr etmiş etmiş, etmiş, sonunda Firavun gibi aklı başına gelmiş ama, iş işten geçtikten sonra...

Firavun da inkâr etti etti, tam boğulacağı zaman:

"—Mûsâ AS'ın Allah'ına ben de inandım." dedi.

Var öyle filozoflar. Ya sonunda aklı başına geliyor, kabul ediyor veyahut da deliriyor. Çünkü akla sığmıyor. İnkâr akla sığmaz. Akıl işi değil inkâr. İnkâr, aklı kaldıracaksın, bir tarafa koyacaksın, "Ben aklı artık kullanmıyorum." diyeceksin, o zaman inkâr edebilirsin. Yâni gözünü kapatacaksın, o zaman inkâr edebilirsin. Bu göz görürken kâinâtın işleyişini, bu akıl çalışırken, bu terazi varken başka türlü bir netice çıkmaz.

Bu kâinâtın sahibi var, maliki var, mutasarrıfı var, idarecisi var, yöneteni var, sahibi var. İlk önce akıl bunu idrak edecek, bir. Aklın başı, önce Allah'a inanmak... Ondan sonra nedir diye ikincisini sonra söylüyor.

Demek ki burada uyanacağız. El-hamdü lillâh, korkmayın, önümüzde, arkamızda, sağımızda, solumuzda peygamberler var, veliler var, hakiki alimler var ki, hepsi şehadet ediyor ki, Allah-u Teàlâ Hazretleri vardır, birdir diye. Hepsi bizim tarafımızda... Bakmayın ehl-i dünyanın bugün üç-beş paralık lezzetine kapılıp da, akıl karıştırmalarına!

Pekiyi, Allah'a inandıktan sonra, neymiş ikincisi? İnsanlara

kendisini sevdirmekmiş. Aklın gereği, insanın insanlara kendisini sevdirmesi…

Nasıl olacak sevdirmek? Onlara güler yüz göstereceğiz, tatlı muamele edeceğiz, latîfe ile muamele edeceğiz. Ondan sonra, iyilik yaparak muamele edeceğiz.

"—Efendim filanca adamın kaşı çatık da, yüzü esmer de, boyu kısa da, veyahut uzun da. ben onu sevemiyorum."

Bak, gül gibi güzel bir ağacın bile dikeni var. Gül gayet güzel… Hem şeklen güzel, hem kokusu harika... Gayet güzel kokuyor. E Allah onun çalısını dikenli yaratmış. Gülün dikeni olduğuna göre, filanca insanın da kusurlu tarafı olur. Sen bir de iyi tarafını gör. Yâni iyi tarafından bak, iyi tarafını düşün, iyi tarafından sevmeğe çalış.

Bir kere aynı Peygamberin ümmeti değil miyiz? Aynı Allah'ın kulu değil miyiz? Hemcinsimiz değil mi? Aynı cinsten değil miyiz, insan cinsinden değil miyiz? Oradan tutturursun. Babamız bir dersin, Hazret-i Âdem'in çocuklarıyız dersin, Benî Âdemiz dersin. Ne demek *Benî Âdem*? Âdem'in çocukları demek... *Benî*, evlat demek. Bir yerden tutturup sevmek mümkün…

Başka bir hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz, *teveddüd* yerine *tehabbüb* demiş. O da aynı mânâya geliyor. O da bu muhabbet köküne çıkıyor. Demek ki dini vazifelerimizden oluyor insanlara kendimizi sevdirmemiz.

"—Pekiyi bu riyâkârlık olmaz mı? Yâni birisi beni sevsin..."

Hayır! Riyâkârlık olmaz. Yâni sen onu Allah için o muameleye tâbi tutuyorsun. Onun için Yunus Emre çok güzel söylemiş. Yâni boş değil sözü:

Yaradılanı hoş gör,
Yaradan'dan ötürü.

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin hatırı için, Allah için, lillah, Allah için olacak, Allah uğrunda olacak. O zaman sen onu Allah için o muameleyi yapınca Allah seni sever. Allah bir kimseyi sevdi mi kullarına da sevdirtir. Çünkü ayet-i kerime var, buyuruyor ki:

Estaizü bi'llâh, bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَيَجْعَلُ لَهُمُ الرَّحْمنُ وُدًّا

(مريم:٩٦)

(*İnne'llezîne âmenû ve amilu's-sàlihâti seyec'alü lehümü'r-rahmânü vüddâ*) "İnananlara ve sàlih amel işleyenlere, Allah-u Teàlâ Hazretleri gönüllerde bir sevgi hasıl edecek, sevgi yaratacak." (Meryem, 19/96)

Demek ki, insan iman etti mi, sàlih amel işledi mi, kıskanırlar. "Ehl-i imandan falanca kimseyi insanlar seviyor da, niye beni sevmiyorlar?" diye düşünürler. Allah seviyor da, insanlara sevdirtiyor.

Onun için, sen Allah yolunda git, Allah'a has kul ol; seni de sevdirsin. Çünkü, Allah-u Teàlâ Hazretleri bir kimseyi sevdi mi, nidâ edermiş:

"—Ey semâ ehli! Ben filanca kulumu sevdim, seviyorum, siz de sevin!"

Onlar da severlermiş. Ondan sonra yeryüzünde nidâ olunurmuş:

"—Ben filanca kulumu severim, siz de sevin!"

Ondan sonra herkes, bütün insanlar onu severmiş.

Sonra bir kimseyi Allah-u Teàlâ Hazretleri sevmedi mi, kızdı mı, o zaman:

"—Ey sema ehli! Ben filanca kulu sevmedim, sevmiyorum, siz de sevmeyin." dermiş. Semâ ehli o kimseye buğz ederlermiş. Ondan sonra yeryüzüne onun buğzu, kızgınlığı inermiş.

İş Allah'a kul olmakta... Hepsi boş. Gerisinin hepsi boş... Başka yere ayarlıyorsan kendini, çok yanlış bir yer tutturmuşun. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin sevgisini kazanmağa başlarsan, oradan ileriye doğru bu iş selâmetle giderler.

"—Pekiyi insanlara kendimi sevdireceğim. Nasıl yapacağım?"

Çeşitli tedbirler var. Bir tanesi diyor ki:

"—Onun mübarek, mes'ud zamanlarında, onun o saadetine katılmak, tebrik etmek, tehdiye eylemek sevgiye sebep olur. Yâni düğünü var, nişanı var, çocuğu doğmuş, mektebi bitirmiş, şu hayır

işini yapmış... O fırsattan bir istifade gidersin, yanına sokulursun, muhabbetle kucaklarsın, elini sıkarsın...

"—Çok sevindim, şöyle bir şey olmuş, mübarek olsun, Allah mes'ud etsin! Hakkında hayırlısı olsun!" dersin. Böyle bir şey muhabbete sebep olur.

Başka? Bir hadis-i şerifte buyuruyor ki Peygamber SAS Efendimiz:[65]

إِزْهَدْ فِي الدُّنْيَا ، يُحِبَّكَ اللهُ ؛ وَازْهَدْ فِيمَا فِي أَيْدِي النَّاسِ ، يُحِبَّكَ النَّاسُ (ه. طب. ك. هب. عن سهل بن سعد)

(*İzhed fi'd-dünyâ, yuhibbüke'llàh*) "Dünyada zâhid ol, Allah seni sever. (*Ve'zhed fîmâ fî eydi'n-nâs, yuhibbuke'n-nâs*) İnsanların elindekilerden tamahını kes; onlara tamah edip de, göz dikip de onları almağa çalışmaktan vazgeç; o zaman, insanlar seni sever."

Demek ki, insanların kızgınlığı gene dünya kavgası... Sen onun elindekine bakarsan;

"—O benim elime geçsin, şu arsayı ben şunu bir kandırıp alıversem... Şu dükkân benim oluverse... Şu apartmanı bir şundan koparabilsem... Şu adamın şu kadar parasını celb edebilsem..." filan dersen, sevmez kimse.

Çünkü, hisler öyle kolay kolay saklanamaz. Anlaşılır, bir noktada bir çatlak verir, patlak verir, sızar. O zaman o sana kızar, sen ona kızarsın. Onun için kavgalar, gürültüler dünya metaı üzerinde kopar.

Affedersiniz... Meselâ çeşitli hayvanlar da vardır, ... önüne bir yemek koyarsan, o zaman başlarlar kavgaya, gürültüye. Neden? Bu yemeği sen yiyeceksin, ben yiyeceğim kavgası olur.

---

[65] İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1373, no:4102; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.348, no:7873; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VI, s.193, no:5972; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.344, no:10522; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VII, s.136; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.373, no:643; Sehl ibn-i Sa'd RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.346, no:6091 ve s.1266, no:8577, 8580; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.126, no:323.

Demek ki, insanların elindeki şeylerden, sahip oldukları şeylerden gözünü çekeceksin, tamahını keseceksin. İnsanların sevmesi için bir çare de bu... Yâni, insanlardan menfaat sağlamak, fayda sağlamaktan vaz geçeceksiniz.

Onun için, umumî bir kaidedir. "Tasavvuf nedir?" diye tarif etmiş çeşitli şahıslar. Tariflerinden bir tanesinde deniliyor ki:

Tasavvuf yâr olup, bâr olmamaktır;
[Gül-i gülzâr olup, hâr olmamaktır.]

"Dost olacaksın ama, yük olmayacaksın kimseye. Kimsenin sırtından geçinmeyeceksin, kimseden bir şey ummayacaksın!" mânâsına. [Gül bahçesinin gülü olacaksın, ama dikeni olmayacaksın!]

Dostluk, ahbaplık neden yapılır?

"—Onun mevkii var, makamı var; ben onun mevkiinden, makamından istifade ederim..."

Olmadı! Yâni, bir menfaat için ahbaplık ediyorsun. Menfaat için oldu mu, olmaz! Allah için olacak.

Hatta, şöyle olacak; bir arkadaş var, öyle diyordu:

"—Ben birisiyle bir ahbap, arkadaş oldum mu, 'Acaba şuna nereden, nasıl bir fayda sağlayabilirim?' diye düşünürüm. Evine gittiğim zaman, 'Acaba şu kardeşimin ne ihtiyacı var, onu bir tesbit edebilsem de, o ihtiyacını yerine getirebilsem!' diye uğraşırım." diyordu.

İşte böyle olursa sevgi olur.

Sonra burada ihsan dedi, hadis-i şerifte var:[66]

---

[66] Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.208, no:594; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XI, s.9, no:6148; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.479, no:8976; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.169, no:11726; Ebû Hüreyre RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VII, s.190, no:7240; Hz.Aişe RA'dan.

Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.381, no:657; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.IV, s.260, no:6716; *Kenzü'l-Ummâl*, c.VI, s.171, no:150055; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.4, no:1023.

تَهَادَوْا تَحَابُّوا (ع. هب. ق. عن أبي هريرة)

(*Tehâdev tehàbbû*) “Hediyeleşin, sevginiz artar birbirinize...”

Bir kalem hediye edersin, bir takvim hediye edersin, bir kutu şeker götürürsün, halleri neyse... O da sana bir şey getirir. Hediyeleşmek... Allah rızası için sen ona bir şey veriyorsun, o sana bir şey veriyor... Bundan sevgi artar.

Sonra gıybet etmezsin, arkasından konuşmazsın. Bir hatası, kusuru gerçekten varsa; o kusurunu, hatasını örtersin.

“—E yapmış hata?”

Yapmışsa, örtersin. Çünkü bir hadis-i şerifte zikrediliyor ki:[67]

مَنْ سَتَرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ فِي الدُّنْيَا ، سَتَرَهُ اللهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

(حم. ش. كر. عن أبي هريرة)

(*Men setera ehàhü'l-müslimi fi'd-dünyâ, seterahü'llàhu yevme'l-kıyâmeh*) “Bir kimse dünyada müslüman kardeşinin ayıbını görür de örterse, Allah-u Teàlâ Hazretleri de kıyamet gününde onun ayıbını örter.”

Yok mu bizim ayıplarımız? Allah'ın Settâr ismine sığınırız, ayıp örtücü adına sığınırız. Nice ayıplarımız vardır, nice kusurlarımız vardır. Sen kendi kusurlarını düşün, kardeşini hoş gör! Kendindeki eksiklikleri düşün, kardeşinin yaptığı şeyi bağışla...

Bir kitapta okumuştum; Sülemî'nin *Âdâbu's-Suffe* isimli eserinde geçmişti, diyor ki:

“—Bir arkadaşında hoşuna gitmeyen bir hal mi gördün? Onun

---

[67] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.522, no:10771; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V, s.327, no:26566; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.II, s.21, no:1021; Dâra Kutnî, *İlel*, c.X, s.187; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXII, s.128, no:7898; Ebû Hüreyre RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.I, s.347, no:563; *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.445, no:6382.

için yetmiş tane bahane ve özür uydur kafandan: 'Herhalde şu sebepten yapmıştır, herhalde bu sebepten yapmıştır...' diye. Bir tane değil, iki tane değil, yetmiş tane bahane uydur." Yetmiş, kesretten kinâyedir. Yâni bir tane, iki tane değil, çok şeyler düşün, muhakkak bir hayra yor, onu kınama!

"Eğer bunca mazerete, özre, bahaneye rağmen, hâlâ onun ayıbından geçemiyorsan, hâlâ onu ayıplamağa devam ediyorsan; o zaman onu ayıplama, kendini ayıpla! Neden? Çünkü, 'Arkadaşın sana yetmiş tane mazeret ileri sürmüş de, hiç birini kabul etmemişsin, hâlâ inat ediyorsun, ne katı kalplisin!' diye kendini ayıpla!" diyor.

Bak ne güzel bir kaide... Herkes karşısındakini böyle görürse, ne muhabbet olur.

"—E hocam ben aptal mıyım? Kusuru var hakikaten, ben onu iyi sayarsam..."

İşte iyi sayarsan, iyi olur. Çünkü müslümanlık ayıp açmak, hata aramak, tecessüs, casusluk, bir şeyin ille dibini, aslını öğrenmek değildir. Müslümanın vasıflarını Hocamız [Mehmed Zâhid Kotku Rh.A] yazmış *Tasavvufî Ahlâk*'ta. Vasıfların bir tanesi de, aldanmış görünmektir.

Müslüman aldanır görünür. Yâni tamam... Bir şeyi yutmak, yutturmak filan diyorlar... Aldanmış görünüver, ne olur? Varsın sen aldanmış görün ama, muhabbet yürüsün, cemiyet nizamı yıkılmasın. Sen ona kızgınsın, o sana kızgın; o sana çelme takar, sen ona çelme takarsın... Köşe başlarında birbirinizin kafasını kırmak için düşünürsünüz, uğraşırsınız. O zaman, bu cemiyetten hayır gelmez. Varsın sen öyle aldanıver, o iyi bilsin.

"—Ama iyi değil..."

İyi bil. Ne zarar edersin? Mümkün olduğu kadar, eğer ticaret yapacak bir iş değilse. hayra yoracaksın, hüsn-ü zan besleyeceksin, tecessüs etmeyeceksin, mazeretini kabul edeceksin. Böyle olursa muhabbet olur. Yâni muhabbet iyice böyle oluyor. Demek ki, aklın icabı bu...

Büyüklerimizden de, el-hamdü lillâh bunu gördük. Yâni Hocamız meselâ ahirete irtihal etti, e otuz bin diyorlar, kırk bin diyorlar, insan toplanmış cenazesine. İstesen toplayamazsın o

kadar insanı. Yâni muhabbet olmasa, insan tâ Anadolu'nun öteki şehrinden kalkıp buraya gelir mi? Daha bir-iki gün daha vakit geçseydi, bütün Türkiye gelecekti İstanbul'a...

Neden? E ne yaptı bu Hoca? Eh işte kimsenin işine karışmadı; güzel şeyler söyledi, insanları hakka davet etti, doğruyu söyledi. Elinden geldiği kadar iyilik yaptı, ziyaret etti... Yâni muhabbeti artırıcı işler yaptı.

El-hamdü lillâh, her gün hatimler okunuyor, dualar ediliyor, zikirler yapılıyor, Hatm-i Hàcegânlar yapılıyor, ruhuna sevaplar gönderiliyor. Defterine sevaplar yazılıyor.

O bizim hocamız değil mi? Hocamız. Talebe hocaya ne yapar? Uyar. Hocası nasıl yaptıysa, öyle yapmağa çalışır. O halde, biz de kendimizi sevdirmeğe çalışacağız.

Kaş çatıklığında, kavgada, gürültüde fayda yok ki. Kızgınlıkta bile fayda yok. Yâni insan birisine kızarsa, kızgınlık asittir, insanın içini eritir. Birisine kızarsın, sinirlenirsin, hasta olursun. Başlar miden ağrımağa. E canım niye? İşte mideyle ilgilidir. Sen kızdığın zaman, sinirlendiğin zaman başlar miden ağrımağa. Heyecanlanırsın, gaz yapmağa başlar miden. Yâni, insanın kendi sıhhatine bile zararı vardır.

Onun için, bu sevgi yolunu el-hamdü lillah Peygamber Efendimiz tavsiye etmiş. Bir ibadet şuuru ile, Peygamber Efendimiz'in sünnetine ittiba arzusu ile, bu sevgiyi aramızda yayalım! Türkiye'ye yayalım, dünyaya yayalım inşâallah! İnsanlar birbirlerini sevsin. Ne olur yâni? Düşmanlıktan şimdiye kadar ne olmuş?

b. Herkese İyilik Yapmak

Diğer hadis-i şerif. Aşağı yukarı meal bakımından benziyor birbirlerine:[68]

رَأْسُ الْعَقْلِ بَعْدَ الدِّينِ، التَّوَدُّدُ إِلَى النَّاسِ؛ وَاصْطِنَاعُ الْخَيْرِ إِلَى

---

[68] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.256, no:8062; Hz. Ali RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.18, no:5174; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.60, no:12558.

كُلِّ بَرٍّ وَفَاجِرٍ (هب. عن علي)

RE. 287/8 (*Re'sü'l-akli ba'de'd-dîni, et-teveddüdü ile'n-nâs; ve'stınâu'l-hayri ilâ külli berrin ve fâcir.*)

Hazret-i Ali Efendimiz'den rivâyet edildiğine göre, Peygamber Efendimiz bir keresinde şu tarzda buyurmuş ki:

(*Re'sü'l-akli ba'de'd-dîn*) "Dinden sonra aklın başı..." "Allah'a imandan sonra" diye geçmişti deminki hadis-i şerifte, burada, (*ba'de'd-dîn*) "dinden sonra" buyuruyor. Yâni insan dindar olduktan sonra, iman meselesini halletmiş, dindar bir kimse olmuş, ondan sonra aklın başı nedir?

(*Et-teveddüdü ile'n-nâsi*) "İnsanlara kendisini sevdirecek şekilde davranmak, insanların sevgisini ne yapıp yapıp kazanmaktır."

Sonra? (*Ve'stınâu'l-hayri ilâ külli berrin ve fâcir*) "Her iyi ve fâcir kimseye, yâni ister iyi olsun, ister kötü olsun, herkese hayır yapmaktır."

Allah Allah! Rasûlüllah SAS Efendimiz'in sözü, Hazret-i Ali Efendimiz rivayet ediyor.

Şimdi meselâ, memleketimizde bir sünnî alevî kavgası var. İşte Hazret-i Ali Efendimiz rivayet etmiş. Bak Rasûlüllah SAS Efendimiz ne diyor:

(*Ve'stınâu'l-hayri ilâ külli berrin ve fâcirin*) "Hem fâcir kimseye, hem iyi kimseye, hepsine hayır yapmak. Yâni, hayrı ille iyi kimseye yapmak demiyor; fâciri, günahkârı da zikrediyor. Filanca adam kusurlu, günahkâr... Yâhu, ona da hayır yap!

Tabii hayırların en büyüğü, faciri de fıskından, fücurundan çevirip hayra getirmektir. O da en büyük hayırdır. Demek ki mü'minin kârı, mü'minin işi hayır yapmak olacak. Karşısındaki ya bilir, ya bilmez. İster bilsin, ister bilmesin.

"—Ben onun için yapmıyorum ki, ben Allah için yapıyorum! Bilsin diye yapmıyorum, teşekkür etsin diye yapmıyorum." diyecek.

Hazret-i Ali Efendimiz'in ayetlere geçmiş menkıbesidir:

إِنَّمَا نُطْعِمُكُمْ لِوَجْهِ اللهِ لاَ نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلاَ شُكُورًا

(الإنسان:٩)

(*İnnemâ nut'imüküm li-vechi'llâh*) "Biz sizi Allah rızası için doyuruyoruz. Şu çektiğimiz ziyafet, verdiğimiz gıda Allah rızası içindir. (*Lâ nürîdü minküm cezâen ve lâ şükûrâ*) Biz sizi böyle yemek yedirdik diye mükâfat veya teşekkür beklemiyoruz." (İnsan, 76/9) derler.

Demek ki hayır yapacak, o teşekkür etsin veya etmesin, yürüyüp geçecek. Müslümanın kârına, işine bak! İşi teşekkür beklemeden, karşılık beklemeden iyilik yapmak... Çünkü Allah için yapıyor. O ister teşekkür etsin, ister etmesin.

Eskiler ne demişler:

"—İyilik yap, istersen denize at; balık bilmezse Hàlik bilir."

Balık bilmesin. Ama iyilik meselâ, şöyle denize atılan, elle tutulur bir şey bile olsa, onu balık bilmese bile Hàlik bilmiyor mu? Allah-u Teàlâ Hazretleri görmedi mi bu yaptığın hayrı?

Öyle insanlar varmış ki, hayrı hasenâtı gece yaparlarmış. Kim olduğu belli olmasın diye, geceleyin karanlıkta sokağa çıkıp sadakasını öyle verirmiş. Kendisi tanınmasın diye. Hırsızlar hani geceleyin çıkar ya görünmemek için, iyilik yapan şahıs sadaka vermeğe gece çıkarmış. Geceleyin verirmiş ki, bilinmesin.

Gösteriş, dinde büyük bir hastalıktır; riyâ denilir, süm'a denilir. İşte bu, gösterişe karşı tedbir oluyor. Gösteriş olmasın, riyâ olmasın, sadece Allah bilsin diye, sessizce getirip verivermek... Adı bilinmesin.

Kimisi de meselâ yazdırıyor, şu hayrı filanca yaptırmıştır filan... Adı tabii anılsın, Fâtiha gönderilsin filân diye yapıyor ama... Biz Ankara'da mahallemize bir cami yaptıracaktık. Dediler ki:

"—Susuz Köyü'nde bir hacı teyze varmış, tarlalarını satmış, çok parası varmış. Gidin belki o size yardım eder."

Biz de cami yaptırmak için, bir türlü para bulamıyoruz. Ondan sonra, kuvvetli bir kadroyla gittik. Filanca vaizi aldık, falanca şahsı aldık, filanca şahsı aldık, izin istedik, evine ziyarete gittik

köye. Bir hacı teyze... Başörtülü, yaşlı bir teyze karşıladı bizi. Şimdi bizim vaiz arkadaş dedi ki:

"—Hacı teyze bak bu dünya hayatı fânîdir, paralar pullar hayır yapsın diye geliyor, gidiyoruz. Bu fırsatı kaçırmamak lâzım! İşte bizim de mahallemizde bir cami yapılacak. Sen hayır yapacakmışsın diye duyduk. Gel bu hayır parandan bir miktarını, bizim şu camimizin yapılmasına harca, ver... İtersen caminin adına senin adını koyalım, adını verelim camimize..." filan deyince;

"—Ben ne isim isterim, ne anılmak isterim, ne teşekkür isterim. Hiç bir şey istemem!" dedi.

Sessiz sedâsız hayrını yaptı, geçti gitti. Yâni, ad bile istemiyorum dedi. Ne güzel! Demek ki, İslâm ahlâkı insanların içine yerleşince ne güzel oluyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri milletimizi, cemiyetimizi bu güzel ahlâktan uzak etmesin... Hepimize bu güzel ahlâkın güzelliklerini idrak nimetini versin... Hallerimizi asil eylesin... Güzel haller nasib eylesin... Mes'ud, bahtiyar eylesin dünyada ahirette...

Bütün eski büyük mutasavvıfların hayatları incelenirse, bu muhabbet bahsine ait çok şeyler görünür. Meselâ, Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî... Şu kadar cilt Mesnevî yazmış. Meselâ Yunus Emre, meselâ Eşrefoğlu Rûmî, meselâ Erzurumlu İbrâhim Hakkı... Hepsi baştan aşağıya en çok kullandıkları kelime muhabbettir, aşktır, sevgidir. Bu sevgiyi inşâallah öğrenelim!

Sevginin öğrenilmesi de kolay değil. Sevmeyi de insan herhalde kolay öğrenemiyor. Çünkü sevmeyi bilemiyoruz. Halkımız bir türlü sevmeyi bilmiyor. Hadiselerden belli. Sevmeyi de öğrenmek lâzım!

Tasavvufta meselâ, sevgi için tedbirlerden birisi nedir? Meselâ, ilkönce mürşidini sever şahıs. Ondan sonra, mürşidini sevmekten Rasûlüllah'ı sevmeğe geçer. Rasûlüllah'ı sevmekten Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin sevgisini hazmeder, idrak eder hale gelir. Derece derece, öyle yükselir.

Bu sahada söylenecek söz çok ama, àrife tarif gerekmezmiş, bu kadarıyla iktifa edelim!

c. Bazı Kötü Huylar ve Bölgeler

Diğer hadis-i şerif:[69]

رَأسُ الْكُفْرِ نَحْوَ الْمَشْرِقِ ؛ وَالْفَخْرُ وَالْخُيَلاءُ فِي أهْلِ الْخَيْلِ وَ الْإبِلِ ؛ وَالْفَدَّادِينَ أهْلِ الْوَبَرِ ؛ و السَّكِينَةُ فِي أَهْلِ الْغَنَمِ

(مالك ، خ. م. عن أبي هريرة)

RE. 287/9 (*Re'sü'l-küfri nahve'l-maşrik; ve'l-fahru ve'l-huyelâu fi ehli'l-hayli ve'l-ibili, ve'l-feddâdîne ehli'l-veber; ve's-sekînetü fî ehli'l-ganem*)

Peygamber ASS Efendimiz, Ebû Hüreyre RA'dan rivâyet olunduğuna göre buyurmuşlar ki:

"—Küfrün başı şark tarafındandır, şark tarafındadır."

Hocamız açıklamasında, şerhinde, "Buradaki küfür, küfrân-ı ni'met mânâsına" diyor. Yâni, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kendisine vermiş olduğu nimetin kadr ü kıymetini bilmeyip, gàfilâne davranmak. Küfrân-ı nimet diyoruz ya, kendisinin elindeki nimetin kadr ü kıymetini idrakten aciz. Vereni düşünüp de ona göre, ona karşı teşekkür duygusu, şükür duygusu, şükran duygusu beslemekten aciz olmak, küfrân-ı ni'met. Bu şark tarafındadır demiş.

"Övünmek ve tekebbür, kurum satmak, çalım satmak, kurulmak, övünmek at, deve ve öküz sahiplerindedir." Bu çeşit hayvanların sahipleri olan kimselere, *ehlü'l-veber* deniliyor. Yâni, sürü besleyip de çok çok sığırları var, develeri var... İşte bunlarda övünme ve çalım satma çok olur.

(*Ve's-sekînetü fî ehli'l-ganem*) "Sükûnet, tevâzu da koyun sahiplerinde olur." buyuruyor Peygamber Efendimiz.

---

[69] Buhàrî, *Sahîh*, c.III, s.1202, no:3125; Müslim, Sahîh, c.I, s.71, no:85. İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.II, s.970, no:1743; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.418, no:9401; Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.201, no:574; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XI, s.226, no:6340; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.III, s.64, no:1812; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.175, no:30858.

Tabii bu, Medine-i Münevvere'nin çevresine göre. Demek ki, oranın umûmiyetle şark tarafına düşen kısımlardan, o bedevî dediğimiz çöl ahalisi, o deveciler, sığır eti yiyenler vs... Demek daha biraz bir şeymiş. Bu koyun sahiplerinden maksat da, Yemenlilerdir deniliyor. Ufacık tefecik, mütevâzı kimseler oluyor. Onu o tarzda beyan eylemiş Peygamber Efendimiz.

Tabii bu küfür, şark tarafında olmasına dair uzun izahat vermiş müellif:

"—Meselâ, İslâm tarihinde görünen fitnelerin çoğu, bu şark tarafından çıkmıştır. Hatta kıyametin kopmasından evvel olacak Deccal vs. fitneler gene şark tarafında olacak." diyor.

Oralara da bir işaret edip geçiyor.

d. İslâm, Namaz ve Cihad

Muaz ibn-i Cebel RA'dan rivâyet olunan bu hadis-i şerifte, Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuş:[70]

رَأْسُ هٰذَا الْأَمْرِ الْإِسْلاَمُ ، وَمَنْ أَسْلَمَ سَلِمَ ، وَعَمُودُهُ الصَّلاَةُ ، وَذِرْوَةُ سَنَامِهِ الْجِهَادُ ، لاَ يَنَالُهُ إِلاَّ أَفْضَلُهُمْ (طب. عن معاذ)

RE. 287/10 (*Re'sü hâze'l-emri el-islâmü, ve men esleme selime, ve amûdühû's-salâtü, ve zirvetü senâmihî el-cihâdü, lâ yenâlühû illâ efdalehüm*)

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:

(*Re'sü hâze'l-emri el-islâmü*) "Bu işin başı İslâm'dır." Bu iş dediği, yâni iman meselesi, Peygamber Efendimiz'in insanlara getirmiş olduğu tebligat. Bunun başı İslâm'dır demek ne demek? Yâni ilk başlangıcı:

أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلٰهَ إِلاَّ اللّٰهُ ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ .

---

[70] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XX, s.55, no:96; Muaz ibn-i Cebel RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.13, no:22; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.608, no:1621.

(*Eşhedü en lâ ilâhe illal'lah, ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve rasûlühû*) demektir.

Allah'ın varlığını, birliğini kabul etmektir. Peygamber ASS Efendimiz'in insanlara elçi olarak Allah tarafından gönderilmiş bir zât-ı muhterem olduğunu kabul edip, ona tabi olmaktır. Bu sözü ifade etmektir. Böyle başlar bu iş. Adım böyle atılır.

Sonra? (*Ve men esleme selime*) "Kim böyle yaparsa selâmet bulur." Kim Allah'ın varlığını kabul eder, Rasûlüllah'ın hak peygamber olduğunu kabul eder de, kendisini Allah'ın emirlerine, iradesine teslim ederse, selâmet bulur. Allah'a inanan, Rasûlüllah'a tâbi olan selâmet bulur. Neden? Çünkü İslâm zaten saadet vesîlesidir. Yâni insanlara bu dünyanın ve ahiretin saadetinin yollarını göstermek için Allah tarafından gönderilmiştir İslâm.

İslâm dini nedir? İnsanlara yaşayışın ve ölümden sonraki hayatın bahtiyârlığının çarelerini, yollarını gösteren sistemdir. İslâm budur. Zaten saadetin yolunu göstermek için gelmiştir. Sen kabul edersen İslâm'ı, kurtulursun.

Allah-u Teàlâ Hazretleri İslâm'ın emirlerinde, yâni İslâm vasıtasıyla bize tebliğ ettiği emirlerde, neslin selâmetini, insanın canının selâmetini, malının selâmetini, ruhunun selâmetini kasdetmiştir. Yâni bu dinin emirleri bunları korumağa matuftur. Mal telefi yoktur, can telefi yoktur, ruhu muazzeb edecek şeyler yoktur. Bunun gayesidir, iki cihanın saadetini vermek. Kim bunu kabul ederse, kurtulur.

"—Doğru mu, yâni böyle olmuş mu?"

Evet! 1400 senelik tarihe bakarsanız insanlar ne zaman tam müslüman olmuşlarsa, o zaman tam mes'ud olmuşlar. Ne zaman yan çizmişlerse, ne zaman uzaklaşmışlarsa, o zaman sıkıntıya düşmüşlerdir.

Çünkü bizim dinimiz işe vücut temizliğinden, beden temizliğinden; ondan sonra kalp temizliğinden, ondan sonra bulunduğu yerin temizliğinden, çevrenin temizliğinden, ahlâkın temizliğinden başlıyor. Serâpâ, baştan aşağıya temizlikle gidiyor İslâmiyet.

Dişini fırçalıyorsun, dişin temiz oluyor, ağzın temiz oluyor. Sakalını, saçlarını, belirli usullere göre tıraşlıyorsun. Vücudunun terini, kirini, pasını gusledip yıkanıp temizliyorsun, abdest alıp temizliyorsun... Ruhunun rahatsızlıklarını ibadetlerle, namazlarla, oruçlarla tedavi ediyorsun, temizliyorsun... Her şeyin temiz olsa, seccaden kirli olsa olmaz. Seccadeni temiz tutuyorsun, evini barkını temiz tutuyorsun. Çamaşır yıkamanın bir usulü âdâbı var.

Geçen gün Vâlide Hanım anlattı: Hocamız Rh.A ile ilk evlenmişler, çamaşır yıkarken gelmiş başına, dikilmiş. Demiş ki:

"—Bak! Sana ihtar ediyorum. Ben hocayım. Bütün cemaatin vebâli senin çamaşır yıkayış tarzındadır. Çamaşır yıkayış şekline aman dikkat et!" demiş.

Çünkü çamaşır yıkamanın da bir inceliği var. Al çocuğun bezlerini, getir kocanın çamaşırlarını, yan yana koy... Temizleme mi oldu, kirletme mi oldu? Yâni, bez temizlendi de elbise kirlendi. Olmaz ki! Hepsinin ayrı ayrı yeri olacak, şekli olacak, şartlanması olacak. Yıkamanın usûlü olacak. İslâmiyet böyledir.

İslâm'a göre tavuk yiyeceksin... Eskiler bir hafta hapsederlerdi tavuğu, olur olmaz gıdayı yemesin diye. Keseceği tavuğu önceden nezarete alırdı, başlardı yedirdiği şeye dikkat etmeğe... Neden? Temizlik, yediği şeyler vücuduna intikal etsin diye. Çünkü salıverilen tavuk önüne ne gelirse yer. At pisliğini yer, başka şeyi yer filan... Onun için hapsederlerdi tavuğu, Olur olmaz gıdayı yedirmezlerdi. Tavuğun temizliğine bile dikkat ediyor. Sonra hayvan kesecek... Kesişine dikkat eder, pişirmesine dikkat eder.

Hâsılı hepiniz de iyi bilirsiniz, bu hususta kimse itiraz edemez, dost da düşman da itiraz edemez ki, İslâmiyet serâpâ, baştan aşağıya, el-hamdü lillah temizliktir, rahatlıktır, huzurdur, saadettir. İyi bir müslüman kale gibi olur el-hamdü lillâh, hiç bir hadise seni yıkamaz. Allah'a sapsağlam inanırsan, sapasağlam yaşarsın, mes'ud, bahtiyar yaşarsın.

Tarih kitaplarını okudum; insan meselâ, çok parası olduğu zaman, çok hizmetçisi olduğu zaman, yorulmadığı zaman çok yaşar gibi düşünür kendisi, değil mi? Yâni param olsa, etrafımda hizmetçiler olsa, balla kaymakla beslensem, hiç yorulmasam, her

işimi başkası yapsa çok yaşarım... Böyle olmamış. Tarihte de böyle olmamış, bu gün de öyle değil. Meselâ, Amerika'da milyonerler üzerinde inceleme yapmışlar, elliden evvel gidiyormuş. Elli yaşına gelmeden gidiyor.

Eskiden de meselâ Osmanlı padişahlarının hayatlarını inceleyin, çoğu böyle kırk beş, kırk sekiz, kırk yedi filan... O yaşlarda gidiyor. Yâni elliyi geçeni az. Kânûnî biraz 66 yaşına kadar yaşamış galiba...

Ama ulemâyı inceleyin, hakiki din alimlerini inceleyin! Doksan yıl yaşamış, yüz yıl yaşamış, yüz on yıl yaşamış, bembeyaz sakallı, pir-i fânî olmuş... Neden? İslâm'ı, müslümanlığı yaşıyor, her şeyiyle yaşıyor. Evinde, barkında, münasebetlerinde, hayatını idame ettirmek için yapmış olduğu çalışmalar, faaliyetlerde İslâmiyet'i her yerde hakim kılıyor. Yaşamış doksan sene, yüz sene, yüz on sene, yüz yirmi sene... Çok yaşamışlar.

Demek ki, İslâm böyle... (*Men esleme selime*) "Kim müslüman olursa selâmete erer, sâlim olur. Her türlü dünyevî, uhrevî sıkıntıdan sâlim olur." diyor Peygamber Efendimiz. Tarih de böyle diyor, biz de buna şehadet ediyoruz.

وَعَمُودُهُ الصَّلاَةُ،

(*Ve amûdühû es-salâh*) "Müslüman oldun, selâmet yoluna girdin." Bu işin amûdu, amud demek Arapçada direk demek. *İmâd* veya *amud*; meselâ, bir çadırın ortasında bir direk olur, bütün çadırın bezi, şeyi ona dayanır. O direk kırılsa çöker çadır. Çekiversek o direği, çöker. İslâm'ı bir çadıra benzetecek olursak, onun orta direği, o çadırı ayakta tutan, o yapıyı, o beyti ayakta tutan şey nedir? Namazdır. (*Ve amûdühû es-salâtü*) "İslâm'ın direği namazdır."

Başka bir hadis-i şerifte:[71]

---

[71] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.39, no:2807; Hz. Ömer RA'dan. Deylemî. *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.404, no:3795; Hz. Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.442, no:18889, 18891; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.608, no:1621.

اَلصَّلاَةُ عِمَادُ الدِّينِ (هب. عن عمر ؛ الديلمي عن علي)

(*Es-salâtü imâdü'd-dîn*) "Namaz dinin direğidir." buyrulmuştur.

Ne demek yâni? Namaz kılmazsan çadır yıkılır; içinde durulmaz, yaşayamazsın.

"—Efendim ben müslümanım..."

Namaz kıl! Namaz kılmazsan İslâm'ın binası, yapısı ayakta durmaz. Çökerttin. Namaz kılmıyorsun. Neden? Seni beni yaratan, kâinâtı yaratan Allah-u Teàlâ Hazretleri seni beni, benden senden daha iyi biliyor da ondan. Bize tedbir olarak, çare olarak, bizi muhafaza etmek için, korumak için namazı çare olarak emretmiş. Yâni, namaz bizim için lâzım!

Allah-u Teàlâ Hazretleri kâinattan müstağnî... Ol dedi, var oldu. Ne kıymeti var? Olma derse yok olacak. Sen ibadeti istersen bin rekât kıl, istersen yüz bin rekât kıl, istersen bütün ömrünü ibadetle geçir; istersen bütün ömrünü küfürle geçir. Allah'a bir ziyanı var mı? Faydası var mı? Yok. Sen kimsin? Aciz, naçiz bir yaratıksın. İstersen kâfir ol, istersen müslüman ol.

وَاللّٰهُ الْغَنِيُّ وَأَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ (محمد :٣٨)

(*Va'llàhu'l-ganiyyü ve entümü'l-fukarâ'*) [Allàh-u Teàlâ zengindir, siz ise fakirsiniz.] (Muhammed, 47/38)

Allah-u Teàlâ müstağnîdir, biz muhtacız.

فَإِنَّ اللّٰهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ (آل عمران:٩٧)

(*Feinne'llàhe ganiyyün ani'l-àlemîn*) [Muhakkak ki Allah, bütün alemlerden müstağnidir.] (Âl-i İmrân, 3/97) Bütün kâinâtın hepsi kâfir olsa, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin azametinden bir zerre noksanlaşmaz. Hepsi mü'min olsa, hepsi güzel ibadet etseler, bir zerre ilave olmaz. Ne hükmü var aciz naçiz mahlûkatın ki, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin azametine tesiri olsun.

‘—E pekiyi bütün bu ibadetler, taatler, emirler, yasaklar?”

İşte bütün bu emirler yasaklar, senin benim faydama… Sen namazı kılacaksın da, günde beş vakit farzları kılacaksın, nafileleri kılacaksın, İslâm’ın ayakta duracak, müslümanlığın devam edecek. Yoksa, sen namazı kılmazsan...

“—Efendim zevk alamıyorum...”

Alamazsın tabii. Hadi beş yaşındayken, yedi yaşındayken taklitle kılıyordun bu namazı. Geldin kırk yaşına, elli yaşına, altmış yaşına... Hâlâ taklit olur mu? Ne zaman olgunlaşacaksın? Şu namazın *Allàhu ekber*’i ne demek, *Sübhàna’llàhı* ne demek, *El-hamdü lilâh*’ı ne demek, secdesi ne demek, rükûsu ne demek hâlâ anlayamadın mı? İnsan zevkten mum gibi erir. İdrak etse, gözyaşlarını tutamaz, ağlaya ağlaya dizleri ıslanır insanın namaz kılarken.

Ama bu üzüntü ağlaması değil. Mânevî lezzetlerin, tatların insana verdiği tesir ile, dizleri ıslanır insanın anlasa namazı.

“—Neredesin?”

“—Huzur-u Rabbü’l-àlemîn’deyim! Beni yaratan Mevlâmın, halikımın; beni her gün rızıklandıran, bana hayat veren, beni yaşatan, nefes aldıran, nefes verdiren, el-hamdü lillah müslüman kılan, her an ayrı bir lütfuyla bana tecellî eden Mevlâmın huzuruna geldim şimdi, onun karşısında el pençe divan duruyorum.” diye.

“—Buyur yâ Rabbi, sana itaate, hürmetimi arza geldim!” diyorsun, “*Allàhu ekber!*” diyorsun. “Başka şeylerin ne kıymeti varmış, hepsini geride bıraktım.” diyorsun. “En büyük olan Allah’tır.” diyorsun, “Kimseden korkmam; sadece Allah var en büyük olan, sadece onun önünde eğilirim!” diyorsun. “Hamd olsun ona, verdiği nimetlere, azametine, ululuğuna, kâmilliğine, evsâfının âlîliğine...” diyorsun.

Yâni, hâsılı insan şu namazı doğru dürüst kılsa, din ayakta durur. Ama hâlâ taklittesin! Ne zaman bu taklitten tahkike geçeceğiz?

Demek ki, namaz dinin direğidir. Ahirette de yakamıza ilk namazdan yapışacaklar:

“—Gel bakalım, namazı ne yaptın?” diye soracaklar.

"—Neden?"

Namaz dinin direği de ondan.

"—Kıldın mı beş vakit namazı?"

"—Kılamadım, işim çoktu da..."

"—Ben seni ticaret yap diye mi gönderdim? Ben seni eğlen diye mi gönderdim? Ben sana, benim buyruklarımı tut, imtihanı kazan diye elçi göndermedim mi? Benim azabımdan, benim mükâfâtımdan seni haberdâr etmediler mi? Ahirette şu başına gelecekleri önceden söylemediler mi ey kulum sana?"

"—Söylediler ama, yâ Rabbi dinlemedim. Bir duydum medhini ama, onlara gerici dedim, kendimi daha doğru yolda sandım, kendimi ileride sandım, kendimi iyi bir şey yapıyor sandım..."

Estaizü bi'llâh:

قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالاً . الَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا (الكهف:١٠٣-١٠٤)

(*Kul hel nünebbiühüm bi'l-ahserîne a'mâlâ*) "Amelce en çok ziyanda olanları sana bildireyim mi, size bildireyim mi? (*Ellezîne dalle sa'yühüm fi'l-hayâti'd-dünyâ*) Dünya hayatında bütün yaptıkları işler, faaliyetler sapık, yanlış istikamette, ters; (*ve hüm yahsebûne ennehüm yuhsinûne sun'â*) hâlâ sanıyorlar ki doğru bir şey yapıyoruz." (Kehf, 18/103-104)

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ لاَ تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ قَالُوا إِنَّمَا نَحْنُ مُصْلِحُونَ. أَلاَ إِنَّهُمْ هُمُ الْمُفْسِدُونَ وَلَكِنْ لاَ يَشْعُرُونَ (البقرة: ١١-١٢)

(*Ve izâ kìle lehüm lâ tüfsidù fi'l-ardi kàlû innemâ nahnü muslihûn*) "'Yâ etmeyin, eylemeyin, yeryüzünü fesada vermeyin, karışıklık çıkartmayın, bozmayın şu cemiyetin nizamını!' deniliyor kendilerine; (*kàlû innemâ nahnü muslihûn*) 'Biz ıslah edicileriz!' diyorlar. (*Elâ innehüm hümü'l-müfsidûne ve lâkin lâ yeş'urûn*) Âgâh ol, mütenebbih ol ki, asıl ifsad ediciler onlardır, ama

bilmiyorlar." (Bakara, 2/11-12)

Bakara Sûresi'nin ilk ayetleri, ilk sayfaları. *Elif-lâm-mim*'in arkasındaki... İlk önce bize bunları ihtar ediyor. Bak demek ki hakiki ıslahçı ile, hakiki ıslah eden ile, ıslah ediyorum derken fesada veren belli olsun diye, Kur'an-ı Kerim'in başına gelmiş bu ayet-i kerime. Kim fesatçı, bilinecek...

Yazık, çok acırım... Kendisini doğru yolda sanıyor, sapık, sapıtmış, cehenneme doğru yuvarlanarak gidiyor.

"—Gel, o tarafa gitme!" dediğin zaman; hâlâ:

"—Benim gittiğim yol doğru!" diyor.

"—Yanlış! Cehenneme doğru yuvarlanıyorsun..."

"—Yok, sen yanlışsın, ben doğru yoldayım. Sen terssin!" diyor.

Evet, tersim ama sen ters yolda gittiğin için sana tersim ben. Tabii sana göre tersim ama benim gittiğim yol el-hamdü lillâh hadise dayanıyor, tarihe dayanıyor, akla dayanıyor, mantığa dayanıyor, fenne dayanıyor, teknolojiye dayanıyor...

Ben el-hamdü lillah sapasağlam gidiyorum. Hem mes'udum, hem bahtiyârım, hem rahatım, hem huzur içindeyim, hem de etrafımdaki insanlara faydam dokunuyor, el-hamdü lillâh... Yediriyorum, içiriyorum, şen şakrak tatlı bir ömür geçiriyorum, gidiyorum.

Ya sen ne yapıyorsun? Kavga, gürültü, mücadele, çekişme, sıkıntı, vur kır... Ondan sonra, *ilâ cehenneme zümerâ…*

[Ne kendi eyledi rahat,
Ne halka verdi huzur;]
Yıkıldı gitti cihandan,
Dayansın ehl-i kubùr.

[Ne kendi rahat etti, ne etrafındakilere huzur verdi; yâni herkese illallah ettirdi.] "Dünyadan gitti bakalım, yanındaki kabirdeki arkadaşları tahammül etsinler!" denilecek bir durum.

Hâsılı demek ki, ahirette de ilk sorulacak olan namazdır. Yakasına yapışacaklar insanın,

"—Gel bakalım kulum. Sen mü'min miydin?"

"—Mü'mindim."

"—Namazı kıldın mı?"

İlk önce namazdan soracaklar. Bizden söylemesi. Size de bu nasihate göre namazlarınıza dikkat etmek, namazın ruhunu ihmal etmemek; namazın Allah'a yaklaşma, huzuruna çıkma olduğunu idrak etmek, güzelce kılmak düşüyor.

Sonra neymiş?

وَذِرْوَةُ سَنَامِهِ الْجِهَادُ ، لاَ يَنَالُهُ إِلاَّ أَفْضَلُهُمْ .

(*Ve zirvetü senâmihî el-cihâd*) "Bu dinin zirvesi, böyle bir tepe noktası var, hörgücü var, hörgücün en yüksek noktası, zirvesi cihaddır."

Cihad ne demek? *Cihad*, cehd sarf etmek, uğraşmak demek. Ter dökmek, alnından insanın ter damlaması demek, cehd sarf etmek demek. Kime karşı? Düşmana karşı, şeytana karşı, nefse karşı, her şeye karşı... Yâni, insanın burnundan ter damlamadan, cennet yok. Oturduğu yerden, rahat rahat cennet yok.

"—Ya nasıl var?"

Uğraşacaksın, didineceksin, çalışacaksın, çabalayacaksın:

وَأَنْ لَيْسَ لِلإِنسَانِ إِلاَّ مَا سَعَى. وَأَنَّ سَعْيَهُ سَوْفَ يُرَى

(النجم:٣٩-٤٠)

(*Ve en leyse li'l-insâni illâ mâ seà. Ve enne sa'yühû sevfe yürâ*) "İnsanoğluna sa'y ü gayret sarf ettiği husustan başka hiç bir şey verilmez. Neye gayret sarf etmişse, neye uğraşmış, didinmiş, çabalamış, terlemişse, o eline geçecek. Neye çalışmışsa, onun karşılığını muhakkak görecek. (Necm, 53/39-40)

Cihad... Cihadın mâlûm şekli: Bizim bir memleketimiz var, vatanımız var el-hamdü lillâh... Ecdadımız canını vermiş, biz de veririz. Ne diye düşmana vereyim, kaptırmam. Canımı veririm, vatanımı vermem. Malımı da vermem, vatanımı da vermem. Mal da aziz, can da aziz, namus da aziz, vatan da aziz; ölürüm vermem. Hele bir gelsin!

.

Cihad çok sevaplı, çok kıymetli, çok önemli, çok lüzumlu, çok zarûrî, çok mecbûrî bir ibadettir. Cihad olmadığı zaman, İslâm söner, müslümanlar mahvolur. Müslümanların hakları alınır, ülkeleri çiğnenir, hürriyetleri elinden gider, toprakları paylaşılır; her türlü şey olur.

Ne olması lâzım? İnsanın cihad duygusuna sahip olması lâzım! Yâni, "Benim haklarım var, ben bu haklarımı korurum, bu haklarımı çiğnetmem! Ben Rabbimin kuluyum, Rabbime kulluğu güzel yaparım. Bu kulluğumun önüne kim çıkarsa, kim engel olursa, kim beni bağlamak, hürriyetimi kısıtlamak isterse, ben buna razı olmam!" demek lâzım!

Şairin bir sözü hoşuma gider:

Hàzır ol cenge, eğer ister isen sulh ü salâh!

İnsan cenge, cihada hazırlıklı olacak. Hazırlıklı olduğu zaman, düşman korkar, düşman cayar. Hazırlıklı olmak caydırıcı olur. Düşman caydığı için saldıramaz veya, "Aman onlara bulaşmayayım, onlarla uğraşmayayım; çünkü onlar kuvvetli, silahlı, orduları büyük, gelişmiş; ölümden korkmaz insanlar, gözü pek insanlar..." diye korkar.

Ama pısırık oldu mu, korktuğunu anladı mı, korkan insanın dalına binerler, omzuna binerler, ensesine binerler, boyna ezerler. Korkak oldu mu bir insan, korkunun ecele de faydası yok, başka bir şeye de faydası yok... Korktuğu zaman, sonuç hakların çiğnenmesi, hürriyetlerin gitmesi olur.

Şeytan da bizim düşmanımızdır. İnsanın önünden, ardından, sağından, solundan gelir; onu yoldan çıkarmaya çalışır. Fakat şeytanın insana doğrudan doğruya yaptırım gücü yoktur. Ayet-i kerimede:

إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَلٰى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ

(النحل:٩٩)

(*İnnehû leyse lehû sultànün ale'llezîne âmenû ve alâ rabbihim yetevekkelûn.*) "Gerçek şu ki, iman edip de Rablerine hakkıyla tevekkül edenler üzerinde, onun bir hakimiyeti yoktur." (Nahl, 16/99) buyrulmuştur. Sadece telkin gücü vardır. Yapan nefistir. Binaen aleyh, nefsin de karşısına çıkmağa dikkat edelim!

Nefis insanın en büyük düşmanıdır:[72]

أَعْدٰى عَدُوِّكَ نَفْسُكَ الَّتِي بَيْنَ جَنْبَيْكَ .

(*A'dâ adüvvüke nefsüke'lletî beyne cenbeyke*) "Senin en büyük düşmanın, iki yanın arasındaki nefsindir." buyrulmuştur.

Neden? İçinden arzular geliyor, yapıyorsun... İçinden arzular geliyor, günah işliyor; içinden arzular geliyor, suç işliyor; içinden arzular geliyor, cemiyeti altüst edecek işler yapıyor insan...

Tabii, nefsin karşısına çıkmak ayrı bir iş, uzun bir iş... Nefsin karşısına çıkmak, nefis terbiyesi dediğimiz bir eğitim istiyor. Yâni

---

[72] Beyhakî, *Zühdü'l-Kebîr*, c.I, s.359, no:355; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.
Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.408, no:5248; Harâitî, *İ'tilâlü'l-Kulûb*, c.I, s.35, no:32; Ebû Mâlik el-Eş'arî RA'dan.
Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.431, no:11263; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.143, no:412, 2144; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XVIII, s.270, no:19379.

Yunus Emre gibi, Mevlânâ gibi —Allah onlara rahmet eylesin, o evliyâullah büyüklerimizin şefaatine bizleri erdirsin— eğitim görmeyi gerektiriyor. Öyle bir mübarek zâtın dizinin dibinde insanın yetişip, nefsini yenmeyi öğrenmesi lâzım! Onun metodlarını öğrenmesi lâzım ve nefsi yenmesi lâzım! Çünkü nefsi yendiği zaman da, insan büyük sevaplar alıyor.

(*Lâ yenâlühû illâ efdalühüm.*) "Bu cihada herkes nâil olamaz, ancak müslümanların efdal olanları, faziletli olanları nâil olur.

....

Allah hepimizi kendi ind-i ilâhîsinde kadr ü kıymeti olan, kerim olan, itibarı olan sevdiği kullarından eylesin... Günah zilletine düşünmesin... İsyan, ma'siyet ve günahtan uzak eylesin... Eğer bulaşmış olduğumuz, alışmış olduğumuz kusurlar, günahlar varsa, onları hemen bırakmayı nasib eylesin... Tertemiz kul eylesin…

Huzuruna sevdiği, razı olduğu kullar olarak varıp, cennetiyle, cemâliyle müşerref olmayı; sonuç itibariyle sevdiği kul olarak cennetine girmeyi, cemâline ermeyi nasib eylesin... Cehenneme düşenlerden eylemesin, aziz ve sevgili kardeşlerim!

Fâtiha-i Şerîfe mea'l-besmele!

08. 02. 1981 - İskenderpaşa

06. ASIL GAYEMİZ

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.
Bi'smil'lâhi'r-rahmâni'r-rahîm.
El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayri halkıhî muhammedin ve alâ âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Muhterem cemaat-i müslimîn!

Caminizde misafir olarak bulunuyorum. El-hamdü lillâh namazı kıldık. Kısa birkaç söz söylememi istedi arkadaşlarım. Sizi yormayacak bir miktar, birkaç şey hatırlatacağım. Ondan sonra beraberce dua ederiz, dağılırız.

Sözüme bir kıssa ile başlayacağım. O kıssadan hisse alırız, ibret alırız inşâallah!

a. İbrâhim ibn-i Edhem'in Hikâyesi

Horasan'ın meşhur bir şehri var, Belh şehri. Şu Konya'daki meşhur Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî Hazretleri de o şehirdenmiş. Bu Belh şehrinde zamanın birinde, İbrâhim ibn-i Edhem isminde bir hükümdar yaşarmış. Babasının adı Edhem, kendisi İbrâhim adlı bir sultan.

Bir gece yatağına yatmış, henüz daha uykuya dalmadan, sarayının çatısında gürültüler duymuş. Tabii hükümdarın sarayının çatısında, hükümdarın uyuduğu yerde, yukarıda, tam uyuma vaktinde kim cesaret edebilir gürültü yapmaya? Seslenmiş:

"—Kimdir o yukarıda dolaşan, gecenin bu vaktinde gürültü yapan?" diye.

Yukarıdaki şahıs kimse, o da ona seslenmiş aşağıya doğru:

"—Devemi kaybettim de, devemi arıyorum." demiş.

Onun üzerine hükümdar bu sefer hem şaşırmış, hem kızgınlıkla:

"—Behey şaşkın! Deve çatıda mı aranır? Kaybolduysa deve bahçede aranır, tarlada aranır, sokaklarda aranır. Çatının üstünde deve olur mu?"

O öyle söyleyince, yukarıdaki şahıs da cevabı yapıştırmış:

“—Behey şaşkın! Allah-u Teàlâ Hazretleri de öyle atlas döşeklerin içinde, öyle nimetlerin içinde mi aranır? Öyle bulunur mu?”

Anlamış ki, yukarıda dolaşan bildiği insanlardan değil. Tabii sonra, bakmışlar yukarıda kimse yok. Epeyce düşündürmüş İbrâhim sultanı bu hadise… Sabahleyin üzüntülü ve düşünceli kalkmış. Beyleri her zamanki gibi toplanmışlar toplantı odasında, sağlı sollu askerler... O kadar ihtişamlıymış ki, önünden arkasından böyle işlemeli, altınlı gümüşlü asker, muhafızlar, böyle tantanalı askerler gider gelirmiş bir yere gideceği zaman. Toplantı salonunda böyle otururken, vezirler karşısında, takalar, beyler karşısında, askerler çepeçevre...

Bir aksakallı adam, heybetli adımlarla yürümüş yürümüş yürümüş, tâ hükümdarın yakınına kadar gelmiş, oturmuş bir yere... Herkes de hayret etmiş. Yâni bu yabancı buraya kadar nasıl girer? O kadar asker var, o kadar muhafız var, kapılar kapalı, bu asker buraya, bu kadar askerin içinden nasıl geçti de, bu adam böyle pervâsızca geldi? Hükümdara bir hürmet emâresi göstermedi, ondan sonra da otur demeden, geçti oturdu.

Hükümdar demiş ki:

“—Sen kimsin?”

“—Ben yolcuyum.” demiş.

“—Allah Allah! Ne arıyorsun burada?”

“—E burası kervansaray değil mi, konmaya geldim. Yâni yolcular nasıl hanlarda, otellerde dinleniyorlarsa ben de burada dinlenmeğe, mola vermeğe geldim.” deyince, demiş ki:

“—Burası kervansaray filan değil, benim sarayımdır.”

“—Yok! Burası kervansaraydır.”

“—Değildir.” deyince, sormuş:

“—Pekiyi senden evvel kimindi bu senin dediğin saray?”

İbrâhim sultan cevap vermiş, demiş ki:

“—Babamındı.”

“—E babandan önce kimindi?”

“—Dedemindi.”

“—E dedenden önce kimindi?”

“—Filanca şahsındı.”

O zaman demiş:

“—Onlar nereye gittiler? Hani onlarındı onlar nerede şimdi?”

“—Onlar göçtüler.”

“—E birisinin gelip oturduğu, ötekisinin gittiği, göçtüğü yer kervansaray değildir de nedir?” demiş.

Ondan sonra gene kaybolmuş, gitmiş.

O zaman, hükümdarın aklı daha beter karışmış. Geceleyin böyle bir şey duydu, gündüz böyle bir hadiseyle karşılaştı.

“—Hadi biraz gönlümüz açılsın, hazırlık yapın, atları hazırlayın, av malzemesini hazırlayın, biraz avlanalım da, şu sıkıntım dağılsın.” demiş.

Rivayete göre ava gitmişler, arkadaşlarından ayrı bir geyik görmüş. Onun peşinden koşarken, arkadaşlarından epeyce bir ayrılmış. Ondan sonra, biraz oklayıp onu avlamak istemiş ama, kulağına bir ses gelmiş onu kovalarken;

اِنْتَبِهْ ، اِنْتَبِهْ !

(*İntebih, intebih*) diye... *İntebih*, uyan demek; gözünü aç, uyan! Pek dikkat etmemiş söze. Kulağına gelmiş bu söz ama dikkat etmemiş. Biraz daha sürmüş geyiği, o zaman —*Tezkiretü'l-Evliyâ* kitabı öyle yazıyor— geyik dönmüş, demiş ki:

أَلِذٰلِكَ خُلِقْتَ ، أَمْ بِذٰلِكَ أُمِرْتَ ؟

(*E lizâlike hulikte, em bi-zâlike ümirte?*) "Sen bu iş için mi yaratıldın, yoksa bu işi yap diye sana emir mi ettiler? Yâni başka hiç işin yok da, sadece işin böyle hayvan kovalayıp zavallı masum hayvanları öldürmek midir?" filan diye söyleyince, oradan artık anlamış ki etrafındaki dönen hadiselerin hepsinin bir mânâsı var. Onun üzerine dönmemiş askerlerinin arasına...

Giderken, karşısına kendi sürülerini otlatan bir çoban çıkmış. Çobana demiş ki:

"—Gel buraya!"

"—Buyurun efendim..."

"—Al şu elbiseleri, ver sendeki elbiseleri!"

Çoban elbiselerini almış, kendi sırtındaki elbiseleri çıkartmış, ondan sonra terk-i diyâr etmiş, gitmiş. "Allah-u Teàlâ Hazretleri kendisini neden yarattı, bu hayatın mânâsı nedir, gayesi nedir?" diye arayıp bulmağa, bu hususu öğrenmeğe, araştırmağa karar vermiş, terk etmiş hükümdarlığı. Bağdat taraflarına gelmiş.

İmâm-ı Azam Hazretleri ile de tanışmış rivayete göre. Hatta İmam-ı Azam Hazretleri'nin meclisine girdiği zaman, İmam-ı Azam Hazretleri ayağa kalkarmış, "Hoş geldiniz efendim!" dermiş ama, üstünde eski püskü kıyafetler var. Yâni derviş, boynu bükük fakir bir kimse görünüşlü... İmam-ı Azam'ın etrafındaki talebeleri:

"—Efendim! Buna efendim diyorsun, (*yâ seyyidî*) diyorsun, ey efendim diyorsun, bunun efendiliği nereden oluyor?"

"—Onun ma'rifetullahı, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne aşinâlığı bizden yüksektir, fazladır." diye ona hürmet edermiş.

Şimdi bu hikâyeyi *Tezkiretü'l-Evliyâ* kitabı yazar. Buradan bize çıkacak ders nedir? Olmuş bir hadise. Belh şehrinde böyle İbrâhim ibn-i Edhem denilen zât yaşamış, ondan sonra eski hayatını değiştirmiş, İslâmiyet'in, imanın inceliklerini öğrenmiş, yolunu Allah'ın istediği şekle getirmiş, o yola girmiş, büyük velilerden bir kimse olmuş.

Hatta bir kere, dere kenarında urbasını yamıyormuş, elbisesinin bir yerini dikiyormuş. Gelmişler, demişler ki onu tanıyanlar:

"—Sen ne ettin böyle tantanayı bıraktın, zenginliği bıraktın, koca bir şehir senin emrindeydi, hazineler senin emrindeydi... Sen ne yaptın böyle fakir hale düştün?"

Öyle deyince hiç ses çıkartmamış, elindeki iğneyi suyun içine atmış, ondan sonra,

"—Ey balıklar! Benim iğnemi getirin!" demiş.

Balıklardan bir tanesi yakalamış iğneyi, böyle uzatmış ağzıyla, almış. Yâni, demek istiyor ki:

"—Bak o sultanlığı terk ettim, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin

rızasını bulmak için bir değişiklik yaptım. Evet, elimden para pul gitmiş gibi görünüyor ama, bak Allah-u Teàlâ Hazretleri neler ihsân etmiş kendi yolunda giden kimseye!" demiş oluyor.

b. Hayatımızın Gàyesi

Şimdi Peygamber ASS Efendimiz buyurmuş ki:[73]

لاَ عِبَادَةَ كَالتَّفَكُّرْ (طب. هب. والقضاعي عن علي)

(*Lâ ibâdete ke't-tefekkür*) "Düşünmek kadar yüksek, sevaplı, değerli bir ibadet olmaz."

İnsanoğlu öteki mahlûklardan düşünmesiyle ayrılıyor. Yâni, insana Allah-u Teàlâ Hazretleri bir düşünme kabiliyeti vermiş. El-hamdü lillâh gözünü yumar, oturduğu yerden düşünür. En büyük nimetlerden biridir. Akıl nimeti, düşünme nimeti en büyük nimettir.

İnsanoğlunun bu düşünmesi... "Ben neden dünyaya geldim? Benim bu dünyadaki maksadım, gayem ne? Bu dünyanın sonunda iş nereye varacak? Bu ölenler, gidenler, aramızdan ayrılanlar nereye gidiyor? Bundan sonra bizim başımıza ne gelecek? Bu daha sonraki işler hakkında kimler ne demiş, bizden öncekilerden nice insanlar gelmiş geçmiş, kimisi hakîm, kimisi nebî, kimisi velî... Birçok insanlar gelmiş geçmiş, bunlar bunun hakkında ne demiş?" diye düşünmek lâzım!

Tabii, Kur'an-ı Kerim'de bu hususta bizi —el-hamdü lillâh— irşâd eden pek çok ayet-i kerime var. Meselâ, Allah-u Teàlâ Hazretleri buyuruyor ki:

---

73 Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.III, s.68, no:2688; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.157, no:4647; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.38, no:836; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *el-Vera'*, c.I, s.122, no:216; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.VI, s.240; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.II, s.306, no:1014; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.V, s.179, no:7889; Hz. Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XVI, s.163, no:44135, 44136; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.2039, no:3038; RE. 482/3.

الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلاً (الملك:٢)

(*Ellezî haleka'l-mevte ve'l-hayâte li-yeblüveküm eyyüküm ahsenü amelâ*) "Bu ölümü ve hayatı Allah-u Teàlâ Hazretleri yaratmıştır, o Allah'tır ki ölümü ve hayatı yaratmıştır; neden? (*Li-yeblüveküm eyyüküm ahsenü amelâ*) Hanginiz daha güzel amel işleyeceksiniz diye." (Mülk, 67/2)

Sonra bir başka ayet-i kerimede buyuruyor ki:

وَذَكِّرْ فَإِنَّ الذِّكْرٰى تَنفَعُ الْمُؤْمِنِينَ (الذاريات:٥٥)

(*Fezekkir feinne'z-zikrâ tenfeu'l-mü'minîn*) "Müslümanlara, insanlara hatırlat, bildir; çünkü bu hatırlatma, anma, andırma fayda verir." (Zâriyât, 51/55)

Söylersin, sözün, hatırlatmanın faydası vardır.

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالإِنْسَ إِلاَّ لِيَعْبُدُونِ (الذاريات:٥٦)

(*Ve mâ halaktü'l-cinne ve'l-inse illâ li-ya'büdûn*) "Ben azîmü'ş-şân, insanları da, cinleri de başka bir şey için değil, ancak ve ancak bana ibadet etsinler diye yarattım." (Zâriyat, 51/56) buyuruyor Allah-u Teàlâ Hazretleri.

مَا أُرِيدُ مِنْهُمْ مِنْ رِزْقٍ وَمَا أُرِيدُ أَنْ يُطْعِمُونِ (الذاريات:٥٧)

(*Mâ ürîdü minhüm min rızkin ve mâ ürîdü en yut'imûn*) "Ben onlardan rızık istemiyorum. Beni doyurmalarını da istemiyorum." (Zâriyât, 51/57)

Yâni, "Rızık peşinde koşup da ahireti unutmalarını; dünya metaını kazanacağız diye uğraşıp uğraşıp da, asıl vazifeleri olan kulluğu ihmal etmelerini istemiyorum. Ne istiyorum? Bana ibadet etmelerini, bana itaat etmelerini istiyorum, benim emirlerimi tutmalarını istiyorum!"

إِنَّ اللهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ (الذاريات:٥٨)

(*İnna'llàhe hüve'r-rezzâku zü'l-kuvveti'l-metîn*) [Şüphesiz rızık veren, güç ve kuvvet sahibi olan ancak Allah'tır.] (Zâriyât, 51/58)

Çünkü Rezzâk-ı âlem, insanlara rızıkları tevdî eden zaten Allah-u Teàlâ Hazretleri'dir. Onun bize ne ihtiyacı var ki, bize rızkı zaten o kendisi veriyor. Biz ona ne yapabiliriz, aciz naçiz mahlûklar olarak?

Demek ki, bizim asıl maksadımız, asıl çalışmamız, asıl gayemiz ne olmalı? Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne iyi kulluk etmek olmalı! E rızık? Rezzâk-ı alem zaten rızkı tekeffül etmiş, rızkı verecek. Helâlinden rızık için çalışacağız ama, rızık için çalışacağız diye ahireti, Allah'ın emirlerini unutmak veya emirleri çiğnemek yok.

Yazmışız duvara:

اَلرِّزْقُ عَلَى اللهِ

(*Er-rızku ale'llàh*) "Rızk Allah'ın üzerinedir." Yâni, "Allah-u Teàlâ Hazretleri cümle mahlûkatın rızkını ihsân eder, gönderir." diye, ondan sonra haram alış verişler ile rızk teminine çalışıyoruz.

Sonra söylüyorsun:

"—Yâ şu haram şeyleri alma, satma, yapma, etme ki günaha girmeyesin, Allah sonra bunun hesabını sorar."

"—E onu satmadığım zaman kazanamıyorum." diyor.

O zaman o levhayı indir oradan. Madem oraya o levhayı yazdın, rızk Allah'ın üzerinedir dedin, o zaman o levhayı indir inanmıyorsan! İnanıyorsan, öteki o haram şeyleri satma! Değil mi?

O halde hayatımızın gayesi, bu ayet-i kerimelerden bize bildiriliyor ki, bizim bu dünyadaki vazifemiz, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni bilmek, bulmak ve onun emirleri ve yasakları neyse ona göre hareket etmek.

Sonu ne olacak? Yine ayet-i kerimede buyruluyor ki:

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلاَ تَمُوتُنَّ إِلاَّ وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ

(آل عمران:١٠٢)

(*Yâ eyyühe'llezîne âmenü't-teku'llàhe hakka tukàtihî*) "Ey iman edenler! Allah'tan nasıl korkmak gerekiyorsa öyle korkun! (*Ve lâ temûtünne*) Sakın ha ölmeyin, sakın ha asla ve kat'a ölmeyin; (*illâ ve entüm müslimûn*) ancak ve ancak müslüman kimseler olarak ölün, başka bir şekilde ölmeyin!" diyor. (Âl-i İmrân, 3/102)

Demek ki asıl gaye, insanın bu dünyada Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni bilmesi, imanını taklitten kurtarıp imanın hakikatine ermesi, tahkîke ermesi ve kâmil bir müslüman olarak canını teslim etmesi... Öyle olmazsa, demek ki ne kadar fena şeyler başına gelecek ki, (*ve lâ temûtünne*) diye tehdit ediyor Allah-u Teàlâ Hazretleri. "Sakın ha ölme! Başka bir şekilde ölme! Sakın başka bir şekilde benim karşıma gelme; ancak, kâmil bir müslüman olarak karşıma gel!" buyuruyor.

Pekiyi, ne yapacağız? Bu gayeyi anladık. Hayat, demek ki bir imtihan yeriymiş Demek ki, hangimiz daha güzel amel işleyeceğiz diye Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi bir müddet bu dünyada tutuyor, ondan sonra ahirete çekiyor. Hayatta yapmamız gereken şeyi bildirmiş, nasıl ölmemiz gerektiğini, hangi hal üzere ölmemiz gerektiğini de bildirmiş. O halde ne yapacağız?

O halde, evvelâ içinde bulunduğumuz hali düşüneceğiz. Yâni, benim halim acaba Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin isteğine uygun bir hal mi, değil mi diye düşüneceğiz. Değilse, halimiz iyi bir hal değilse; meselâ Allah'ın emirlerine, yasaklarına aykırı bir yolda gidiyorsak, haramdan para kazanıyorsak, başkasına zulmediyorsak, gafilsek, cahilsek; bu gafillikten, bu cahillikten, bu zalimlikten, bu kötülükten döneceğiz. Bu dönmeğe ne deniliyor? Tevbe deniliyor.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تُوبُوا إِلَى اللهِ تَوْبَةً نَصُوحًا (التحريم:٨)

(*Yâ eyyühe'llezîne âmenû!*) "Ey iman edenler! (*tûbû ila'llàhi tevbeten nasûhâ*) Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne tevbe-i nasûh ile tevbe edin!" (Tahrîm, 66/8)

Tevbe-i nasuh ne demek? Bir daha hiç bozmayacak gibi, samimi bir şekilde, cân u gönülden, yürekten Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne yönelmek.

c. Cuma Günü, Günlerin Hayırlısı

Bu hususta şöyle bir hadis-i şerif vardı yanımda, onu da okuyayım. Hatırda daha iyi kalır böyle hadiseler... Sözler unutuluyor da, böyle fıkralar, kıssalar insanın hatırında iyi kalıyor. İbn-i Abbas RA, yâni Peygamber Efendimiz'in amcası Abbas var, onun oğlu var Abdullah. Ona İbn-i Abbas diyorlar, yâni Abbas'ın oğlu. Peygamber Efendimiz'in yeğeni olmuş oluyor.

Çok gençmiş Peygamber Efendimiz'in peygamberliği zamanında... Ama çok dikkat etmiş, İslâmiyet'i çok iyi öğrenmiş, çok ileri bir alim olmuş. Ashabın alimlerinden... Şimdi o demiş ki:

وعن ابن عبَّاس رضى الله عنهما حين سئل: ماخير الأيَّام،
وما خير الشهور، وما خير الأعمال؟ فقال:خير الأيَّام يوم
الجمعة، خير الشهور شهر رمضان، خيرالأعمال الصلوات
الخمس لوقتها.

(*Hîne suile: Mâ hayrü'l-eyyâm, ve mâ hayru'ş-şuhûr, ve mâ hayrü'l-a'mâl?*) Bu ibn-i Abbas'a gelmişler, sormuşlar. Yâ Abbas'ın oğlu Abdullah! Acaba günlerin en hayırlısı hangi gündür? Ayların en hayırlısı hangi aydır? Amellerin, insanoğlunun yaptığı işlerin en hayırlısı hangisidir?" diye sormuşlar. Bakalım ne cevap vermiş:

(*Fekàle: Hayrü'l-eyyâmi yevmü'l-cumuati*) "Günlerin en hayırlısı cuma günüdür." Neden en hayırlıdır? Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin pek çok hikmetleri var tabii. Cuma günü ne zaman başlar? Perşembe günü akşamüstü, akşam ezanı okunduğu zaman başlar cuma günü. Akşam ezanıyla beraber, perşembenin güneşi

battı mı ufuktan, perşembenin güneşi gitti, artık oradan itibaren cuma başlar.

Demek ki, yatsı namazı, cumanın namazı oluyor. Perşembe günkü yatsı namazı cumaya ait oluyor, gecesi cuma gecesi oluyor. Sabahı sabah namazı oluyor, cuma günü cuma namazı kılıyoruz, ikindiyi kılıyoruz, akşam ezanı okununcaya kadar cuma devam ediyor, akşam ezanı okundu mu cumartesi giriyor.

En hayırlı gün cuma günüymüş. Çünkü, cuma gününde bir saat vardır ki, o saatte kim dua ederse duası reddolmaz, kabul olunur diyor Peygamber Efendimiz.

Cuma günü mü'minlerin amelleri ninelerine, dedelerine, babalarına, büyüklerine arz olunur. Hadis-i şerifte bildiriliyor:[74]

تُعْرَضُ الأَعْمالُ يوْمَ الاثْنَيْنِ والْخَمِيسِ عَلَى اللهِ ؛ وَ تُعْرَضُ عَلَى الْأنْبِيَاءِ وعَلَى الْآبَاءِ والْأُمَّهَاتِ يوْمَ الْجُمُعَةِ ؛ فيَفْرَحُونَ بِحَسَنَاتِهِمْ وتَزْدَادُ وجُوهُهُمْ بَيَاضًا و إِشْرَاقًا ؛ فَاتَّقُوا اللهَ ، ولاَ تُؤْذُوا موْتَا كُمْ

(الحكيم عن عبد الغفور بن عبد العزيز عن أبيه عن جده)

RE. 253/1 (*Tu'radu'l-a'mâlü yevme'l-isneyni ve'l-hamîsi ale'llàh*) "Bizim yaptığımız ameller, pazartesi ve perşembe günleri Allah'a arz olunur. (*Ve tu'radu ale'l-enbiyâi ve ale'l-âbâi ve'l-ümmehâti yevme'l-cumuati*) Cuma günleri de Peygamber Efendimiz'e ve büyüklerimize, ecdadımıza arz olunur:

'—Bak senin ümmetinden filanca şahıs şu işleri yaptı... Bak senin zürriyetinden filanca şahıs şu işleri yaptı.' diye.

(*Feyefrahûne bi-hasenâtihim ve yezdâdü vücûhehüm beyâdan ve işrâkan*) [İyi amellerle onlar ferahlanır ve yüzlerinin beyazlığı, parlaklığı artar.] Sizin yaptığınız şeyler iyi ise, geçmişleriniz

---

[74] Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdirü'l-Usûl,* c.II, s.260.

Kenzü'l-Ummâl, c.XVI, s.469, no:45493; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.307, no:991; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XI, s.292, no:10810.

memnun olurlar; kötü ise, üzülürler.

(*Fe'tteku'llàhe ve lâ tü'zû mevtâküm*) Onun için, Allah'tan korkun da mevtânızı, ahirete göçmüş eski büyüklerinizi, ölülerinizi sakın ezâlandırmayın!" diyor.

Demek ki, ben burada bir günah işlesem, ondan dedelerimin kemikleri sızlayacak. Cuma günü işte böyle bir gün...

Cumanın gecesinde ve her gece, gecenin bir miktarı geçtikten sonra, Allah-u Teàlâ Hazretleri kullarına seslenirmiş:[75]

هَلْ مِنْ سَائِلٍ ، فَأُعْطِيَهُ ! هَلْ مِنْ مُسْتَغْفِرٍ ، فَأَغْفِرَ لَهُ !

(حم. ن. عن جبير بن مطعم)

(*Hel min sâilin, feu'tıyehû*) "Haydi, var mı bir isteği olan, istesin, istediğini vereceğim! (*Hel min müstağfirin, feağfire lehû*) Var mı tevbe ve istiğfar eden, tevbe ve istiğfar etsin, afv ve mağfiret edeceğim!" buyururmuş.

Hayırlı bir gün yâni, doğru söylemiş İbn-i Abbas RA. Allah râzı olsun, doğru söylemiş. Günlerin en hayırlısı cuma günüdür. Başka hayırlı günler var ama, cuma el-hamdü lillâh belli. Ne zaman olduğu hepimizce mâlûm bir gündür. Hem de her hafta geliveriyor. Çok şükür, o hayırlı güne her hafta kavuşuyoruz. İhyâ etmek bakımından söylüyorum. İnşâallah cumalara dikkat edelim, cumayı ihyâ etmeğe çalışalım!

Cuma günü nasıl ihyâ olunur? Bir kere sabah namazını camide kılarız. Ondan sonra cumadan evvel bir gusül abdesti alalım!

---

[75] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.81, no:16791, 16793; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.II, s.134, no:1566; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.125, no:10321; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.413, no:1480; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.9, no:3439; İbn-i Ebî Âsım, *es-Sünneh*, c.II, s.15, no:407; Rûyânî, *Müsned*, c.IV, s.153, no:1442; Cübeyr ibn-i Mut'im RA'dan.

İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.250, no:215; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.104, no:3356; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.235, no:17246; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXIV, s.259, no:27107.

Çünkü Peygamber ASS Efendimiz diyor ki:[76]

اِغْتَسِلُوا يومَ الْجُمُعَةِ ! فإِنَّهُ منِ اغْتَسَلَ يومَ الجُمُعَةِ ، فَلَهُ كَفَّارَةُ ما

بَيْنَ الجُمُعَةِ إلى الجُمُعَةِ ، وَزِيَادَةُ ثَلاثَةِ أيَّامٍ (طب. عن أبي أمامة)

(*İğteselû yevme'l-cumuati*) "Cuma günü guslediniz! (*Feinnehû meni'ğtesele yevme'l-cumuati*) "Muhakkak ki, kim cuma günü inanarak, sevabını Allah'tan bekleyerek gusül abdesti alırsa..." Boy abdesti alıyor, temizleniyor, yıkanıyor yâni. "Öyle bir abdest alırsa, (*felehû keffâratün mâ beyne'l-cumuati ile'l-cumuati*) geçen cumadan bu cumaya kadarki işlenmiş günahlara kefaret olur; (*ve ziyâdetü selâseti eyyâm*) bir de üç gün ziyadesiyle. Yâni, geçmiş haftanın günahları üç gün ziyadesiyle affolunur." diyor.

Başka bir hadis-i şerifte buyruluyor ki:[77]

اَلْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا (خ. د. ه. حم. عن أبي هريرة؛ خ. م. ن. حب. عن ابن عمرو)

---

[76] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VIII, s.178, no:7740; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.II, s.40, no:881; İbn-i Ebî Hàtim, *İlel*, c.I, s.208, no:601; Ebû Ümâme RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.1290, no:21242; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.II, s.389, no:3057; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.V, s.135, no:3874.

[77] Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.24, *İman* 2/30, no:41; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Buhàrî, *Sahîh*, c.II, s.670, *Savm* 36/2, no:1795; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.148, no:343; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.525, no:1638; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.234, no:7194; Dârimî, *Sünen*, c.V, s.148, no:21353; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.130, no:1762; Ebû Hüreyre RA'dan.

Buhàrî, *Sahîh*, c.II, s.697, *Savm* 36/55, no:1875; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.812, *Savm* 13/39, no:1159; Neseî, *Sünen*, c.IV, s.210, no:2391; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.64, no:352; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.175, no:2910; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.195, no:1690; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.405, no:2763; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.31, no:227; Ebû Ubeyde ibni'l-Cerrah RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.148, no:21353; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.269, no:7605; Ebû Zerri'l-Gıfârî RA'dan.

(*El-hasenetü bi-aşri emsâlihâ*) "İyiliğin karşılığı on mislidir." Onun için, on günlük günahının affına vesîle oluyor.

Ondan sonra, cuma namazına erken gelelim! Yâni, tam ezan okunduğu zaman gelmek değil de, erkenden gelelim; Kur'an okuyalım, zikredelim, ibadet edelim, sevabı kaçırmayalım! Neyse... Cuma hakkında tabii sözler çok da onu geçelim. Günlerin en hayırlısı Cuma demiş.

d. Ayların Hayırlısı, Ramazan Ayı

(*Hayru'ş-şuhûri şehru ramazân*) "Ayların en hayırlısı Ramazan ayıdır." buyurmuş. Neden? Çünkü Ramazan'da göğün kapıları açılır; cehennem kapıları kapatılır, cennet kapıları açılır; yedi göğü Allah-u Teàlâ Hazretleri bezer; şeytanları bukağılar, zincirlere bağlar. Müslümanlara feyz ü bereketini bol bol ihsân eder Ramazan ayında. Allah-u Teàlâ Hazretleri tekrar tekrar kavuştursun ve feyzinden istifade ettirsin bizi...

O da doğru... Ramazan da öyle.... Ramazan'ın içinde hele bir Kadir gecesi var ki,

لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ (القدر:٣)

(*Leyletü'l-kadri hayrun min elfi şehr*) "Kadir Gecesi bin aydan daha hayırlıdır." (Kadir, 97/3) Bin ay da, 83 sene filân ediyor. Yâni, bir ömre bedel bir gece var.

Demek ki, insan bir Ramazan'da, o Kadir Gecesi'ni ihyâya muvaffak olsa, bir ömürlük sevabı ihsân edecek Allah-u Teàlâ Hazretleri... Ne kadar büyük bir şey ve biz ne kadar aciz ve cahiliz, ne kadar gàfiliz ki, bir ömre bedel bir gece var da Ramazan'da, dişimizi sıkıp da kendimizi ibadete tahsis etmiyoruz. Bak, ne kadar ahiret ticaretinden gàfil insanlarız.

Peygamber SAS Efendimiz:[78]

---

[78] Buhàrî, *Sahîh*, c.II, s.710, no:1916; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.828, no:1169; Tirmizî, *Sünen*, c.III, s.158, no:792; İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.I, s.319, no:693; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.56, no:24337; İbn-i Ebî Şeybe,

تَحَرَّوْا لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مِنْ رَمَضَانَ (خ. م. ت. حم.
ش. ق. عد. كر. عن عائشة)

(*Taharrev leylete'l-kadri fi'l-aşri'l-evâhiri min ramadàn*) "Kadir Gecesi'ni Ramazan'ın son on gününde arayın!" buyurmuş ve Ramazan'ın son on gününde camide i'tikâfa girmiş.

İ'tikâf ne demek? Evine gitmeyeceksin, hanımının, çoluk çocuğunun yanına gitmiyorsun, "Ben sana ibadete geldim yâ Rabbi, ben senin misafirin oldum." der gibi, camide yatıyorsun, kalkıyorsun. Zikirle, ibadetle, Kur'an okumakla, namaz kılmakla meşgul oluyorsun. Allah bize bunu nasib etsin...

Bu müekked sünnet; yâni, Peygamber Efendimiz'in çok riâyet etmiş olduğu bir sünnettir. Hatta o kadar önemlidir ki, bir şehirde, bir beldede, bir köyde, bir kasabada hiç bir kimse çıkmasa, Ramazan'ın son on gününde i'tikâf eden hiç kimse olmasa, hiç kimse yapmasa bu işi, hepsi mes'ul olurlar. Ama birkaç tanesi yapınca, ötekileri de sorgudan sualden kurtarmış oluyor.

İnşâallah Ramazan'ın son on günü gelsin de, siz burada, biz de bulunduğumuz yerde i'tikâfa girelim! Duyanlar bu i'tikâf sünnetini de yapsın. Belki o arada Kadir Gecesi'ne de isabet eder de, bir ömre bedel sevapları elde ederler inşâallah!

e. Amellerin Hayırlısı, Beş Vakit Namaz

Üç şey sormuştu soruyu soran, İbn-i Abbas RA da cevap veriyor idi. "Günlerin en hayırlısı cuma günü, ayların en hayırlısı Ramazan ayı." dedi. (*Ve hayrü'l-a'mâli*) "Amellerin en hayırlısı nedir?" diye sormuştu ya, bak ne kadar önemli!

(*Hayrü'l-a'mâli es-salâvâtü'l-hamsü bi-vaktihâ*) "Amellerin en hayırlısı, vaktinde kılınan beş vakit namazdır." buyurdu.

Musannef, c.II, s.249, no:8660; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.307, no:8310; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.II, s.170, no:670; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.IV, s.200, no:1011; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LVII, s.393; Hz. Aişe RA'dan.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.II, s.249, no:8662; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Bak şuraya geldik el-hamdü lillâh, yatsı namazını cemaatle kıldık... Az bir iş yapmadık yâni. Bu iş fevkalâde mühim, fevkalâde sevaplı bir iştir. Kim bir yatsı namazını böyle cemaatle kılarsa, bütün gecesini ibadetle geçirmiş gibi, Allah sevap verir. Kim sabah namazını böyle cemaatle kılarsa, bütün gündüzünü ibadetle geçirmiş gibi Allah bol sevap ihsân eder.

Böylece, yatsıyla sabahı cemaatle kılmağa gayret etmek lâzım, kaçırmamak lâzım! Çünkü gündüz hani ticareti, işi oluyor insanın, bulunamayabiliyor ama bunlar mühim. Hatta Peygamber Efendimiz bir hadis-i şerifinde buyurmuş ki:

"—Mü'minliğin alâmetidir bu sabah ve yatsı namazlarına gelmek."

Çünkü, yatsı namazına ve sabah namazına münafıklar gelemezlermiş. Neden? Yatsı karanlık. Zahmet çekip de oraya gelemiyor. Sabah neden gelemiyor? Uyku tatlı. Yorganın altında, sıcacık yataktan kalkıp da Allah'ın emrini tutacak, camiye gelecek... Onu münafık yapamıyormuş.

Onun için, eğer biz de sabah namazına gelemiyorsak, yatsıya gelemiyorsak;

"—Aman yâ Rabbi! Münafıklara benzer hale düşmeğe başladım!" diye Allah'a sığınıp, kendimizi kurtarmağa çalışmalıyız.

Beş vakit namazı vaktinde kılmak, amellerin en hayırlısıdır.

"—Neden?"

"—Namaz mü'minin Mi'râcıdır" da ondan.

Biz namaz kıldığımız zaman, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin huzur-u âlisine çıkıyoruz. Yâni lalettayin bir şey değil.

Peygamber Efendimiz'in torunlarının bazılarından rivâyet ediliyor ki... İmâm Câfer-i Sâdık meselâ, Hazret-i Hüseyin Efendimiz'den naklediyor: Sabah namaz vakti geldiği zaman, sapsarı kesilirmiş.

"—Hasta mı oldun hayrola, neyin var?" diye sordukları zaman:

"—Yapacağım iş çok mühim. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin huzuruna çıkacağım. Nasıl heyecanlanmayayım, nasıl telaşlanmayayım." dermiş.

Sapsarı olurmuş yâni heyecanından. Demek ki, namaz mü'minin Mi'râcı olduğu için, böyle önemli.

Sonra, namazın en üstün zikir olduğu zikrediliyor. Hani zikir, elimize tesbih alıyoruz, *Allah Allah* diyoruz, *Lâ ilàhe illa'llàh* diyoruz, *Sübhàna'llah* diyoruz, *El-hamdü li'llâh* diyoruz... Hepsi var namazın içinde... Bütün gök ehlinin, meleklerin yaptığı ibadetler, namazın içinde toplu halde bulunuyor. Koleksiyon yâni, ibadet koleksiyonu mübarek! Her çeşit hayır var.

Onun için, namazları bu gözle, biraz daha itina ederek, dikkatle, itina ile kılalım! Çünkü amellerin en hayırlısıdır. Namaz hakkında da çok şey söylenebilir. Ramazan hakkında da çok söz söyleriz, söylenecek şeyler vardır, cuma hakkında da çok şeyler vardır ama, bakalım şimdi bu ne olmuş:

f. Hz. Ali RA'ın Cevapları

فَمَضٰى عَلَى ذٰلِكَ ثَلاَثَةُ اَيَّامٍ فَبَلَغَ عَلِيًّا رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ، أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا سُئِلَ عَنْ ذٰلِكَ فَأَجَابَ بِكَذَا.

(*Femadà alâ zâlike selâsetü eyyâm*) "İbn-i Abbas RA bu sözü söyleyince dinlemişler, hatırlarında tutmuşlar, üç gün geçmiş aradan. Üç gün geçtikten sonra, (*febeleğa aliyyen radiya'llahu anhu enne'bne abbâsin radiyallahu anhümâ süile an zâlike feecâbe bi-kezâ*) Bu İbn-i Abbas RA'ya böyle sual sorulduğu ve o suale de o mübareğin böyle cevap verdiği Hazret-i Ali Efendimiz'e iletilmiş."

Hazret-i Ali Efendimiz kim? Dördüncü halife. Müslümanların çocuklarından genç yaşta ilk müslüman olan zât, Peygamber Efendimiz'in amcazâdesi, Peygamber Efendimiz'in mübarek damadı, Peygamber Efendimiz'in mübarek kızı Fâtımatü'z-Zehrâ'nın, cennet kadınlarının efendisi Hazret-i Fâtıma'nın kocası, Peygamber Efendimiz'in gözbebeği Hasan'la Hüseyin'in babası Hazret-i Ali... Hayber'in kahramanı, Allah'ın arslanı Hazret-i Ali. Ona sorulmuş.

Bak ne kadar zarif insanlar... Ne kadar zarif, ne kadar hoş, ne kadar tatlı, edepli, terbiyeli insanlar... Allah bizi onların yolundan ayırmasın, şefaatlerine nâil etsin... Ne kadar kibar söz söylüyor

bakın!

فقال عليٌّ رضي الله عنه: لوسئل العلماء والحكماء والفقهاء مِنَ

المشرق الى المغرب ، لَمَا أَجَابُوا بِمِثْلِ مَا أَجَابَ بِهِ ابْنُ عَبَّاسٍ .

إِلاَّ أَنِّي أَقُولُ : إِنَّ خَيْرَ الأَعمال مَا يقبل الله تعَالٰى مِنْكَ ، وَخير

الشهُور مَا تتوب فيه الى اللهِ تَوْبَةً نَصُوحًا ، وَخَيْرَ الْأَيَّامِ مَا تخرج

فيه من الدنيا الى الله تعالى مؤ منًا بالله.

(*Fekàle aliyyün radiya'llàhu anhu*) Bunun üzerine Hazret-i Ali Efendimiz buyurdu ki:

(*Lev süile'l-ulemâu ve'l-hukemâu ve'l-fukahâu mine'l-meşrıki ile'l-mağribi, lemâ ecâbü bi-misli mâ ecâbe bihi'bnü abbâsin illâ ve ennî ekùlü*)

İlk önce iltifat ediyor, ilk önce güzelce diyor ki:

"—Eğer maşrıktan mağribe kadar, doğudan batıya kadar ne kadar âlim varsa, ne kadar hakîm varsa, hikmet ehli varsa, ne kadar fakih varsa, din bilgini varsa, onların hepsine bu sual sorulmuş olsaydı bu ibn-i Abbas RA'nın verdiği cevap gibi güzel cevap veremezlerdi. Ona benzer, ona denk başka bir cevap veremezlerdi. Ya öyle söylerlerdi onlar da... Ancak bu kadar söylenir. Yâni, çok güzel söylemiş." diyor.

Ne kadar güzel! İlk önce hakkını veriyor hak sahibinin. İbn-i Abbas'ı ilkönce methediyor. "Güzel söylemiş, çok doğru, mağribden maşrıka cümle ulemâya, fukahâya, hukemâya sorulsa onlar daha güzelini söyleyemezlerdi. Aşk olsun, ağzı dert görmesin, güzel söylemiş."diyor ilk önce. Ondan sonra diyor ki:

(*İllâ ennî ekùlü*) "Fakat ben de derim ki..." Demek, kendisi de bir şeyler söyleyecek bize. Bakalım ne diyecek şimdi:

إِنَّ خَيْرَ الأَعمال مَا يقبل الله تعَالٰى مِنْكَ ،

(*İnne hayre'l-a'mâli mâ yakbelu'llàhu teàlâ minke*) "Amellerin en hayırlısı Allah'ın kabul etmiş olduğudur. Kabul etmemişse ne yapayım ben? Mühim olan kabul etmiş olmasıdır." diyor. Bak ne kadar ince bir noktaya temas ediyor.

Çünkü Peygamber Efendimiz bir hadis-i şerifine: "Öyle kimseler var ki..." diyor, bunu izah için söylüyorum yâni bunun dışında olarak, "oruç tutar ama akşama kârı sadece ve sadece aç ve susuz kalmaktan ibarettir." Neden hiçbir ecir alamaz? Onun sebebi var. Oruç tutmak sadece aç ve susuz kalmaktan ibaret değil. Aynı zamanda ahlâken de oruç tutacak insan. Meselâ gözüne oruç tutturacak, diline oruç tutturacak, kulağına oruç tutturacak... Her azasına oruç tutturacak. Meselâ ona gıybet etmiş, buna ağır söz söylemiş, ötekisinin kalbini kırmış, berikisine yalan söylemiş, ötekisini kırmış, kötü şeyler dinlemiş filan... O zaman tabii orucun sevabı kalmıyor. Akşama kârı ne oluyor? Elde bir şey yok, kâr filan yok, sadece aç ve susuz kalmak. Demek ki oruç tuttuğu halde kârı olmayabiliyor insanın. Allah kabul etmiyor.

Sonra namaz da böyle, Kur'an-ı Kerim de böyle. Meselâ yine hadis-i şeriflerde var ki, söz uzamasın diye kısa geçiyorum: "Nice Kur'an okuyan kimse vardır ki Kur'an-ı Kerim ona lanet eder." diyor Peygamber Efendimiz. Neden? Boğazından aşağıya geçmiyor ki Kur'an, boğazı söylüyor, gönül iştirak etmiyor. Halbuki gönül iştirak etmedi mi olmaz ki.

Münafıkùn Suresi'nin başında diyor ki:

إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ قَالُوا نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ اللَّهِ ، وَاللَّهُ يَعلَمُ إِنَّكَ لَرَسُولُهُ ، وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَكَاذِبُونَ (المنافقون:١)

(*İzâ câeke'l-münâfikùne kàlû neşhedü inneke le-rasûlüllah*) "Münafıklar sana gelirler yâ Rasûlüm, derler ki: 'Şehadet ederiz ki sen Allah'ın Rasûlüsün!' (*Va'llàhu ya'lemu inneke lerasûlüh*)

Allah-u Teàlâ biliyor ki elbette sen onun Rasûlüsün, o gönderdi, elbet biliyor, (*va'llàhu yeşhedü inne'l-münâfikìne lekâzibûn*) Ama Allah şehadet eder ki, münafıklar yalan söylüyor." (Münâfikùn, 63/1)

Neden? Gönülden söylemiyor da ondan. Dili, "Sen Allah'ın rasûlüsün." diyor ama, gene yalancı gene yalancı… Neden? Gönülden söylemedi, içinden iştirak etmiyor dili söyledi diye.

Onun için Kur'an okuyan nice insanlar da vardır ki Kur'an ona lanet edecek, davacı olacak, yakasına yapışacak bazı kimselere. Nice namaz kılan kimse vardır ki, kıldığı namaz ancak onu Allah'tan uzaklaştırmağa yarar, Allah'la arasındaki mesafeyi açmaya yarar. Neden? Namaz kılar, aklı başka yerdedir veyahut bir günah üzerinde namaz kılmaktadır, meselâ gasbedilmiş bir elbiseyle namaz kılmaktadır, ... vardır başka şeyler vardır filan diye... Demek ki Hazret-i Ali Efendimiz el-hak doğru söylemiş. Amelin en hayırlısı Allah'ın kabul ettiğidir. Kabul etmedikten sonra...

Meselâ bir başka hadis-i şerif var ki, uzun bir hadis-i şerif. Onu ravi rivâyet ederken soruyorlar kendisine: "Sende bir hadis-i şerif varmış, sen rivâyet ediyormuşsun o hadis-i şerifi, onu bize söyle." deyince, o hadisi hatırlayınca düşüyor bir bayılıyor. Hadis-i şerifin dehşetinden bir düşüyor, bayılıyor, başında bekliyorlar, kendine geliyor, kalkıyor, "Dur ben size o hadis-i şerifi söyleyeyim." derken yine gözleri doluyor, aklı gidiyor,küt bir daha düşüyor, bayılıyor. Öyle bir hadis-i şerif, uzun bir hadis-i şerif. Orada diyor ki: Meselâ Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne ameller arz olunur. Yedi kat semayı geçer, arz olunur ama getiriyor ki melekler, her semanın meleği bu amelleri götüren melekleri durdururlarmış,

"—Dur! Nereye gidiyorsun, ne götürüyorsun, kiminkini götürüyorsun?"

"—Filanca şahıs işte şu kadar namaz kıldı, bu kadar oruç tuttu, şu kadar Kur'an okudu, onun sevabını götürüyorum."

"—Git bu yaptığın ibadetleri onun yüzüne çarp! Çünkü o riyâkâr idi. Allah-u Teàlâ Hazretleri bana emretti ki: 'Riyâ ehlinin amelini bu semâdan öbür tarafa getirme.' dedi bana, ben onu geçirmem yukarıya, git onun yüzüne çarp!" diyor.

Bak ravinin bayılması kadar var yâni bayıldığı kadar var.

Müthiş bir hadis-i şerif.

Demek ki, Hazret-i Ali Efendimiz el-hak doğru söylemiş, amellerin en hayırlısı Allah'ın kabul ettiği. Kabul etmezse halimiz ne olacak? Gece gündüz ağlayalım, yalvaralım da bunun çaresini arayalım, bulalım. Nereden hangi doktorlar bunun çaresini söylüyor ise, hangi profesör bu işin mütehassısı ise gidelim, acaba bizim bu amelimizin böle yüzümüze çarpılmaması için ne yapmamız lâzım, hangi ameli Allah-u Teàlâ Hazretleri nasıl kabul eder diye bunun çaresine bakalım.

Birazcık bağrın sıkıştığı zaman, kalbin fazla attığı zaman doktora gidiyoruz ya hepimiz, bu ahiret işi için niye gitmezsin? El-hak, güzel söylemiş. Allah şefaatine nail etsin. Şimdi bakalım sonra ne demiş:

وَخـير الشهُور مَا تتوب فيه الَى اللهِ تَوْبَةً نَصُوحًا ،

(*Ve hayru'ş-şuhûri mâ tetûbu fîhi ila'llahi tevbeten nasûhâ*) "Ayların hayırlısı içinde tevbe-i nasuh ile Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne tevbe edip de yoluna girdiğin aydır."

"—Sen nasıldın?"

"—Aman kardeşim sen benim eski halimi hiç sorma, ben eski filanca... Eskiden o meyhane senin, bu meyhane benim giderdim, mahallenin kabadayısıydım, önümden geçeni yumruklardım, arkamdan geçeni tekmelerdim, şu kadar insana şu zulmü ettim, bu kadar insana şu haksızlığı yaptım filan..."

"—Eee, sonra ne oldu?"

"—İşte sonra şöyle hadise oldu, böyle hadise oldu, hatamı anladım, tevbe ettim, hak sahiplerinden helalleştim, bu yola girdim."

İşte bunun gibi. Tevbe-i nasuh ile kötü yolu bırakıp da hak yola girdiğin ay. Ayların hayırlısı o.

E Ramazan hayırlı dersin de Ramazan'dan istifade etmemiş isen o Ramazan'ın hayrından sana ne?

Bak "Ramazan'da amellerin kabul edilmediğinin alâmeti..." diyor hadis-i şerifte, "Ramazan'dan sonra insanın Ramazan

içindeki güzel halinin devam etmemesidir.” Yâni bir Ramazan içinde sen sabahları geliyordun, camide mukabeleyi dinliyordun, gündüzleri oruç tutuyordun, sigarayı bırakmıştın, içkiyi bırakmıştın, melek gibi bir hale bürünmüştün, akşamleyin gelip iftarını yapıyordun, ondan sonra yatsıya geliyordun camiye, hocanın konuşmasını dinliyordun, namazı kılıyordun, melek gibi evine gidiyordun, tamam.

Bak bunların hepsi güzel. Ramazan’dan sonra ne oldu sen orasını söyle bana. Ramazan’da öyleydin de Ramazan’dan sonra ne yaptın?

Hocam hiç orasını sorma! Gene içkiye başladık, gene sigaraya başladık, gene ibadetleri unuttuk, gene evde hanımı, bağırıp çağırıp üzmeye başladık, gene şöyle ettik... Kabul olmamış. Etme hocam, hakikaten öyle mi?

Ben söylemiyorum. Rasûlüllah SAS Efendimiz diyor. Bir Ramazan içinde insanın ibadetleri kabul olmuşsa onun alameti Ramazan’dan sonra o insanın hak yolda devam etmesidir. Etmiyorsa olmamış, tutmamış demek ki.

Hani ağacı bazen dikiyoruz da, tutmuyor ya, kuruyuveriyor. Bir ay geçiyor, iki ay geçiyor, öyle anlıyoruz. Çamı meselâ dikiyorsun, yemyeşil duruyor. Acaba tuttu mu, tutmadı mı filan derken, iki ay üç ay sonra bakıyorsun yaprakları, iğneleri kurumağa başladı... Bu çam tutmadı diyorsun. Onun gibi.

O Ramazan senin için hayırlı değil. Çünkü istifade edemedin hayrından. Ramazanın kendisi hayırlı ama kâfirlere, mücrimlere o Ramazanın hayırlı olmasının bir faydası olmadığı gibi, sana da fayda etmez.

E o zaman ayların hayırlısı hangisi? Ayların hayırlısı içinde senin tevbe-i nasuh ettiğin. Yolunu tam döndürüp de Allah adamı olduğun zaman. Allah’ın yoluna girdiğin aydır. Bu da güzel! Çok doğru söylemiş.

Gelelim üçüncüsüne:

وَخَيْرَ الْأَيَّامِ مَا تخرج فيه من الدنيا الى الله تعالى مؤ منًا بالله.

(*Ve hayre'l-eyyâmi*) "Günlerin en hayırlısı hangisidir? (*Mâ tahrücü fîhi mine'd-dünyâ ila'llahi teàlâ mü'minen bi'llâhi*) Günlerin en hayırlısı o gündür ki, sen o gün dünyayı terk edersin, emâneti sahibine teslim edersin de iman-ı kâmil ile Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne kavuşursun. En hayırlı gün işte odur."

Neden?

الأمور بخواتمها

(*El-umûru bi-havâtimihâ*) "İşler sonuna bakılarak bilinir." Yâni bir ömürde insanın nasıl bir insan olduğu hâtimesinden belli olur. Yâni işin sonunda ne olacak? İnsan başında başka türlü olabilir de işin sonunun iyi gelmesi lâzım. Sonunun düzgün gitmesi lâzım. Onun için sen mü'min-i kâmil olarak emaneti teslim edebiliyorsan Allah'a, iman ile göçebiliyorsan ne mutlu sana! İman ile göçemezsen... O zaman burada yaptığın şeylerin kıymeti yok.

Çünkü öyle kimseler var ki —Allah korusun— iman etmiş, mü'min olmuş, ondan sonra bir şeye kızmış, çıkmış doğru yoldan, raydan çıkmış, paldır küldür gitmiş. Böylelerine mürtet diyorlar, irtidat etmiş, dönmüş, hak yoldan dönmüş.

Meselâ Yemen'in kabilesinden bir kabile reisi pazar yerinde bir adam kendi ayağına bastı kalabalıkta yanlışlıkla... Kalabalıkta ayağına basıverdi... Sen misin adamın ayağına basan, kaldırdı bir tokat çatlattı ayağına basan kimseye... E eski devir değil ki İslâm geldi! O eski Arapların cahiliye devri değil ki İslâm geldi, Hazret-i Ömer'in çağı, adalet zamanı. Adam gitti şikâyet etti tokadı yiyen. Dedi ki:

"—Yâ emîre'l-mü'mîn! Ben çarşıda yanlışlıkla adamın ayağına bastım. Bu adam beni çarşıda dövdü."

Şikâyet etti. Ne olacak? Döven kim? Filanca kabilenin reisi, başkan, itibarlı bir kimse ama hükmeden kim? Hazret-i Ömer. O başkanlığı filan dinler mi... Dedi ki:

"—O sana vurduysa bu sefer ona kısas lâzım geldi. Kendisine sopa vurulan da aynı şekilde ötekisine vuracak. Kısas... Dişe diş, göze göz, cana can kısas... Sen ona vurmasaydın. Madem vurdun,

sen de yiyeceksin o sopayı!"

E şimdi o kabile reisi, onuruna yedirememiş, kibirli bir kimse demek ki. Sabırsız... Zaten tokadı vuruşundan da belli sabırsız olduğu... Haydi, kalktı İslâm diyarından kaçtı. Dosdoğru Bizans'a gitti, tanassur etti, yâni hristiyan oldu, bıraktı İslâm dinini, kâfir olarak yuvarlandı gitti, irtidad etti. Onun bir ara camide namaz kılmasının kıymeti var mı? Yok, işin sonu mühim…

Onun için Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemize hüsn-ü hâtimeler nasib eylesin... Allah-u Teàlâ Hazretleri yolundan ayırmasın cümlemizi...

Tabii zaman geçmiş olmasa, daha söylenecek sözler de buluruz, var ama fazla da uzatmak istemiyoruz. Yalnız şu var ki: İşin sonu şimdiden ayarlanıyor. Yâni birden bire olmuyor o iş... Bak meselâ, hakikaten Allah'tan korkan takvâ ehli insanlar en son deme, en son zamana göre ayarlamışlar hayatı. Düşünmüşler, taşınmışlar mübarekler. Kitaplarını okuyoruz:

"—Acaba insan nasıl olur da, ne yapar da, en sonda:

أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللّٰهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ .

(*Eşhedü en lâ ilâhe illa'llàh ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve rasûlühû*) der de, emanetini mü'min olarak nasıl teslim eder?" diye çok düşünmüşler.

Bakmışlar, görmüşler ki en son devir, en son çağ, en son dem, en son zaman korkunç bir zaman... Azrâil AS, insanın karşısına çıkıverdi mi;

"—Ver bakalım emaneti!" diye, öyle müthiş bir manzarası varmış ki...

Mübarek melek tabii, Allah'ın emriyle vazife yapıyor ama, öyle müthiş bir manzarası varmış ki; o Azrail'i görmek elli kılıç darbesi yemekten daha zormuş. Yâni kılıcı şöyle bir vursalar, bir yerden bir yerini keser insanın. Bir daha vursalar burasını keser... Elli yerden... Yâni, vücudu lime lime kesilse, nasıl acır, insanın her tarafı sızlar, ondan daha zor diyorlar, kitaplarda öyle okudum.

E o zaman, akıl kalır mı insanda? Yâ ben ne diyecektim, hangi

kelimeydi o? Akıl filan bir şeycik kalmaz.

Onun için, Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemize hüsn-ü hâtime nasib etsin... Onun hazırlığı, şimdi bu zamandan başlıyor. Her zaman belli miktarda, alacaksın eline tesbihi *Allah* diyeceksin, *Lâ ilàhe illa'llàh* diyeceksin, Allah'ın yolunda gideceksin, öyle o hale getireceksin ki, sen elinle iş yaparken bile Allah diyecek için.

"—Der mi hocam?"

Der.

"—Nereden söylüyorsun?"

Gördüm ve duydum, biliyorum oradan söylüyorum. Birisini hatırlıyorum ki, horul horul uyuyordu, aynı yerde yatıyorduk, horul horul uyuyordu, derin bir uykuda, horluyor... Bir taraftan da horultusu içinde, "Allah, Allah, Allah, Allah…" diye devam ediyor. Hem horluyor, hem devam ediyor. Yâni şu kulaklarımla duydum, biliyorum ki olur. Olduğunu da biliyorum. Kitaplardan da biliyorum, bizzat da gördüm, biliyorum.

İşte o hale gelirse ne mutlu! O hale getireceksin. Onun için de çalışacaksın. Şimdiden çalışacaksın. Çünkü Peygamber ASS Efendimiz buyuruyor ki:

تموتون كما تعيشون، وتبعثون كما تموتون.

(*Temûtûn*) "Ölürsünüz..." Nasıl ölürsünüz? (*Kemâ taîşûn*) "Nasıl yaşadıysanız öyle ölürsünüz."

En son anda hep bir insan mesleğiyle ilgili sözleri söyler. Akıl gitti mi... Sekerâtü'l-mevt diyoruz, ne demek sekerâtü'l-mevt? Ölümün sarhoşlukları, (*Ve câe sekretü'l-mevti bi'l-hak*) ölüm sarhoşluğu... Ölümün sarhoşluğu geldi mi, akıl gitti mi o zaman zor olur iş. Nasıl ölürsün? (*Kemâ taîşûn*) Nasıl yaşadıysan öyle ölürsün. İyi hal üzere yaşadıysan iyi hal üzere ölürsün.

Bir kitapta okudum ki adamın birisi ayyaşmış... Ama ayyaştan ayyaşa da fark oluyor. Kimisi hata ettiğini, günah işlediğini bilir de kurtulmağa çalışır. Allah kurtulmak nasib etsin... Kardeşlerimizdendir, mü'mindir, şeydir... Çünkü günah işlemek insanı dinden çıkarmaz, kâfir etmez de günahkâr insan olur. Allah belki tevbe nasib eder, iyi olur gene. Dua edeceğiz öylelerine, ayıplamayacağız, inşâallah düzeltir.

Ama bu adam —kitapta okudum— bir kere tevbe etmiş, ondan sonra arkadaşları gene içmeye gidince canı çok çekmiş anlaşılan, pişman olmuş tevbe ettiğine. Ondan sonra bir söz söylüyor orada —kitapta okudum— diyor ki:

Tevbe ettim ki etmeyem tevbe,
Tevbeye tevbe-i nasuh olsun!

Yâni demek istiyor ki: Ben tevbe yaptım ama başka bir zamanlar, evvelki zamanlar, pişman oldum şimdi, bir daha kendi kendime söz veriyorum, hiç tevbe etmeyeceğim diyor. Lafa bak lafa! Ne kadar terbiyesizce bir laf…

Acaba bu adamın sonu ne oldu şimdi? Kitabın aşağı tarafını açıyorum, okuyorum... Meyhane köşesinde çatladı öldü diyor. Yaa, öyle dersen... Ah zavallı kardeşim benim! Öyle dersen öyle ölürsün. Nasıl yaşadıysa, öyle ölür insan.

Onun için Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi, tevbe-i nasuh edip, hak, samimi, güzel bir tevbe ile tevbe edip yoluna dönenlerden eylesin... Yapmış olduğumuz günahları, kusurları, isyanları, hataları bağışlasın... Bundan sonraki ömrümüzde bizi hıfz u himâye eylesin, korusun...

Çünkü, şimdiye kadar yaptıklarımızdan bir korkuyoruz, bundan sonrasından bin korkuyoruz. Acaba halim ne olacak? Acaba dosdoğru durabilecek miyim yoksa ayağım takılıp düşecek miyim bilmiyorum ki. Allah lütfederse dururuz tabii. Ondan sonra da cümlemize hüsn-ü hàtime nasib eylesin...

Hakkı hak olarak görmek, hakka tâbi olmak nasib etsin... Batılı batıl olarak görmek, batıldan kaçmak nasib etsin... Günahlardan uzaklaşmak nasib etsin...

İman, hani şu koluna, göğsüne, eline kadınların ziynet diye taktıkları zümrütler, yakutlar, pırlantalar var ya, iman onlardan da kıymetli bir cevherdir. Çok kıymetlidir. Fevkalâde kıymetli bir cevherdir. Onun için o mübarek cevherin düşmanı çoktur, hırsızı çoktur. Nasıl sen şurana hakiki yakutu, iri yakutu taksan, koluna yakut bilezikleri, yüzükleri taksan hırsızlar nasıl gözlerini diker:

"—Şu adamı bir tenhada, şu kadını tenhada yakalasak da şu

mücevherlerini çalsak...” demezler mi?

Bu iman cevherinin de hakiki böyle azılı gangster düşmanları vardır. O düşmanlardan birisi nedir? Şeytan aleyhi’l-la’neh...

“—Nereden çıkarttın bu düşmanı?”

Ben çıkartmadım. Kur’an-ı Kerim’de söylüyor Allah-u Teàlâ Hazretleri. Yâsin Sûresi’ni okumaz mısınız?

إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ (يٰس: ٦٠)

(*İnnehû leküm aduvvün mübîn*) “Şeytan sizin apaşikâr düşmanınızdır.” (Yâsîn, 36/60) demiyor mu orada? İşte o, imanı çalmak için dolaşır durur böyle. Pır pır döner insanın etrafında.

Ondan sonra:[79]

أَعْدٰى عَدُوِّكَ نَفْسُكَ الَّتِي بَيْنَ جَنْبَيْكَ .

(*A’dâ adüvvüke nefsüke’lletî beyne cenbeyke*) “En büyük düşmanın, şu senin içindeki nefsin, kendi nefsin!” Sana şu yemek yedirten, uyku isteten, hazların peşinde, zevklerin peşinde koşturtan bir nefsin var içeride, en büyük düşmanlardan bir tanesi o...

Ondan sonra kâfirler var, fâsıklar var, zalimler var, ehl-i dünya var... Hepsi bizim imanımızın peşindedir. Hepsi yalan yanlış bir şeyler ortaya atar, söylerler, bizi sapıtmak için. Kendisine benzetecek yâni. Cehenneme ortak arıyor, arkadaş arıyor. Beraber gideceğiz, kol kola gideceğiz, arkadaş yar arıyor kendisine, onun için bizi hak yoldan çıkartmağa çalışıyor.

Onun için, bu yol ince bir yoldur. Yâni, mü’min olmak kolaydır. Nasıl kolaydır? “*Lâ ilâhe illa’llah muhammedün rasûlü’llah*” dersin, mü’min oldun. Mü’min olmak kolaydır da, imanı muhafaza

---

79 Beyhakî, *Zühdü’l-Kebîr*, c.I, s.359, no:355; Abdullah ibn-i Abbas RA’dan.

Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.III, s.408, no:5248; Harâitî, *İ’tilâlü’l-Kulûb*, c.I, s.35, no:32; Ebû Mâlik el-Eş’arî RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.IV, s.431, no:11263; *Keşfü’l-Hafâ*, c.I, s.143, no:412, 2144; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.XVIII, s.270, no:19379.

etmek zordur. O cevheri sonuna kadar götürmek, emaneti sahibine teslim edinceye kadar muhafaza etmek zordur.

Onun için, kestirme yollardan birisi ilim sahibi olmaktır. İnsan ilim sahibi olursa, ilmi ile hakkı batılı bilirse kendisini koruyabilir.

Kestirme yollardan birisi sàlih kimselerle arkadaşlık etmektir, ahbaplık etmektir, onların yanından, izinden ayrılmamaktır, eteğini bırakmamaktır. Çünkü bir insan ehl-i dünya değilse, bir insan onun bunun parasında, pulunda, malında gözü olan bir kimse değilse, ahirete ait bilgisi de fazlaysa, yâni kâmil bir insansa ondan sonra o insanı arayıp bulup eteğine sımsıkı yapışması lâzım ki ondan tehlikeleri öğrensin.

Sen şimdi hacca gitsen istemez misin, daha önce hacca gitmiş iyi bir hoca olsa da, onunla aynı kafilede gitsek; o bana ne yapmam gerektiğini söyleyi söyleyiverse... Ya hata edersem, haccım boşa giderse diye istemez misin?

Onun için, nasıl Kâbe'ye delil gerekiyorsa, bu hak yolda da yürümek için sàlih insanlarla beraber olmak lâzım! İlim erbâbı olmak lâzım, ilim öğrenmek lâzım! Ondan sonra da, her şeyin sahibi olan Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne çokça yalvarmak lâzım!

Öyle kenarda durmakla olmaz! Geceleri böyle seccadeyi ıslatmak lâzım! Ağlaya ağlaya, kimsenin olmadığı bir yerde... Başkasının yanında ağlamağa utanırsın, biliyorum da, kimse yokken ağla ağlayabildiğin kadar...

Hatalarını söyle, kusurlarını söyle, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden af dile ki, ondan olacak zaten, her iş oradan bitecek. Eğer lütfederse, kerem eylerse, bağışlarsa, kabul ederse, kabul edecek. Eğer reddederse kapısından, gidecek başka hiç bir yerimiz yok... Onun için o kapıya sımsıkı yapışacağız, öyle bir gayret içinde olacağız!

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi yolunda daim etsin!

10. 02. 1981 - İstanbul

07. Mİ'RAC'DAN HATIRALAR

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.
El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve alâ âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

رَأَيْتُ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِي ، قُصُوراً مُسْتَوِيَةً عَلَى الْجَنَّةِ ، فَقُلْتُ: يَا جِبْرِيلُ لِمَنْ هٰذَا ؟ فَقَالَ: لِلْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ ، وَاللّٰهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ (ابن لال ، والديلمي عن أنس)

RE. 287/11 (*Raeytü leylete üsriye bî, kusùren müsteviyeten ale'l-cenneti, fekultü: Yâ cibrîlü li-men hâzâ? Fekàle: Li'l-kâzımîne'l-gayza ve'l-àfîne ani'n-nâs, va'llàhu yuhibbu'l-muhsinîn.*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemà kàl.*

Râmûzü'l-Ehàdis isimli, üstadımız Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddin KS Hazretleri tarafından te'lif edilmiş olan hadis kitabından, hadis-i şerifleri sizlere nakletmeye devam ediyoruz.

Hadislerin okunmasına, izahına geçmeden önce, başta sevgili peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Efendimiz olmak üzere cümle enbiyânın, evliyânın, sülehànın; Ebû Bekr-i Sıddîk ve Aliyy-i Murtazâ'dan bize kadar gelmiş olan sâdâtımızın, meşâyihimizin ruhları için;

Şu kitabın müellifinin ruhu için; bu kitabın içindeki hadis-i şerîflerin bizlere kadar ulaşmasında emeği geçmiş olan ulemânın,

ruvâtın cümlesinin ruhları için; ve bu hadis-i şerifleri dinlemek üzere şu ilim meclisine teşrif etmiş olan siz kardeşlerimizin ahirete irtihal etmiş olan cümle yakınlarının ruhları için ve hocamız Mehmed Zahid Efendi Hazretleri'nin mübarek ruhu için, bir *Fâtiha,* üç *Kul hüva'llàh* okuyalım:

....

a. Cennetin Köşkleri

Dersin başında metnini okuduğumuz hadis-i şerifte, Peygamber ASS Efendimiz Mi'rac'ındaki bir müşahedesini bize nakılediyor. Peygamber ASS Efendimiz bir gece Mekke-i Mükerreme'den Kuds-ü Şerif'e naklolundu. Buna *isrâ* denilir. Kuds-ü Şerif'ten de, yedi kat semayı geçip Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin huzur-u âlîsine urûc eyledi. Bu hadiseye de *Mi'râc* deniliyor. İsrâ ve Mi'râc... Birisi dünya üzerinde birbirinden fevkalâde uzak, bir gecede normal şartlar altında gidilmesi mümkün olmayan bir mesafedeki bir yerden bir yere gitme mucizesi Peygamber Efendimiz'in. Buna *İsrâ* diyoruz. Ondan sonra da Kuds-ü Şerîf'ten huzur-u Rabbi'l-àlemîne urûcu, buna da Mi'râc mucizesi diyoruz.

İsrâ, Kur'an-ı Kerim'deki ayet-i kerimeyle sabittir. *Estaizü bi'llâh. Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:*

سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرٰى بِعَبْدِهِ لَيْلاً مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الأَقْصَى الَّذِي بَارَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ آيَاتِنَا ، إِنَّه هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

(الإسراء:١)

(*Sübhàne'llezî esrâ bi-abdihî leylen mine'l-mescidi'l-harâmi ile'l-mescidi'l-akse'llezî bâreknâ havlehû li-nüriyehû min âyâtinâ, innehû hüve's-semîu'l-basîr.*) [Bir gece, kendisine ayetlerimizden bir kısmını gösterelim diye, (Muhammed) kulunu Mescid-i Harâm'dan, çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksâ'ya götüren Allah, noksan sıfatlardan münezzehtir; O, gerçekten

işitendir, görendir.] (İsrâ, 17/1)

"Şânı her türlü noksandan münezzehtir o zât-ı celîl olan Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin ki, kulunu, yâni Hazret-i Muhammed ASS'ı, bir gece Mescid-i Haram'dan, yâni Beytullah'ın olduğu yerden Mescid-i Aksâ'ya, yâni Kudüs'teki Mescid-i Aksâ'nın olduğu yere götürmüştür. O götüren Allah-u Teàlâ Hazretleri ne kadar kâmil, ne kadar şânı her türlü nakîsadan münezzeh zât-ı celîldir." diye bu ayet-i kerimede işaret ediliyor ki, Peygamber Efendimiz bir gecede, böyle Mekke'den Kuds-ü Şerif'e naklolmuştur.

"—Efendim böyle şey olur mu?"

Olur, niye olmasın? Bugün insanlar, çeşitli teknik vasıtalarla uzak mesafelere nasıl gidiyorlar! Sonra televizyonlarda birçok kimse seyretmiştir ki, ışınlama diyorlar, o uzayla ilgili birtakım programlarda vs.lerde, bir yerden öbür tarafa gidiyor.

Atomun o muazzam, muhteşem nizamından; bu güneş sistemlerinin, kâinâtın, gökyüzünün muazzam sistemlerinin böyle intizamla işleyişinden; hayattan, canlı varlıkların o harika düzenlerinden ibret alır insan…

"—Kâinâtı yaratan, bunca incelikler ile işleten, bütün bunları var eden ve bu halde yürüten, yaşatan Zât-ı Celîl, her türlü şeye kàdir, her türlü ince bilgiye vâkıftır. Mühendislerin mühendisi, sanatkârların sanatkârı, kudretlilerin kudretlisi bir Zât-ı Celîl, her şeyi yapabilir." diye, akıllı bir insan onu da kabul eder.

Bak, küçücük bir tohum atıyoruz, topraktan kocaman bir ağaç çıkıyor, kocaman bir bitki çıkıyor. Sonra o bitki toprağın içinden suyu alıp süzüyor kökleriyle, kaç metre yukarıya çıkartıyor. Bir kavak ağacının boyu kaç metredir... Bugün siz her pompayla suyu o kadar yüksek yere pompalayamazsınız. Su o kadar yükseğe, bir kavağın boyuna kolay kolay çıkmaz. Hadi bakalım bir su pompası getir de, o kadar yüksek yere o suyu bassın! Uzun teknik tedbirler lâzım geliyor ama, Allah-u Teàlâ Hazretleri, suyu kökten ta yukarıya çıkarttırıyor.

O yapraklarda öyle büyük sanat var ki, kökten alınan su ile güneşin enerjisinden faydalanarak, o incecik yaprak odun yapıyor, şeker yapıyor, yaprak yapıyor, lif yapıyor. Daha bilmediğimiz veya bildiğimiz bitkilerin her şeyi o yaprak laboratuarında oluyor. Yâni

küçücük, bir toplu iğne kadarcık bir klorofil hücresi, bir laboratuarın bugün başaramadığı işi yapıyor.

Ne kadar kolay... Bak su var, güneş de var. Hadi bakalım sen yap bu kadar tekniğin ilerlemiş, uzaya roket fırlatıyorsun, her şeyi yapabiliyorsun. Hadi bakalım, buyur! İşte güneş ışığı, işte su... Suyu da sen yaratmadın, hazır buldun. Güneşi de sen yaratmadın, o da hazır. Hadi bakayım göreyim seni, şu yaprağın içindeki o küçücük toplu iğne başı kadarcık küçük laboratuarın yaptığı o işi sen yap… İkisini birleştir, şeker yap; ikisini birleştir odun yap; ikisini birleştir yaprak yap; ikisini birleştir, ağacın diğer malzemesini yap!

Ne kadar büyük bir sanat!

Sonra, ne kadar bitmez tükenmez sanat çeşitliliği ki, bir yaprak aynı vazifeyi görüyor, suyu alıyor, suyun içindeki maddelerle bu dediğimiz işleri yapıyor. Kaç çeşit yaprak var. Devetabanının yaprağı kocaman, kuşkonmazın yaprağı kıl gibi, çınarın yaprağı el gibi, kaktüsün yaprağı bir başka türlü... Yâni, ne kadar bitmez tükenmez bir çeşitlilik var.

Bir böcek... İşte ayakları var, gözü var, anteni var, şusu var... Binlerce çeşidi var. Bir balık... Binlerce çeşidi var. Yâni, zor gelmiyor Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne bunca çeşidi, bunca sanatı icrâ etmek... Onun için, ne kadar büyük kudret sahibi anla ki, hiç zor gelmiyor.

Biz bir tane bir şeyi zorlukla yaparız, "Aman!" deriz. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin bunca yarattığı bunca mahlûkatı, şu kâinâtın nizamı... Yâni, akıllı bir insan, şu fenne vâkıf bir insan, alim bir insan, hayranlık içinde mest olur kâinâta baktığı zaman... Cahil anlamaz kâinâtın nizamındaki inceliği… Bugün atom alimleri, büyük fizikçiler, büyük tabiatçılar, büyük kimyacılar hayranlık duyuyorlar.

Bir çınar ağacı, bir dalını uzatıyor otuz metre öteye. E otuz metre, bu kadar ağırlık nasıl durur? Bu ağırlık niye çatırt diye kırmıyor? Nasıl tertibat alıyor o ağaç, kendisini nasıl koruyor? Ne kadar büyük şeyler.

O halde bunca sanata, bunca kudrete sahip olan Allah-u Teàlâ Hazretleri, kulunu Mekke'den Kudüs'e götüremez mi? El-cevap:

Götürür. Âmennâ ve saddaknâ, götürmüştür.

Bu İsrâ gecesinde, diyor ki Peygamber ASS Efendimiz:[80]

رَأَيْتُ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِي ، قُصُوراً مُسْتَوِيَةً عَلَى الْجَنَّةِ ، فَقُلْتُ: يَا جِبْرِيلُ لِمَنْ هٰذَا ؟ فَقَالَ: لِلْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ ، وَاللّٰهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ (ابن لال ، والديلمي عن أنس)

RE. 287/11 (*Raeytü leylete üsriye bî*) "Benim götürüldüğüm o gecede, yâni Mi'rac'ın başladığı o gecede, Mi'rac'a çıktığım zaman, (*kusùren müsteviyeten ale'l-cenneti*) cennetin üzerinde, cennete hakim bir yerde düzgün köşkler gördüm."

Demek ki, manzarası safâlı, intizamlı ve yüksekte köşkler görmüş. Mihmandar kim, Rasûlüllah'ı kim götürüyor? Cebrâil AS... Meleklerin büyüklerinden Cebrâil AS götürüyor.

(*Fekultü: Yâ cibrîlü li-men hâzâ*) "Dedim ki: 'Yâ Cebrâil! Bu köşkler kimin? Yeri güzel, kendileri fevkalâde süslü, fevkalâde müzeyyen, fevkalâde mükemmel… Bu köşkler kimin?'

(*Fekàle*) Cebrâil AS cevaben buyurdu ki: (*Li'l-kâzimîne'l-gayz*) 'Kızgınlığını yutanlar ve tutanlara...'"

Kızdı, asabı bozuldu, rengi değişti, yüzü kıpkırmızı oldu ama, kızgınlığın gereği olan fevrî hareketi yapmıyor, kendisine hakim olabiliyor. Birisine kızmış, ondan intikam almıyor. Kinini, kızgınlığını dizginleyebilen, yutabilen kimseler içindir.

Başka kimler içindir? (*Ve'l-àfîne ani'n-nâs*) "İnsanları affedenler içindir. (*Va'llàhu yuhibbu'l-muhsinîn*) Allah-u Teàlâ Hazretleri muhsinleri, yâni güzel hareket edenleri sever."

Şimdi bu hadis-i şerifte ne var? Peygamber Efendimiz'in bu müşahedesinden çıkan ders nedir? Demek ki müslüman, tepesi attığı zaman, aklının kontrolünü bir tarafa bırakmayan kimse demek. Kızdığı zaman, "Gözüm karardı, sinirlenivermişim, ne

---

[80] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.255, no:3187; Enes ibn-i Mâlik RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.671, no:7016.

yaptığımı bilmiyorum.” diye kontrolü kaybetmeyen kimse demek.

Mahkemeye çıkartıyorsun meselâ, bir adam, eli kelepçeli, hakimin karşısında, hakim soruyor:

“—Evlâdım! Sen bu adamı niye öldürdün?”

“—Efendim işte şöyle oldu da böyle oldu da... Birden bire bana küfür etti de, o anda ben sinirleniverdim. Ondan sonra ne yaptığımın farkında değilim.”

Demek ki, bu *kâzimîne'l-gayz* zümresinden değil. Yâni gayzını, kızgınlığını, kinini tutabilen bir insan değil. Bak, o kızgınlığını tutamaması onu nereye getirdi? Mahkemeye getirdi, mahkemeden hapse götürecek, hapisten belki ceza olarak darağacına götürecek. İnsan kendisini tutamadığı zaman, sinirlerine hakim olamadığı zaman, felâketten felâkete sürükleniyor.

İnsan ne zaman insandır? İçinden gelen arzulara dizgin vurabildiği zaman, onları kontrol edebildiği nisbette mükemmel insandır.

Bilmiyorum böyle dağ kenarında oturdunuz mu, dağ kenarındaki kasabalarda, meselâ Bursa gibi yerlerde... Bakarsınız, ovada kocaman taşlar var.

“—E nereden geldi bu taşlar buraya?”

“—Bir kere bir yağmur yağdı, bir büyük sel oldu, kocaman, adam boyundan büyük taşı sel yuvarladı, buraya getirdi.”

Yâni sel suyu, birden kopar gelir. Yukarıya yağar yağmur; ondan sonra, yokuş aşağıya bütün gücüyle paldır küldür yuvarlanır, önüne ne gelirse sürükler, götürür.

Arzular da böyle insanın içinden sel suyu kopar gibi, dağdan kopar gibi gelirse, ona dizgin vurulmazsa ne olur? Felâketten felâkete sürüklenir insan.

Demek ki, o köşkler, kinlerini, kızgınlıklarını tutabilen insanlarınmış. O halde, biz de sinirlendik mi, sinirimize hakim olacağız. Bundan bize çıkan ders: O köşklere sahip olabilmek için, sinirlenmeyeceğiz. Sinirlendiğimiz zaman, sinirimize hàkim olacağız.

Bir zât varmış Araplardan, Rasûlüllah'ın sahabesinden birisi aynı zamanda... Bir gurup mücrim huzuruna getirilmiş. Suçlu insanlar, şimdi cezalandırması lâzım onları. Diyor ki

getirilenlerden bir tanesi, açıkgöz, söz alıyor, diyor ki:

"—Efendim! Ben bu suçu, bu edepsizliği böyle halim selimliğiyle tanınmayan başka bir kimseye yapsaydım, ne yapardı beni?"

"—Cezalandırırdı."

"—E siz halim selimliğinizle şöhret bulmuşsunuz, sizin bir farkınız yok mu?" diyor.

Bunun üzerine:

"—Hadi sizi bağışladım. Bir daha böyle şey yapmayın!" diyor, salıveriyor.

Yâni kızgınlığına sahip olması lâzım insanların, bir.

b. Güzel Ahlâk Nedir?

İkincisi: (*Ve'l-àfîne ani'n-nâs*) "İnsanlardan sudûr etmiş olan suçları, kusurları, günahları, hataları, kendisine karşı işlenmiş olan şeyleri affedenler."

Bir hadis-i şerifte, Ebû Hüreyre RA, Peygamber Efendimiz'e soruyor:

"—Yâ Rasûlallah, güzel huy nedir?" Yâni, "Hangi insan güzel huylu sayılır?" demek istiyor.

Diyor ki Peygamber Efendimiz:[81]

---

[81] Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.I, s.329, no:236; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.334; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Muhtelif lafızlarla:

Hàkim, *Müstedrek*, c.II, s.563, no:3912; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.279, no:909; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Mekârim-i Ahlâk*, c.I, s.23, no:21; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.235, no:20881; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.III, s.83, no:297; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.277; Ebû Hüreyre RA'dan.

Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.178, no:7285; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XVII, s.269, no:739; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Mekârim-i Ahlâk*, c.I, s.22, no:19; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.222, no:7959; Ukbe ibn-i Amir RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.364, no:5567; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.221, no:7956; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.235, no:20880; Hz. Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.40, no:5239; RE. 394/4; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XI, s.499, no:11291.

مَكَارِمُ أَخْلاَقِ عِنْدَ اللهِ ثَلاَثَةٌ: تَعْفُو عَمَّنْ ظَلَمَكَ ، وَتُعْطِي

مَنْ حَرَمَكَ ، وَ تَصِلُ مَنْ قَطَعَكَ (خط. عد. عن أنس)

(*Mekârimü ahlâkı inda'llàhi selâsetün*) Allah indinde mekârim-i ahlâk üçtür:

1. (*Ta'fû ammen zalemeke*) "Sana zulmedeni affedersin." diyor Peygamber Efendimiz. Yâni, sana haksızlık etmiş, karşı gelmiş, seni üzecek bir şey yapmış, onu affedersin.

2. (*Ve tu'tî men harameke*) "Seni mahrum bırakan, senin istediğin, ihtiyacın olan şeyi sana vermeyene sen verirsin."

"—Benim geçen gün ihtiyacım olmuştu, on bin lira para istedim, parası da vardı vermedi. Şimdi başı epeyce sıkışmış, ben de ona vermeyeceğim." derse, insan kötülüğe kötülükle mukabele etmiş oluyor. Ama,

"—O bana vermedi ama, ben ona vereceğim!" diyor; mahrum bırakana, aksine iyilik yapıyor, veriyor.

3. (*Ve tasilü men kataake*) "Senden alâkayı kesmiş olan arkadaşına, sen devam ettirirsin alâkanı..."

"—O bana küstü, ben de ona küseyim!" demezsin. O küstü ama ben gene gideceğim. O beni ziyaret etmiyor artık, ama ben gene onu ziyaret edeceğim. O benden ilgiyi kopardı ama, ben ona bağlantımı devam ettireceğim dersin.

Güzel huy budur diyor.

İşte insanları affetmek de böyle. Hatası var, sana kalmış. İstersen onun karşılığını verirsin, cezalandırırsın; istersen affedersin. Affedersen, işte o köşkler affedicilere, affeden kimselere veriliyor.

Bir de bir başka mânâ olma ihtimali var: Buradaki affetmekten maksat, borçluya borcunu affedivermek. Yâni, vadesi gelmiş, borcu ödemesi lâzım, ama adamın durumu müsait değil.

"—Ver bakalım borcunu, vakti geldi." diye sıkıştırıp, adamın durumuna aldırmadan, bastırıp o parayı almağa çalışmak şekli var. Bir de:

"—Hadi seni affettim, biraz daha sonra verirsin, geniş zamanında verirsin." demek veyahut:

"—Hadi sana bunu bağışladım." diye, borcu affetmek mânâsına gelebilir diye de, şerhte bir izah var.

Demek ki öyle de olsa, böyle de olsa, karşılıksız bir iyilik yapıyor insan.

Onun için, iyiliğe iyilikle mukabele etmek, herkesin kârıdır, herkes yapar bunu. Ama kötülüğe iyilikle mukabele etmek; o er kişinin kârıdır demişler büyüklerimiz. İyiliğe iyilikle mukabele her kişinin kârı, kötülüğe iyilikle mukabele er kişinin kârı... Onu herkes yapamaz. Mert adam olacak, bayağı yiğit bir kimse olacak, babayiğit olacak ki kötülüğe karşı iyilik yapabilsin.

İşte böyle karşılıksız olduğu zaman, Allah-u Teàlâ Hazretleri o köşkleri ihsân ediyor.

Demek ki biz, insanlarla muamelemizde böyle dengi dengine, mukabele bi'l-misl yapabiliriz belki ama, affedici olursak, sevabı Allah'tan bekleyip bağışlama tarafını tercih edersek, lütuf tarafını, fazilet tarafını tercih edersek, cennette ona mukabil, herkesin gıbta ettiği o köşkler, o nimetler insanlara gelebiliyor.

c. Allah Muhsinleri Sever

(*Va'llàhu yuhibbu'l-muhsinîn*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri muhsin kulları sever." diyor, Rasûlüllah Efendimiz arkasından ekliyor. Muhsin ne demek? İyilik yapan, iyi olan kimseleri sever.

Muhsin, ihsân eden demek. İhsân etmek de her şeyde cârî olabilir. Meselâ, bir insan marangoz olur. Eline verilmiş olan parçayı, kendisine tevdî edilmiş olan parçayı en mükemmel yaparsa, o marangozluğunda ihsân yapmıştır. Yâni marangozluğunu güzel yapmıştır.

Süpürgeci adam, süpürdüğü yeri en iyi süpürmüşse, o süpürmede ihsân yapmıştır. Hoca en iyi şekilde hocalık yapmışsa, hocalıkta ihsân yapmıştır. Asker en iyi şekilde askerlik yapmışsa, askerlikte ihsân yapmıştır.

"—İbadette ihsân nedir?"

İbadette ihsân için de buyrulmuş ki:[82]

اَلْاِحْسَانُ أَنْ تَعْبُدَ اللّٰهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ ، فَإِنَّهُ يَرَاكَ

(خ. م. ن. ه. حم. خز. حب. ش. حل. عن أبي هريرة ؛ م. د. ت. ن. ه. حب. ق. عن عمر)

(*El-ihsânü en ta'büda'llàhe keenneke terâhu*) "İhsân, Allah-u

---

[82] Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.27, no:50; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.39, no:9; Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.101, no:4991; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.25, no:64; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.426, no:9497; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.IV, s.5, no:2244; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.375, no:159; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.157, no:30309; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.528, no:117222; Ebû Hüreyre RA'dan.

Müslim, *Sahîh*, c.I, s.36, no:8; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.6, no:2610; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.635, no:4695; Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.97, no:4990; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.24, no:63; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.389, no:168; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.203, no:20660; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.528, no:11721; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.383; Beyhakî, *el-Erbaùne's-Suğrâ*, c.I, s.61, no:23; Hz. Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.44, no:5249; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.57, no:140; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.X, s.494, no:10108.

Teàlâ Hazretleri'ne, onu görüyormuşçasına ibadet etmektir. (*Fein lem tekün terâhu, feinnehû yerâke*) Çünkü, her ne kadar sen onu görmüyorsan da, o seni görüyor."

O senin yanında... Onun yakınlığını hissedip, bilip;

وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنتُمْ (الحديد: ٤)

(*Ve hüve meaküm eyne mâ küntüm*) "Nerede olursanız olun o sizinle beraberdir." (Hadîd, 57/4) ayet-i kerimesini düşünerek;

وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ (قف:١٦)

(*Ve nahnü akrabü ileyhi min habli'l-verîd*) "Biz insanoğluna şah damarından bile daha yakınız." (Kaf, 50/16) ayet-i kerimesinin mânâsını düşünüp;

"—Mevlâm benim yanımda... Allah-u Teàlâ Hazretleri benim her yaptığımı görüyor, benim yaptığıma şahit." diye düşünmek.

İşte ibadette ihsân o... İnsan o zaman iyi kulluk yapar. Çünkü yalnız olmadığını bilen, Allah'ın kendisini murakabe ettiğini, kontrol ettiğini, her yaptığını gördüğünü, her söylediğini işittiğini bilen bir insan, çekidüzen verir kendisine.

Bir odada bir insan varken başka türlü otururuz, yalnız olduğumuz zaman daha başka otururuz. Elimizi ayağımızı uzatabiliriz. Ama içeriye hürmet ettiğimiz büyüğümüz, babamız filan gelse, ne yaparız? Hemen ayağa kalkarız, toparlanırız.

İşte insan, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kendisiyle beraber olduğunu bildiği zaman, ne yapar? O zaman kulluğu iyi yapar.

Onun için, ihsân nedir diye sorduklarında Peygamber Efendimiz'e, ibadetteki ihsânı tarif etmiş: "Allah'ı görüyormuşçasına ibadet etmek..." buyurmuş.

Bir büyük velî varmış, gàliba Sehl ibn-i Abdullah et-Tüsterî'nin kitabında okumuştum, onun kendisi olabilir. Dayısı ibadet ediyor geceleyin, o kendisi küçücük çocukmuş. Böyle hayranlıkla seyredermiş dayısını. Gözyaşı ile, boynu bükük, tevâzu ile Allah'a ibadet ediyor.

Dayısı şöyle başını okşamış, kendisine böyle hayran hayran sevgiyle baktığını görünce:

"—Sana üç şey öğreteyim. Buna devam eder misin?" demiş.

"—Devam ederim dayıcığım." diyor.

Üç şey öğretiyor:

اَللهُ ربِّي ، اَللهُ مَعِي ، اَللهُ شَاهِدِي.

1. (*Allàhu rabbî*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri benim rabbimdir."

2. (*Allàhu maî*) "Allah-u Teàlâ Hz. benimle beraberdir."

3. (*Allàhu şâhidî*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri beni daima kontrol etmektedir, müşahede etmektedir, daima ben onun gözü önündeyim."

Bu üç cümle... Küçücük çocuğa, "Sen bunu günde onar defa söyle!" diyor. O çocuk, o küçük yaştan itibaren bu sözleri söyleye söyleye yetişiyor. Sonra, büyük velîlerden birisi oluyor. Yâni, bu duyguyla yetişen insan, Allah'ın kendisini dâimâ bildiğini, gördüğünü, yanında olduğunu düşünen insan, iyi kul olur.

Onun için, işte Allah muhsinleri sever. Ne olursa olsun, hangi işi yaparsak yapalım, güzel yapacağız. Yazı... Yazı yazarken güzel yazın! Yâni, kargacık burgacık yazmayın! Yazının dahi böyle özenerek, güzel yazılmasına dikkat edin! Hangi işin sahibiyseniz, o işi baştan savma değil, güzel yapın!

Hatta bir keresinde, Peygamber ASS Efendimiz'in mübarek yavrusu ahirete irtihal etti, Baki' Kabristanına gömecekler. Kabrin başına geldiler, Peygamber Efendimiz şöyle kazılmış küçük kabre baktı, kenarı eğri. Çağırdı kazan şahsı:

"—Bunun burasını niçin eğri yaptın mübarek? Allah-u Teàlâ Hazretleri yaptığı şeyi güzel yapanları, yâni muhsinleri sever. Hangi işi yapıyorsa güzel yapanı sever." buyurdu.

Onun için, müslüman kardeşler! Yaptığınız şeyi, her ne ise, hangi işe sahipseniz güzel yapın. Yâni, ustası olun onun... İbadet olsun, okumak olsun, konuşmak olsun, yazmak olsun, sanat olsun; her ne ise, onu en mükemmel şekilde yapmağa çalışın ki, (*va'llàhu yuhibbü'l-muhsinîn*) Allah muhsinleri sever, güzel yapanları sever. Her işte güzel yapmağa gayret edin!

Bu bir ayet-i kerime mealidir. Yâni bu hadis-i şerifin sıhhatine Kur'an-ı Kerim'de de şahit var. Kur'an-ı Kerim'de buyuruyor ki, bir ayet-i kerimede:

الَّذِينَ يُنفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنْ النَّاسِ، وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ (آل عمران:١٣٤)

(*Ellezîne yünfikùne fi's-serrâi ve'd-darrâi ve'l-kâzimine'l-gayza ve'l-àfîne ani'n-nâs, va'llàhu yuhibbü'l-muhsinîn*) [O takvâ sahipleri ki, bollukta da, darlıkta da Allah için harcarlar; öfkelerini yutarlar ve insanları affederler. Allah da güzel davranışta bulunanları sever.] (Âl-i İmrân, 3/134)

Bu ayet-i kerimenin kelimeleri, aynen bu hadis-i şerifte de var. Demek ki, bu hadis-i şerif sahihtir, sağlamdır. Çünkü Kur'an-ı Kerim gibi bir kitab-ı sahihin ayetleri dahi te'yid ediyor.

O halde, bu hadis-i şerifin mânâsına göre kendimizi ayarlayalım! Her işimizi mükemmel yapmağa çalışalım inşâallah!

d. Mi'rac'da Mûsâ AS'ı ve İsâ AS'ı Görmesi

Diğer hadis-i şerif... Mi'râc gecesinde yedi kat semâyı geçti Rasûlüllah Efendimiz. Hiç kimseye nasib olmayan şeyler gördü. Diyor ki:[83]

رَأَيْتُ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِي مُوسٰى، رَجُلاً آدَمَ طُوَالاً جَعْداً، كَأَنَّهُ مِنْ رِجَالِ شَنُوءَةَ؛ وَرَأَيْتُ عِيسٰى، رَجُلاً مَرْبُوعَ الْخَلْقِ، إِلَى الْحُمْرَةِ

---

[83] Buhàrî, *Sahîh*, c.III, s.1182, no:3067; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.151, no:165; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.342, no:3179; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XII, s.157, no:12749; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.IIIL, s.365; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.666, no:32271.

وَالبَيَاضِ، سَبْطَ الرَّأْسِ؛ وَرَأَيْتُ مَالِكًا خَازِنَ النَّارِ، والدَّجَّالَ

(حم. خ. م. عن ابن عباس)

RE. 287/12 (*Raeytü leylete üsriye bî mûsâ*) "O İsrâ, Mi'rac gecesinde Mûsâ AS'ı gördüm." Mûsâ AS asırlar önce yaşamış ama, ahiret aleminde, yâni Mi'rac'dayken semâda görüyor Mûsâ AS'ı. Nasıl? Dünyadaki, sağlığındaki heyeti neyse, o haliyle gördü.

"Mûsâ AS'ı gördüm." diyor. Nasıl? (*Racülen edeme*) "Esmer bir adam, cildi esmer; (*tuvâlen*) uzunca boylu, (*ca'den*) saçları kıvırcık."

Ca'den; şerhte eti sıkı mânâsına gelir diyor, ama saçları kıvırcık demek. Saçın kıvırcık olanına *ca'd* derler. Düz, böyle sarkan, uzun olanına da *müstersen* derler, *sebet* kelimesini kullanırlar. Herhalde kıvırcık saçlı mânâsı daha uygun.

(*Keennhû min ricâli şenuete*) "Sanki Şenûe kabilesi adamlarına benziyordu." diyor Peygamber Efendimiz. Şenûe kabilesi de Yemen'de bir kabileymiş ki, bunlar neseblerinin temizliği ile, yâni soy soplarının temizliği ile ve ahlâklarının güzelliği ile tanınmış bir kabileymiş. "O kabilenin insanlarına benziyordu Mûsâ AS." diyor Peygamber Efendimiz.

(*Ve raeytü îsâ*) "İsâ AS'ı da gördüm." O nasıl? (*Racülen merbûe'l-halki*) "Mutedil endamlı bir kişi idi İsâ AS; (*ile'l-humreti ve'l-beyâd*) kırmızıyla beyazdı. Kırmızıya kaçan bir beyaz teni vardı İsâ AS'ın. (*Sebete'r-re's*) Saçları düz ve sarkıktı, salıverilmişti." Hakikaten de eski hristiyanların, yahudilerin kitaplarında da peygamberlerinin tarifleri, Peygamber Efendimiz'in şu tarif ettiği şekle uygundur.

(*Ve raeytü mâliken hâzine'n-nâr*) "Sonra, cehennemin muhafızı olan Mâlik adlı meleği de gördüm Mi'rac gecesinde… (*Ve'd-deccâl*) Deccal'ı da gördüm." diyor.

Deccal da ahir zamanda zuhur edecek. Onun hakkında pek çok hadis-i şerifler var. İşte bir gözü kör olacak, insanları çağıracak, kendisine tâbi olanların hepsi cehenneme gidecekler. Ancak mü'minler ona karşı gelecek; onun Deccal olduğunu, kötü olduğunu anlayıp, ondan kurtulacaklar. Onun şerrinden,

fitnesinden emin olacaklar.

Büyük bir aldatıcı, büyük bir sahtekâr… Kendisi ulûhiyyet iddiasıyla ortaya çıkmış bir kişi. Onu da gördüğünü ifade etmiş ASS Efendimiz, İbn-i Abbas RA'nın rivâyet ettiğine göre.

e. Cenneti ve Cehennemi Görmesi

Diğer hadis-i şerîf. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[84]

رَأَيْتُ الْجَنَّةَ وَالنَّارَ، فَلَمْ أَرَ مِثْلَ مَا فِيهِمَا مِنَ الْخَيْرِ وَالشَّرِّ

(ق. في البعث عن أنس)

RE. 287/13 (*Raeytü'l-cennete ve'n-nâr*) "Cenneti de gördüm, cehennemi de gördüm. (*Felem era misle mâ fîhimâ mine'l-hayri ve'ş-şer*) Bu ikisindeki hayır gibi, şer gibi hiç bir şey görmedim."

Şunu demek istiyor: Cenneti gördüm, o kadar çok hayırlar var ki, tarifi mümkün değil. Yâni, dünyada hiç misli görülmemiş. Cehennemi de gördüm, onda da o kadar kötü, feci manzaralar, haller var ki, hiç misli görülmemiştir. Hakikaten pek çok ayet-i kerime vardır ki cennetin evsâfını anlatır; pek çok ayet-i kerime vardır ki cehennemin evsâfını anlatır. Hepsi...

Meselâ, başka bir hadis-i şerifte Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:[85]

---

84 *Kenzü'l-Ummâl*, c.XIV, s.641, no:39565; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.66, no:12572.

85 Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2175, no:2825; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.334, no:22877; Hàkim, *Müstedrek*, c.II, s.448, no:3549; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VI, s.122, no:5706; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XIII, s.431, no:7520; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.30, no:33973; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.354, no:6919; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.170, no:463; Sehl ibn-i Sa'd RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.462, no:9958; Ebû Hüreyre RA'dan.

Lafız farkıyla: Buhàrî, *Sahîh*, c.III, s.1185, no:3072; Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2174, no:2824; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.313, no:8128; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.91, no:369; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.428, no:2819; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.30, no:33974; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.XI, s.416, no:20874;

إِنَّ فِي الْجَنَّةِ مَا لاَ عَيْنٌ رَأَتْ، وَلاَ أُذُنٌ سَمِعَتْ، وَلاَ خَطَرَ عَلَى

قَلْبِ بَشَرٍ (م. حم. طب. ك. عن سهل بن سعد)

(*İnne fi'l-cenneti mâ lâ aynün reet, ve lâ üzünün semiat, ve lâ hatara alâ kalbi beşerin*) "Muhakkak ki cennette hiç bir gözün görmediği, hiç bir kulağın işitmediği ve hiç bir kimsenin hatır ve hayaline dahi gelmemiş olan nimetler vardır."

Neden? İşte o demin sanatından, kudretinden bahsettik ya Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin, Allah-u Teàlâ Hazretleri o sanatıyla, o eşsiz kudretiyle, kuvvetiyle kullarını memnun etmek için bir alem halk etmiş, cennet... Kullarını memnun edecek her şeyi oraya ihsân etmiş, koymuş. Yâni, memnun olmamak mümkün değil.

Cennete en sonuncu olarak girecek kimse, artık ondan sonra başka girecek kimse kalmamış; şüphesiz ki, derecesi ötekilerden daha aşağıda olan kimsedir. Kusurundan dolayı ceza çekmiş, geç kalmış. Cehennemde biraz yanmış, sonra affolmuş, cennete en son giriyor. En son girecek insana, bu dünya ve semâlar, gökler kadar yerler verilecek. O kadar çok nimetle karşılaşacak ki, şaşacak.

En son girdiği halde, ötekilere verilenleri bilmediği için, "Allah-u Teàlâ Hazretleri lütfuyla, keremiyle, bana en büyük ikramı verdi." diye düşünecekmiş. Yâni çok memnun. Azımsamak mümkün değil; çok büyük imkânlara, ikramlara nâil olacak insanlar. Cennet böyle...

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.346, no:382; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.317, no:11085; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.119, no:36; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.93, no:135; Hamîdî, *Müsned*, c.II, s.480, no:1133; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.200, no:394; Ebû Hüreyre RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.184, no:11439; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.224, no:738; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.II, s.262; Heysemî, *Müsnedü'l-Hàris*, c.I, s.170, no:27; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XIV, s.526, no:39241; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.IX, s.115, no:8030.

Hatta bu ayet-i kerimeleri, cennetle ve cehennemle ilgili ayet-i kerimeleri toplasak, bir ders yapsak... Çünkü cennet Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kullarına lütuf ve ikram, mükâfât yurdu. Cehennem de, asi kullarını cezalandırma yeri. İsyanın cezasını insanlar bilsin ki, isyandan vazgeçsin... İtaatin faydasını insanlar bilsin ki, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne severek itaate koşsun diye cenneti, cehennemi anlatmak lâzım!

Tabii bu dersin, bu hadis-i şerifin izahı kadar kısaca söylüyoruz. Bu dersten sonra, yâni ilerideki başka meclislerde, başka toplantılarda cenneti, cehennemi geniş olarak inşâallah anlatırız.

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi cehennemden âzâd eylesin... Cennetine dâhil eylesin...

f. Cenneti İstemek, Cehennemden Sığınmak

Sabahları ve akşamları, namazdan sonra yedi defa:

اَللَّهُمَّ أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ ،

(*Allàhümme ecirnâ mine'n-nâr*) "Yâ Rabbi sen bizi cehennemden uzak eyle, kurtar oradan." diyoruz.

Arkasından:

وَأَدْخِلْنَا الْجَنَّةَ مَعَ الْأَبْرَارِ ، وَزَوِّجْنَا مِنَ الْحُورِ الْعِينِ .

(*Ve edhilne'l-cennete mea'l-ebrâr*) "İyi kulların ile beraber bizi cennetine sok." diye cenneti istiyoruz. (*Ve zevvicnâ mine'l-hùri'l-în*) [Cennette bizi hurilerle evlendir.] diye dua ediyoruz.

Peygamber Efendimiz, bu konuda şöyle buyuruyor:[86]

---

[86] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.XIII, s.274, no:4417; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.234, no:18083; İbn-i Hibbân, Sahîh, c.V, s.367, no:2022; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XIX, s.433, no:1051; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.33, no:9939; Şeybânî, *el-Âhad ve'l-Mesânî*, c.II, s.399, no:1212; İbn-i Esir, Üsdü'l-Gàbe, c.I, s.220; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XI, s.477, no:1157; Hàris ibn-i Müslim et-Temîmî RA'dan.

إِذَا صَلَّيْتَ الصُّبْحَ ، فَقُلْ قَبْلَ أَنْ تُكَلِّمَ أَحَدًا مِنَ النَّاسِ: اَللَّهُمَّ أَجِرْنِي مِنَ النَّارِ ، سَبْعَ مَرَّاتٍ ؛ فَإِنَّكَ إِنْ مُتَّ مِنْ يَوْمِكَ ، ذَلِكَ كَتَبَ لَكَ اللهُ جِوَاراً مِنَ النَّارِ. وَإِذَا صَلَّيْتَ الْمَغْرِبَ ، فَقُلْ قَبْلَ أَنْ تُكَلِّمَ أَحَداً مِنَ النَّاسِ: اَللَّهُمَّ أَجِرْنِي مِنَ النَّارِ ، سَبْعَ مَرَّاتٍ ؛ فَإِنَّكَ إِنْ مُتَّ مِنْ لَيْلَتِكَ ، كَتَبَ اللهُ لَكَ جِوَارًا مِنَ النَّارِ (حم. د. ن. حب. عن الحارث التيمي)

(*İzâ salleyte's-subha*) [Sabah namazını kıldığın zaman, (*fekul kable en tükellime ehaden mine'n-nâs*) herhangi bir kimseyle konuşmadan önce şöyle de: (*Allàhümme ecirnî mine'n-nâr*) 'Ey Allahım, beni cehennemden uzak eyle!' (*Seb'a merrât*) Yedi defa söyle! (*Feinneke in mütte min yevmike*) Eğer o gün ölürsen, (*keteba'llàhu leke civâren mine'n-nâr*) Allah senin için cehennem ateşinden koruyucu bir berat yazar.

(*Ve izâ salleyte'l-mağrib*) Akşam namazını kıldığın zaman da, (*fekul kable en tükellime ehaden mine'n-nâs*) herhangi bir kimseyle konuşmadan önce şöyle de: (*Allàhümme ecirnî mine'n-nâr*) 'Ey Allahım, beni cehennemden uzak eyle!' (*Seb'a merrât*) Yedi defa söyle! (*Feinneke in mütte min leyletike*) Eğer o gece ölürsen, (*keteba'llàhu leke civâren mine'n-nâr*) Allah senin için cehennem ateşinden koruyucu bir berat yazar.]

Hatta, bir insan namaz kılsa, namaz kıldıktan sonra cehennemden Allah'a sığınmasa, cenneti istemese, ayıplarlarmış melekler...

Taberânî'nin Ebû Ümâme RA'dan rivayet ettiğine göre,

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.131, no:3467; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.III, s.311, no:2258.

Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyurmuş:[87]

إِذَا أُقِيمَتِ الصَّلاَةُ ، فُتِحَتْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ ، وَاسْتُجِيبَ الدُّعَاءُ ؛ وَ إِذَا انْصَرَفَ الْمُنْصَرِفُ مِنَ الصَّلاَةِ وَ لَمْ يَقُلْ: اَللَّهُمَّ أَجِرْنِي مِنَ النَّارِ ، وَ أَدْخِلْنِي الْجَنَّةَ ، وَزَوِّجْنِي مِنَ الْحُورِ الْعِينِ. قَالَتِ الْمَلاَئِكَةُ: يَا وَيْحَ هٰذَا أَعْجَزَ أَنْ يَسْتَجِيرَ اللهَ مِنْ جَهَنَّمَ ! وَقَالَتِ الْجَنَّةُ: يَا وَيْحَ ، هٰذَا أَعْجَزَ أَنْ يَسْأَلَ اللهَ الْجَنَّةَ ! وَقَالَتِ الْحُورُ الْعِينُ: يَا وَيْحَ هٰذَا أَعْجَزَ أَنْ يَسْأَلَ اللهَ أَنْ يُزَوِّجَهُ مِنَ الْحُورِ الْعِينِ (طب. عن أبي أمامة)

RE. 34/7 (*İzâ ukîmeti's-salâtü*) [Namaz kılındığı zaman, (*fütihat ebvâbü's-semâi, ve'stücîbe'd-duàü*) semânın kapıları açılır ve dualar kabul olur. (*Ve ize'nsarafe'l-münsarifü mine's-salâti*) Namaz kılan kimse namazı bitirdiği zaman, (*ve lem yekul: Allàhümme ecirnî mine'n-nâr, ve edhilni'l-cennete, ve zevvicnî mine'l-hùri'l-în*) 'Ey Allahım, beni cehennemden uzak eyle, beni cennetine koy, beni hurilerle evlendir!' demez ise; (*kàleti'l-melâiketü*) melekler derler ki:

(*Yâ veyh*) 'Yazık şuna, (*hâzâ a'ceze en yestecîra'llàhe min cehennem*) Allah'tan cehennemden korunmasını istemekten aciz kaldı.'

(*Ve kàleti'l-cennetü*) Cennet de der ki: (*Yâ veyh*) 'Yazık şuna, (*hâzâ a'ceze en yes'ela'llàhe'l-cennete*) Allah'tan cenneti istemekten aciz kaldı.'

(*Ve kàleti'l-hùri'l-în*) Huriler de derler ki: (*Yâ veyh*) 'Yazık şuna, (*hâzâ a'ceze en yes'ela'llàhe en yüzevvicehû mine'l-hùri'l-în*)

---

[87] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VIII, s.102, no:7496; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.II, s.410, no:1601; Ebû Ümâme RA'dan.
Mecmaü'z-Zevâid, c.II, s.345, no:2893; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.II, s.372, no:1451.

Allah'tan kendisinin hurilerle evlendirilmesini istemekten aciz kaldı.' derler.]

Onun için, her namazın arkasından insan:

(*Allàhümme ecirnî mine'n-nâr*) "Yâ Rabbi, sen beni cehennemden âzâd eyle! (*Ve edhilni'l-cennete mea'l-ebrâr*) İyi kullarınla beraber beni cennetine dâhil eyle... (*Ve zevvicnî mine'l-hùri'l-în*) Hurilerle, cennetin nimetleriyle beni taltif eyle..." diye isteyecek.

Böyle istenmesini, Rasûlüllah Efendimiz tavsiye ediyor.

Tabii, kuru kuruya istemenin ötesinde, gayret de etmek lâzım! İnsanın "Bal, bal, bal…" demekle ağzı tatlı oluyor mu? Parayı vereceksin, balın iyisini arayacaksın, gideceksin, alacaksın, eve getireceksin, o zaman yiyeceksin. Yâni, sadece söz ile değil, insanın fiilen de cehennemden kendisini uzak tutacak işleri yapması lâzım, cennete dâhil edecek işleri yapması lâzım!

Cennete şevki, insanı iyiliklere sevk etmeli; cehennemden korkusu, kötülüklerden men etmeli!

g. Rasûlüllah'ın Rabbini Görmesi

Diğer hadis-i şerif… Ebû Zerr-i Gıfârî RA'dan rivâyet edilmiş. Ebû Zerr-i Gıfârî, Peygamber Efendimiz'in iltifatına mazhar olmuş, müstesnâ bir sahabidir. Sormuş Rasûlüllah Efendimiz'e:[88]

هَلْ رَأَيْتَ رَبَّكَ ؟

(*Hel raeyte rabbeke*) "Sen Rabbini gördün mü yâ Rasûlallah!" diye sormuş.

Peygamber SAS Efendimiz Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni gördü. Müteaddit defalar gördü. Süleyman Çelebi'nin dediği gibi:

Aşikâre gördü Rabbü'l-izzeti;

---

[88] Müslim, *Sahîh*, c.I, s.161, no:178; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.254, no:58; Ebû Avâne, *Müsned*, c.I, s.129, no:384; Ebû Zerr-i Gıfârî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.523, no:31864.

Ahirette öyle görür ümmeti.

Şimdi buradaki ifadesinde diyor ki:

رَأَيْتُ نُوراً (م. عن أبي ذر ، قال: سئلت رسول الله عليه السلام:
هل رأيت ربك ؟ قال ، فذ كره)

RE. 288/1 (*Raeytü nûran*) “Nur halinde gördüm, nur olarak gördüm.” Rasûlüllah Efendimiz, Allah-u Teàlâ Hazretleri’ni böyle gördüğünü ifade ediyor.

Şerhte diyor ki: “Bu nurdan maksat, ya bizim gözle nuru gördüğümüz tarzda görmektir veyahut kalpte tecellîdir, yâni mânevî bir halettir. İkisinin bir arada olması da muhtemeldir.” diyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin Esmâ-i Hüsnâsından birisi de Nur’dur, mâlûm olduğu üzere... *Estaìzü bi’llâh. Bismi’llâhi’r-rahmâni’r-rahîm*:

اللهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ (النور:٣٥)

(*Allàhu nûru’s-semâvâti ve’l-ard*) “Allah-u Teàlâ Hazretleri semâların ve yerin nurudur.” (Nur, 24/35) ayet-i kerimesinde belirtildiği üzere.

h. Şeytanların Hazret-i Ömer’den Kaçması

Hazret-i Aişe Validemiz’den rivâyet edildiğine göre, Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:[89]

رَأَيْتُ شَيَاطِينَ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ فَرُّوا مِنْ عُمَرَ (عد. كر. عن عائشة)

---

[89] Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.621, no:2621; Neseî, *Sünenü’l-Kübrâ,* c.V, s.309, no:8957; İbn-i Adiy, *Kâmil fi’d-Duafâ*, c.III, s.51; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXXIV, s.85; Hz. Aişe RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.XI, s.832, no:32722; Câmiü’l-Ehâdîs, c.XIII, s.75, no:12596.

RE. 288/2 (*Raeytü şeyâtîne'l-insi ve'l-cinni ferrû min umer.*) "İnsanların ve cinlerin şeytanlarını gördüm, Ömer'den kaçıyorlardı."

Hazret-i Ömer, mâlûm, Ebû Bekr-i Sıddîk'tan sonra, ikinci halife olan ve hayatındayken cennetle müjdelenmiş kimselerden, Aşere-i Mübeşşere'den bir sahabi. Peygamber Efendimiz'in hanımlarından Hafsa Validemiz'in babası olan büyük sahabi. Adaletiyle cihana nam salmış olan sahabi. Mescidde namaz kılarken hançerlediler, yaralandı, oradan şehîden vefat etti. Peygamber Efendimiz'in kabri yanında medfundur.

Hazret-i Ömer nerede yatar? Rasûlüllah'ın yanında yatar. Hazret-i Ebû Bekir nerede yatar? Rasûlüllah'ın yanında yatar. O devlete ermiş. Yâni, Rasûlüllah'ın kabri içinde ikisi birden beraber yatarlar. O zât-ı muhterem.

Hani herkes o devirde mühür basıyorlar vesîkalara ya, mühür kazıtırlarmış. Vefatına yakın —ne kadar ibretli— mührüne yazdırmış ki:[90]

كَفٰى بِالْمَوْتِ وَاعِظًا يَا عُمَر !

(*Kefâ bi'l-mevti vâizan yâ umer!*) "Ölüm sana vaiz olarak yeter ey Ömer!" diye yazdırmış. Yâni mührü basıyor, bu yazı çıkıyor isminin altına... O da onu görüyor tabii. Yâni, ölümü hatırlamak için. Ölümü mührüne böyle kazıtmış.

Maaşla adam tutmuş, her zaman kendisine gelsin de ölümü

---

[90] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.353, no:10556; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.302, no:1410; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *el-Yakîn*, c.I, s.117, no:31; İbn-i Asâkir, *Ta'ziyetü'l-Müslim*, c.I, s.50, no:63; Ammâr ibn-i Yâsir RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.217; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.IIIL, s.194; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.37, no:148; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

İbn-i Abdi'l-Ber, *el-İstîâb*, c.I, s.354; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXI, s.323; İbn-i Hacer, *Tehzîbü'l-Tehzîb*, c.VII, s.386; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXXIV, s.260.

Kenzü'l-Ummâl, c.XII, s.804, no:35818; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.928, no:1933.

hatırlatsın, ahireti hatırlatsın diye. Her zaman o zât gelirmiş:

"—Yâ Ömer! Ölüm var, bu hayat ebedî değil! Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin huzuruna çıkacaksın." diye ikaz edermiş.

Bir zaman sonra demiş ki:

"—Sen artık gelme!"

"—E ne oldu? Bir kusur mu işledim?"

"—Hayır, sakalımda ak belirdi. Artık ölümü hatırlatan alâmet var!" demiş.

Ah, bizim sakallarımız bembeyaz oldu, bizim halimiz ne olacak? Biz acaba aynı şekilde müteyakkız oluyor muyuz?

Vefatına yakın yaralı yatıyor, hàlet-i nezi'de… Demişler ki:

"—Yâ Ömer! Ne mutlu sana. Senden öncekiler senden razıydı." Senden önceki dedikleri kimler? Rasûlüllah SAS Efendimiz ile Ebû Bekr-i Sıddîk. "Onlar senden râzı gittiler ahirete, onlar senden razıydı. Senden daha geriye kalmış olan bizler de senden razıyız. Ne mutlu sana yâ Ömer!" demişler. "Hem evvelkiler râzı, hem bizler razıyız."

Böyle bir söz size söylenirse, ne cevap verirsiniz bilmem. Hazret-i Ömer RA —Allah şefaatine nail etsin— Aşere-i Mübeşşere'den, cennetle müjdelenmiş olan o zât, bakın ne cevap vermiş. Acı acı gülmüş, demiş ki:

"—Sizin bu sözünüze gafiller aldanır. Allah'a yemin ederim ki, eğer doğu ile batı arasındaki cümle mülk, varlıklar benim olsa, kıyamet gününün korkusundan hepsini tasadduk eder, sevap kazanmağa çalışırım."

Korkuya bak! Nasıl korku bu? Korkak mıydı Hazret-i Ömer? Hayır, bahadırdı. Bak şeytanlar kaçıyor kendisinden… Öyle bahadır bir insandı ki, önünde kimse duramazdı. Hatta kimse onunla, böyle yüz yüze konuşmağa cesaret edemezlermiş de, kızını aracı yaparlarmış. Yâni giderlermiş, meseleyi kızına açarlarmış, o babasına söylermiş.

Şeytanlar... Nasıl şeytanlar? (*Şeyâtînü'l-insi ve'l-cinni*) "Hem insanların şeytanları, hem cinlerin şeytanları Hazret-i Ömer'i gördü mü yolunu değiştirir, kaçarmış." Öyle bir devletli zât-ı muhterem. Bak ölümü anında hâlâ ne diyor... Allah korkusu içine öyle yerleşmiş. O korku, işte o Allah korkusu onu adaletiyle

cihana tanıttırmış.

Eğer Allah'tan korkmasaydı, ne olurdu? Birçok hükümdar var, zulmüyle tanınmış. Meselâ, bir Roma hükümdarını anlatıyorlar, Neron diye... Adam esirleri atarmış arslanların önüne... Stadyum gibi bir yerde, etrafa seyirciler toplanırmış. Esir, sanki onun canı yok, atarmış aslanın önüne... O zavallı esir o aslanın önünden kaçıyor, aslan ona koşuyor. Aç bırakılmış aslan. Yakalıyor, parçalıyor, yiyor.

Onlar orada futbol maçı seyreder gibi seyrederlermiş. Zulme bak! E o da idareci, bu da idareci...

Bu dermiş ki:

"—Ah Ömer! Keşke anan seni doğurmasaydı!"

Mesuliyetinin ağırlığından, idarecilik mesuliyetinin ağırlığından, "Ah Ömer! Keşke anan seni doğurmayaydı!" dermiş. "Keşke ot olsaydım, çalı çırpı olsaydım." dermiş.

Yâni bunlar nedir? Bunlar bize ibrettir. Büyük insanlar, cenneti kazanan insanlar hangi duygulara sahiplermiş, hayatlarını nasıl tanzim etmişler. Büyük şöhretler, cihanın alkışladığı insan, nasıl hareket etmek suretiyle olunuyor, onları gösteriyor bize. Demek ki, Allah'tan korkunca insan, o zaman adaletli oluyor. O zaman Hazret-i Ömer gibi cihana nam salıyor.

"—Dicle'nin kenarında bir kuzuyu bir kurt parçalasa, Ömer mes'ul..." diye üzülürmüş.

O kadar kendisini mes'ul hissedermiş. Geceleri herkes uyurmuş, koca halife-i rûy-i zemîn, kadar geniş arazinin mâliki, idarecisi, herkesin hürmet ettiği kimse olan Hazret-i Ömer, gece uyuyamazmış da dolaşırmış.

Bir keresinde bakmış, bir kervan gelmiş, konmuş bir yere, hiç bekçi bırakmamışlar. Mallar meydanda... Adamlar da bir tarafta uyumuşlar.

Düşünmüş: Şimdi buraya geceleyin sessizce bir hırsız sokulsa, bir çuval mal alsa, çalsa, bunların haberi yok. Kim bilir Şam'dan mı geldiler, Yemen'den mi geldiler... Toz, toprak, yorgunluk... Yığılmış, kalmışlar zavallılar. Han yok, kervansaray yok tabii. Oraların o zamanlardaki hali.

Ashâb-ı kirâmdan bir zâtı daha çağırmış yanına:

“—Gel bakalım, seninle bu gece beraber arkadaşlık edelim!” demiş.

Sabaha kadar beklemişler o malların başında. Kim bekliyor, mahalle bekçisi mi? Hayır, halife-i rûy-i zemîn. Müslümanların öl dediği yerde ölmeğe hazır oldukları, emrine o kadar uydukları koca halife Hz. Ömer, sabaha kadar beklemiş. Ondan sonra, sabah olunca bağırmış:

“—Es-salâh, es-salâh! Haydi kalkın, namaz vakti geldi.”

Kamçısıyla şöyle çat çat vurdura vurdura uyandırmış. Artık çalma ihtimali kalmadı diye yürümüş gitmiş.

Bir gece dolaşıyormuş gene, bakmış, bir evden bir ihtiyar kadın kızına sesleniyor:

“—Kızım! Sütün içine biraz su koyuver.”

Kız cevap veriyor... Gece karanlıkta, evin içinde konuşuyorlar, Hazret-i Ömer de duyuyor.

“—Anne! Halife Hazret-i Ömer sütlere su katmayın diye emir yayınlamamış mıydı?”

“—E canım şimdi Ömer burada mı, Ömer duyar mı, bilir mi? Sen katıver!”

Diyor ki:

“—Pekiyi anne, Ömer bilmiyor ama, Allah-u Teàlâ Hazretleri görmüyor mu bizim bu yaptığımızı? Halifeye asi olduğumuzu o görmüyor mu?”

Şuura bak! Öyle hükümdara, böyle tebaa… Yâni bu şuurda bir tebaa, bu şuurdaki bir halk hangi devlet görmüş? Hangi devlet idarecisi istemez tebaasının kanunlara böyle saygılı olmasını? Bak, iman insanları ne hale getiriyor. Görmediği yerde bile nasıl itaat ettiriyor. Polise, bekçiye, zabıtaya lüzum kalmıyor o zaman, imanlı oldu mu bir insan.

Hazret-i Ömer, dışarıdan bu konuşmaları duymuş, hiç bir şey dememiş, ama evi işaretlemiş. Gündüz gözüyle gidiyor o işaretlediği eve, hiç bilmediği halde, çalıyor kapıyı, kızı kendi oğluna istiyor. Aklının, şuurunun iyi olduğunu, zihninin müstakîm olduğunu, dininin mühim olduğunu anladığı için oğluyla evlendiriyor. Sonra o sülâleden ne mübarek kimseler yetişmiş. Öyle kızdan, öyle anadan, öyle babanın çocuklarından

öyle mübarek insanlar yetişir.

İşte, şeytanlar yolunu değiştirirmiş Hazret-i Ömer'den, celâdetli bir kimse olduğu için. Şeytanların insi ve cinni diyor. Demek ki, cinlerden de şeytan var, yâni görünmez varlık olarak; bir de insanların şeytanları var. Bu ne demek? Demek ki, bazı insanlar o kadar kötülük mesleği içine yuvarlanıyorlar ki, adeta kötülük bunların mesleği oluyor, işleri oluyor ve şeytanlaşıyorlar. Dış görünüşü itibariyle insan kılığında ama, insanların şeytanları durumuna geliyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi şeytana uydurmasın... Ondan sonra böyle insan şeytanlarının şerlerinden, cin şeytanlarının şerlerinden de bizi hıfz eylesin...

Bak demek ki, insan takvâ ehli olursa, Allah'tan korkan, Allah'a sımsıkı bağlı bir kimse olursa, şeytan kaçıyor. Demek ki, bizim şeytana uymamız bizim kusurumuzdan. Demek ki, biz Allah'a hakkıyla tevekkül etsek, Allah'a hakkıyla iman eden bir kimse olsak, şeytan bizi görünce kaçacak. Biz ilk önce imanımızdaki kusurdan, tevekkülümüzdeki kusurdan kaybediyoruz da, şeytan bir kere yanımıza sokuluyor. Ondan sonra bizi çeşitli oyunlarla, hilelerle aldatıp kötülüklere sevk edebiliyor.

i. İman Ehli Kimsenin Rüyası

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[91]

---

[91] Buhàrî, *Sahîh*, c.VI, s.2563, no:6586; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.723, no:5018; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.532, no:2271; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.165, no:2137; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.78, no:575; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.173, no:30453; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.383, no:7625; Ubâde ibn-i Sâmit RA'dan.

Buhàrî, *Sahîh*, c.VI, s.2563, no:6587; Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.1773, no:2263; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.541, no:2291; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1282, no:3894; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.233, no:7183; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s432, no:8174; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.123, no:393; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.XI, s.211, no:20352; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.173, no:30450; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.189, no:4763; Ebû Hüreyre RA'dan.

Buhàrî, *Sahîh*, c.VI, s.2568, no:6593; Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.1774, no:2264; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.106, no:12056; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.79,

رُؤيَا المُؤمِنِ جُزْءٌ مِنْ سِتَّةٍ وأرْبَعِينَ جُزءاً مِنَ النُّبوَّةِ (ش. حم. خ. م. ت. د. ط. ه. طب. وأبو عوانة ، والدارمي عن أنس ، وأبي هريرة ، وابن عباس)

RE. 288/3 (*Rü'ye'l-mü'mini cüz'ün min sittetin ve erbaîne cüz'en mine'n-nübüvveh*) "Müslümanın rüyası, yâni iman ehli kimsenin rüyası, peygamberliğin kırk altı bölüğünden, parçasından bir parçadır, bir bölüktür."

Bu ne demek? Bir peygamberin Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden vahiy alması, vahiy telakkî etmesi, haberleri alıp da elçilik vazifesi yapmasının yolları... Demek ki, kırk altı çeşit yol var. Allah-u Teàlâ ya melek gönderir, öyle bildirir emrini; ya meleksiz bilâ vasıta gönderir. Yâni, hiç melek olmadan kendisi doğrudan doğruya bildirebilir. Veyahut ilham yoluyla gönderir. Veyahut çan sesi duyulur gibi böyle bir şıngırtı duyularak vahiy gelir. Veyahut daha başka şekillerde... İşte bunların hepsi kaç çeşitmiş? Kırk altı usûl, çeşit var. Bir çeşidi de rüya…

Peygamber Efendimiz de diyor ki:

"—Ben hangi rüyayı görseydim, peygamberlik gelmezden önce bile, gece hangi rüyayı görsem, ertesi gün, gün aydınlığı gibi aynen zuhur ederdi o rüya. Olmadan, hadiseyi görürdüm." diyor.

Demek ki, insan mü'min olunca, gönül ayinesi saf olunca, düzgün olunca, o zaman mânevî haberleri, olmadan evvel, Allah-u

---

no:575; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.91, no:5891; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VI, s.41, no:3285; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.174, no:30460; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.186, no:4754; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.207, no:1364; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.II, s.330; Tirmizî, *Şemâil-i Muhammediyye*, c.I, s.353, no:415; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV,s.12, no:16242; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XIII, s.415, no:6050; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.432, no:8175; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XIX, s.205, no:462; Ebû Rezin RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI,s.245, no:11627; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.584, no:41402.

Teàlâ Hazretleri ona ilham ediyor, o aynada tezahür ediyor.

Ben aynaya benzetmeyi çok seviyorum gönlü... Çünkü hakikaten, ayna kirli olursa göstermez bir. Demek ki, bizim gönül aynalarımızın üstünde toz var, toprak var... Arkasındaki o kâğıdın içindeki parlaklığı veren maddesi küflenmiş, paslanmış, bizim aynamız göstermiyor. Ama temizlesek, cilâlasak, muntazam olsa gösterecek, bir.

Ondan sonra aynalara dikkat edin, sathı düzgün olmazsa çarpık gösterir, yâni eğri büğrü gösterir. Bunun için bazı eğlence yerlerinde çeşitli aynalar koyuyorlar, işte bir ayna koyuyor, onun karşısına geçti mi insan, uzun boylu görünüyor. Aynı insan öteki aynanın başına geçerse, şişman görünüyor. Boynu uzun oluyor... filan. Böyle çeşitli şekillerde görünüyor. Neden? Ayna düz olmazsa görüntü, görünen şey bozulur, şekli bozuk görünür.

Sözü şeye getireceğim, gönül bir kere saf olacak, temiz olacak, pâk olacak. Gönül aynası pâk olacak; bir. İkincisi; eğri büğrü olmayacak ki, doğru haber çıksın, eğri aksetmesin haberler.

Demek ki, müslümanın rüyasında hakikat payı var. Hakikatin bir parçası oluyor müslümanın rüyası. Tabii bu rüya mevzuunda pek çok esrarengiz bilgiler vardır, söylenecek sözler vardır. Rüyaların bir kısmı şeytanîdir, bir kısmı nefsânîdir, bir kısmı melekîdir, bir kısmı Rahmânîdir... Böyle çeşitli şekillerle görünür. Bir kısmı, rüyada aynen haber, bilgi aynen görünür. Bazen de remizle, temsil ile, bir başka yolla görünür.

Meselâ, Yusuf AS'ın zindandaki arkadaşları dediler ki... Bir tanesi anlatıyor rüyasını Yusuf AS'a... Çünkü, Allah-u Teàlâ Hazretleri Yusuf AS'a rüya te'vil etmesini, tabir etmesi ilmini ihsân eylemiş. Diyor ki:

"—Ben rüyamda gördüm, efendime yine içki sıkıyorum, içki hazırlıyorum."

Ötekisi de diyor ki:

"—Ben de rüyamda başımın üstünde bir tepsi taşıyordum, tepsiden kuşlar bir şeyler yiyorlardı." diyor.

Bu iki şahıs niye zindana düşmüşler? Hükümdara suikast olmuş, acaba o mu yaptı, bu mu yaptı henüz belli değil, ikisini de yakalamışlar, zindana atmışlar. İkisi zindandayken, Yusuf AS da

zindana düşüyor haksız yere... Mâlûm, meşhur bir hadisedir.

Şimdi onlar rüyalarını anlatıyorlar. Rivâyet edilir ki, bunlar rüya değil de uydurma, yâni kendileri rüya görmedikleri halde kendileri böyle deyiverdiler de diyorlar. Belki de, hakikaten de görmüşlerdir.

Diyor ki, o birincisine:

"—Sen tekrar eski vazifene döneceksin!"

Hükümdarın şerbetçisiymiş o. Meşrubatını hazırlarmış hükümdarın. Ona, "Sen eski vazifene döneceksin!" diyor.

Ötekisine de diyor ki:

"—Sen asılacaksın, başının etlerini kuşlar gagalayıp yiyecek."

قُضِيَ الْأَمْرُ الَّذِي فِيهِ تَسْتَفْتِيَانِ (يوسف:٤١)

(*Kudiye'l-emrü'llezî fîhi testeftiyân*) "Hakkında fetvâ istediğiniz, mâlûmat istediğiniz iş hükmolundu artık, takarrur etti." (Yusuf, 12/41) diyor. Hakikaten de ötekisi asılıyor, berikisi de tekrar hükümdarın şerbetçisi oluyor.

Yâni, rüya bazen böyle bir rumûz ile görünür. Bazen de ayan beyan, insan ertesi gün olacak şeyi görür.

Hepimiz görmüşüzdür, meselâ: "Ertesi gün imtihanda şu soru sorulacak!" diye talebe görür, hakikaten de o soru sorulur kendisine. Nasıl oluyor bu? İşte bu Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin esrârından bir esrârdır. Bu rüyanın böyle bir mânevî tarafı vardır. Peygamberliğin haber kaynaklarından birisi olarak, rüya mü'mine bazı hakikatleri aksettiren bir hadisedir. Ruhun mânevî alemden bazı haberleri aldığı bir hadisedir.

Bu hadis-i şeriften sonra rüya ile ilgili birkaç hadis-i şerif daha var, onları okumayalım! Yalnız orada diyor ki:

"—Peygamberliğin kırk altıda biridir." dedi bu hadis-i şerifte.

Öbür tarafta, "Kırkta biridir." diyor. Bir yerde, "Yetmişte biridir." diyor. Bunun izahını şöyle yapıyor içeride:

"Peygamber ASS Efendimiz, yirmi üç sene peygamberlik yaptı. Kırk yaşında peygamber oldu, altmış üç yaşına kadar vazifesini yaptı. Ondan sonra ahirete irtihal eyledi, mânevî aleme geçti.

Tabii ilk baştaki peygamberliğinin şeyleri ile daha sonraki telakkileri arasında bir kademeyi gösterir bu. İlk önce o kadardı, sonra imkânlar çeşitlendi, yolların adedi arttı." diye izah ediyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi Peygamber SAS Efendimiz'in yolunda, Kur'an-ı Kerim'in gösterdiği istikamette, sırat-ı müstakîmde yürüyen, rızasına uygun ömür geçiren ve mü'min-i kâmil olarak kendisine vâsıl olan kullarından eylesin... Hayırlı ilimlerle cümlemizi mücehhez eylesin...

Öğrendiğimiz şeyleri hayatına tatbik eden, ilmiyle âmil kimselerden eylesin...

Çünkü çok sözün, kuru sözün, sadece sözün bir faydası yok. Sözden, ilimden, bizim size bunları okumamızdan, kendimizin okumamızdan maksadımız, bir şeyler öğrenip onu tatbik etmektir.

Eh el-hamdü lillâh, bugün de ihsânı öğrendik, her şeyi iyi yapmayı öğrendik. Diğer hadis-i şerîflerden de çeşitli ibretler, dersler aldık.

Cennetin güzelliğini, cehennemin korkunçluğunu ikaz etti Rasûlüllah Efendimiz... İnşâallah, hayatımızı ona göre tanzim ederiz, tertip ederiz de cehennemden âzâd olan, cennetine ilk girenlerle beraber dahil olan, Rasûlüllah'ın *Livâü'l-Hamd*'i altında cem olan, Havz-ı Kevser'i başında sefâ süren, o büyük köşklere, o safâlı yerlere, nimetlere sahip olan bahtiyarlar arasına biz acizler de dahil oluruz.

Fâtiha-i Şerîfe mea'l-besmele!

15. 02. 1981 - İskenderpaşa

08. MÜ'MİNİN RÜYASI

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.
El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayri halkıhî muhammedin ve alâ âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...
Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

رُؤْيَا الْمُؤْمِنِ جُزْءٌ مِنْ أَرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ النُّبُوَّةِ ؛ وَهِيَ عَلَى رِجْلِ طَائِرٍ مَا لَمْ يُحَدِّثْ بِهَا ؛ فَإِذَا تَحَدَّثَ بِهَا ، سَقَطَتْ ؛ وَلاَ يُحَدِّثُ بِهَا ، إِلاَّ لَبِيبًا أَوْ حَبِيبًا (ت. والحاكم، طب. هب. عن أبي رزين)

RE. 288/4 (*Ru'ye'l-mü'mini, cüz'ün min erbaîne cüz'en mine'n-nübüvveti; ve hiye alâ ricli tàirin mâ lem yuhaddis bihâ; feizâ tehaddese bihâ, sakatat; ve lâ yuhaddis bihâ, illâ lebîben ev habîben*) *Sadaka rasûlüllàh, fî mâ kàl, ev kemà kàl.*

Muhterem cemaat-i müslimîn!
Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddin Efendi KS Hazretleri'nin eseri olan *Râmûzü'l-Ehâdis*'ten, sevgili peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ ASS Efendimiz'in hadis-i şerîflerini okumaya devam ediyoruz.
Hadislerin meallerini vermeğe geçmeden önce, evvelâ sevgili peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Efendimiz'in ruhu için, sonra cümle enbiyânın, asfiyânın, evliyânın, Peygamber Efendimiz'in ashâbının, etbâının, meşâyih ve sâdâtımızın, Ebû Bekr-i Sıddîk ve Aliyy-i Murtazâ'dan günümüze kadar geçmiş olan

büyüklerimizin, şühedânın, ulemânın ve bu eserin içindeki hadis-i şerîflerin bize kadar ulaşmasında emeği geçmiş olan ruvâtın, muhaddisînin ruhları için; uzaktan yakından bu hadis-i şerifleri dinlemek üzere, şu mescide gelmiş olan siz kardeşlerimizin cümle geçmişlerinin ruhları için ve müellif merhumun ruhu için, bir Fâtiha, üç İhlâs-ı Şerif hediye edelim:

....

a. Rüyanın Anlatılması

Peygamber ASS Efendimiz metnini önceden okumuş olduğumuz hadis-i şerifte şöyle buyuruyorlar:[92]

رُؤْيَا الْمُؤْمِنِ جُزْءٌ مِنْ أَرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ النُّبُوَّةِ ؛ وَهِيَ عَلٰى رِجْلِ طَائِرٍ مَا لَمْ يُحَدِّثْ بِهَا ؛ فَإِذَا تَحَدَّثَ بِهَا ، سَقَطَتْ ؛ وَلاَ يُحَدِّثُ بِهَا ، إِلاَّ لَبِيبًا أَوْ حَبِيبًا (ت. والحاكم ، طب. هب. عن أبي رزين)

RE. 288/4 (*Ru'ye'l-mü'mini cüz'ün min erbaîne cüz'en mine'n-nübüvveh*) "Mü'min kimsenin uykuda görmüş olduğu rüya, peygamberliğin kırk cüzünden bir cüzdür, kırk bölüğünden bir bölüktür. (*Ve hiye alâ ricli tàirin*) Ve bu rüya, bir kuşun ayağındadır, ayağında gibidir; (*mâ lem yuhaddis bihâ*) o rüyayı gören kimse, onu başkasına anlatmadığı müddetçe... (*Feizâ tehaddese bihâ*) O rüyayı başkasına anlattığı zaman, (*sakatat*) düşer. Kuşun ayağında duran, düşecek bir şey nasıl düşerse, öyle düşer. (*Ve lâ yuhaddis bihâ, illâ lebîben ev habîbâ*) O halde, rüyayı gören kimse, bu rüyayı ancak akıllı, àrif bir kimseye

---

[92] Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.536, no:2278; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.12, no:16242; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XIII, s.413, no:6049; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XIX, s.205, no:462; Beyhakî, *Şuabü'l-İman,* c.IV, s.190, no:4767; Tayâlisî, *Müsned*, c.II, s.414, no:1184; Dûlâbî, *el-Künâ ve'l-Esmâ*, c.I, s.86, no:184; Ebû Rezin RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.585, no:41406; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.63, no:12565.

söylesin veyahut habîp, sevilen, sevgili dostu olan bir kimseye söylesin!" Kelimelerin mânâsı bu.

Bu hadis-i şerif, daha önceki hafta geçmiş olan hadisin ve aşağıda gelecek hadislerin benzeri. Burada rüyanın peygamberliğin kırk cüzünden bir cüz olduğu ifade ediliyor. Ne demek? Yâni peygamberlere, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin insanlara kendi emirlerini ve yasaklarını tebliğ etmek üzere vazifelendirmiş olduğu insanlara, kendi ahkâmını bildirme yolları kırk kadardır, kırk çeşittir. Bunlardan bir çeşidi de rüyadır. Yâni, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin emirleri peygamberlere gördükleri rüyalar suretiyle de gelebilir.

Onun için, rüya lalettayin, asılsız, esassız bir şey değildir, mü'min kul için... (*Ru'ye'l-mü'mini*) deniyor; inanmış, mü'min kul için peygamberliğin kırk cüzünden bir cüzdür. Ne demek? Yâni, bu rüyada bizlere mânevî birtakım hakikatlerin işaretleri, emâreleri vardır. Asılsız, esassız değildir.

Mâlum, geçen hafta da söylemiştim, rüyanın menşe'leri

çeşitlidir. İnsanlar uyur, rüya görür. Bunun çeşitli kaynakları vardır. Nefsanî olur, insanın nefsinden gelir. Şeytani olur, melekî olur, rahmânî olur... Çeşitli menşe'lerden gelir. Mü'min olan kimsenin rüyasının bir aslı esası vardır.

Meselâ, Peygamber ASS Efendimiz'e birisi gelmiş, bir rüya anlatmış. Ebû Bekr-i Sıddîk RA demiş ki:

"—Müsaade buyur yâ Rasûlallah, ben tâbir edeyim!"

Ve o rüyayı tâbir edince;

"—Bir kısmını doğru tabir ettin, bir kısmı doğru olmadı." diye söylemiş Peygamber ASS Efendimiz.

Demek ki, rüya tâbiri ince bir şey... Yâni, rüyanın işaretlerini çözmek, onu anlamak, rüyayı te'vil etmek veya tâbir etmek diye söylenir. Bunun pek çok incelikleri vardır. "Aynı rüyayı iki şahıs görse, şahıslara göre, şahsiyetlerin değişikliğine göre, başka türlü tâbir olunabilir." diyor şerhte...

"Bu rüya bir kuşun ayağındadır." diyor. Ne demek? Sanki bir kuşun ayağına düşecek bir şey koysanız nasıl durur? Kuş hareket etmediği müddetçe, o koyduğunuz şey koyduğunuz yerde, ayağında durur. Ama ürküttüğünüz, kaçırdığınız zaman, o yere düşer. Onun gibi bu rüya da söylediğiniz zaman, adeta o durduğu yerden düşer. Yâni söylenen şey, yapılan te'vile göre bir kesinlik kazanır.

Onun için, kişi gördüğü rüyayı olur olmaz kimseye anlatmasın. Alay edecek bir kimseye rüya anlatılmaz. Sözünün kadrini, kıymetini, nereye varacağını bilmeyen bir kimseye rüya anlatılmaz. Olmadık bir şekilde yoruverir, ondan sonra o kuşun ayağından düşer. Yâni, o şekilde takdir oluverir, ondan sonra zararını görür kişi onun.

Onun için, rüyayı kime anlatacağız? ASS Efendimiz ifade ediyor: *Lebîb*... *Lebîb* demek, *lüb* sahibi yâni akıl sahibi, ilim irfân sahibi, anlayış sahibi bir kimseye anlatacağız. Dengeli bir kimse olacak, aklı başında bir kimse olacak. Rüyanın kadr ü kıymetini bilen, değerini bilen ve sözünün kadr ü kıymetini bilen bir kimse olacak.

İkincisi: (*Ev habîben*) Yahut da sevdiğimiz, aramızda sevgi bağı bulunan kimseye söyleyeceğiz. Çünkü seven insan, sevdiği

kimsenin zarara uğramasını istemez, dikkat eder. Rüyayı dikkatle dinler, rüyanın yorumuna göre bir hüküm kazanacağını bildiği için de, onu hayra yorarak o kardeşini, sevdiği, rüyayı gören kardeşini korumağa çalışır.

Onun için bu hadis-i şeriften çıkan ders: Gördüğümüz rüyayı herkese söylememek… Ancak aklı başında, àrif kimseye söylemek ve sevdiğimiz kimseye söylemek. Düşmana söylersin, inadına, sana olan husumetinden, düşmanlığından dolayı yanlış bir şekilde tabir ediverir, o zaman zararını görürsün.

Burada bu kadar izahat kâfi… Aşağıdaki hadis-i şerif de yine rüya ile ilgili.

b. Sàlih Müslümanın Rüyası

Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan rivayet edilmiş. Buyuruyor ki Peygamber SAS Efendimiz:[93]

رُؤْيَا الرَّجُلِ الْمُسْلِمِ الصَّالِحِ، جُزْءٌ مِنْ سَبْعِينَ جُزْءاً مِنَ النُّبُوَّةِ

(ه. ع. ش. عن أبي سعيد)

RE. 288/5 (*Rü'ye'r-raculi'l-müslimi's-sàlihi, cüz'ün min seb'îne cüz'en mine'n-nübüvveh.*) "Müslüman sàlih kimsenin, kişinin,

---

[93]İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1282, no:3895; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.IV, s.493, no:1335; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.174, no:30465; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.342, no:8487; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.174, no:30461; Ebû Hüreyre RA'dan.

Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.1775, no:2265; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.173, no:30455; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.IV, s.466, no:2598; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.277, no:11727; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IX, s.217, no:9057; Bezzâr, *Müsned*, c.V, s.250, no:1864; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.XI, s.213, no:20357; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.587, no:41412; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.62, no:12563.

adamın rüyası peygamberliğin yetmiş cüzünden bir cüzdür."

Ne dedi burada? Müslüman dedi ve sàlih dedi. Müslim ne demek? *Müslim*, İslâm olmuş olan kimse demek. *İslâm olmak* ne demek? Kendisini Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne vermiş, teslim etmiş kimse demek. Yâni bir kimse, "Ben kendi aklımı bıraktım; başka yerlere, başka kaynaklara bağlanmayı, başka yerlere tâbi olmayı bıraktım. Yâ Rabbi, sana teslim oluyorum, senin iradene tâbi oluyorum, sana kul olmağa karar verdim." dedi mi bir insan, işte müslim o...

Peygamber ASS Efendimiz çeşitli diyarlara mektup yazdı İslâm'ı bildirmek için. Bizans'a mektup yazdı. Tâ Hicaz'dan İstanbul'a, o zamanki Araplar arasındaki adı Kostantiniyye... Kostantiniyye'ye mektup yazdı, veyahut hükümdar neredeyse o sırada, Suriye'ye mi geldi, nasıl olduysa elçi gönderdi, İslâm'ı ona tebliğ etti. İran'a mektup gönderdi, elçi gönderdi. Tabii mektup postayla gitmiyordu o zaman, bir elçinin elinde, mutemet bir adam vasıtasıyla gönderiliyordu. Habeşistan'a gönderdi, Mısır'a gönderdi.

Bak bundan ne ders çıkıyor? Peygamberimiz SAS Efendimiz Allah'ın emirlerini insanlara bildirmek için ne kadar büyük gayret sarf etmiş. O zamanın imkânsızlıklarını düşünün... Biz bugün bir mektubu atıyoruz, bir hafta sonra Amerika'daki ahbabımızın elinde veyahut iki-üç gün sonra Almanya'daki şahsın elinde. Avustralya'dan mektup geliyor, Afrika'nın güneyinden mektup kalkıp bize geliyor, kısa zamanda... Dünyanın her yeri daralmış, küçülmüş.

O devirde ise bir mektubun sıhhatle gitmesi için, bir adamı vazifelendireceksin, aylar boyu gidecek, o senin istediğin şahsa o mektubu verecek. O kadar güçlükler içinde, Rasûlüllah SAS Efendimiz eski dünyanın bilinen bütün merkezlerine haber gönderdi, Allah'ın emirlerini tebliğ etti,

"—Allah'ın selâmı hidâyete tâbi olanların üzerine olsun! Ben Allah'ın hak elçisiyim. Allah-u Teàlâ Hazretleri beni elçi seçti. Benimle ahkâm gönderdi, bana tâbi ol! (*Eslim teslem*) Müslüman ol, selâmete erersin; dünya ve ahiret selâmetini o zaman bulursun." diye mektup yazdı hepsine.

Buradan bize çıkan ders nedir, bu mânâdan? E biz bu dinin fertleri değil miyiz? Biz o Rasûlüllah'ın ümmeti değil miyiz? Müslümanız, onun ümmetiyiz. O halde bizim aslî vazifemiz de, tıpkı Rasûlüllah SAS gibi, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin emirlerini, yasaklarını, buyruklarını insanlara duyurmaktır.

"—Ama hocam, benim mesleğim var, dükkânım var, ticaretim var, memuriyetim var..."

Onların hepsi tâli, onların hepsi teferruat, yan iş; ufak şey... Asıl vazifen senin, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin dinini başkalarına tebliğ etmek, duyurmak. Senin ve benim ve herkesin asıl vazifesi bu. İlk işimiz bu.

Yâni, dünyaya Allah bizi göndermiş, Rezzâk-ı alem, cümlesine mahlûkàtın rızkını ihsân ediyor, rızık gelecek. Rızk gelecek insana, biz o gelecek rızkın peşinde ömrümüzü harcıyoruz. Yarısını tahsil ile, yarısını da dükkân, ticaret kuracağız diye harcıyoruz. Geçim için, yâni midemizi dolduracağız diye çalışıyoruz. Halbuki, garantilemiş Allah-u Teàlâ Hazretleri:

"—Ey kulum! Ben seni yarattım, rızkını da vereceğim." demiş.

Rızkımızı garantilemiş, peşinde koşuyoruz, ömrümüzü onda tüketiyoruz. Yarısını uykuyla tüketiyoruz, horul horul; yarısını da Allah'ın garantilemiş olduğu, "Merak etme kulum! Ben sana rızkını vereceğim, aç bırakmam seni." diye garanti verdiği şeyi, ille bulacağız diye koşturmakta harcıyoruz. Yarısı uykuyla, yarısı da bir başka çeşit uykuyla geçiyor. Bu da gaflet…

Asıl vazifemizi unutuyoruz... Asıl vazifemiz Allah'a kulluk etmek ve Allah'ın kullarını Allah'ın dinine davet etmek ve Allah'ın dinini insanlara duyurmak, yaymak... Hem de bu kadar kolay vasıtalarla... Telefon var, telgraf var, mektup hemen dünyanın her tarafına ulaşabiliyor, dünyanın her tarafından gelebiliyor... Yeter ki gönlümüz olsun, İslâm için çalışmağa niyetimiz olsun.

Bir insan bir sene boyu uğraşsa, akrabasıyla, kendisiyle selâmı, sabahı olan, merhabası olan bir kimseyi, bir sene uğraşsa, el pençe divan dursa karşısında, hizmet etse, parasını harcasa, hediyeler alsa götürse, gönlünü almak için... Bir senede bir adamı yola getiremez mi? Muhakkak getirir. Ne olacak? O da zaten kâfir değil ki, o da müslüman ama gàfil müslüman. Onun da anası

babası, ecdadımız bizim. Hepsi aynı vatanın evlâdı…

Farz edelim ki kâfir, farz edelim ki hristiyan veya yahudi, veya mecûsi veya şunu veya bunu... Böyle de olsa bir sene insan şöyle gözüne kestirdiği, aralarında beşerî münasebetler düzgün olan, merhaba ettiği zaman böyle kàbil-i hitap bir kimseyle bir sene uğraşıp, onu hak yola çekemez mi? Allah'ın izniyle çeker. Bir senede değil, belki bir ayda çeker bu şekilde hareket ederse. Havlusunu tutuverirse, ayakkabısını çeviriverirse, hürmet ederse, izzet ederse; evine sebzesini, meyvasını fileyle taşıyıverirse… İnsanın gönlü ne olacak;

اَلْاِنْسَانُ عَبِيدُ الْاِحْسَانِ .

(*El-insânü abîdü'l-ihsân*) "İnsanoğlu iyiliğin kölesidir." demişler. Yap bir insana bir iyilik, hemen yumuşar, derhal sana sempati duymaya başlar.

Hepimiz öyleyiz, yaradılışımız bu. Kim bize iyilik yaparsa, ona karşı içimiz yumuşar. Kim bize kötülük yaparsa, biz de ona karşı sertleşiriz.

E şimdi böyle bu kadar güzel ahlâk ile, candan severek, hakikaten de böyle içten davranarak, bir kimseyi kendimize bağlayamaz mıyız? Bağlarız evelallah! O zaman demek ki, bir senede bir insanı kendisine bağlasa, her müslüman bunu vazife edinse... Akrabamız var... Hatta belki evimizde çoluk çocuğumuz var, bizim yolumuzda gitmeyen; komşularımız var, iş muhitinde tanıdıklarımız var... Bir tanesini gözümüze kestirip doğru yola çeksek, bir senenin sonunda, bizim memleketimizdeki has müslüman sayısı, hop iki misline çıkacak. Derhal iki misli oluvereceğiz birden...

E hepsi yine aynı şekilde çalışsalar... Bu sefer ikinci senenin sonunda, bu seneye göre dört misline çıkıverecek müslüman sayısı... Üçüncü senenin sonunda sekiz misline çıkıverecek... Yâni, kısa zamanda Türkiye baştan aşağıya Allah'a mutî, Allah'ın emirlerine vâkıf, Allah'ın yolunda yürümeye azimli, has halis insanlardan müteşekkil, bir böyle güllük gülistanlık, gül bahçesi gibi, bülbüllerin öttüğü, güllerin koktuğu bir güzel bahçe gibi, hoş bir memleket oluverecek.

E niye çalışmıyoruz? Bilmem. Rasûlüllah SAS Efendimiz Bizans'a, İran'a, Habeşistan'a, Mısır'a insanlar göndermiş, hak dini tebliğ etmek için... Biz yanımızdaki komşumuzla ilgilenmeyiz, evimizdeki çocuğumuzla ilgilenmeyiz, iş yerindeki arkadaşımızla ilgilenmeyiz.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bize uyanıklık versin... Basiretimizi açsın... Yoksa uzun boylu şeye lüzum yok. İşte gayet kolay, hesap meydanda…

Bu sözleri müslümanlık, İslâm sözünden çıkarttık. Bir de sàlih ifadesi var hadis-i şerifte. *Sàlih* demek, salâh sahibi, iyi demek.

(*Rü'ye'r-raculi'l-müslimi's-sàlih*) "Sàlih olan, İslâm olan, müslüman olan bir adamın rüyası" diyor. Adamın rüyası diyor ama, buradaki racül sözü her ne kadar adam mânâsına geliyorsa da, maksat insanoğlu demek. Kadına da şâmil, büyüğe de şâmil, küçüğe de şâmil... Yâni, müslüman ve sàlih olan her kişi demek. Onun gördüğü rüya nedir? "Nübüvvetin yetmiş cüzünden bir cüzdür." dedi bu hadis-i şerifte.

Demin kırk altı cüzünden bir cüz demişti, burada yetmiş cüzünden bir cüz dedi. Bunun izahı nedir? Bunun izahı iki şekilde yapılmış açıklamada, şerhte:

Bir: Muhatabın, hitap edilen şahsın durumuna göre, onun kabiliyetlerine, meziyetlerine göre o rakam söylenmiş.

İkinci izah: Peygamber ASS Efendimiz kendisine kırk yaşındayken nübüvvet geldi, ondan sonra altmış üç yaşına kadar peygamberlik vazifesini hakkıyla îfâ etti, Allah'ın emirlerini, yasaklarını insanlara tebliğ etti. Yirmi üç senenin başındaki durum ile, sonundaki durum arasında bir fark muhakkak var.

Çünkü Rasûlüllah SAS Efendimiz buyurmuş ki, bir hadis-i şeriflerinde:[94]

---

[94] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.611, no:5910; Hz. Ali RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.35; Hasan-ı Basrî Rh.A'ten.

İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *el-Menâmât,* c.I, s.116, no:243. Hatîb-i Bağdâdî, *İktizâü'l-İlm*, c.I, s.112, no:196.

Keşfü'l-Hafâ, c.II, s.1403, no:2406.

مَنِ اسْتَوٰى يَوْمَاهُ فَهُوَ مَغْبُونٌ .

(*Meni'stevâ yevmâhu fehüve mağbûnün*) "İki günü müsâvî olan kimse bile ziyandadır."

Allah Allah! Demek ki, benim dünümle bugünüm eşitse, ben zarar ediyorum. Ya nasıl olacak? Benim bu günüm, dünümden biraz daha kârlı, biraz daha fazla çalışmak, fazla iş yapmak, ibadet etmek, sevap kazanmak şeklinde, biraz daha ileride olacak. Yarınım da, bugünümden biraz daha ileride olacak. İslâm'daki şu terakki fikrine bak! İnsanların aynı yerde durmasına bile razı olmuyor.

Halbuki, şu bizim memleketin haline bir bakacak olursak; ecdadımız hanlar yaptırmış, hamamlar yaptırmış, medreseler yaptırmış, hayrat ü hasenât eserleri yaptırmış... Gezin dolaşın İstanbul'u... Ben gezerim, yüreğim parçalanır. Eyüp taraflarına gidin bakın! Ecdadın yapmış oldukları eserleri muhafazadan aciz kalmışız. Değil iki günü müsavi olmak, ikinci günümüz birinci günden tepetaklak daha aşağı gitmiş. Nasıl evlatlarız, nasıl nesilleriz? Öyle babaların, ne biçim hayırsız evlatlarıyız ki, ecdadımızın eserlerini dahi korumaktan aciz kalmışız, başarı sağlayamamışız. Böyle bir perişan, harabe haline getirmişiz, onların gül gülistan bıraktığı memleketi.

Bir Anadolu kasabasına gittim, orada yazma eserleri incelemek üzere kütüphaneye girdim. Güzel kesme taştan bir medrese yaptırmış bir vezir. Kütüphanesine girdim, her bir kitap göz nuru ile, sanat ile böyle icrâ edilmiş; cildi bir şâheser, yazısı başka şâheser... Altın yaldızlarla çerçeveletilmiş mükemmel kitaplar var. Dört yüz kadar kitap, ben onların hepsini inceledim, listesini hazırlıyorum kendim, yazıyorum bir taraftan. Kasabadan birisi geldi:

"—Ah hocam! Bu kitaplar daha ne kadar çoktu bir bilsen..."

"—E nerede, ne oldu?" dedim,

"—Biz o kitapların üstünde çocukların koşmaca oynadığını biliriz." dedi.

Vah hayırsız evlatlar vah! Yâni ecdat kütüphane bırakmış, ilim irfân bırakmış. O kitapların her birisi yüz binlerce lira eder.

Yâni Amerikalıya satsan, Amerikalı senden iyi kıymetini bilir, yüz bin lirayı verir, alır o kitabı. Altın yaldızla çerçevelenmiş, öyle yazılmış nâdide eserler.

"—Bunun üzerinde çocukların koşmaca oynadığını biliriz." dediler.

"—Hatta bunların bir kısmı leblebicilere külah oldu." dediler, elyazması eserler.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizleri affetsin, bizlere uyanıklık versin... Bu dine kim sahip olacak, müslüman sahip olmazsa? Şeyhülislâm'ın çocuğu, Mısır'da ayakkabı tamirciliği yapmış. Geçen gün söylediler. Şeyhülislâm'ın çocuğu, o da alimmiş, kitap yazmış bir kimse. Önüne önlük takmış, eski ayakkabı tamiri yapmış Mısır'da... Hey gidi müslümanlar hey! Mısır'da müslüman yok muydu?

"—Gel Efendim, sen ilim adamısın, ayakkabı tamiri senin neyine! Buyur şu medreseye, al sana şu kadar talebe... Senin maddi ihtiyacını biz karşılarız." diye niye dememişler o zamanın müslümanları?

O alim neden ayakkabı tamiri yapıyor? Demek ekmeğe ihtiyacı var, yiyeceğe ihtiyacı var ki, pençe tamir edecek de, eski ayakkabının çamurlu pençesine çekiç vuracak, çivi çakacak, tamir edecek de, oradan geçimini sağlayacak. Yazıklar olsun oranın müslümanlarına ki, ulemâsının kadr ü kıymetini bilmemiş.

Ulemâsının kıymetini bilmemiş, kitabının kadrini kıymetini bilmemiş, medresesini yakmış yıkmış, kesme taşlarını almış evine, ev yapmış. Allah ıslah eylesin...

Bunları nereden açtık? İki günün bir olmamasından çıkardık. "İki gününün bir olmaması lâzım müslümanın!" dedik, "Daha ileri olması lâzım!" dedik ama, bir de tarihimize baktık, günümüze baktık ki, biz daha ileri gitmek şöyle dursun, daha tepe taklak aşağıya doğru gidiyoruz. O halde, zararın neresinden dönersek kârdır ey müslümanlar, aklımızı başımıza toplayalım!

Dünyanın hali... Daha bu ihtiyar dünya ne kadar dönecek bilmiyoruz ama, alâmetlerine bakacak olursa insan, herhalde çok uzak bir zamanda değil, ahir zaman yakın... Her tarafı fitne fesat sarmış. Adam öldürmeler, küçük alâmetler, büyük alâmetler...

Kıyametin Peygamber ASS Efendimiz tarafından bildirilmiş olan alâmetlerinin çoğu erbâbınca müşahede ediliyor. Daha bu gaflet ne zamana kadar sürecek?

Allah cümlemize uyanıklık versin de, ilme sımsıkı sarılıp Allah'ın yolunda, Allah'ın dinine hizmeti kendisine şeref bilip çalışmayı cümlemize nasib eylesin...

Tabii Peygamber Efendimiz de bize bu işareti verdiğine göre, "İki gününüz bile bir olmasın, daima terakki edin!" buyurduğuna göre; muhakkak ki kendisi de terakkideydi. Yâni, peygamberlik içinde de, mânevî makamların içinde de, nübüvvet makamlarının içinde de seyir halindeydi. Daha yukarıya doğru gidiyordu.

Onun için, bu müslümanların rüyaları nübüvvetin şu kadar cüzünden şu kadarıdır diye hadislerin rakamlarının ihtilafları oradan. "İlk zamanlarda, nübüvvetin cüzleri onun için şu kadarken, terakki etti. Meselâ, yirmi beşken kırk oldu, kırkken şu kadar oldu, ondan sonra yetmiş oldu." diye, bu tarzda izah edilmiş bu rakamların farklılığı.

c. Rüya, Rabbinin Kuluyla Konuşması

Ubâdetü'bnü's-Sâmit RA'dan rivâyet edilen bu hadis-i şerîf de, yine rüya ile ilgili… Peygamber ASS Efendimiz buyurmuşlar ki:[95]

رُؤْيَا الْمُؤْمِنِ كَلاَمٌ، يُكَلِّمُ بِهِ الْعَبْدَ رَبُّهُ فِي الْمَنَامِ (الحكيم، طب. ض. عن عبادة)

RE. 288/6 (*Rü'ye'l-mü'mini kelâmün yükellimü bihi'l-abde rabbühû fi'l-menâm*) "Mü'min kişinin rüyası, (*kelâmün*) bir konuşmadır; (*yükellimü bihi'l-abde rabbühû*) bu konuşmada Mevlâ, Rabbimiz kulu ile konuşur." Nerede? (*Fi'l-menâm*) "Uyku

[95] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.272, no:3265: Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdirü'l-Usül*, c.I, s.390; Ziyâü'l-Makdîsî, el-Ehâdîsü'l-Muhtâre, c.III, s.312; Dûlâbî, *el-Künâ ve'l-Esmâ*, c.II, s.873, no:1532; Ubâde ibn-i Sâmit RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.601, no:41451; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VII, s.362, no:11728; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIII, s.65, no:12568.

esnasında...”

Demek ki, “Rüya, müslümanın rüyası, Mevlâ’nın kulu ile rüyada konuşmasıdır.” diyor.

Tabii bu —daha önce de söylemiştim— rüyanın çeşitleri var. [Rüyaların bir kısmı şeytanidir, bir kısmı nefsânîdir, bir kısmı melekîdir, bir kısmı Rahmânîdir... Böyle çeşitli şekillerle görünür. Bir kısım rüyada haber, bilgi aynen görünür. Bazen de remiz ile, temsil ile, bir başka yolla görünür.]

Şimdi bizim biraz hocalığımız olduğu için, bize herkes gelip rüyasını anlatıyor. Bilmiyorum, size böyle bu kadar anlatılmıyorlardır herhalde... Ne esrarengiz bir alem bu rüya alemi, neler görüyor insan!

Rüyasında insana bir şahsı gösteriyorlar, daha hiç ömründe görmediği bir şahıs:

“—Git filanca şahsı bul, işte o şahıs budur.” diye rüyasında gösteriyorlar.

Bir ay, bir buçuk ay sonra gidiyor, o söylenen yerde o şahsı arıyor, buluyor. Yanındaki arkadaşı soruyor:

“—Rüyada gördüğün mü?” diye.

“—Evet, aynen bunu gördüm.” diyor.

Ne kadar evvelden? İsterseniz ismini vereyim, adresini vereyim, gidin sorun! Rüyada birisini görüyor, daha hiç tanımamış, diyor ki: “Ben rüyada şöyle şöyle şahıs gördüm, boyu şu, eni şu, evsâfı bu...” diye tarif ediyor. Allah Allah! “Bu şahıs bana, şu şu şu şeylerde yardımcı olacak... Aradan bir aydan fazla zaman geçiyor, o şahısla karşılaşıyor:

“—Tamam, rüyada gördüğüm şahıs bu.” diyor.

Demek ki, mü’minin rüyası... Ama nasıl bir mü’min? İşte cuma günleri oruç tutmazmış, sâir günler hep oruçlu geçirirmiş. Melek gibi bir kadın diye böyle anlattılar. Kâmil mü’min olunca, Allah-u Teàlâ Hazretleri böyle yardım eder.

Bir de kitaplara geçmiş bir rüyadan bahsedeyim size. Madem böyle rüyadan üç hadis-i şerif geldi. Afrika’da bir şahıs, bir kabile reisinin oğlu, misyonerler tarafından alınmış, terbiye edilmiş...

Misyoner ne demek? Hristiyanlığı başka milletler içinde yaymağa çalışan papazlar, misyoner adını alıyorlar. O papazlar o

kabile reisini çocuğunu almışlar, izzet ü ikram ile yetiştirmişler; kendi mekteplerinde gayet güzel bir şekilde... Kendi dillerini öğretmişler, kendi dinlerini de öğretmişler. O putperest kabile reisinin oğlu, olmuş bir hristiyan papazı… Tabii kabile reisinin oğlu olduğu için, arada yazları filân gittiği için, gene o memleketinin dilini de biliyor.

Ne düşünüyorlar misyonerler? “Bu çocuk vasıtasıyla biz öteki zencileri de hristiyan yaparız!” diye kullanmayı düşünüyorlar. Ona da bir mevki vermişler kilisede… O şahıs da epeyce böyle samimiymiş. Din gayreti sarmış içini. Gece gündüz Afrika’nın köylerinde, dağlarında dolaşıp kabileleri Hristiyanlığa çağırıyor:

“—Hak din Hristiyanlıktır, gelin hristiyan olun!” diye herkesi çağırıyor.

Arada tabii müslüman kabilelerle karşılaşırsa, müslümanları da hiç sevmiyor. Yâni rakip görüyor. Müslümanlık bâtıl bir din diye düşünüyor. Kendisini hak yolda sanıyor.

Bir gün rüyada Peygamber SAS Efendimiz’i görüyor. Sabah uyanınca, rüyasında Rasûlüllah SAS’i gördüğünü hatırlıyor ve içinde ona karşı bir sevgi uyanıyor. Fakat, kendi kendine kızıyor:

“—Yâhu ben ne biçim insanım? Niye içimde ona karşı bir sevgi uyandı? Halbuki o benim düşmanım.” diyor kendi kendine.

Fakat, sonra bir daha rüya görüyor, gene Rasûlüllah Efendimiz’i görüyor. Tabii Allah cümlemize nasib etsin... Dayanır mı gözler, gönüller... İçindeki sevgi biraz daha artıyor. Uyanınca, “Yâ ben ne oluyorum böyle?” diye yine kendi kendisine kızıyor. “Böyle düşmanımı görüyorum rüyamda, nasıl severim?” filan diye düşünüyor.

Nihayet üçüncü bir rüya görüyor. Bu üçüncü rüyada Rasûlüllah Efendimiz SAS ona tebessüm edip, iltifat edip diyorlar ki:

“—Bak şu adamı iyi tanı!” Rüyada bir adam gösteriyor. “Şu adamı iyi tanı! Bu adamın adı İbrahim İnak’tır.” Bak adını söylüyor rüyada... “Bu adamı bulacaksın, hakikate bu adamın elinden ereceksin!” diyor.

Şimdi bu Afrika’da İbrahim İnak adını artık zihnine nakşediyor, gittiği yerlerde bu hristiyan papaz, “Burada İbrahim

İnak diye birisi var mı?" diye sorarmış. Nihayet şehir şehir, kasaba kasaba yol alıp, memleket memleket gezerken —şu anda hangi memleket olduğunu söyleyemeyeceğim— Doğu Afrika'da bir memlekete geliyor. Kendisi papaz olduğu için, uçaktan inince kilisenin ilgilileri karşılıyor:

"—Efendim hoş geldiniz diyarımıza..."

"—Hoş bulduk." diyor, işte ne ise...

Ondan sonra bir arada, sözden fırsat buluyor, diyor ki:

"—Burada İbrahim İnak diye birisi var mı?" diyor.

"—Var." diyorlar.

"—Nedir bu adam, ne iş yapar?"

"—Efendim bu adam müslümandır, hem de müslümanların bir tarikat şeyhidir." diyorlar.

"—Pekiyi." diyor.

Ondan sonra oradaki resmî işlerini, oraya hangi sebeple gitmişse o işlerini bitirdikten sonra, şeyhin adresini sorup öğreniyor. Atlıyor bir vasıtaya, dosdoğru İbrahim İnak'ın yanına gidiyor.

Şimdi, kaç zaman önce rüyada görmüştü. Rasûlüllah, "Bu adam sana hakikati tebliğ edecek." diye söylemişti. Adını da o zaman söylenmişti. Araya araya o şahsın evini buluyor. İçeriye giriyor, bir de bakıyor ki, rüyada kendisine gösterilen şahsın ta kendisi... Tabii hemen elini öpüyor, ondan sonra müslüman oluyor. Bu sefer aynı şevkle, aynı hevesle Afrika'da müslümanlığı yaymak için çalışan bir insan haline geliyor.

Bu kitaplara geçmiş. *İslâm'ın Zaferi* diye bir kitapta böyle bunun hayat hikayesi yazılmış. Olmuş bir hadise. Bak ne kadar önceden, rüyada isim verilerek, sima gösterilerek bildiriliyor.

Demek ki, insanın imanı gàlip olunca, kâmil müslüman olunca, gönül aynası kirden pastan arınınca, o zaman oraya hakikatler aksediyor ve birtakım gerçekleri çok önceden görmesi mümkün oluyor.

Bu kadarla iktifâ edelim!

d. Saflarınızı Sıkı Tutun!

Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet edilmiş. Namazda saf

bağlamakla ilgili bir hadis-i şerif bu. Buyuruyor ki Peygamber SAS Efendimiz:[96]

رَاصُّوا صُفُوفَكُمْ، وقَارِبُوا بَيْنَهَا ، وَحَاذُوا بِالْأَعْنَاقِ

(د. ن . عن أنس)

RE. 288/7 (*Râssù sufûfeküm, ve kàribû beynehâ, ve hàzû bi'l-a'nâk.*)

(*Râssù sufûfeküm*) "Saflarınızı perçinleyin, sımsıkı kenetleyin!

---

[96] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.235, no:667; Neseî, *Sünen*, c.II, s.92, no:815; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.260, no:13761; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.V, s.539, no:2166; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.100, no:4960; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.288, no:889; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.253, no:3178; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.1045, no:20557, 20580; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.96, no:12645.

(*Ve kàribû beynehâ*) Safların aralarını yakınlaştırın! (*Ve hàzû bi'l-a'nâk*) Omuzlardan hizâ alın! Boyunlardan, omuzlardan hiza alın!"

Yâni, insan ayağına bakarsa, kimisinin ayağı otuz sekiz numaradır, kimisinin kırk dört numaradır, kimisi şişmandır, kimisi zayıftır... Demek ki omuzlardan bakarak, şöyle hizayı oradan sağlayacak insan…

Bu hadis-i şerif, gördüğünüz gibi namaz için cemaate gelmiş olan insanların dizilişiyle ilgili bir hadis-i şerif. İnsanlar camiye geliyorlar, yan yana diziliyorlar, o esnada nasıl hareket etmeleri lâzım gelir diye, Peygamber Efendimiz bildiriyor.

Ne ibret çıkıyor bundan? Bundan çok ibret çıkıyor: Bak, her şeyde intizam. Peygamber ASS Efendimiz namaza durmadan önce, namazı kıldırmağa başlamadan önce, safları düzeltirmiş. Asker gibi... Öne çıkanları geriye itermiş, geridekileri öne çekermiş. İp çekilmiş gibi, muntazam bir şekilde saf bağlamalarını temin edermiş.

Sonra, Peygamber SAS Efendimiz:[97]

سَوُّوا صُفُوفَكُمْ فَإِنَّ تَسْوِيَةَ الصُّفُوفِ مِنْ تَمَامِ الصَّلاَةِ

(م. د. ه. عن أنس)

(*Sevvû sufûfeküm, feinne tesviyete's-sufûfi min temâmi's-salâh*) "Saflarınızı düzenleyiniz, çünkü intizamlı saf namazın tamamlığıyla ilgilidir. Yâni, saf eğri büğrü olursa, namaza menfî tesiri olur." buyuruyor.

---

[97] Müslim, *Sahîh*, c.I,s.324, no:433; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.236, no.668; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.317, no:993; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.254, no:13689; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c. II, s.82; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.V, s.548, no:2174; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.266,no:1982; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.V, s.354, no:2997; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.99, no:4957; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.323, no:1263; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XI, s.227, no:5958; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LIV, s.94, no:11378; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.307, no:3388; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Lafız farkıyla: Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.254, no:690; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Demek ki, her şeyimizde intizam olacak. Evimizde intizam olacak, işimizde intizam olacak, sözümüzde intizam olacak, namazımızda intizam olacak... Namazımızda saf bağladığımız zaman, böyle ip çekilmiş gibi muntazam olacak her şeyimiz.

Rassû-râss... Bu *râssa* fiili Saff Sûresi'nde geçiyor:

إِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًّا كَأَنَّهُمْ بُنيَانٌ مَرْصُوصٌ

(الصف:٤)

(*İnna'llàhe yuhibbü'llezîne yukàtilûne fî sebîlihî saffen keennehüm bünyânün mersûs*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri kendi yolunda, sanki kerpiçleri birbirlerine sımsıkı kenetlenmiş bina gibi, kale gibi böyle çarpışan kulları, cihad edenleri sever." (Saff: 61/4) buyuruyor. Burada da *mersûs* kelimesi geçiyor. Yâni taşları, kerpiçleri, malzemesi böylece kenetlenmiş mânâsına.

Burada da *râssù* diyor, "Saflarınızı kenetleyiniz." Yâni, sımsıkı olacak saflar.

Ashab-ı kirâmın elbiseleri omuzlarından eskirmiş. Ne kadar sıkışık duruyorlar saflar da ki, omuzlarından eskirmiş. Hiç kimse de ötekisine böyle ters ters bakmazmış.

"—Sen benim rahatımı niye bozdun! Burada gevşek gevşek ne güzel duruyordum." filan diye ötekisine bakmazmış demek ki.

Ama şimdi, müslümanlar rahatına çok düşkün oldu. Hadis-i şerifteki tavsiyenin tersine de olsa, geniş geniş şöyle kurularak namaza öyle duruyor. Kimsenin de yanına sokulmasına râzı olmuyor. Hadi bu madem râzı olmuyor, ben bunu zorla yapayım diye safı gevşek görüp de arasına girse, bu sefer de tutuyor geriye çekiliyor. "Sen geldin, ben çıkarım bu sefer." diyor. İlle orası gevşek olacak diye. Demek ki, bu doğru değil.

Peygamber SAS Efendimiz safların kenetlenmesini istiyor. Neden? "Çünkü, saflarınız gevşek olursa, aradan şeytan geçer diyor." Yâni muhabbet gevşiyor, muhabbet azalıyor. Çünkü sen ona değmekten tiksiniyorsun, o sana yaklaşamıyor, bilmem ne... Derken, kalpler birbirinden farklılaşıyor.

Halbuki müslümanların muhabbetli olması lâzım!

Müslümanların bir binanın malzemesi gibi, birbirlerine kenetlenmiş olması lâzım! Bir vücudun hücreleri gibi, birbirlerine bağlantılı olması lâzım!.

Bir vücudun ayağına diken batsa, geceleyin bütün vücut uykusuz kalır. Ayağı zonklamağa başlayınca uyku gider, ateş başlar, her tarafı ateş sarar. Neden? E canım ayağa battı, ayak ne yaparsa yapsın; ayak şişsin, ateşlensin, zonklasın ama, öbür taraflar rahat etsin... Hayır, bütün vücut zonkluyor. Bu ne demek? Bütün müslümanlar birbirleriyle muhabbetli olacak, birbirleriyle irtibatlı olacak, birbirlerinin dertleriyle dertlenecek.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki: [98]

لَيْسَ الْمُؤْمِنُ الَّذِي يَبِيتُ شَبْعَانًا ، وَجَارُهُ جَائِعٌ إِلَى جَنْبِهِ

(ك. وطحاوي عن ابن عباس)

(*Leyse'l-mü'minü'llezî yebîtü şeb'ânen, ve câruhû câiun ilâ cenbihî*) "Komşusu açken tok yatan bizden değildir."

Açlığıyla ilgilenecek, tokluğuyla ilgilenecek, derdiyle ilgilenecek. İşte saflar gevşek olduğu zaman, o muhabbet kalmıyor.

Hocamız Rh.A söylerdi ki: Bazı kimselerin omuzlarında ağrılar filan olurmuş, uzun saflarla tedavi ederlermiş. Yâni, bu safların

---

[98] Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.52, no:112; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.V, s.92, no:2699; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.231, no:694; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.184, no:7307; Tahàvî, *Şerhü'l-Maànî,* c.I, s.28, no:111; Deylemi. Müsnedü'l-Firdevs, c.III, s.400, no:5220; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXVIII, s.216; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.31, no:5660; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.3, no:19452; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.X, s.391, no:5569; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXVIII, s:217; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XVI, s.120, no:3563; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Hàkim, *Müstedrek*, c.II, s.15, no:2166; Hz. Aişe RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.I, s.259, no;751; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.356, no;7429; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Tahàvî, *Şerhü'l-Maànî,* c.I, s.27, no:110; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.53, no:24904, 24906.

böyle uzunluğu ve sık oluşu, insanların omuzlarının birbirlerine değmesi, —oradan elektrik mi geçiyor, mânevî birtakım şeyler de mi oluyor, ne oluyorsa— hastalıklara şifa oluyormuş.

Onun için, Rasûlüllah Efendimiz'in tavsiyesine göre, saflarımızı sımsıkı yapacağız, kenetleyeceğiz; bir. İkincisi, araları açık olmayacak. Yâni, iki safın arası mesafeli olmayacak, başka bir saf sığacak gibi olmayacak. Öne doğru mümkün olduğu kadar yakın yapacağız. Tabii secdemizi düşüneceğiz, takkemiz karşı tarafa takılmayacak. O kadar bir mesafeyi düşüneceğiz. Ama mümkün olduğu kadar safları sık yapacağız, aralarını yakın yapacağız. Ondan sonra da ölçüyü alırken, omuzdan ölçü alacağız.

Şimdi meselâ, bizim camimizde çok oluyor, ön safta hiza meselesi... Herkes istiyor ki, yanındaki arkadaşı kendi hizasına gelsin. Yâni, "Kardeşim, öne gel!" diyor kendisi öndeyse. Veyahut kendisi arkadaysa, "Kardeşim, biraz geri çekil!" diyor, onu çekmeye çalışıyor. Böyle herkes bir şey söylerse, o safta intizam olmaz.

Pekiyi nasıl olacak? Safın ölçüsü ortadaki şahıstan alınır. Yâni, imamın arkasındaki şahsa bakacaksınız, ona göre. O nasıl durmuşsa... Önünüzde de duvar var, o duvar ile mesafe de belli… Duvara paralel hiza alınarak, o tarzda yapılacak. Ben bu kenardan şey yapsam; olmaz! Hiza ortadan alınır. Safın başlama yeri ortasıdır.

Safın intizamı da, namazın tamamına tesir eder. Mühim bir husustur. Çünkü her ne kadar bu şekil ise de, şekillerin altında ruhlar yatar. Dış kalıpların içinde mânâlar yatar. İnsan bu şekillere dikkat ede ede, sonra mânâsına da ermeğe başlar. Safı muntazam yapan insan, her şeyi böyle titiz yapan insan, sonunda her işinde düzenli bir insan olur çıkar.

Safı gevşek yapıyor, o işi yanlış, bu işi eksik, şu işi kusurlu... O zaman kusurlu, derbeder bir insan olur çıkar. Bak Peygamber ASS Efendimiz'in bir tavsiyesi hiç hatırımdan çıkmıyor, her zaman da söylüyorum: Mezar kazılmış. Mezar eğri kazıldı diye, mezar kazan şahsa:

"—Ey filanca! Niçin bunun burasını eğri kazdın? Allah-u Teàlâ Hazretleri bir iş yaptığı zaman, iyi yapan kulu sever." diyor.

Yâni, orasını böyle kalemle yontulmuş gibi muntazam, dümdüz

yapılsın istemiş demek ki. Mezar biraz sonra kapatılacak toprakla... Öyle de olsa, muntazam yapılacak.

Onun için, her işimizi muntazam yapmağa bir işaret bu da, bu saflarla ilgili hadis-i şerif de...

e. Murabıtlığın Önemi

Diğer hadis-i şerif:[99]

رِبَاطِ يَوْمٍ فِي سَبِيلِ اللهِ، خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ يَوْمٍ فِيمَا سِوَاهُ مِنَ الْمَنَازِلِ

(حم. وابن زنجويه، ت. ن. حب. ك. ق. ض. عن عثمان)

RE. 288/8 (*Ribâti yevmin fî sebîli'llâhi hayrun min elfi yevmin fîmâ sivâhu mine'l-menâzil*) "Allah yolunda bir günlük hudut bekçiliği, hudut beklemek, başka yerlerde bin gün beklemekten daha hayırlıdır."

Şimdi bunu biraz izah edelim. *Ribât* sözü, *murabata* demek. Yâni, hudutlarda ne olur? Askerlerin durduğu hudut karakolları olur, kaleler olur. Oralarda silahlı askerler bekler. Düşman hücum etmesin, hücum ederse karşı koyalım diye oralarda bekçi dururlar. Çünkü bekçisiz yere herkes dalar. İşte bu hudut kalelerine *ribat* adı verilir. Oralarda kalmaya da, oralarda beklemeye de *murâbata* denir. Orada kalan kimselere de *murabıt fî sebîli'llah* denilir. Yâni, hudut bekçisi demek. Çünkü, ribat

---

[99] Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.189, no:1667; Neseî, *Sünen*, c.VI, s.39, no:3169; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.65, no:470; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.63, no:406; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IX,s.39, no:17666; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.27, no:4377; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.47, no:51; Ziyâü'l-Makdîsî, *el-Ehàdîsü'l-Muhtâreh*, c.I, s.188, no:325; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXXIII, s.421, no:7440; Hz. Osman RA'dan.

Lafız farkıyla: İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.X, s.469, no:4609; Hàkim, *Müstedrek*, c.II, s.77, no:2381; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.15, no:4233; Dârimî, Sünen, c.II, s.277, no:2424; Abdullah ibn-i Mübârek, *Cihad*, c.I, s.65, no:72; Buhàrî, *Târih-i Kebîr*, c.II, s.148, no:2005; Hz. Osman RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.478, no:10511; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.104, no:12668.

hudutta olur. İslâm aleminin meselâ hududu neresi? Şurası... Orada kale yaparlardı, beklerlerdi. Hele gelsin bakalım düşman askeri diye, orada bekçilik ederlerdi, müslümanları korumak için.

İşte böyle bir ribatta bir gün beklemek, bir gün orada böyle gözcülük yapmak, hudut bekçiliği yapmak, Allah yolunda, Allah rızası için... Demek ki başka maksatla değil, ihlâs ile, Allah rızası için yapılacak; bir. Belki bir de *fî sebîli'llâh*, hani bunu maaşlı, mecburi bir hizmet olarak değil de, Allah'ın rızasını düşünerek yapmak. Böyle bir şey, başka yerde bin gün durmaktan daha hayırlıdır.

Demek ki, başka yerlerde de hayırla durulacak yâni. Çünkü hayırlar mukayese ediliyor burada. İkisi de hayırlı bir şey ama, başka bir yerde bin gün durmaktan, burada bir gün durmak daha hayırlıdır.

Bundan ne çıkıyor? Müslümanların korunmasının ehemmiyeti çıkıyor. Müslümanlığın korunmasının ehemmiyeti ortaya çıkıyor. Çünkü sen o hudut kalesinde bekleyeceksin, gözünü açacaksın, elinde silah nöbet tutacaksın; bütün İslâm alemi senin arkandan rahat rahat vakit geçirecek. Uyku uyuyacak, uyanacak, ibadet edecek, ticaret yapacak, ziraat yapacak... Her şey ona bağlı. Başka müslümanların rahat ve emniyetini temin ettiğin için.

Hani bir hadis-i şerif var, herkes bilir:[100]

خَيْرُ النَّاسِ، أَنْفَعُهُمْ لِلنَّاسِ (القضاعي عن جابر)

(*Hayru'n-nâs, enfauhüm li'n-nâs*) "İnsanların en hayırlısı, insanlara en çok faydalı olandır." buyrulmuş.

Bu şahıs da, en faydalı olmuş oluyor. Neden? Onların emniyetini sağlamak suretiyle, hayat faaliyetlerini rahatlıkla yapmalarını temin ediyor. Hudutlarda emniyet olmasa, düşman

---

[100] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.58, no:5787; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.223, no:1234; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.177, no:6549; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.II, s.79, no:630; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.VIII, s.404; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.I, s.240, no:679; *Keşfü'l-Hafâ*. c.II, s.234, no:1254; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXII, s.110, no:24435.

gelse, gitse, vursa, kaçsa, yağmalasa; o zaman orada ne ziraat yapabilir, ne ticaret yapabilir, ne yaşayabilir, ne durabilir...

Eskiden meselâ Ege Bölgesi'nde —bizim memleketimiz— köyleri tutmuşlar, tepelerin üstüne yapmışlar. Taşların arasına yapmışlar köyleri... Sahile yapmamışlar, yalıya yapmamışlar... Şimdi tabii herkes yalıya denize girmek için gidiyor ya... Ta yukarıya yapmışlar. Neden?

Korsanlar gelirmiş, çıkartırlarmış askeri, oralarda yakında hangi köy, hangi ev varsa basarlarmış, yağmalarlarmış, giderlermiş Venedikliler, Cenevizliler neyse... Hepsi böyle yaparlarmış. Onun için, onların kolayca gelemeyeceği, geldiklerini gördüğü zaman da, kaçılabilecek kadar yukarılara, tepelere, yüksek taşlık yerlere yapmışlar köyleri.

İşte neden? Bekçisiz oldu mu böyle olur, yağmalanır memleket… Bekçili olduğunda, işte o bekçinin bu sevabı var.

Bu tabii, biraz askerlikle ilgili bir şey... Bak askerlik ne kadar mübarek bir meslek oluyor ki, imanla olursa ve müslümanları korumak maksadıyla olursa, başka yerde bin gün durmaktan

daha hayırlı oluyor. Büyük sevap kazandırıyor insana.

E şimdi hudut filan kalmadı... Yâni, hudut var; meselâ Yunan hududu var, Bulgar hududu var, Rus hududu var... Orada bekleyen asker, bu şuur ile beklerse, Allah'ın izniyle bu ecri alır.

Bir de şimdi, küfür ile iman iç içe. Yâni, İstanbul'da küfür var mı? İstemediğin kadar... Anadolu'da küfür var mı? İstemediğin kadar... İman da var, küfür de var. Her şey serbest, her şey aşikâr, her şey alenî… Ehl-i küfür, insanları küfre ikna etmeye çalışıyor. Ehl-i iman artık ne nisbette çalışıyor, bilmiyorum. O da tabii imanı korumak için çalışacak.

Bence —bence demek de doğru değil ama— şimdi ribat yâni murabıtlık, Allah yolunda böyle hudut bekçiliği, hepimiz için mümkün olabilir. Yâni bu oturduğumuz yerde de yapabiliriz. Biz de müslümanlığı korumak, imanımızı hıfz etmek, öteki müslümanların rahat etmesini sağlamak için, bir gayret içinde olursak, inşâallah bu ecir her yerde olur. İnsan gazeteyle İslâm'ı müdafaa eder, kitap yazarak müdafaa eder, diliyle müdafaa eder, başkalarına yaymağa çalışır. İnşâallah, *murabıt fî sebîli'llâh* ecrini alırız.

f. Cennette Ok Yayı Kadar Bir Yer

Selmân el-Fârisî RA Efendimiz'den nakledilmiş. Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuşlar:[101]

رِبَاطُ يَوْمٍ فِي سَبِيلِ اللهِ ، خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا ؛ وَ لِقَابِ قَوْسِ أَحَدِكُمْ فِي الْجَنَّةِ ، خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا (طب. عن سلمان)

RE. 288/9 (*Ribâtü yevmin fî sebîli'llâh, hayrun mine'd-dünyâ ve mâ fîhâ; ve likàbü kavsi ehadiküm fi'l-cenneh, hayrun mine'd-dünyâ ve mâ fîhâ.*)

(*Ribâtü yevmin fî sebîli'llâh*) "Allah yolunda bir günlük

---

[101] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr,* c.VI, s.252, no:6134; Selmân-ı Fârisî RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.IV, s.554, no:10738; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.105, no:12670.

murabıtlık etmek, hudut kalesinde bekçilik yapmak, (*hayrun mine'd-dünyâ ve mâ fîhâ*) dünyadan da hayırlıdır, dünyanın içindekilerden de hayırlıdır."

Dünyanın içinde neler var? Köşkler var, göller var, nehirler var, ormanlar var, ovalar var, altın, gümüş, hazineler var, evler var, barklar var, insanlar var, hayvanlar var... Demek ki, bir günlük murabıtlık, dünyada ne varsa hepsine sahip olmaktan daha hayırlıdır buyurmuş Peygamber Efendimiz.

Mümkün olsa da, hudutlarda bekçilik yapsak! Ben böyle bazı askerler biliyorum, arkadaşının nöbetini, rica edip kendileri tutarlardı. "Müsaade et de nöbetini ben tutayım!" derlerdi. Herkes nöbetten kaçar askerde, nöbet saatini azaltmağa çalışır; onlar bu duyguyla, bu sevabı kazanayım diye, arkadaşının nöbetini de alırlardı.

İşte bir günlük böyle bir murabıtlık, dünyadan da hayırlıdır, içindeki her şeyden de hayırlıdır diyor Peygamber Efendimiz; bir.

İkincisi: (*Ve likàbü kavsi ehadiküm fi'l-cenneh*) "Sizden birinizin cennette bir ok yayı kadarcık, o miktar bir yere sahip olması, (*hayrun mine'd-dünyâ ve mâ fîhâ*) dünyadan ve dünyadaki her şeyden daha hayırlıdır."

Hani bazı küçük dükkâncıklar vardır, attar dükkânı filan... İçinde adam ancak döner, o kadar, bir şeyi yok. Yâni, bir ok yayı ne kadar olur? Şöyle kol kadar bir şey olur. O kadarcık cennette insanın bir yeri olması, dünyadan ve dünyadaki her şeyden daha hayırlıdır.

Cennetin kıymetini bildiren bir hadis-i şerif. Bizi ona teşvik ediyor yâni. Cenneti elde etmek için çalışmak lâzım! Yâni, oturduğu yerden nasıl insana bu dünyada maaş vermiyorlarsa, ahiret için de çalışmak lâzım! Ahiret için gayret sarf etmeden, çalışmadan, uğraşmadan, didinmeden, aklını fikrini Allah'ın rızasını kazanacağım diye yormadan, insan cenneti nasıl kazanacak?

"—Efendim Allah-u Teàlâ Hazretleri Erhamü'r-râhimîn'miş... Öyle diyorlar, hocalar hep söylüyorlar. Onun rahmeti çoktur, beni de sokar."

Bu bir mantık! Acaba bu mantık doğru mu, yanlış mı? Peygamber ASS Efendimiz buyuruyor ki:

g. Akıllı Kimdir?

Peygamber SAS Efendimiz, İmam Tirmizî'nin rivayet ettiği bir sıhhatli hadis-i şerifte buyurmuş ki:[102]

الْكَيِّسُ مَنْ دَانَ نَفْسَهُ، وَعَمِلَ لِمَا بَعْدَ الْمَوْتِ؛ وَالْعَاجِزُ مَنْ أَتْبَعَ نَفْسَهُ هَوَاهَا، وَتَمَنَّى عَلَى اللهِ (ط. حم. ت.ه. حل. ق. ك. عن شداد بن أوس)

RE. 229/7 (*El-keyyisü men dâne nefsehû ve amile limâ ba'de'l-mevt.*) "Zekî kimse o kimsedir ki, nefsini dizginler, zabt ü rabt altına alır da, ahireti için hazırlanır. (*Ve'l-àcizü*) Akılsız, aptal kimse de o kimsedir ki, (*men etbaa nefsehû hevâhâ*) nefsini arzularının peşine takıverir, sürüklettirir, götürür. (*Ve temennâ ale'llàh*) Ondan sonra Allah'tan temennî eder hayırlara ermeyi, nâil olmayı."

Demek ki o ahmaklıkmış. Böyle düşünmek ahmaklıkmış demek ki. Akıl neymiş? Akıl, gözünü açıp ahiret için çalışmak. Çünkü insana melekü'l-mevt gelip de:

"—Ey filanca! Ver bakalım şu emaneti. Şu can denilen şey sana

---

102 Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.638, no:2459; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1423, no:4260; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.124, no:17164; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.125, no:191; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.153, no:1122; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VII, s.281, no:7141, 7143; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.II, s.107, no:863; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.18, no:3489; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.350, no:10546; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.369, no:6306; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.267; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.266, no:463; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.140, no:185; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s:56, no:171; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.310, no:4930; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.184, no:354; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Muhàsebetü'n-Nefs*, c.I, s.19, no:1; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XII, s.50, no:6430; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.II, s.39; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXI, s.186, no:7741; Şeddâd ibn-i Evs RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.679, no:7036; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1024, no:2029; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XV, s.458, no:15935; RE. 229/7.

emanetti, bir müddet senin yanında kaldı, onu sahibine götüreceğim ben. Ver bakalım şu emaneti!" dediği zaman, bitiyor iş.

"—Eyvah! Ben biraz daha kalsam da burada, ahirete hazırlansam... Daha bak emekli olacaktım, maaş alacaktım, oradan hacca gidecektim, tevbekâr olacaktım, sakal bırakacaktım. Cebime tesbih sokacaktım, ondan sonra o camileri dolaşacaktım, dua edecektim, Kur'an okuyacaktım..."

Geçmiş olsun! Bitti. Bir insanın eceli geldi mi, imkânlarının hepsini kaybetti. Bu hayat kadar güzel bir imkân var mı? Bu hayat kadar, yaşamak kadar büyük nimet var mı?

Bu ölülerle konuşmak, anlaşmak mümkün olsa da, onlara sorsa insan; o kâfirlerin, mücrimleri hepsi, "Yâ Rabbi! Ne olur bizi tekrar dünyaya döndür de, biz orada yapmamış olduğumuz o sàlih amelleri, iyi işleri yapalım!" diyecekler.

Ahirette kötülüklerin karşılığını gördükleri zaman, "Aman yâ Rabbi, bizi tekrar dünyaya döndür de, ilk hayatımızda yapmadık, ikinci hayatımızda sàlih kimse olalım!" diye temennî edecekler.

Ayet-i kerimede şöyle buyruluyor:

وَلَوْ تَرٰى إِذِ الْمُجْرِمُونَ نَا كِسُوا رُءُوسِهِمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ رَبَّنَا أَبْصَرْنَا

وَسَمِعْنَا فَارْجِعْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا إِنَّا مُوقِنُونَ (السجدة:١٢)

(*Ve lev terâ izi'l-mücrimûne nâkisû ruûsihim inde rabbihim*) "O günahkârların, Rableri huzurunda başlarını öne eğecekleri, (*Rabbenâ ebsarnâ ve semi'nâ fe'rci'nâ na'mel sàlihan innâ mûkınûn*) 'Rabbimiz! Gördük duyduk, şimdi bizi dünyaya geri gönder de, iyi işler yapalım, artık kesin olarak inandık.' diyecekleri zamanı bir görsen!" (Secde, 32/12)

Kur'an-ı Kerim bildiriyor bunu. İstikbale ait olan bir şeyi, Kur'an-ı Kerim böyle diyecekler diye bildiriyor. Allah'ın hak kelâmı böyle olduğuna göre, niye biz gözümüzü açmıyoruz? Niye böyle diyecek bir durumda yaşıyoruz? İleride pişmanlık duyup da;

"—Tüh keşke hayatı boşa geçirmeseydim, keşke sàlih amel işleseydim!" diyecek şekilde gàfil gàfil vakit geçiriyoruz?

O hitap, sanki o zaman bizim tarafımızdan söylenecekmiş gibi düşünüp, şimdiden aklımızı başımıza toplayıp Allah'ın yoluna girsek de, Allah'a has kul, Peygambere has ümmet olmağa çalışsak ya... Asıl akıl bu. Allah-u Teàlâ Hazretleri bize bu basireti, bu aklı ihsân eylesin...

h. Murabıt Olarak Ölen Kimse

Bir hadis-i şerif daha var, onu da okuyalım! Bu da murabıtlarla ilgili olduğu için tamam olsun mevzu:[103]

رِبَاطُ يَوْمٍ فِي سَبِيلِ اللهِ ، خَيْرٌ مِنْ صِيَامِ شَهْرٍ وَقِيَامِهِ ؛ وَمَنْ مَاتَ مُرَابِطًا فِي سَبِيلِ اللهِ ، أُجِيرَ مِنْ فِتْنَةِ الْقَبْرِ ، وَيَجْرِي لَهُ صَالِحَ مَا كَانَ يَعْمَلُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ (ابن زنجويه عن سلمان)

RE. 288/10 (*Ribâtü yevmin fî sebîli'llâh*) "Allah yolunda bir günlük hudut bekçiliği yapmak, murabıtlık yapmak (*efdalü*) daha faziletlidir, daha üstündür; (*min sıyâmi şehrin*) bir aylık oruç tutmaktan, (*ve kıyâmihî*) ve o bir ay boyunca namaz kılmaktan..."

Kıyam demek, namaz için ayakta durmak demek. Gecesini, gündüzünü böyle namaz kılıp, gündüzleri de oruç tutmak suretiyle bir ay ibadet etmekten, bir güncük Allah yolunda murabıtlık yapmak daha hayırlıdır.

(*Ve men mâte murâbıtan*) "Kim murabıt olarak vefat ederse...

---

[103] Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.188, no:1665; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.441, no:23786; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VI, s.266, no:6177-6180; Saîd ibn-i Mansur, *Sünen*, c.II, s.158, no:2409; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.V, s.281, no:9617, 9618; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.IV, s.218, no:19453; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.137, no:219; Abdullah ibn-i Mübarek, *Cihad*, c.I, s.146, no:182; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXII, s.456; İbn-i Ebî Asım, *Cihad*, c.II, s.699, no:308; İbn-i Asâkir. *Ta'zıyetü'l-Müslim*, c.I, s.71, no:95; Selman RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.554, no:10737; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.104, no:12667.

Yâni, hudut bekçiliği yapıp dururken eceli geldi, ruhunu teslim etti, vefat etti. (*Murâbıtan fî sebîli'llâh*) Allah rızası için, Allah yolunda murabıtlık yaparken vefat ediverdi. (*Ücîre min fitneti'l-kabr*) Kabir azabından, kabir fitnesinden kurtulur.

(*Ve yecrî lehû sàliha mâ kâne ya'melü ilâ yevmi'l-kıyâmeh.*) "Yapmış olduğu sàlih amellerin çeşitleri nelerse, bütün o yapmış olduğu sàlih amellerin sevapları kıyamete kadar onları aynen yapmaya devam ediyormuş gibi onun defterine yazılır durur." Namaz kılardı; sanki kıyamet kopuncaya kadar o sağmış da o namazı kılıyormuş gibi... Tesbih çekerdi, Kur'an okurdu, sadaka verirdi, şu hayrı yapardı, bu hayrı yapardı... "Bütün o yapmış olduğu işler kıyamete kadar cereyân eder, aynen o sevaplar işleniyormuş gibi ona verilir." diyor, Peygamber (*Aleyhi's-salâtü ve's-selâm*) Efendimiz.

Râvi de meşhur sahabi, sâdâtımızdan Selmânü'l-Fârisî RA. Selmânü'l-Fârisî de, hayatını ayrıca muhakkak incelemek, ibret almak gereken ashâbın mümtaz simâlarından birisi ki küçük yaşında terk-i diyar etmiş, diyar diyar dolaşıp hak dini aramış, sonra matlûbuna kavuşmuş bir zât-ı muhterem. Allah şefaatine nâil etsin…

Allah bizi dini uğrunda, dini yolunda, Rasûlünün yolunda yaşayıp, çalışıp, dinine ve insanlara, müslümanlara faydalı hizmetler yapmak şerefiyle şereflendirsin… Hüsnü hâtimeler nasib eylesin... Cehennemden halâs ve âzad eylesin... Duhûl-u evvelîn ile cennetine dâhil olan bahtiyarlardan eylesin... Peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Efendimiz'e komşu eylesin… *Livâü'l-hamd*'i altında cem eylesin... Cennet içre cemâli bâ-kemâlini müşahede eden bahtiyarlar arasına biz âciz kullarını da dâhil eylesin…

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele!

22. 02. 1981 - İskenderpaşa

09. HER ŞEY ALLAH'IN TAKDİRİ İLE OLUR

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve alâ âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

رُبَّ مُعَلِّمِ حُرُوفِ أَبِي جَادَ دَارَسَ فِي النُّجُومِ، لَيْسَ لَهُ عِنْدَ اللهِ

خَلاَقٌ يَومَ الْقِيَامَةِ (طب. عن ابن عباس)

RE. 288/11 (*Rubbe muallime hurûfe ebî câd*e *dârese fi'n-nücûm*i, *leyse lehû inda'llàhi halâkun yevme'l-kıyâmeh*) *Sadaka rasûlüllàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl…*

Muhterem cemaat-i müslimîn!

Hocamız Gümüşhanevî Ahmed Ziyâeddin KS Hazretleri'nin telif etmiş olduğu *Râmûzü'l-Ehâdis* isimli hadis kitabına devam ediyoruz.

Hadislerin izahına geçmeden önce, evvelâ Peygamberimiz Efendimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin; sonra cümle enbiyâ, evliyânın, asfiyânın; hâssaten Ebû Bekr-i Sıddîk ve Aliyy-i Murtazâ'dan bize kadar güzerân eylemiş olan sâdâtımızın ve meşâyihimizin ayrı ayrı ruhları için; bilhassa eserin müellifi Ahmed Ziyâeddin Efendi Hazretleri'nin ruhu için; bu hadis-i şeriflerin bize kadar gelmesinde emeği geçmiş olan ruvât-ı muhteremenin, ulemânın ayrı ayrı ruhları için; ve uzaktan yakından bu hadis-i şerifleri dinlemek üzere buraya teşrif etmiş

olan siz kardeşlerimizin ahirete intikàl ve irtihal eylemiş olan bi'l-cümle akrabasının, yakınlarının ruhları için, bir Fâtihâ üç İhlâs-ı Şerîf okuyalım:

....

a. Ebced Hesabı ve Yıldızlar

Taberânî'nin rivâyet ettiğine göre, Peygamber ASS Efendimiz şöyle buyurmuş:[104]

رُبَّ مُعَلِّمِ حُرُوفِ أَبِي جَادَ دَارَسَ فِي النُّجُومِ، لَيْسَ لَهُ عِنْدَ اللهِ خَلاَقٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ (طب. عن ابن عباس)

RE. 288/11 (*Rubbe muallime hurûfe ebî câd*) *Rubbe*, nice mânâsına Arapça bir tabir. "Nice alfabe öğreten kimseler vardır ki..." *Muallime* diye harekelemiş, fakat sanki *mualleme* olsa daha iyiymiş gibi bana geliyor. Yâni, "Nice alfabe öğrenen kimseler vardır ki..." mânâsı verilse, mânâ daha iyi olacak gibi geliyor.

Pekiyi ne olmuş bu harfleri öğrenen kimselere? (*Dârese fi'n-nücûm*) "Yıldızlarla ilgili çalışmalar yapıyor, onlara ait bilgiler öğrenmek için uğraşıyor, ders yapıyor. (*Leyse lehû inda'llàhi halâkun yevme'l-kıyâmeh*) Bu kimse için Allah indinde, Allah yanında, Allah katında, kıyamet gününde hiç bir nasib yoktur."

Bu ne demek? Ne olur insan yıldızları incelerse? Onlarla ilgili ders yaparsa ne olur? Niçin böyle bu kadar nasipsiz kalıyor bu işle uğraşan kimse? İzahı şu:

Biz şimdi göğe, yıldızlara bakıyoruz... Eh Allah gökyüzünde yıldız yaratmış diyoruz, geçiyoruz. Ama eskiler, yıldızların insanların talihleri üzerinde tesiri var sanıyorlardı. Yâni, o yıldızları... Meselâ, İbrâhim AS zamanında, daha eski ümmetler zamanında yıldızlara tapanlar da vardı. Yıldızlara tapınanlar

---

[104] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.41, no:10980; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.218, no:29154; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.V, s.200, no:8478; *Camiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.102, no:12662.

vardı, onları mâbud ittihaz edenler vardı. İşte şu yıldız şöyle, bu yıldız böyle diye.

Hepimizin bildiği, bizim ders kitaplarımızda bize öğretilen: Meselâ, Yunan bâtıl dininde, o yıldızlara pâye veriliyor. Hepsinin bir şahsiyeti var, hepsi bir insan şeklinde tasavvur ediliyor ve dünyanın birçok yerinde eski zaman içinde bunlara tapınılmış. Sonra bu tapınmaların izlerinden, kalıntılarından, halkın arasında birtakım asılsız, temelsiz bilgiler yerleşmiş, Sanki yıldızların başlı başına kendilerinin bir tesirleri varmış da, insanların talihlerine, işlerine müessir oluyorlarmış gibi bir kanaat uyanmış ve bu hususta da yazan, çizen, okuyan, öğrenen, öğreten kimseler çıkmış.

Ben hep miş miş diye anlatıyorum, yâni şimdi bu 20. Yüzyıl'da yok mu bir şey? Bizim zamanımızda da var. Açın bütün gazeteleri hepsinin, bütün mecmuaların... Bütün mecmuaların demeyelim, yine arada şuurlu, akıllı, fikirli insanların neşrettiği kitaplar, mecmualar, gazeteler de vardır. Ekseriyetle bakarsınız ki, yıldız falı diye bir köşe vardır. İşte filanca yıldız, falanca yıldız zamanında doğan insan şöyle olacak, böyle kalacak diye bir sürü laflar... Demek ki, şimdi de buna hakikaten de inananlar var. İnananlar olmasa o gazeteler yazar mı?

O gazetelerin o köşelerine rağbet var ki, o gazetelerde öyle yıldızlarla ilgili bazı bölümleri yazıp duruyorlar. Veyahut da maksatlı... Yâni ilgi olmasa bile, eğer o yıldızlarla sanki işin bir alâkası varmış gibi bir fikir yaymak işine geliyorsa o adamların, ondan olabilir. Ama birçok böyle saf kadınları biliyorum ki, "Hürriyet Gazetesi şöyle yazdı, Cumhuriyet Gazetesi şöyle yazdı, Milliyet Gazetesi şöyle yazdı..." İsim vermek de doğru değil ya... Yâni, "Şu gazetede şöyle okudum, hakikaten de öyle çıktı." deyiveriyor. Yâni inanıyor. O gazetenin oradaki o yıldız falına itibar ediyor.

Tabii bizim bunu aklımız almaz. Yâni doğru kabul etmiyor bizim aklımız bunu. Neden? El-hamdü lillah okuduk, yüksek tahsil gördük. Oradaki doğan yıldız ile, buradaki insanın talihi arasında ne irtibat olabilir? O da Allah'ın bir mahlûku. Gökyüzünde yaratmış... İşte şöyle dönüyor, böyle hareket ediyor.

Veyahut şu mıntıkada sabit olarak bulunuyor diye biliyoruz: Onunla bizim aramızda bir irtibat olmadığını, biz şimdi 20. Yüzyıl'ın ilmi ile biliyoruz. Ama insanların yıldızlara taptığı zamanda Allah'ın hak rasûlü Peygamber SAS Efendimiz, 1400 sene önceden bakın ne buyurmuş:

"—Nice alfabe öğrenen, yâni ilim yoluna giren, yazmayı çizmeyi öğrenen; ondan sonra da bu bilgisini tutup yıldızları inceleyip, onlarla ilgili ahkâm çıkarmakta kullanan insan vardır ki, bunların ahiret gününde, kıyamet gününde, Allah indinde zerre kadar nasipleri yoktur."

Neden? Bu adamlar cahil, bu adamla şaşkın... Bu yıldızlar da o ay da, o güneş de cümle varlıklar da, hepsi Allah'ın kulları, yaratıkları, mahlûkatı.

إِنْ كُلُّ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلاَّ آتِي الرَّحْمٰنِ عَبْداً

(مريم: ٩٣)

(*İn küllü men fi's-semâvâti ve'l-ardı illâ âti'r-rahmâni abdâ*) [Göklerde ve yerde olan herkes istisnasız, kul olarak Rahmân'a gelecektir.] (Meryem, 19/93) Onların hâşâ sümme hâşâ, Allah'ın takdirine ne dahâletleri olabilir, ne tesirleri olabilir? Her şey Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin takdiriyle oluyor:[105]

مَا شَاءَ اللهُ كَانَ، وَمَا لَمْ يَشَأْ، لَمْ يَكُنْ.

(*Mâ şâa'llàhu kân*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri ne dilerse o olur. (*Ve mâ lem yeşe', lem yekün*) Neyi istemezse, neyi dilemezse, o olmaz." O kadar.

---

[105] Taberânî, Dua, c.I, s.128, no:341; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk,* c.XXXVII, s.4; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.740, no:5075; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XVI, s.462; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.447; Abdü'l-Hamîd mevlâ Benî Hàşim, annesinden.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.243, no:3573, 3583, 3587; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.VI, s.167, no:4941.

Her şey Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin meşiyyetine, dilemesine bağlıdır. Şairin dediği gibi:

Cümle işler Hàlik'ındır, kul eliyle işlenir;
Hakkın emri olmayınca, sanma bir çöp deprenir.

Yâni bir çöp, bir rüzgârda bir dal bile kıpırdamaz Allah'ın emri olmadıktan sonra. Başka neyin ne hükmü var? Hatta bizim yaptığımız işleri bile Allah-u Teàlâ Hazretleri yaratıyor.

وَاللّٰهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ (الصفّات:٩٦)

(*Va'llàhu halekaküm ve mâ ta'melûn*) "Sizi de, sizin amellerinizi de yaratan Allah-u Teàlâ'dır." (Sâffât, 37/96)

Bu ayet-i kerimenin çeşitli tefsirleri var da, bu şekilde de izah edenler var.

لاَ فَاعِلَ إِلاَّ هُوَ .

(*Lâ fâile illâ hû*) “Allah’tan başka fail yoktur. Fâil-i hakîki Allah-u Teàlâ Hazretleri’dir.”

وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ وَلَكِنَّ اللّٰهَ رَمٰى (الأنفال:١٧)

(*Ve mâ rameyte iz rameyte ve lâkinne’llàhe ramâ*) “Ey Rasûlüm, sen o kumu o müşriklerin gözlerine attığın zaman, sen atmadın, Allah attı.” (Enfal, 8/17) buyuruyor.

Burada esrar var ama, bu esrarın yüzündeki mânâ şu ki: Her şeyi Allah-u Teàlâ Hazretleri dilediği için, o yapıyor. Dilemezse; onun emri, onun meşiyyeti, dileği hilafına hiç bir şey olmaz, mümkün değil. Asla ve kat’â bir şey olmaz! Hatta sen de, ne elini kaldırabilirsin, ne gözünü kırpabilirsin, ne şunu yapabilirsin, ne şunu... Allah diliyor da, sana bir sıfat ve müsaade veriyor da, ondan yürüyorsun, ondan konuşuyorsun, ondan bakıyorsun, ondan kıpırdıyorsun. Yoksa, hiç bir kimse, bir şey yapamaz.

Allah’ın kudretine böyle inanan insan, o zaman Allah’ı hakkıyla tanımış olur. Ama şu yıldızın bu tesiri var, öteki yıldızın şu tesiri var diye düşünen bir insan, cahil, şaşkın... Onun için, onların Allah indinde nasibi yok.

Tabii maziye ait bir şey ama, günümüzde de ilgisi olduğuna göre, gazetelerde böyle yıldızlarla ilgili bir sürü laflar söylendiğine göre bu gün için de önemli bir şey. Demek ki, “Allah’tan gayrı bir fâil-i hakîkî yoktur, her şey Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin yed-i kudretindedir. O ne dilerse, o olur; ne dilemezse, o olmaz!” diyeceğiz, bırakacağız safsataları.

Bak dinimiz nasıl hurafelerle mücadele ediyor. Rasûlüllah SAS Efendimiz nasıl şeyi yapıyor. Sana ki devrimciler biziz şey… Yâni birtakım insanlar vardır ki hurafeyle uğraştığını sanır. Bak Rasûlüllah SAS Efendimiz 1400 sene önce nasıl muhitine ışık saçmış, nasıl gerçeği söylüyor. Hâlâ 20.Yüzyıl’da akıllanıp uslanmamışız da, yalan yanlış şeyleri yazıyoruz mecmualarımızda, gazetelerimizde…

Ebî câd kelimesi, *ebced* mânâsına geliyor, ebced dediğimiz kelime var ya:

أبجد هوز حطي كلمن سعفص قرشت ثخذ ضظغ

(*Ebced, hevvez, huttî, kelemen, sa'fes, karaşet, sehaz, dazığ*) Altı isim vardır, bunlar alfabenin harflerini toplarlar. Bu altı kelime, grup grup alfabenin harflerini toplarlar. Onun için, bunların bir kelimesi *ebced* diye başladığı için, *ebced* sözü alfabe mânâsına kullanılmış eski dilde.

Onun için, meselâ küçük çocuk eskiden elifbasını alırdı, koluna takardı, omzuna takardı, mahallenin sıbyan mektebine giderdi. *Tıfıl*, yâni çocuk. *Tıfl-ı ebcedhân* derlerdi. Ne demek? Yâni daha alfabe okuyan çocuk mânâsına.

Sonra *ebced* hesabı vardır biliyorsunuz. Yâni harflerin her birinin bir rakam değeri vardır. Bir söz söylersin, onun içinde kaç tane harf varsa, o harflerin rakam değerlerini topladığın zaman, bir tarih çıkar. Buna da *ebced* hesabı diyorlar.

Bizim dedelerimiz çok kullanmış bu sanatı. Bu bir sanat, söz sanatı, edebî sanat, tarih sanatı deniliyor. Meselâ İstanbul ne zaman alındı?

بلدةٌ طيبةٌ

(*Beldetün tayyibetün*) sözü hangi harflerden meydana gelmişse, o harflerin rakam değerlerini topla; 857 çıkıyor. İstanbul 857 hicrî yılında alındı. Yâni böyle bir sanat da var.

Ebced kelimesinin aslı *ebî câd* imiş, sonradan çok kullanılmaktan dolayı *ebced* haline gelmiş diye söylüyorlar. Bu izahı da yapmış oluyorum. Yâni ebî câd demek, alfabe demek olmuş oluyor.

Bütün bu hadis-i şerifin ruhundan çıkacak mânâ nedir? Biz müslümanların Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni iyi tanıması gerekiyor. Gaflete, cehâlete, dalâlete, karanlıklara saplanmamamız icab

ediyor. Gözümüzü açmamız icab ediyor. Kulağımızdan her gireni hemen kabul etmememiz icab ediyor. Aklımızın ve dinimizin süzgecinden geçirmemiz icab ediyor.

Demek ki, 20. Yüzyıl'da da hurafeler olabiliyormuş ve bunların bizim dinimize, imanımıza zararı dokunuyormuş. Çünkü Peygamber Efendimiz ne buyuruyor. "Kıyamet gününde Allah yanında zerre kadar bir nasibi yoktur." diyor. *Halâk* nasib mânâsına. Hiç bir nasibi yoktur demiş oluyor.

Onun için, dersimizin baş tarafında ne dedik:[106]

إِنَّ أَفْضَلَ الْكِتَابِ كِتَابُ اللهِ ، وَأَفْضَلَ الْهَدْيِ هَدْيُ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمْ .

(*İnne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh*) "Muhakkak ki kitapların en üstünü Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kitabıdır." dedik. Allah-u Teàlâ Hazretleri kâinâtın sahibi olduğu için, onun kitabı da kitapların en üstünüdür.

Yolların en iyisi? Bir sürü yol var. Her insan bir yol tutturmuş, bir tarafa gidiyor. En iyisi hangisi? (*Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem*) "Yolların en güzeli, en faziletlisi de Rasûlüllah SAS Efendimiz'in gittiği

---

[106] Muhtelif lafızlarla: Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.310, no:14373; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.80, no:206; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.186, no;10; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.214, no:5591; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.550, no:1786; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.III, s.189; İbn-i Sa'd, *Tabakàtü'l-Kübrâ*, c.I, s.377; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LI, s.228; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Buhàrî, *Sahih*, c.V, s.2262, no:5747; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.18, no:46; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.184, no:353; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.48, no:367; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IX, s.97, no:8521; Bezzâr, *Müsned*, c.V, s.438, no:2076; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.XI, s.159, no:20198; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.200, no:4786; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.263, no:1325; Dâra Kutnî, *İlel*, c.V, s.323, no:916; Hatîb-i Bağdâdî, *Takyîdü'l-İlm*, c.I, s.55¸Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.I, s.415, no:790; *Kenzü'l-Ummâl,* c.I, s.336, no:962, 963 ve c.XV, s.1368, no:43589; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.222, no:587; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.VI, s.315, no:5254.

yoldur."

Yâ Rabbe'l-àlemîn! Sen bizi o yoldan ayırma... Zerre kadar yan tarafa saptırma yâ Rabbi!

b. Bildiğiyle Amel Etmeyen Alimler

Abdullah ibn-i Amr ibni'l-Âs RA —babası da kendisi de sahabi— rivâyet eylemiş, Taberânî bize naklediyor ki, Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyurmuş:

رُبَّ حَامِلِ فِقْهٍ غَيْرُ فَقِيهٍ ، وَ مَنْ لَمْ يَنْفَعْهُ عِلْمُهُ ضَرَّهُ جَهْلُهُ . اِقْرَإِ الْقُرْآنَ مَا نَهَاكَ ، فَإِنْ لَمْ يَنْهَكَ فَلَسْتَ تَقْرَؤُهُ (طب. عن ابن عمر)

RE. 288/12 (*Rubbe hàmili fıkhin gayru fakîhin, ve men lem yenfa'hu ilmühû darrahû cehlühû; ikrai'l-kur'âne mâ nehâke, fein lem yenheke feleste takraûh.*)

(*Rubbe hàmili fıkhin gayru fakîhin*) "Nice bilgi taşıyan insan vardır ki, aslında kendisi bilgili değildir."

(*Hâmili fıkh*) Fıkhın hâmili. Fıkıh demek, bilgi demek. Yâni akla, zekâya dayanan derin bilgi mânâsına geliyor. Onun için, dinimizin inceliklerini, ibadetlerimizin inceliklerini anlatan bilgiye de *fıkıh* diyoruz biz. Bu fıkıh sahibi insana da, *fakîh* denir. Yâni, dinde bilmesi gereken doğru bilgileri bilen kimse demek.

Burada Peygamber SAS Efendimiz diyor ki:

"Nice (*hàmili fıkh*) ilim taşıyıcısı vardır ki, nice ilim taşıyan kimse vardır ki, (*gayru fakîhin*) alim değildir kendisi." Bu sözün mânâsı ne? Yâni bazı insanların söylediği sözler dudaklarından gönüllerine inmemiştir, sadece dillerinde vardır. Gönüllerine girmemiştir o sözler. İlmi taşıyor, yâni ilim var kafasında. Sorduğun zaman da söylüyor, çıkıp dolaşıyor. Gönlü nasıl? Gönlü kapkara, gönlü nasipsiz…

Onun için, eskiler ilmi ikiye ayırmışlar. Bir: İlm-i kàl demişler. Kàle, kìle diye oradan buradan nakledilen, sözle söylenen, dille ifade edilen ilim. Bir de *ilm-i hal* var bunun karşılığında. O ilim ile amel edip, kendi üzerinde insanın onu tatbik etmesi.

Şimdi ben biliyorum ki, yalan söylemek kötü. Kürsüye çıktığım zaman da söylüyorum, başkasına da nasihatı çekiyorum ama kendim yalan söylüyorum... Ne oldu? İşte bu hadisin hükmü içine girdi insan. Bilgi var, bilgiyi taşıyor kafasında ama, kendisi o bilgiyle mücehhez değil. Kendisi yapmamış, düzeltmemiş, tanzim etmemiş o bilginin ışığında.

Şimdi bizim çocuk mektepte okuyor... O anlatıyor:

"—Sınıfa girdi hocalar, 'Ellerinizi havaya kaldırın!' dediler. Herkes ellerini kaldırdı, ceplerini aramağa başladılar."

İşte kim sigara içerse, yakalamışlar, cezalandırmışlar. .... yok ama onun için bu aramayı yapıyorlar. Yalnız bizim çocuk diyor ki:

"—Kendileri içiyorlar, talebelere sigara içmesin diye böyle baskı yapıyorlar." diyor.

Olur mu? Kendisi içip dururken talebenin karşısında... Hocayım, bilmem ne diye tüttürürse, o talebeye içmeyin diye nasıl der insan? Eğer kötü bir şeyse, sen de içme! İyi bir şeyse, talebeye de mâni olma!

İyi bir şey olmadığı ortada... Çünkü talebeyi takip ediyor, aman içmesin, sıhhati bozulmasın diye. Pekiyi bunun kötü olduğunu biliyorsun da sen niye içiyorsun? İşte bu hadis-i şerifin bir misali. Hâmil-i fıkıh, sigaranın kötülüğüne vâkıf, fakat (*gayru fakîhin*) onun ilmiyle mücehhez değil.

Hepimiz öyleyizdir. Yâni Allah bizim içimizdeki bu tezatlı, acayip durumu silsin, götürsün, izâle etsin... Hepimiz böyleyiz. Sigara içenleri ayıplamak bakımından demiyorum. O sigarada öyle, biz başka bir şeyde öyleyiz. Meselâ, kızgınlığın kötü olduğunu biliriz, parlayıveririz. Merhametin iyi olduğunu biliriz, merhamet etmeyiz. Dervişliğin iyi geçim olduğunu biliriz, kardeşe karşı mütevazı olmak, onun hizmetine koşmak olduğunu biliriz, etrafımıza kan kustururuz meselâ... Yâni, hep başkasına bakmaktan kendi kusurlarımıza bakmamız daha uygun...

Nice insanlar vardır ki ilmi taşırlar ama, kendileri âlim değillerdir. Bu iyi bir şey değil. İnsan ilmiyle âmil olmalı. O ilmiyle âmil olmadığı zaman o ilmiyle mesul olacak insan. Sen bunu biliyorsun da niçin tatbik etmedin diye kıyamet gününde kendisine sorulacak.

Kur'an-ı Kerim'de Cuma Sûresi'nde, böyle bildiğiyle amel etmeyen insanları çok kötü bir şeye benzetiyor Allah-u Teàlâ Hazretleri:

Estaizü bi'llah! Bi'smi'llahi'r-rahmâni'r-rahîm:

مَثَلُ الَّذِينَ حُمِّلُوا التَّوْرَاةَ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا كَمَثَلِ الْحِمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَارًا

(الجمعة:٥)

(*Meselü'llezîne hummilü't-tevrâte sümme lem yahmilühâ*) "Kendilerine Tevrat indirildiği halde, onun ahkâmı kendilerine yükletildiği halde, onunla amel etmeyen insanlar... Tevrat ile amel etmeyen, Tevrat'ın içindeki ahkâmı tatbik etmeyen, yan çizen kimseler, (*kemeseli'l-himâri yahmilü esfârâ*) bir merkebe benzerler ki, eşek sırtına kitaplar yükletilmiş, sırtında kitap var yük olarak ama, kendisi merkep; insan olamamış yâni." (Cuma, 62/5)

Sırtında kitap var... Yâni, alim diyebilir miyiz bu merkebe biz? Sırtında çeşit çeşit bilgileri ihtiva eden kitaplar var ama, merkeplik bàki.

Onun için, buradan hepimize çok büyük dersler çıkıyor: Bildiğimiz tatbik edeceğiz. Bildiğimiz ile amel edersek, Allah-u Teàlâ Hazretleri bize bilmediğimiz hayırların kapıların açacak, bilmediklerimizi öğretecek. Sen şimdi sana emr olunan şeyi yap, ondan sonra bir başka kapı açılır. Ooo, daha ne kadar büyük lütuflar, lezzetler, nimetler varmış diyeceksin. Onu tatbik et, bir kapı daha açılacak; onu tatbik et, bir kapı daha açılacak...

Sen olduğun yerde durmuşsun tembel tembel, yürümekten vazgeçmişsin, terakkiden vazgeçmişsin... Durunca da küflenirsin. Su durduğu zaman bozulur. Sürahinin içine su koyuyorsun, bir hafta ellemedin mi yemyeşil oluyor. Akacak. Aktığı zaman, hareket ettiği zaman, yürüdüğü zaman fayda var. Vücut bir ay kıpırdamadığı zaman, kemikler kireçlenmeğe başlıyor, eklemler kıpırdamamağa başlıyor. Harekette bereket var.

Onun için, insan bildiğini tatbik edecek, daha ileriye gidecek.

Oralarda birtakım şeyler elde edecek, daha ileriye gidecek. Böylece kemâl noktasına ulaşacak. Olduğu yerde durursa yazık… Yâni, olduğu yerde durmak bile ziyandır.

Onun için, Peygamber SAS Efendimiz bir hadis-i şerifinde buyurdu ki:[107]

مَنِ اسْتَوٰى يَوْمَاهُ فَهُوَ مَغْبُونٌ .

(*Meni'stevâ yevmâhu fehüve mağbûnun*) "İki günü aynı olan, müsâvi olan ziyandadır, aldanmıştır."

Demek ki, ikinci gün birinciden muhakkak daha iyi olmalı. Ne kadar önemli! Bu hadis-i şerifi hiç hatırımızdan çıkartmayalım inşâallah. Ben de, siz de çıkartmayın!

(*Ve men lem yenfa'hu ilmühû*) "İlmi kendisine fayda vermeyen kimseye ne olur? (*Darrahû cehlühû*) Cehaleti zarar verir bu sefer. İlmi fayda vermiyor, ilmiyle amil değil. İlmi fayda vermeyince ne olur, durur mu öyle? Hayır, bu sefer cehaleti ona zarar verir. Cehaleti onu zarardan zarara uğratır.

(*İkrau'l-kur'âne*) Kur'an-ı Kerim'i oku, (*mâ nehâke*) seni kötülüklerden alıkoyduğu müddetçe… O tarzda oku!" Yâni, demek istiyor ki Rasûlüllah Efendimiz, Kur'an-ı Kerim'i oku, o seni kötülüklerden men eder. Yalan söylemekten, tembellikten, gafletten, zekât vermemekten, yardım etmemekten, merhamet etmemekten, zulüm yapmaktan seni men eder. (*Fein lem yenheke*) "Eğer seni men etmiyor ise, (*feleste takrauhu*) o zaman sen onu okumuyorsun demektir."

"—E okuyorum..."

Men etmiyor. Okuyorsun okuyorsun, yine eski hamam eski tas devam ediyorsa, demek ki sen onu okumuyorsun buyuruyor Peygamber Efendimiz. Ben söylemiyorum. (*Fein lem yenheke*)

---

[107] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.611, no:5910; Hz. Ali RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.35; Hasan-ı Basrî Rh.A'ten.

İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *el-Menâmât*, c.I, s.116, no:243. Hatîb-i Bağdâdî, *İktizâü'l-İlm*, c.I, s.112, no:196.

Keşfü'l-Hafâ, c.II, s.1403, no:2406.

Eğer seni kötülüklerden men etmiyor ise okuduğun Kur'an-ı Kerim, (*feleste takrauhu*) sen o zaman Kur'an okumuyorsun, sen kendi kendini aldatma! Kur'an-ı Kerim okumaktan maksat, içindekilerle amel etmektir.

Peygamber SAS Efendimiz'in ahlâkını sordular Hazret-i Aişe Validemiz'e:

"—Neydi Rasûlüllah'ın ahlâkı, huyu?"

Cevabı şu... Ne kadar manidar:

"—Sen Kur'an-ı Kerim okumaz mısın?"

"—Okuyorum!"

O zaman buyurdu ki:[108]

كَانَ خُلُقُهُ الْقُرآنَ (حم. م. د. عن عائشة)

RE. 543/6 (*Kâne hulükuhü'l-kur'ân*) "Rasûlüllah'ın ahlâkı Kur'an-ı Kerim idi."

Yâni, ne yapmış Rasûlüllah SAS Efendimiz? Mücessem Kur'an olmuş. Her ayeti okumuş, her ayetin gereği gibi tavrını tanzim etmiş, serâpâ, baştan aşağıya huyu, ahlâkı, görünüşü, hali Kur'an-ı Kerîm olmuş.

E bize numûne değil mi Rasûlüllah? Niçin gönderildi Rasûlüllah Efendimiz? İki şey için gönderildi: Bir: Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin emirlerini, yasaklarını bize bildirmek için. İkincisi: Bize örnek olmak için.

"—Ey insanlar! Bakın ben böyle, bu modelde, şu şekilde olan kimseyi severim. Bakın, ona benzemeğe çalışın! " diye, Allah-u Teàlâ Hazretleri bize numûneler numûnesi, müstesnâ bir zât-ı

---

[108] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.163, no:25341; Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.115, no:308; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.30, no:72; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.154, no:1428; Hz. Aişe RA'dan.

Lafız farkıyla: Müslim, *Sahîh*, c.I, s.512, no:746; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.426, no:1342; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.410, no:1475; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.II, s.171, no:1127; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VI, s.292, no:2551; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.499, no:4413; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.168, no:425;

İbn-i Sa'd, *Tabakàtü'l-Kübrâ*, c.I, s.364; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*; c.III, s.382; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.255, no:18378 ve s.380, no:18718.

kâmili elçi olarak gönderdi. Rasûlüllah'a bakacağız. Rasûlüllah'a ayak uydurmağa çalışacağız, onun gibi olmağa çalışacağız. *Fenâ fi'r-rasûl* olacağız, Rasûlüllah'ta fânî olacağız, eriyip gideceğiz, Rasûlüllah'ın şahsiyetinin içinde kaybolacağız.

Demek ki, Kur'an-ı Kerim okuyorsun ama, o seni kötülüklerden men etmiyorsa, o zaman sanki sen Kur'an-ı Kerim okumamış gibi oluyorsun.

Pakistan'ın büyük şairi İkbal Kur'an okurmuş... Böyle önünde Kur'an-ı Kerim açılı, Kur'an-ı Kerim okurken, babası gelir sorarmış:

"—Evlâdım Kur'an mı okuyorsun?"

Allah Allah... Kur'an-ı Kerim önünde, okuyup duruyor, "Evlâdım Kur'an mı okuyorsun?" diye sorarmış. Fuzuli bir soru gibi ama, babası àrif bir kimse, bak sataşıyormuş. Yâni:

"—Kur'an-ı Kerim okumak sadece kelimeleri okumakla olmaz; bak, mânâsına nüfûz et, içine, derinliğine nüfuz etmeğe çalış, onu içine sindirmeğe çalış!" demek istiyormuş.

Çünkü, Kur'an-ı Kerim okunduğu zaman, insanın tüyleri diken diken olacak, derisi ürperecek insanın. Cehennemden bahsettiği zaman, Allah'a sığınacak... Cennetten bahsettiği zaman, onu talep edecek. Yâni, Kur'an-ı Kerim'in mânâsını takip edecek.

E biz bunu yapamıyoruz. Neden? İngilizce'yi öğrenmişiz, Fransızca'yı, Almanca'yı öğrenmişiz, Arapça'ya hiç önem vermemişiz de ondan. Küçükten beri, bu yaşa kadar gedik, Kur'an-ı Kerim Arapça, namaz sureleri Arapça, *"Allahu ekber"* Arapça, "*El-hamdü li'llâh*" Arapça, "*Sübhâna'llah*" Arapça... E Arapça'yla hiç ilgilenmemişiz. Hiç içimizde bir şey kıpırdamadı mı? Allah Allah! Ne kadar gafilce geçirmişiz ömürleri…

Ama İngilizce'den... Oooh İngiliz kadar güzel konuşuruz. Fransızca öyle. Fransızca'dan dilimize pek çok kelime girmiş. Neden? İşte bizim meraklı büyüklerimiz, bizden önceki nesiller yapmış o işi. Okumuşlar okumuşlar, o kelimeleri kullanmak da hoşlarına gittiği için, kullana kullana, hepsi şimdi bizim dilimize girmiş. *Garson* Fransızca, *istasyon* Fransızca, *gardırop* Fransızca… Kılık kıyafetle ilgili, yemek içmekle, gezmek tozmakla ilgili bir sürü kelime, onlardan gelmiş, onları öğrenmişiz. Ama

Kur'an-ı Kerim? Kur'an-ı Kerim'in dili, Rasûlüllah'ın dili? Onu öğrenmemişiz.

Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî diyor ki:

چند خوانى حكمت يونانيان
حكمت ايمانيان را هم بدان

Çend havâni hikmet-i yunâniyân,
Hikmet-i imâniyân ra hem bidân.

"Madem ki, Yunanlıların felsefesini okuyup duruyorsun; imanlıların felsefesini de oku! Madem okuyorsun ötekisini, bunu da oku!" Madem İngilizce'yi okudun, gel Arapça'yı da oku bakalım! Kuş tek kanatla uçar mı?

"—Efendim, işte teknolojik şeyleri öğrenmek için bu dili öğrenmek lâzım."

Gel Arapça'yı da öğren! Hem teknolojiyi öğren, hem imanı öğren; imanın ile bak ne kadar kâmil insan olursun. Kuş iki kanatlı oldu mu uçar, göklere yükselir gider. Ama tek kanatlı kuş çırpınır çırpınır, olduğu yerde döner. Kanadının birisine bir zarar geldi mi, gökte bile olsa aşağıya düşer. Onun için, biz en çok zararı oradan görüyoruz. İnsan ne kadar çok dil bilirse, o kadar kişi olurmuş.

Kaç dil biliyorsunuz?

"—Hiiiç, bir Türkçe biliyorum, o kadar."

Olmadı.

Bakın Avrupa'dan gelmiş insanlar... Meselâ, Edebiyat Fakültesi'nde okurken, benim bir hocam vardı Helmut Ritter;[109]

---

[109] Helmut Ritter (1892-1971) 1892 yılında Yahudi bir ailenin çocuğu olarak Almanya'da doğdu. 1910'da liseyi Kassel'de bitirdikten sonra Halle Üniversitesine girdi ve burada ünlü şarkiyatçı Carl Brockelmann ve Paul Kahle gibi büyük âlimlerden ders aldı. Türkçe, Arapça, ve Farsça'dan başka İbrani ve Süryani dillerine de vakıftı.

Türkiye'de modern anlamda filoloji tetkik ve usullerinin tanınmasında önemli hizmetleri bulunan Helmut Ritter, 1933 yılında İstanbul Üniversitesi'nde Arap ve Fars filolojisi bölümüne okutman olarak davet edildi. 1938 yılında bu

bildiği dilleri size sayayım: Kendisi Almandı, Almanca'yı bilmesi normal. Fransızca bilirdi, İngilizce bilirdi, Yunanca bilirdi, Latince bilirdi, Arapça bilirdi, Türkçe bilirdi, Farsça bilirdi, İspanyolca bilirdi, Rusça'ya çalışırdı. Belki daha başka diller de vardır. E nasıl bilirdi? Farsça neşriyat yapardı, Arapça kitap neşretmişti, İngilizce kitabına mukaddime yazardı. Yâni, öyle biliyorum deyip geçmek değil, iyi bilirdi.

E onlar o kadar böyle çalışır bilirlerse, biz de olduğumuz yerde sayarsak biz onları nasıl geçeceğiz? Onlara nasıl gàlip geleceğiz?

وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ (الأنفال:٦٠)

(*Ve eiddû lehüm mesteta'tüm min kuvvetin ve min ribâti'l-hayli*) "Gücünüz yettiği kadar onlara karşı güç kuvvet ve cihad için bağlanıp beslenen atlar hazırlayın!" (Enfal, 8/60) diye ayet-i kerime bize emrediyor. Harp silahı da hazırlayacaksın. Kültür sahası da bir harp sahası…

O bu kadar bilgiyle Arapça'yı senden iyi bilince, Farsça'yı senden iyi bilince, seni aldatmasını da biliyor. Senin karşında bir ayet okusa, filanca kitap şöyle yazıyor dese... Senin o Arapça ibareden haberin yok, o kitaptan haberin yok, o müelliften haberin yok. Onun için, durur kalırsın. Sen ondan daha üstün olacaksın, gücün yettiğince ondan ileri gideceksin ki, onu yenmek mümkün olsun.

Demek ki, bir kere oradan kaybediyoruz biz. Dil bilmezlikten kaybediyoruz, Kur'an-ı Kerim'in inceliklerini onun için öğrenemiyoruz. Tercümeden başlayıp öğrenmek istiyoruz biraz. Bir iki okuyoruz, ondan sıkılıveriyoruz, kalıyor. E beşikten mezara kadar olduğuna göre ilim, demek ki Arapçamızı ilerletmeğe çalışacağız. Ondan sonra Kur'an-ı Kerim'i hadis-i şerîfleri böylece yaşamak, daha iyi anlamak imkânı olur.

Bu hadis-i şerif çok önemli. Bunu hiç hatırımızdan

---

bölüme profesör olarak atandı. Şarkiyat Araştırma Merkezi'nin (Şarkiyat Enstitüsü) kurulmasında önemli bir rol oynadı.

1969 yılında Almanya'ya döndü. 1971 yılında Almanya'da vefat etti. Helmut Ritter, şarkiyat araştırmaları sahasında ilk akla gelen alimlerdendir.

çıkartmamak için bir kere daha mânâsını söyleyeyim:

"—Nice ilim yüklenmiş kimse vardır ki, kendisi alim değildir. Bir kimse ki ona ilmi fayda vermez, cehaleti zarar verir. Kur'an'ı, seni kötülüklerden men ettiği müddetçe, oku! Eğer seni kötülüklerden men etmiyorsa, sen onu okumuyorsun demektir."

c. Receb Muazzam Bir Aydır

Uzun bir hadis-i şerife geldik şimdi. Receb ayıyla ilgili birkaç hadis-i şerîf peş peşe burada sıralanacak şimdi. Onlardan bir tanesi bu.

Şimdi biz hangi aydayız? Rebiü'l-âhir ayındayız. Peygamber ASS Efendimiz'in Mevlid kandilini geçen ayda tes'id eyledik. O Rebiü'l-evvelde idi. Rebîü'l-evvel bitti, Rebîü'l-âhir de bitiyor, ondan sonra Cumâde'l-ûlâ, Cumâde'l-âhireh, Receb... Demek ki, aşağı yukarı iki buçuk aylık bir zaman kalmış Receb ayının girmesine...

Bu Receb ayı hakkında, Peygamber Efendimiz bakalım ne buyurmuş:[110]

رَجَبُ شَهْرٌ عَظِيمٌ ، يُضَاعِفُ اللهُ فِيهِ الْحَسَنَاتِ ؛ فَمَنْ صَامَ يَوْمًا مِنْ رَجَبَ فَكَأَنَّمَا صَامَ سَنَةً ، وَمَنْ صَامَ مِنْهُ سَبْعَةَ أَيَّامٍ غُلِّقَتْ عَنْهُ أَبْوَابُ جَهَنَّمَ ، وَمَنْ صَامَ مِنْهُ ثَمَانِيَةَ أَيَّامٍ فُتِحَتْ لَهُ ثَمَانِيَةُ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ ، وَمَنْ صَامَ مِنْهُ عَشْرَةَ أَيَّامٍ لَمْ يَسْأَلِ اللهَ شَيْئًا إِلاَّ أَعْطَاهُ ، وَمَنْ صَامَ مِنْهُ خَمْسَةَ عَشَرَ يَوْمًا نَادٰى مُنَادٍ مِنَ السَّمَاءِ : قَدْ غُفِرَ لَكَ مَا مَضٰى

---

110 Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VI, s.69, no:5538; Saîd ibn-i Râşid RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.12, s.558, no:35168; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.110, no:12683.

فَاسْتَأْنِفِ الْعَمَلَ، وَمَنْ زَادَ زَادَهُ اللهُ. وَفِي رَجَبَ حَمَلَ اللهُ نُوحًا فِي السَّفِينَةِ فَصَامَ رَجَبَ، وَ أَمَرَ مَنْ مَعَهُ أَنْ يَصُومُوا. فَجَرَتْ بِهِمُ السَّفِينَةِ سِتَّةَ أَشْهُرٍ آخِرُ ذٰلِكَ يَوْمُ عَاشُورَاءِ أُهْبِطَ عَلَى الْجُودِيِّ فَصَامَ نُوحٍ وَمَنْ مَعَهُ وَالْوُحُوشِ شُكْرَ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ. وَفِي يَوْمِ عَاشُورَاءِ فَلَقَ اللهُ الْبَحْرَ لِبَنِي إِسْرَائِيلَ، وَفِي يَوْمِ عَاشُورَاءِ تَابَ اللهُ عَلٰى آدَمَ، وَعَلٰى مَدِينَةِ يُونُسَ، وَفِيهِ وُلِدَ إِبْرَاهِيمُ (طب. عن سعيد بن أبي راشد)

RE. 288/13 (*Recebün şehrün azîmün*) “Receb büyük bir aydır.” Şehr, ay demek Arapça’da. Ne bakımdan büyüktür? İçindeki hayırlar, bereketler, insanların nail olduğu izzetler, ikramlar, rahmetler bakımından büyük bir aydır.

(*Yudàifu’llàhu fîhi’l-hasenât*) Bu ayın içinde yapılmış iyilikleri, Allah-u Teàlâ Hazretleri kat kat arttırır. Yâni bir sadaka vermişsin, sanki çok vermiş gibi sevabını veriyor. Bir oruç tutarsın, sanki çok fazla oruç tutmuşsun gibi sevap verir. Bir namaz kılarsın, sanki çok daha fazla namaz kılmışsın gibi kat kat arttırarak, sevabı fazla fazla verir Allah-u Teàlâ Hazretleri.

(*Femen sàme yevmen min receb*) Receb’den bir gün oruç tutarsa bir kimse, (*fekeennemâ sàme seneten*) sanki bir sene oruç tutmuş gibi büyük bir ecre kavuşur. (*Ve men sàme minhu seb’ate eyyâmin*) Bu ayda yedi gün oruç tutarsa bir şahıs, (*gulligat anhu ebvâbü cehennem*) ondan cehennemin kapıları kapanır. Yedi kat cehennemin yedi kapısı kapanır.

(*Ve men sàme minhü semâniyetü eyyâmin*) Sekiz gün oruç tutarsa Receb’den bir kimse, (*fütihat lehû semâniyete ebvâbi’l-cenneh*) cennetin sekiz kapısı açılır. Sekiz cennetin kapısı ona açılır. (*Ve men sàme minhu aşrete eyyâmin*) On gün kim oruç tutarsa o ayda, (*lem yes’eli’llâhe şey’en illâ a’tâhu*) Allah’tan ne

dilerse Allah onu ihsân eder.

(*Ve men sàme minhu hamsete aşere yevmen*) Kim o ayda on beş gün oruç tutarsa, (*nâdâ münâdin mine's-semâ*) gökten bir melek nidâ eder, der ki: (*Kad gufire leke mâ madâ*) Senin geçmiş günahlarını Allah-u Teàlâ affeyledi, (*feste'nifi'l-amel*) işe yeniden başla! Defter-i a'mâlin pâk oldu, tertemiz oldu, hadi bakalım bundan sonra kirletme, yeniden başla!

(*Ve men zâde zâdehu'llàh*) Kim daha ziyade ederse, tuttuğu orucun miktarını arttırırsa, Allah da ona lutf u keremini arttırır.

(*Ve fî recebe hamela'llàhu nûhan fi's-sefîneti*) Allah-u Teàlâ Hazretleri Nuh AS'ı kavminden kurtardı ve gemiye Receb ayında bindirtti. (*Fesàme recebe*) O da bütün Receb ayı boyunca oruç tuttu. (*Ve emera men meahû en yesùmû*) Ve bütün etrafındaki, gemisindeki insanlara da oruç tutmalarını emretti.

(*Feceret bihimi's-sefînetü sittete eşhurin*) Altı ay, gemi böyle tufandan sonra yağan yağmurların üzerinde dolaştı. (*Eşhürü âhirü zâlike yevmü àşûrâ'*) Bu altı ayın sonu Aşûre günü oldu. Yâni Muharremin onu oldu. (*Ühbite ale'l-cûdiyyi*) Gemi o zaman Cûdî Dağı'na indi, takıldı, oraya kondu. (*Fesàme nûhun ve men meahû ve'l-vahşu şükren lillâh*) Nuh AS ve yanındakiler ve vahşi hayvanlar Allah'a şükr olsun diye hepsi oruç tuttular."

(*Ve fî yevmi âşûrâe feleka'llahu'l-bahre li-benî isrâîl*) "Şu Aşûre gününde Allah-u Teàlâ Hazretleri Benî İsrâîl'e denizi yardı." Bu nasıl oldu?

Firavun vardı, o Firavun Mısır'daki Benî isrâîlin evlatlarının erkeklerini kesiyordu. Rüya görmüş, bunların içinden birisi çıkacak, senin saltanatını devirecek diye. Bak Allah gösteriyor Mûsâ AS'ın ona yapacağını önceden. O da tedbir olarak Yahudilerden, Benî İsrâil'den kim varsa çocukları oldu mu bakıyor, erkek çocuksa öldürtüyor. Kurtulacak güya. Ama Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin hikmetine bak ki, sarayında beslettirmiş Allah Mûsâ AS'ı...

Uzun tabii hikâyesi, bir başka münasib yerde, geniş geniş anlatırız. Sonra o benî İsrâil'i Mısır'dan alıyor Firavun'un şerrinden kurtarmak için Mûsâ AS, kaçmağa başlıyorlar Filistin'e doğru. Firavun da arkasından ordusuyla peşine takılıyor, onları

yakalayacak, hepsini öldürecek. Kızıldeniz'in kenarına kadar geliyorlar veyahut Nil'in kenarına kadar; ihtilaflı şey. Ön tarafında deryâ gibi su, arka tarafta da düşman geliyor... Yolları kapandı kaldı. Onun üzerine Mûsâ AS'ın ashabı dediler ki:

إِنَّا لَمُدْرَكُونَ (الشعراء:٦١)

(*İnnâ lemüdrakùn*) "Eyvah, yakalandık, yakalanacağız!" (Şuarâ, 26/61) Çünkü ön taraf deniz, arka taraf düşman. Geliyor düşman tozu dumana katarak.

Mûsâ AS dedi ki:

قَالَ كَلاَّ إِنَّ مَعِيَ رَبِّي سَيَهْدِينِ (الشعراء:٦٢)

(*Kàle kellâ, inne maiye rabbî seyehdîn*) "'Hayır! Aslâ ve kat'â öyle olmayacak. Allah bizimle beraber, Allah benim yanımda. O bize muhakkak bir çıkış yolu, bir kurtuluş yolu hidayet edecek, lütfedecek.' dedi." (Şuarâ, 26/62)

فَأَوْحَيْنَا إِلَى مُوسٰى أَنِ اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْبَحْرَ، فَانفَلَقَ فَكَانَ كُلُّ فِرْقٍ كَالطَّوْدِ الْعَظِيمِ (الشعراء:٦٣)

(*Feevhaynâ ilâ mûsâ eni'drib bi-asàke'l-bahr*) "Bunun üzerine Mûsâ'ya, 'Yâ Mûsâ, asànı vur bakalım şu denize!' diye vahyettik. Asàsını suya vurdu. (*Fenfeleka fekâne küllü firkin ke't-tavdi'l-azîm*) Hakikaten de deryâ yarıldı, deniz yol oldu. On iki adet yol açıldı, geniş bulvar gibi oldu hepsi…" (Şuarâ, 26/63) Girdiler, yürüdüler, geçtiler öbür tarafa.

Firavunun ordusu geldiği zaman, hâlâ sular yoktu orada. Onlar da onların peşinden o yollara düştüler, girdiler, kovalamağa devam ederken, sular tekrar kapanmağa başladı ve hepsi gark oldular. Yâni, Benî İsrâil'e o denizin açılması, suyun açılması Aşure Günü'nde oldu.

(*Ve fî yevmi âşûrâe tâbe'llahu alâ âdem*) Adem AS'a Aşûre

Günü'nde Allah tevbe nasib eyledi. (*Ve alâ medîneti yûnus*) Ve Yunus AS'ın kavminin bulunduğu şehre tevbeyi o zaman kabul etti. (*Ve fîhi vülide ibrâhim*) Ve İbrâhim AS bu zamanda, bu günde doğdu." diye Peygamber Efendimiz Receb'in faziletini anlattıktan sonra, bu ayda olan şeyleri de böyle zikrederek, sözü bu kıssalara kadar getirmiş oluyor.

Şimdi burada ben bir şeye işaret etmiştim, onu şerhe bakmadığımız için öbür hadis-i şeriften atladık. İlim ile ilgili hadis-i şerîf geçmişti ya demin:

"Nice ilim yüklü kimseler vardır ki kendisi âlim değildir. İlmi fayda vermezse insana, cehaleti zarar verir. Kur'an-ı Kerim'i oku, Kur'an sana yaptığın kötülüklerden seni men ederse, okumuş olursun; eğer men etmezse, okumamış demeksin." dedi ya, burada izahta diyor ki:

Ashab-ı kirâm arasında bazı mücadeleler, birtakım ihtilaflı şeyler olmuştur, o zaman birisi Hazret-i Ali Efendimiz'e demiş ki:

أطلحة و الزبير كانا على باطلٌ ؟

(*E talhatü ve'z-zübeyrü kânâ alâ bâtılın*) "Talha RA ve Zübeyr RA bâtıl üzerindeler miydi?"

Talha RA ve Zübeyr RA Aşere-i Mübeşşere'den. Yâni hayattayken cennetlik oldukları Rasûlüllah tarafından kendilerine müjdelendirilmiş bahtiyarlardan. Diyor ki Hazret-i Ali Efendimiz'e bir şahıs:

"—Talha RA ve Zübeyr RA yanlış yoldalar mıydı?" Yâni, onlar bir tarafı tutmuşlardı. O zaman onların bulunduğu yer yanlış mıydı? Olabilir mi? Cennetle müjdelenmiş iki kimse böyle olabilir mi?

Şimdi bakın Hazret-i Ali Efendimiz'in bu söze cevabı şâheser bir cevaptır ve yâni büyük ansiklopedilerin başına yazılacak bir sözdür. Ne diyor:

يا هذا ، إنه مردودٌ عليك . إنَّ الحقَّ لا يعرف بالرجال ، اعرف

الحقَّ تعرف أهله.

(*Yâ hâzâ*) “Ey filanca! (*İnnehû merdûdun aleyke*) Sen bu işi karıştırıyorsun, iyi düşünemiyorsun. (*İnne'l-hakka lâ yu'rafü bi'r-ricâl*) Hakikat adamlarla bilinmez, adamlarla ölçülmez. (*İ'rifi'l-hakka ta'rif ehlehû*) Sen önce hakkı bil, tanı; kimin hak ehli olduğunu o zaman iyi bilirsin.”

Bu o kadar büyük bir sözdür ki... Bir kere daha söyleyeyim:

(*Lâ yu'rafü'l-hakku bi'r-ricâl*) “Hakikat adamlarla bilinmez.” Yâni, filanca adam şöyle yaptı; binâen aleyh, hak öyle olsa gerek. Olmadı! Bu adam iyi bir kimse bile olsa senin metodun yanlış. Öyle olmayacak. Ya? (*İ'rifi'l-hak*) “Önce hakkın ne olduğunu öğren, hakkı öğren! Gerçek nedir, hak nedir onu öğren! (*Ta'rif ehlehû*) O zaman kimin hak ehli olduğunu, kimin bâtılda olduğunu iyi bilirsin.”

En büyük ilmî kaidedir bu. Şimdi meselâ, falanca zâtın hürmet ettiği filanca kimse şöyle bir şey yapmış, ben de onu aynen yaparım. Olmaz! Onun yapmasında çeşit çeşit sebepler vardır, mazeretler vardır, hikmetler vardır, düşündüğü başka şeyler vardır, o şartlar onu öyle yapmayı gerektirmiştir. Sen, onun yaptığı şey doğru mu, değil mi, önce onu öğren! O yaptı diye o işi yapmağa kalkışma!

Şimdi bir adım daha öteye gidip de, misalle söyleyeyim: Falanca zâtın şeyhi sigara içermiş... E şeyh sigara içer mi? Bilmem, karışmam, bana ne! Yâni benim ne haddime, kimsenin işine karışmam. İçermiş... E şimdi o zaman şeyhim içiyor diye ben de içmeğe kalkarsam... Olmadı. Sigara içmek doğru mu, yanlış mı; önce onu öğren, doğru değilse yapma! Onun yapmasında bir başka şey vardır, bilmediğimiz esrarengiz bir başka şey vardır. Sonra onu da oradan gerçek göstermeğe çalışma! Buradan çok mühim ihtilaflar çıkıyor cemiyetler içinde.

O halde biz de ne yapacağız? Önce İslâm'ı güzelce öğreneceğiz. Yâni Hazret-i Ali Efendimiz, —Allah şefaatine bizleri nâil etsin— mübarek, hakikaten öyle bir söz söylemiş ki... Önce hakikati öğreneceğiz. Yâni İslâm nedir, hak yol nedir? Kur'an-ı Kerim, ayetler, hadis-i şerîfler bize hangi ışığı yakıyor, neyi gösteriyor,

neyi yapmamızı emrediyor, neyi yapmamamızı emrediyor; bunu iyice öğreneceğiz. Ondan sonra, onun bunun söylediği sözün doğru mu, eğri mi olduğunu anlarız.

Çünkü herkes bir şey söylüyor, herkes de sözünü Kur'an'a, hadise dayandırmağa çalışıyor aldatmak için. İşte şu yasak değilmiş de, bunun mahzuru yokmuş da, şu şöyleymiş de, ... bakmak lâzımmış da filan... Herkes tutturmuş bir yol, ona bahane arıyor. Onun da şimdi tek tek işlerini söylesem, misallerini söylesem... Misal söyleyince tabii bazı kimselere dokunabilir. Misal söylemeyeceğim ama herkes bir şey söylüyor din namına. Çıkıyor yüksek yüksek yerlerden bir şeyler söylüyor. Hangisi doğru?.

"—Filanca adam çok bilgilidir de, çok yüksektir de rütbesi şöyledir de, mevkii böyledir de binâen aleyh herhalde onun dediği doğru."

Yanlış! Senin düşünce tarzın yanlış. Önce hakikati öğren, bakalım kimin hakkı söylediğini o zaman anlarsın. Belli olmaz. Bakarsın küçücük bir çocuk hakkı söylüyordur. Ötekilerin hepsi başka bir sebeple yanlış bir şeye alet oluyorlardır. Çok mühim bir kaide bu.

Allah-u Teàlâ bize hakkı hak olarak gösterip ona uymayı bize ihsân eylesin... Hak neyse, onu böyle ayırt etmek çok mühim bir şeydir. Bak Hazret-i Ömer RA'ın vasfı, sıfatı nedir? Ömer el-Fâruk. Fâruk ne demek? Hak ile batılı hemen ayırabilen, tefrik edebilen. Şu doğrudur, bu yanlıştır diye hemen karar verebilen. Allah bize bu hakkı hak olarak görüp ona uymayı nasib etsin... Bâtılı bâtıl olarak görüp, ondan uzaklaşmayı bizlere ihsân eylesin...

Bu devrin fitnelerinin en büyüklerinden birisi budur. Birçok şey hak gibi gösteriliyor ve müslümanlar aldatılıyor. Bunun çaresi nedir? Bunun çaresi müslümanların Allah'ın kitabına, Rasûlüllah'ın sünnet-i seniyyesine sımsıkı sarılmasıdır. Başka hiç bir çaresi yok. Onun rütbesine, berikinin unvanına ve sâireye bakmayacağız. O profesörmüş, ötekisi bilmem neymiş...

Önce Kur'an'ı alacağız, okuyacağız. Var mı mealleri? Var. Var mı tefsirleri? Var. Var mı Rasûlüllah'ın hadis-i şerîflerini anlatan

kitaplar? Var. Gayet güzel, dosdoğru anlatan kitaplar var. Oku, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin yetiştirdiği nice büyük alimler gelmiş geçmiş, biz ayağının tozu, toprağı olamayız. Onların eserlerini oku!

Ondan sonra bugün birçok insan var, yüksek yüksek yerlere çıkıp çıkıp laflar söylüyorlar. Onlardan hangisinin doğru söylediğini, hangisinin eğri söylediğini o zaman anlarsın. Bak şu gerçeği söylüyor dersin, bu yanlış dersin.

Piyasada satılan bir malı sen biliyorsan, maldan anlarsan dersin ki:

"—Bu fiyat pahalı. Buraya etiketi böyle koymuş ama bunun içinde şu katışıklık var, binâen aleyh bu kumaş şu kadar etmez. Şu daha iyi. Ucuz ama daha iyi." dersin.

Ama maldan anlamazsan seni aldatırlar. Ucuz bir şeyi süsleyip püsleyip, büyük bir mağazada, çok pahalı bir fiyata satabilirler. Aynı şey çok daha ucuz olarak başka bir yerde bulunabilir. Onun için, maldan anlayacağız. Yâni ilk önce hakikati bileceğiz, ondan sonra kimin hak ehli olduğunu bileceğiz. Bunun için de, Kur'an'a ve sünnet-i seniyyeye sarılacağız.

Peygamber Efendimiz SAS bir keresinde buyurmuşlar ki:

"—İleride karanlık gece parçaları gibi fitneler olacak."

Karanlık gece parçaları gibi ne demek? Yâni karanlıkta insan önünü arkasını görmez, sağını solunu görmez, çukur mu, tepe mi, önünde taş mı var, görmez. Takılır düşer, gidemez, ilerleyemez, gideceği yeri bulamaz. Işık lâzım insana... Karanlık kötü bir şeydir. Karanlıkta bir şey yapılmaz. Işık lâzım, mum lâzım meselâ...

Ashâb-ı kirâm (*Rıdvânu'llàhi aleyhim ecmaîn*) diyorlar ki:

"—Yâ Rasûlüllah biz o zamana erersek bundan kurtuluşun çaresi nedir, ne yapmamız lâzım?"

O zaman Peygamber Efendimiz onlardan kurtuluş çaresi olarak Kur'an-ı Kerim'i ve hadis-i şerîfleri zikrediyor. Kur'an'a sımsıkı sarılın! Kur'an-ı Kerim'e sımsıkı sarılırsa insan, o Allah'ın kopmayan, sapasağlam ipidir, insanı hidayete götürür. Çeker kurtarır, çukurdan çıkarır. Rasûlüllah'ın sünnet-i seniyyesine sımsıkı sarılırsa insan, çeker kurtulur. Ondan başka yollara

saparsa, o tevillerin, o tefsirlerin, o izahların sonu gelmez; insan adım adım, sapıta sapıta, ibreyi döndüre döndüre İslâm'dan 180 derece öteye döner, farkına bile varmaz.

Bizim dinimizi koruyan, kollayan nedir? Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kelâm-ı kadîmi ve Rasûlüllah Efendimiz'in sünnet-i seniyyesidir. Bunları kaldır, hele hele sünneti kaldır, İslâmiyet gider.

Çünkü Kur'an-ı Kerim anayasa gibidir. Belli miktarda sayfaya sahip bir kitap… Onun teferruatını Rasûlüllah SAS Efendimiz 23 senede bilfiil yaşayarak insanlara öğretti. Namaz kılın diyor Kur'an-ı Kerim, namazın nasıl kılınacağını nereden öğreneceğiz? Kur'an-ı Kerim'de işte 3 defa "*Sübhàne rabbiye'l-a'lâ*" de diye söylemiyor, namaz kılın diyor sadece. Biz o namazın teferruatını kimden öğreniyoruz? Rasûlüllah SAS Efendimiz'den.

Onun için, bir kimse size sünnet-i seniyyeyi küçültücü söz söylerse sünnet-i seniyyeden uzaklaştırmağa çalışırsa, bilin ki dininizi yıkmağa çalışıyor. Çünkü teferruatı bilmeyince insan asıllarda da şaşırır, sapıtabilir. Onun için ona sarılacağız.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi sünnet-i seniyyeye sımsıkı sarılan kimselerden eylesin...

Çünkü Peygamber ASS Efendimiz buyurmuş ki:

"Benim ümmetim kıyamet vakti yaklaştığı zaman, ahir zaman olduğu zaman, insanlar şaşıracak, sapıtacak, bozulacak, çeşitli fitneli fesatlı işler ortaya çıkacak. O zamanda sünnetime sarılan kurtulacak:[111]

مَنْ تَمَسَّكَ بِسُنَّتِي ، عِنْدَ فَسَادِ أُمَّتِي ، فَلَهُ أَجْرُ مِائَةِ شَهِيدٍ

(الديلمي ، وابن حجر ، عد. عن ابن عباس)

---

[111] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.198, no:6608; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzan*, c.II, s.246, no:1033; İbn-i Adiy, *Kâmil fî'd-Duafâ*, c.II, s.327; Beyhakî, *Zühdü'l-Kebîr*, c.I, s.221, no:217: Ebû Abdullah ed-Dekkak, *Meclis fî Ru'yetu'llah*, c.I, s.218, no:503; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.200; İbn-i Fâris RA'dan. Münzirî, *Tergîb ve Terhib*, c.I, s.41, no:65.

(*Men temesseke bi-sünnetî, inde fesâdi ümmetî*) "Benim ümmetimin fesada uğradığı o devirde, kim benim sünnetime sarılırsa, (*felehû ecru mieti şehîd*) ona yüz şehidin sevabı var."

Bir şehid olmak insana yeter zaten. İnsan bir kere şehid oldu mu cennet ile müjdeleniyor. Bir kere şehid olması insanın zaten bahtiyarların en bahtiyarı haline getiriyor. Yüz şehid sevabı var. Ne demek? Yâni şehidlerin katında yüz kat daha yüksek bir ecre nail olacağını gösteriyor.

Gel de şimdi sünnet-i seniyyeye sarılma! Gel de Rasûlüllah'ın sünnetinin kulu kölesi olma, gel de onun sünnetinden bir şeyin böyle çiğnenmesine râzı ol. Bu hadis-i şerîf karşısında. Allah-u Teàlâ Hazretleri bizim gözümüzü açsın da, neye sarılacağımızı iyice göstersin...

d. Receb Ayı Haram Aylardandır

Receb'le ilgili iki hadis-i şerîf daha var, onları da tamamlayalım:[112]

رَجَبُ مِنْ شُهُورِ الْحَرَامُ ، وَأَيَّامُهُ مَكْتُوبَةٍ عَلٰى أَبْوَابِ السَّمَاءِ السَّادِسَةِ ، فَإِذَا صَامَ الرَّجُلِ مِنْهُ يَومًا وَجَدَّدَ صَومَهُ بِتَقْوَى اللهِ ، نَطَقَ الْبَابُ وَنَطَقَ الْيَومْ قَالاَ : يَا رَبِّ اغْفَرَ لَهُ ؛ وَإِذَا لَمْ يَتِمَّ صَومَهُ بِتَقْوَى اللهِ ، لَمْ يَسْتَغْفِرَا ، وَقِيلَ: خَدَعَتْكَ نَفْسُكَ

(ابو محمد الحسن في فضائل رجب عن ابي سعيد)

---

[112] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.275, no;3277; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XII, s.311; no:35165; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.111, no:12684.

RE. 289/1 (*Recebü min şuhûri'l-haram*) "Receb, haram aylardan bir aydır." Haram aylar ne demek? Araplar on iki ayın dört tanesini haram ay yapmışlar. Zilhicce, Zilkàde, Muharrem, bir de Receb ayı. Bu dört ay haram ay. Ne demek? Bu dört ayda birbirleriyle harb etmezlerdi Araplar. Onun dışında, bu aylar bitti mi birbirleriyle hücum, yağmalama vs. her şeyi yaparlardı. Fakat bu dört ay gelince yapmazlardı bu mücadeleyi.

Bunlara *eşhur-u hurum* deniliyor. Bunların içinden Zilkade, Zilhicce, Muharrem peşpeşe gelir, Receb tâ ileridedir. Muharrem'den sonra Muharrem, Safer, Rebiü'l-evvel, Rebiü'l-âhir, Cumâde'l-ûlâ, Cumâde'l-âhire, Receb geliyor. Ta ileridedir. Onun için Receb ayına *Recebü'l-ferd* demişler. Ferd, tek başına öbür tarafta kaldı diye, üçü bir arada diye. Neyse... Haram aylardan birisidir Receb. Yâni, cahiliye devrinde bile onun içinde cidal, mücadele yapmazlarmış.

(*Ve eyyâmühû mektûbetün alâ ebvâbi's-semâi's-sâdiseh*) Bunun günleri altınca semânın kapıları üzerine yazılıdır. (*Feizâ sàme'r-racülü minhu yevmen*) Kim Receb'de bir gün oruç tutarsa (*ve ceddede savmehû bi-takva'llàhi*) ve takvaya riâyet ederek, Allah'tan korkarak orucunu güzel yaparsa, ... (*nataka'l-bâbü ve nataka'l-yevmü*) hem o semadaki kapı, hem de o Receb'in günü Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne gün ..... Allah onlara. (*Kàlâ: Yâ rabbi iğfir lehû*) Derler ki: 'Yâ Rabbi, şu günü oruçla geçiren şu müslümanı yâ Rabbi mağfiret eyle!' derler, dua ederler."

Bu ne demek? Tabii biz bunu bilemiyoruz. Çünkü altıncı sema nedir bilmeyiz, Receb'in günlerinin oraya nasıl yazıldığını bilmeyiz, onların Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin huzur-u âlisinde nice ne tür bir konuşmayla konuştuğunu bilmeyiz ama, bildiğimiz bir tek şey var: Kim Receb'de oruç tutarsa ve orucunu takvâya riâyet ederek tutarsa, zedelemezse, o zaman kendisine mağfiret olunması için birtakım mânevî talepler, birtakım yardımlar oluyor demek.

(*Ve izâ lem yetimme savmehû bi-takvâ'llàhi*) "Takvâ ile orucunu tamamlamazsa, yâni oruç tutarken takvâya riâyet edemezse; (*lem yestağfirâ*) onlar mağfiret talep etmezler Allah'tan bu kimse için. (*Ve kîle*) Ve bu kimse için denilir ki, (*Hadaatke nefsüke*) 'Ah sen yapamadın, senin nefsin seni aldattı!' derler. Öyle

nida eder gökten melekler.”

Buradan çıkarılacak nedir? İki tane ders çıkıyor: Birisi Receb’de oruç tutmanın fazileti. Geçmiş hadiste de onu anlamıştık. Şimdi dört gözle Receb’i bekleyip, inşâallah gelsin de oruç tutalım diye. İkinci bir ders çıkıyor: Demek ki orucu takvâ ile beraber yürüteceğiz.

Takvâ ne demek? Takvâ, Allah’tan sakınmak, çekinmek demek. Yâni yaptığı her işi, attığı her adımı Allah’tan korkarak, sakınarak, çekinerek, düşüne düşüne atmak demek. Oruçlu insan böyle yapacak. Yoksa oruç tuttu, tamam. Zaten yemeden daha iyi oluyor. Biraz da şişmanlamışım, zayıflamış olurum deyip, ondan sonra da kavga gürültü, kötü söz, çekişme, onu bunu kırma, ona buna zulmetme olursa olmadı.

O oruçla beraber bütün azalar oruç tutacak. Sadece mide oruç tutmayacak. Midenin orucu yemek yememek. Gözün orucu harama bakmamak. Kulağın orucu haramı dinlememek. Dilin orucu haram şeyleri söylememek, gıybet etmemek, dedikodu yapmamak, küfretmemek vs... Her azanın böyle kendine göre orucu var. Sen sadece mideye oruç tutturur da ötekileri salıverirsen onlar da girdikleri yere saldırırlarsa, her türlü kötülüğü yaparlar, günahı işlerlerse o zaman oruç tamam olmuyor. Zedelenmiş oluyor.

Onun için zedelenmemek şartıyla bu dua olur. Yâni hayır ve bereketine kişi o zaman nail olur. Aksi takdirde nail olmaz.

e. Receb Allah’ın Ayıdır

Bir hadis-i şerif daha. O da Receb’le ilgili:[113]

رَجَبُ شَهْرُ اللهِ ، وَشَعْبَانُ شَهْرِي ، وَرَمَضَانُ شَهْرُ أُمَّتِي

---

113 Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.II, s.275, no:3276*; İbn-i Asâkir, Mu’cem,* c.I, s.114, no:210; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.III, s.374, no:3813; Enes ibn-i Mâlik RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.XII, s.556, no:35164; *Keşfü’l-Hafâ*, c.II, s.341, no:1358; *Câmiu’l-Ehàdîs*, c.XIII, s.109, no:12682.

(أبو الفتح في أماليه عن الحسن مرسلاً)

RE. 289/2 (*Recebü şehru'llàh*) "Receb Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin ayıdır. (*Ve şa'bânü şehrî*) Şa'ban ayı benim ayımdır. (*Ve ramadànu şehru ümmetî*) Ramazan da ümmetimin ayıdır."

Bu ne demek? Ayların hepsi de Allah'ın... Kulların hepsi de Allah'ın yer gök ne varsa cümle eşya Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin ama neden Receb'e Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin ayı denmiş? Niye Peygamber ASS Efendimiz "Receb Allah'ın ayıdır." diye söylemiş? Yâni Allah-u Teàlâ Hazretleri bu Receb'de lütfunu, keremini, rahmetini, mağfiretini fazlaca saçar kullarına demek.

Demek ki, biz Receb'e doğru hazırlanacağız, hazırlanacağız, kendimizi hazırlayacağız, ondan sonra Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne iltica edeceğiz, inşâallah tevbeler nasib edecek, kötülükleri bırakmayı nasib edecek, hatalardan temizlenmeyi nasib edecek, ceng ü cidâli bırakacağız, kavgayı gürültüyü bırakacağız, kötü huyları bırakacağız, iyi kul olacağız. Neden? Allah'ın rahmeti çok o ayda. O aya tahsis etmiş.

(*Şa'bânü şehrî*) "Şaban benim ayımdır." diyor Rasûlüllah SAS Efendimiz. Demek ki Rasûlüllah Efendimiz Şaban'da oruç tutarmış, onu ihyâ edermiş. O bakımdan da olabilir. Bizim yönümüzden düşünecek olursak demek ki önce Allah-u Teàlâ Hazretleri tarafından tevbemiz kabul olunursa Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin böyle lütuflarıyla mağfiret olunursak ondan sonra Rasûlüllah SAS Efendimiz'in inşâallah şefaatine de nail olacağız, ondan o feyizler, bereketler de gelecek.

(*Ve ramadànü şehru ümmetî*) O zaman Ramazan da bizim ayımız oluyor. Rasûlüllah'ın da hoşnutluğunu kazanmış olarak Şaban'da, Ramazan'a da ulaştığımız zaman artık mahsül ayı. Başaklar olgunlaştı, taneler irileşti, sarardı, böyle dallarda ağırlaştılar, boyunlarını büktüler. Hadi harman zamanı artık. Onları inşâallah harmanlayacağız, mahsulü alacağız. Feyizlere, bereketlere nail olacağız. Ondan sonra da inşâallah kaybetmeyip ömür boyunca artık bu düzelmeler sonra bir daha... Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi düzelmeden sonra bir daha bozmasın... İmandan sonra küfre düşürmesin... İzzetten sonra zillete düşürmesin...

Kabulden sonra redde düşürmesin... Kerametten, ihsân halinden sonra ihanete, hevan haline indirmesin...

"—E hocam acaba ben Receb'e kadar çıkabilir miyim ki... Arada gene iki buçuk - üç ay varmış, ne yapayım?"

E Allah'ın günlerinin hepsi güzeldir. Yine bir hadisi kitaptan okumuştuk. "Ayların en iyisi nedir, günlerin en iyisi nedir?" diye soru geçiyordu orada İbn-i Abbas RA cevap vermiş, diyor ki:

"—Günlerin en iyisi cumadır. Ayların en iyisi Ramazan'dır..."

Şimdi Hazret-i Ali Efendimiz'e ulaşmış bunun bu sözleri. Hazret-i Ali Efendimiz diyor ki:

"—Çok güzel söylemiş. Maşrıkta mağribde ne kadar âlim toplansa bu kadar güzel söyleyemezlerdi. Yalnız ben de başka bir yönden bunu izah edeceğim." diyor. "Günlerin en hayırlısı içinde Allah'a tevbe ettiği gündür kulun..." diyor. "Cuma hayırlıdır, elbette hayırlıdır ama, sen cumadan gafilsen cumanın hayrından sana ne? Gafletle geçirdin, içki masasında geçirdin, kumar masasında geçirdin. Cuma hayırlıydı da sana faydası ne? O halde asıl hayırlı olan gün, içinde senin tevbe edip Allah'a yöneldiğin, Allah'a has kul olmağa karar verdiğin ve o tarafa dönmeğe başladığın gündür." diye böyle izah ediyor.

Onun için Allah-u Teàlâ cümlemizi sıhhat ve afiyetle Receb ayına eriştirsin... Nice Receblere, Şa'banlara, Ramazanlara da ulaştırsın ama bu günden inşâallah tevbe nasib etsin, sevdiği yola ayağımızı döndürsün ve orada yürümek cümlemize nasib ve müyesser eylesin...

Fâtiha-i Şerîfe mea'l-besmele!

01. 03. 1981 - İskenderpaşa

10. HASTALIK İÇİN OKUNACAK DUA

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.
El-hamdü lillâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve alâ âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasili ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

رَبُّنَا الَّذِي فِي السَّمَاءِ تَقَدَّسَ اسْمُكَ ، أَمْرُكَ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ ،
كَمَا رَحْمَتُكَ فِي السَّمَاءِ فَاجْعَلْ رَحْمَتَكَ فِي الْأَرْضِ ؛ وَاغْفِرْ لَنَا
ذُنُوبَنَا وَخَطَايَانَا إِنَّكَ أَنْتَ رَبُّ الطَّيِّبِينَ ؛ فَأَنْزِلْ رَحْمَةً مِنْ رَحْمَتِكَ
وَشِفَاءً مِنْ شِفَائِكَ عَلَى هَذَا الْوَجَعِ ؛ فَيَبْرَأَ بِإِذْنِ اللهِ (طب . ك .
عن أبي الدرداء)

RE. 289/3 (*Rabbüne'llezî fi's-semâi tekaddese'smüke, emreke fi's-semâi ve'l-ardi, kemâ rahmetüke fi's-semâi fec'al rahmeteke fi'l-ard; va'ğfir lenâ zünûbenâ ve hatâyânâ, inneke ente rabbü't-tayyibîn; feenzil rahmeten min rahmetike, ve şifâen min şifâike alâ hâze'l-veca'; feyebreü bi-izni'llâh*) *Sadaka rasûlü'llàh...*

Muhterem cemaat-i müslimîn!
Hocamız Gümüşhanevî Ahmed Ziyâeddin KS Hazretleri'nin telif etmiş olduğu *Râmûzü'l-Ehâdis* isimli hadis kitabına devam ediyoruz.

Hadislerin izahına geçmeden önce, evvelâ Peygamberimiz Efendimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin; sonra cümle enbiyâ, evliyânın, asfiyânın; hâssaten Ebû Bekr-i Sıddîk ve Aliyy-i Murtazâ'dan bize kadar güzerân eylemiş olan sâdâtımızın ve meşâyihimizin ayrı ayrı ruhları için; bilhassa eserin müellifi Ahmed Ziyâeddin Efendi Hazretleri'nin ruhu için; bu hadis-i şerîflerin bize kadar gelmesinde emeği geçmiş olan ruvât-ı muhteremenin, ulemânın ayrı ayrı ruhları için; ve uzaktan yakından bu hadis-i şerifleri dinlemek üzere buraya teşrif etmiş olan siz kardeşlerimizin ahirete intikàl ve irtihal eylemiş olan bi'l-cümle akrabasının, yakınlarının ruhları için, bir Fâtihâ üç İhlâs-ı Şerîf okuyalım:

....

a. Ağrıya karşı Okunacak Dua

İnsanın vücudunda bir ağrı olduğu zaman, vücudunda ağrıyan bir yer olduğu zaman söylenecek sözler... Peygamber Efendimiz,

bunlar söylendiği takdirde bu hastalığın geçeceğini bildirecek. Şimdi okuyalım:

Ebü'd-Derdâ RA'ın rivayet ettiğine göre, Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyurmuş:[114]

مَنِ اشْتَكَى مِنْكُمْ شَيْئًا ، أَوِ اشْتَكَاهُ أَخٌ لَهُ ، فَلْيَقُلْ:

(*Meni'ştekâ minküm şey'en*) [Sizden birinin bir hastalığı, ağrısı olursa, (*evi'ştekâhu ehun lehû*) veya bir din kardeşi ona ağrıdan şikâyet ederse, (*felyekul*) şu duayı okusun:]

رَبُّنَا الَّذِي فِي السَّمَاءِ تَقَدَّسَ اسْمُكَ ، أَمْرُكَ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ ، كَمَا رَحْمَتُكَ فِي السَّمَاءِ فَاجْعَلْ رَحْمَتَكَ فِي الْأَرْضِ ؛ وَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَخَطَايَانَا إِنَّكَ أَنْتَ رَبُّ الطَّيِّبِينَ ؛ فَأَنْزِلْ رَحْمَةً مِنْ رَحْمَتِكَ وَشِفَاءً مِنْ شِفَائِكَ عَلَى هَذَا الْوَجَعِ ؛ فَيَبْرَأَ بِإِذْنِ اللهِ (طب . ك . عن أبي الدرداء)

RE. 289/3 (*Rabbüne'llezî fi's-semâi tekaddese'smük*) Bu *rabbünâ* da okunur, münâdâ olması takdiriyle *rabbenâ* da okunur. O zaman, "Semâda ismi takdis edilen Rabbimiz" veyahut "Ey semâlarda ismi takdis edilen Rabbimiz!" demek oluyor.

(*Rabbüne'llezî fi's-semâi tekaddese'smük*) "Semada ismi takdis

---

[114] Ebû Dâvud, Sünen c.X, s.397, no:3394; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.20, no:24003; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.494, no:1272; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.257, no:10876; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.280, no:8636: Taberânî, Dua, c.I, s.331, no:1082; Beyhakî, *el-Esmâ ve's-Sıfat*, c.II, s.428, no:852; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.110, no:4080; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.197; İbn-i Hibbân, Mecrûhîn, c.I, s.308; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.IX, s.533, no:2083; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.72, no:28412; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIII, s.108, no:12679.

edilen Rabbimiz! Senin ism-i şerîfin her türlü noksandan pâk, münezzeh, temiz ve her türlü noksanlıktan uzaktır."

(*Emreke fi's-semâi ve'l-ardi*) "Senin emrin gökte de, yerde de cârîdir. Yâni göktekiler de, yerdekiler de, cümle mahlûkat sana mutîdirler, senin emrine itaat ederler. İtaatinin dışında, sadece ruhsat vermiş olduğu gàfil insanlar var… Hepsi mutî... Yağmur, bulut, rüzgâr, ağaç, güneş, ay, cemâdât... Hepsi itaatkâr, bir asi var, işte insanlara bu ruhsatı vermiş asiliğe...

İzaha geçmeden önce, hadis-i şerîfi tamamlayalım da mevzu belli olsun:

(*Kemâ rahmetüke fi's-semâi*) "Nasıl ki yâ Rabbi senin rahmetin göktedir, (*fec'al rahmeteke fi'l-ard*) yeryüzüne de rahmetini ihsân eyle! Semaları rahmetinle doldurduğun gibi, yeryüzüne de rahmet eyle... (*Va'ğfir lenâ zünûbenâ ve hatâyânâ*) Bizim günahlarımızı ve hatalarımızı mağfiret eyle... (*İnneke ente rabbü't-tayyibîn*) veyahut bir rivayette (*rabbü't-tayyibîn*) Sen şüphesiz ki iyilerin Rabbisin, iyi kullarına mukabele eden Mevlasısın; veyahut tabiplerin de Rabbisin! Eğer (*rabbü't-tabîbîn*) mânâsına geliyorsa; doktorları da sen yarattın; tabiblerin de, tıpla meşgul olanların da rabbi sensin yâ Rabbi!

(*Feenzil rahmeten min rahmetike*) Rahmetinden bir rahmet de bize ihsân eyle, bizim de üzerimize indir. (*Ve şifâen min şifâike*) Şifandan bir şifa bize de nasib eyle; (*alâ hâze'l-veca'*) şu çektiğimiz acı, şu duyduğumuz, hissettiğimiz acıya bir şifâ ihsân eyle..."

"Böyle derse bir insan..." diyor Peygamber Efendimiz, (*feyebraü bi-izni'llâh*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin izniyle, ruhsatıyla, lütf u keremiyle inşâallah bu hastalıktan sâlim olur."

Şimdi makbul olacak duanın edebi yine, bize Fatiha'da öğretildiği gibi, ne kadar güzel kelimeler, ince hikmetlerle sıralanmış. Evvelâ övüyor Mevlâ'mızı, rahmetinin şumûlünü yâd ediyor, sonra günahlardan tevbe ve istiğfâr ediyor. Çünkü çektiklerimizin çoğu hep günahlarımızdan… Yâni hatalarımızdan ve günahlarımızdan dolayı. Onun için, günahlardan mağfiret talep ediyor. Ondan sonra her türlü şifanın ilaçtan değil, doktordan değil onların da Rabbi olan Mevlâ'dan geldiğinin idrakini ifade eden cümleler kullanıyor. Ondan sonra Mevlâmız'ın rahmetinden

bir rahmet, şifasından bir şifa talep ederek, o ağrının sızının kaldırılmasını, giderilmesini istiyor.

(*Rabbüne'llezî fi's-semâ'*) "Bizim Rabbimiz ki semâda ve yerdedir." Bir ayet-i kerime var:

وَهُوَ الَّذِي فِي السَّمَاءِ إِلَهٌ وَفِي الأَرْضِ إِلَهٌ (زخروف: ٨٤)

(*Ve hüve'llezî fi's-semâi ilâhün ve fi'l-ardi ilâhün*) "O Allah ki, gökte de mâbuddur, ilâhtır; yerde de ilâhtır." (Zuhruf, 43/84)

Bütün mülk onundur, onun mülkünde onun ulûhiyetinin cârî olmadığı hiç bir yer yok ki... Yer, gök cümle onun mahlûkudur. Her şey onun kuludur, onun yaratığıdır ve hepsinin Mevlâsı, Rabbi odur.

Nasb ile okursak (*Rabbene'llezî*) diye okursak, "Yâ Rabbenâ" mânâsıyla, takdiriyle: "Ey yerlerin ve göklerin mâbudu olan Mevlâmız!" demek oluyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin ismi, (*tekaddese'smüke*) senin ismin mukaddes oldu. Mukaddes sözünü çok kullanırız da mânâsını bilmeyiz. Ne demek mukaddes? Yâni kutsal. E kutsal ne demek? Kutsal demek yâni mukaddes sözü: Her türlü eksiklikten, kirden, noksanlıktan pâk, temiz demek. Yâni hiç bir gölge, hiç bir leke, hiç bir eksiklik, hiç bir kusur yok... İsm-i celîli o kadar pâk, o kadar her türlü noksanlıktan uzak ve münezzeh, o kadar pâk, o kadar yüksek demek. Her ismi...

İsm-i A'zam'dan söz açıldı bir alimler meclisinde de, o İsm-i A'zam'la ilgili tasavvuf kitaplarında bir fıkra anlatılır, Zünnûn-u Mısrî KS Hazretleri ile ilgili. Ben bunu anlattım da, 86 yaşında alim bir zât vardı, o da dedi ki:

"—Söyleyen ağza göre, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin isimlerinden her birisi İsm-i A'zam'dır. A'zâm olmayan ismi mi var?" dedi.

Cümle esmâsı a'zâmdır elbette... Söyleyecek ağız lâzım, gönül lâzım!

"İsmin pâktır yâ Rabbi! (*Emrüke fi's-semâi ve'l-ardi*) Senin göktekiler, yerdekiler, cümle, hepsi emrine mutîdir. Hepsi sana münkad, hepsi senin fermanın karşısında el pençe divan

durmuşlar.

Şeyh Sâdî-i Şîrâzî o *Gülistan* isimli nefis kitabında diyor ki:

ابر و باد و مه و خورشيد و فلک در کارند

تا تو ناني بکف آري و بغفلت نخوري

Ebr ü bâd ü meh ü hurşid ü felek der kârend
Tâ tu nâni bekef âri ve be-gaflet nehôri

Ay, güneş, rüzgâr, bulut, yağmur... Hepsi felek, hepsi harıl harıl çalışıyorlar. Hepsi bir faaliyet içinde, hiç duran yok, tembellik eden yok, gaflet eden yok, hepsi harıl harıl çalışıyorlar. Neden?

Sen bir lokma elde et de, onu gafletle ye diye. Yağmur yağar, güneş ısıtır, yer bitirir, rüzgar üfürür, yel savurur... Ondan sonra buğdaylar olgunlaşır, harman olur, sen onu yersin.

Bütün bu kâinatta, etrafta gördüğün bu varlıkların hepsi, sana kul olmuşlar adeta, senin etrafında pervane kesilmişler. Sen bir lokma yiyesin diye, Allah onların hepsini senin emrine vermiş, hepsi harıl harıl senin için çalışıp duruyorlar.

همه از بهر تو سرگشته و فرمان بردار

شرط انصاف نباشد که تو فرمان نبري

Heme ez beher tu sergeşte vü fermân berdâr
Şart-ı insâf ne bâşed ki tu ferman ne berî

E şimdi, hiç insafa sığar mı ki hepsi senin için itaat ediyorlar; kemer bağlamışlar, el pençe divan durmuşlar da, eşref-i mahlûkat olduğun için, sen insanoğluna hizmet edip duruyorlar. Senin Allah'a asi olman yakışık olur mu? Şart-ı insâf olur mu? İnsafın içine sığar mı? İnsaf denilen şeyin şartı arasında var mıdır bu? Allah-u Teàlâ seni eşref-i mahlûkat kılmış.

لَقَدْ خَلَقْنَا الإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ (التين:٤)

(*Lekad halakne'l-insâne fî ahseni takvîm*) [Biz insanı en güzel biçimde yarattık.] (Tîn, 95/4)

En güzel fitrat ile, en güzel şekilde yaratmış. Bak atlara hükmediyorsun, develere hükmediyorsun, koyunları, kuzuları kesiyorsun, balıkları suda avlayıp yiyorsun, ağaçların meyvalarını devşiriyorsun, buğdayı öğütüp un yapıyorsun... Kâinatta ne varsa, hepsi senin emrine verilmiş. Koyunu niye kestin demeyecek kimse. Çünkü Allah senin emrine vermiş.

Hepsini senin emrine vermiş de Allah-u Teàlâ Hazretleri, şu tezata dikkat edin, yâni akıl takılmaz mı bu işe? Her şey senin için itaat edip duruyor, sana hizmet edip duruyor da, yakışır mı eşref-i mahlûkat olan sana Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne itaat etmemek? Yâni insan utancından kıpkırmızı kesilir, terinden böyle yerin dibine geçer. Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne karşı insan nasıl olur da günah işler?

منه عصيانٌ ونسيانٌ وسهو بعد سهوٍ
منك إحسانٌ وفضلٌ بعد إعطاء الجزيل

Minhü isyânün ve nisyânün ve sehvün ba'de sehvin,
Minke ihsânün ve fadlün ba'de i'tài'l-cezîl.

Benden isyan ve unutmak, peş peşe nice hatâ;
Senden ise fazl u ikram, bunca ihsân-ı cezîl…[115]

Bunca nimeti bol bol veriyor, ondan sonra da yine ihsân ve fazl-u kerem eyliyor. Ondan da isyankârlık, asilik, ma'siyet ve unutmak, gaflete düşmek, hatırlamamak, vazifesini hatırına getirmemek, kulluğu unutmak ve hata üstüne hata etmek... Hiç bak arada münasebet var mı?

Allah-u Teàlâ Hazretleri bize uyanıklık nasib eylesin... Zarif,

---

[115] *Hz. Ebû Bekr'in Kasidesi*, 3. beyit.

güzel, anlayışlı, hassas, güzel müslümanlar eylesin bizi... Kaba saba böyle yontulmamış insanlar etmesin...

(*Kemâ rahmetüke fi's-semâi fec'al rahmeteke fi'l-ard*) Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rahmeti her şeye şâmil. Göklerden yağmurlar yağdırıyor, bizleri suluyor. Eğer olmasa, ne olurdu halimiz? Bir nimetini bile düşünsek... "İşte o göklere, yerlere şâmil olan rahmetini yeryüzüne de lütfeyle yâ Rabbi!"

Ondan sonra: (*Va'ğfir lenâ zünûbenâ ve hatâyânâ*) "Bizim hatalarımızı, günahlarımızı, zenblerimizi mağfiret eyle!" Mağfiret etmek demek, örtmek demek... Yâni yapılmış bir günah var, kapatıverecek Allah-u Teàlâ Hazretleri, göstermeyecek kimseye. İsimlerden birisi de Settâr...

Borlu Şeyh Kuddûsî Efendi KS Hazretleri ne güzel söylemiş:

Adın senin Gaffâr iken,
Ayb örtücü Settâr iken,
Kime varam sen var iken,
Cürmüm ile geldim sana!

Settâr ismi var. Setrediyor, kusurları başkalarına göstermiyor. Gaffâr ismi var, günahlarımızı afv u mağfiret ediyor. Günahlarımızın afv u mağfiretini önce istiyoruz. Neden? Bütün çektiklerimiz hep bizim hatalarımızdan, kusurlarımızdan, edepsizliklerimizden, günahlarımızdandır. Çünkü biz iyi kul olsak...

Burada bir nükte daha var ki, İslâm insanın hem beden sıhhatini ihsân eder insana; hem dünya saadetini ihsân eder, hem ahiret saadetini ihsân eder. Yâni insan iyi müslüman oldu mu, vücudu sıhhatli olur. 110 yaşına girer, hâlâ kale gibi yürür.

Birisini anlattılar —yaşını şu anda unuttum ama— beş kilometreymiş cami evine, bir saatlik yol. Hiç bir sabah namazını kaçırmamış. Hiç bir sabah namazını evinde kılmamış, hepsini camide kılmış. Yüz bilmem kaç yaşında dediler... Öyle o kadar İslâm'a bağlı insan, şey yapar mı, kale gibi durur. İnsanın sıhhati de güzel olur. Müslümanlık... Bak diş temizliği diyor, beden temizliği diyor, yıkanmak diyor, tırnakları kesmek diyor, saçların, bıyıkların uzayanlarını tıraş etmek diyor... Her bakımdan temizlik

ve sıhhati gerektiren şey...

Yemeğe çok yeme, midenin bir kısmı boş kalsın. Bir kısmını suyla doldur, bir kısmını serbest bırak. Az ye, acıkmadan yeme... Bütün böyle sıhhati gerektiren, sağlayan şeylerin hepsi var. Demek ki, iyi bir müslüman oldu mu insan; İslâm aynı zamanda insanın beden sıhhatini de temine neden olacak ahkâma sahip olduğu için bedenen de sıhhatli olur.

Avrupa'ya gitmiş bizim müslüman Türklerden birisi, ayağında bir ağrı varmış, bir hastalık varmış, kıpırdamıyormuş ayağı. Avusturya veya Almanya'ya gitmiş. Doktor muayene etmiş, şaşırmış, şöyle başını sallamış. Demiş ki:

"—Sen hangi dindensin?"

"—Ben Türkiye'den geldim, müslümanım."

"—E hayret doğrusu! Bu hastalık müslümanlarda hiç olmaz. Sen yoksa dinî ibadetlerini yapmıyor musun, namaz kılmıyor musun sen?"

O da boynunu bükmüş,

"—Kılmıyorum doktor bey." demiş.

"—Şimdi anlaşıldı. Çünkü bu hastalık namaz kılanlarda olmaz." demiş. Yâni dizi bükülmüyormuş veyahut neyse bir hastalığı varmış, adını unuttum ben. "Bu hastalık müslümanlarda olmazdı ama, sende oluşunun nedenini anladım. Demek ki, sen namaz kılmıyorsun. Namaz kılmadığın için, şimdi anlaşıldı." demiş, tedaviye ondan sonra geçmiş.

Sonra ruh sağlığı da müslümanlıktadır. Yâni, müslüman bedenen sağlam olduğu gibi, ruhen de kale gibi sağlam olur. Müslümanı hiç bir şey rahatsız edemez, alt edemez, üzemez. Müslüman üzüldüğü zaman, öteki zayıf dünya ehli insanlar, inançsızlar, imansızlar gibi tutup kendisini denize atmaz, kayadan aşağıya atmaz, parçalamaz. Ruhen de sağlam olur. Başına bir felâket geldiyse, Mevlâmın takdiri der. Hastalık gelse sabreder. Daha başka şeyler olsa, kendi kendine duyguları sağlam olduğu için, kendi kendisini korur hâsılı.

Demek ki, iyi müslüman olunca insan, onlar da olmayacak. Ondan sonra da ahireti selâmette olacak. Hem dünya nizamını, dünya saadetini sağlamış olacak, hem de ahiret saadetini

sağlayacak hükümlere sahip İslâmiyet. İyi müslüman olsak, hepsi birden elimize geçecek. Allah-u Teàlâ dileseydi, kullarını imtihan etmek için meşakkatli şeyler, onları helâke götürücü şeyler de emredebilirdi. Çünkü:

لاَ يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْأَلُونَ (الأنبياء:٢٣)

(*Lâ yüs'elü ammâ yef'alü ve hüm yüs'elûn*) [Allah yaptığından sorumlu tutulamaz; onlar ise sorguya çekileceklerdir.] (Enbiyâ, 21/23)

Kimse Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne, "Niye bunu böyle emrettin?" diyemez ki, *hâşâ ve kellâ,* mümkün değil. Ama, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin fazl u kereminden helâl kıldığı şeyler, hepsi iyi şeylerdir.

أُحِلَّ لَكُمْ الطَّيِّبَاتُ (المائدة:٤)

(*Uhille lekümü't-*tayyibât) [Temiz ve iyi şeyler size helâl kılınmıştır] (Mâide, 5/4)

İyi şeyleri bize helâl kılmıştır ve bize kötü şeyleri, habis şeyleri haram kılmıştır. Neyi haram kıldıysa, asırlar geçiyor, tıp onun bir zararını buluyor.

Bugün, bir arkadaşımız anlattı:

"—Almanya'ya gitmiştim üç-beş sene önce, birkaç gün önce bir program başlattılar Almanya radyosunda; hayretler içinde kaldım." dedi.

"—Neymiş o program?" dedim,

"—Domuz eti aleyhinde çeşitli doktorlar çıktılar, konuşuyorlar: 'Domuz etini yemeyin, şöyle zararı var, böyle zararı var, kalbe şöyle yapıyor, vücuda bunu yapıyor.' diye. Birkaç program devam etti. Ondan sora idareciler bu işi anladılar, nasıl oldu bilmiyorum, program daha bitmeden orta yerinden kestiler. Ama birkaç gündür devam etti." dedi.

O esnada da, Türkiye'de domuz etinin faydalarına dair böyle münakaşalar oluyordu gazetelerde:

“—Bak Almanlar domuz etini bol bol yiyorlar. 5 mark, 10 marka âlâsını böyle vitrinlerde çeşit çeşit şeyleri yiyenleri teşhir edilip duruyor. Yâni et sıkıntısı filan bahis konusu değil, bol bol yiyorlar.” Diyorlardı.

Ama doktorlar incelemişler, incelemişler ilmî bakımdan;

“—Domuz eti zararlı, keşke yemese halkımız.” diye televizyonda söylemeğe başlamışlar.

Bizimkiler daha yüz sene geriden takip ettikleri için onları... Bizim gazeteciler şimdi methedecek edecek, yüz sene sonra uyanacak. O zaman hâ kötüymüş diye, onu oradan yüz sene sonra duyacaklar. Yüz sene geriden geliyorlar çünkü. O zaman, “Hâ hakikaten domuz eti kötüymüş.” diyecekler.

Ama daha ilim yokken, teknoloji yokken, Fen yokken bak Peygamber SAS Efendimiz zamanından, onun üzerinden 1400 sene geçti. 1400 sene önceden Kur’an-ı Kerim domuz etini yasak etmiş.

Evde köpek beslemeyi yasak etmiş Peygamber Efendimiz. Neden? Öyle hastalıklar var ki, sırf köpekten geçiyor insana. Köpekte olan hastalıklar var. Kuduz var bir kere, biliyoruz. Fakat daha başka hastalıklar da var, birtakım hastalıklar var. Yasak etmiş.

Hàsılı, neyi yasak etmişse, bizim lehimizedir. Neyi helâl kılmışsa, bizim için faydalıdır.

Benim bir tanıdığım var, meşhur bir kimse, adını söylesem herkes bilir. Ama maksat isim söylemek değil. Yâni olmuş bir şey olduğunu söylemek için size bu kadar ifade ediyorum:

Londra’ya gitti. Ayağında Türkiye’de tedavisi olmayan bir hastalığı var... Adını bilemeyeceğim o hastalığın, ayağı şişiyor, ağrı yapıyor belki kıvranıyor filan... Ciddi bir hastalık. Londra’da bir profesöre göstermiş. Profesör bakmış, muayene etmiş, demiş ki:

“—Sen yatağa yattığın zaman, bütün gece uyuma! Gecenin orta yerinde bir kalk! Uykunu böl, kalk!” demiş.

“—Pekâlâ...”

“—Kalktıktan sonra, ayağını soğuk suyla yıkarsan daha iyi olur.” demiş.

“—Ondan sonra da biraz böyle eğile kalka hareket edersen daha iyi olur.” demiş.

Adam kâfir, o kadar söylüyor. Yâni bilmiyor ki müslümanlıkta bir teheccüd vakti var, teheccüd namazı var. Sadece tıbbın kendisine gösterdiği şeyi söylüyor.

Bir müslüman doktor olsaydı, ne diyecekti ona:

“—Kardeşim, sen Peygamber SAS Efendimiz’in çok çok tavsiye etmiş olduğu teheccüd namazından haberdâr değil misin? Haberin yok mu ondan? Geceleyin kalk uykunun yarısında... Soğuk suyla bir güzel abdest al, kanın cevelân etsin damarlarında, tıkanıp kalmasın, uyuşup kalmasın... Ondan sonra da iki rekat mı kılarsın, dört mü kılarsın, on mu kılarsın, on iki rekat mı kılarsın; bir teheccüd namazı kıl! Eğil kalk, eğil kalk, hem sevaba girersin, hem de ayağında ağrı kalmaz, geçer.” Öyle derdi.

Ama o tabii hristiyan profesör, onun bildiği o. Bu hastalığın geçmesi için, gecenin bütününde bir insan upuzun yatmayacak, arada bir kalkacak, uykusunu bölecek. Orayı suyla masaj yapacak, ondan sonra ayağını eğecek, doğrultacak, kıvıracak, doğrultacak... Hastalık geçecek.

“—Teheccüd namazını tarif ediyor gibi geldi bize. Kendi kendimize bakıştık, ondan sora ayrıldık yanından.” diyor.

İşte böyledir İslâmiyet’in bütün emirleri. Onları yapmadığımız için, başımıza her türlü şey geliyor. Onun için, burada Peygamber Efendimiz duasında diyor ki: (*Va’ğfir lenâ zünûbenâ ve hatâyânâ*) “Yâ Rabbi sen bizim günahlarımızı, hatalarımızı da bağışla…”

Çünkü asıl mühim olan zaten o... Yâni insan sıhhatli olur, hasta olur, başına bir sıkıntı gelir, dert gelir, elem gelir, keder gelir... İmtihan dünyası. Bir şey diyemeyiz. Gelir, gelebilir. Asıl mühim olan, Allah’ın bizi bağışlaması. Bu hastalık nasıl olsa gelir geçer. Nasıl olsa bir gün insan ölecek. Bu ömür yetmiş sene, seksen sene sürecek, sonra gidecek. Mühim olan, Allah’ın insanı bağışlaması, affetmesidir. Tabii onun için de, bu cümleyi buraya eklemiş ASS Efendimiz duasının içine.

(*İnneke ente rabbü’t-tabîbîn*) “Sen tabiplerin de Mevlâsısın!” Şimdi doktor veya ilaç bizâtihî hastalığı iyi etmiyor. Hastalığa şifâyı veren Allah CC. İsimlerinden bir tanesi Şâfî, Esmâ-i

Hüsnâsından bir tanesi Şâfî... Şifayı Allah veriyor.

Rivâyet ederler ki, İsâ AS zamanında tıp çok ileriymiş ve hatta her peygamber kendi devrindeki insanların acizlik duyacağı şeyleri yaparsa inanılacağı için, İsâ AS'a da etrafta tıp çok gelişmiş olduğu için, hastalığı iyileştirmek, doktorun iyi edemediği hastalıkları iyi etmek, ölüleri diriltmek mucizesi verilmiş.

İsâ AS rahatsızlanmış, geçmemiş hastalığı da. Okuduğum kitaba göre, münâcaat eylemiş, kendisine denmiş ki:

"—Yâ İsâ dağa çık, şöyle bir ot var, onu al; ondan sonra şöyle şöyle yap, onu ye, inşâallah geçecek."

O otu bulmuş, kullanmış, hakikaten de geçmiş.

Aradan bir zaman geçtikten sonra, gene hastalanmış, Bu sefer kendiliğinden dağa çıkmış, yine o ottan yemiş. Bu sefer geçmemiş hastalığı. Demiş ki:

"—Yâ Rabbi! Geçen sefer bu hastalığa tutuldum, bu ilacı aldım, hastalığım geçmişti, bu sefer geçmedi."

Demiş ki:

"—Şifâ otta değil, bende... Ben ihsân edince oluyor. Onu bilesin diye, bu sefer şifâyı vermedim."

Onun için de burada, (*rabbü't-tabîbîn*) tabiblerin Mevlâsı, Rabbi diyor. Tabiplerin hiç hasta olmaması lâzım, hiç ölmemesi lâzım! Tabiplerin elinde bir şey olsa, kendisinden esirger mi? Esirgemez. Ama onların hepsi birer vasıta tabii.

İlaçlar da birer vasıta, şifa Allah'tan. Onun için bu şekilde hitap ediyor. "Rahmetinden bir rahmet indir bize yâ Rabbi!" diye dua ediyor, "Şifandan bir şifa indir!" diye dua ediyor. Böyle güzel dua edildikten sonra, bu duygularla Allah-u Teàlâ'ya hamd ü senâlar edildikten, günahlar için mağfiret talep edildikten sonra, Allah'ın rahmeti ve şifası istenilirse, inşâallah o hastalık geçer.

b. Gece Namazı Kılmanın Faydası

Gelelim öbür hadis-i şerife:[116]

---

[116] Taberani, *Mu'cemü'l-Kebir*, c.XVII, s.305, no:843; İbn-i Hibban, *Sahih*, c.III, s.330, no:1052; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.159, no:17493; Ukbetü'bnü Amir RA'dan.

رِجَالٌ مِنْ أُمَّتِي يَقُومُ أَحَدُهُمْ مِنَ اللَّيْلِ ، فَيُعَالِجُ نَفْسَهُ لِلطُّهُورِ وَعَلَيْهِ عُقَدٌ ، فَيَتَوَضَّأُ ، فَإِذَا غسل يَدَيْهِ انْحَلَّتْ عُقْدَةً ، وَ إِذَا وَضَأَ وَجْهَهُ انْحَلَّتْ عُقْدَةً ، فإذا مسح رَأْسَهُ انْحَلَّتْ عُقْدَةً ، فَإِذَا غسل يَدَيْهِ انْحَلَّتْ عُقْدَةً ، وَ إِذَا وَضَأَ رِجْلَيْهِ انْحَلَّتْ عُقْدَةً ، فَيَقُولُ الله تعالى لِلَّذِينَ وراءَ الْحِجَابِ: أُنْظُرُوا إِلَى عَبْدِي هَذَايُعَالِجُ نَفْسَهُ ليسألنى مَا سَأَلَنِي عَبْدِي هَذَا فَهُوَ لَهُ (حم. حب. طب. عن عقبة بن عامر)

RE. 289/4 (*Ricâlün min ümmetî yekùmü ehadühüm mine'l-leyli feyuàlicü nefsehû li't-tuhûri... İlâ âhiri'l-hadîs.*) Bu hadis-i şerîf, geceleyin namaz kılmağa kalkmakla ilgili.

Peygamber SAS Efendimiz söylüyor ki:

(*Ricâlün min ümmetî*) "Benim ümmetimden birtakım insanlar vardır." Adamlar vardır diyor ama, adamdan maksat insan demek. Yâni kadın da olsa durum değişmez. "Birtakım adamlar vardır ki, (*yekùmü ehadühüm mine'l-leyli*) gecenin bir zamanında onlardan bir tanesi yatmaz, kalkar. Yattığı yerden ayağa kalkar, doğrulur (*feyuàlicü nefsehû li't-tuhûri*) ve abdest almak için, kendini temizlemek, âzâlarını temizlemek için tedbirler almağa girişir, (*ve aleyhi ukdetün*) üzerinde düğüm vardır." Uyandığı zaman uyanan kimsenin üzerinde düğüm, hani ipin düğümleri gibi düğüm vardır.

(*Feizâ gasele yedeyhi inhallet ukdeten*) "Abdest alma mahalline geçer de, elini şöyle yıkarsa o zaman düğümlerden birisi çözülür. (*Feizâ vadaa vechehû inhallet ukdeten*) Yüzünü yıkadığı zaman bir

---

Kenzü'l-Ummal, c.VII, s.794, no:21442; *Camiü'l-Ehadis,* c.XIII, s.109, no:12681.

düğüm daha çözülür.” Abdestten önce ellerimizi yıkıyoruz, hilalliyoruz aralarını şöyle. O zaman bir düğüm çözüldü. Yüzünü yıkadığı zaman bu geceleyin kalkan kişi bir düğüm daha çözülür.

(*Feizâ gasele yedeyhi inhallet ukdeten*) Yüzümüzden sonra ellerimizi yıkamağa geliyor, kollarımızı yıkamağa geliyor sıra, onları yıkadığı zaman bir düğüm daha çözülür. (*Feizâ meseha bi-re'sihî inhallet ukdeten*) Başına mesh verdiği zaman, abdest alırken elimizi yüzümüzü yıkadıktan sonra başımıza mesh veriyoruz, o zaman, başına mesh verdiği zaman, bir düğüm daha çözülür (*Feizâ vadaa ricleyhi inhallet ukdeten*) Ayaklarını, iki ayağını yıkadığı zaman da, bir düğüm çözülür.”

(*Feyekùlü'llàhu teàlâ li'llezîne verâen hicâb*) “Perdenin arkasındakilere Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurur ki...” Perdenin arkasındakiler kimler? Bizim gözümüzün önünde perde var da biz göremiyoruz, melekler. Meleklere de buyurur ki Allah-u Teàlâ Hazretleri:

(*Ünzurû ilâ abdî hâzâ*) ‘Şu benim kuluma bir bakın! (*Yuàlicü nefsehû li-yes'elenî*) Benden bir şeyler istemek için tedbirler alıyor, kendisine çareler hazırlıyor, çareler yapıp duruyor, kendisini tedavi etmek için bak bir şeyler yapıyor. (*Mâ seelenî abdî hâzâ fehüve lehû.*) Benden ne isterse, o onun olsun.” buyurur.

Demek ki, geceleyin kalktığı zaman serbest değil, düğümler var her yerinde… Hakikaten de insanı birden geceleyin kaldırsan, aklı başında tam olmaz. Demek ki mânevî birtakım düğümler var. Nasıl ipe düğüm atıyorsak, bağlıyorsak, mânevî birtakım düğümler var insanda...

Ellerini yıkadığı zaman, bir tanesi açılıyor. Yüzünü yıkadığı zaman, ötekisi açılıyor. İki elini yıkadığı zaman, ötekisi açılıyor. Başına meshettiği zaman, ötekisi açılıyor. Ayaklarını yıkadığı zaman, ötekisi açılıyor. Beş tane düğüm açılıyor.

Sanki bunlar bir hastalık... Kendisine ilaç yapması, tedavi etmesi gibi âdetâ... Bazı hastalıkları tedaviye muhtaç bir insanın kendi kendisini tedavi etmesi gibi. Bunların hepsini yaptığı zaman, adeta kendisini kurtarmış oluyor o kişi, başının çaresine bakmış oluyor. Ve Allah-u Teàlâ Hazretleri meleklerine diyor ki:

“—Bak kulum başının çaresine bakıyor... Bir şeyler yaptı,

başının çerisine bakıyor. Kendisini bir çareye kavuşturmak için tedbirler alıyor. Benden ne isterse, o onun olsun."

Burada evvelki Cuma geçmişti, Peygamber ASS Efendimiz buyuruyor ki:

"—Cebrâil AS bana geldi, bana gece namazından o kadar çok bahsetti ki, o kadar çok methetti ki, gece namazını o kadar çok tavsiye etti ki, sandım ki gece hiç uyku olmayacak müslümanlara..."

İşte bizim zararımız buradan başlıyor. Şimdi biz bu 20. Yüzyıl'ın hayatının tarzını benimsemişiz. Hepimiz, müslümandan gayrı milletlerin hayatı gibi bir hayat sürüyoruz. Bunları nasıl yaparsın: Saat 07: 00'de kalkar, 07: 30'da dişlerini fırçalar, 08: 00'de tıraş olur, 08: 30'da yola çıkar, 09: 00'da dairesine varır, 12: 00'de şöyle olur... Yâni metod itibariyle bir İngiliz, bir Amerikalı'nın, bir Almanın, bir Fransız, İtalyan nasıl şey yaparsa öyle.

Onları taklitten, onlar kadar olur insan... Daha fazla bir şey olmaz. Ama bak müslümanın kazanç zamanları var. Biz günümüzü nasıl ayarlamalıyız ki, geceleyin bu işleri yapabilelim? Nasıl ayarlayacaksak ayarlayacağız. Akıllı insansak, kazanç peşinde koşan insansak, bu dünyanın bir imtihan yeri ve fırsat sahası olduğunu bilen insansak, bu fırsatın ecelle beraber elden gideceğini, bir daha bu fırsatın ah ile, vah ile ele geçmeyeceğini idrak etmiş bir kimseysek, kazancımıza bakacağız. Başka hiç bir çare yok. E bu kazanç yolu nereden geçiyor? Geceleri uyanık durmaktan geçiyor. Geceleyin ibadet edip, Allah'a ihtiyacını arz etmekten, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden istemekten geçiyor.

Bak Peygamber ASS Efendimiz bildiriyor ki, hem de birçok hadis kitapları bunu yazmışlar, sapa sağlam bir hadis-i şerîf, daha yüzlerce hadis-i şerîf de bunu te'yid ve takviye diyor ki:

"—Ne isterse verilecek ona..."

Ne isterse verilecek, sen o vakitte orada oturuyorsun. Neden? Sebebini söyleyeyim. Akşamleyin geliyor. Bir kere eskiden akşamları iş yerleri kapanırdı. Akşamleyin insan oruçlu olur diye, akşam namazında insan mahallesine dönmüş olurdu eskiden. Eski hayatlar, dedelerimizi biz küçük görürüz, hor görürüz

beğenmeyiz ama, onlar her şeyi İslâm'a göre ayarlayabilmişlerdi kendilerini. Akşam namazında insan evine ulaşmış olacak. Akşam yemeğini yedin, ondan sonra yatsıya kadar aile efrâdınla meşgul ol, ne yaparsan yap. Yatsıyı kıldıktan sonra ashâb-ı kirâm hiç oyalanmazlarmış.

Hatta yatsıdan sonra bazı kitaplarda diyor ki: "Sanki birbirlerine dargınmış gibi, ayakkabısını alan hemen mescidden eve koşarmış." Neden? O andan itibaren yapılan her konuşma geceye zarar verir. Sen o vakitte hemen kalkacaksın, evine gideceksin, taze abdestini al, dört rekatlık namazını kıl, abdestli olarak sağ tarafına yat, uyu. Uykuyu al, o seher vakitlerinde, göğün kapılarının açıldığı zamanda, ne isterse kulumundur denildiği zamanda, o zaman seccadenin üzerine çık! Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne yönel! Gözyaşı dök, tesbih çek, yalvar yakar bakalım, olacak mı, olmayacak mı? Mümkün değil olmaması. Çünkü o kadar kat'î ki, evliyaullahtan hiçbir kimse yoktur ki gecenin bu vaktinde bu ganimetten istifade etmesin diyor kitaplar... Okuduğum kitaplar böyle diyor.

Peygamber SAS Efendimiz'e vahiy geldiği zaman geceleyin namaz kılınması emrolundu. İlk sûre İkra' Sûresi, ondan sonra gelen Müzzemmil, Müddessir sûreleri denilir. Daha ilk surelerde, ilk inen ayet-i kerimelerde, geceleyin namaz kılması emrolunuyor Peygamber ASS Efendimiz'e... Ashâb-ı kirâm da aynen o emre uydular. Hemen terakki ettiler. Yâni mânevî bakımdan terakkî, feyzlere nâil olmak, fütüvvetlere mazhar olmak hemen oldu.

"—Efendim ben kırk yıldır bu yoldayım, bir şey olmuyor."

Gece namazı kılıyor musun? O vakitlerden istifade ediyor musun? Olmaz ki... Göğün kapıları imsak vaktine kadar açık kalıyor.

هِيَ حَتَّى مَطْلَعِ الْفَجْرِ (القدر:٥)

(*Hiye hattâ matlai'l-fecr*) diyor Kadir Sûresi'nde. "Bu fecrin tuluu zamanına kadardır. Fecrin tulûuna; güneşin değil fecrin tulûu vaktine kadardır" (Kadir, 97/5) diyor.

Yâni oruç tutuyor olsan o gün, imsak kesildi, artık ağzına

lokma alamıyorsun ya, o zamana kadar. O oldu mu, artık bitti, kapandı artık. Pazarlık yapıldı, alışveriş oldu, alan aldı, satan sattı, kazanan kazandı. Şimdi artık pazar yeri dürüldü, toplandı, herkes gitti. Sen şimdi, yavaş yavaş çapaklı gözlerini açıyorsun. Gidiyorsun oraya ki, pazar yerinde pazarcılar gitti mi, ne kalır? Döküntüler, mezbeleler kalır, hiç bir şey alamazsın... Böyle oluyor.

Onun için, ne yapıp yapıp, bu günden tez yok, şu gecenin şu feyizli zamanlarından istifade edelim! Allah cümlemize tevfîkini refîk etsin... Eğer ahireti kazanmak isteyen, Allah'ın rızasını kazanmak isteyen insanlarsak, başka çaresi yok. Müslümanın ayrı programı olacak.

"—Ama hocam geceleyin çok güzel televizyon programları var. Pazar günleri gayet güzel, cumartesi günleri gayet güzel..."

Sen bilirsin!.İstersen sen televizyonun peşinde koş... Bu programlar, bakalım sana ne kazandıracak... Bu programlar müslümanlara ne kazandırmış? İşte tercih. Ya onu, ya onu yapacaksın.

Cennetin yolu vadinin üst tarafında çakıllı, kayalıklı patika, keçi yolu gibi zormuş. Orada yürürken insanın ayağına taşlar çarpar, yırtar, bazı yerleri kanar. Kolay değildir o yukarıda taşların arasında yürümek. Hele yaşlıysa insan, veyahut kadınsa, oralarda kolay yürüyemez. Cehennemin yolu da vadinin orta yerinde dümdüz yol gibi, yâni asfalt bugünkü tabirle, asfalt yol gibiymiş.

Cehennemin yolu çok kolaydır. Hele sen o tarafa yönünü döndür, sen kendin gitmesen bile, su gibi akarsın. Kendiliğinden gider yol oraya, cehenneme doğru gider. Kendini kurtarmak için kenara çıkacaksın, kayalık patika yola çıkacaksın, sel seni alıp götürmesin diye. Ya öyle program yapacaksın; ya yardan geçeceksin, ya serden geçeceksin. Eğer yârı istiyorsan, o zaman serden vazgeçeceksin.

"—Hem televizyon programını seyredeyim, hem zevk ü safâmı yapayım, hem de Allah'ın sevdiği bir kul olayım..." dersen, bu mümkün değil.

Büyüklerden birisi diyor ki... Tabii o zaman televizyon filan yoktu eski devirlerde:

"—Dünya ile ahireti beraber götürmek için epeyce uğraştım,

baktım ki ikisi bir arada olmuyor. Ahireti o zaman imar etmeye koyuldum.” diyor.

O mübarekler, tabii gündüzleri de gene ibadetle geçirmişler, ikisini bir arada yürütememişler. Bakalım sen televizyonla yürütebilecek misin?

c. Efendimiz’in Dört Halife İçin Dua Etmesi

Bu hadis-i şerîfte Peygamber SAS Efendimiz’in dört sahabisi, halife-i erbaa yâni umerâ-i mü’minîn, emîr-i mü’minîn olan mü’minler mânâsına Ebû Bekr, Ömer, Osman, Ali —*rıdvânu’llàhi aleyhim ecmaîn*— Hazerâtı methedilecek. Bakalım Peygamber SAS Efendimiz ne buyurmuş:[117]

رَحِمَ اللهُ أبا بَكْرٍ ، زَوَّجَنِي ابْنَتَهُ ، وَحَمَلَنِي إِلَى دَارِ الهِجْرَةِ ، وَأَعْتَقَ
بِلاَلاً مِنْ مَالِهِ ، وَمَا نَفَعَنِي مَالٌ فِي الإِسْلاَمِ ، مَا نَفَعَنِي مَالُ أَبِي
بَكْرٍ. رَحِمَ اللهُ عُمَرَ ، يَقُولُ الحَقَّ وَإِنْ كَانَ مُرًّا ، لَقَدْ تَرَكَهُ الحَقُّ
وَمَا لَهُ مِنْ صَدِيقٍ . رَحِمَ اللهُ عُثْمَانَ ، تَسْتَحْيِيهِ المَلاَئِكَةُ ، وَجَهَّزَ
جَيْشَ العُسْرَةِ ، وَزَادَ فِي مَسْجِدِنَا حَتَّى وَسِعَنَا . رَحِمَ اللهُ عَلِيًّا ،
اللَّهُمَّ أَدِرِ الحَقَّ مَعَهُ حَيْثُ دَارَ (ت. طس. ع. كر. عن علي)

RE. 289/5 (*Rahima’llàhu ebâ bekrin*) Peygamber ASS Efendimiz buyuruyor ki: “Allah-u Teàlâ Hazretleri Ebû Bekr-i Sıddîk’a rahmetini ihsân eylesin... Rahmetini saçsın, rahmet

---

[117] Tirmizi, *Sünen*, c.XII, s.176, no:3647; Taberani, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.VI, s.95, no:5906; Ebu Ya’la, *Müsned*, c.I, s.418, no:550; Bezzar, *Müsned*, c.I, s.152, no:806; İbn-i Asakir, *Tarih-i Dimaşk*, c.XXX, s.63; Hz. Ali RA’dan.

Kenzü’l-Ummal, c.XI, s.642, no:33124; *Camiü’l-Ehadis*, c.XIII, s.112, no:12686.

eylesin...” Tabii buradaki rahmet eylesin, bizim ölülerimize söylediğimiz mânâda değil. Rahmet, tabii ölülere de olur, dirilere de rahmet olur. Yâni Allah bizi de rahmet eylesin şimdi diyebiliriz. Rahmet eylesin... Geçmişlerimize de rahmet eylesin denilir.

Peygamber Efendimiz de diyor ki: “Allah Ebû Bekir’e rahmet eylesin...” ne demek? Öldü de, ahirete gitti de arkasından dua değil bu. Peygamber Efendimiz’in bu sözü ifade anında Ebû Bekr-i Sıddîk hayatta ama, Allah-u Teàlâ Hazretleri ona rahmetini ihsân eylesin, onu lütfuna, keremine gark eylesin, çeşitli lutüflarına, ihsânına mazhar eylesin demek.

Neden? (*Zevvecenî ibnetehû*) “Kızı Hazret-i Aişe ile beni evlendirdi, kızını bana verdi. “ Çekinmedi... İnsan, evladını hani iyi bir kimseye vermek için... Fedâkârlıktır yâni. Verir... “Yakınlık duyduğu kimse olmak hasebiyle kızını bana verdi, evlendirdi. Hazret-i Aişe, Ebû Bekr-i Sıddîk’in kızı. (*Ve hamelenî ilâ dâri’l-hicreti*) “Ve beni hicret yurdu olan Medine-i Münevvere’ye nakleyledi, taşıdı.”

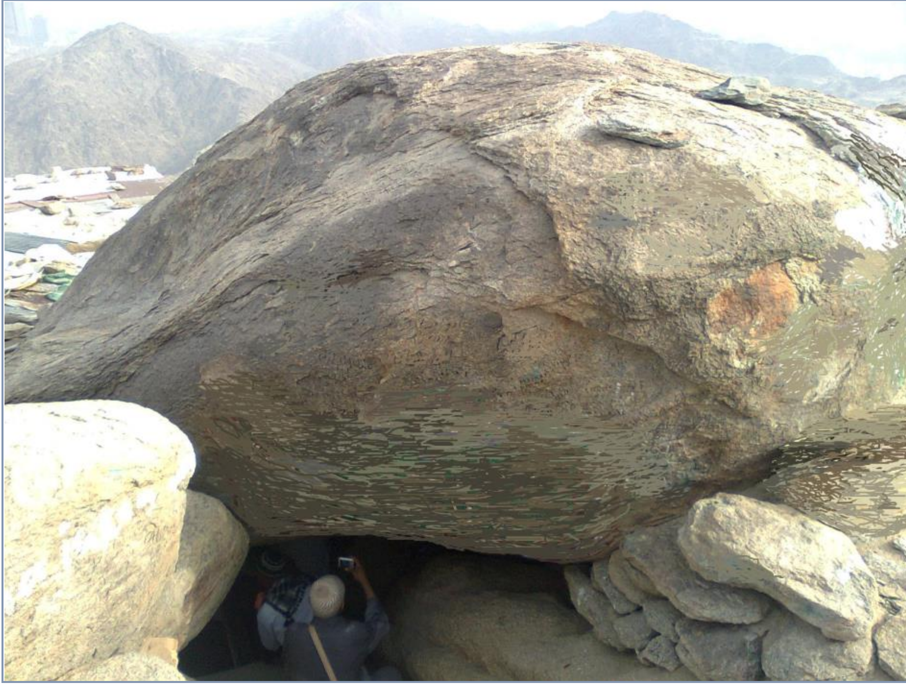
Tabii Ebû Bekr-i Sıddîk’le Peygamber SAS Efendimiz malum Mekke-i Mükerreme’den Medine-i Münevvere’ye beraber yolculuk ederek hicret eylediler ve develer Ebû Bekr-i Sıddîk RA’ın idi. Develerini Ebû Bekr-i Sıddîk RA hazırlamıştı. Peygamber SAS Efendimiz râzı olmadı. Yâni bu develerin benim hisseme düşenin parasını ben vereceğim dedi. Parasını kendisi vermeyi söyledi Ebû Bekr-i Sıddîk’e. Ancak o şartla kabul ederim dedi. “Yâ Rasûlallah! Develer hazır.” deyince, “Parasını kabul edersen alırım.” dedi Peygamber Efendimiz burada da o ilk teklifini tekrarlıyor.

Başka rivayetler de var ki parasını verdi ama, yine o onu ona iade etti veyahut aldım kabul ettim diye hani söylüyoruz ya öyle şey yaptı diyenler de var. Neyse...

Peygamber Efendimiz diyor ki bu cümlede: “Beni hicret yurdu olan, hicret edeceği yer olan Medine-i Münevvere’ye taşıdı.”

Bu yolculuk çok kıymetli bir yolculuk. Mâlûm o yolculuk esnasında Ebû Bekr-i Sıddîk’in arkadaşlığı, fedâkârlığının çeşitli göz yaşartıcı sahneleri var.

İlk önce mağaraya kendisi giriyor, zararlı bir şey var mı filan

diye. Sonra Rasûlüllah SAS Efendimiz istirahat halindeyken, o elbisesini parçalamış, delikleri gedikleri tıkamış. Bir delik kalmış, oradan da bir zararlı mahlûk çıkıp da zarar vermesin diye, ayağının topuğunu oraya dayıyor Rasûlüllah'a zarar vermesin diye. Tesadüfen orası da yılanın yuvası değil miymiş, yılan geliyor, ısırıyor ayağını. Öyle acı çekiyor ki, ayağını çekmiyor ama. Rasûlüllah var dizinde, yatıyor. Rasûlüllah SAS Efendimiz yatıyor diye ayağını çekmiyor, fakat dişini sıkmasından, gözünün yaşarmasından yanağına yaş süzülüyor, Rasûlüllah Efendimiz'in üzerine damlıyor. Rasûlüllah Efendimiz, mâlumunuz o ağrıyan yerine mübarek eliyle meshederek onu tedavi ediyor. Yâni yılanın zehiri ona tesir etmiyor.

Çeşitli fedâkârlık misalleri var. Peygamber Efendimiz onun için, "Beni Medine'ye nakletti." diye burada onu teşekkür sadedinde zikrediyor.

(*Ve a'taka bilâlen min mâlihî*) "Ve malından para vermek suretiyle, Bilâl-i Habeşî gibi mazlum, makbul bir sahabiyi zalim

müşriklerin elinden alıp, esaretten kurtardı. Satın aldı, azad etti Bilâl-i Habeşî RA'ı."

Bilâl-i Habeşî RA mübarek "*Hayye ale's-salâh!*" diyemezmiş de, "*Heyye ale's-salâh*!" dermiş. Habeşli ya kendisi, telaffuzu biraz farklı. Demişler ki:

"—Yâ Rasûlüllah! *Hayya* demiyor da, *heyye* tarzında söylüyor..."

"—Onun öyle demesi, birçok kimselerin başka türlü demesinden daha hayırlıdır." demiş.

Peygamber Efendimiz ahirete irtihal etti, Bilâl-i Habeşî bir daha Medine'de ezanı nasıl okusun? Sevdiği ahirete göçtü, terk etti Medine-i Münevvere'yi. Ezan okumadı bir daha... Sonra bir zaman geçti, gene dayanamadı. Gezdi Şam'da, Dımaşk'ta, oralarda dolaştı dolaştı... İçine bir aşk, şevk... Duramadı gene kalktı Medine-i Münevvere'ye geldi. Eh Rasûlüllah'ın müezzini gelmiş... Medineliler rica ettiler, çıktı minareye, bir ezân-ı şerîf okudu, Medine çalkalandı, hepsi ayağa kalktılar. Yâni Rasûlüllah'ın devri geri gelmiş diye. Çünkü o ses ile Rasûlüllah'ı hatırladılar.

İşte öyle kıymetli bir sahabe. Mazlum ve makbul bir kimse. Hatta Ebü'd-Derdâ RA ona biraz kızmış da , "Seni kara babanın oğlu seni!" demiş Bilâl-i Habeşî'ye. Onun üzerine Peygamber ASS Efendimiz Ebu'd-Derdâ'yı biraz sıkıştırmış, yâni sen böyle mi söyledin diye. Derhal gidiyor, özür diliyor. Yâni, öyle Rasûlüllah'ın himaye ettiği bir kimse. Allah şefaatine nail etsin... Müezzinlerin tabii pîri oluyor.

Sonra? Sayıyor Peygamber Efendimiz. Kendi malından Bilal'i âzâd eyledi. Tabii hem de öyle bir cömert ki, çok para vererek satın almış. Karşısındaki müşrik de onun alınacağını bilince, kerata arttırıyor parayı. Ne kadar arttırırsa arttırsın. Vermiş parayı fazla fazla, âzâd eylemiş Bilâl-i Habeşî RA. Onu zikrediyor Peygamber Efendimiz.

(*Ve mâ nefeanî mâlün fi'l-islâmi mâ nefeanî mâlü ebî bekrin*) "Bana, İslâm'da Ebû Bekr'ın malının faydası dokunduğu gibi, hiç bir mal o kadar fayda sağlamadı." buyuruyor. Malını vermiş Rasûlüllah'ın emrine...

Rivayetlerde geçiyor ki, Ebû Bekr-i Sıddîk müslüman olduğu

zaman kırk bin dinarı varmış. Hepsini Allah yolunda, Rasûlüllah'ın emrine sarf etmiş.

Yine Said ibn-i Müseyyeb'den zikredilmiş ki:[118]

كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْضِي فِي مَالِ أَبِي بَكْرٍ كَمَا يَقْضِي الرَّجُلُ فِي مَالِ نَفْسِهِ (الزهري عن سعيد بن المسيب)

(*Kâne rasûlü'llàh salla'llàhu aleyhi ve selleme yakdî fî mâli ebî bekrin kemâ yakdî fî mâli nefsihî*) "Ebû Bekr-i Sıddîk'in malından Rasûlüllah SAS Efendimiz kendi malını kullanır gibi istifade ederdi. Yâni aynen öyle tasarrufta bulunurdu."

Nasıl ben kendi malımı şuna veriyorum, buna veriyorum. Hür olarak istediğim şekilde tasarruf edebiliyorum. Ebû Bekr-i Sıddîk'in malını da o salâhiyet ile, o kadar pervâsız, çekinmeden kullanırdı.

Neden çekinmeden diyoruz? Yâni o kadar yakın, o kadar halis, o kadar muhlis ki Ebû Bekr-i Sıddîk RA, onu hiç problem yapmıyor.

Meselâ insan başkasının cebine elini sokar mı, sokmaz. Neden? Çekinir. Kesesinden cüzdanını çıkarıp cebinden de parayı alır mı içinden? Almaz. Ya izin verir, ya izin vermez.

O aldığı parayı başkasına verir mi? Beş bin lirayı sen götür başka bir kimseye ver onun kesesinden... Kime karşı yapılır bu? Ancak aradaki samimiyet çok fazla olmalı ki o kadar sevgiyle, aşkla, muhabbetle dolu bir kimse olmalı ki, memnun olmalı:

"—Kesemi aldı, demek ki beni samimi kimse yerine koyuyor. Benden hiç bir endişesi, çekincesi yok, o kadar beni yakın hissediyor." diye bayram etmesi lâzım!

Nitekim İhyâ'da bir bahis geçer. Adamın birisi, bir muhterem zât arkadaşının kapısını çalmış. Kendisi yokmuş evde, cariyesi açmış kapıyı. Demiş ki:

---

[118] Abdürrezzak, Musannef, c.XI, s.228, no:20398; Ahmed ibn-i Hanbel, *Fadailü's-Sahabe*, c.I, s.72, no:36; İbn-iAsakir, *Tarih-i Dimaşk*, c.XXX, s.59; Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdirü'l-Usül*, c.III, s.74; Said ibn-i Müseyyeb Rh.A'ten.

“—Filanca evde mi?”

“—Yok...”

Kapıyı açan cariyeye:

“—Öyleyse sen şöyle bir kenara çekil bakayım!” demiş.

Cariye kenara çekilmiş. Eve girmiş adam. Yatak odasına gitmiş, sandığı açmış, sandığın gözünü açmış, keseyi çıkartmış, şakır şakır paraları saymış, ne kadar alacaksa almış, çıkmış gitmiş.

Eyvah cariye ne yapsın şimdi? Efendisi evi ona emanet etmişti, şahsın birisi geldi, içeriye girdi, paraları aldı gitti. Ödü patlamış. Akşama kadar çok korkmuş. Akşam gelince efendisine diyor ki... Kendisi cariye. O da evin efendisi, aynı zamanda mâliki onun. Diyor ki:

“—Efendim bugün filanca geldi.”

“—E iyi...”

“—Sizi sordu, siz evde yoktunuz, ‘Yok’ dedim. ‘Sen kenara çekil.’ dedi, girdi içeriye. Ben almak istemedim ama girdi. Yatak odasına gitti.”

“—Eeee?”

“—Sandığı açtı, içinden parayı çıkarttı, bir miktar para aldı gitti.”

Demiş:

“—Bunları hakikaten yaptı mı?”

Korkarak:

“—Yaptı efendim.”

“—Eh demek ki, beni has arkadaş yerine koymuş, hiç çekinmemiş benden. Demek ki samimiyetimiz bu kadar ileriymiş ki bunu yapabildi. E bu müjde başka türlü karşılanmaz, haydi seni âzâd ettim.” diyor.

Cariyeyi âzâd ediyor. O arkadaşı demek ki çok kıymetliymiş onun yanında. “Bana bu muameleyi yaptığına göre, demek ki beni samimi saymış, kendisine has arkadaş edinmiş.” diyor.

İşte onu hatırlattı bana.

Peygamber ASS Efendimiz, Ebû Bekr-i Sıddîk’in malını kendi malı gibi istediği gibi tasarruf edermiş. O müsaadeyi o vermiş. O da o müsaadeye belki lüzum kalmadan onu alacak kadar yakınlık duymuş Ebû Bekr-i Sıddîk’a. Bu onun için büyük şeref.

Tabii Ebû Bekr-i Siddîk bizim başımızın tâcıdır, bizim yolumuzun da serdârıdır yâni. Allah-u Teàlâ şefaatine nail etsin...

(*Ve rahima'llàhu umere*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri Ömer'e de rahmetini ihsân eylesin..." diye Hazret-i Ömer'den bahsetmeğe geçti Peygamber SAS Efendimiz. Pekiyi o ne yapmış da, öyle dua ediyor Peygamber Efendimiz ona?

(*Yekùlü'l-hakka ve in kâne mürran*) "O Ömer, acı da olsa hakkı söyler. İsteyen beğensin, istemeyen beğenmesin. Hakkı olduğu gibi söyler. Acı da olsa hakkı söyler Hazret-i Ömer.

(*Lekad terekehu'l-hakku ve mâ lehû min sadîkin*) "Bazen bu hak söyleyicilik var ya, hakkı olduğu gibi söylemek, onu hiç arkadaşsız, yapayalnız bırakmış. Hiç seveni, arkadaşı kalmamıştır yanında... Çünkü hakkı söylüyor. Halbuki, hakkı söyleyen kimseye kızılmaması lâzım. Elini ayağını öpmek lâzım, doğru söylüyor diye ama;

"—Doğru söyleyeni dokuz köyden kovarlar" diye atalarımız bunu tecrübelerine dayanarak söylemişler.

Hakkı söyledin mi, kızarlar. Millet birbirine yalan söylemeye, haksız yere methetmeye alışmış

Peygamber SAS Efendimiz diyor ki:[119]

أَحْثُوا التُّرَابَ فِي وُجُوهِ الْمَدَّاحِينَ (عد. حل. عن ابن عمر؛

[119] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.94, no: 5684; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.258, no: 812; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.99; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.165, no:275; İbn-i Adiy, *el-Kâmil*, c.IV, s.186; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.106, no:355; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2297, no:3002; Tirmizî, Sünen, c.IV, s.599, no:2393; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.669, no:4804; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1232, no:3742; Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.124, no:339; Bezzâr, *Müsned*, c.VI, s.48, no:2113; İbn-i Ebî Şeybe, c.V, s.297, no:26259; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.158, no: 1158; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XX, s.244, no:576; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.242, no:20926; Mikdâd ibn-i Esved RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.600, no:2394; İbn-i Adiy, *el-Kâmil*, c.III, s.345; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, no:1033, no:7960. *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.56, no: 135; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.I, s.459, no:732.

(طب. عن المقداد ؛ ت. عد. عن أبى هريرة)

RE. 18/4 (*Ühsu't-turâbe fî vücûhi'l-meddâhîn*) "Meddahların, dalkavukluk yapan, çok metheden insanların yüzlerine toprak saçın!" Methedilen de alışmasın diye.

Asıl arkadaş, yani dost acı söyler; düşman güldürür. Düşman gelir metheder metheder, ondan sonra arkandan kıs kıs güler, alay eder. Dost, "Kardeşim ben seni severim, senin şu kusurun var, bunu yapmasan daha iyi olur diye bunu söyler.

Hazret-i Ömer RA da böyle o kadar doğru sözlü bir kimseydi ki, acı da olsa hakkı söylerdi. Söylemesi bazen onu arkadaşsız bırakırdı, yapayalnız bırakırdı. Hakkı söylemek, hak ile onu baş başa yapayalnız bırakmakta...

(*Ve rahima'llahu usmâne*) "Osmân-ı Zinnûreyn RA da Allah-u Teàlâ Hazretleri rahmetini ihsân eylesin..." diye ona da dua etmiş Peygamber Efendimiz. Neden? (*Testahyîhü'l-melâiketü*) "Melekler ondan hayâ eder." Bu ümmetin en haya sahibi olanı oydu. Hazret-i Osman, hayâ timsaliydi.

Hayâ ne demek? Utanmak demek. Bir kız gibi yüzü pembe pembe oluvermek. En hayalı kimseydi Hazret-i Osman. Yâni o kadar hayalı bir kimseydi ki, melekler de ondan çekinirlermiş, haya ederlermiş. Öyle buyuruyor Peygamber Efendimiz. Rivayetler ve menkabeler var.

(*Ve cehheze ceyşe'l-usreti*) "Tek başına, Tebük Seferine giden ordunun her türlü techizatını o sağladı malıyla. Bir orduyu techîz eyledi tek başına Hazret-i Osman..."

Sen Allah yoluna ne kadar para verebiliyorsun, ölç bakalım! Haydi bakalım yarışabilecek misin? Böyle büyük insanlar neden büyük oluyormuş işte görünüyor. Koca bir orduyu, tek başına techîz eyledi Hazret-i Osman-ı Zinnûreyn RA…

(*Ve zâde fî mescidinâ hattâ vesianâ*) "Mescidimizi de genişletti de, biz içine sığdık." Demek ki, Peygamber SAS Efendimiz'in mescidi ilk bina edildi, ondan sonra ashâb-ı kirâm çoğaldıkça içerisi dolup taşıyordu, sığmamağa başladılar. Hazret-i Osman-ı

Zinnûreyn Mescid-i Nebevî'yi genişletti ve o genişlettiği için de içine insanlar sığmağa başladılar.

(*Ve rahima'llahu aliyyen*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri Ali'ye de rahmetini ihsân eylesin..." diye Hazret-i Ali Efedimiz'e de dua etti Peygamber Efendimiz.

Hazret-i Ali, Peygamber Efendimiz'in hem damadı, hem amcazâdesi ve çocuk yaşta olanların ilk müslüman olanı. Yâni kadınlardan ilk müslüman olan Hazret-i Haticetü'l-Kübrâ, çocuklardan ilk müslüman olan Hazret-i Ali Efendimiz.

Hazret-i Ali Efedimiz'e diyor ki:

(*Allàhümme ediri'l-hakka meahû haysü dâr*) "O nereye giderse, nereye dönerse hakkı da onunla beraber döndür, onu da yanından ayırma!" Hazret-i Ali Efendimiz'e de böyle dua buyurmuş Peygamber SAS Efendimiz.

Hazret-i Ali Efendimiz bu dualara mazhar olduğu için, ashabın en iyi hükmedicisiydi. *Akda's-sahâbe* deniyor, yâni kadılık mesleğinde, hüküm vermede bir taneydi Hazret-i Ali Efendimiz.

Fevkalâde isabetli, fevkalâde güzel hükmederdi ve bilgisi fevkalâde yüksekti. İlmî görüşü, sözleri her birisi birer inci gibidir.

Geçen hafta bir tanesini bahis konusu ettik, Hazret-i Ali Efendimiz diyor ki:

"Ey filan! Sen bu işi iyi anlayamamışsın, hakikati insanlara göre ölçme! Filanca adam iyi insandır, o halde onun yaptığının iyi olması gerekir... Öyle ölçme! İlk önce hakikati öğren, kimin hakikat ehli olduğunu daha iyi anlarsın." diye bir ilim prensibi ortaya koyuyor ki, bugün bir Maarif Vekâleti'nin neşrettiği büyük ansiklopedi var, çok büyük bir eser İslâm Ansiklopedisi diye. Onun ilk sayfasına Hazret-i Ali Efendimiz'in bu sözünü almışlar.

İnsan ilkönce hakikati öğrenince, kimin hak ehli olduğunu anlar. Bize çok lâzım olan bir nasihat bu.

Daha pek çok güzel sözleri vardır ki Hazret-i Ali Efendimiz'in, onlar Türkçe'ye de tercüme edilmiştir. Eskiden beri dilden dile dolaşır. Pek çok hikmetli güzel sözleri vardır.

Allah-u Teàlâ Hazretleri biz müslümanları bu büyük şahısların, büyük sahabenin, büyük, Allah'ın saf, velî, makbul kullarının yolundan ayırmasın... Şefaatlerine nail eylesin... Dünyanın değerini, hakikatini görüp de ahirete teveccüh eden, ahireti kazanmak için bütün hayatını, aklını, parasını, gayretini o tarafa yönelten, akıllı, zekî kimselerden eylesin...

Ömrünü gafletle geçirmeyen, ahiret azığı hazırlayan, kabri için, ahiret alemi için, hesap günü için şimdiden hayırları bol bol hazırlayıp oraya gönderen bahtiyârlardan eylesin... Hüsn-ü hâtıme nasib eylesin cümlemize...

Kabirde kabir azabı göstermesin... Kabrimizi cennet bahçeleri eylesin... Mahşer yerinde sıkıntı çektirmesin... Arş-ı A'lâ'nın gölgesinde gölgelenen bahtiyarlar arasına biz aciz kullarını da alsın... Hesabı kolay görülenlerden, kitabı sağından verilenlerden, cennete yıldırım gibi şakıyarak geçenlerden, Peygamber SAS Efendimiz'in *Livâü'l-Hamd*'i altında cem olanlardan eylesin...

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele!

08. 03. 1981 - İskenderpaşa

11. ALLAH O KULA RAHMET ETSİN Kİ...

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.
El-hamdü lillâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve alâ âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasili ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

رَحِمَ اللهُ رَجُلاً قَامَ مِنَ اللَّيْلِ فَصَلَّى ، ثُمَّ أَيْقَظَ أَهْلَهُ فَصَلُّوا ؛ رَحِمَ اللهُ امْرَأَةً قَامَتْ مِنَ اللَّيْلِ فَصَلَّتْ ، ثُمَّ أَيْقَظَتْ زَوْجَهَا فَصَلَّى (ش. عن الحسن مرسلاً ؛ حم. د. ت. ه. حب. ك. عن أبي هريرة)

RE. 290/1 (*Rahima'llàhu racülen kàme mine'l-leyli fesallâ sümme eykaza ehlehû... İlâ âhiri'l-hadis.*)

Muhterem cemaat-i müslimîn!

Üstadımız Ahmed Ziyâeddin Gümüşhânevî Hazretleri'nin cemetmiş olduğu *Râmûzü'l-Ehâdis* ismli hadis kitabından hadis-i şerifleri okumağa devam ediyoruz.

Hadislerin okunmasına ve izahına geçmeden önce evvelâ Efendimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin ruhu için, sonra cümle enbiyâ ve evliyânın, hâssaten meşâyih-i sâdâtımızın ruhları için, eserin müellifi Ahmed Ziyâeddin Gümüşhanevî Hazretleri'nin ruhu için ve eserin içinde bulunan hadis-i şerîflerin bize kadar intikalinde emeği geçmiş olan ruvâtın ruhları için ve uzaktan ve yakından bu hadis-i şerîfleri dinlemek üzere şu meclise teşrif eden siz kardeşlerimizin cümle geçmişlerinin ruhları

için, bir Fâtihâ, üç İhlâs-ı Şerif okuyalım:

....

a. Gece Namazı Kılan Kimse

Hasan-ı Basrî'den mürsel olarak nakledildiğine göre, Peygamber ASS Efendimiz, gece namaz kılmak konusunda şöyle buyurmuşlar:[120]

رَحِمَ اللّٰهُ رَجُلاً قَامَ مِنَ اللَّيْلِ فَصَلَّى ، ثُمَّ أَيْقَظَ أَهْلَهُ فَصَلُّوا ؛ رَحِمَ اللّٰهُ امْرَأَةً قَامَتْ مِنَ اللَّيْلِ فَصَلَّتْ ، ثُمَّ أَيْقَظَتْ زَوْجَهَا فَصَلَّى (ش. عن الحسن مرسلاً ؛ حم. د. ت. ه. حب. ك. عن أبي هريرة)

RE. 290/1 (*Rahima'llàhu racülen kàme mine'l-leyli fesallâ*) "Allah o adama rahmetini ihsân eylesin ki, geceleyin kalkıp namaz kılar, (*sümme eykaza ehlehû*) sonra ailesini uyandırır; (*fesallû*) beraberce kılarlar. (*Rahima'llàhü'mreeten*) Yine Allah-u Teàlâ o kadına rahmetini ihsân eylesin ki, (*kàmet mine'l-leyli fesallet*) geceleyin kalkar, namaz kılar. (*Sümme eykazat zevcehâ fesallâ)* Sonra kocasını uyandırır ve o da kılar, kocası da kalkar."

Geçen haftaki derslerde de, bu gece namaz kılmak meselesi geçmişti. Birçok hadis-i şerifler bizi geceleri kalkıp, uykumuzu bölüp namaz kılmaya teşvik ediyor. Hatta insan, uyku sersemliğiyle biraz nazlanır, birisi kendisini kaldırırken. Diyor ki:

---

[120] İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.II, s.271, no:6669; Hasan-ı Basrî Rh.A'ten.

Ebû Dâvud, *Sünen*, c.IV, s.72, no:1113; Neseî, *Sünen*, c.VI, s.79, no:1592; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.IV, s.233, Ahmed ibn-i Hanbel. *Müsned*, c.II, s.436, no:9625; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.250, no:7404; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ,* c.I, s.472. no:828; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.411, no:1300; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.187; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.453, no:1164; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.II, s.183, no:1148; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.260, no:3208; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.793, no:21437, 21438; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.119, no:12710, 12711.

فَإِنْ أَبَى نَضَحَتْ فِي وَجْهِهِ الْمَاءَ

"—Yüzüne su da serpebilir, insan uyansın diye karısını uyandırırken... Kadın kocasını uyandırırken, hafifçe yüzüne su da serpebilir." diyor.

Bu gece namazının üzerinde ne kadar dursak azdır. Geceleyin göğün kapıları açılır ve Allah-u Teàlâ Hazretleri, duaları kabul ettiğini beyan sadedinde, semâ-i dünyâya nüzûl eder buyurmuş Peygamber Efendimiz:[121]

يَنْزِلُ اللهُ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ إِلَى سَمَاءِ الدُّنْيَا ، فَيَقُولُ: هَلْ مِنْ سَائِلٍ ، فَأُعْطِيَهُ ! هَلْ مِنْ مُسْتَغْفِرٍ ، فَأَغْفِرَ لَهُ ! هَلْ مِنْ تَائِبٍ ، فَأَتُوبَ عَلَيْهِ ! حَتَّى يَطْلُعَ الْفَجْرُ (حم. ن. عن جبير بن مطعم)

(*Yenzilü'llàhu fî külli leyletin ilâ semâi'd-dünyâ*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri her gece en yakın semâya nüzûl eder, (*feyekùlü*) ve kullarına seslenir:

(*Hel min sâilin, feu'tıyehû*) 'Yok mu benden bir şey isteyen? Haydi kalksın, istesin, istediğini vereyim! Yok mu benden bir haceti olan, o hacetini revâ eyleyeyim! (*Hel min müstağfirin, feağfire lehû*) Yok mu istiğfar eden, istiğfar etsin, afv ve mağfiret edeceğim! (*Hel min tâibin, feetûbe aleyhi*) Yok mu tevbe eden, tevbesini kabul edeyim!' diye kullarına hitab eder. (*Hattâ yatleu'l-*

---

[121] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.81, no:16791, 16793; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.II, s.134, no:1566; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.125, no:10321; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.413, no:1480; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.9, no:3439; İbn-i Ebî Âsım, *es-Sünneh*, c.II, s.15, no:407; Rûyânî, *Müsned*, c.IV, s.153, no:1442; Cübeyr ibn-i Mut'im RA'dan.

İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.250, no:215; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.104, no:3356; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.235, no:17246; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXIV, s.259, no:27107.

fecri) Bu fecir doğana kadar, yâni imsak vaktine kadar devam eder."

İmâm Gazâlî Rh.A *İhyâ*'sında der ki:

"—Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rahmeti, lütf u keremi yağmur gibi umûmî gelir. Nasıl yağmur yağıyor, öyle umûmî gelir ama, bu mübarek rahmetten ancak kabı müsait olanlar istifade eder."

Sen kabını ters çevirirsen içine yağmur dolar mı, bir şey dolar mı? Kabı ters çevirmişsin, kapatmışsın. İstediği kadar yukarıdan yağmur yağsın, bereket yağsın içine girer mi? Girmez. Allah'ın rahmeti, adâletinin iktizâsı umûmî olarak yağıyor ama, kullar gafil. Kullar kaplarını ters çevirmişler, içeriye bir şeylerin girmesini kendileri engellemiş oluyorlar.

وَمَا أَنَا بِظَلاَّمٍ لِلْعَبِيدِ (ق:٢٩)

(*Ve mâ ene bi-zallâmin li'l-abîd*) "Ben kullarıma zulmedici değilim." (Kaf, 50/29)

Başka bir ayet-i kerimede:

إِنَّ اللهَ لاَ يَظْلِمُ النَّاسَ شَيْئًا وَلَكِنَّ النَّاسَ أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ

(يونس:٤٤)

(*İnna'llàhe lâ yazlimü'n-nâse şey'en*) [Şüphesiz ki Allah insanlara hiçbir şekilde zulmetmez, (*ve lâkinne'n-nâse enfüsehüm yazlimûn*) fakat insanlar kendilerine zulmederler.] (Yunus, 10/44) deniliyor.

Bu gece namazına alıştırmak için, kılmak için bilmiyorum ne tedbirler lâzım, ne söylememiz lâzım? Bu kadar hadis-i şerîfler var... Ben diyorum ki: Bir gece deneyin, tadını aldıktan sonra insan acaba bırakabilir mi? Ama tabii hazırlık yapmak lâzım. Meselâ, Peygamber SAS Efendimiz gündüz öğleden önce biraz uyurdu. *Kaylûle* denilen bir uyku. Neden? Gece uyanıktı, onun için.

"—Peygamber Efendimiz gündüz uyurdu, ben de uyuyayım!"

Sen zaten bütün gece uyudun. Sabaha kadar horul horul uyudun. Bir de şimdi sünnet diye uyuyorsun, bir de öğleden sonra uyu, bir de akşam uyu... Uykuyla geçiyor ömür.

Peygamber Efendimiz uyanık dururdu da gece, ondan sonra öğleye yakın, *kaylûle* denilen bir uyku ile vücudunu takviye ederdi. Bu öğle üzeri, insanın vücudunu uykuyla takviye etmesi sıhhî bakımdan o kadar kıymetli bir şey ki... Yâni insan iyi müslüman olsa, Allah'ın emirlerini tutan bir insan olsa, çok şeyler kazanacak ama, yapmıyor. Nefsine uyup, şeytana uyup yapmıyor, çok şeyleri de kaybediyor ama farkında değil. Görmeden kaybettiği için neler, hangi fırsatlar elinden gitmiş farkında değil.

Amerika'da zenginlerin hayatlarını incelemişler, milyonerler 40-50 yaşlarında ölüyorlarmış. Yaş ortalaması 50 civarı filan. O kadar ekmek, yiyecek, rahat, lüks, konfor... Çabuk ölüyorlar. Bir tanesi çok yaşamış. Acaba bunun ötekisinden farkı nedir diye düşünmüşler, araştırmışlar. Öğleyin uyurmuş adam. Öğleyin özel dairesine kapanırmış:

“—Beni rahatsız etmeyeceksiniz. Dünya yerinden yıkılsa, bütün şirketlerim batsa, beni rahatsız etmeyeceksiniz.” dermiş, bir saat uyurmuş.

Uzun zaman yaşamış. Yâni geceleyin uyumayınca insan ölmez.

“—Efendim ölürüz kalırız da, zayıf düşeriz de, şöyle olur, böyle olur...”

Geceleyin öyle yaparsın, ibadet edersin, Allah’ın fazl u keremine mazhar olursun, nimetine gark olursun, mânevî bakımdan büyük kazançlar elde edersin. Gündüz de bir ara uyursun. Vücut yine aynı şeyi alır ve çok daha fazla kârlı olur. Ama hayatı öyle tanzim etmek lâzım!

Bu 20. Yüzyıl’daki hayat tanzimi, bizim hayat tanzimi tarzımız değil. Bizim hayat tarzımız, sabah namazından sonra erken başlar. Şimdi erken kalkmazlar. Eskiden sabah namazından sonra çarşılar pazarlar açıktı, şimdi 9’da 10’da gelemez ki, gelmesi mümkün değil. Genel müdürler bile 10’da 10:30’da geliyor. Neden? Gece hayatı var.

Eskiden yatsıdan sonra yatarlardı Hem elektrik tasarrufu, hem ibadet için kuvvet, fırsat vs... Hem de sabah erken kalkmağa bir vesile oluyor. Yatsıdan sonra hemen yatarlardı, geceleyin kalkıp Allah-u Teàlâ Hazretleri’ne münâcaat ederlerdi, niyâz ederlerdi.

Şimdi Hocamız Rh.A hacda buyurmuş ki... Halvet yapın, yâni tenha bir mahalde kendinizi Allah-u Teàlâ Hazretleri’ne ibadete verin! Zilhiccenin ilk on gününde, Muharrem’in ilk on gününde, Ramazan’ın son on gününde halvet yapın! Peygamber Efendimiz de i’tikâfa girerdi camide…

Halvet o kadar tatlı, o kadar güzel bir şey ki, insan orada Mevlâsına kulluğunu anlıyor. “Hâaa, ben kulmuşum.” diyor. Mevlâ’ya kulluk nasıl yapılırmış, birazcık görüyor ve tadıyor. O bakımdan fevkalâde güzel! İnsan bu dünyanın gürültüsünden, patırtısından, hızlı akışından kendisini biraz çektiği zaman, dünyayı ahireti anlaması mümkün oluyor.

Bir de bu geceleyin mümkün oluyor. Geceleyin kalktığı zaman, herkes yatmış, vasıtalar gürültü yapmaz, egzoz gürültüsü yok, radyolar kapalı, televizyonlar kapalı, insanların hepsi uyumuş, bir

sükûnet var. O zaman düşün düşünebildiğin kadar.

"—Bir saatlik tefekkür altmış yıllık ibadetten üstündür." Buyurmuş Peygamber Efendimiz.

Tefekkür kıymetli. Tefekkürsüz işin kıymeti yok. Tefekkür imkânı oluyor. Düşünme, insanın kendi işini gözlemesi mümkün oluyor da onun için.

Allah-u Teàlâ Hazretleri, sevdiği güzel amellere cümlemizi muvaffak eylesin... Başka bir şey diyemiyoruz. Çok kıymetli, çok güzel, çok lezzetli diyoruz da, artık onun tadını tatmayınca ne diyelim, bir şey diyemiyoruz. Tadınca anlayacak. 60 yaşına geldikten sonra anlarsa, geçen ömrü için eyvah diyecek.

"—Vah, keşke daha evvel aklım başıma gelseydi de, keşke önceden güzel, lezzetli hayata intibak etseydim!" diyecek.

Niye erkenden, işin başında böyle yapılmaz?

Ahirette cehenneme girdiği zaman kâfirler:

لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ السَّعِيرِ (الملك: ١٠)

(*Lev künnâ nesmeu ev na'kılü mâ künnâ fî eshâbi's-saîr*) "Ah keşke biz duyan insanlar olsaydık da, akıl eden insanlar olsaydık da, derleyip toparlasaydık kendimizi. O zaman cehennem ehlinden olmazdık. Bu ateşlerin içinde bu azapları görmezdik." diyecekler. (Mülk, 67/10)

Ama geçti. Fırsat burada, bu dünya hayatında... İnsan öldü mü, o fırsat bitiyor artık. Hatta ihtiyarlayınca da bitiyor. Eli titrer, ayağı titrer, uyuyamaz, rahatsızlık başlar...

Asıl kıymetli olan, insan sıhhatliyken, dinçken, gençken ve günah imkânları, fırsatları da elinde varken, hayrı tercih ettiği zaman yapılan ibadet...

Elinde imkân var... İsterse futbola gider, isterse sinemaya gider, isterse plaja gider ama; oraya gitmiyor, kalkıyor, Rasûlüllah SAS Efendimiz'in hadislerini dinlemek için camiye gidiyor. Eh bunun ecri, mecburen buraya gelen insanla bir olur mu? Elinde fırsat var. Kötülük de yapabilir, karşısına fırsat çıktığı halde, şuurla ötekisini tercih ettiği için, onun ecri daha çok olacak.

Allah râzı olsun, genç kardeşlerimiz bu gençliğin kıymetini

bilsinler! Bu gençlikteyken ibadet yapmanın büyük mükâfâtı var. Arş-ı A'lâ'nın gölgesinde, nurdan minberler üzerinde, Allah-u Teàlâ Hazretleri gençliğinde Allah'a ibadet ederek ömrünü değerlendirmiş kimselere ikram edecek, orada tutacak. İnsanlar aşağıda terin içine batmışlar çenesine kadar, azabın ve hesabın korkusundan, dehşetinden titrerken, onlar nurdan minberlerin üzerinde, Arş-ı A'lâ'nın gölgesinde sefâ sürecekler. Ne kadar büyük nimet. Bu nimetin kadrini bilin!

b. Hadisleri Öğrenip Başkalarına Anlatan

Diğer hadis-i şerif:[122]

رَحِمَ اللهُ عَبْدًا سَمِعَ مَقَالَتِي فَحَفِظَهَا ، فَرُبَّ حَامِلِ فِقْهٍ غَيْرِ فَقِيهٍ ، وَرُبَّ حَامِلِ فِقْهٍ إِلٰى مَنْ هُوَ أَفْقَهُ مِنْهُ ، ثَلاَثٌ لاَ يَغُلُّ عَلَيْهِنَّ قَلْبُ مُؤْمِنٍ : إِخْلاَصُ الْعَمَلِ لِلّٰهِ ، وَ مُنَاصَحَةُ وُلاَةِ الْمُسْلِمِينَ ، وَ لُزُومُ جَمَاعَةِ الْمُسْلِمِينَ (طب. كر. وابن قانع عن النعمان بن بشير عن أبه)

RE. 290/2 (*Rahima'llàhu abden semia makàletî fehafizahâ...*)

Peygamber ASS'ın sizlerle, bizlerle ilgili bir hadis-i şerîfi. En-Nu'mânü'bnü Beşîr RA'dan, o da babasından nakletmiş. Buyurmuş ki Peygamber Efendimiz:

"Allah şu kula rahmet eylesin ki..." Yâni, Peygamber Efendimiz rahmet talep ediyor. Orasını söylemeyi unuttum. Peygamber Efendimiz'in duasına mazhar oluyor insan.

---

[122] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr,* c.II,s.41, no:1224; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.I, s.355, no:587; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.253; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.X, s.283, no:915; Nu'man ibn-i Beşir babasından.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.228, no:29202; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.121, no:12715.

(*Rahima'llàhu racülen kàme mine'l-leyli*) diyor, "Geceleyin kalkıp da namaz kılan kimseye, Peygamber Efendimiz rahmet talep ediyor, başkası değil. Rasûlüllah Efendimiz rahmet temennî etmiş, talep etmiş, dua etmiş. Bir insan anasının babasının duasını alsa, ne kadar makbul, ne kadar iyi bir şey oluyor. Rasûlüllah'ın duasını kazanmak istemez mi insan? Rasûlüllah insan hakkında dua edecek de, o dua reddolur mu? Mümkün mü?

(*Rahima'llàhu abden*) "Allah şu kula rahmet etsin ki, (*semia makàletî*) benim konuşmamı, hadisimi işitir (*fehafizahâ*) ve onu hafızasında tutar, unutmaz, iyice muhafaza eder. Böyle bir kimseye, kula Allah rahmetini ihsân etsin..."

Bu nedir? Peygamber SAS Efendimiz kendi hadislerini derlemeğe bizi teşvik ediyor. Ve bize hayır dua yapıyor. Şimdi siz benim söylediğim bir hadis-i şerîfi aklınızda tutsanız, bu duaya mazhar oluyorsunuz.

(*Ferubbe hàmili fıkhin gayri fakîhin*) "Nice ilmi nakleden kimseler vardır ki, kendisi alim değildir. Nice ilmi naklедicilik yapan, ilim nâkili, ilim taşıyıcılığı vazifesi yapan kimse vardır, fakat kendisi alim değildir." "Olsun ben Rasûlüllah SAS'den iyice duydum, işittim, kelimesi kelimesine o şöyle buyurmuştur." demek de, Peygamber Efendimiz'in duasına mazhariyeti sağlıyor insana. Kendisi alim olmasa bile, bir hadis-i şerîfi ben böyle duydum demesi o ecri kazandırıyor.

(*Ve rubbe hâmili fıkhin ilâ men hüve efkahu minhu*) "Nice bazı kimseler de vardır ki bilgiyi, dini mâlumatı, ilmi kendisinden daha bilgili, daha anlayışlı kavrayan bir kimseye nakletme durumunda olur. Kendisi de bilgindir ama, naklettiği kimse ondan daha fazla istifade eder."

Bu hususta bir fıkra... İmâm A'meş Rh.A, büyük alimlerden. İmâm-ı Âzâm Rh.A'e bir fıkıh meselesi sormuş. Kendisi büyük muhaddis, İmâm-ı Âzam Efendimiz'e bir mesele soruyor. İmâm-ı Âzam Efendimiz muazzam ilmî zekâsı var, zarafeti var. Tebessüm buyurmuş, onun sorularını, meseleyi güzelce cevaplandırmış. Demiş ki soran imam A'meş:

"—Yâ İmâm! Sen bu bilgiyi nereden çıkarttın, neye dayandırdın bu bilgiyi? Delilin ne?"

Delilini de soruyor. Çünkü Ebû Hanife Hazretleri:

"—Benim çıkardığım hükmün delilini bilmeyen, benim hükmümle amel etmesin." diye tavsiye etmiş.

İlim adamının, ilim erbâbının şânı budur. Delil sormuş. Çünkü delil sormaya insanlar alışırsa boş, safsata sözler meraktan kalkar. Hakiki ilimler, köklü ilimler ortada yayılır, boş bir şey oldu mu durur. Kıymeti yok. O kenarda kalır. Onun için kendisi de öyle söylerdi. O da sormuş:

"—Sen bunu nereden çıkarttın?"

Yine tebessüm buyurmuş mübarek demiş ki:

"—Sen hani geçenlerde bana Rasûlüllah SAS Efendimiz'den bir hadis-i şerîf nakletmiştin ya —kendisi hadisçi çünkü— işte o hadisten çıkarttım." demiş.

Düşünmüş, hayran kalmış. Yâni o hadis-i şerîfi İmâm-ı Âzâm Hazretleri'ne kendisi naklettiği halde, o hükmü ona dayandıramamış da İmâm-ı Âzâm Hazretleri zekâsıyla, fesametiyle, bilgisinin derinliğiyle, enginliğiyle oradan o hükmü çıkartmış. Hayran kalmış. Diyor ki:

"—Ey fakihler, ey fıkıh ilmindekiler, ey büyük müctehid alimler! Sizler tabibe benziyorsunuz, doktora benziyorsunuz, bizler ise eczacıya benziyoruz. Tedaviyi siz yaparsınız, biz sadece ilaç satarız." diyor.

Nasıl eczaneye gitsen:

"—Ben hastayım ilaç ver!" desen, kanunen der ki:

"—Ben sana ilaç tavsiye edemem. Git doktordan tavsiyeyi al, ben ne istersen onu veririm." der.

Öyle demiş. Demek ki, nakledenden tebliğ edilen kimse daha üstün olabiliyor. Onun için, Peygamber Efendimiz ezberlemeyi tavsiye etmiş. Kendi hadislerinin herkesin hıfzetmesini, hatırda tutmasını emretmiş. İşte bu hadis-i şerîfleri, şimdi o mübareklerin gayretleriyle okuyoruz. Yoksa onlar dinlemeselerdi dikkatle, hıfzetmeselerdi, kelimelerine dikkat etmeselerdi, olur muydu?

Peygamber Efendimiz dua tarif ediyor birisine, rasul kelimesini kullanmış nebi kelimesi yerine duada.

"—Yok, öyle değil, nebi diyeceksin." diyor.

Yâni ikisi de aynı kapıya çıkar. İkisi de Allah'ın elçisi veya peygamberi demek ama, olsun o kelime kullanıldı, öyle diyeceksin

diye ikaz ediyor. Kelimelerin üzerinde o kadar durmuşlar.

Hadis-i şerîf başka bir mevzuya geçiyor bunun arkasından. Demek ki, bundan ne çıkıyor: Peygamber Efendimiz'in hadislerini hatırımızda tutacağız, öğreneceğiz, hatırımızda tutacağız. Başkasına da nakletmeğe emir ve işaret var burada:

"—Ben Rasûlüllah SAS Efendimiz'in şöyle buyurduğunu duydum." diye başkasına nakledeceğiz.

Çünkü o belki daha anlayışlı kimse, onu duyar ve ondan çok daha büyük istifadeler çıkartır.

Bazen öyle oluyor ki, bir hadis-i şerîfi bir doktor duyuyor, hayran kalıyor. Bir fizikçi duyuyor, hayran kalıyor. Neden? Allah Allah! Rasûlüllah Efendimiz böyle mi buyurmuş diyor, evet böyle buyurmuş. Bu 20. Yüzyıl'da ortaya çıkmış bir hakikat.

Bizim dervişlerden, şeyhlerden bir tanesi Almanya'ya gitmiş. Yâni, bu asırda yaşayanlardan bir tarikatın şeyhi Almanya'ya gitmiş. Arif bir kimse, çok sevgi toplamış. Almanlar hayran kalmışlar. Bu kadar kibar, bu kadar gönül okşayışı, bu kadar zarif bir kimse diye. Etrafına toplanmışlar, söz kalpten açılmış. O kalbi bir anlatmağa başlamış Almanlara... Alman doktorlar oturdukları yerden kalkıp kalkıp öyle oturmuşlar. Kalpte şöyle bir yer vardır... İşte süveydâ-yı kalp denilen bir yer vardır, orası nur mahallidir diye böyle anlatınca;

"—Allah Allah... Bu tıpta, kalpteki bu yer yeni bilindi, yeni bulundu. Elektrik ikazı çıkartıyor ve kalbin atmasına yardım ediyor bu. Buradan hasıl olan elektrik ile kalp atıyor. Bunu nereden biliyor." diye hayret etmişler.

Tabii işte, Rasûlüllah SAS Efendimiz'in söylediği hadis-i şerîf nakledildiği zaman, belki bir alim ondan daha büyük hisse çıkartacak.

Onun için, doğru öğrenelim kelimeleriyle, başkasına da nakledelim! Kendimiz de üzerinde derin tefekkür edelim! Bizim en büyük zarara uğrayışımızın, yâni kendimizdeki birtakım kusurlar var, zarara uğrayışımızın sebepleri var. Bu sebeplerin başında alışkanlık belâsı geliyor, kanıksamak. Bir şeyi duya duya alışmışız, çok duyduğumuz için kıymetini ve altında yatan

mânânın enginliğini, derinliğini unutur hale gelmişiz. Doktorun acıma hissini kaybetmesi gibi. Bir hastanın karşısında rikkatli, yumuşak huylu, merhametli bir insan gözyaşı döker. Doktor ağlayamaz artık, göre göre kanıksamıştır.

اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ (الفاتحة:٥)

(*İhdina's-sırâta'l-müstakîm*) [Bizi sırat-ı müstakîme hidayet eyle!] (Fâtiha, 1/5) diyoruz meselâ, her gün, günde kırk defa... Bu sırat-ı müstakîm nedir diye bir peşine düşüp, araştırmış mıyız? Duya duya kanıksamışız yâni.

صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ (الفاتحة:٦)

(*Sırâta'llezîne en'amte aleyhim*) "Kendilerine in'âm ve ithamda bulunduğu iyi kullarının yoluna bizi hidayet eyle yâ Rabbi!" (Fâtiha, 1/6) diyorsun. Allah Allah, bu iyi kullar kimlermiş, araştırmak lâzım!

غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلاَ الضَّالِّينَ (الفتحة:٧)

(*Gayri'l-mağdùbi aleyhim ve le'd-dàllin*) Kendisine Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin gazap ettiği kulların yoluna götürme bizi yâ Rabbi! (*Ve le'd-dàllin*) Sapıtmış kullarının yoluna bizi götürme yâ Rabbi!" (Fâtiha, 1/7) der, Allah'ın gazap ettiği kullar kimlerdir bilmez.

Sapıtmış kullar kimdir? Araştırmazsan olur mu? İstediğin yolu bilmezsen, doğru yolu istiyorsun, nedir araştırmıyorsun, peşine düşmüyorsun. Eğri yolları sıralıyor dudakların, dudaklarından dökülüyor, söylüyorsun eğri yolları, "İşte gazaba uğramışların yoluna sokma bizi yâ Rabbi! Dalâlete sapıklığa düşenlerin yoluna sokma!" diyor, araştırmıyor. İşte bu alışkanlık, kanıksama. Halbuki üzerinde düşünse insan, ne mânâlar çıkacak. O zaman, ne kadar kendisine çeki düzen verip doğru yola sokacak.

c. Mü'minin Kalbindeki Üç Şey

Peygamber Efendimiz ifadesine devam buyurmuş:

ثَلاَثٌ لاَ يَغُلُّ عَلَيْهِنَّ قَلْبُ مُؤْمِنٍ: إِخْلاَصُ الْعَمَلِ لِلّٰهِ، وَ مُنَاصَحَةُ وُلاَةِ الْمُسْلِمِينَ، وَ لُزُومُ جَمَاعَةِ الْمُسْلِمِينَ.

(*Selâsün lâ yegullü aleyhinne kalbü mü'minin*) "Üç şey vardır ki, mü'minin kalbi böyle olduğu zaman, bu üç şeye sahip olduğu zaman mühürlenmez, bağlanmaz kalbi."

Kalbinin mühürlenmesi;

طَبَعَ اللّٰهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لاَ يَعْلَمُونَ (التوبة:٩٣)

(*Tabea'llàhu alâ kulûbihim fehüm lâ ya'lemûn*) [Allah onların kalplerini mühürledi, artık onlar (neyin doğru olduğunu) bilmezler.] (Tevbe, 9/93) diye bildiriliyor.

Kalbinin mühürlenmesi, kapatılması demek; yâni, işlemez hale gelmesi. Hani meselâ bir belediye zabıtası veya örfî idare, kapısına bir ip geçiriyor, kırmızı mum döküyor, bir mühür basıyor, hadi git bakalım girebilirsen içine gir... Giremiyor. Neden? Mühürlendi. Kalp mühürlendi mi böyle, çok kötü bir şey yâni.

"—Bir kimse üç defa cuma namazına gelmese, kalbi mühürlenir." diyor Allah-u Teàlâ'nın Rasûl-ü Ekremi SAS Efendimiz. Cuma onun için o kadar mühim.

Kalp mühürlenmesi çok kötü bir hal. Çünkü insanın kalbi mânevî gerçekleri anlama, uyanma ve ahireti kazanma vasıtasıdır:

لَهُمْ قُلُوبٌ لاَ يَفْقَهُونَ بِهَا (الأعراف:١٧٩)

(*Lehüm kulûbün lâ yefkahûne bihâ*) "Onların kalpleri vardır ama, hiç onunla akletmezler." (A'raf, 7/179) diyor.

Demek ki, kalpten maksat et parçası olan yürek değil. Yâni

bizim akıl dediğimiz şey, gönül dediğimiz şey orada. Gönlün de mühürlenmesi çok kötü bir şey oluyor.

Üç şey olursa, o üç vasıf üzerinde olan mü'minin kalbi mühürlenmez. Üç güzel vasıf sayacak şimdi Rasûlüllah Efendimiz ASS:

1. (*İhlâsü'l-ameli li'llâhi*) "Yapılan işi, ameli, fiili Allah için hàlisàne yapmak, sadece Allah için yapmak."

İnsan bir işi bir maksatla yapar. Bu camiye geldin, niye geldin?

"—Rasûlüllah'ı seviyorum, hadis-i şerîfleri dinlemekten memnunluk duyuyorum, gözüm nurlanıyor, sevap olduğunu biliyorum, Allah'ın rızasına uygun olduğunu bildiğim için, camiye ondan geldim."

Güzel... E böyle bir maksatla gelmez de insan, kötü bir maksatla gelirse:

"—Şuraya geleyim, buraya cemaat çok geliyor, en güzel ayakkabıyı seçeyim, yeni alınmış ayakkabıyı alayım, gideyim!"

E camiye geldi, şimdi bu adam sevap alacak mı? Almaz. Çünkü niyeti hàlis değil... Seninle beraber camiye geldi, aynı camiye bizimle beraber geldi, girdi. Ameli aynı, fakat niyeti başka, niyet halis değil, muhlis değil, onun için sevap alamaz.

Hani ben böyle ayakkabı çalmaktan misal verdim de, başka şey de olabilir, başka sebeplerle de gelebilir insan.

Amel halis niyetle yapılır. Halis ne demek, ihlâs ne demek? Halisi biliyoruz. Meselâ, şu halis altından yapılmış bir şey, halis yünden yapılmış bir kazak... Yâni içine başka bir şey katışmamış, saf demek. Amelde de ihlâs demek, o amelin yapılmasında niyeti ne? Allah'ın rızasını düşünmekten başka hiçbir şeyi katıştırmamak. Amelde ihlâs ne demekmiş? Ameldeki niyetine hiç bir şey katıştırmamak. Bir damla başka bir şey katışsa, başka bir maksat karışsa, olmaz. Yalnız bu sözü söylerken hatırıma geldi, tabii kötü niyet olmamak şartıyla olacak

Zikir meclisine insanlar gelse otursalar, başkası da tesadüfen gelse oraya otursa, veyahut kendisini çağırmak için filan otursa,

Allah hepsine ecri aynı verir:[123]

هُمُ الْقَوْمُ، لاَ يَشْقَى بِهِمْ جَلِيسُهُمْ .

(*Hümü'l-kavmü, lâ yeşkà bihim celîsühüm*) "O zikredenler öyle mübarek insanlardır ki, onların yanında olan insanlar da mahrum kalmaz, onlar da onlardan sayılır." diye onları da mağfiret eder.

Zikir meclisinin bereketi. Ama zikir meclisi sadece eline tesbih alıp Allah'ı anmak mânâsından, biraz daha geniş Arapça'daki mânâsı. O da var...

Meselâ, bu da bir zikir meclisi sayılıyor. Meselâ, filanca adamı görecektin, evini aradın bulamadın, İskenderpaşa Camii'nde vaaz dinlemeğe, hadis-i şerîfleri dinlemeğe gitmiş diye duydun, sen de geldin oturdun şurada... Asıl maksadın oradan, içeriden çıksın da onunla görüşeyim. Ama bir taraftan da dinliyorum. Niyeti kötü olmadıktan sonra, o ecir gene verilir. Çünkü bu da bir çeşit zikir meclisidir.

Demek ki ameli ihlâsla yapacağız. Amelde, yapacağımız zikirde ilk başta niyeti kontrol etmek lâzım. Ben şu işi yapıyorum, neden yapıyorum diye, her işimizi kontrol edeceğiz. Bak gene alışkanlık belâsından dikkatimizden kaçıyor belki ama, her namazda ne yaparız? İlk önce ayakta dururuz, *Allahu ekber* demeden önce, dilimizle bazı sözler söyleriz:

"—Niyet ettim Allah rızası için şu vaktin farzını kılmağa, sünnetini kılmağa; yöneldim kıbleye..." filan.

Bak dille ilk önce söylüyoruz. İşte her şey böyle olacak. Her işimiz tıpkı böyle, namaza girerken olduğu gibi dilimize getirmesek bile, kalbimizden düşüneceğiz o işi neden yaptığımızı.

---

123 Buhàrî, *Sahîh*, c.V, s.2353, *Deavât* 83/66, no:6045; Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2069, no:2689; Tirmizî, *Sünen*, c.XII, s.28, no:3524; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.251, no:7418; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.139, no:857; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.672, no:1821; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.319, no:2434; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.399, no:531; Taberânî, *Dua*, c.I, s.531, no:1895; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.376; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.414, no:1747; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.IX, s.230, no:8306.

Eğer Allah rızası için yapıyorsak yapacağız. İşin içinde başka şeyler varsa, onları ayıracağız, ayıklayacağız ki halis olsun. Katışık oldu mu olmaz. .... derler sonra. Paranın içine başka şeyler katışınca, nasıl kapkara oluyorsa, kıymeti olmaz. Demek ki mü'minin kalbi mühürlenmez amelini ihlâsla yaparsa bir.

2. (*Ve münâsahatü vülâti'l-müslimîn*) "Müslümanların valilerine yardımı ve onlara karşı iyi niyet beslemek, yâni yardımına koşmak ve iyi niyet beslemek."

Müslümanların valileri ne demek? Müslümanların işlerini çekip çeviren insanlar demek. Yâni validen maksat, bugünkü idari taksimata göre hani ilçedeki şahıs vali değil de, onun adına kaymakam deniliyor. Öyle değil. Her nerede olursa olsun müslümanların işini çekip çeviren, müslümanların işini yönetecek durumda olan kimselere nasıl olacak insan? Halisane muamele edecek, cân u gönülden, ihlâs ile, temiz kalp ile, samimiyetle yardımcı olacak. Müslümanların parasını, malını sömürmeye çalışan, müslümanların memleketini elinden almağa çalışan insana değil. Bu incelik burada.

(*Vülâti'l-müslimîn*) demek, hem kendisi müslüman, hem müslümanların işlerini yönetmekle vazifeli olacak. Onlara halisâne yardım etmek lâzım, yardımcı olmak lâzım, onları desteklemek lâzım, emrinden dışarıya çıkmamak lâzım. Çıkarsa helâk olur. Müslümanın yöneticisi durumunda olan, başında vazifelendirilmiş kimselere asi gelirse bir insan, ebedî felah bulmaz. Başına gelmedik felâket kalmaz, yâni asi oldu mu, veyahut sözünü dinlemedi mi... Bunun misalleri çok, anlaşılmıştır.

3. (*Ve lüzûmu cemâati'l-müslimîn*) "Müslümanların cemaatine yapışmak, bağlanmak."

Lüzum demek, yapışmak demek. *Mülazim* olmak, bağlı olmak. Yâni tefrikaya düşmemek, topluluktan ayrılmamak. Müslümanların içinde bir başka baş çekip de, parçalanmağa sebep olmamak. Müslümanların cemaatine dahil olmak.

E müslümanların cemaati işte derece derecedir. Bir caminin içinde bile bir topluluk vardır. Bu topluluğun dağılmaması, parçalanmaması, herkesin bir başka baş çekip oraya buraya gitmemesi lâzım!

Daha önceki hadis-i şerîflerde geçmişti:

"—Başınızda Habeşî bir kıvırcık saçlı köle bile emir dahi olsa, onu dinleyin." diyor Peygamber Efendimiz ashabına.

Yâni ille ashabın en yükseklerinden olacak, Aşere-i Mübeşşere'den olacak, illa asil aileden gelmiş olacak... Böyle bir şart yok. Uygun görülmüş de başınıza kıvırcık saçlı, kara derili, zenci bir kimse bile tayin edilmişse, ona itaat edin buyuruyor. Neden? Müslümanların birliği parçalanmasın diye.

Hatta bir yerde bir şeye rastladım ki; "Müslümanların başında bir idareci varken, ikinci bir idareci baş kaldırıp çıkarsa, onu öldürün!" diyor. Neden? Müslümanları birbirine düşürecek, bir sürü ordu birbirleriyle çarpışacak, çarpışacak, çeşitli fitneler, fesatlar olacak.

Cemaati dağıtmaya sebep olacak her çeşit şey de yasaklanmıştır İslâm'da. Hattâ, imamın uzun sûre okuması bile, eğer cemaatte tenfîr meydana getiriyorsa, o bile yasaklanmıştır. Tenfîr-i cemaat, imamın dikkat edeceği inceliklerden birisidir ki, namazda kendisi aşka gelmiş, okuyor okuyor ama, arkada adamın karnı ağrıyor; işi var, treni kaçacak veyahut filanca yere yetişmesi lâzım, dairede amiri azarlayacak... O da okuyor da okuyor... Böyle çok uzun okuduğu zaman, eğer cemaatte ona karşı kızgınlık veya bıkkınlık gibi bir duygu hàsıl olacaksa, doğru değil. O zaman kısaca kıldıracak. Yâni cemaatin ihtiyacına göre, onu bıktırmayacak şeklide.

Rasûlüllah SAS Efendimiz ashâb-ı kirâmını gözünün içine bakarak takip edermiş hepsini. Konuşmaya mütehammil, söz anlamağa uygun bir durum gördüğü zaman konuşurmuş. Konuşmasını gayet kısa keser, ondan sonra da hemen yormadan bırakırmış konuşmayı. Uzun uzun konuş konuş, konuş konuş... Sonunu hatırlasa başını unutur insan. Yâni uzun konuşmak böyle zararlı neticelere yol açabilir. Bu da cemaati dağılacak bir şey olarak ifsad eder.

İki insanın arasını bozmak yasaktır. İki insanın arasında laf taşımak yasaktır. İki insanın sözünü ona götürüp, onu ona düşürmek, bunu buna düşürmek yasaktır. Müslümanların birbirleriyle kavga ettikleri zaman, ihtilafa düştükleri zaman

arasını bulmak sevaptır. Onları barıştırmak uygundur. Hatta barıştırmak için, küçük masum yalanlar söylemek bile caizdir.

"—O seni seviyor da, işte utandığı için senin yanına gelemiyor. Sende birazcık güzellik göster de, barışmasına vesile olsun." filan diye.

Halbuki ötekisi öyle bir şey demese bile, barıştırmak bakımından böyle şeylere müsaade edilmiş. Yalan burada caizdir denmiş hadis-i şerîfte. Neden? Bir büyük gaye var; müslümanların cemaati bozulmasın. Dirlikleri, birlikleri dağılmasın, gölge düşmesin, çatlama olmasın diye.

Kim böyle müslümanların umumî cemaatinden ayrılmazsa, ona bağlı olursa, müslümanların başına geçip de müslümanların müslümanca işlerini yönetmekle vazifeli kimselere yardımcı olur. Kullara itaat eder, onlara hulûs-u kalb ile yanaşırsa, emirlerini dinlerse ve amelleri, yaptığı her işi Allah'ın rızasını düşünerek, başka hiç bir maksat katıştırmadan yaparsa, onun kalbi mühürlenmez.

E aksi? Aksinde kalbin mühürlenme tehlikesi var demek. Yâni amelleri ihlâssız yaparsa insan, müslümanların idarecilerine zorluk çıkartır, onlara aykırı giderse ve cemaatten ayrılırsa, başına bazı haller gelir demek.

Allah-u Teàlâ Hazretleri kalbi uyanık olan, kalbi nurlu olan, mânevî gerçekleri almış, böyle insanın ahiretteki kârını, zararını müdrik olan kimselerden eylesin cümlemizi...

d. Ensâr'a Dua

Peygamber ASS Efendimiz bu hadis-i şerifinde Ensâr'a dua ediyor:[124]

رَحِمَ اللهُ الأَنْصَارَ، وَأَبْنَاءَ الأَنْصَارِ، وَأَبْنَاءَ أَبْنَاءِ الأَنْصَارِ (ه. عن

[124] İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.194, no:161; Heysemi, *Mecmaü'z-Zevaid*, c.V, s.351, no:8996; Amr ibn-i Avf RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.XII, s.7, no:33710; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIII, s.115, no:12692.

(كثير بن عبد الله عن أبيه عن جده)

RE. 290/3 (*Rahima'llàhu'l-ensâr*) "Allah Ensar'a rahmet eylesin... (*Ve ebnâe'l-ensâr*) Ensar'ın çocuklarına da rahmet eylesin... (*Ve ebnâe ebnâi'l-ensâr*) Ensar'ın çocuklarının çocuklarına da rahmet eylesin..."

Ensar kimdir? *Ensar*, nâsırlar demek. Yâni yardım ediciler demek. Kim bu yardım ediciler? Medineli müslümanların lakabı bu. Medineli müslümanlar, müslümanlık Mekke-i Mükerreme'de sıkıntıdayken, müslümanlar işkencede, ezâda cefâdayken kucaklarını açtılar, Peygamber SAS Efendimiz'i davet ettiler ve ashâbından Medine-i Münevvere'ye gelenlere çok güzel misafirperverlik gösterdiler. Evlerine aldılar, mallarını verdiler, onların rahat etmelerine yardımcı oldular, diyâr-ı gurbette gurbet acılarını hafifletmeğe çalıştılar. Onlar çünkü dinleri uğrunda Mekke'den çıkartıldı mazlum kimseler olarak. Paralarını bile alamadan geldiler.

Süheyb-i Rûmî yola çıktı, Mekkeli müşrikler peşine düştüler. Yanına parasını almış... Çok sanatkâr bir kimseymiş mübarek. Çok sanatkârmış, çok para biriktirmiş. Elinin emeğiyle, sanat yaparak, iş becererek para kazanmış. Rasûlüllah'ın yanına kavuşayım diye Mekke'den çıkıyor, Mekke'nin müşrikleri, kâfirleri hadi peşine düşmüşler, yakalayacaklar. Durmuş bir yerde, okunu çıkartmış, demiş ki:

"—Benim ok atmaktaki şöhretimi duydunuz mu? Bir ok attım mı şaşmaz hedefinden. Vururum yâni. Kime nişan almışsam onu aşağıya deviririm. Ve şu arkamdaki okların hepsi bitinceye kadar sizinle çarpışırım. Yâni çok zarar görürsünüz, hepinizi yere deviririm. Ne isityorsunuz? Para istiyorsanız alın paralarımı, benim peşimi bırakın!" demiş.

Ne kadar biriktirdiği, yıllar yılı biriktirdiği paralar varsa, paraları atmış, Medine-i Münevvere'ye gelmiş.

Peygamber Efendimiz SAS buyuruyor ki:

"—Süheyb kazandı. Öteki parayı alanlar kazanmadı, Süheyb kazandı." diyor.

Neden? Dini için, imanı için, ahireti için hepsini bir tarafa koydu, Rasûlüllah'ın yanına koştu.

İşte Ensar, böyle bu garip muhacirlere; yerini yurdunu imanı uğruna terk etmiş olan kimselere, yardımcı olan kimseler. Peygamber Efendimiz onlara dua buyuruyor. Diyor ki:

(*Rahima'llàhu'l-ensâr*) "Allah Ensar'a rahmet eylesin..." Sonra? (*Ve ebnâe'l-ensâr*) "Ensar'ın çocuklarına da rahmet eylesin... (*Ve ebnâe ebnâi'l-ensâr*) Ensar'ın çocuklarının çocuklarına da rahmet eylesin..."

Üç nesle dua etmiş. Tabii bu üç nesil ne oluyor? Öteki mânâdan düşünülürse, birinci nesil Peygamber Efendimiz'in ashabıdır. Onlara dua ediyor. İkincisi tâbiîndir. Tâbiînin de şerefi çok yüksek. Başka hadis-i şerîfler var hakkında. Üçüncü nesil tebe-i tâbiîndir. Tâbiîne tâbi olmuş, ondan sonra gelmiş olan nesildir.

Bu üç nesli duasıyla taltif buyurmuş. Hakikaten de bu üç nesil içinde Peygamber SAS Efendimiz'in hadislerini bilen, dinin inceliklerini bilen, hadis ilminde, tefsir ilminde, fıkıh ilminde, diğer ilimlerde çok yüksek nice mübarek zevât geçmiş, bu dua bereketiyle.

e. Helâlinden Kazanıp Hayra Harcamak

رَحِمَ اللهُ امْرَأً اكْتَسَبَ طَيِّباً وأَنْفَقَ قَصْداً وقَدَّمَ فَضْلاً لِيَوْمِ فَقْرِهِ وَحَاجَتِهِ (ابن النجّار عن عائشة)

RE. 290/4 (*Rahima'llàhu'mreen iktesebe tayyiben, ve enfaka kasden, ve kaddeme fadlen li-yevmi fakrihî ve hâcetihî.*)

Hazret-i Aişe-i Sıddîka Validemiz, Peygamber SAS Efendimiz'in şöyle buyurduğunu naklediyor... Hazret-i Aişe Vâlidemiz ashabın fakihlerindendi. Yâni din bilginlerindendi. Gençti yaşı, fakat o kadar derin bilgisi vardı ki, yemin ediyor ashabdan birisi:

"—Allah'a yemin ederim ki Rasûlüllah SAS Efendimiz'in ümmetinin nice büyüklerinden, böyle ilmiyle irfânıyla tanınmış kimselerden şahıslar gördüm ki, gelip Hazret-i Aişe'ye mesele soruyorlardı." diyor. O kadar zekâsı yüksekti Hazret-i Aşişe

Validemiz'in. E aslanın erkeği olduğu gibi, dişisi de olur derler. O da öyle işte bir mübarek zât, Aişe validemiz, anamız.

Buyurmuş ki Peygamber Efendimiz:

(*Rahima'llàhu'mreen*) "Allah şu insana rahmet eylesin ki, (*iktesebe tayyiben*) iyi bir kazanç sağlamış, helâl bir kazanç sağlamış. Ne demek? Harama sapmamış, haram yoldan kazanmamış, alnının teriyle ve şer'i şerîfin uygun gördüğü meşrû yollardan uğraşarak, helâl bir para kazanmış. Parasının kaynağı helâl. (*Enfka kasden*) Ve ölçülü bir şekilde harcamış." Kasd demek, iktisat demek. İktisatlı bir şeklide harcamış. İktisat da zaten aynı kökten çıkıyor. İktisat ne demek? İfrattan ve tefritten uzak, orta yol. İktisat bu.

İktisadın bir tarafı kötüdür, ifrattır. Öbür tarafı da kötüdür, o da tefrittir. Birisi harcamada aşırı gitmek, birisi aşırı tutmak. İkisi de kötüdür. Helâlinden kazanan bir kimse, bu kazandığını ölçülü bir şekilde harcıyorsa... Ölçü neye göre olacak? İsraf yapmayacak, fazla cimrilik yapmayacak, kendisiyle ilgili kimselere hakkını vercek...

Karısının hakkı var, çoluk çocuğunun hakkı var, etrafındaki hizmetçilerin hakkı var, mahallesindeki komşuların bir çeşit komşuluk hakları var... Onların hepsine bu malıyla ölçülü bir şekilde, aşırı olmadan, karınca kararınca, kendi kesesine uygun bir şekilde verecek ve hepsini memnun edecek. Ailesine darlık çektirmeyecek, sıkıntıya düşürmeyecek.

(*Ve kaddeme fadlen*) "Geriye kalan fazlasını..."

Bak müsriflik yapmayacak ne demek? "Ey zenginler, parayı siz kazandınız. İstediğiniz gibi döküp saçıp harcayabilirsiniz." anlayışına karşı bu. Şimdi zamanın zenginleri hani "Bana ne!" yahut;

"—Sana ne! Ben bu parayı kendim kazandım, nasıl istersem öyle harcarım. Beş tane de otomobil alırım, otomobilleri karşı karşı geçirir, istersem tokuştururum."

Öyle yapıyorlarmış. Yâni biz burada Fatih'te duymuyoruz ama, İstanbul'da öyle semtler varmış ki, zenginlerin çocukları arabaları alırlarmış, karşı karşıya geçirip tokuştururlarmış. Süratli süratli böyle iki taraftan gelip, hangisi daha kuvvetli çıkacak diye böyle

eğlenirlermiş İsraf! O parayı ölçülü bir şekilde harcayacaktı babası, geriye kalanı da ne yapacak? Artanı, kendi ihtiyacını güzelce, ölçülü bir şekilde karşıladıktan sonra, (*ve kaddeme fadlen li-yevmi fakrihî ve hâcetihî*) kendisinin fakir olduğu, ihtiyaç içide olacağı ilerideki gün için şimdiden onu gönderir."

Bu ne demek? Bunu biraz izah etmek lâzım. Ne diyor: Fazlasını (*kaddeme*) takdim eder, önceden gönderir kendisinden evvel. Hani insan bir yere... Meselâ ben Ankara'dayım, İstanbul'a geleceğim, Ankara'dan ilk önce kamyonu yola çıkartıyorum, "Benim eşyalarım oraya gitsin, ben üç gün sonra eşyaların arkasından gideceğim." Önceden göndermek bu. İşte malını helalden kazanıp ölçülü bir şekilde harcayıp, geriye kalan fazlasını da ilerdeki gün için önceden gönderen. O nasıl bir gün? (*Li-yevmi fakrihî ve hâcetihî*) kendisinin fakir olduğu, muhtaçlığının olduğu gün için. İşte o fakirlik, muhtaçlık günü kıyamet günüdür. Yâni burada kıyamet gününü Peygamber SAS Efendimiz böyle anlatmış.

O gün, herkes muhtaç olacak. Allah'ın lütf-u keremine muhtaç olacak ve her yerden ince ince hesaplar çıkacak.

O gün;

فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَه . وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَه

(زلزال:٧-٨)

(*Femen ya'mel miskàle zerretin hayran yerah*) "Kim zerre kadar bir hayır yapmışsa, o teraziye getirilecek, hesaba girecek. (*Ve men ya'mel miskàle zerretin şerran yerahû*) Kim de zerre kadar bir şer yapmışsa, miskal ağırlığı kadar bir şeyi varsa o da gelecek, terazide hesaba girecek." (Zilzal, 99/7-8)

Hiçbir şey gizli kalmayacak. Ayet-i kerimelerle sabit, surelerle sabit. Kıyamet günü bir hesap göreceğiz ki, bir hesaba tâbi olacağız ki, şaşırıp kalacağız, gözlerimiz açılacak:

"—Allah Allah bu nasıl tesbit, nasıl yazılmış ki hiçbir şey kalmamış küçük büyük. Her gün yaptığımız her iş buraya kaydedilmiş. Bu nasıl tesbit, bu nasıl yazı, bu nasıl kitap, bu nasıl

defter?" diye herkes hayret edecek.

Öyle bir hesap günü var mı, var. Hem Fâtiha'da (*Mâliki yevmi'd-dîn*) diye anlatılıyor o gün. Allah-u Teàlâ Hazretleri kimdir?

مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ (فاتحة:٤)

(*Mâliki yevmi'd-dîn*) "Din gününün, cezâ gününün sahibi..." (Fatiha, 1/4) *Din* demek cezâ, karşılık demek. Cezâ gününün sahibi.

O cezâ ne demek? İşte o kıyamette hesabın görüldüğü gün. Kim hayır işlemiş ise ne mutlu ona, cennete girecek. Kim şer işlemiş ise, zulmetmiş ise o da cehenneme girecek. Gün gibi aşikâr. Hiç şüphe var mı? Asla ve kat'â. Müslüman olanın zerre kadar şüphe etmemesi gereken aşikâr bir husus.

O zaman herkes birbirine o kadar muhtaç olacak ki;

يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ . وَأُمِّهِ وَأَبِيهِ . وَصَاحِبَتِهِ وَبَنِيهِ (عبس:٣٤-٣٦)

(*Yevme yefirrü'l-mer'i min ehîh*) Kardeşinden kaçacak insan... Kardeşi var ya evde beraber oturduğu, ondan kaçacak." *Yefirrü*, firâr eder. O gün ki firâr eder, kardeşinden firâr eder. Görüyor uzaktan, "Aman benim şununla hesabım vardı, benden şimdi hesabını ister." diye ondan kaçacak.

(*Ve ümmihî ve ebîh*) Anasından kaçacak ve babasından kaçacak. (*Ve sàhibetihî ve benîh*) Hanımından kaçacak ve çoluk çocuğundan kaçacak." (Abese: 34-36)

Neden? Herkesin nefsî nefsî dediği gün de ondan. "Ah benim başımın çaresi nedir, benim kurtuluşum neden olacak?" diye herkes kendisinin derdine düşecek. Hani güzel güzel arkadaştık, kardeştik, anaydık, babaydık, evlattık, karı kocaydık... İşte o zaman:

الْأَخِلَّاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتَّقِينَ (الزخرف:٦٧)

(*El-ahillâu yevmeizin ba'dühüm li-ba'din aduvvün ille'l-müttakîn*) "O gün bütün dostlar düşman olacak birbirlerine... Hem de ehillâ diyor, samimi, sırdaş dostlar. Halis muhlis dostlar bile, birbirlerine o gün düşman olacak. Ancak müttakî olanlar hariç." (Zuhruf, 43/67)

Bundan ne çıkıyor? Demek ki karımdır, benden zayıftır diye tepelemeğe kalkma, hesabı var. Demek ki çocuktur, nasıl olsa benim mahiyetimde, ensesine iki tane çakarım, üç takla attırırım deme, hesabı var.

Anana babana karşı gelmeğe çalışma, hesabı var. Hepsinin hesabı var. Hazret-i Ömer Efendimiz tavsiye buyurmuş:[125]

---

[125] Tirmizî, *Sünen*, c.VIII, s.499, no:2383; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.96, no:34459; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.103, no:306; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.828; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXXIV, s.314; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.52; Ebû Abdurrahman es-Sülemî, *Tefsir*, c.I, s.384, İsrâ, 17/16; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Muhàsebetü'n-Nefs*, c.I, s.22, no:2; Hz. Ömer RA'dan.

İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXX, s.302; Hz. Ebûbekir RA'dan.

حَاسِبُوا أَنْفُسَكُمْ قَبْلَ أَنْ تُحَاسَبُوا !

(*Hàsibû enfüseküm kable en tühàsebû!*) [Hesaba çekilmeden önce, kendinizi hesaba çekiniz!]

O hesapta, hesaptan zararlı çıkmamak için bugünden onun hesabını yap, adımını ölçülü at. Hesabı var, hepsinin hesabını çekeceksin.

Bir istisnası var, (*ille'l-müttakîn*) müttakîler böyle yapmayacak. Müttakîler birbirlerinden kaçmayacak. Allah o takvâ denilen nimeti cümlemize ihsân etsin ki, ne kadar güzel bir nimet ki, herkesin böyle kendi başının derdine düştüğü zaman bile, müttakîler gene öyle yapmıyor. Gene kardeşlik, gene ahbablık, arkadaşlık bâkî. Allah-u Teàlâ şu takvâyı bizlere öğretsin... Hakikatine erdirsin... Cümlemizi müttakîler zümresinden eylesin...

Demek ki, insan o zaman muhtaç olacak. Ah terazimde birazcık daha amel girseydi de, terazim ağır bassaydı, cennete gitseydim diye muhtaç etrafına bakınacak, aklını çalıştıracak. Kimde hakkım var, onu edeyim diye uğraşıp duracak. İşte onun için şimdiden göndermek mümkün.

Nasıl göndereceksin? Paranı ölçülü harcarsın, fazlasını hayra sarf edersin. Peygamber ASS Efendimiz'in evinde koyun kesilmiş... Eve teşrif buyurmuş, demiş ki:

"—Ne oldu koyun?"

"—Hepsini dağıttık yâ Rasûlüllah, bize bir budu kaldı." demiş cevaben validelerimizden hangisi ise. "Hepsini dağıttık bir budu kaldı." demiş. Onun fikrini tashih için bak buyuruyor ki Rasûlüllah SAS Efendimiz:

"—Demek ki bir budu hariç hepsi bizim oldu." diyor.

Dağıttı, sevap olarak tamam sevap hanesine girdi, bir budu hariç. O evde kalan... Asıl o senin değil, işte ötekisi senin oldu. Dağıttığınla sevap kazandın, başkaları ondan hayır olarak istifade

---

Kenzü'l-Ummâl, c.XVI, s.188, no:44203; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXVI, s.433, no:29408.

edince, ahirete geçti o, öbür tarafa gönderdin onu. Bu yediğin burada, helâl ise hesabı var, haram ise azabı var. Yediğinden mes'ulsun, ötekisi kâr olarak öbür tarafa geçti.

Ne kadar mühim hadis-i şerîf: (*Rahima'llahu'mreen iktesebe tayyiben, ve enfaka kasden, ve kaddeme fadlen li-yevmi fakrihî ve hâcetihî*)

O ihtiyaç gününü unutmayalım müslümanlar! O zaman hatırlamanın faydası yok. İşte bugün söylüyorum ben size. Bu söylenen lâlettayin bir söz değil ki! Seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn, dünya ve ahiretin efendisi Rasûlüllah SAS Efendimiz söylüyor. Bu sözü hafife almak olur mu? Unutulur mu bu söz, duyulduktan sonra?

f. Ölmeden Önce Helâlleşmek

Ebû Hüreyre RA'ın Peygamber SAS Efendimiz'den naklettiği bu hadis-i şerîf de aşağı yukarı bu hesap günüyle ilgili. Peygamber Efendimiz diyor ki:[126]

رَحِمَ اللهُ عَبْداً كَانَتْ لأَخِيهِ عِنْدَهُ مَظْلَمَةٌ فِي عِرْضٍ أَوْ مَالٍ فَجَاءَهُ فَاسْتَحَلَّهُ قَبْلَ أَنْ يُؤْخَذَ ، وَلَيْسَ ثَمَّ دِينَارٌ وَلَا دِرْهَمٌ ؛ فَإِنْ كَانَتْ لَهُ حَسَنَاتٌ ، أُخِذَ مِنْ حَسَنَاتِهِ ؛ وَإِنْ لَمْ تَكُنْ لَهُ حَسَنَاتٌ ، حَمَلُوا عَلَيْهِ مِنْ سَيِّآتِهِمْ (طب. خ. ت. صحيحٌ عن ابى هريرة)

RE. 290/5 (*Rahima'llàhu abden kânet li-ehîhi indehu mazlimetün fî ırdin ev mâlin, fecâehû festahallehû kable en*

---

[126] Tirmizî, *Sünen*, c.VIII, s.445, no:2343; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XVI, s.362, no:7362; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XI, s.413, no:6539; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.II, s.190, no:1683; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.213, no:10211; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.123, no:12719.

yü'haze, ve leyse semme dinârin ve lâ dirhemün; fein kânet lehû hasenâtün, uhize min hasenâtihî; ve in lem yekün lehû hasenâtün, humilû aleyhi min seyyiâtihim.)

"Allah şu kula rahmet eylesin ki, onun üzerinde, boynunda bir müslüman kardeşine karşı işlenmiş bir suçun, bir zulmün vebâli vardır. Nerede? (*Fî ırdin ev mâlin*) Ya haysiyetine, şerefine dokunacak bir iş yapmıştır veyahut malına tecavüz etmiştir, gasb gibi, haksızlık gibi, eksik tartmak, fazla almak filan gibi bir yol ile karşıdaki adama mal ve şeref, haysiyet nokta-i nazarından bir zulmetmiştir."

Yapar mı müslüman bunu? Yapmaması lâzım ama fiilen insanlar arasında buna benzer şeyler olup duruyor. Harıl harıl cereyan edip duruyor zulümlerin çeşitlisi. Şimdi Peygamber Efendimiz böyle bir zulüm işlemiş bir kimsenin nasıl hareket etmesi gerektiğini bu hadis-i şerîfle bildiriyor. Şunu istiyor Peygamber Efendimiz: Eğer bir kimsenin boynunda bir başkasına karşı, başkasının ırzına, malına karşı böyle bir şeyi varsa... Irz demek, yâni bir insanın şerefi, haysiyeti demek. İlle böyle namus meselesi mânâsına değil dama o da olabilir tabii o da girer bunun içine. Karısına yan gözle bakar, kızına yan gözle bakar, o da girer tabii.

Böyle bir şey yapmışsa bir insan, ne istiyor Rasûlüllah Efendimiz: (*Fecâehû*) "O kendisine borcu, eksikliği bulunduğu o kendisine borçlu, eksikli bulunduğu o kendisine zulmetmiş olduğu şahsa gider, (*festahallehû*) ondan helallik ister:

"—Bak ben sana karşı şöyle bir hata işlemiştim, şöyle bir suç yaptım, seni incittim, sana karşı zulüm oldu bu yaptığım. Gel sen şunu bana helal et! Karşılığında ne istiyorsan ben de gücüm yettiğince onu telafi etmeğe çalışayım. Karşılığını sana vereyim, yalnız sen bunu helal et!" der.

"Allah böyle yapan kula rahmet etsin!" diyor Peygamber Efendimiz. Yâni yaptığınız zulümleri, kul haklarını gidip sahiplerinden helallik istemek suretiyle burada temizlememizi istiyor Peygamber SAS Efendimiz.

Onun için eskiden bir kimse tarikata girdiği zaman, şeyh efendiler derlermiş ki:

"—Evladım git, kiminle hukukun varsa helalleş! Kiminle

dargınsan, barış! Ondan sonra şöyle yap, şöyle yap, şöyle yap...” derlermiş.

İşte Peygamber Efendimiz de sizlere, bizlere, hepimize böyle tavsiye ediyor ki, kime karşı bir zulüm işlemişsek biz biliriz, gidip ondan helallik isteyelim!

“—Helallik nasıl istenir?”

Dersin ki:

“—Ben senin malından şu kadar almıştım. Ne istiyorsun? Telafisi için ne yapmak gerekiyorsa gel oturalım, konuşalım, ben vereyim. Borçluyum, haksızım, beni affet ama bu dünyada bu hesabı kapatalım.” diyecek.

“—E zor hocam bunu yapmak.”

Zor ama ahirette daha zor. Bak nasıl geliyor hadis-i şerîfin devamı: (*Kable en yü'haze*) “Bundan dolayı yakasına yapışılmazdan evvel, yakalanmazdan evvel.” Çünkü bu suçla ahirete gitti mi yakasına o zaman nasıl olsa yapışacaklar. Ahzolunacak o zaman, yakalanacak. (*Ve leyse semme dinârün ve lâ dirhemün*) “Ama orada para yok, dinar yok, dirhem yok.” Semme orası demek. Sümme değil burada okunuşu, semme olacak. “Orada dinar yok, dirhem yok.” Ya ne var? (*Fein kânet lehû hasenâtün*) “Eğer bu zulmetmiş olan kişi bu dünyada gelip helâllik istemeden ahirete gitmişse, orada yakalanınca ne olur? Eğer kenDisinin hasenâtı varsa, yapmış olduğu iyilikler varsa, (*uhize min hasenâtihî*) o kimsenin o hasenâtından alınır.”

“—Sen gel bakalım, sen filanca Ramazan'da güzelce on gün i'tikâfa girmişsin, çok sevap kazanmışsın.”

Hooop o sevabı alırlar, o zulme uğramış adama, öteki şahsa “Bu senin!” derler. Gitti... Ramazan'da o güzel gözyaşlarıyla, tesbihlerle o son on gün yaptığın o ibadetin sevabı öbür tarafa intikal etti. Neden? Helalleşmedin mübarek burada. Burada ödeşecektin, ödeşmedin, buraya kaldı Senin iyiliklerinden ona verirler.

“—E iyiliği yoksa?”

(*Ve in lem yekün lehû hasenâtün*) İyiliği yoksa, adamın neyini alacak? Bir şeyini almazlar o zaman, (*humilû aleyhi min seyyiâtihim*) “Zulmettiği kimselerin kötülüklerini bu sefer

getirirler, onun omuzuna yüklerler.” O adam filanca ırza tecavüz etmiş, filanca hırsızlığı yapmış, falanca şeyi yapmış... “Yâ Rabbi ben hiç böyle bir şey yapmamıştım.” Ama işte o gelir omuzuna yüklenir o zaman.

Onun için, bu günden gidip hak sahipleriyle helâlleşmek lâzım. Düşünüp taşınıp helâlleşmek lâzım. Miras meselesinde hak hukuk karışır; alışverişlerde, tartılarda, ölçülerde karışır, daha başka şeyler olur, karışır... Ahireti düşünerek buralarda eğer bir gadirlik olmuşsa, haksızlık olduysa, tarlanın hududunu tesbitte vs.de filan... O şahıslarla gidip helâlleşmek lâzım, iş işten geçmeden önce.

Bakın, Rasûlüllah SAS Efendimiz’in kendisinin bile böyle ölümüne yakın bir zamanda helalleştiğini kitaplar yazar.

Allah-u Teàlâ Hazretleri Rasûlüllah’ın yolunda yürüyüp sünnet-i seniyyesine sarılıp, halis bir ömür geçirerek ahirete iman ile göçmeyi ve Peygamber SAS Efendimiz’in Livâü’l-Hamd’i altında cem olup sohbetine nâil olmayı, cemâl-i bâkemâli ile müşerref olmayı cümlemize nasib eylesin... Havz-ı Kevserinden doya doya nûş etmeyi cümlemize ihsân etsin...

Fâtiha-i şerîfe mea’l-besmele!

15. 03. 1981 - İskenderpaşa

12. PEYGAMBER EFENDİMİZ'İN DUA ETTİĞİ KİMSELER

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

Rabbi'şrah lî sadrî, ve yessir li emrî, vahlu'l-ukdeten min lisânî, yefkahû kavlî...

El-hamdü lillâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve alâ âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasili ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

رَحِمَ اللهُ مَنْ كَفَّ لِسَانَهُ عَنْ أَهْلِ الْقِبْلَةِ إلاَّ بِأَحْسَنِ مَا يَقْدِرُ عَلَيْهِ

(ابن أبى الدنيا عن هشام مغضلاً)

RE. 290/7 (*Rahima'llàhu men keffe lisânehû an ehli'l-kıbleh, illâ bi-ahseni mâ yakdiru aleyh*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemà kàl.*

Muhterem cemaat-i müslimin!

Üstadımız Ahmed Ziyâeddin-i Gümüşhânevî Hazretleri'nin cem etmiş olduğu *Râmûzü'l-Ehâdis* isimli hadis kitabından hadis-i şerîflerin kıraatine geçmeden önce, başta başımızın tâcı Muhummed-i Mustafâ SAS Efendimiz olmak üzere cümle enbiyanın, evliyanın ve hâssaten sâdât ve meşâyihimizin ruhları için; eserin müellifi Hocamızın ruhu için, bu eserin içindeki hadis-i şerîflerin bize kadar vâsıl olmasında emeği geçmiş ulemâ ve ruvât-ı muhteremenin ruhları için, hocamız Muhammed Zâhid Hazretleri'nin ruhu için; uzaktan yakından bu hadis-i şerîfleri dinlemek için, sünnet-i seniyyeye muhabbetinden, hadis-i şerîflere

şevkinden dolayı bu meclise teşrîf etmiş olan siz kardeşlerimizin cümle geçmişlerinin ruhları için, bir Fâtihâ, üç İhlâs-ı Şerîf:

....

a. Ehl-i Kıble Aleyhinde Konuşmayan Kimse

Az önce metnini okumuş olduğum hadis-i şerîfte, Peygamberimiz SAS Efendimiz konuşmayla ilgili bir tavsiyede bulunuyor burada. Sözüne dua ile başlamış:[127]

رَحِمَ اللهُ مَنْ كَفَّ لِسَانَهُ عَنْ أَهْلِ الْقِبْلَةِ إِلاَّ بِأَحْسَنَ مَا يَقْدِرُ عَلَيْهِ

(ابن أبى الدنيا عن هشام مغضلاً)

RE. 290/7 (*Rahima'llàhu*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri rahmetine mazhar etsin, rahmetine erdirsin şu kimseyi ki, (*men keffe lisânehû*) dilini alıkoyar, zabteder, diline hakim ve sahip olur, (*an ehli'l-kıbleti*) kıble ehlinin aleyhinde onu kullanmaktan dilini men eder. Diline sahip olur da, ehl-i kıble aleyhinde söz söylemez. (*İllâ bi-ahseni mâ yakdiru aleyh*) Ancak konuşacağı zaman, kàdir olduğu şeyin en güzelini söyler."

Konuşmayla ilgili hadis-i şerîfler, birkaç tane burada ardarda gelmiş. Peygamber Efendimiz bizim bugünkü cemiyetimiz için bir kat'î tesiri tavsiye ediyor. Bir kimse kıbleye yöneliyor mu, ehl-i kıble mi? Namaz vakti geldiği zaman, Kâbe-i Müşerrefe'ye yönelip de namaz kılıyor mu, alnını yere koyuyor mu? Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne secde ediyor mu?

"—Yâ Rabbi sen benim Rabbimsin, ben senin kulunum. Seni her türlü noksandan tenzih ederim." diye alnını yere koyup, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne ubudiyyetini arz ediyor mu? Ne güzel! Onun aleyhinde konuşma...

"—Ama efendim şu kusuru var, bu kusuru var, filanca taifeye mensup, filanca kusurlu zümreye dahil, o zümre de bizim

---

[127] İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Samt*, c.I, s.104, no:137; Hişam ibn-i Urve RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.215, no:1079; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.126, no:12728.

zümreyle şöyleydi böyleydi...”

Bir sürü söz. Artık o sözleri kes! Şu andan itibaren o sözler bitsin! Çünkü Peygamber Efendimiz umûmi bir vasıf söylüyor. İyi müslüman olanlara demiyor. Müslümanlığı kemâl derecesi olan kimselerden dilini çek demiyor. Kâmil müslümana zaten ne söyleyecek ki? Baştan aşağıya kemal ehli, hiç kusuru yok ki. Neresinden baksan meziyet. Serâpâ nur. Böyle bir kimsenin aleyhine konuşmak iftira olur, cinayet olur, kendi aleyhine olur. Elbette böyle kimseler için değil. Bak ne kadar umûmî bir vasıf söylüyor.

Ehl-i kıble... Burada ne kadar güzel işaretler var. Seçilen kelimelerde ne kadar zarafetler var. Kıbleye dönmüş insanı kasdediyor. Kıbleye doğru namaz kılan insanı.... Buradan çıkıyor ki: Demek ki, insanlar kusurlu olabilir. Namaz kıldığı halde eksikleri, kusurları olur. Bize düşen; o kusurları ortaya sermek değildir. Adamın günahlarının hepsini ortaya atıp, ne kadar ciğerinin iki para etmediğini insanlara isbat emek değil bizim vazifemiz. Müfettişlik değil. İnsanları batırmak değil. Çamurun içine sokmak değil. Gücün yettiği kadar, lehinde güzel söz söylemek, hüsn-ü zan etmek.

Hattâ, Peygamber SAS Efendimiz bir keresinde, ashâb-ı kirâm ile bir yerden geçiyorlarmış. Köpeğin birisi ölmüş kenarda, kaç gün olmuşsa kokuşmuş. Ashâb-ı kirâm burunlarını tutmuşlar, başlarını öbür tarafa çevirmişler, aman ne kadar fena kokuyor diyerek, öne geçmişler oradan. Şimdi ders verecek ya Rasûlüllah SAS Efendimiz...

Sükûtu ders... Sükûtu bile takrîrî sünnet. Peygamber SAS Efendimiz bir şeyde susmuşsa... Yanında şu şey yapıldı da, ses çıkartmadı, sustu diye, o da sünnet oluyor. Yâni ona dahi bir mânâ veriyoruz biz. Sükûtu da mânâ, tekellümü şaheser zaten, her türlü inci mercan.

Ashâb-ı kirâm kötü kokuyu gördüler, kötü manzarayı gördüler, başlarını çevirdiler, burunlarını tıkadılar ya; o da diyor ki:

“—Ama dişleri ne kadar güzel!”

Tabii derisi böyle çekmiş, dişleri meydana çıkmış ağzı meydana çıkmış. Bembeyaz böyle dizilmişler. “Bak dişleri ne kadar güzel!” diyor. Bir köpeğin dişinden ne olacak? Niçin söyledi

Rasûlüllah SAS Efendimiz bunu? Demek istiyor ki: Her kötülüğün yanında bir güzellik de vardır, hep güzelliği görücü ol! Senin gözlerin güzelliği görücü olsun.

"—Efendim ben Arabistan'a gittim, Araplar şöyle pis de, şöyle kötü de, şunu şöyle, bunu böyle..."

Bak yanlış! Sen hep kötülükleri görmeğe alışmışsın. Bir bardağın yarısına kadar su doldursalar, kötü niyetli bir insana, ters görmeğe alışmış bir insana gösterseler, der ki:

"—Bu bardağın yarısı boş."

Hüsn-ü zan yapmağa alışmış, iyi niyetli bir insana gösterseler:

"—Bardak yarısına kadar dolu." der.

İkisi de aynı şey. Birisi boş olduğunu görüyor, ötekisi dolu olduğunu görüyor.

Birisine bir gül fidanını gösterseler, üzerinde güller açmış...

"—Yâ ne kadar fena bir çalı... Bak elimi de kanattı, ne kadar fena dikenleri var." da diyebilir,

"—Aman yâ Rabbi, şu çiçeğin güzelliğine bak! Üzerindeki şu zarâfete, sarâvete bak. Şu kokusunun nefâsetine bak! Allah-u Teàlâ neler yaratmış. Şu dikenli çalıdan çıkan, şu güzel çiçeğin güzelliğine bak! Sübhànallah! Fetebâreka'llàhu ahsenü'l-hàlikìn..." der, hayran olur.

Belki de ibret alan bir insan, düşer de bayılır hayranlığından. Çünkü bu nimetlerden ibret alabilmekte. İnsan neye bakarsa ibret gözüyle baktı mı, neler, ne ibretler çıkar onun altından.

Bak, ehl-i kıbleyse susacaksınız. Peygamber SAS Efendimiz bu müslümanların ayıplarını görmemek, kusurlarını örtmek hususunda pek çok tavsiyelerde bulunmuş. Hatta bir yerde gördüm, ulemâmızdan birisi —Allah ona rahmet eylesin— kırk hadis toplamış, hep müslümanların yardımına koşmak, kusurunu örtmek, bağışlamak, kimseye aybını açmamak mevzuunda. Bir kimse bir müslüman kardeşinin, bu dünyadayken bir ayıbını örterse... Ayıbı var, hakikaten bir ayıp etmiş, o ayıbını örterse; Allah da kıyamet gününde onun ayıbını örter. Yok mu ihtiyacımız ayıbımızın örtülmesine?

Bak şu cami, el-hamdü lillâh ağzına kadar dolu, kalabalık...

Şimdi burada bir insanı kulağından tutup ayağa kaldırsalar, bu rezil adam şunu yedi, şu haltı yaptı, bunu işledi deseler, o adam ne kadar mahcup olur başkalarına karşı. E kıyamet gününde de, her halimizi bilen Allah-u Teàlâ Hazretleri, bizi —alâ ruûsi'l-eşhâd deniliyor— o kadar şâhidînin, bakanların gözü önünde, "Şu kusuru işledin, bu kusuru işledin!" diye amel defterlerimiz açılıp da, kusurlarımız ortaya çıktığı zaman rezil ederse, hoşumuza gider mi? Gitmez.

"—Ah, çok kusur işledim ama Allah biliyor, keşke hiç kimse bilmese... Yâ Settâr! Ey ayıpları örtücü, çok çok ayıpları örten Mevlâm, aman yâ Rabbi! Ben ettim sen eyleme. Sen benim kusurlarımı affet, ört, kimse bilmesin!" diye dua etmez miyiz?

Adın seni Gaffâr iken,
Ayb örtücü Settâr iken,
Kime varam sen var iken,
Cürmüm ile geldim sana.

diyor Kuddûsî merhum. E böyle affolunması, günahlarının kimseye gösterilmemesini istiyorsan, sen de bu dünyada kardeşlerinin günahlarını ört. Dervişe, mutasavvıfa, ehl-i hal kimseye, başkasının ayıbını konuşmak, açmak yakışmaz.

"—Efendim hakikaten kusurlu kimse..."

E zaten kusurlu kimsenin ayıbını açmayacaksın. Kusursuz bir kimsenin aybını söylersen, iftira ediyorsun; o daha beter, o daha büyük suç. Biraz böyle kendimizi alıştıralım.

Eski kâmil zâtlardan birisinin huzurunda... Çok kâmil bir zâtmış ki, cevabının zarifliğinden belli. Allah rahmet eylesin, şefaatine nail etsin cümlemizi... Bir şahıs birisini çekiştirmeğe başlamış. Kâmil olunca insan, ayıbını da ne kadar zarif bir şekilde söylüyor. "Sus, konuşma başkasının aleyhinde!" dese, ona da hakkı var. Hemen kesse... Durduruyor, diyor ki:

"—Sen diyâr-ı Çin'e gazâya gittin mi kardeşim?"

"—Gitmedim efendim." diyor.

Birisini çekiştirip dururken karşıdan bir soru sorunca şaşırıyor, afallıyor. "Gitmedim."

"—Hindistan'a savaş için gittin mi, oraya cihad için giden

orduların içine katıldın mı?”

“—Katılmadım.”

“—E Afrika tarafına?”

“—Gitmedim.”

“—Diyâr-ı Rûm’a?”

“—Gitmedim.”

O zaman müslüman orduları nerelere gitmişse cihad yapmak için, oraları bir bir sayıyor; o da, “Gitmedim, gtmedim, gitmedim...” diye cevap veriyor. Arkasından cevabı yapıştırıyor:

“—Peki a canım kardeşim, o Hind’in, Çin’in, Rum’un, Afrika’nın kâfirleri senden bir zarar görmüyorlar da, senin elinden selamette bulunuyorlar da, şu müslüman kardeşinden ne istiyorsun? Eğer içinde bir mücadele huyu varsa, birisinin yakasına yapışıp, vurmak kırmak istiyorsan, işte kâfirler, işte cihad... Buyur! Daha cihad edilecek nice insan var, git onlarla cihad et!” demiş oluyor. “Müslüman kardeşine sıra gelirse en sonra gelir.” demiş oluyor.

O hadis-i şerîfte de işte bu mânâ gayet veciz bir şekilde ifade edilmiş. Bir kimse namaz kılıyorsa... Birisi demiş ki:

“—Allah diyenin kölesi olurum, ayağının altını öperim.”

“—E yalan söylüyorsa?”

“—Ben orasına karışmam.”

Yâni inanmadan söylüyor...

Allah diyen bir kuluna, kıbleye yönelen bir insanın kusurunu örtmeğe değer. Korumağa, muhafaza etmeğe, ırzına tecavüz etmemeğe, namusuna dil uzatmamağa değer.

Biz bu huya sahip olsaydık... Şimdiye kadar olmadık. Allah bundan sonra cümlemizi ıslah etsin... Bundan sonra inşâallah Rasûlüllah’ın bu tavsiyesine uygun, işaretine uygun hareket edelim! Eğer biz bu tavsiyeye uygun hareket etseydik, kale gibi bir müslüman olurduk, bu hallere de düşmezdik. Tâ Viyana’dan Sudan’a kadar, Kırım’dan Fas’a kadar, İran hududundan tâ Adriyatik Denizi’ne kadar topraklar bizimdi ama, elden çıktı. Oradaki kardeşlerimiz de ne sıkıntılar çektiler. Oradaki kadınlar, o çocuklar, o insanlar... Onlar elimizden çıktı deyiveriyoruz ama neler çektiler, neler çekiyorlar, neler çekmekteler... İşte birleşemedik. Geçtiğimiz zamanlarda da birleşemedik.

Bak şu 12 Eylül'den önceki devreleri düşünün... O da müslüman, o da müslüman... O da öyle o da öyle... Birbirlerini yediler.

"—Onu bana verseler, kör testere ile keserim!" diyenler vardı birbirlerine...

Eh öyle dersen, o zaman birlik beraberlik olmaz. Rasûlüllah'ın tavsiyesine uyarsan, o zaman olur. Ehl-i kıbleyse aleyhte söz söylemeyeceksin, lehinde konuşacaksın, iyliğini göreceksin. "Köpeğin bile dişleri ne kadar güzel!" demiş ya Rasûlüllah. İyi bir tarafını hiç bulamayacak mısınız? İyi taraflarını say, say, say... söz zaten biter.

Şeytan dürtüyor insanı, ille aleyhte konuşturmak istiyor. Öyle zevkli oluyor ki gıybet etmek, birisini çekiştirmek, gıybet etmek. Birazcık durur, meclise oturur sekiz on kişi, bir iki yutkunurlar. Ondan sonra bir şahsın adını ortaya atarlar, onu çekiştirirler. Çok tatlı gelir. Neden? Şeytan süslüyor. Şeytan o kötü ameli yağlıyor, ballıyor, insana hoş gösteriyor da, ondan yaptırıyor. Kötü olduğunu bilse insanlar, yanına yanaşmazlar.

Şairin birisi demiş ki:[128]

Mey gibi her bir haramın sekri olsaydı eğer;
Ol zaman mâlum olurdu mest kim, huşyâr kim?

"Ah keşke her günahın şu içki günahı gibi sarhoşluğu olsaydı, o zaman kimin sarhoş, kimin ayık dolaştığını görürdün." diyor.

İçki içiyorsun, sarhoş oluyorsun, o zaman herkes biliyor:

"—Bak şu sarhoşa, yerinde duramıyor, sallanıyor, abuk sabuk konuşuyor." diyor.

"Her günahın böyle sarhoşluğu olsaydı; gıybet ettin sarhoşluğu olsaydı, yalan söyledin sarhoşluğu olsaydı, aldattın, sarhoşluğu olsaydı, zulmettin sarhoşluğu olsaydı; o zaman kimin sarhoş, kimin ayık dolaştığını görürdün." diyor. Herkes sallım sallım sallanıyor etrafta. O zaman o gözle bakarsan, herkes sarhoş... Çünkü hepsi günahların içinde.

---

[128] Esad Muhlis Paşa.

Allah-u Teàlâ Hazretleri kendisiyle, kendi günahlarıyla meşgul olup, başkasının günahlarıyla uğraşmaya yönelmeyen kimselerden eylesin...

Kendi kusurumuz yok mu? Dünya kadar kusurumuz var. Kendi kusurlarımızı düzeltsek, kendi kusurlarımızı tesbit etsek de, "Benim şu kusurum var, ben bunu bir daha işlemeyeyim, kendime dikkat edeyim, attığım adıma dikkat edeyim." desek, her gün bir kusurumuzu düzeltsek... Koca bir ömür yaşıyoruz, altmış yıl, yetmiş yıl, seksen yıl... Ömrümüzün sonuna doğru melek gibi olmamız lâzım, melekleşmemiz lâzım!

Ama, hiç kendi huyumuza bakmayız. Kendi gözümüzdeki kökü, merteği görmeyiz, karşımızdakinin küçücük bir kusurunu görürüz.

Bundan sonra inşâallah, gelin ehl-i kıbleden dilimizi çekelim! Buyur kâfirler hakkında, müşrikler hakkında ne söyleyeceksen söyle... Onlar hakkında konuş, dilini o sahada kullan! Müslümana kahramanlık yapma. Dilinle onu perişan etmeyi ma'rifet sanma!

Birbirimizin lehine konuşalım, iyi taraflarını söyleyelim. İyi taraflarını söylemek iyiliğe teşvik olur. Bir kimsenin iyiliğini söylersin, söylersin, hatta ona iyiymiş gibi muamele yaparsın, o da iyileşir. Kötüymüş gibi bir muamele yaparsan... Ben bazen hayret ediyorum, bakıyorum. Benim gül gibi böyle geçindiğim, iyi gördüğüm bazı kimseler var, başkalarıyla kanlı bıçaklı. Yâni ters girişmişler birbirleriyle. O daima onun kusurunu görmüş... Halbuki geçimli bir insan, iyi bir insan ama, ters başladıkları için işe bir türlü şey yapamıyorlar. Demek ki, insanları iyi tarafından görüp de öyle yanaşınca, onların da iyileşmesine vesîle oluyor insan. Yâni onun kusurunu söylemedin diye bir zarar etmiyor. O insan yavaş yavaş kurtuluyor. Mânevî bereketi, sevabı da ayrı.

b. Hayır Söyleyen veya Susan

Öteki hadis-i şerife gelince:[129]

---

[129] Beyhaki, *Şuabü'l-İman,* c.IV, s.241, no:4934; İbn-i Ebi'd-Dünya, *Samt,* c.I, s.63, no:41; Hasan-ı Basri Rh.A'ten.

Camiü'l-Ehadis, c.XIII, s.120, no:12712.

رَحِمَ اللهُ عبداً تَكَلَّمَ فغَنِمَ ، أَوْ سَكَتَ فَسَلِمَ (ابن أبى الدنيا فى الصمت ، والعسكرى فى الأمثال ، هب. عن الحسن مرسلاً .

العسكرى عن الحسن عن أنس)

RE. 290/8 (*Rahima'llàhu abden tekelleme feganime, ev sekete feselime.*)

Yine dua ediyor Peygamber ASS Efendimiz:

(*Rahima'llàhu abden*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri şu kulu rahmetine erdirsin, ona rahmet eylesin ki, rahmetine gark etsin onu ki (*tekelleme feganime*) konuşur ve ganimet elde eder; yahut (*ev sekete feselime*) susar, selâmette olur."

"Konuşur, ganimet elde eder." ne demek? Konuştuğu zaman hayır söyler, hayır söylediği için sevap kazanır. Sanki bir düşman ülkesinde düşmanla çarpışmış da, onun malını ganimet almış gibi büyük ecirlere nail olur. Böylece konuştu, kazandı. Konuşur, kazanır. Veyahut da susar, (*selime*) selâmetli olur.

Çünkü insan yersiz konuştuğu zaman günaha girer. Günaha da girdi mi, onun muhakkak cezasını görecek. Yersiz konuştuğu zaman, ya birisinin kalbini kıracak, incitecek onu, veyahut iftira edecek, veyahut gıybet edecek, dedikodu edecek, söz taşıyıcılık yapacak; veyahut da karşı taraftakini kızdıracak, başını derde sokacak.

"—Bülbülün çektiği dili belasıdır." derler.

Bülbülü, öten kuşları neden kafese koyuyorlar?

"Dilinin belası." diyorlar, "Güzel ötüyor." diye yakalıyorlar, kafesin içine sokuyorlar.

Onun için, bu ölçüyle hareket etmeli insan. Yâni konuştuğu zaman, sonunda kendisi kâr edeceği sözü söylemeli, yahut da susmalı. O zaman selâmete uğrar günahlardan.

Burada büyük alimlerden birinden naklederek diyor ki: Bir kimse ne zaman konuşacak, bir ölçü veriyor:

"—Konuşmak hevesi, arzusu içine geldiği zaman konuşma! Çünkü kendin heves ediyorsun, istiyorsun. Eğer sustuğun zaman

Allah'a âsî olacaksan, bir günah işlenecekse, sustun diye sana hesap soracakları yerde; 'Niye orada sustun? Tam hakkı söylemek sırasıydı. Gel bakalım buraya! Senin dilin yok muydu, niye hak sözü orada söylemedin?' diyecekleri bir yerde konuş."

"—Kendi içinden nefsânî bir arzu olarak, Konuşayım da herkes bana hayran kalsın diye, o tarzda konuşma! Kendin heves duyduğun zaman, arzu ettiğin zaman konuşma. Konuşmadığın takdirde ahirette yakana yapışacaklarsa, 'Niye o zaman söylemedin?' diyecekleri bir durumda konuş."

E nasıl insanın yakasına yapışırlar konuşmadığı zaman? Bir hadiseye şahit olur, şu haklıdır, ötekisi haksızdır. Ama o haksız adamın adamları vardır, rüşvet yedirir, şöyle yapar, böyle yapar... Öteki zavallı mazlumun tepesine çıkar. Sen şahitsin ki bu haklı, bu haksız... Ama bunu nüfûzu var, etrafında bir sürü avanesi var. Gidip şahitlik yapıversen:

"—Ben bunu gördüm, bu haklı, bu haksız. Bu bunu aldatmağa çalışıyor, ezmeğe çalışıyor." desen kurtulacak.

Söylemedin...

"—Gel! Sen bu hadiseyi gördün de, niye söylemedin, niye sustun?" diye ahirette yakana yapışırlar.

Sonra, "Hak sözü söyleyecek yerde susan kimse dilsiz şeytandır." diyor Peygamber Efendimiz. Hakkı söyleyeceksin. Bâtıl konuşuluyor, konuşuluyor, konuşuluyor... Hiç hakkı söyleyen bir adam çıkmıyor. Koskoca bir mecliste, yüz elli tane insan dolmuş oraya, hep çıkıyorlar bâtıl konuşuyorlar. Yok mu şöyle bir babayiğit, sözüne sàdık bir erkek, çıksa da hakkı söylese...

"—Yâ siz ne yapıyorsunuz! Söylediğiniz yanlış! İşin gerçeği şudur, hak şudur." diyebilsin...

Onu demezsen, tabii onun da ölçüsü var. Hani durumuna filan bir zarar gelecekse, o zaman böyle söylemeyebilirsin. Ama her şeyi usûlüyle, hakkı söylemek lâzım. Hakkı söyleyecek yerde susarsan, o zaman hesaba çekerler insanı.

Yine devam edelim. Bu mevzuyla ilgili öbür hadis-i şerîfler de. Başka şeyleri de söyleyeceğiz.

c. Müslümanların Şerefine Zarar Vermeyen

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[130]

رَحِمَ اللهُ امْرأً كَفَّ لِسَانَهُ عَنْ اعْرَاضِ الْمُسْلِمِينَ ؛ لاَ تَحِلُّ شفَاعَتِى

لِطَعَّانٍ ، وَلاَ لَعَّانٍ (الديلمى عن عائشة)

RE. 290/9 (*Rahima'llàhu'mreen keffe lisânehû an a'râdi'l-müslimîn*) "Allah o kişiye rahmet eylesin, rahmetine onu mazhar eylesin ki, müslümanların şereflerinden dilini tutuyor, şereflerine zarar vermemek için diline hakim oluyor."

Demek ki, konuştuğu zaman onun bunun ırzına, şerefine, haysiyetine dokunacak sözler söylememeyi tavsiye ediyor Peygamber Efendimiz. Ve ona dua ediyor, öyle yapmağa tavsiye ediyor. Bu duayla beraber böyle. Yâni demek ki, bir kimseyi küçük düşürecek söz söylemeyeceğiz.

Yukarıdaki hadis-i şerîfte kıble ehli demişti, kıbleye yönelen insana demişti; burada müslüman dedi. Müslümanların ırzları dedi. Irz demek, bizim Türkçe'deki gibi sadece namus demek değil, şeref, haysiyet demek. Yâni bir kimsenin haysiyetine dokunacak, onu kıracak, üzecek, küçük düşürecek her şey, onun ırzına bir çeşit tecavüzdür. Arapçada mânâ budur yâni.

"—Müslümanların haysiyet ve şereflerine tecavüz etmekten dilini men eyleyen, tutabilen kimseye, Allah rahmetini ihsân eylesin, o kulu rahmetine gark etsin." diyor.

(*Lâ tahillü şefâatî*) Bakın ne kadar büyük tehdid ki, bizi dilimizi tutma konusunda uyanık olmağa sevk edecek: (*Lâ tahillü*) "Helâl olmaz (*şefâatî*) benim şefaatim." Peygamber Efendimiz şeaat edecek ya, en büyük şefaati edecek Peygamber SAS Efendimiz. Müteaddid yerlerde şefaat edecek.

Bazı kimseler duyuyorum ki, şefaati inkâr ediyorlar. Neye dayanarak inkâr ediyorlar, nasıl inkâr ederler, akıl almaz. Her

---

[130] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.259, no:٣٢٠3; Hz. Aişe RA'dan. *Kenzü'l-Ummal*, c.III, s.353, no:6897; *Câmiü'l-Ehadis*, c.XIII, s,117, no:12702.

gün okudukları Ayete'l-Kürsî'de, *(illâ bi-iznihî)* diyor. Yâni kimse şefaat edemez, (*illâ bi-iznihî*) "ancak onun izniyle" diyor. Demek ki, izin verdiği kimseler olduğu oradan çıkmıyor mu? Pek çok ayet-i kerime var şefaate dair.

Peygamber Efendimiz'in kendisinin bizzat müteaddid yerlerde şefaatleri olacak. Bir kere mahşer halkını hesabı beklemekten bunaltırlar... O mahşerde hesabın beklenmesi o kadar ağır gelecek ki, "Hesap görülsün de cennete gideceksek cennete, cehenneme gideceksek cehenneme gidelim." demeğe başlayacaklar bekleye bekleye. Hesabın başlaması için şefaati olacak, müslümanların bağışlanması için şefaati olacak, cehennemi hak edip cehenneme girmişler için şefaati olacak.

Peygamber SAS Efendimiz hazineler hazinesi. Yâni öyle bir peygambere ümmet olduğumuzun şükrünü hiç bir şekilde ödeyemeyiz. Bir tek çare var: Sünnet-i seniyyesine sımsıkı sarılmak, onun ümmetine faydalı olmak, onun yolunda şaşmadan, muhabbetle yürümek. O kadar büyük bir nimete sahibiz ki eski devirlerin peygamberleri:

"—Keşke ahir zamanda gelseydik de o mübarek peygamberin ümmeti olsaydık." diye temennî etmişler.

Çünkü Peygamber Efendimiz'in şânı daha öncelerden beri biliniyordu. Şöyle bir peygamber gelecek diye bütün àrifler, kâmil kimseler, peygamberler biliyorlardı. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin *Seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn* kılacağı, evvelkilerin ve sonrakilerin efendisi kılacağı, insanların en yüksek mertebelisi bir peygamber geleceğini hepsi biliyordu. Hepsi temennî ediyorlardı. Kendisi peygamber, bizim peygamberimizin ümmetinden olmayı temennî ediyorlardı. Ne kadar büyük bir devlete sahibiz el-hamdü lillah! Ne kadar büyük bir nimete sahibiz de, farkında değiliz.

"Şefaatim helâl olmaz o kimseye..." diyor. Kime? (*Li-ta'ànin ve lâ la'ànin*) "Ta'n edici kimselere şefaatim helâl olmaz, lânet edici kimselere şefaatim helâl olmaz."

İki zümre zikrediyor. Birisi ta'ân. Ta'ân, mübalağa-i ism-i fâil ile çok ta'n edici demek. Yâni onun bunun haysiyetine, şerefine dokunacak, onları kötüleyecek, kusurlarını ifade edecek, kalbini kıracak mütecavizâne konuşmak, ta'n etmek. Filanca kimse

filanca kimseye ta'n etti... Hücum etmek yâni, sözle hücum etmek demek. Ta'ân demek de, bunu meslek haline getirmiş... Mübalağa-i ism-i fâil. Mübalağa eder. Mesleği bu. İşi gücü ona buna çatmak, ona buna hücum etmek, ona buna ta'n etmek, ona buna taş atmak, onu bunu diliyle incitmek.

Demiş birisi ötekisine:

"—Sen yazarken yılan dişi mi kullanıyorsun?" demiş.

Ne demek istiyor? Yılanın dişi ısırdığı zaman ortasında bir delik varmış, oradan zehrini akıtırmış. Sen sanki kalem ucu kullanmıyorsun, yılanın dişini kullanıyorsun. Yazdığın zaman zehir akıyor kağıdın üstüne. Demek herkesi incitiyor, herkesin şerefine mütecâvizâne konuşuyor demek ki... "Kardeşim, sen kalem niyetine yılan dişi mi kullanıyorsun?" Yâni, zehir zemberek yazdığın.

Onlara Allah Rasûlü SAS Efendimiz, "Şefaatin helal olmaz." diyor. Yâni şefaat etmem.

Başka? La'ân, lânet edici, çok lânet edici.

"—Allah onu kahretsin, Allah bunu kahretsin, Allah şunu kahretsin..."

Dur mübarek, ne oluyorsun? Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rahmeti geniş. Sen hiç günah işlemedin mi? Sen sanki baştan aşağıya, gökten zembille inmiş sağlam bir insan mısın? Hepimiz Allah'ın aciz nâçiz, karıncadan değersiz, biçare kullarıyız. Hepimizin kusuru var. Bakarsın bir tevbe eder yarın... Dur bakalım ne lânet ediyorsun! İşte onun için dua et. "Yâ Rabbi şu kardeşimi ıslah et..." de. "Şu kardeşimi doğru yola getir..." de. Doğru yola gelmesi için yalvar, yakar, gayret sarf et, uğraş, didin. Nasıl olsa, sen lanet etsen de, etmesen de Allah-u Teàlâ Hazretleri istediğini yapacak. Ama iyiliğini istersen, bir zarar etmezsin. "Hidayete gelsin yâ Rabbi!" deyiversen, "Doğru yola gelsin!" deyiversen, sen kâr edersin.

Bunun için lânet edici olmayalım. Başkalarına dilimizle hücum edici olmayalım. Bu huylar insanda meslek haline gelirse, şefaat-i Peygamberiyyeden mahrum olma tehlikesi var.

Onun için şu dil denen şey var ya, bu çok önemli. Sabahleyin bütün azalar dile yalvarırlarmış:

“—Aman ne olursun kendine dikkat et, sen kendine dikkat etmeyip de günahlı şeyleri yapınca, hepimizin başı derde girer.”

Çünkü dil küfreder, yalan söyler...

Bunlardan hepimize bir ders çıktı ki, bundan sonra inşâallah içimizden gelen sözü hemen dışarıya vurmayacağız, bir kontrolden geçireceğiz, yutkunacağız. Diyorlar ki:

“—Boğazın birçok darlıkları var. Bu nefes yukarıya çıkıncaya kadar bir sürü boğumdan geçiyor. Her boğumda bir kere dinlendirmek lâzım sözü.” diyorlar. Ne demek yâni? İyice düşün de, öyle söyle demek. Ölç, biç, dikkat et, öyle söyle. Zarar gelecekse, seni günaha sokacaksa, başına bir dert çıkartacaksa; söyleme! Hayır işi olacaksa, o zaman söyle.

Ya hayır söyle, ya sus!

d. Birkaç Farz Öğrenen Kimse

Diğer hadis-i şerîf... Bakın, bu hepimize gelebilir, hepimizin bu hadis-i şerîften istifade etmesi lazım:[131]

رَحِمَ اللّٰهُ مَن تَعَلَّمَ فَرِيضَةً أَوْ فَرِيضَتَينِ ، وَ عَمِلَ بِهِمَا ، أَوْ عَلَّمَهُمَا
مَن يَعمَلُ بِهِمَا (أبو الشيخ عن ابي هريرة)

RE. 290/10 (*Rahima’llàhu racülen*) “Allah şu kimseye rahmetini ihsân eylesin... Onu rahmetine erdirsin, o kişiye rahmet eylesin ki, (*tealleme farîdaten*) Allah’ın farzlarından bir farzı öğrenmiş.”

Allah’ın farzları ya farz-ı ayın olur, ya farz-ı kifâye olur. Hangisi olursa olsun, bunlardan bir tanesini öğrenen bir kimseye Peygamber Efendimiz rahmetle dua ediyor.

“Allah’ın farzlarından bir farzı öğrenen kimseye Allah rahmet etsin... (*Ev farîdateyni*) Veyahut iki farz öğrenmiş. Yâni bir-iki

---

[131] Deylemi, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.II, s.260, no:3209; Ebu Hüreyre RA’dan. *Kenzü’l-Ummal*, c.X, s.166, no:28860; *Camiü’l-Ehadis*, c.XIII, s.118, no:12706.

tane… Bundan maksat ne? Az bir şey olsa kârdır. Ben alim değilim, çok şey bilmiyorum diyen insana da gelir bunun faydası. Bir şey öğreniverse insan... Bir farz veya iki farz diyor.

(*Ev amile bihâ*) Buradaki *ev, ve* mânâsına. “Ve bununla amel etse...” Allah’ın bir farzını veya iki farzını öğrendi, bununla emel etse... Meselâ şu dili Allah’ın rızasına uygun kullanmayı öğrendik, bundan sonra bununla amel ettik meselâ... (*Ev allemehûmâ*) “Veyahut bu öğrendiği farzları başkalarına öğretse...”

“—E kimse benim sözümü dinlemez...”

Yook, dinlerler. Evine gittiğin zaman çoluk çocuğun dinler, hiç kimse dinlemese. Çocuğuna söylersin, hanımına söylersin, hiç kimseye söylemesen.

“Bir başkasına öğretse...” Kime yâni? (*Allemehümâ men ya’melü bihimâ*) “Bu öğrendiği şeyleri tutabilecek, bu işleri yapabilecek kimselere onu öğretse, o kimselere Allah rahmet eylesin...”

Ebû Hüreyre RA’dan rivâyet edilmiş.

Buradan ne çıkıyor? Allah’ın, dininin emirlerini öğrenmemiz lâzım! Bir tanecik de olsa, bir farz da olsa, iki tanecik de olsa, bunu öğrenmemiz lâzım; bir... Öğrendiğimizi kendi hayatımızda tatbik etmemiz lâzım; iki... Bunu tatbik edebilmesi mümkün, muhtemel olan başka kimselere de öğretmemiz lâzım; üç... Böyle olursa Peygamber SAS Efendimiz’in duasına mazhar oluruz ki; o dua etsin de, o dua kabul olmaz mı?

Ananın babanın duası reddolunmaz deniliyor, müslüman kardeşin müslüman kardeşe gıyabında, onun arkasından yaptığı hayır dua kabul olunur deniliyor. Rasûlüllah SAS Efendimiz rahmet talep ediyor, rahmet için dua ediyor da o kabul olmaz olur mu? Hemen anında insan onun ecrini, faydasını görür.

O halde, demek ki böyle sözleri de alıcı gözle, dikkatli bir kulakla dinlemeliyiz ve onu ondan sonra başkalarına nakletmeliyiz.

Farzların başında ilmihal bilgisi gelir. İlmihal demek, insana her zaman, yâni günlük hayatında lâzım olacak bilgiler demek. İlmihal bilgileri insanın farz-ı aynıdır. Ne demek? İlmihalin

içindeki mâlumatı bilmek her müslümana farzdır.

"—Efendim ben alim değilim esnafım, işçiyim..."

Ne olursan ol, (*lâ büdde minhu*)'dur; yâni kaçınılmaz, mutlaka herkesin bilmesi gereken bilgilerdir. İlmihal bilgisinden hiç mazeret yok. İlmihali bileceksin. Namaz nasıl kılınır, namazı neler bozar, abdest nasıl alınır, gusül icab ederse gusül abdesti nasıl alınır, hangi hallerde gusül icab eder?

Öyle insanlar var ki, aklınız durur; bilmiyorlar. Hadi mevkiini rütbesini söylemeyeyim ama, şaştım yani. Birisi bir yere gitmiş, besmeleyi görmüş:

"—Bu nedir, suç bu!" diyor,

Diyorlar ki:

"—Bu Besmele'dir."

"—Nedir bunun mânâsı?"

"—Rahmân ve Rahîm olan Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin adıyla başlarım bu işe." mânâsına gelir.

"—Öyleyse suç değilmiş!" diyor.

Yakalayıp götürecek yoksa. Alıp götürecek adamı Besmele'den dolayı. Şaştım kaldım. Besmele'yi bilmeyecek kadar cahil düşmüş insan. Demek ki, o ne zaman gusül icab ettiğini de bilmez. Namaz nasıl kılınacak, onu da bilmez.

Hiç unutmuyorum, Harem-i Şerif'te Almanya'dan bir işçi kardeşimiz gelmiş, kravat boynunda, ceket sırtında, elinde bavul... Beni gördü, hemen sevindi geldi yanıma:

"—Selâmün aleyküm!"

"—Aleyküm selâm!"

Dedi ki:

"—Ben haccetmeğe geldim."

Haccetmeğe gelen adam, Harem-i Şerif'e böyle ceketle kravatla paltoyla gelmez ki! Burası mukaddes mahal. Onun hududu var, o huduttan beri tarafa ihramsız girerse cezaya lâyık, cinayet işliyor. Haccın cinayetlerinden birisi o. Oraya ihramsız girilir mi? Ne kadar cahil adam.

İyi niyetli, haccetmeğe gelmiş Almanya'dan. Parası var, kazanmış, çalışmış alnının teriyle, helâl olsun, Allah kabul etsin... Atlamış uçağa, gelmiş Harem-i Şerif'e kadar ama, turist gibi, elinde bavul, öyle gelmiş.

Bir başkasını gördük, albay. Arafat'ta biz dua için hazırlık yapıyoruz, herkes ihram giymiş... Çadırların arasındaki çeşmenin musluğuna aynayı dayamış, boyna sakalını köpürtüyor, elinde beyaz şey, tıraş olacak orada...

"—Yahu olmaz! İbadettir. İbadetin bir usûlü erkânı var, burada tıraş olursan şöyle cezası var, böyle cezası var..."

"—Benim aklım almaz öyle şeyi!" dedi.

Aklın almazsa, demek kafan yok senin, o zaman sen bilirsin. İbadetleri değiştirecek misin? Orada hac yapan bir insan kılını kopartamaz. Orası öyle muhterem bir mahal, o hal öyle müthiş bir hal ki, kılını koparttı mı cezaya şey yapıyor. O kefen gibi beyaz şeylere sarınacaksın... Orası yalvarma yakarma mahalli. Süslenme mahalli değil ki! Saçın başın dağılacak, boynun bükülecek:

"—Yâ Rabbi! Ben senin dergâhına geldim, bak dilenci gibi geldim, kefene sarılmış ölü gibi geldim, hiç bir şeyim yok, ancak senin rahmetine bel bağladım." diye boyun bükme yeri…

Sen orada süslen, püslen, emre aykırı hareket et; olmaz!

Yâni şu birkaç misal... Benim hayatımdan geçmiş misaller bunlar, mübalağa değil. Gösteriyor ki, şu hadis-i şerifin ifade ettiği şekilde hareket etmek zorundayız. Müslümancıklar, zavallılar, acıyorum da; çok cahil kalmışlar. O kadar cahil kalmış ki,

"—Peygamberin kim senin?" diyorsun,

"—Hazret-i Ali." diyor.

Tamam, Hazret-i Ali bizim başımızın tâcıdır, canımızı veririz Hazret-i Ali Efendimiz için ama, o peygamber değil. O Peygamber Efendimiz'in amcazâdesi ve damadı. Onu da severiz ama, peygamber o değil. Cahil!

"—E peki Peygamber Efendimiz nerede medfun?"

Hadi o dinin ahkâmından değil ama, Kâbe'nin içinde sanıyor. Biz namaz kılarken, sanıyor ki Peygamber Efendimiz'e dönüp namaz kılıyor. Öyle şey olur mu?

Peygamber Efendimiz ta yedi yüz kilometre uzakta Medine şehrindeki türbesinde istirahat eyliyor.

Burası Mekke-i Mükerreme, Kâbe Beytullah... Onun içinde

kabir yok! Yâni yaygın bir cehalet var.

O halde bize düşen ne? Hepimiz hoca olacağız. Sadece cami hocaları, müezzinleri değil, hepimiz hoca olacağız.

"—Efendim ben cahilim, okuma-yazma bilmem!"

Öyle şey yok! Bak bir tane farzı öğrendin mi, başkasına öğreteceksin. İki tane fariza öğrendin, başkasına öğreteceksin. Hiç olmazsa çocuğuna öğreteceksin. Nazının geçtiği kimseye öğreteceksin. Erkek kardeşine öğreteceksin...

Bir müslüman bir senede bir insanı yola getirse, bir sene boyunca her müslüman böyle hareket etse, bir sene geçince Türkiye'deki hakiki müslüman sayısı iki misli olacak. Onlar da aynı şekilde uğraşsalar, bir sene uğraşıp bir insanı yola getirseler, ikinci sene sonunda şimdikinin dört misli hakiki müslüman oluyor. Üçüncü senenin sonunda sekiz misli hakiki müslüman oluyor. Üçüncü senenin sonunda on altı misli oluyor. Beşinci seneye girdiğinde otuz iki misli daha fazla kimse müslüman oluyor.

Bak, ne kadar tembellik etmişiz. Bütün bu plajlara gidenler, bütün bu haram yiyenler, rüşvet alanlar, haksızlık edenler, zulmedenler, adam dövenler, insan kesenler, para çalanlar, otomobilin camını kıranlar, eşya aşıranlar... Bak bunlar cahillikten değil mi? Bilseydi bunların ne kadar kötü olduğunu, ahirette bunun muhakkak hesabının görüleceğini, yapmazdı.

Sen neden yapmıyorsun, ben neden yapmıyorum? Ben bir şey buldum mu, götürüp niye teslim ediyorum da, haram yemeyi elime fırsat geçtiği zaman yapmıyorum da; o neden yapıyor?

İmanı eksik; hesap göreceğini bilmiyor, inanmıyor. Hem de kurnaz kurnaz, açıkgöz açıkgöz bize bakıyor; bizi saf sanıyor, biz bir şey anlamayız sanıyor. Hatta bize de acıyarak bakıyor.

"—Oooh! Dünya çok daha başka türlü." demek istiyor ama, aslında aptalın aptalı o.

Kendini açıkgöz sanan aptal. El-hamdü lillâh, müslümanlar dünyadaki insanların en akıllıları. Neden? Hem dünyalarını imar ediyorlar, mâmur ediyorlar, mesut ediyorlar, bahtiyar ediyorlar, rahat ediyorlar, tertemiz yaşıyorlar; hem de ahirette ebedî saadet... Bundan büyük açıkgözlük olur mu?

Öteki açıkgöz güya... Açıkgöz görünümlü aptal, hem dünyasını tehlikeye sokuyor, hem de ölümden itibaren başlayacak azabı, zaten dünyada başlıyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kanunudur ki, Allah bu dünyada da haine fırsat vermez. Bu dünyada başlar kıvranmağa zaten. Zaten kırk yaşını, elli yaşını geçti mi, bu delikanlılık çağı biter, ondan sonra işte o görür halini… O hırsızların, arsızların, kötü kadınların hali ne kadar rezil rüsva, ne kadar perişan… Zaten bu dünyada da rahat edemezler.

Nice artistler biliyoruz, nice bar kadını, şu bu gazetelerde okuyoruz ki bir zamanlar herkes alkış tutmuş kırk yaşındayken, otuz yaşındayken, yirmi beş yaşındayken, gençken, zerafeti üzerindeyken herkes alkış tutmuş. Şöyle bir elliyi geçti mi herkes unutmuş, kalmış bir köşede, buruşmuş muşmula gibi. Ondan sonra da yiyecek bir lokmaya muhtaç durumda, sefil, perişan ölüyor.

Bu dünya hayatı öyle de geçer, böyle de geçer. Ahiret gidiyor. Ebedî hayat... Daha kabre girer girmez geliyor Münker ve Nekir:

"—Söyle bakalım Rabbin kim?"

Bilmez ki... Dünyada söylemeyen insan, orada cevabı nasıl verir? Başlıyor kabir azabı, kabir daraldıkça daralıyor, feryâd figân...

Bir gün Peygamber SAS Efendimiz iki kabrin yanından geçiyordu, dedi ki:

"—Bakın bu iki kabrin içindekiler azap görüyorlar."

Rasûlüllah, Allah-u Teàlâ Hazretleri onun basiretini açmış, o bizim görmediğimiz şeyleri görüyor.

"—Hem de büyük bir şeyden dolayı görmüyorlar azabı... Birisi laf götürüyor getiriyordu."

Gene dille işledi günahı. Söz taşımış, Ali'nin sözünü Veli'ye taşımış.

"—Birisi de küçük abdestini yaparken temizliğe dikkat etmezdi, üstüne başına sıçratırdı." diyor.

Tabii pis olunca, ibadetleri de makbul olmuyor, yaptığı şeylerin sevabı olmuyor. Ondanmış.

Kabir azabı böyle, müslüman olduğu halde, kötü huylulara verilir de, ya o kâfirlere ne olur? O kâfir bu dünya hayatını çok arayacak.

Hadis-i şerifte buyrulmuş ki:[132]

اَلدُّنْيَا سِجْنُ الْمُؤْمِنِ وَجَنَّةُ الْكَافِرِ (حم. م. ت. ه. حب. عن أبي هريرة؛ طب. ك. هب عن سلمان؛ البزار عن ابن عمر)

RE. 207/18 (*Ed-dünyâ sicnü'l-mü'mini ve cennetü'l-kâfir*) "Dünya mü'minin zindanıdır, kâfirin cennetidir."

Kâfirin cenneti burası. Çok arayacak burayı. Çok arayacak ama, şeytan ona dünyayı biraz böyle süsler, aldatır. Kâfir edinceye kadar mel'un, peşine takılır insanın.

Kur'an-ı Kerim'de bildirildiğine göre:

إِذْ قَالَ لِلإِنسَانِ اكْفُرْ، فَلَمَّا كَفَرَ قَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِنْكَ إِنِّي أَخَافُ اللّٰهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ (الحشر:١٦)

---

[132] Müslim, *Sahîh*, c.XIV, s.205, no:5256; Tirmizî, *Sünen*, c.VIII, s.306, no:2246; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XII, s.137, no:4103; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.323, no:8272; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VII, s.237; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.463, no:687; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.148, no:9797; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XI, s.351, no:6465; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.425, no:8298; Beyhakî, *Âdâb*, c.III, s.6, no:727; Ebû Hüreyre RA'dan.

Hàkim, *Müstedrek*, c.III, s.699, no:6545; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VI, s.236, no:6087; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.27, no:5645; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.385, no:2498; Selman RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IX, s.65, no:9136; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.262, no:6108; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.118; Ebû Nuaym, *Ahbâr-ı Isfahan*, c.V, s.80, no:1304; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IX, s.150, no:9385; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XIII, s.355, no:35867; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.185, no:6081; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.9, no:12431.

(*Kàle li'l-insâni'kfür,*) "Şeytan insana der ki: 'Haydi kâfir ol, haydi küfrü işle!' (*Felemmâ kefere*) Kul da şeytana uyup kâfir olursa, küfür fiilini işlerse; (*kàle innî berîun minke innî ehàfu'llàhe rabbe'l-àlemîn*) Şeytan bu sefer der ki: 'Ben senden berîyim, benim seninle ilgim yok, benim seninle hiç alâkam, ilişkim yok; ben Allah'tan korkarım, alemlerin rabbi Allah'tan korkarım!' der." (Haşr, 59/16)

"Benim seninle ilgim yok." der, çekilir, orta yerde bırakıverir. O azdırdığı, sapıttığı insanı orta yerde bırakıverir şeytan aleyhi'l-la'neh. Hain ya. Hainliği öyle yapar. Aldatıncaya kadar süsler püsler günahı, işlettirdikten sonra, "Ben senden berîyim." der. Ama ikisinin akıbeti değişmeyecek:

فَكَانَ عَاقِبَتَهُمَا أَنَّهُمَا فِي النَّارِ خَالِدَيْنِ فِيهَا وَذَلِكَ جَزَاءُ الظَّالِمِينَ

(الحشر:١٧)

(*Fekâne àkıbetehümâ ennehümâ fi'n-nâri hàlidîne fîhâ*) [Nihayet ikisinin de sonu, içinde ebedî kalacakları cehennem olacaktır.] (Haşr, 59/17)

Şeytan da oraya gidecek, o azdırdığı, sapıttığı kimse de oraya gidecek ama, öyle der. Onun için, şeytana uymamak lâzım!

Bu kadar söz yeter. Demek ki öğreneceğiz, tatbik edeceğiz, öğreteceğiz. Hepimizin vazifesi bu. İnsan böyle yapınca, kendisi de daha iyi öğrenmiş olur.

Peygamber SAS Efendimiz bir şey söylemiş ki, hep ona gıpta ediyorum ve ona heves ediyorum. Allah cümlemizi öyle eylesin...

"—Kıyamete kadar bir tâife olacak ki kınayanların kınamasına hiç aldırmayacaklar, pervâ etmeyecekler, hep hakkı destekleyecekler, Allah yolunda yürüyecekler. Kıyamet kopuncaya kadar dosdoğru gidecek insanlar olacak."

Allah bizi bu fitneli devirlerde, o doğru gidenlerden eylesin...

e. Dilini Tutan, Zamanını Bilen Kimse

İbn-i Abbas RA dan rivayet edildiğine göre, Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[133]

رَحِمَ اللهُ مَنْ حَفِظَ لِسانَهُ ، وعَرَفَ زَمانَهُ ، واسْتَقامَتْ طَرِيقَتُهُ

(الديلمي ، ك. عن ابن عباس)

ME. 638 (*Rahima'llàhu men hafiza lisânehû, ve arafe zemânehû, ve'stekàmet tarîkatühû.*)

(*Rahima'llàhu*) "Allah rahmet eylesin, rahmetine mazhar eylesin, (*men*) o kimseyi ki, (*hafize lisânehû*) diline sahip oluyor, dilini tutuyor." Çok söyledik yukarıdaki hadislerin izahı vesilesiyle.

(*Ve arafe zamânehû*) Bu yeni. Yukarıdaki hadislerde olmayan bir cümle bu: "Zamanını bilen kimseye Allah rahmet etsin..." Bu ne demek? İnsan, içinde yaşadığı zamanın kadr ü kıymetini bilecek bir kere. "Vakit nakittir." demişler. Bu sözün kıymetini hiç bilmeden söyleriz. Nakit, yâni şu cebinde insanın yüz bin lira parası olsa, nasıl böbürlenir. İşte herkesin öyle bir hazine var elinde. Yüzbinleri var, milyonları var. Ne yok? Vakit. Şu vakit. Hani şu harcadığınız, boş boşuna harcadığınız, yan gelip, kahvehanede sigara tüttürüp, bacak bacak üstüne atıp, tavla oynayıp, iskambil oynayıp boş boş konuşup da geçirdiğiniz şu vakit var ya, en kıymetli hazine...

Neden? Padişahlar bile, milyonerler, milyarderler bile giden bir dakikayı telafi edemezler. Gitti... Geçtiğimiz o dakika gitti. Bir kere, bu zamanın bu kadar kıymetli şey olduğunu bilmesi lâzım insanın; bir. Çünkü bilmezsin ki, biraz sonra mı öleceksin, on sene sonra mı öleceksin? Ne kadar yaşayacağını bilmiyorsun. Sermayemiz bizim ömrümüzdür. Ömür sermaye. O sermayenin kadr ü kıymetini bilmek lâzım. Bak bilen insan, yükselen insan

---

[133] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs,* c.II, s.261, no:3215, Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.626, no:6834; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.351, no:1368; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.125, no:12725; RE. 290/11.

nasıl yükseliyor.

Birkaç defa da evvelki senelerde anlatmışımdır, şimdi onu dinlememiş cemaat de vardır bir daha anlatayım: Eskiden şeyh efendilerden bir tanesi, müridleriyle Arabistan'da sıcak güneşin altında, bir yerden bir yere gidiyormuş...

Bak neden bir insan şeyh oluyor, neden yükseliyor o da çıkıyor bu hikâyeden. Karşı taraftan bir buz satıcısı geçiyormuş. Sıcak memleket olunca, insanların canları serin şey ister. İşte şerbetin içine buz koyar... O zaman buzdolabı yok. Buz koyar, serinler... Bu serin serin içince, "Oh yâ Rabbi çok şükür!" der. Yâni hoşuna gider serinlik, sıcak yerlerde aranır.

Şimdi buzcu buzunu satmak için bağırıyor. Ama "Buzum var, yok mu alan?" diye bağırmıyor. Adam şakacı bir satıcıymış demek ki, diyor ki:

اِرْحَمُوا مَنْ يَذُوبُ رَأسُ مَالِهِ يَا مُسْلِمِينَ !

(*İrhamû men yezûbu re'sü mâlihî yâ müslimîn!*) Böyle bağırıyor. Ne demek? "Ey müslümanlar! Sermayesi eriyip giden şu adama acıyın!" Sermayesi buz, güneşten de eriyor daima, sular damlıyor tabii. Yâni:

"—Çabuk alın şu buzu, kurtulayım. Çünkü sermayem damlıyor, eriyip gidiyor, satacak şey kalmayacak. Acıyın bana da, çarçabuk müşteri olun, satın alın bu buzu!" diyor.

E şimdi biz bunu duysak güler geçeriz. Bak o zât bir "Allah!" diye bağırıyor, düşüyor yere. O şeyh efendi "Allah!" diye bağırıyor, bir feryâd, haydi bayılıp yere düşüyor. Hemen su getiriyorlar, şakaklarını ovuyorlar, ellerini ovuyorlar, yüzünü serinletiyorlar, uyandırıyorlar, baygınlığı geçiyor.

Diyorlar ki:

"—Efendimiz zât-ı âlinize ne oldu böyle? Normal gidiyorduk beraberce, hiç bir şeyiniz de yoktu. Buzcu böyle bir söz söyleyince, bunu duydunuz, feryâd edip yere yığıldınız..."

Diyor ki:

"—Ey gafiller! Sanki sermayesi eriyip giden sadece o mu? Sadece o buzcunun sermayesi mi, buzları mı eriyip gidiyor, bizim

sermayemiz de gidiyor. Bizim de ömrümüz, sermayemiz... Günler onu alıp gidiyor, haftalar onu alıp gidiyor, aylar onu alıp gidiyor, yıllar onu alıp gidiyor. Bizim sermayemiz de damlayıp, eriyip gidiyor."

Onu düşünüvermiş orada, aklı başından gitmiş.

İşte öyle. Allah'tan öyle korkan etrafına öyle ibretle bakan, duyduğu şeyi öyle hikmetle değerlendiren insan yüksek insan oluyor. Bak bir buzcunun şaka için söylediği bir söz, bak ne kadar uyandırıyor erbâbını. Allah bize gören göz, işiten kulak, anlayan akıl, iz'an, irfân nasib etsin...

Demek ki, zamanın kadrini bileceğiz, bir. (*Arafe zamânehû*) Zamanın kadrini, bilmek, zamanı bilmek bir de şöyle olur: Hangi zamanda ne iş yapacağını bilecek insan. Her zamanda bir iş var. Gündüz çalışıyorsun. Neden çalışıyorsun?

"—Evde çoluk çocuk var, namerde muhtaç olmayayım, alnımın teriyle helâlinden kazanayım, doyurayım diye çalışıyorum."

Güzel. O zaman gece de ibadet et. Geceye mazeretin var mı? Yok, biraz yoruluyorum da yatayım, hem de televizyon seyredeyim, biraz da eğleneyim, biraz da uyuyayım... Yâni, zamana göre, her zamanın kadr ü kıymetini bilip, o zaman ne yapmak gerekirse onu yapmak. Meselâ ikindi geldi... Akşam yaklaşıyor. İkindiyle akşam arasında dualar çok makbuldür. Allah-u Teàlâ Hazretleri Kur'an-ı Kerim'inde bu akşam vaktinde tesbih etmeyi, zikretmeği tavsiye eylemiş; sabah vaktinde zikretmeyi, dua etmeyi tavsiye eylemiş. Binâen aleyh, şimdi Allah'a dua ve niyaz edeyim. Bak zamanını bildi. O zaman içinde ne yapılması gerektiğini bildi.

Sabahleyin... Haaa, şimdi şu vakitte kalkıp namazımı camide kılayım, ondan sonra İşrak vaktine kadar oturayım, kabul olmuş bir hac ve umre sevabı var. Hah, bak, sabahın kadrini bilecek.

Geceleyin... Bak geceleyin duaların makbul olduğu zamandır, kalkayım da şu vakitte iki rekât namaz kılayım. Çünkü, Peygamber SAS Efendimiz başka bir hadis-i şerifinde buyurmuş ki:[134]

---

[134] Lafız farkıyla: Deylemi, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.455, no:5404; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

رَكْعَتَانِ مِنَ اللَّيْلِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا

(*Rek'atâni mine'l-leyli, hayrun mine'd-dünyâ ve mâ fîhâ*) "Bir gecede Allah rızası için kılınan iki rekât namaz, dünyanın kendisine ve dünyanın içindekilere bedeldir." diyor. Hatta bedel ne demek, daha hayırlı diyor. "Dünyadan ve içindekilerin hepsinden hayırlıdır."

İşte o vakitte horul horul uyuyorsan sen de benim gibi, o zaman demek ki sen zamanını bilmiyorsun. Ama kalkıp da ibadet ediyorsan, o zaman, o zamanı değerlendirmeyi biliyorsun. Böyle de anlaşılabilir.

Hasılı zamanın önemini anlayıp, insan her anda, "Bu zaman içinde, böyle Allah'ın rızasına uygun ne yapabilirim?" diye düşünecek, onu yapacak.

Sonra? (*Ve'stekàmet tarîkatühû*) "Ve yolu dosdoğru olan." Hadisin başından itibaren mânâsını söylersem cümle daha iyi anlaşılır:

"—Allah o kimseye rahmetini ihsân eylesin ki o kimse dilini korumasını bilir, susmasını bilir, zamanını bilir, zamanının kadr ü kıymetini bilir ve yolu dosdoğru olur."

Yolu dosdoğru olmak, yâni doğru yolda gider mânâsına anlamak mümkün. Bir de yolun sağı solu var; gidilmesi gereken yolun, orta yolun sağı solu var. Ne demek? Bir insan aşırılık yaparsa ifrat olur. Eksiklik yaparsa, çok eksiklik yaparsa tefrit olur. Meselâ bir insan para kazanıyor... El-hamdü lillah çoluk çocuğuna yediriyor, içiriyor, hayır yapacak. Bütün parasını götürüp hayra verirse, olmaz.

وَلاَ تُبَذِّرْ تَبْذِيراً (إسراء:٢٦)

(*Ve lâ tübezzir tebzîrâ*) "Malını da öyle saçıp da, kendini fakir,

---

Kenzü'l-Ummal, c.VII, s.785, no:21405; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIII, s.145, no:12782.

fukara bırakacak gibi bir şekilde vermeyeceksin. Evlâd ü ıyâlini muhtaç duruma düşürmeyeceksin." (İsrâ, 17/26)

O da Allah'ın emrine aykırı. Öyle saçmayacak. Çünkü senin üzerinde, başka birçok kimselerin de hukuku var. Her hak sahibinin hukukunu kollamak lâzım! Demek ki, bütün parayı oraya verir de, ay sonuna kadar nefesi kokacak şekilde, muhtaç duruma düşer, ondan bundan borç istersen olmaz. Bilemedin, ifrata kaçtın.

Veyahut da aman evde çoluğum çocuğum var, aman ilerde para lâzım olabilir... Paranın üstüne yatıyorsun tavuğun yumurta üstüne yattığı gibi, kuluçkaya yatar gibi paranın zırnığını koklatmıyorsun. E ne olacak?

"—Efendim ileride bir tehlike olur da, belki bir para lâzım olur da, her ne kadar iki tane dairem varsa da, belki bir çocuğum daha olursa, ona da bir daire alırım..."

Bitmez. Bu da aşırı cimrilik. Bu da tehlikelidir. Bu da böyle olmayacak. İnsan ölçülü bir şekilde hayrını da yapacak.

....

(*Ve'stekàmet tarîkatühû*) "Yolu müstakim olur, dosdoğru olur" dan maksat, "ifrata ve tefrite düşmeden, ortadan ölçülü bir şekilde gitmek, mânasındadır." demiş şârih.

f. Yahyâ AS'ın Cevabı

Peygamber Efendimiz Yahya AS'ı methediyor:[135]

رَحِمَ اللهُ أَخِي يَحْيٰى ، حِينَ دَعَاهُ الصِّبْيَانُ إِلَى اللَّعِبِ وَهُوَ صَغِيرٌ ، فَقَالَ:

أَللَّعِبِ خُلِقْتُ ؛ فَكَيْفَ بِمَنْ أَدْرَكَ الْحِنْثَ مِنْ مَقَالِهِ (كر. عن معاذ)

---

[135] Deylemi, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.264, no:3227; İbn-i Asakir, *Tarih-i Dimaşk*, c.LXIV, s.183, no:13099; Muaz ibn-i Cebel RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.XI, s.520, no:32425; *Keşfü'l-Hafa*, c.I, s.427, no:1377; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIII, s.114, no:12690.

(*Rahime'llàhu ahî yahyâ*) "Allah kardeşim Yahya AS'a rahmet eylesin..."

"Peygamberlerin hepsi kardeş gibidir. Sanki anneleri farklı kardeşler gibidir." diye bir benzetme de yapılmıştır hadîs-i şerîfte... Peygamberlerin hepsi kardeştir. Neden? Hepsini Allah gönderdi, hepsinin Mevlâsı bir, hepsi aynı Mevlâ'nın peygamberi.

Bu Avrupalılar bizim bu inancımızı bilmezler. Biz onların İsa Peygamberine de peygamberimiz diye hürmet ederiz. Yahudilerin Musa Peygamberine de peygamberimiz diye hürmet ederiz. Onların İncillerinde geçen peygamberlerin hepsi bizim de başımızın tâcıdır. Çünkü onlar bizim Mevlâmız'ın peygamberidir. Bilmez ama zavallılar.

Peygamber Efendimiz Yahya AS için (*ahî*) "Kardeşim!" diyor. "Allah, kardeşim Yahya'ya rahmetini ihsan eylesin." diye dua ediyor.

Neden Peygamberimiz Yahya AS'a dua etmiş?

(*Hîne deàhü's-sıbyânü ile'l-laibi ve hüve sağîrun*) "Kendisi yaşça küçükken, çocuklar onu oyun oynamaya çağırdıkları zaman; (*fekàle e li'l-laibi huliktu?*) 'Ben oyun için mi yaratıldım?' dedi."

Yahya AS yedi-sekiz yaşında çocukmuş. Geçerken mahalledeki öteki çocuklar demişler ki:

'—Gel sen de aramıza katıl, beraber oynayalım!' Daha çocukken ne diyor Yahya AS:

'—Ben oyun oynamak için mi yaratıldım?'

"Çocuklar kendisini oyuna davet ettikleri zaman ve kendisi yaşça küçük iken, 'Ben oyun için mi yaratıldım?' diyen kardeşim Yahya AS'a Allah rahmet eylesin."

Söze bakın. Yedi sekiz yaşında çocuk ama peygamber olacak. Allah'ın seçmiş, tertemiz bir nesilden getirmiş olduğu mübarek, muhterem bir insan. Çocukluğu bile farklı oluyor. "Ben oyun için mi yaratıldım?" diyor.

Arkasından Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

(*Fekeyfe men edreke'l-hinse min mekàlihî?*) "Onun sözü, bülûğa

ermiş insanlar nazarında nerede?”

Ne demek? “Çocukken o böyle söylerse, böyle bir durumda büyüklerin ne yapması lazım?”

O küçük çocuk, akıllıca hareket etmesi beklenmez. Çocuklar oyuna kayıverirler. “O öyle demişken, artık günah işleyecek, sevap işleyecek çağa gelmiş bir insanın haydi haydi buna benzer bir mantığa sahip olması lazım.” diyor Peygamber Efendimiz.

O halde biz de şimdi her çocuk oyunu oynayan kimsenin gözlerinin önüne bu hadis-i şerifi seriyoruz.

“—Oyun için mi yaratıldın?”

Kahvede iskambil, domino, tavla, şu bu veyahut başka şeyler...

Bu hayatın arkasından başka bir ebedî hayat var. O ebedî hayatta insanlar bu dünyada yaptıklarının hesabını çekecekler.

Bu dünya hayatı bir imtihan yeridir. Bu dünya hayatında insan nasıl hareket ettiyse, öbür tarafta onun mukabilinde ceza veya mükâfât görecek. O halde niçin yaratıldığını bilip, insan ona göre hareket etmeli!

Fatiha-i şerife mea’l-besmele!

22. 03. 1981 - İskenderpaşa

13. RASÛLÜLLAH'IN HALİFELERİ

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.
El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve alâ âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...
Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasili ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

رَحِمَ اللّٰهُ إِخْوَانِي بِقَزْوِينَ، ثلاثًا . قَالُوا: يَا رَسُولَ اللّٰهِ، وَمَا قَزْوِينُ؟
قَالَ : قَزْوِينُ أرضٌ مِنْ أَرْضِ الدَّيْلَمُ، هِيَ الْيَوْمَ فِي يَدِ الدَّيْلَمُ، وَ
سَتُفْتَحُ عَلَى أُمَّتِي وتكون رباطًا لطوائف من أمتى، فَمَنْ أَدْرَكَ ذَلِكَ
فَلْيَأْخُذْ نَصِيبَهُ مِنْ فَضْلِ الرِّبَاطِ بِقَزْوِينَ، فَإنه يَسْتَشْهَدُون قَوْمٌ به
يعدلون شهداء بدرٍ (ابن أبى حاتم فى فضائل قزوين عن أبى
هريرة)

RE. 290/13 (*Rahima'llàhu ihvânî bi-kazvîn selâsen... İlâ âhiri'l-hadîs.*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemà kàl.*

Muhterem müslümanlar!

Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddin Efendi KS Hazretleri'nin telif etmiş olduğu *Râmûzü'l-Ehâdis* isimli eserden hadis-i şerîfleri okumaya geçmeden önce, sevgili Peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Efendimiz'in ruhu için, cümle enbiyânın, asfiyânın

evliyânın, sâdât ve meşâyihimizin ruhları için; eserin müellifinin ruhu için, eserin içinde bulunan hadis-i şerîfleri bize kadar nakletmekte emekleri geçmiş olan ulemâ ve ruvâtın ruhları için; ve uzaktan yakından Peygamber SAS Efendimiz'e muhabbetinden ve hadis-i şerîflere olan şevkinden dolayı bu meclise teşrif eden siz kardeşlerimizin cümle geçmişlerinin ruhları için, bir Fâtihâ üç İhlâs-ı Şerîf okuyalım:

....

a. Kazvinli Müslümanlar İçin Dua

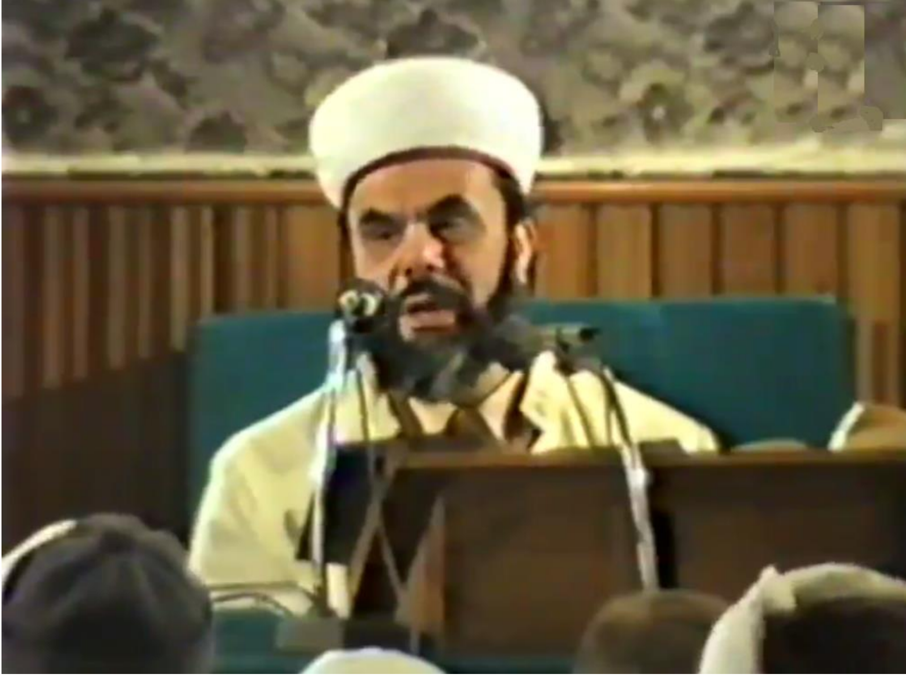
Peygamber SAS Efendimiz, İbn-i Abbas ve Ebû Hüreyre RA'ın ayrı ayrı rivâyet ettiklerine göre, bir keresinde Kazvin adlı bir şehirden bahsederek, şöyle buyurmuş:[136]

رَحِمَ اللّٰهُ إِخْوَانِي بِقَزْوِينَ ، ثَلاثًا . قَالُوا: يَا رَسُولَ اللّٰهِ ، وَمَا قَزْوِينُ ؟ قَالَ : قَزْوِينُ أَرْضٌ مِنْ أَرْضِ الدَّيْلَمِ ، هِىَ الْيَوْمَ فِي يَدِ الدَّيْلَمِ ، وَ سَتُفْتَحُ عَلَى أُمَّتِي وتكون رباطًا لطوائف من أمتى ، فَمَنْ أَدْرَكَ ذَلِكَ فَلْيَأْخُذْ نَصِيبَهُ مِنْ فَضْلِ الرِّبَاطِ بِقَزْوِينَ ، فَإِنه يَسْتَشْهَدُون قَوْمٌ به يعدلون شهداء بدرٍ (ابن أبى حاتم فى فضائل قزوين عن أبى هريرة)

RE. 290/13 (*Rahima'llàhu ihvânî bi-kazvîn*) "Kazvin'de bulunan benim kardeşlerime Allah rahmet eylesin, rahmetini ihsân eylesin; onlara lütuflarını, ihsânını, fazlını keremini nasib etsin..." diye üç defa buyurmuş. Bunun üzerine ashab-ı kirâm demişler ki:

---

[136] *Kenzü'l-Ummal*, c.XII, s.294, no:35094; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIII, s.113, no:12687.

(*Kàlû: Yâ rasûla'llàh, ve mâ kazvîn?*) "Kazvin nedir yâ Rasûlallah?" diye sormuşlar.

Tabii Arap diyarı, Suudî Arabistan'ın bugünkü topraklarının olduğu yer. Kazvin denilen yer de İran'ın şimalinde, o zamanki ölçülere göre bir hayli uzak bir mesafe. Bilmedikleri için, "Nedir bu Kazvin?" diye sormuşlar. Neresi bile demiyorlar da, "Nedir bu Kazvin?" diye soruyorlar. Yâni demek ki, o kadar bile duymamışlar, bilmiyorlar.

(*Kàle*) Buyurmuş ki: (*Kazvin ardun min ardi'd-deylem*) "Deylem mıntıkasından bir arazidir Kazvin. (*Hiye'l-yevme fî yedi'd-deylem*) Bugün Deylem kabilesinin elindedir o mıntıka. (*Ve setüftehu alâ ümmetî*) Bir zaman gelecek benim ümmetimin olacak, ümmetime açılacak orası, ümmetim tarafından fetholunacak. (*Tekùnû rıbâten li-tavâife min ümmetî*) Benim ümmetimden bir taife için orası ribat olacak.

(*Femen edreke zâlike*) Bu duruma erişen, bu hale yetişen kimse (*fe'l-ye'huz bi-nasîbihî min fadli ribâti kazvin*) Kazvin'deki ribatta

elde edilecek olan fazıldan, fazl u keremden nasibini alsın. (*Feinnehû yesteşhidûne kavmün bihâ ya'dilûne şühedâe bedr*) Çünkü orada bir kısım kavimler, insanlar şehid olacaklar ki, Bedir şehidlerine muadil olacaklar."

Peygamber ASS Efendimiz'in ileride olacak hadiselere dair ihbarları var daha önceden. Kur'an-ı Kerim'de de var. Kur'an-ı Kerim'de de Rum Sûresi'nde:

غُلِبَتْ الرُّومُ . فِي أَدْنَى الأَرْضِ وَهُمْ مِنْ بَعْدِ غَلَبِهِمْ سَيَغْلِبُونَ .

فِي بِضْعِ سِنِينَ (الروم:٢-٤)

(*Gulibeti'r-rûm. Fî edne'l-ardı ve hüm min ba'di galebihim seyağlibûn. Fî bid'i sinîn*) "Rumlar (Arapların bulunduğu bölgeye) en yakın yerde yenilgiye uğradılar. Halbuki onlar bu yenilgilerinden sonra birkaç yıl içinde gàlip geleceklerdir.] (Rûm: 2-4) Yâni, "Her ne kadar şimdi Bizanslılar İranlıların karşısında yenildilerse de, yakın bir gelecekte, Bizanslılar İranlıları yenecekler." diye haber veriliyor.

Sebebi? Arapların müşrikleri, puta tapanları, İranlıları tutuyorlarmış o zaman. Bizanslılar da ehl-i kitap, hristiyan. Nasıl o müşrik olan İranlılar o ehl-i kitâbı yendiyse biz de sizi yeneceğiz diye umuyorlarmış Peygamber Efendimiz'in zamanında.

"—Siz de kitap ehlisiniz, siz de Allah'tan kendinize kitap indirildiğini söylüyorsunuz. Nasıl bak bu İranlılar şu Bizanslıları yendilerse biz de sizi yeneceğiz." diye söylüyorlarmış.

Ayet-i kerime nazil oluyor ki, Allah-u Teàlâ Hazretleri, "Evet bugün böyle bir yenilme durumu var ama, Bizans, nihayet onu yenecek." (Rûm: 2-3) diye haber olarak vahiy buyurmuş.

Onun üzerine, Hazret-i Ebû Bekr-i Sıddîk imanının kuvvetinden gidiyor müşriklerle iddiaya girişiyor.

"—Siz böyle diyorsunuz ama, üç sene içinde Bizans İran'ı yenecek. Var mısınız iddiaya?" diye on deve üzerine iddiaya girişmiş. Gelmiş:

"—Yâ Rasûlallah! Ben böyle bir şey yaptım." diye de söylemiş.

Peygamber Efendimiz diyor ki:

"—Müddeti çoğalt..." Müddeti kısa tutmuş. "Müddeti biraz daha çoğalt, devenin sayısını yüze çıkart!" diyor.

Ve hakikaten yüze çıkartmış, sonunda da tabii dediği oluyor.

Başka bir misal: İstanbul'un fethine dair ihbârı var Peygamber ASS Efendimiz'in. O zamanki adı Kostantiniyye, Kostantinopolis… Buyurmuş ki::[137]

لَتَفْتَحُنَّ الْقُسْطَنْطِينِيَّةُ ، فَلَنِعْمَ الأَمِيرُ أَمِيرُهَا ، وَلَنِعْمَ الجَيْشُ ذٰلِكَ الجَيْشُ (حم. طب. ك. عن بشر الغنوي)

(*Letüftehanne'l-kostantîniyyetü*) "*Kostantıniyye* mutlaka, kesin olarak fetholunacaktır. (*Feleni'me'l-emîri emîruhâ)* Onu fetheden komutan ne güzel komutandır; (*ve leni'me'l-ceyşi zâlike'l-ceyş*) onu fetheden asker ne güzel askerdir." diye önceden buyurmuş.

Bu hadis-i şerîfi tahkik etmiş bir şahıs ve Diyanet İşleri Dergisi'nde bu tahkikatını, tetkikatını neşretmiş. Hadis-i şerîfin sıhhatli olduğuna, eski kaynaklarda bulunduğuna dair sonuca varmış. Demek ki, Peygamber ASS Efendimiz'in böyle ihbarları var.

Burada da, bu Kazvin denilen şehirden bahsediyor. Evvela Kazvin denilen yer işte İran'ın şimâlinde bir mıntıka ve ona bazen de Geylân denilir diyor şerhte. Geylân denildiğine göre, Abdükadir-i Geylânî KS Hazretleri de oradan neş'et etmiş, Bağdat'a gelmiş, yerleşmiş oluyor.

Burada rıbat olacak demesi Peygamber ASS Efendimiz'in, müslümanlar cihad için orada kale inşâ edecekler, orası merkez

---

[137] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.335, no:18977; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.II, s.38, no:1216; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.468, no:8300; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.118; İbn-i Hacer, *el-İsâbe*, c.I, s.308, no:684; Buhàrî, *Târih-i Kebîr*, c.II, s.81, no:1760; İbn-i Asâkir, *Tàrih-i Dimaşk*, c.LVIII, s.34; Abdullah ibn-i Bişr el-Ganevî, babasından.

Kenzü'l-Ummâl, c.XIV, s.252, no:38462; *Mecmaü'z-Zevâid,* c.VI, s.323, no:10384; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XVII, s.339, no:18311.

olacak, oradan daha ilerilere cihad edecekler demek. Rıbat, hudud kalesi mânâsına geliyor. Ve bir kimsenin böyle hudud kalesinde Allah rızası için bulunması, mücahid olarak bulunması, en faziletli amellerden birisi. Yâni orada bir gün böyle hudud karakolunda beklemek çok büyük sevaplara erdiriyor ki, daha önceki haftalarda bu husustaki hadis-i şerîfler geçmişti.

"İşte bu Kazvin'de de bir rıbat olacak ve oraya gidin! O zamana yetişenler, oradaki o rıbatın fazl u kereminden istifade etsin!" buyurmuş Peygamber Efendimiz.

Tabii bundan çıkan ders nedir? Bir kere o mıntıkanın o zamanlar için öyle bir ehemmiyeti olduğunu anlıyoruz. Tabii hadis-i şerîfin içinden Allah yolunda müslümanların hududlarını beklemenin sevabı çıkıyor. Demek ki, askerlik ne kadar şerefli bir meslek.

Ben öyle bir şahıs biliyorum ki, bir an evvel kışlaya gideyim de sevabım daha çok olsun diye yemek yemeden çıkmış evden. Yâni yemek yeyip çıkacak ama, dur yarım saat erken gideyim de sevabım daha çok olsun diye.

Öyle kimseler duyuyorum, biliyorum ki arkadaşının nöbetini, "Ver şu nöbeti de ben tutuvereyim." diyor kendisi. Neden? Sevabı daha çok alayım diye. Sevap olduğu için. Allah yolunda düşmanlara karşı İslâm alemini beklemek, hudutta beklemek.

Bir de Hocamız söylemişti:

"—Neden İslâm aleminin hududunda bekliyoruz? Düşman gelip de bizim haysiyetimizi, şerefimizi ayaklar altına almasın diye. Yoksa, ne dini icrâ etmek mümkün olur, ne imanımızın gereğini yapmak mümkün olur. Binâen aleyh, orada ölürüz ama, memleketimize düşmanı sokmayız." diyor.

Pekiyi. ya düşman içerideyken girerse? Yâni iman tehlikeye düşerse? Çeşitli fitnelerden, fesatlardan dolayı insanın imanı tehlikeye girerse? İşte her gün gazeteler oluyor, daha başka yayınlar oluyor, küfür Avrupa'dan geliyor, Kuzey'den geliyor, Doğu'dan geliyor, çeşitli yerlerden geliyor... Çeşitli sapık fikirler, ideolojiler... E onlar müslümanın imanını sarsıyor. Pekiyi bu sarsılan imanın sarsılmaması için, korunması için bir insan çalışırsa? Hayatını, faaliyetlerini, parasını, ilmini, aklını, irfânını

bu yola sarf ederse... Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden umulur ki aynı sevabı alır.

Yâni şimdi ben hudut karakoluna gidemem, askerin işi. Askerden terhis oldu mu, gitmek istesen, yasak bölge diye sokmazlar. Ama müslümanların imanını korumak kollamak, şaşıran, İslâmiyet'in inceliklerini unutan kimselere İslâmiyet'i öğretmek, cahil kalmış kimseleri yetiştirmek, İslâm'ın emirlerinin, yasaklarının hikmetlerini başkalarına anlatmak suretiyle, İslâm'ı müdafaa etmek durumunda olursa bir insan, o da inşâallah Allah yolunda ribatta bulunma sevabına insanı eriştirir.

O halde buradan bize çıkan ders nedir? İslâm'ın müdafaası için, müslümanlığın tanıtılması için, müslümanlığın zâyi olamaması için, çiğnenmemesi için gayret sarf etmemiz lâzım! Evimizde, komşumuz arasında, mahallemizde, iş yerimizde, her yerde, her fırsatta, her vesileyle İslâmiyet'i, İslâmiyet'in bizim malımız olduğunu, bizim müdâfaa etmemizle yayılacağını düşünmemiz lâzım ve çoluk çocuğumuzdan başlayarak, hanımımızdan başlayarak, kardeşimizden başlayarak, komşumuza yayılarak, derece derece müslümanlığın ne kadar hoş bir din olduğunu, ne kadar nezih, ne kadar temiz, ne kadar pak bir itikada sahip olduğunu, ne kadar güzel dünya ve ahiret saadetini temine vesile olacak hükümleri ihtiva ettiğini, bilmeyenlere anlatmak lâzım!

Çünkü cehalet çok yaygınlaşmış. Çok yaygın. Kimse bilmiyor İslâmiyet'in inceliklerini. El-hamdü lillah siz biliyorsunuz, muhakkak müslüman bir aileden geldiniz, anneden babadan gördünüz, bu vakte kadar okudunuz ama, ailesinde böyle bir sahib olmayan, böyle bir imkân, fırsat olmayan kimseler çok uzak kalıyor. Fevkalâde uzak kalıyorlar İslâm'ın inceliklerinden. Onlara da tatlı tatlı İslâmiyet'i anlatmak lâzım!

ادْعُ إِلَى سَبِيلِ ربِّكَ بِالْحِكْمَةِ والْمَوْعِظَةِ الْحَسنَةِ وجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ (النحل:١٢٥)

(*Üd'u ilâ sebîli rabbike bi'l-hikmeti ve'l-mev'izati'l-haseneti ve*

câdilhüm bi'lletî hiye ahsen) (Nahl, 16/125) ayet-i kerimesinde de ifade edildiği gibi; tatlı sözlerle, güler yüzle, hoşlukla, lütf ile, kerem ile İslâmiyet'i anlatmak aynı sevaba eriştirir.

b. Sünneti İhyâ Edenlere Dua

Bakın bu ikinci hadis-i şerîf de bizi bu hususta ne kadar şevklendirecek bir hadis-i şerîf. Uzaktan yakından gelen siz kardeşlerimize ne kadar büyük bir mükâfaat

Peygamber SAS Efendimiz buyurdu ki:[138]

رَحْمَةُ اللهِ عَلَى خُلَفَائِي ، قِيلَ: وَمَنْ خُلَفَاؤُكَ يَا رَسُولَ اللهِ ؟ قَالَ: الَّذِينَ يُحْيُونَ سُنَّتِي ، وَيُعَلِّمُونَهَا النَّاسَ (ابو نصر ، كر. عن الحسن)

RE. 291/1 (*Rahmetu'llàhi alâ hulefâî*) veya (*hulefâye*) "Allah'ın rahmeti benim halifelerimin üzerine olsun." (*Kìle ve men hulefâüke yâ rasûla'llah?*) "Kimdir senin halifelerin yâ rasûlallah?" diye sordular.

(*Kàle*) Buyurdu ki: (*Ellezîne yuhyûne sünnetî*) Benim halifelerim o kimselerdir ki, onlar benim sünnetimi ihyâ ederler, diri tutarlar, ayakta tutarlar, canlı tutarlar, canlandırırlar; (*ve yuallimûnehe'n-nâse*) ve bu sünnetime müteallik bilgileri, mâlumatı insanlara, halka öğretirler."

Peygamber SAS Efendimiz'in halifeleri mâlum Hazret-i Ebû Bekr-i Sıddîk'ten başlıyor, ondan sonra Ömer, Osman, Ali, Hasan, Hüseyin... Öyle devam etmiş rıdvânu'llahi aleyhim ecmaîn... Bu ne kadar büyük bir sıfat, ne kadar büyük bir şeref. Rasûlüllah'ın halifesi olmak ne kadar büyük bir şeref. Nasıl elde ediliyor bu? Rasûlüllah'ın sünnetine sarılacağız. Rasûlüllah SAS Efendimiz'in sünnetine sımsıkı sarılacağız. Adımız ehl-i sünnet ve'l-cemaat.

Pekiyi, ehl-i sünnet ve'l-cemaatin, yâni müslümanların

---

[138] *Kenzü'l-Ummâl*, c.X, s.229, no:29209; *Camiü'l-Ehàdîs*, c.XL, s.357, no:43876.

umûmunun gittiği sırât-ı müstakîmdeyiz ve sünnet-i seniyyeyi kendimize şiàr edinmişiz, ona sımsıkı sarılıyoruz, öyle gidiyoruz. Hani halimiz sünnet-i seniyyeye uygun mu? Allah'ın rasûlünün sünneti nedir? Sünnete uymanın ahkâmı nedir? Nasıl yaparsa, nasıl olursa insan sünnet-i Rasûlüllah'a tâbi olmuş olur? Bunları işte ilim öğretecek bize. Kitap okuyacağız. Rasûlüllah'ın hadis-i şerîflerini okuyacağız, o zaman göreceğiz.

Meselâ hemen büyük sünnetlerinden hatırıma gelenlerini söyleyelim: Tabii namazlarda kıldığımız sünnetler filan var elhamdü lillah... Cemaate devam en büyük sünnetlerinden birisi. Müslümanlar camilere devam edecekler, cemaate devam edecekler. Bir köşeye çekilip asıl cemaatten kopmayacak, cemaatin derdiyle dertlenecek.

"—Müslümanların dertleriyle dertlenmeyen bizden değildir. Komşusu aç iken kendisi tok yatan bizden değildir." diyor.

Kim dertli? Dert babası olacağız hepimiz. O derdi tedavi etmeğe koşacağız. Kim yetim kalmış, yetiştireceğiz. Kim dul kalmış, bakacağız. Kimin ne sıkıntısı var? Hasta ziyaret edeceğiz, araları, dargınlıkları barıştıracağız, müslümanları birbirleriyle yaklaştıracağız, malımızla, canımızla, fikrimizle, sözümüzle, her halimizle ümmet-i Muhammed'e hizmet etmeğe çalışacağız.

"—İnsanların en hayırlısı insanlara en faydalı olandır." diyor Peygamber SAS Efendimiz.

Öğrendiğimiz bir şeyi tatbik edeceğiz, o zaman Allah'ın rasûlünün sünnetini ihyâ edenler arasında oluruz. Kendi hayatımızda tatbik edeceğiz, başkalarının da tatbik etmesi için böyle sa'y ü gayret göstereceğiz.

Öğrendik buradan hadis-i şerîfleri, öğrendiklerimizi nakledeceğiz. Ashâb-ı kirâm böyle sade kulak kesip dinlerlermiş. Bir kelimeyi bile yanlış bellememek için gayet dikkatli bir şekilde dinlerlermiş. Ondan sonra da başkalarına naklederlermiş. İki ortak ise, birisi işin başındayken ötekisi nöbetçi gidermiş Rasûlüllah'ın mescidine... Akşama kadar neler söyledi, gayet dikkatli bir şekilde dinlermiş, gelir arkadaşına anlatırmış. Ertesi gün nöbetteki öteki şahıs buraya gelirmiş, o dinlermiş, Rasûlüllah'a götürürmüş. Böylece hiç Rasûlüllah'ın sözlerinden bir şey kaçırmamağa, hepsini öğrenmeğe ve tatbik etmeğe

çalışırlarmış.

"—İçki haram, içki ayeti indi, içki yasak!" buyurmuş.

Sokaklardan seller gibi sular akmış, içkiler akmış. Su gibi yâni, sel suyu gibi içkiler akmış. Herkes küpünü getirmiş kapının önünden devirivermiş, aksın gitsin. Yâni Rasûlüllah'tan bir şey duyunca, hemen o anda derhal ona göre hareket etmişler.

"—Eh tamam güzel söyledi, bakalım elbet bir zaman gelir yaparız, elli yaşıma geleyim, altmış yaşıma geleyim..." filan diyor şimdi insanlar ya, bir şey duyduğu zaman. "Hele bir emekli olayım da filan..." diyor.

Olmaz! Hayrı ta'cil edeceksin. Bakalım o vakte çıkar mısın, çıkmaz mısın bilmiyoruz. Duyduğu zaman insanın hayrı yapması lâzım.

Hiç hatırımdan çıkmıyor, Rasûlüllah SAS Efendimiz'e Hazret-i Ömer RA'ın hitabı:

"—Yâ Rasûlüllah! Şu iki yanım arasında bulunan canım var ya, o müstesna, seni her şeyden daha çok seviyorum yâ Rasûlüllah!"

Tabii öyle can kıymetli derler ya, can demek daha tatlı gelmiş. "Şu iki yanım arasında bulunan canım müstesnâ her şeyden daha sevimlisin yâ Rasûlallah bana." diyor. Demek ki mal, evlat, hanım, çoluk, çocuk, ticaret, mevkî, makam, şeref neyse, nesi varsa hepsinden daha sevimli.

Diyor ki:

"—Yâ Ömer! Canından daha sevgili olmadıkça imanın tamam olmaz ki! Canından da çok sevmen lâzım, ancak o zaman kâmil insan sahibi olabilirsin." diye ihtar edince düşünüyor Hazret-i Ömer RA, "Şu can dediğim şey nedir ki? O da fedâ olsun." diye diyor ki:

"—Yâ Rasûlüllah! Seni canımdan da çok sevdim, canımdan da çok seviyorum."

"—İşte şimdi tamam oldu yâ Ömer!" diyor.

Yâni hemen bak, söyler söylemez kendisini derhal tashih, derhal içindeki duygusunu bile değiştirmek. Böyle olur ihlâs ve samimiyet, Rasûlüllah'a ittiba böyle olur. Bir kimse bildiğiyle amel edince, Allah bilmediği ilimlerin kapısını ona açar. E

bildiğini tatbik etmezse... E duydum, tamam. Kulak arkasına atarsa, o zaman yeni ilimler açılmaz kendisine. Hem de o öğrendiği kendisine vebal olur, sen bunu öğrendin de niye tatbik etmedin diye.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bize Rasûlüllah'ın yolunu iyi öğrenmeyi nasib eylesin... Sünnet-i seniyyesini sımsıkı tutup, kendimize minhâc edinip, yol edinip onun şefaat-i uzmâsına nâil olan bahtiyarlar arasına bizleri de katsın; Livâü'l-Hamd'i altında haşr u cem eylesin...

c. Dilenciyi Boş Çevirmeyin!

Üçüncü hadis-i şerifte Peygamber ASS Efendimiz buyurmuş ki:[139]

رُدُّوا السَّائِلَ وَلَوْ بِظِلْفٍ مُحْرَقٍ (مالك، حم. خ. فى تارخه، ن.
ه. حب. ق. عن أبى مجيد الانصارى، عن جده)

RE. 291/2 (*Ruddü's-sâile ve lev bi-zılfin muhrak*) "Dilenciyi yanık bir paçayla da olsa karşılayınız." Yâni sizden bir şey isteyen kimseyi boş çevirmeyin, isterse bu değersiz olan bir paça... Yâni et değerlidir de, bacak vs.ye pek itibar eden olmaz. Kurbanda filân umumiyetle bacakları ayırırlar, kafayı ayırırlar, gelene verirler ya; işte o yanık, pişmiş bir şey bile olsa hemen onu ver. Yâni ne olursa olsun, hiç vermeden gönderme, bir parça bir şey ver mânâsına.

Umumiyetle duyuyoruz bazı kimselerden, nasıl öğrenilmiş

---

[139]Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.346, no:2518; İbn-i Hibban, *Sahih*, c.VIII, s.2-168, no:3375; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.42, no:2346; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.177, no:7538: Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s.201; İmam Mâlik, *Müsnedü'l-Muvatta'*, c.I, s.108, no:364; İbn-i Büceyd el-Ensârî nenesinden.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.435, no:27491; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.83, no:930; İbn-i Esir, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.1334; İbn-i Abdilber, *el-İstiâb*, c.I, s.585; Amr ibn-i Muaz el-Ensârî nenesi Hava RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.385, no:16174; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.130, no:12739.

bilmiyorum:

"—Allah versin!" diyorlar.

E canım, Allah-u Teàlâ Hazretleri verir. O sana ait bir şey değil ki! Sen gene gelen kimseye ver, o madem istemiş, Allah da verir. Islah etsin... Topluyor da, şöyle yapıyor böyle yapıyor... Ancak topladığı parayı şerre harcayacağı belliyse, o zaman verilmez.

Öyleleri de var. Afyonkeş oluyor, esrarkeş oluyor, ayyaş oluyor... Geliyor caminin önünde dileniyor, parayı aldı mı gidiyor şerre yatırıyor. Öyle olursa tabii olmaz.

Ama umumiyetle... İstemek kolay bir şey değil. İstediğine göre belki ihtiyacı vardır, belki yoktur. Gene sen ver de, ihtiyacı var ise ve sen de vermemiş isen, o zaman büyük vebal olur. O vebalden kurtulmuş olursun. İhtiyat olmuş oluyor.

d. Peygamber SAS'in Dünyalığı İstememesi

Dördüncü hadis-i şerif:[140]

" رُدِّيهِ يَا عَائِشَةُ ، فَوَاللهِ لَوْ شِئْتُ لأَجْرَى اللهُ مَعِيَ جِبَالَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ (هب. عن عائشة)

RE. 291/3 (*Rüddîhi yâ àişetü, feva'llàhi lev şi'tü leecra'llàhu teàlâ maiye cibâle'z-zehebi ve'l-fıddah*)

Bu hadis-i şerîfin ilk önce sebeb-i vürûdunu nakledelim. Hazret-i Aişe Vâlidemiz Peygamber SAS Efendimiz'in zevcât-ı tâhiresinden malum. Ümmü'l-mü'minîn, müslümanların anası. Peygamber Efendimiz'in zevceleri bizim analarımız. Ümmü'l-mü'minîn, mü'minlerin anası Hazret-i Aişe. Odasına bir zengin müslüman hanım gelmiş misafir olarak, bakmış ki perişan oda.

---

[140] Beyhaki, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.173, no:1468; Ahmed ibn-i Hanbel, Zühd, c.I, s.14; Hatib-i Bağdadi, *Tarih-i Bağdad*, c.XII, s.102; İbn-i Asakir, *Tarih-i Dimaşk*, c.IV, s.106; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.VII, s.188, no:18612; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIII, s.133, no:12746.

Dayanamamış yüreği, evine gittiği zaman bir yatak göndermiş Rasûlüllah'ın yatmasına, rahat etmesine yarayacak diye düşünerek bir yatak göndermiş. Rasûlüllah SAS Efendimiz geliyor, bakıyor ki yerde bir rahat, güzel yatak. Onun üzerine bu hadis-i şerîfi buyurmuş.

Mânâsı: (*Rüddîhi yâ âişetü*) "Yâ Aişe, iade et bu yatağı, rahat yatağı iade et! (*Feva'llàhi*) Allah'a yemin ederim ki, (*lev şi'tü*) eğer ben istemiş olaydım (*leecra'llàhu teàlâ maiye cibâle'z-zeheb ve'l-fıddah*) yanımda altın ve gümüş dağlarını beraber götürtürdü, akıtırdı böyle yanımda... Eğer ben istemiş olsaydım, Allah'a yemin ederim ki, altın ve gümüş dağlarını benimle beraber cereyan ettirirdi yanımdan, sağımdan solumdan akıtırdı. Yâni istediğim kadar altın, istediğim kadar gümüş... Dağlar gibi altın ve gümüşü etrafımdan akıtırdı, beraber götürürdü."

Hadis-i şerîf bu kadar. Yâni istememiş Rasûlüllah SAS Efendimiz. Rahat bir döşeği, bir dünya metaını istememiş. O mânâyı ifade eden bir hadis-i şerîfte de şöyle geçiyor: Tirmizî Rh.A'nın rivâyet ettiğine göre, Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyurmuş:[141]

عَرَضَ عَلَيَّ رَبِّي لِيَجْعَلَ لِي بَطْحَاءَ مَكَّةَ ذَهَبًا ، فَقُلْتُ : لاَ يَا رَبِّ

وَلَكِنْ أَشْبَعُ يَوْمًا وَأَجُوعُ يَوْمًا. فَإِذَا جُعْتُ تَضَرَّعْتُ إِلَيْكَ وَذَكَرْتُكَ ،

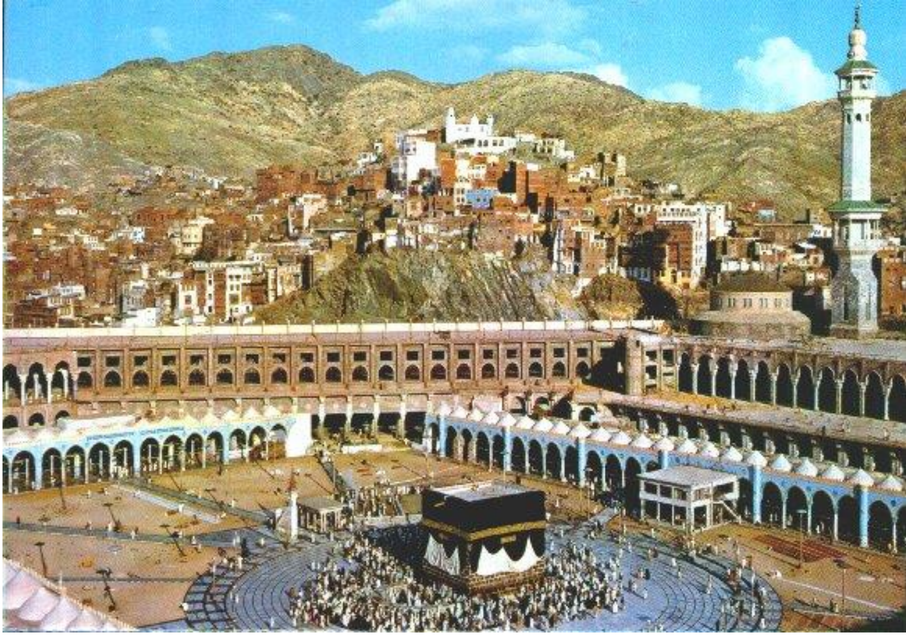
وَإِذَا شَبِعْتُ حَمِدْتُكَ وَشَكَرْتُكَ (ت. عن أبى أمامة)

(*Arada aleyye rabbî li-yec'ale lî bathâe mekkete zeheben*) "Mekke'nin Bathâ kısmını altın yapmak üzere, Allah-u Teàlâ Hazretleri bana teklif eyledi. 'İstersen ey Habibim sana şurasını altın yapayım!' diye teklif eyledi. (*Fekultü*) ben de cevaben dedim

---

[141]Tirmizî, *Sünen*, c.VIII, s.347, no:2270; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.254, no:22244; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebir*, c.VIII, s.207, no:7835.Ebû Ümâme el-Bâhilî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.193, no:6120; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.189, no:14096.

ki: (*Lâ, yâ rabbi*) ‘Hayır, istemiyorum yâ Rabbi! (*Ve lâkin*) Ne istiyorum: (*Eşbau yevmen ve ecûu yevmen*) Bir gün tok olayım, bir gün aç olayım, onu istiyorum. Tamamen tok olmayı istemiyorum, bir gün tok olayım, bir gün aç olayım.

(*Feizâ cü'tü*) Acıktığım zaman, (*tedarra'tü ileyke*) sana yalvarayım, yakarayım. ‘Aman yâ Rabbi ihsân eyle!’ diye; (*ve zekertüke*) ve seni zikredeyim, sana zikr ü tesbihte bulunayım. (*Feizâ şebi'tü*) Doyduğum zaman da, (*hamidtüke ve şekertüke*) o zaman da sana hamd ü senâ edeyim, sana verdiğim nimet üzerine şükredeyim. Ben bu hali daha çok istiyorum. Ben öyle zenginlik istemiyorum. Altınlar gümüşler kalsın dünya ehline.” diye, o zaman da istememiş.

Bunun, sabahları burada okuduğumuz *Evrad*'ın arkasında, Busirî Rh.A'in güzel *Kaside-i Bür'e*'si vardır, orada bir beyitte geçiyor:

وَرَاوَدَتْهُ الجِبَالُ الشُّمُّ مِنْ ذَهَبٍ

عَنْ نَفْسِهِ فَأَرَاهَا أَيَّمَا شَمَمِ

Ve râvedethü'l-cibâlü'ş-şümmü min zehebin
An nefsihî feerâhâ eyyemâ şememi[142]

"Altından dağlar ona kendisini arz ettiler. O kabul etmedi de, asıl büyüklük neymiş onu gösterdi." mânâsına, bu haleti o şiirde de böyle nakletmiş Busîrî Rh.A.

Ahmed ibn-i Hanbel RA, Peygamber Efendimiz'in şöyle buyurduğu naklediyor:[143]

الدُّنْيَا دَارُ مَنْ لاَ دَارَ لَهُ، وَمَالُ مَنْ لاَ مَالَ لَهُ، وَلَهَا يَجْمَعُ مَنْ لاَ عَقْلَ لَهُ (حم . هب . الشيرازي في الألقاب عن عائشة ؛ ش. هب . عن ابن مسعود)

RE. 208/1 (*Ed-dünyâ dâru men lâ dâre lehû*) "Dünya evi olmayanların evidir, yurdu olmayanların yurdudur." Mü'minin yeri değildir. Mü'minin yurdu cennettir, ahirettir. Ahirette yeri, cennette yeri olmayanların yeridir dünya.

(*Ve mâlü men lâ mâle lehû*) [Malı olmayanın da malıdır. (*Ve lehâ yecmeu men lâ akla lehû*) Dünyalığı ancak aklı olmayan toplar.]

---

142 İmam Busîrî, *Kasîde-i Bür'e*, 31. beyit.

143 Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.71, no:24464; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.375, no:10638; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.230, no:3109; Hz. Aişe RA'dan.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.243, no:35707; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.375, no:10637; Ahmed ibn-i Hanbel, *Zühd*, c.I, s.161; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXII, s.473; Ebü'd-Derdâ RA'dan.*Mecmaü'z-Zevâid, c.X, s.515, no:18078; Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.344, no:6086; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.296, no:1315; *Câmiu'l-Ehâdîs*, c.XIII, s.8, no:12430.

Bizim el-hamdü lillâh yerimiz, müslümanlar olarak Rasûlüllah'ın da izinde gideceğimize göre, bizim yerimiz yurdumuz cennet inşâallah, ahiret... Onun için, biz onu elde etmek için çalışırız. Çünkü bu dünyayı sevdi mi insan, bu dünyada altını gümüşü toplayayım, zengin olayım, rahat yaşayayım diye, bütün kavgalar, gürültüler, hatalar oradan çıkıyor.

"—E pekiyi ashàb-ı kirâm içinde zengin olanlar vardı, bu nasıl oluyor?"

Onlar gönüllerine sokmamışlar.

Rasûlüllah'a da ganimet gelirdi, biriktirse hükümdarlar kadar hazinesi olurdu Rasûlüllah'ın.

Bedevî'nin birisi bir gün bakmış ganimet gelen sürüye, bir vadinin içinde gayet güzel, çok hoş bir koyun sürüsü.

"—Aman ne kadar güzel sürü!" demiş,

"—Çok mu beğendin?" demiş Peygamber ASS Efendimiz.

"—Çok güzel yâ Rasûlüllah!" demiş.

"—Al, sana verdim."
"—Hepsini mi yâ Rasûlüllah?"
"—Hepsini sana verdim."
Haydi! Bir vadi dolusu koyunu katmış önüne, kabilesine böyle, sürüsüyle götürmüş. Diyorlar ki:
"—Bu ne biçim şey? Nereden buldun bu koyunları, bu sürüyü?"
Diyor ki:
"—Hazret-i Muhammed SAS yokluktan, fakirlikten korkmayan insanın verişiyle veriyor."
Rasûlüllah'ın cömertliği o. Koca sürüyü öyle vermiş. Her şeyi o şekilde bahşetmiş. Yanında sabaha bir şey kalırsa, uyanıp onu verdirtirmiş. Yâni akşama, ertesi güne bir şey bıraktırmak istemezmiş. Hemen dağıtırmış fakirlere.

Yâni, bu dünyaya gönül bağlamağa değmez. Ama Allah-u Teàlâ Hazretleri mal vermişse, sàlih bir insana:[144]

نِعْمَ الْمَالُ الصَّالِحُ لِلرَّجُلِ الصَّالِحِ (حم. حب. ك. طس. ش.
ع. هب. كر. عبد الله عن ابن عمرو)

(*Ni'me'l-mâlü's-sàlih, li'r-racüli's-sàlih*) "Hàlis, muhlis, sàlih, iyi bir kula iyi, helâl bir mal yakışır." O çünkü, onu hayra sarf eder. Depo etmez, üstüne yatmaz, hayırlardan imsak etmez, elinde sımsıkı tutmaz, işletir onu. İslâm'ın faydasına, müslümanların derdine onu sarf eder. O iyidir.
Ama bunu gàye edinirse insan, ahiretini unutursa; onlarla uğraşacağım derken, ibadetlerinden geri kalırsa; onları kazanacağım, muhafaza edeceğim derken, günahlı yollara

---

[144] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.197, no: 17798; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VIII, s.6, no:3210; Hàkim, *Müstedrek*, c.II, s.3, no:2130; Buhàrî, *el-Edebü'l-Müfred*, c.I, s.112, no:299; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III,s.291, no:3189; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XIII, s.263, no:7336; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.IV, s.467, no:22188; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.91, no:1248; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.259, no:1315; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *İslâhu'l-Mâl*, c.I, s.32, no:43; İbn-i Hacer, *el-İsâbe*, c.IV, s.653; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXXVI, s.143; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.
Keşfü'l-Hafâ, c.II, s.1821, no:2823.

saparsa; Allah'ın haram kıldığı, yasak kıldığı şeylere saparsa, o zaman büyük felâketlere uğrar.

Onun için, Peygamber Efendimiz'den nakledilmiş ki:[145]

حُبُّ الدُّنْيَا رَأْسُ كُلِّ خَطِيئَةٍ .

(*Hubbü'd-dünyâ re'sü külli hatîeh*) "Dünya sevgisi bütün hataların başıdır." İnsan bu dünyayı sevdi mi, bütün hatalar işte o sevginin arkasından geliyor, kavgalar, gürültüler.

İşte Peygamber Efendimiz'in hayatı ve düşündüğü şey. Evine gelmişken yatak, iade ediyor:

"—Götür onu yâ Aişe! Yemin ederim ki, eğer ben isteseydim, Allah benim iki tarafımdan altın gümüş dağlarını beraber götürtürdü. Kendim istemedim." diyor.

Demek ki, biz de bu dünyaya böyle bakacağız.

Eskiler ne demiş:

"—Dünyaya metelik vermiyor."

Ne demek? Al sana şu kadar dünyayı, hadi satayım sana dese, yâni bir metelik çok küçük bir para. Şu kadar para verip dahi onu almaz durumda olursa, işte dünyaya metelik vermiyor derler.

Bu dünya böyle. Peygamber SAS Efendimiz bu dünyaya bu gözle bakmış. Dâimâ bu dünyada Allah'ın rızasını kazanmak için, ahireti imar etmek için uğraşmış. İşte bu halete zühd derler. Dünyadan zühd üzere olmak…

İbn-i Abbas RA buyurmuş ki:

اَلزُّهْدُ ثَلاَثَةُ أَحْرُفٍ: زَايٌ ، وَهَاءٌ ، وَدَالٌ . فَالزَّاءُ زَادٌ لِلْمَعَادِ ، وَالْهَاءُ هُدًى لِلدِّينِ ، وَالدَّالُ دَوَامٌ عَلَى الطَّاعَةِ .

---

145 Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.338, no:10501; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.388; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.IIIL, s.428; Hz. İsÂ AS'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.192, no:6114; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.412, no:1099; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXXXI, s.326, no:45030.

(*Ez-zühdü selâsetü ahrufin*: *Zâyün, ve hâün, ve dâlün*) “Zühd kelimesi üç harften müteşekkildir: *Ze* harfi, *he* harfi, *dal* harfi.”

(*Fe’z-zâü zâdü’l-meàdi*) “Ze’nin mânâsı, ahiret için azık hazırlamak demektir.

(*Ve’l-hâü hüden li’d-dîn*) *He*’nin mânâsı, dinde hidâyet yoludur.

(*Ve’d-dâllü devâmün ale’t-tàati*) *Dal*’ın mânâsı, Allah için ibadete, tâate devam etmektir.”

Başka bir yerde de zühd kelimesi hakkında buyrulmuş ki:

اَلزُّهْدُ ثَلاَثَةُ أَحْرُفٍ: اَلزَّاءُ تَرْكُ الزِّينَةِ ، وَالْهَاءُ تَرْكُ الْهَوٰى ، وَالدَّالُ تَرْكُ الدُّنْيَا .

(*Ez-zühdü selâsetü ahrufin*) Zühd üç harfden meydana gelmektedir:

(*Ez-zâü terkü’z-zîneh*) *Ze* demek, zinetlerin terki demektir.” Zâhid, zînetleri terk eden adamdır.

(*Ve’l-hâü terkü’l-hevâ*) *He* demek nefsinin hevâsını, istediklerini terk etmek demektir.

(*Ve’d-dâllü terkü’d-dünyâ*) *Dal* da, dünyayı terk etmek demektir.[146]

e. Abdullah ibn-i Mes’ud’u Öğmesi

Bu hadis-i şerîfte Rasûlüllah SAS Efendimiz müfessirlerin pîri Abdullah ibn-i Mes’ud RA’ı methediyor. İbn-i Mes’ud RA için buyurmuş ki:[147]

---

[146] İbn-i Hacer el-Askalanî, *Münebbihat,* s. 9.

[147] İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXIII, s.121; Heysemî, *Mecmaü’z-Zevâid*, c.IX, s.474, no:15567; Ebü’d-Derdâ RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.XI, s.710, no:33460; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.XIII, s.135, no:12754.

رَضِيتُ بِمَا رَضِيَ اللهُ بِهِ لِي وَلأُمَّتِي ، وَابْنُ أُمِّ عَبْدٍ ، وَكَرِهْتُ مَا كَرِهَ

اللهُ لِي وَلأُمَّتِي ، وَابْنُ أُمِّ عَبْدٍ (طب. كر. عن أبى الدرداء)

RE. 291/4 (*Radîtü mâ radiya'llàhu lî ve li-ümmetî ve'bnü ümmi abdin*)

(*Radîtü mâ radiya'llàhu lî ve li-ümmetî*) 'Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin benim hakkımda ve benim ümmetim hakkında râzı olduğu şeylere, ben de râzı oldum. Yâni o ne takdir ederse, o ne hükmederse hoşnudum. Allah-u Teàlâ Hazretleri benim mevlâm, benim ümmetim hakkımda böyle takdir buyurmuş, râzı oldum derim."

Tabii Allah'ın hükmüne râzı olmak elbette her müslümanın zaten şiarı. Bir de arkasından ekliyor: (*Ve'bnü ümmi abdin*) "Şu Abd'in anasının oğlunun da râzı olduğu şeye, ben de râzı oldum. Yâni, o ne kanaatteyse, ben de ona râzı oldum."

(*Ve kerihtü mâ keriha'llàhu lî ve li-ümmetî*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri benim hakkımda ve ümmetim hakkında neden hoşlanmadıysa, neyi benim için revâ görmediyse, lâyık görmediyse; ve bu Ümm-i Abd'in oğlu da layık görmediyse, ona da ben râzı oldum. Yâni benim hakkımda, ümmetim hakkında Allah-u Teàlâ ne düşünürse ve bu şahıs ne düşünürse, ben ondan hoşnudum." diyor.

Neden? İbn-i Mes'ud RA, mübarek, çok güzel düşünürmüş; çok saf, çok temiz, çok güzel bir tarzda düşünürmüş. Onun için böyle methediyor.

Peygamber SAS Efendimiz'in bu mübarek sahabesinin künyesi Ebû Abdurrahmân, adı Abdullah... Babasının adı Mes'ud olduğu için, İbn-i Mes'ud diye tanınıyor. Annesi de Ümm-ü Abd imiş. İbn-i Ümm-ü Abd demek, Ümm-ü Abd'in oğlu mânâsına geliyor. Allah şefaatine nail etsin. Hüzeym kabilesindenmiş. Ve ilk zamanlarda müslüman olmuş, müslümanların bütün cihadlarına, savaşlarına katılmış mübarek.

Peygamber SAS Efendimiz'in misvakını, nalınlarını taşırmış, temizlik malzemesini taşırmış. Yâni o vazifeyi kendisine vazife

edinmiş. Öyle bir yakınlığı da var Peygamber SAS Efendimiz'e. Peygamber Efendimizle her iki hicrette beraber bulunmuş, her iki kıbleye doğru namaz kılmış. Çünkü eskiden müslümanlar Kudüs'e doğru kılarlardı namazı, Rasûlüllah Efendimiz isterdi ki bu tarafa kılınsın... Sonra kıble tahvil olundu,

فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ (البقرة:١٤٤)

(*Fevelli vecheke şatra'l-mescidi'l-harâm*) [Artık yüzünü Mescid-i Haram'a çevir!] (Bakara, 2/144) diye ayet-i kerime nazil olunca, iki tarafa doğru da namaz kılan, yâni ilklerden demek istiyor.

Peygamber Efendimiz, bu zât-ı muhteremi cennetle de müjdelemiş:

"—Sen cennetliksin ey İbn-i Mes'ud." buyurmuş.

İşte onun böyle hükmü çok sağlam olduğu için...

Vefatı da 32 hicrî yılında olmuş. Medine-i Münevvere'de Hazret-i Ömer'in hilafeti zamanında vefat etmiş.

Onun Kur'an-ı Kerim hakkında naklettiği şeyler, bilgisi çok fazla. Onun için, İbn-i Mes'ud Hazretleri'nin tefsiri diye, onun tefsirdeki yeri diye araştırmalar, çalışmalar yapılmış. Kur'an'a da derinden vâkıf bir zât-ı muhterem. Allah şefaatine nail etsin...

f. Burnu Yerde Sürtecek Üç Kimse

Bu hadis-i şersfi şimdi iyi dinleyelim!

Ebû Hüreyre RA'dan rivâyet edildiğine göre, Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:[148]

رَغِمَ أَنْفُ رَجُلٍ ذُكِرْتُ عِنْدَهُ، فَلَمْ يُصَلِّ عَلَيَّ؛ وَرَغِمَ أَنْفُ رَجُلٍ

دَخَلَ عَلَيْهِ رَمَضَانُ، ثُمَّ انْسَلَخَ قَبْلَ أَنْ يُغْفَرَ لَهُ؛ وَرَغِمَ أَنْفُ رَجُلٍ

---

148 Tirmizî, *Sünen*, c.XI, s.455, no:3468; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.254, no:7444; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.437, no:8465; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.489, no:2148; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.136, no:12755.

أَدْرَكَ عِنْدَهُ أَبَوَاهُ الكِبَرَ، فَلَمْ يُدْخِلاهُ الجَنَّةَ (ت. حسن غريب، حب. ك. عن أبي هريرة)

RE. 291/5 (*Rağime enfü racülin zükirtü indehû felem yusalli aleyye*) Birkaç şey sıralacak Peygamber SAS Efendimiz. Birincisini söylemeğe başlıyor:

1. "Şu adamın burnu yere sürtsün ki..." Burnu yerde sürtmek ne demek? Zelil olsun, hor olsun. Yere eğilecek başı, ondan sonra burnu yerlerde sürtecek. Yâni, "Hor zelil olsun o adam ki, (*zükirtü indehû felem yusalli aleyye*) ben onun yanında zikrediliyorum, o da bana salât ü selâm getirmiyor. Yâni, yanında ben zikredildiğim halde, bana salât ü selâm getirmeyen adamın burnu yerde sürtsün; hor zelil bir kimse olsun o. Benim kadr ü kıymetimi bilmiyor, beni lâyıkıyla sevememiş.

Bana salât ü selâm, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin;

إِنَّ اللهَ وَمَلاَئِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ، يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا (الاحزاب:٥٦)

(*İnna'llàhe ve melâiketehû yusallûne ale'n-nebiyyi, yâ eyyühe'llezîne âmenû sallû aleyhi ve sellimû teslîmâ.*) (Ahzâb. 33/56) ayet-i kerimesiyle farz olduğu halde, emir olduğu halde bunu yapmıyor: o zaman onun burnu yere sürtsün. Yâni o pişman olacak. O kişi bu yaptığından pişman olacak. Hani ne diyoruz biz bir kimseye kızdık mı:

"—Ben ona giderim, yakalarım yakasından, burnunu yere sürterim. Yâni geri döndürtürüm, yaptığı işin tersini yaptırtırım." mânâsına şey yapıyoruz.

Böyle diyor Peygamber Efendimiz.

O halde bize düşen, Rasûlüllah SAS Efendimiz anıldığı zaman sevgiyle, cân u gönülden ona salât ü selâm etmektir. Çünkü hiç bir şahıs yoktur ki, Peygamber SAS Efendimiz'e salât ü selâm

getirsin de, onun salât ü selâmı anında Rasûlüllah SAS Efendimiz'e iletilmesin.

Şu anda biz bak Rasûlüllah diyoruz, arkasından SAS diyoruz; derhal Medine-i Münevvere'de Rasûlüllah SAS Efendimiz'e naklolunuyor ki:

"—İşte İskenderpaşa'da yâ Rasûlüllah senin ümmetinden filanca şahıs böyle diyor da, böyle sana salât ü selâm getiriyor." diye. O da mukabele ediyor.

Herkes için böyle, yâni sadece benim için değil... Onun için ganimet bilmek lâzım.

Hatta her bir insan böyle, yapabildiği kadar, Rasûlüllah SAS Efendimiz'e salât ü selâm getirmeli! Yolda giderken ayakların yürüyor, dilin? Dil de salât ü selâm etsin Peygamber SAS Efendimiz'e. Ne diye boş geçiriyorsun? Ömür bir sermaye değil mi? Nasıl olsa yürüyeceksin. Başka bir iş de yok. Bu bir. hadis-i şerîfin daha öteki cümlelerine gelmedik. Birincisi bu. Demek ki, Peygamber Efendimiz anılınca, "*Salla'llàhu aleyhi ve sellem*" diyeceğiz, "*Aleyhi's-salâtü ve's-selâm*" diyeceğiz. Ona salât ü selâm getireceğiz hâsılı.

وَرَغِمَ أَنْفُ رَجُلٍ دَخَلَ عَلَيْهِ رَمَضَانُ ، ثُمَّ انْسَلَخَ قَبْلَ أَنْ يُغْفَرَ لَهُ ؛

2. (*Ve rağime enfü racülin dehale aleyhi ramadàne sümme'nsalaha kable en yuğfere lehû*) "Yine şu adamın burnu yere sürtsün ki, ona Ramazan ayı gelmiş, sonra çıkmış gitmiş de, hâlâ mağfirete mazhar olmamış, mağfiret olunmamış." Yâni, yazıklar olsun mânâsına. Burnu yere sürtsün demek, bir bedduadan ziyade, "Tüh yazıklar olsun, boşuna geçirmiş, fırsatı kaçırmış!" demek.

Ötekisi de öyle... Rasûlüllah anılıyor da salât ü selâm getirmiyor. Büyük fırsat kaçırdın sen. Neden? Çünkü sen salât ü selâm getirince, Rasûlüllah da sana mukabele edecek, Rasûlüllah'ın duası makbul, senin için ettiği dua makbul olacak, sen mânevî bakımdan terakki edeceksin, kaçırdın o fırsatı. Onu söylemedin, yazık, yazıklar olsun demek.

Burada da öyle... Ramazan geliyor bir kimse üzerine, yâni o şahıs ölmeden Ramazan'a erişiyor, Ramazan'ı yaşıyor. Ramazan

çıkıp gidiyor da, mağfurîn zümresine dahil olamamış. Vah, yazıklar olsun, tuh! Bu kadar böyle bir ganimet, büyük bir ay, mağfiret ayı gelmiş, Allah-u Teàlâ Hazretleri göğün kapılarını açmış, cehennemin kapılarını kapatmış, cennetin her türlü imkânını, vesaiti hazırlanmış. Meleklere emrolunmuş, şeytanlar bukağılanmış, bağlanmış. Tevbe etmek kolay, yapılan amellerin sevabı çok... Sen o ayda boş boş kafa gezdirdin, boş boş uğraştın da, mağfiret olamadın, mağfirete mazhar olamadın. Netice itibariyle Allah'ın afv u mağfiret ettiği bir kimse olamadın, yazıklar olsun!

Allah-u Teàlâ Hazretleri, el-hamdü lillah işte şimdi cumâde'l-ûlâ bitiyor. Cemâziyelevvel diyor ya bizimkiler. Cumâde'l-âhire var, ondan sonra Receb. Yâni demek ki beş hafta sonra üç aylar giriyor. Ondan sonra Receb tabii mübarek bir ay. Mübarek kandiller başlayacak, ondan sonra Şa'ban, ondan sonra Ramazan. Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi Receb'e, Şa'ban'a, Ramazan'a sıhhat ve afiyetle ulaştırsın ve Ramazan'ın ahirinde mağfûrîn zümresinden eylesin cümlemizi... Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rahmetine, mağfiretine mazhar, tertemiz kullar haline erişmeyi, gelmeyi cümlemize nasib eylesin... İkinci cümle de böyle tamam oldu hadis-i şerîfte.

3. Üçüncüsü... Bu da bakın ne kadar mühim:

وَرَغِمَ أَنْفُ رَجُلٍ أَدْرَكَ عِنْدَهُ أَبَوَاهُ الْكِبَرَ، فَلَمْ يُدْخِلاَهُ الْجَنَّةَ.

(*Ve rağime enfü racülin edreke indehû ebevâhü'l-kibere, felem yudhilâhü'l-cennete*) "Yine o adamın burnu yere sürtsün ki... Yâni pişman olacak, yazık, büyük bir fırsat kaçırıyor, yazıklar olsun o adama ki..."

Tabii buradaki adam sözü, söz gelişinden adamdır. İlle yâni bıyıklı. sakallı, erkek cinsi, er cinsi olması şartı yok. Kadın için de durum aynı. Kadın da Rasûlüllah anıldığı zaman salât ü selâm getirecek, kadın da Ramazan girdiği zaman ne yapıp yapıp mağfiret-i ilâhiye mazhar olacak şekilde ibadet ü taat edecek. Kadın erkek müdrik olan, bulûğa ermiş olan herkes için bu böyle ama, lisanın gelişi böyle deniliyor.

“—Şu adamın burnu yere sürtsün ki... Yâni o adam çok pişman olacak, hor zelil olacak, çok diz döğecek ki, ana-babası onun yanında ihtiyarladılar, ihtiyarlığa ulaştılar da yine o çocuklarını cennete sokamadılar.”

Ne demek bu? Demek ki, bir insanın annesi babası sağ olur da, yaşlılığında o insana, o anne-babaya hizmet etmek, hürmet etmek fırsatı çıkarsa; o hizmeti güzel yapıp da, sonunda cennete girememişse, yazıklar olsun!

Ne demek? Demek ki insan, yaşlı anne-babasına hürmet ederse, cennete girer. Ona ne kadar güzel hizmet etmeğe çalışırsa, o kadar güzel hizmet etsin; ne yapıp yapıp onun gönlünü alsın. Onun duasını aldı mı, cennete girecek. Bunu sağlamağa çalışacak. Cennete giremediğine göre, büyük bir fırsat kaçıyor.

Meselâ bir insan, şöyle diyebilir:

“—Benim annem babam küçükken vefat etmiş. Hiç görmedim, yanımda olmadı ki onlara hizmet edeyim...”

Bu öyle değil. Bunun annesi babası yaşadı, yaşlandı yanında, bu onlardan faydalanarak cenneti kazanamadı. Tüh, yazıklar olsun!

O halde müslümanlar! Annelerimize, babalarımıza... Tabii bunun içine kayınpeder, kayınvalide de dahildir. Kızını alıyorsun ya. Kızını alırken alıyorsun da, onu hor mu göreceksin? O da senin baban, o da senin annen... Onlar sağ olduğu halde cenneti kazanamazsak, yazıklar olsun bize! Pervane gibi döneceğiz, uğraşacağız, didineceğiz; inşâallah onların hayır dualarını alıp, cennete girmeye hak kazanacağız.

g. Üç Kimseden Kalem Kaldırıldı

Bu hadis-i şerifte Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:[149]

---

[149] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.XI, s.478, no:3822; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.VI, s.212, no:2031; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.360, no:5625; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.355, no:142; Hàkim, *Müstedrek*, c.II, s.67, no:2350; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.225, no:2296; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.99, no:87; Hz. Aişe RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.320, no:1343; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.III, s.138, no:173; Hz. Ali RA'dan.

رُفِعَ القَلَمُ عَنْ ثَلاثَةٍ: عَنِ النَّائِمِ حَتَّى يَسْتَيْقِظَ ، وعَنِ المُبْتَلِي حَتَّى يَبْرَأَ وعَنِ الصَّبِيِّ حَتَّى يَكْبَرَ (حم. د. ن. ه. ك. عن عائشة)

RE. 291/6 (*Rufia'l-kalemü an selâsetin: Ani'n-nâimi hattâ yesteykiza, ve ani'l-mübtelâ hattâ yebree, ve ani's-sabiyye hattâ yekber*)

"Üç kimseden kalem kaldırıldı." Kalem hangi kalem? İnsanın amellerinin yazıldığı kalem. Yâni bir insan hayır işlese de, şer işlese de zayi oluyor mu? Olmuyor. Zerre miktarı hayır işlese de, zerre miktarı şer işlese de, karşılığı verilsin diye tesbit ediliyor.

إِنَّا كُنَّا نَسْتَنسِخُ مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ (جاسية:٢٩)

(*İnnâ künnâ nestensihu mâ küntüm ta'melûn*) [Çünkü biz, yaptıklarınızı kaydediyorduk.] (Câsiye, 45/29)

كِرَامًا كَاتِبِينَ . يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ (انفطار:١١-١٢)

(*Kirâmen kâtibin. Ya'lemûne mâ tef'alûn*) [Değerli yazıcılar vardır. Onlar yapmakta olduklarınızı bilirler.] (İnfitâr, 82/11-12)

Allah'ın vazifeli melekleri, varlıkları var, bizim gözümüzle görünmeyen varlıkları var ki, bizim yaptığımız bütün amelleri yazıyorlar. Hayırlar da yazılıyor, şerler de yazılıyor. Üç kimsenin şerri yazılmıyor. O kalem duruyor, kalem kalkıyor, kağıdın üzerine işlemiyor o şeyleri... Kimler bu üç kimse?

1. (*En-nâimü hattâ yesteykıza*) "Uyuyan kimse." Tabii uyuyor. Şuuru yerinde değil. Onun için kalem yok.

Gülistan'da bir hikâye geçer: Genç bir çocuk, babası arif, başka kimselerle beraber ibadet ediyorlarmış mescidde. Geceleyin kalkmışlar baba oğul, teheccüd namazı kılıyorlar, tesbih çekiyorlar, sevaplı işler yapıyorlar. Evlat demiş ki, toy daha, tecrübesiz:

"—Baba ne olurdu, şu adamlar da kalksaydı da, bu güzel

vakitten istifade etseydi, ötekiler uyuyorlar orada."

Diyor ki:

"—Ah evlâdım! Keşke sen de uyusaydın da, bu sözü söylemeseydin." diyor.

Çünkü kalkıp da insan ibadet edince sevap kazanıyor ama, gıybet edince de günaha giriyor. Ama uyuyan hiç olmazsa günaha girmiyor. Yâni uyurken bir şeyi yok. Uyuyanın demek ki mes'uliyeti yok. Uyurken insan kazara, meselâ ayağını atarken bir şeyi zedelese, zarar verse filan, oradan da demek bir şey olmayacak. Hani meselâ bir şey devirdi, o devrilen şey de filancanın üstüne gitti, onu sakat bıraktı... Böyle hadiseler olabilir ya, uyuduğu için ondan bir günah bahis konusu değil.

2. (*Ve ani'l-mübtelâ hattâ yebree*) "Mübtelâ olan kimse, bu mübtelâlığından kurtuluncaya kadar, ona mesuliyet yok." Buradaki ibtilâ tabii mübtelâlık mecnunluk. Aklı gidiyor, şuuru yerinde değil. Onun o hastalığı esnasında yaptığı, sıhhate kavuşuncaya kadar günah olarak yazılmaz. Kalem kalkıyor ondan da.

3. (*Ve ani's-sabiyye hattâ yekbere*) "Küçük çocuk da büyüyünceye kadar, bulüğa erinceye kadar, onun da yaptığından dolayı kendisine günah yazılmıyor."

h. Ceza Konusunda Sorumlu Olmayanlar

Bundan sonraki hadis-i şerif de yine aynı mânâyı başka kelimelerle ifade ediyor:[150]

رُفِعَ الْقَلَم فِي الْحَدِّ عَنِ الصَّغِير حَتّى يَكْبَرَ ، وَعَن النَّائِم حَتَّى

يَسْتَيْقِظ ، وَ عَنِ الْمَجْنُون حَتَّى يفِيق ، وَ عَن الْمَعْتُوهِ الْهَالِك

[150] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VII, s.287 no:7156; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.216, no:386; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VI, s.381, no:10511; Sevban RA'dan.

Câmiü'l-Ehàdîs, c.XIII, s.138, no:12761.

(طب ، والضياء عن أبى إدريس عن غير واحد من الصحابة

منهم شداد بن أوس وثوبان)

RE. 291/7 (*Rufia'l-kalemü fi'l-haddi ani's-sağîre hattâ yekbere, ve ani'n-nâimi hatta yesteykıza, ve ani'l-mecnûni hatta yufîka, ve ani'l-ma'tûhi'l-hâlik*) "Ceza konusunda kalem şu kimselerden kalktı." *Had* demek, *hadd-i şer'î* demek. Kendisine yaptığı şeyden dolayı ikàb ve ceza olarak bir şey vermek olmuyor bu şahıslarda. Kimler?

"Sağîr büyüyünceye kadar, küçük çocuk bulûğ çağına erinceye kadar, mükelleflik çağına gelinceye kadar, uyuyan uyanıncaya kadar, deli mecnunluğu kendisinden zâil oluncaya kadar. Bir de bunamış olan kimselere ceza verilmez."

Bazı mecnunluklar muvakkattir yâni illâ doğuştan öyle geldi, öyle gitmez. Muvakkaten insan hastalanır, sıhhatine iyi bakmaz, rahatsızlanır. Ondan sonra biraz bakınca, gene düzelebilir. Çünkü. bu insanın vücudunun da insan üzerine hakkı vardır.

"—Ben bu vücudu hırpalarım, vururum yerden yere... Mühim olan, çok sevap kazanacak ibadetler yapmak suretiyle cenneti kazanmaktır, vücut mahvolursa olsun. Nasıl olsa mühim olan ahiret..."

Böyle bir şey yok! Bu hesap yanlıştır. Çünkü Peygamber Efendimiz, "Bu vücut da senin bineğindir." diyor. İnsan bineğine iyi bakmazsa, gideceği yere gidebilir mi? Otomobiline bakmamışsın, benzini yok, yağı yok, tekeri patlak... Gidemezsin. İnsanın da vücudu bineğidir, ona iyi bakacaksın ki, sonuna kadar yolculuk sıhhatle, selâmetle devam etsin.

Onun için uykuyu normal uyuyacaksın. Peygamber Efendimiz bazen uyurdu, gecenin bir bölüğünde uyurdu, kalkardı. Gündüzünde uyuduğu var. Öğleden önce uyumak meselâ sünnet-i seniyyeye uygundur ve geceye takviye eder insanı… Vücudunu besleyecek kadar yiyecek. Böyle açlık açlık açlık... Perhiz perhiz perhiz... Ondan sonra güçten kuvvetten düşer, zihin başlar çeşit çeşit hayallerle meşgul olmağa.

وَاخْشَ الدَّسَاءِسَ مِنْ جُوعٍ وَ مِنْ شَبَعٍ
فَرُبَّ مَخْمَصَةٍ شَرٌّ مِنَ التُّخَمِ

Vahşe'd-desâise min cûin ve min şebiin.
Ferubbe mahmasatin şerrun mine't-tuhâmi[151]

"Açlığın ve tokluğun gizli hilelerinden kork! Nice açlık hâli vardır ki, şerri tıka-basa yemeninkinden beter olur!"

Yâni, "Birtakım açlıklar vardır ki, tokluktan da büyük zararlar verir." diyor yine İmâm Busirî, o meşhur *Kaside-i Bür'e*'sinde. Bazı kimseler yâni açlık riyâzettir, sevaptır filan düşünür, çok aç kalır ama bu sefer de başka rahatsızlıklar çıkar.

İslâm ölçü dini, terazi olacak elinde… Şuur dini, daima şuurlu olacaksın. Akıl dini, daima aklın emrinde olacaksın. İçeriden şeytan, baktı insanı biraz dindar gördü mü bu sefer dindarlık yönünden sokulur, öyle aldatır. Mel'unun mesleği, sanatı aldatmak olduğu için, bu sefer o damarından girer insanın. "Sen iyi aferin ağabeysin, dindarsın, binâen aleyh hiç yeme de, çok daha fazla sevaba gir." der, böyle aldatır. "Hiç uyuma da, daha çok sevap kazan!" der.

Peygamber Efendimiz ölçüyü tavsiye ediyor. Uyuyacaksın, dinleneceksin. Acıktığın zaman yiyeceksin filan... Hàsılı sevap, Rasûlüllah'ın emirlerine tam uymaktadır. Kendi aklından bir şey ortaya atarsa... Bakın, her hadis dersimizin başında, yine bir hadis-i şeriften alınmış olan bir ibare okuyoruz:[152]

---

[151] İmam Busirî, *Kaside-i Bür'e*, beyit: 22.

[152] Muhtelif lafızlarla: Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.310, no:14373; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.80, no:206; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.186, no;10; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.214, no:5591; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.550, no:1786; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.III, s.189; İbn-i Sa'd, *Tabakàtü'l-Kübrâ*, c.I, s.377; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LI, s.228; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Buhàrî, *Sahih*, c.V, s.2262, no:5747; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.18, no:46; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.184, no:353; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.48, no:367; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IX, s.97, no:8521; Bezzâr, *Müsned*, c.V, s.438, no:2076; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.XI, s.159, no:20198; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*,

اعْلَمُوا أَيُّهَا الإخْوَان: إِنَّ أَفْضَلَ الْكِتَابِ كِتَابُ اللهُ ، وَأَفْضَلَ الْهَدْيِ هَدْيُ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمْ . وَشَرُّ الأُمُورِ مُحْدَثَاتُهَا ، وَكُلُّ مُحْدَثَةٍ بِدْعَةٌ ، وَكُلُّ بِدْعَةٍ ضَلاَلَةٌ ، وَكُلُّ ضَلاَلَةٍ فِي النَّارِ .

(*İ'lemû eyyühe'l-ihvân*) "Ey kardeşler biliniz ki: (*Enne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh*) Kitapların en faziletlisi Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kitabı olan Kur'an-ı Kerim'dir."

(*Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem*) Yolların, gidilecek, takip edilecek, sürülecek yolların, iz sürülecek yolların en hayırlısı Rasûlüllah'ın izidir, yoludur. Oradan gitmek, onun peşi sıra gitmek lâzım. (*Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ*) İşlerin kötüleri, en kötüleri sonradan uydurulanlardır."

Dinde aslı yok, Rasûlüllah tavsiye etmemiş, insan kendi aklından uyduruyor. Bak dinde diyor. Dinde insan... Yâni ille günah mânâsına değil. Dinde de sonradan uydurulan şeyler olmaz. Bazı kimseler kendilerini hadım etmek istediler:

"—Başımıza hep bu nefisten geliyor ne gelirse, hadım edelim de kurtulalım bunun şerrinden." dediler.

Râzı olmadı ve kızdı, alnındaki damarı şişinceye kadar. Bu çok nadir kızdığı zamanlar olurdu, o kadar kızdı.

"—Öyle şey yok! Bak ben sizin Allah'tan en çok korkanınızım, ama evleniyorum."

Yâni evlenmek, öyle ille kötü insan olmak mânâsına değil ki. İlle evlenmeyen insan, hep kendisini ibadete vermiş olan insan iyi olacak mânâsına değil ki. İyi insan kendi tabiatının, icabının hepsini normal ölçüler içinde, şer-i şerîfin tarif etmiş olduğu

---

c.IV, s.200, no:4786; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.263, no:1325; Dâra Kutnî, *İlel*, c.V, s.323, no:916; Hatîb-i Bağdâdî, *Takyîdü'l-İlm*, c.I, s.55,Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.I, s.415, no:790; *Kenzü'l-Ummâl,* c.I, s.336, no:962, 963 ve c.XV, s.1368, no:43589; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.222, no:587.

ölçüler içinde, tabiî olarak yapan insandır. Bizde hristiyanlık gibi öyle sapık aşırı şeyler yok. Orada papazlar evlenmezler, bilmem ne yapmazlar... Bizde öyle şey yok. Her şeyimiz tabiîdir bizim, her şeyimiz yerli yerincedir.

Bu cünûndan açıldı söz, bunları izah olarak söyledik. Bir de (*ve ani'l-ma'tûhi'l-hâlik*) *Ma'tûh*, kendisine *ateh* gelmiş, yâni bunama gelmiş kimse demek. O da artık zaten yaşamış yaşamış, vücudu yıpranmış, aklına şuuruna da zarar gelmiş, o da mazur. Şuur gitti çünkü, beyin damarları kireçlenmeğe başladı. Normal düşünemez, abuk sabuk konuşur, ters şeyler söyler... Namazı bir kere kılmıştır, gene kılar, gene kılar, gene kılar... Bir söylediği sözü üç defa, beş defa gene sorar... Eh mazur. Ondan da kalem kalkıyor, yâni onun da mes'uliyeti yok.

i. Vera' Sahibinin Kıldığı Namaz

Şimdi geldik — hadis-i şeriflerin hepsi güzel de— çok dikkatle dinleyeceğimiz bir hadis-i şerîfe… Namaz kılmakla ilgili bir hadis-i şerîf. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:[153]

رَكْعَتانِ مِنْ رَجُلٍ ورِعٍ ، أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ رَكْعَةٍ مِنْ مُخَلِّطٍ

(الديلمي عن أنس)

RE. 291/8 (*Rek'atâni min racülin veriin, efdalü min elfi rek'atin min muhallitin*)

"Vera' sahibi bir kişiden iki rekât namaz, onun kıldığı iki rekât namaz, karışık işler yapan bir insanın bin rekât namazından daha faziletlidir."

Rakamlara dikkat edelim. Birisi iki rekat kılıyor, ötekisi (*elfi rek'atin*) bin rekat. Bin rekatından daha hayırlı ötekisinin. Şimdi o halde bu vera' sahibi ne demek, muhallit ne demek, onu izah edelim.

---

[153] Deylemi, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.265, no:3234; Enes ibn-I Malik RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.III, s.427, no:7282; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIII, s.145, no:12780.

(*Racülin veriin*) demek, şüpheliden kaçan insan demek. Vera' haramlardan sakınacak, şüphelilerden de kaçacak. Yâni şarap haram, şu haram, bu haram... Ama bir de acaba şu da haram mı ki, değil mi, belli olmayan şeyden... Şüpheli mi, ondan da kaçıyor. İşte ashâb-ı kirâmın çoğunun hareket tarzı böyle imiş. Harama düşmek korkusundan bazı helallerden bile uzak dururlarmış. Ya haram oluverirse, ya bir tehlikesi varsa diye, tehlikenin yanına yanaşmıyor yâni, uzağından dolaşıyor. İşte böyle çok dikkatli hareket eden, şüphelilerin yanına, münakaşalı şeylerin yanına yanaşmayan kimseye, vera' sahibi insan derler. Arpaçası veri'... Veri' deniliyor böyle kimselere.

Meselâ, biz bunu kendi hayatımızda tatbik ederiz. Şu köpek kuduz deseler, kenarda sakin sakin dursa, onun yanından geçer miyiz? Neme lâzım belki gelir ısırıverir, başım derde girer diye, uzak dururuz. E dünyevî konularda yapıyoruz da...

"—Filanca yoldan gidersen, muhtemeldir ki eşkıya o yolu kesebilir veya şöyle olur. Veya şiddetli bir yağmur var, sel gelebilir, oradan şöyle olur." deseler;

"—Eh neme lâzım, ben oradan gitmeyeyim!" diyoruz dünya şeylerinde.

Asıl hüner, asıl zekâ, asıl akıllılık, ahiret işlerinde de böyle düşünmektir.

"—Bu şüpheli, binâen aleyh neme lâzım buna yanaşmayayım. Ya Allah'ın sevmediği bir şeyse, oradan Allah'ın rızasın aykırı bir duruma düşeceksem, Allah'ın gazabına uğrayacaksam..." diye kaçınan.

Böyle düşünen bir insanın iki rekat kıldığı namaz, bu zihniyette olan bir insanın kıldığı iki rekat namaz, karışık insanın kıldığı bin rekat namazdan daha iyi.

Şimdi o karışıklık nedir onu izah ediyor şerhte:

(*Ey yuhallitu'l-amele's-sàlihe bi'l-ameli'ş-şer*) Bu adam karışıklığı nasıl yapıyor? Salih amelle kötü ameli karma karışık yapıyor. Bir bakıyorsun namaz kılıyor, bir bakıyorsun içki içiyor. Bir bakıyorsun Kur'an okuyor, bir bakıyorsun küfrediyor. Bir bakıyorsun halim selim, güzel; bir bakıyorsun öteki adama, beriki adama zarar verecek, ezâ verecek iş yapıyor. Karışık, muhallit, karişık. Yâni ölçülü değil.

Veyahut, (*yuhallitu bi-ameli'd-dünyâ amele'l-âhireh*) dünya ameliyle ahiret amelini karıştırıyor. Şimdi insan namazı niçin kılar? Allah için kılar. E bir de dünyevî bir maksatla kılıyorsa, karıştı, olmadı. Yâni yaptığı işi halis muhlis yapmayan bir insanın, böyle şüpheli şeylere karışıp haramı helâli ayırt etmeden birbirine karıştıran insanın, hayrı şerri karışık olan bir insanın bin rekâtından; titiz, dikkatli, ölçülü, şüphelilerden bile elini eteğini çekmiş, Allah'tan korkan, takvâsı vera' derecesine gelmiş bir insanın iki rekâtı daha hayırlı...

Bakın müslümanlar! Hepimizi için bu ibret olacak. Demek ki iş, amelin çokluğunda değil; iş amelin keyfiyetinde... Yâni bin rekat namaz kılıyor insan, ötekisinin iki rekatına denk oluyor. O halde şu iki rekâtı öğrenmek, bizim için daha önemli değil mi? Madem bu iki rekât bin rekâta muadilmiş, şu iki rekât namaz tarzını öğrenmek mümkün değil mi?

Bunu nereden öğreneceğiz? Tasavvufun mevzuu işte bu... Neden tasavvuf denilen ilim çıkmış? İşte bunun için. Hangi ameli, hangi batınî şartlarına riâyet ederek, insan nasıl yaparsa çok sevap kazanır; tasavvuf bunu öğretir insana.

Fıkıh ilmi... Açarsın ilmihali, *Büyük İslâm İlmihâli*'ni veyahut daha başka bir kitabı, namaz nasıl kılınacak, namaz nasıl fâsit olur vs... Bunları anlatır ama, tasavvuf işte bunları anlatır insana... Onun için en şerefli ilimlerden birisidir tasavvuf. Çünkü öteki namaz kılıyor, bin rekât, berikisi iki rekât kılıyor, ondan daha sevaplı oluyor. Zikir de böyledir, oruç da böyledir.

Peygamber SAS Efendimiz bir hadis-i şerîfinde buuyor ki, sahih hadis-i şerîftir:

"—Nice oruç tutan insan vardır ki akşama kârı aç ve susuz kalmaktan ibarettir."

Oruç tuttu, akşama da iftar etti, arada bir şey yemedi ama hiç bir kârı yok, sevap da kazanmamış. Sadece aç susuz kaldı, aç kaldığına yansın yâni. O kadar. Nesi eksik? Tasavvufî yönü eksik işin. Amelinin bàtınî ahkâmına riâyet etmemiş. Çünkü amellerin bir dış şekli var, icrâsının dış zarfı var, kalıbı var, bir de o amelleri icrâ ederken şu gönül var. Gönlün düşünülmesi, gönle ait işler var. İşte bu gönle ait işleri insana hangi ilim anlatıyor?

Tefsir ilmi ayetleri anlatır. Hadis ilmi hadisleri anlatır. Fıkıh ilmi zahiri ahkâmı inceler. Kelam ilmi itikadî meseleleri inceler. Taksimat yapılmış... Yâni ilimler kendi aralarında mıntıkalarını ayırmışlar. Fatih mıntıkasıyla Eyüp mıntıkasının, kaymakamlığının hududları ayrı olduğu gibi, hepsi İstanbul'un ilçeleri olduğu halde, her ilçenin kendi sahası ayrılmış. Pekiyi amellerin böyle Allah'a makbul olması için gerekli mânevî şartları, görünmeyen şartları inceleyen ilim hangisi? İşte o tasavvuf.

Onun için tasavvuf keyfî, zevkî bir ilim değildir. Yâni ben canım isterse tasavvuftan biraz öğrenirim, istemezse öğrenmem. Yok! Hiç bir şey olmaz. Amelin batınî ahkâmına riâyet etmezsen, hiç bir şey öğrenemezsin.

Hatta daha korkunç bir şey söyleyeyim, bu hadis-i şerîf ile biraz ilgili:

"Nice namaz kılan insan vardır ki, kıldığı namaz onu Allah'tan uzaklaştırmaktan başka bir şeye yaramaz." diyor hadis-i şerîfte Peygamber SAS Efendimiz.

Kim bilir nasıl kılıyorsa insan, o namazı ne kadar kusurlu kılıyorsa... Demek ki içi, kalbi karma karışık, fitne fesat vs... O zaman namaz onu Allah'tan uzaklaştırıyor.

رُبَّ قَارِئِ الْقُرآنِ ، وَالْقُرآنُ يَلْعَنُهُ

(*Rubbe kàrii'l-kur'ân. ve'l-kur'anü yel'anühû*) "Nice Kur'an okuyan insan vardır ki, Kur'an-ı Kerim ona lânet eder." hadis-i şerif ve metni de işte böyle ezberimde kaldı...

Fatiha-i şerife mea'l-besmele!

29. 03. 1981 – İskenderpaşa Camii

14. BAZI FAZİLETLİ AMELLER

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.
Rabbi'şrah lî sadrî, ve yessir li emrî, vahlu'l-ukdeten min lisânî, yefkahû kavlî... Ve üfevvidü emrî ila'llàhi inna'llàhe basîrun bi'l-ibâd...
El-hamdü lillâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve alâ âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...
Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasili ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

رَكْعَتانِ مِنْ رَجُلٍ وَرِعٍ ، أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ رَكْعَةٍ مِنْ مُخَلِّطٍ
(أبو نعيم عن أنس)

RE. 291/8 (*Rek'atâni min racülin veriin, efdalü min elfi rek'atin min muhallitin*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemà kàl.*

Aziz ve muhterem cemaat!
Peygamberimiz SAS Efendimiz Hazretleri'nin hadis-i şeriflerini *Râmûzü'l-Ehàdis* isimli hadis kitabından okumaya devam edeceğiz.
Dersimize başlamadan önce, evvelâ sevgili peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Efendimiz olmak üzere cümle enbiyâ, asfiyâ ve evliyâullahın; ve hàssaten sâdâtımız ve meşâyihimizin ve halifelerinin; ve bu eserin müellifi hocamız, üstâdımız Ahmed Ziyâeddin-i Gümüşhànevî Hazretleri'nin ve bu eserin içindeki hadis-i şeriflerin bize kadar gelmesinde emeği geçmiş olan ulemânın ve ruvâtın ruhları için; ve bir de uzaktan, yakından

Peygamber ASS Efendimiz'in muhabbetinden nâşî bu hadis-i şerifleri dinlemeğe gelen siz kardeşlerimizin, cümle ahirete intikàl eylemiş geçmişlerinin ruhları için, bir Fâtiha, üç İhlâs-ı Şerif hediye edelim:

....

a. Vera' Sahibinin Namazı

Peygamberimiz SAS Efendimiz, Enes RA'dan bize nakledildiğine göre, şöyle buyurmuşlar. Bu hadis-i şerifi geçen hafta da okumuştuk ama okunmasında fayda mülâhaza ettiğim için tekrar ediyorum: [154]

رَكْعَتَانِ مِنْ رَجُلٍ وَرِعٍ ، أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ رَكْعَةٍ مِنْ مُخَلِّطٍ

(أبو نعيم عن أنس)

RE. 291/8 (*Rek'atâni min racülin veriin*) "Vera' sahibi bir adamdan sudûr etmiş olan, onun tarafından kılınmış olan iki rekât, (*efdalü*) daha faziletlidir, daha üstündür; (*min elfi rek'atin min muhallitın*) karışık işler yapan bir adamın bin rekâtından daha hayırlıdır."

Yâni şüpheli şeylerden, "Acaba Allah-u Teàlâ Hazretleri benim yaptığım ameli beğenmez de, onun kızgınlığını mı çekerim, rızasından aykırı bir iş mi yapmış olurum?" diye titizliğinden dolayı uzak duran bir insan ki, biz buna *veri'* diyoruz. Vera' sahibi insanlara, *re* harfinin kesresiyle veri' denilir. Şüpheliden kaçıyor. Haramdan kaçmak haydi haydi de, tereddütlü bir şey varsa onun bile yanına yaklaşmıyor ki, Peygamber ASS Efendimiz, böyle ihtiyatlı hareket eden kimseleri, birçok hadis-i şeriflerinde methetmiştir.

Böyle bir kimsenin, bu hàlet-i rûhiyyeye ermiş olan bir zât-ı

---

[154] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.255, no:8061; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.265, no:3234; Ebû Nuaym, *Ahbâr-ı Isfahan*, c.III, s.189, no:764; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.770, no:7282; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.145, no:12780.

muhteremin kılıverdiği iki rekâtçık namaz, öteki amellerini karışık yapan, yâni bazen iyi iş yapan, bazen kötü iş yapan, bazen rızasına uygun işler yapan, bazen aykırı işler yapan; yaptığı işte Allah'ın hoşuna giden şeyler de, gitmeyen şeyler de bulunmasına pek itina göstermeyen insanın kıldığı bin rekattan daha hayırlı oluyor. İki nerede, bin nerede? Beş yüz misli fark var arada…

O halde ey müslümanlar! Neden biz bu verâ denilen şeyi iyi öğrenmeyelim? Bir namaz kılıyoruz, onun beş yüz misli fazlasını kılmak imkânı varken, boşuna yorulmamak için, niye en güzel şekilde kılmayı öğrenmiyoruz? O halde bu takvâ denilen şeyi, verâ' denilen şeyi, şüphelilerden kaçınmak, ihtiyatlı hareket edip de Allah'ın rızasına uygun hareket etmek hâlet-i rûhiyyesini iktisab edelim! Namazlarımızı, niyazlarımızı, oruçlarımızı, zikirlerimizi, tesbihlerimizi bu duygu altında, itinalı yapmağa gayret edelim! Çünkü aynı kaide oruç için de cârî... Aynı kaide tesbih ve zikir için de cârî...

Geçen gün okuduğum bir kitapta:

"—Zikirde sayının çokluğundan ziyade, söylerken insanın uyanıklığı mühimdir. *Allah* derken, *Lâ ilâhe illa'llàh* derken insanın uyanıklığı, şuuru önemlidir."

İnsanın namazdan elinde kalan kâr, ondan aklettiği şeylerdir. Ne kadar ona aklı yetmişse, şuuru ile yapmışsa odur. O halde boşa yorulmayalım! Yaptığımız işe itina edelim ki, bir hadis-i şerifte Peygamber ASS Efendimiz buyurmuştur, daha önceki, çok önceki derslerde geçti:

"—Allah-u Teàlâ Hazretleri bir iş yaptığı zaman, bunu özene bezene, itina ile, ihsân ile yapan kulu sever, rahmet eder o kimseye." diye buyurmuştu Peygamber Efendimiz.

O halde her işi iyi yapalım! Yazı yazarken bile, harfleri güzel yazalım! Yaptığımız işi doğru düzgün yapalım! Üzerimize aldığımız vazifeyi itina ile yapalım! Allah-u Teàlâ tevfîkini refîk etsin... Gayret kuvvet versin, şuur versin cümlemize...

b. Gece Namazının Fazileti

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[155]

رَكْعَتَانِ يَرْكَعُهُمَا ابْنُ آدَمَ فِي جَوْفِ اللَّيْلِ الآخِرِ، خَيْرٌ لَهُ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا ؛ وَلَوْلاَ أَنْ أَشُقَّ عَلَى أُمَّتِي، لَفَرَضْتُهَا عَلَيْهِمْ

(آدم في الثواب، وابن نصر عن حسان بن عطية، مرسلاً ؛ الديلمي عن ابن عمر)

RE. 291/9 (*Rek'atâni yerkeuhüme'bnü âdeme fî cevfi'l-leyli'l-âhîri, hayrun lehû mine'd-dünyâ ve mâ fîhâ. Ve lev lâ en eşukka*

---

155 Deylemi, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.455, no:5404; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.VII, s.785, no:21405; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIII, s.145, no:12782.

alâ ümmetî, lefaradtühâ aleyhim.) [Gecenin son bölümünün ortasında, Adem oğlunun kıldığı iki rekat namaz, dünya ve dünyadakilerden hayırlıdır. Ümmetime zor olacağını bilmeseydim, onlara Teheccüd namazını mecburi kılardım.]

İbn-i Ömer RA'dan rivâyet edilmiş olan bu hadis-i şerifi de size geçen hafta tebliğ etmiştim.

Allah-u Teàlâ Hazretleri Peygamber SAS Efendimiz'e:

إِنْ عَلَيْكَ إِلاَّ الْبَلاَغُ (الشورى:٤٨)

(*İn aleyke ille'l-belağ*) "Sana düşen sadece bildirmektir ey Rasûlüm!" diye hitap ediyor. (Şûrâ, 42/48)

Eee? Gerisi dinleyene. Duydu mu, duydu. O tebliğ eden kurtuldu. Gerisi duyan kimse üzerinde artık.

Ne buyurdu Peygamber ASS Efendimiz?

(*Rek'atâni yerkeuhüme'bnü âdeme fî cevfi'l-leyli'l-âhîri*) "Ademoğlunun, yâni cümlemizin..." Hepimiz Hazret-i Âdem'in evlâdı değil miyiz? "Ademoğlunun gecenin en son boşluğunda, yâni gecenin sabaha en yakın kısmında kılmış olduğu iki rekât namaz, (*hayrun lehû mine'd-dünyâ ve mâ fîhâ*) ona dünyadan ve dünyanın içinde olan her şeyden daha hayırlıdır."

Düşünün... Deseler ki size:

"—Fatih'te altı katlı bir apartmanı sana bağışladım."

Ne kadar seviniriz. Oh, her daireden on beşer bin lira gelse, altı kere on beş şu kadar eder... Oh, bu kadar paraya da şu iş yapılır... Seviniriz.

E apartman demeseler de, deseler ki:

"—Aydın'da şu kadar pamuk yetiştiren, şu kadar dönüm araziyi verdim."

Oh ne kadar seviniriz.

"—Filanca mağazayı içindeki eşyasıyla sana bağışladım." deseler, ne kadar seviniriz ve bize onu bağışlayan kimseye ne kadar minnettarlık duyarız. Ömrümüzün sonuna kadar önünden aykırı geçmeyiz. Neden? Bize o iyiliği yaptı diye.

Bak ne diyor ASS Efendimiz:

"—Dünyadan ve dünyanın içindeki şeylerin hepsinden daha

hayırlıdır."

Allah-u Teàlâ cümlemizi gaflet uykusundan uyandırsın... Akşam yatıyoruz, sabah kalkıyoruz. Rasûlüllah böyle buyuruyor. Biz de, "Rasûlüllah'ın ümmetiyiz diyoruz, onun yolunda gideceğiz, ehl-i sünnet ve cemaatteniz." diyoruz. "Yâ Rasûlüllah, sen bizim numûne-i imtisâlimizsin, başımızın tâcısın, gönlümüzün ilacısın!" diyoruz. O öyle diyor, biz böyle yapıyoruz. Başka ne diyelim? Allah tevfîkini refîk etsin... Gayret kuvvet versin... Rasûlüllah'ın tavsiyesini duyunca yapmak lâzım!

Pekiyi, Rasûlüllah SAS Efendimiz bunu niye tavsiye etti? Ahirete irtihal edeli 1400 sene geçmiş, ne olacak? Faydası bize. Yine bize faydası. Biz bunu yaptığımız zaman imanımız kuvvetlenecek. İmanın ne olduğunu, ibadetin lezzetinin ne demek olduğunu, dünyanın ahiretin ne demek olduğunu, Allah'ın rızasına uygun iş yapmanın ne kadar tatlı bir şey olduğunu, gözümüzden perde kalkacak da göreceğiz. Onu gördükten sonra da, dünya değişecek, dünyaya bakışımız değişecek, çeşitli büyük hayırlara mazhar olacağız. Sayısız büyük hayırlara mazhar olacağız da, Rasûlüllah SAS Efendimiz bize şefkatinden tavsiye ediyor bunu. Bizi sevdiğinden tavsiye ediyor.

Bak, her zaman okuyoruz Tevbe Sûresi'nin son iki ayet-i kerimesini:

لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ

بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ (التوبة:١٢٨)

(*Lekad câeküm rasûlün min enfüsiküm*) "Size muhakkak ki sizin kendi içinizden, sizlerden bir elçi geldi rasûl geldi. (*Azîzün aleyhi mâ anittüm*) Size ağır gelen, sizi üzen, sizi yoran şeyler, ona ağır gelir, onu üzer. O sizin üzülmenizi istemez." Yâni, sizin bir derde, sıkıntıya uğramanızı istemez. Nasıl ki bir anne baba, evlâdının kötü bir duruma düştüğünü görmek istemezse, Rasûlüllah ASS Efendimiz de öyle ümmetine karşı...

Arkasından ne diyor: (*Harîsün aleyküm*) "Size karşı harîs..."

Ümmetim, ümmetim demiş… Mi’râc’a çıkmış, Mi’râc’da da

“—Ne dilersin ey Rasûlüm benden dile!” dendiği zaman

“—Ümmetimi isterim yâ Rabbi!” diye, ümmetini taleb etmiş.

Ümmetine karşı aşırı, fevkalâde bir bağlılığı var, hırsı var. Harîs bize karşı. Bizi korumak hususunda, bir civcivi tavuk nasıl korur kollarsa, o hırsı düşünüp Rasûlüllah SAS Efendimiz bize karşı haris, bizi korumak hususunda gayet şiddetli arzuları. (*Bi’l-mü’minîne raûfün rahîm*) “Mü’minlere karşı fevkalâde re’fetli, fevkalâde kalbi rikkatli, fevkalâde merhametli ve şefkatli.” (Tevbe, 9/128)

Bunları Allah-u Teàlâ buyuruyor. Bu sözler Kur’an-ı Kerim’in ayetleri. Rasûlüllah SAS Efendimiz’in hâlet-i rûhiyyesini, bize Allah-u Teàlâ böyle anlatıyor. Bu kadar şefkatli, bu kadar merhametli, bu kadar re’fetli, bu kadar bizim üzerimize titreyen Rasûlüllah SAS Efendimiz, hiç ister mi kötülüğümüzü? İyiliğimizi istediği için söylüyor:

“—Kalkın ey ümmetim de görün bakalım dünya neymiş, ahiret neymiş, kulluğun tadı neymiş? Gözünüzden perde kalksın da ağzınıza, damağınıza şu ibadetin lezzeti girsin, Allah’ın kulu olduğunuzu anlayın! Allah’a kulluğun ne kadar büyük bir devlet, bir nimet olduğunu göreceksiniz.” diye teşvik ediyor.

Arkasından buyuruyor ki: (*Ve lev lâ en eşukka alâ ümmetî*) “Korkuyorum meşakkat vermekten ümmetime. Eğer böyle bir meşakkat vermekten çekinmeseydim, (*lefaradtühâ aleyhim*) onlara mecburi kılardım bu gece namazını…”

E bu işaret bize yeter. Demek ki, şefkatinden bize emretmemiş, ille kılın dememiş, farz kılmamış ama, mecburi kılmamış ama, kılmamızı istiyor. İstediği şu ifadesinden belli:

“—Ümmetime meşakkat vermek gibi bir şey düşünmeseydim, onların üzerine farz kılardım, mecburi kılardım.” diyor.

O halde gününüzü ayarlayın, zamanınızı planlayın. İsterseniz gündüz uyuyun, isterseniz başka zaman uyuyun! Ne yaparsanız yapın, gecenin o vaktinde Allah-u Teàlâ Hazretleri’ne yönelin, tazarrû ve niyaz etmesini, kulluk etmesini öğrenin! O vakitte kalkıp iki rekat namaz kılmayı tahakkuk ettirin!

c. İşrak Namazının Fazileti

Bu hadis-i şerif Enes RA'dan rivâyet olunmuş. Peygamber ASS Efendimiz buyuruyor ki:[156]

رَكْعَتَانِ مِنَ الضُّحَى ، تَعْدِلاَنِ عِنْدَ اللهِ بِحَجَّةٍ وَعُمْرَةٍ مُتَقَبَّلَتَيْنِ
(أبوالشيخ في الثواب عن أنس)

RE. 291/10 (*Rek'atâni mine'd-duhà*) "Duha zamanında kılınan iki rekât namaz, (*ta'dilâni inda'llàhi hacceten ve umreten mütekabbeleteyn*) Allah indinde kabul olmuş bir hacca ve bir umreye muadildir, ona denktir."

Bu hadis-i şerif bu ifadeyle burada geçiyor. Başka hadis-i şerifler de var, bu namazı metheden. O hadis-i şerifler de bizim sabahları okuduğumuz dua kitabının baş tarafında kaydedilmiş. Daha başka hadis kitaplarında da bu hususta izahat var.

Duha vakti ne zamandır? *Duha*, Türkçe'de kuşluk vakti diye anılan vakittir. Arapçada duha, üç kısımdan ibaretmiş. Yâni kuşluk vakti dediğimiz vakit, üç tabaka halinde... Birinci tabakası *dahhun*, yahut *dahvetün*, yahut *dahiyyetün* kelimesiyle ifade edilen vakit ki, buna mütercim Asım Efendi, büyük alimimiz Kàmus tercümesinde diyor ki: "Genç kuşluk derler buna." diyor. Halk arasında bu tabiri ben duymamıştım, o yazıyor. "Genç kuşluk vakti derler ki, işrak vaktidir." diyor. Yâni güneşin yeni doğduğu, etrafı aydınlatmağa başladığı günün ilk aydınlık zamanlarıdır, buna genç kuşluk derler diyor bizim Türkçemizde. Arapçası nasıl? *Dahiyye* veyahut *dahne,* veya *dahhun*.

Ondan sonra bu duha kelimesi gelir diyor. Bu duha da orta kuşluk vaktidir. İşte güneş doğduktan bir-iki saat sonra başlar, sabahın ilk saatleri. "Bir de *dahhâun* diye sonu biraz uzun bir telaffuz ile aynı kökten bir şey var ki, buna da koca kuşluk denir."

---

[156] Deylemi, *Müsnedü'l-Firdevs*. c.II, s.265, no:3235; Enes ibn-i Malik RA'dan. *Kenzü'l-Ummal*, c.VII, s.804, no:21491; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIII, s.144, no:12778.

diyor. Yâni bir genç kuşluk vakti, bir orta veyahut kaba kuşluk vakti, bir de koca kuşluk vakti diye üçe ayrılmış bizim dilimizde. Arapçada da böyle ayrılmış.

Şimdi buradaki bu *duhà* kelimesi, acaba bu vakitlerden hangisi? Başka hadis-i şeriflerden anlıyoruz ki Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyurmuş:[157]

مَنْ صَلَّى الْفَجْرَ فِي جَمَاعَةٍ، ثُمَّ قَعَدَ يَذْكُرُ اللهَ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ، ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ، كَانَتْ لَهُ كَأَجْرِ حَجَّةٍ وَعُمْرَةٍ تَامَّةٍ تَامَّةٍ تَامَّةٍ (ت. حسن عن انس)

RE. 426/14 (*Men salle'l-fecre fî cemâatin*) 'Kim sabah namazını cemaatle camide kılarsa, (*sümme kaade yezküru'llàhe hattâ tatlua'ş-şems*) sonra Allah'ı zikrederek zamanını değerlendirmek sûretiyle, güneş doğup kerahat vakti çıkıncaya kadar oturursa... (*Sümme sallâ rek'ateyn*) Kerahat vakti geçtikten sonra, kalkıp iki rekat namaz kılarsa; (*kânet lehû keecri hàccetin ve umretin tâmmetin, tâmmetin, tâmmeh*) böyle oturmak, bu ibadeti yapmak, ona o gün tam bir hac ve umre yapmış gibi sevap kazandırır; tam bir hac ve umre yapmış gibi, tam bir hac ve umre yapmış gibi...' buyurmuşlar.

E burada da aynı şeyi söyledi:

"—İnsanın Duhà vaktinde iki rekât namaz kılması, kabul olmuş bir hac ve umre sevabına muadildir." dedi.

Buradan anlaşılıyor ki, bu vakit Allahu a'lem İşrak vakti, sabah namazından sonraki o otuz kırk dakika geçtikten sonra kılınan namaz. İbadetle, zikirle vakit geçirdikten sonra kılınan

---

[157] Tirmizî, *Sünen*, c.II, s.481, no:586; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.9; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.808, no:21508; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XX, s.496, no:22727.

namaz.

Bu namazın başka faydaları da var. İnsan bu namazı kılarsa, o gün rızkına tekeffül ediyor Allah-u Teàlâ Hazretleri, rızkı geniş oluyor o namazdan dolayı. O gün eğer vadesi yetmiş de, ahirete irtihal edecekse, —Hocamız Rh.A'ten bizzat duymuştum— iman ile göçmesine garanti oluyor bu namaz.

Onun için, durumu müsait olan insanlar, bu sabah namazından sonra camiden çıkmasınlar, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni anmaya, zikretmeğe devam etsinler ve duha vakti, yâni ilk duha vakti, genç duha, genç kuşluk vakti, yâni işrak vaktinde iki rekât namaz kılıversinler de bu kabul olmuş hac ve umre sevabına nail olsunlar.

Şerhte açıklanıyor ki, bu hac ve umre, nafile hac ve umre demektir. Farz olanın değerine tabii hiç bir şey yükselemez. Yâni şu izahattan anlaşılıyor ki, bir insan,

"—Efendim, ben bir sabah namazını kıldım, kırk dakika durdum, iki rekât namaz kıldım. Hadis-i şerifte de bir hac ve umreye bedel dedi. O halde ben hacca gitmiyorum." diyemez. Böyle bir mantık yanlış olur.

Nafile olan bir hac ve umre sevabına insanı erdiriyor.

"—Efendim ben devlet memuruyum, o sırada daireye gidiyorum."

"—Efendim ben talebeyim, o sırada mektebe gitmem lâzım."

O zaman, da sen de cumartesi pazar yap! Yâni, bu ganimetten ne zaman istifade etme imkânın oluyorsa, hiç olmazsa o vakitler yap.

Bu dünya ahiretin tarlasıdır. Bu hayat gelir geçer biter. Bu ömür biter. Rüzgâr gibi geçer. Nasıl geçtiğini anlayamazsın. Hele yaşlı kimselere bir sorun bakalım, ne diyecekler. Daha şöyleydim, böyleydim derken, bakmış dede oluvermiş, altmış yetmiş yaşına gelivermiş. Bak neler söyleyecek size. Biraz irtibat kurun yaşlılarla, görün.

Onun için bu ganimet, fırsat zamanıdır bu dünya hayatı. Bu fırsatı boşa geçirmemeli insan. Bir nefesini zâyi etmemeli. Her vaktinde;

“—Acaba ben nasıl kârlı bir iş yaparım da, Allah’ın rızasını kazanırım?” diye çalışmalı.

Çünkü bir insan ahirete göçünce, muhakkak pişmanlık duyacakmış. Herkes, öldü, ahirete göçtü, herkes pişman. Hiç memnun olan kimse yok. Neden? Mücrimler bir kere pişman, çünkü fırsatı kaçırdılar, cenneti elde edemediler, cehennemlik oldular, günahlara boyandılar.

Pekiyi sàlih kimseler niye pişman? “Ah! Niye daha çok Allah’a uygun ibadetler yapıp da, daha çok kazançla gelmedim.” diye pişman. Çünkü cennetin dereceleri sonsuz. İnsan ne kadar çalışırsa, ne kadar gayret sarf ederse, o kadar derece alır. Ve o dereceler arasında da, çok büyük farklar var. Çok büyük nimet farkları var.

Gerçi aşağıdaki bilmez. Yukarıdaki kimsenin derecesinin yüksekliğinden doğan avantajları bilmez. Çünkü bilse, mahzun olur, “Ben onları elde edemedim.” diye. Allah ona bildirmeyecek ama, tadanlar, aradaki farkın çok büyük olduğunu bilecekler. Onun için, insan gücü yettiğince bir saniyesini boş geçirmemeğe gayret etmeli!

Bir hadiseyi nakledeyim de, o da bu işle alâkalı. Ankara’da bir evde toplanmış idik. Büyük bir hocaefendi var Ankara’da. İşte Arap memleketinde okumuş, su gibi Arapçası var, çalışkan, gayretli, bilgili bir kimse. Hocamız Rh.A’e sordu:

“—Efendim bazı yerlerde yapılan ibadetler daha çok kârlı oluyor...”

Aşağıda gelecek. Oraya kadar ulaşabilirsek... Meselâ Medine-i Münevvere’de insan ibadet etti mi, bin misli fazla sevap alıyor. Medine-i Münevvere’nin sevabı fazla. Mekke-i Mükerreme’de yüz bin misli daha fazla. Medine’den de bin misli fazla oluyor.

“—Acaba böyle kârlı ameller var mıdır?” diye sorunca Hocamız Rh.A dedi ki:

“—Evet vardır. Bir insan Allah’ı ana ana, ana ana o hale gelir ki, kalbi bir kere Allah’ı anmağa başlar. Kalbi andıktan sonra bütün vücudu, bütün zerreleri Allah-u Teàlâ Hazretleri’ni anmağa başlar. İnsan bu hale geldi mi, bir kere Allah dedi mi, vücudunda ne kadar zerre, ne kadar hücre varsa, o kadar Allah demiş olacak. Onun için, o kadar büyük sevaba nail olur.” diye böyle bir sohbette

anlatmıştı.

Gelelim bundan sonraki hadis-i şerife:

d. Sarıkla Kılınan Namazın Fazileti

Câbir ibn-i Abdullâh el-Ensârî RA'ın rivâyet ettiği bu hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz sarığı methediyor:[158]

رَكْعَتَانِ بِعِمَامَةٍ ، أَفْضَلُ مِنْ سَبْعِينَ رَكْعَةً بِغَيْرِ عِمَامَةٍ

(أبو نعيم عن جابر)

RE. 291/11 (*Rek'atâni bi-imâmetin, efdalü min seb'îne rek'aten bi-gayri imâmeh*)

(*Rek'atâni bi-imâmetin*) "İmâme ile, bu sarık ile kılınan iki rekât namaz, (*efdalü*) daha faziletlidir, (*min seb'îne rek'aten bi-gayri imâmeh*) sarıksız kılınan yetmiş namazdan daha faziletlidir."

Bu sarık dediğimiz şeye, Araplar *imâme* derler. Aynın esresiyle olduğu lügatta tasrih edilmiş, *imâme* diye. Ama o imamlık mânâsına gelen imâme değil. Orada hemze, burada ayın var. İmâme... Buna galât olarak, *amâme* de derler. Sarık demek yâni. Kişinin şöyle başına örttüğü, etrafına sardığı sarık.

Onun için, bazı arkadaşlarımız var, camiye geldiği zaman cebinden sarığı çıkartıyor, takkesinin etrafına sarıyor, sarıkla namaz kılıyor. Neden? Demek ki bu hadis-i şerifi duymuşlar. Yetmiş kat daha sevaplı oluyor diye ondan yapıyorlar.

Bazıları garipsiyorlar:

"—Canım, ne oluyor bu? Takkeyi giyersin, namazı kılarsın!"

Bilmeyen, hani;

الإنسان عدوٌّ لما جهله .

---

[158] Deylemi, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.265, no:3233; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Camiü'l-Ehadis, c.XIII, s.143, no:12774.

(*El-insânü adüvvün limâ cehelehû*) "Bilmediği şeye insanoğlu düşmandır, hasımdır."

Menşeini, mahiyetini bilmediği için bazısı da:

"—Canım bu kadar da aşırılığa ne lüzum var?" diyor.

Aşırılık değil. Bak Peygamber ASS Efendimiz, "Sarıkla kılınan namaz, sarıksız kılınan namazdan yetmiş kat daha sevaplı." demiş. İnsan durup dururken niye bu sevaptan mahrum kalsın? Elbet onu yapmağa çalışır.

Bütün bunlar gösteriyor ki... Neden böyle bir sarıkla sevabı daha fazla oluyor? Sarık meleklerin kıyafetiymiş. Bedir harbinde, Uhud harbinde müslümanları takviyeye gelen melekler de böyle sarıklı, uçları böyle sarkık olan bir kıyafetle gelmiş. Ayrıca:[159]

العَمائِمَ تِيجَانُ المُسْلِمِين (عد. عن علي)

(*El-amâimü ticânü'l-müslimîn*) "Sarıklar müslümanların taçlarıdır." Nasıl hükümdarların başına zümrütlü, altınlı, gümüşlü taçlar geçiriliyorsa, sarıklar da müslümanın tacıdır diye rivâyet ediliyor.

Demek ki, İslâmiyet şekil dini değildir, öz dinidir, kalp dinidir, batınî ameller dinidir ama, şeklin de ehemmiyeti var. "Efendim şekil önemli değil" dersek yanlış olur. Şekil de var, şeklin altında yatan öz de var. Zarf da var, mazruf da var. İkisi birden, hepsi bir arada, birbirini tamamlıyor.

Düşünün şimdi, kap olmasa suyu nasıl tutacaksınız elinizde? Bir şekil olacak ki, onun içine koyacaksınız, onun içinde duracak. Şekle muhtaç. O bakımdan bu gibi şekillere de itina etmeli insan.

e. Namazı Cemaatle Kılmanın Fazileti

Şimdi bir ince mesele zikrediyor. Hadis-i şerifte Peygamber

---

[159] el-Kâmil fî Duafâ, c.VI, s. 419; Hz. Ali RA'dan.
Kenzü'l-Ummal, c.XV, s.307, no:41143.

ASS Efendimiz buyurmuş ki:[160]

صَلاَةُ الْجَمَاعَةِ تَفْضُلُ صَلاَةَ الْفَذِّ بِسَبْعٍ وَعِشْرِينَ دَرَجَةً

(مالك، حم. خ. م. ت. د. ه. ن. حب. عن ابن عمر)

RE. 309/9 (*Salâtü'l-cemâati tafdulü salâte'l-fezzi bi-seb'in ve ışrîne dereceten.*) "Bir kimsenin cemaatle kıldığı namaz, evinde yalnız kıldığı namazdan 27 kat daha sevaplıdır."

Peygamber Efendimiz buyuruyor. Bir insan evinde öğle namazını kılsa, veya şu ikindi namazını evinde kıldı, bir sevap alacak. Buraya geldi kıldı, o alacağı sevabın 27 kat fazlasını alıyor.

Cemaatle namaz kılmak, Peygamber Efendimiz tarafından çok tavsiye edilmiş bir şey. Hatta bir keresinde ne kadar şâyân-ı dikkattir ki, demiş ki:

"—İçimden geçiyor ki, camide namazı kıldırsın diye birisini vekil bırakayım şuraya, mihraba; elime bir meş'ale alayım, evinde namaz kılanların gidip birer birer evlerini yakayım." demiş.

Ne demek? Yâni, hepsi Allah'a yönelip Allah'a ibadet etmiyor mu insanlar? Evde de Allah'a ibadet ediyor, camide de Allah'a ibadet ediyor ama, cemaati teşvik ediyor Peygamber Efendimiz. Müslümanların birbirleriyle karşılaşmasını, birbirlerini görmesini, birbirlerini sevmesini, birbirlerinin derdiyle dertleşmesini, el birliği, yek-vücut olmasını, gönül birliği yapmasını istiyor. O mânâ çıkıyor.

Sonra sen evde namaz kılarsın, kabul oldu mu olmadı mı bilinmez. Ama camide namaz kılarsın, içinde bir sàlih kimse olsa cemaatin, o sàlih kimsenin hatırına öbürkülerin hepsinin namazı birden geçer, hepsi kabul olur. Allah ayırmaz. Şu sàlihinkini kabul ettim, ötekileri reddettim demez Allah-u Teàlâ Hazretleri. Onunla

---

160 Buhari, *Sahih*, c.III, s.34, no:609; Tirmizi, *Sünen*, c.I, s.365, no:199; Nesei, *Sünen*, c.III, s.347, no:828; İbn-i Mace, *Sünen*, c.III, s.9, no:781; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.65, no:5332; İmam Malik, *Muvatta'*, c.II, s.177, no:425; İbn-i Hibban, Sahih, c.V, s.401, no:2052; Beyhaki, *Sünenü'l-Kübra*, c.III, s.59, no:4734; Begavi, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.62; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

beraber olmanın bereketinden, herkesin namazı kabul olur.

Hac da öyle. Kitaplarda okudum, bazen öyle olurmuş ki, altı yüz bin kişi meselâ hacca gelmiş, bir kişinin hürmetine hepsi kabul olurmuş. Allah'ın sevgili kulu bir tane, onun hürmetine ötekiler kabul olurmuş diye kitaplarda okudum. Bilinmez yâni.

Onun için, "Ben evde kılıyorum." diyorsun ama, acaba kabul oldu mu, olmadı mı? Belli olmaz ki. Gel, cemaatle kıl, cemaatte bereket vardır. Cemaatte rahmet vardır, ayrılıkta azap vardır.

Onun için, bu cemaate dikkat etmeli! Ve cemaati dağıtmamağa dikkat etmeli! Cemaatte muhabbeti takviye etmeğe dikkat etmeli! Müslümanlar camide ve caminin dışında birbirleriyle müttefik olmalı. Birbirlerine karşı fedâkâr olmalı; kendisi yememeli, yedirmeli... Giymemeli, giydirmeli... İkram etmeli...

"—Ön safa sen buyur, şu sevabı sen elde et!" diye böylece cemaati takviye etmeli, cemaati kuvvetlendirmeli.

Kalpleri birbirlerinden soğutacak şeylerden kaçınmalı. Meselâ kirli çorapla, kokan ağızla —sarımsak yemiş, soğan yemiş— camiye gelmek doğru değil. Güzel kokularla gelecek, cemaat darılmasın, kızmasın. Daha birçok incelikleri var.

Hâsılı hepimiz, cemaatin muhabbetle devam etmesi için elimizden ne gelirse, onu ardımıza koymamalıyız. Muhabbeti arttırmak için, birbirimizi daha çok sevmek, birbirimize daha çok bağlanmak için, elimizden ne geliyorsa onu yapmalıyız. Her türlü zarafeti, her türlü edebi takınmalıyız birbirimize karşı. Her türlü iyi duyguyu, hürmeti takınmalıyız.

Allah-u Teàlâ Hazretleri gönüllerimizi birbiri ile tevhid eylesin, bağdaştırsın, birleştirsin...

f. Evlinin Namazı

Bu da yine namazla ilgili. Peygamber ASS Efendimiz buyurmuş ki:[161]

---

[161] Ziyaü'l-Makdisi, *el-Ehàdisü'l-Muhtâre*, c.II, s.440, no:2101; Temmâmü'r-Razi, *Fevâid*, c.I, s.299, no: 751; Enes ibn-i Malik RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.XVI, s.277, no:44446; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIII, s.144, no:12779.

رَكْعَتانِ مِنَ المُتأَهِّلِ، خَيْرٌ مَنْ اثْنَيْنِ وثَمانِينَ رَكْعَةً مِنَ العَزْبِ

(تمام في فوائده، والضياء عن أنس)

RE. 291/12 (*Rek'atâni mine'l-müteehhili*) "Evli bir insanın kılmış olduğu iki rekat namaz, (*hayrun min isneyni ve semânîne rek'aten mine'l-azeb*) bekâr bir insanın kılmış olduğu 82 rekât namazdan daha hayırlıdır."

Bunda ne var, neden böyle? Allahu a'lem izahı şu tarzda:

Bekâr insan kendisinin nefsine hakim olmak için, kendisini kötülüklerden alıkoymak için, daha çok gayret sarf etmek zorunda, aklını başına devşirmek zorunda. E insan evlendi mi, o tarafı el-hamdü lillâh kapanmış oluyor. O dert bitmiş oluyor.

Başka bir hadis-i şerifte Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[162]

إِذَا تَزَوَّجَ الْعَبْدُ فَقَدْ كَمُلَ نِصْفُ الدِّينِ، فَلْيَتَّقِ اللهَ فِي النِّصْفِ الْبَاقِي

(هب. عن أنس)

(*İzâ tezevvece'l-abdü fekad kemüle nısfü'd-dîn*) "Bir kimse evlenirse, dininin yarısını kurtarır. (*Felyettakı'llàhe fi'n-nısfi'l-bâkî*) Diğer yarısı için de Allah'tan korksun artık. Öteki yarısını güzel yapmağa gayret etsin!" buyurmuş.

Çünkü şeytanın çok hileleri vardır. O gençlere, o bekârlara musallat olur ve onları şaşırtmak için çalışır.

O halde, bu hadis-i şeriften çıkan mânâ nedir? İnsanlar mümkün olduğu kadar evliliği, evlenmeyi çabuklaştıracak tedbirler alacak, gayret edecek. Bekâr durmaktansa, bu hadis-i şeriflerde belirtilen sebeplerden dolayı, insan tabiatının icabı olan bu evliliğe çabucak mülâzemet edecek, bu meseleyi halledecek.

"—Hayatın en büyük meselesi evlilik değildir ki! Hayatın en

[162] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.482, no: 5484, Enes RA'dan *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.239, no:2432.

mühim meselesi Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rızasını kazanmaktır."

E Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rızasını kazanacağım diyorsunuz, nefis sizi boyna kışkırtıyor, boyna yanlış yollara çekiyor, götürüyor, ayak bağı, bir dert. E evleniverirsin, bir kapı kapanır. O dert biter, asıl gayeye daha iyi çalışır insan.

Pekiyi, evlenirken kimi arayacağız?

"Evlenirken, dört sebepten evlenilir." diye buyurmuş Peygamber Efendimiz. Yâni bir kızı meselâ bir erkek arıyor. Dört sebepten dolayı rağbet ederler insanlar bir kıza:

1. Güzeldir, onun için peşine koşarlar. Şunu alayım çünkü çok güzel bir kız, dünya güzeli...

2. Veyahut zengin, babası fabrikatör, şu kadar evleri, bu kadar apartmanları, üç tane beş tane dairesi var... Onu alayım da, ben de geçim sıkıntısı çekmeyeyim.

3. Veyahut soylu... Bu filanca hanedândan, filanca aileden, şöyle asil bir aileden geliyor... İşte onun için peşine düşer.

4. Bir de kızın ahlâkı güzel, terbiyeli, edebli, dindar bir kimse. Yâni ahlâkı güzel, edebi güzel diye alınabilir.

Peygamber Efendimiz SAS bu dört sebebi saydıktan sonra diyor ki:

"—Sen din ve diyanet, edeb ve ahlâk yönünden güzel olanına meylet, onu tercih et!" buyuruyor, tavsiye ediyor karşısındaki şahsa.

O halde kendisine bir eş, hayat arkadaşı arayacak olan kardeşlerimiz nasıl bir kimse seçecekler? Dindar, Allah'a mutî, Allah'ın emirlerine riayetkâr, Rasûlüllah SAS Efendimiz'in gösterdiği yoldan yürümeğe azimli, namus sahibi, pâk, edebli, temiz nâsiyeli bir kimse. Onun peşine koşacak.

"—Efendim çok zengin değil..."

Olsun. Ayet-i kerimede geçiyor ki:

إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِه (النور:٣٢)

(*İn yekûnû fukarâe*) "Eğer fakir olsalar, (*yuğnîhümu'llàhu min*

fadlih) Allah'ın fazl u keremi onları zenginleştirir." (Nûr, 24/32)

Evlilikte bereket vardır. Asil diye alırsın, huysuz çıkarsa, seni dinden imandan uzaklaştıracak yollara çekerse; "Gel dansa gidelim, plaja gidelim! Sen bana şunu almadın, bunu almadın... Ben şunu da isterdim, bunu da isterdim..." diye hayatı zindan edebilir sana.

E güzel diye alırsın... Güzellik bir zaman sonra biter. Bâkî değil ki! Güzellik beş-on sene devam eder. Ondan sonra hiç bir şeyi kalmaz. İnsanlar yaşlanmıyor mu, seneler geçince. Demişler ki:

"—Zenginliği bir kıvılcım mahveder, güzelliği bir sivilce mahveder."

Bir sivilce çıkar, mahvolur. Onun için insan dindarını aramalı.

Ben bazı kardeşleri duyuyorum, böyle evlenmek için şey yapıyorlar, adeta bir sürü şart:

"—Sarışın olacak, gözü şu renkte olacak, saçı kıvırcık olacak, boyu şu olacak..."

E bu fabrikadan çıkmaz ki. Teknik resim evsafı gibi tarif ediyor, ille şöyle olacak, böyle olacak... Bir tek şart aranacak, ötekiler de olursa, eh onu aranmayacak. Dindarlığı, ahlâkı...

"—Bununla evlenirsem, Allah'a daha iyi kulluk eder miyiz? Evlatlarımızı hayırlı evlat yetiştirebilir miyiz? Bu benim dindarlığımı elimden alır mı? Yoksa benim dindarlığımda bana yardımcı, destek mi olur? Mes'ud, mübarek bir yuva mı kurarız; yoksa bir dünya cehennemi mi meydana gelir?"

Bunu hesaplayacak insan.

Tabii evliliğin hükmü şahıstan şahısa değişir. Evlilik bazı kimseye farzdır, bazı kimseye vaciptir, bazı kimseye sünnettir, bazı kimseye mübahtır, bazı kimseye mekruhtur, bazı kimseye haramdır. Böyle değişir. Neden? Şahsın durumuna göre. Eğer bir kimse, yuva idare edecek şartlardan mahrumsa... Aklı bakımından, irade bakımından, sabır bakımından, çalışma bakımından vs. bakımından... Elin kızını alıp da, onu perişan etmeğe hakkı yok. O zaman haram olur evlilik.

Ama evlenmediği takdirde muhakkak günahlara batacak, çıkacaksa, kendisini tutması mümkün değilse... Biliyor, Allah'ın

hak yolu şudur, biliyor da tutamıyor... O zaman, öyle bir kimseye evlilik farz.

Normal hallerde sünnettir, Peygamber Efendimiz'in sünnetidir nikâhlanmak.

Dindarlık saikasıyla evlilikten vaz geçilmez. Yâni, "Evlendiği zaman insan iyi olmuyor. En iyisi ben bekâr durayım da daha iyi müslüman olayım." Bu mantık yanlıştır. Peygamber Efendimiz bunu reddetmiştir:

"—Kim evlenirse, benim sünnetime tâbi olur." diye bildirmiştir. "Benim sünnetime tâbi olmayan, benden değildir." buyurmuştur.

Onun için, daha iyi müslümanlık yapacağım diye ruhbanlık, evlenmemek, bekâr kalmak diye bir şey, sünnet-i seniyyeye uygun bir davranış değildir.

Normal olarak evleneceğiz. Çünkü dünyada aşağı yukarı yarı yarıya erkek var, yarı yarıya kız var. Sen evlenme, o evlenme, kızlar da açıkta kalır, sen de açıkta kalırsın. Nizâm-ı àlem böyle kurulmamış. Nizâm-ı àlem sarsılır. Kızlar da kötülüğe düşer, erkekler de kötülüğe düşer. Sen de nasibini alacaksın oradan, bir kızı kurtarmış olacaksın, bir de kendini kurtarmış olacaksın, iki kimseyi kurtarmış olacaksın. İki kimse kurtuluyor. O da yarın öbür gün, hep anasının babasının yanında kalacak değil ya. Bir kimseye bir iyilik yapmış oluyorsun, işte daha ne istiyorsun?

Ankara'da birisini anlattılar... Babası büyük alimmiş. Ama şahsın kendisi gelse, kapıdan melek geliyor dersin. Böyle bastığı yerde karınca incitmez yâni, o kadar halim selim ahlâklı bir kimse. Bunun babası kim, annesi kim, hangi aileden gelmiş, nereden geliyor bu asalet dedim anlattılar. Dediler ki:

Bunun babası büyük bir âlim imiş Gitmiş mahallesindeki bir evin kapısını çalmış, demiş ki:

"—Ben sizin kızınıza tâlibim."

Hanenin sahibi zaten kapıda görünce onu, iki kat eğilmiş.

"—Efendim hoş geldiniz, hayrola şeref verdiniz..."

Başköşeye oturtmuş, elini bırakıp ayağını öpecek neredeyse. Çok hürmete şâyan bir kimse. Böyle kızını istemeğe geldiğini anlayınca:

“—Efendim hayhay, baş üstüne, şereflerin en büyüğü benim için ama benim kızım size layık değil.” demiş.

“—Niye?”

“—Benim kızım çolak, kötürüm, bir tarafı felç, tutmuyor, hasta... Yâni biz evde kendisine zor bakıyoruz. E yazık. Yâni, normal bir ev hanımlığı yapacak durumu yok.”

“—Yok. Ben o durumu biliyorum. Onun için hassaten istiyorum.” demiş, ısrar etmiş, almış.”

“—Neden aldın?” diye sormuşlar.

O da demiş ki:

“—Ben almasam o kızı kim alır? O en son zamana kadar kalacak evde, perişan olacak. Onu ben alayım da gönlü olsun diye düşündüm.” demiş. Ondan sonra da Allah melek gibi evlâdı onlara vermiş.

İşte herkes böyle sert bir pazarlık içinde kız ararken, o böyle arıyor, yâni başka türlü arıyor.

“—İlle şöyle olacak, yok efendim kaşı biraz kalın geldi, gözünün, saçının rengi şöyle oldu, böyle oldu... Boyu biraz...”

Yâ mübarek, biraz da karşı tarafı düşün! Bir de başkasını sevindirmeyi düşün bakalım! Sonunda öyle titizlenen insan gider, bakarsın gene olmadık bir kimseyle evlenir, gene istediği olmaz. Allah’ın hikmeti yâni.

Onun için, dindarına rağbet etmek lâzım! Ve insan evlendiği zaman, kıldığı namazlar bile 82 kat fazla sevaplı oluyor. Ona göre.

g. Misvaklanmış Olarak Kılınan Namaz

Bu hadis-i şerifin öbür tarafları uzun, şu taraftan tercümeye başlayalım. Peygamber ASS Efendimiz buyurmuşlar ki:[163]

رَكْعَتَانِ بِسِوَاكٍ ، أَفْضَلُ مِنْ سَبْعِينَ رَكْعَةً بِغَيْرِ سِوَاكٍ ؛ وَدَعْوَةٌ فِي السِّرِّ

[163] Deylemi, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.II, s.266, no:3236; Ebu Hüreyre RA’dan. *Kenzü’l-Ummal,* c.IX, s.314, no:26180; *Camiü’l-Ehadis*, c.XIII, s.142, no:12772.

أَفْضَلُ مِنْ سَبْعِينَ دَعْوَةً فِي الْعَلاَنِيَةِ ؛ وَصَدَقَةٌ فِي السِّرِّ ، أَفْضَلُ مِنْ سَبْعِينَ صَدَقَةً فِي الْعَلاَنِيَةِ (ابن النجّار عن أبي هريرة)

RE. 291/13 (*Rek'atâni bi-sivâkin, efdalü min seb'îne rek'aten bi-gayri sivâkin*) "Misvak kullanarak kılınan iki rekat namaz, misvak kullanmadan kılınan yetmiş namazdan daha faziletlidir."

Bak duydunuz mu, neden bazıları böyle misvağı çıkartıp çıkartıp namaz kılıyorlarmış, namaz kılmadan önce dişlerini misvaklıyorlarmış, anladınız mı? Hadis-i şerife dayanıyor.

Misvak nedir? Misvak, çeşitli ağaçlardan elde edilebiliyormuş. İşte sarımsı renkli, şöyle bir sopa, dal. O dalı kestiğiniz zaman, ucunu çok yavaş yavaş, tak tak, tak tak, böyle hafif hafif vurunca, lifleri birbirinden ayrılıyor, diş fırçası gibi bir şey oluyor. Ucu süpürge gibi tel tel oluyor lifleri ayrıldığı için. Bunu biraz şöyle meyilli keseceksin, düz değil. Meyilli kesince dişlerini fırçaladığın zaman, tâ 1400 sene öncenin fırçası yâni. O zaman dişleri öyle temizlerlermiş.

Bu misvak ağacının 20. Yüzyıl'da bazı faydaları anlaşılmış. Ankara'da benim Fikret Bey diye tanıdığım iyi bir dişçi var. Dedi ki:

"—İnsanların %60'ında dişlerde filanca hastalık [piyore] vardır." dedi. Adını hatırımda tutamadım. Kaydedeyim dedim ama size tam adıyla söylesem daha iyi olur... Diş köklerinde hastalık olurmuş. Yâni dişin dibi var ya, etin içine giren uç tarafı, orası iltihap olurmuş ve diş orada sallanırmış böyle, nihayet çıkarmış. Diş köklerinin iltihabı, hastalığı %60 insanda olurmuş bu hastalık, diş kökü iltihabı hastalığı. Misvak kullananlarda olmuyormuş. "Misvakla dişlerini temizleyen insanlarda olmuyor hocam." dedi Dr. Fikret Bey.

Demek ki misvakın böyle faydaları var. Şimdi bazıları diyorlar ki:

"—Efendim 20. Yüzyıl'dayız, binâen aleyh diş fırçasıyla temizleyelim!"

Elbette, mühim olan ağzın temiz olması. Çünkü Hazret-i Ali Efendimiz'den rivâyet edildiğine göre, buyurmuş ki Peygamber

Efendimiz:[164]

السِّوَاكُ مَطْهَرَةٌ لِلْفَمِ، وَمَرْضَاةٌ لِلرَّبِّ (حم. خ. ن. حب. ع. هب. عن عائشة؛ حم. ع. عن أبي بكر؛ ه. عن أبي أمامة)

RE. 214/10 (*Es-sivâkü mutahhiratün li'l-femi, ve merdàtün li'r-rab*) "Misvak ağzı temizleyicidir, Allah'ın rızasını kazanmağa da vesîledir."

Misvakın iki faydasını sayıyor. Biri ağzı temizlemek. Demek ki insan ağzını neyle temizlerse olur. Hatta bir hadis-i şerifte geçmişti, hatırlıyorum: ki:[165]

الْأَصَابِعُ تَجْرِي مَجْرَى السِّوَاكِ، إِذَا لَمْ يَكُنْ سِوَاك (طس. أبو نعيم كثير بن عبد الله بن عمرو بن عوف المزني عن أبيه عن جده)

RE. 190/1 (*El-esàbiu tecrî mecre's-sivâk, izâ lem yekün sivâk.*) "Misvak olmadığı zaman, insanın yanında parmaklar misvak yerine geçer." Yâni abdest alırken, insan parmaklarıyla da dişlerini şöyle ovuştursa ve onunla o üstündeki sarılaşmayı, kirleri, et kırıklarını, ekmek kırıklarını temizlese, o da olur." diye hadis-i şerifte söylüyor.

---

[164] Buhari, *Sahih*, c.VII, s.18, no:1797; Nesei, *Sünen*, c.I, s.11, no:5; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.47, no:24249; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.I, s.70, no: 13०; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.348, no: 1067; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.184, no: 684; Beyhaki, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.382, no:2118; Beyhakî, *Sünen-i Kübrâ*, c.I, s. 34, no: 134, Ebu Ya'la, *Müsned*, c.VIII, s.51, no:4569; Hz. Aişe RA'dan;

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s. 106, no: 289, Ebû Ümâme RA'dan;

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.3, no: 7; Ebu Ya'la, *Müsned*, c.I, s.104, no:110; Hz. Ebû Bekir RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.IX, s.310, no:26156; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIII, s.390, no:13365.

[165] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat,* c.VI, s.288, no:6437; Abdullah ibn-i Amr ibn-i Avf el-Müzenî babasından, o da dedesinden.

Mecmaü'z-Zevâid, c.II, s.268, no:2577; *Kenzü'l-Ummâl*, c.IX, s.550, no:26168; Câmiu'l-Ehàdîs, c.XI, s.24, no:10166.

Demek ki, mühim olan ağzın temizlenmesi ama, burada bir şeyi de söylemeden geçemeyeceğim: Naylondan olursa diş fırçaları, eğer kırılıp yutulursa hastalık yapıyormuş. Yâni böyle fırçalama esnasında ağızda kalıp da yutulursa, naylonun yutulması içeride kansere kadar varan hastalıklar yapıyormuş. Naylon kullanmamak lâzım. Naylonun ötesinde böyle fırçalamaktan dibi hemen çatlayıp, kılları dökülmeyecek sentetik elyaf kullanmak lâzım! Yâni daha kaliteli şeyler kullanmak lâzım ki, ağıza böyle dökülüvermesin fırçanın telleri.

Bazıları kıl fırça arıyorlar. Bu kıl fırçaları sordum ve umumiyetle o hınzır kılından yapılır dediler. Buna çok dikkat edin. Yâni tabii kıllı fırça alacağız derken, öyle bir yanlış şey yapılmasın. Çünkü hınzırın bizim dinimizde eti de haramdır, kılı da haramdır, her şeyi haramdır. Yâni bir hayırlı iş yapacağız derken, bu sefer domuz kılını ağzınıza, dişinize sürtüp de şer yapma durumuna düşmeyin.

Diş fırçası alacağınız zaman naylon değil, kaliteli sentetik fırça alın hiç olmazsa. Ama misvak alırsanız, misvakın da böyle diş etleri hastalıklarına filan faydası olduğu söyleniyor. Başka bilmediğimiz, ilmin hâlâ bulmadığı faydaları da olabilir. Ama mühim olan ağzı temizlemektir. Yâni misvak bulunmadığı zaman, parmakla bile ağzı temizleyebilirsiniz. O da olur.

Bak misvakla kılınan namaz, misvaksız kılınan namazdan ne kadar daha sevaplı? 70 kat daha sevaplı. Bak İslâm dini temizliğe ne kadar değer vermiş. Müslümanın dişi pırıl pırıl olacak. Müslümanın elbisesi pırıl pırıl olacak. Müslümanın iç çamaşırları tertemiz olacak. Müslümanın kılları tıraşlanmış olacak. Müslümanın tırnakları kesilmiş olacak. Müslümanın tıraşı yapılmış olacak. Müslümanın kalbi temiz olacak. Yâni içten dışa, tırnaktan dişe her tarafı müslümanın temiz olacak. Bu kadar güzel din... *El-hamdü lillâhi'llezî cealenâ min ümmeti muhammedin salla'llahu aleyhi ve sellem...*

Ne kadar büyük nimet içindeyiz, ne kadar güzel bir din sahibiyiz el-hamdü lillah! Bâtıl bir din değil, yanlış bir din değil. Yanlış şeyler üreten bir akide değil, el-hamdü lillah... Asırlar geçiyor, 14 asır geçiyor, ilim ondan sonra anlıyor, 14 asır evvel dinimizin emretmiş olduğu bir şeyin faydasını.

h. Gizli Yapılan Dua

Bu hadis-i şerif birkaç cümleyi daha ihtiva ediyor. Birinci cümlesi misvak ile ilgiliydi, onu söyledik. Aynı hadis-i şerifin ikinci cümlesinde, Peygamber Efendimiz devamla şöyle buyurmuş:

وَدَعْوَةٌ فِي السِّرِّ ، أَفْضَلُ مِنْ سَبْعِينَ دَعْوَةً فِي العَلاَنِيَةِ ؛

(*Ve da'vetün fi's-sirri, efdalü min seb'îne da'veten fi'l-alâniyeh*) "Gizli yapılan, gizlide yapılan bir dua, açıkça yapılan yetmiş duadan daha faziletlidir." Gizli yapılan dua daha makbul. İnsanın içinden, kimsenin görmediği, duymadığı yerde Allah'a yaptığı dua daha makbul.

Sonra bir insanın bir kardeşine yüzüne karşı değil, onun olmadığı yerde, arkasından yaptığı dua makbul. Çok kıymetli. Onun için, sevdiğiniz kardeşlerinize gıyabında dua edin! Arkasında... O da size dua etsin, siz de ona dua edin, el-hamdü lillah hep birlikte kurtulur insan. Siz ona gıyabında dua edersiniz, sizin duanız kabul olur. Çünkü reddedilmez.

Ben size edeyim, siz bana edin, herkes birbirine etsin... El-hamdü lillah, dualaşarak hepimiz Allah'ın indinde makbul kimseler olalım. Kendisi için yaptığı dua başka, başkası için yaptığı dua daha kıymetli oluyor. Buradan tabii başka bir şey söyledi: "Gizli yapılan dua aşikâre yapılan duadan daha makbul."

Demek ki, içimizden Mevlâmıza bağlılığımızı sürdürmek, onunla aramızda böyle münâcaatımızı sessizce yapmak... Münâcaat demek Arapçada, fısıldaşmak demek. Necvâ fısıltı demek, fısıldaşmak demek; münâcaat da karşılıklı sessiz sedâsız konuşmak demek. Allah-u Teàlâ Hazretleri ile münâcaat ediyoruz. Ne demek? Yâni kimsenin duymayacağı bir tarzda... Hani derdimizi ona açıyoruz.

Ya'kub AS'ın ne güzeldir şeyi... Yusuf AS'dan ayrılmış, hüzünlü, mahzun... Diyor ki:

إِنَّمَا أَشْكُو بَثِّي وَحُزْنِي إِلَى اللهِ (يوسف:٨٦)

(*İnnemâ eşkû bessî ve hüznî ila'llàh*) "Ben sıkıntımı, üzüntümü, mahzunluğumu Allah'a arz ediyorum, Allah'a arz ederim." (Yusuf, 12/86) diyor.

Derdi var ama, Mevlâsına yalvarıp yakarıp arz ediyor. Öyle hallediyor. İnsanın bu şuura ermesi lâzım. Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne böyle gönülden bağlanmasını bilmesi lâzım, perdeleri aralaması lâzım artık. Ne zaman yola geleceğiz, kaç senedir müslümanız.

i. Gizli Sadaka

Hadis-i şerifin üçüncü cümlesi:

وَصَدَقَةٌ فِي السِّرِّ، أَفْضَلُ مِنْ سَبْعِينَ صَدَقَةً فِي الْعَلاَنِيَةِ .

(*Ve sadakatün fi's-sırri*) "Gizli verilmiş olan bir sadaka (*efdalü*) daha üstündür; (*min seb'îne sadakaten fi'l-alâniyeh*) aşikâre verilen sadakadan yetmiş defa daha üstündür."

Yâni bir insan, diyelim ki cebine yüz lira koyacak, bir fakir kardeşine bunu verecek. Herkesin gözü önünde al kardeşim dedi verdi, bir sevap kazanacak. Çünkü hayır yapıyor, muhtaç bir kimseye para veriyor. Ama bunu gizli yapsaydı... Hiç kimse duymadan, hiç kimse görmeden tenha bir köşede sıkıştırıp da eline geçiverseydi o daha iyiydi. Hatta o görmeden, farkına varmadan cebine koyuverse o daha iyi. O da bilmese o da mahzun olmaz.

Çünkü almak o kadar zor bir şey ki... Bir insandan bir şey alıyorsun, insan eriyip yerin içine geçer. Bazen bizim böyle hayır hasenât dernek faaliyetleri dolayısıyla, o dükkana bu dükkana filân gittiğimiz oldu yâni. Ne kadar zormuş insanın para istemesi.

Kendi evinde, el-hamdü lillah kendi yağınla kavruluyorsun, paran varsa katık alıp yiyorsun. Yoksa ekmeği tuza banıp yiyorsun. Eh, kendi halinde... Ama gidip birisinden bir şey

istemek, çok zor bir şey. Almak da zor... Birisi aşikâre, "Al bakalım şu şeyi, sana sadakam olsun!" bilmem ne filan diye böyle söylediği zaman, insan etrafına şöyle bir bakar, mahzun olur. Gizlisi makbul.

Bir hikâye de anlatırlar. İşte sàlih oldu mu insan, Allah'tan korkan kimse oldu mu, zarafet sahibi oluyor, zarif oluyor. Bir mürid, galiba Hâtem-i Esam KS Hazretleri'ne —başka bir şahıs da olabilir, belki hafızamda yanlış kalmıştır— çıkartıp külliyetli bir miktar parasını vermiş, miras intikal etmiş kendisine. Diyelim ki, bin dinar para, yâni altın lira intikal etmiş.

Adamcağız da düşünmüş taşınmış, "Bu hayrı yapsa yapsa, yerli yerince harcamak için, en iyi hocam bilir." demiş, götürmüş hocasına vermiş. Hocası da böyle vaaz esnasında demiş ki:

"—İşte sizin kardeşiniz filanca çok cömert bir kimse mâşâallah! Bin dinarı getirdi verdi." demiş, methetmiş böyle onun cömertliğini.

Oradan, cemaatin içinden o parayı veren şahıs kalkmış, demiş ki:

"—Efendim ben size vermiştim bunu ama, sonradan annem râzı olmadı, bu parayı geri istiyorum." demiş.

Çıkartmış tabii, kesesini adama geri vermiş o şeyh efendi, büyük alim. Sonra kalabalık dağıldıktan sonra, boynunu bükmüş, gelmiş o şahıs:

"—Efendim, kusuruma bakmayın, beni affedin! Annem öyle bir şey demedi ama, halkın karşısında böyle hayır yapmış bir kimse olarak beni methettiniz, çok mahcup oldum, ondan bu şeyi yaptım, bu sözü söyledim. Annem filan istemiş değil. Ne olur yaptığım hayrı kimse bilmesin." demiş, vermiş gerisin geriye tekrar.

Bizim de Ankara'da bir cami yapılacaktı, duyduk ki filanca köyde bir kadın varmış, hacı teyze, çok zenginmiş. Köylü nasıl zengin olur? Yol geçmiş köyün kenarından, tarlaları para etmiş, şu kadar milyona o tarlayı satmış, bu kadar milyona bu araziyi satmış... Çocuğu haftada bir otomobil değiştiriyor. Bir Mazda otomobil alıyor, bir Kadillak alıyor, ondan sonra bırakıyor bir Ford alıyor, bir Mercedes alıyor... Para bol, ne yapacağını şaşırmış. Yâni para bol.

Şimdi o hacı teyzeye gittik, dedik ki:

"—Bizim mahallemizde cami yok. Sen bilirsin, işte sen de hayır sahibiymişsin diye duyduk..."

Bir heyet halinde gittik, böyle deniliyor şimdi o hacı teyzeye.

"—İşte bizim camimize yardım edersen, istersen camimize adını da verelim. Yâni mühim olan caminin yapılmasıdır. Senin adını taşısın, filanca hatun camisi densin." dedik.

"—Aman aman aman! Aman evlâdım, ben ismi filan ne yapayım hiç bir şey istemiyorum. Caminizi de yapacağım." dedi, sessiz sedâsız parayı verdi.

Allah bilmiyor mu? Yâni hiç kimse bilmeden onu verirse, gizli olunca sevabı çok oluyor ya, işte bilen erbâbı böyle buna göre hareket ediyor.

j. Alimin Namazı

Şimdi bir hadis-i şerif daha okuyalım, —galiba bir saati aşağı yukarı doldurduk— dersimize son verelim:[166]

رَكْعَةٌ مِنْ عَالِمٍ بِاللهِ ، خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ رَكْعَةٍ مِنْ مُتَجَاهِلٍ بِاللهِ

(الشيرازي في الألقاب عن علي)

RE. 292/1 (*Rek'atün min àlimin bi'llâhi hayrun min elfi rek'atin min mütecâhilin bi'llâh.*)

"Bir rekât..." Burada iki rekât geçmiyor. Yâni bu hadis-i şerifte söz bir rekat. "Bir rekât..." Kimden? (*Min àlimin bi'llâhi*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni bilen bir kimseden, ma'rifetullaha sahip bir kimseden çıkmış olan, onun tarafından kılınmış olan bir rekât namaz; (*hayrun*) daha hayırlıdır, (*min elfi rek'atin*) bin rekâttan daha hayırlıdır, (*min mütecâhilin bi'llâh*) Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden gafil ve cahil bir insanın kılmış olduğu namazdan."

Bu da, ilk okuduğumuz hadis-i şerifle aynı kapıya çıkıyor,

---

[166] *Kenzü'l-Ummal*, c.X, s.154, no:28786; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIII, s.141, no:12768.

biraz benzedi. Yâni, verâ sahibi bir insanın namazı daha makbul oluyordu ya. Burada da, (*àlimin bi'llâh*) "Allah'ı bilen kimsenin namazı, öteki bilmeyenden bin kere daha hayırlıdır." diye zikredildi.

Allah'ı bilmek mekteplerde öğretilmiyor. Yâni insanın Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni bilmesi için, ille üniversite mezunu olması gerekmez. Hatta öyle Allah'ın bilgili kulları vardır ki, hiç mektep medrese görmemiştir, ömrü dağda çobanlıkla geçmiştir. Var böyle Şeybân-ı Râî gibi. Yâni çobanlık yapmış, ömrünü böyle geçirmiş… Pekiyi Allah'ı bildiği nereden belli? Allah ona ikram etmiş, kerametler vermiş, gözünden perdeyi kaldırmış, dilinden bağı çözmüş, konuştuğu zaman inci mercan saçılıyor... Allah-u Teàlâ artık, ona her türlü imkânı ihsân etmiş oluyor.

Demek ki, bilgi meselesi değil. Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni bilmek, kitap okuma meselesi değil. Kitap okumaktan daha başka bir şey. Onun için, kitap okuyan kimselere àlim derler, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni bilen kimselere de àrif derler. Bizim örfümüzde bizim kullandığımız kelime olarak ikisi farklıdır. Filanca adam arif-i billâhtır. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin ma'rifetullahına vâkıf bir kimse demek. Bazen bir insan ciltlerle kitap yazmış olur ama, àrif-i bilâh olmaz. Nerede nedir, gözü daha henüz anlayamamıştır dünyanın ne olduğunu, ahiretin ne olduğunu; imanı zayıftır.

Bu hususta bir de hikâye anlatırlar, belki iyi anlatır hadis-i şerifin mânâsını diye zikredelim: Meşhur bir alim var, Fahreddin-i Râzî diye, tefsir yazmış. *Tefsîr-i Kebîr*, büyük tefsir yazmış. Kelam'a dair kitapları var, daha başka eserleri var. Fahreddin-i Râzî deyince, büyük alim diye herkes kabul eder. Eski alimlerden birisi. Necmeddin-i Kübrâ KS Hazretleri'nin muasırı imiş.

Necmeddin-i Kübrâ da, Kübreviyye tarikatının pîri. Yâni çok alim bir kimse. O alim kimsenin huzuruna gitmiş, selâm vermiş, el öpmüş... Demiş ki:

"—Efendim, bendeniz işte Fahreddin-i Râzî'yim. Hadis mevzuunda şu kitabı yazdım, tefsir mevzuunda şu kitabı yazdım, ilm-i kelâmdan şu kitabı yazdım, fıkıhtan şu kitabı yazdım. El-hamdü lillâh bu ilimlerin hepsine vukùfum oldu. Bir de şu

tasavvuf ilminde bilgi sahibi olmak istiyorum. Kabul ediyorum, itiraf ediyorum ki, tasavvuf mevzuunda bilgim az. Siz de bu hususun üstadısınız. Lütfen beni talebeliğe kabul etseniz de, bana bu hususta bilgi verseniz, lütfeder misiniz?"

"—Hay hay evlâdım, olur. Ben sana tasavvufun inceliklerini öğreteyim!"

Tasavvuf nedir? Tasavvuf insana iki şeyi öğretiyor: Bir, ma'rifetullah; iki, tezkiye-i nefs. Yâni, insanın Allah tarafından sevilmesi için neler lâzım, onu öğretiyor. İnsanın Allah'ı sevip ona bağlanması için neler lâzım, onu öğretiyor. Tasavvuf iki sevgiyi öğretiyor insana. Allah'ın insanı sevmesinin şartları nelerdir, insan ne yaparsa Allah'ın sevgili kulu olur; onu öğretiyor. Bir de insan neleri öğrenirse, Allah'ı sever, Allah'a gönülden bağlanır? Öyle insanlar var ki:

Hoştur bana senden gelen,
Ya gonca gül, yahut diken,
Ya hil'at ü yahut kefen,
Lütfun da hoş, kahrın da hoş!

Yâni, "Yâ Rabbi! Sen bana ne takdir edersen ben razıyım, baş üstüne... Ben senin kulun değil miyim istersen kefen gönder, razıyım. İstersen hil'at gönder. İster gül gönder, ister diken gönder. Senden ne gelirse hepsi baş üstüne." diyebiliyor. Bu kadar Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne muhabbetle bağlanabiliyor.

Bu muhabbet nasıl olur, nasıl tahakkuk eder insanın içinde, onu öğretiyor. Tabi, o aslında birincisine bağlı. İnsanı Allah sevdi mi, sevgisini de gönlüne koyar. İlk önce kendisini Allah'a sevdirecek şeyleri insanın bilmesi lâzım, onları öğrenmesi lâzım! Bunun en kestirme yolunu da hemen bu aralıkta söyleyivereyim. Açın Kur'an-ı Kerim'i,

وَاللّٰهُ يُحِبُّ الصَّابِرِين (آل عمران:١٤٦)

(*Va'llàhu yuhibbü's-sàbirîn*) "Allah sabredenleri sever." (Âl-i İmrân: 146) diyor meselâ.

إِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ (البقرة:٢٢٢)

(*İnna'llàhe yuhibbü't-tevvâbîn*) "Allah tevbe edenleri sever; (*ve yuhibbü'l-mütetahhirîn*) ve taharet sahibi, temiz kimseleri sever." diyor. (Bakara: 222)

اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ (آل عمران:١٥٩)

[Allah, kendisine dayanıp güvenenleri sever.] (Âl-i İmran: 159)

Açın, ne kadar (*İnna'llàhe yuhibbü*) diye başlayan cümle varsa, artık karşısındaki şeyleri de görün! Demek ki temizi severmiş, temiz olmağa çalışın! Demek ki sabırlıyı severmiş, sabretmeğe çalışın! Demek ki, tevekkül edeni severmiş; tevekkül etmeğe çalışın. Kolay yâni, Allah yardım ederse...

İşte bu şahıs tasavvufu öğrenecek, müracaat etti Necmeddîn-i Kübrâ'ya, büyük alim kendisi de. Tabii alimlik başka şey. Necmeddin-i Kübrâ bir şart ileri sürmüş, demiş ki:

"—Evlâdım, ben seni talebeliğe kabul ederim ama, bir tek şartım var."

"—Hay hay efendim, buyurun. Derhal o şartı yerine getirmeğe hazırım."

"—Bana intisab ettiğin andan itibaren, ilimlerin hepsi kafandan gidecek, bomboş kalacak kafan. Kaybedeceksin, hiç bir ilmin kalmayacak. Cahil, bomboş bir insan olacaksın, bomboş bir küp gibi."

Düşünmüş Fahreddin-i Râzî şimdi.

"—Eyvah! Şimdi yolumu çevirirler, bilgi sorarlar, fıkıh sorarlar, tefsir sorarlar, hadis sorarlar..."

Bilmiyorum, bilmiyorum diyecek. Hiç bir şey kalmayacak çünkü, boşalacak. Vazgeçememiş. Demiş:

"—Efendim ben bu meseleyi biraz düşüneyim müsaade ederseniz." demiş, çıkmış dışarıya.

Arkasından Necmeddin-i Kübrâ Hazretleri tebessüm etmiş, gülmüş. Demiş ki:

"—Evet, alırdık, alırdık ama, daha fazlasını verirdik. Teslim

olsaydı... Teslim olamadı.” demiş. “Evet alırdık ama, daha fazlasını verecektik.”

Şimdi burada ne incelik var? Adam bak ilminden vazgeçemiyor. Demek ki, ilim gurur veriyormuş kendisine. Allah’ın yolunu öğreneceksin, rızasının yolunu öğreneceksin, ahireti kazanacaksın... Fedâ olsun her şey ne olur... Pekiyi unuttum deyiverse öğrenecek.

Tabii, ulemânın en büyük ayak bağı budur. Ulemâ doğru yolu bulamaz. Neden? İlmine mağrûr olduğundan. Cahil bir kimse hak yolu bulur, Allah’ın sevgili kulu olur, a’lây-ı illiyyîne çıkar, cennet-i a’lâya kavuşur. Alim bir insan, şu kadar kitabı ezbere bilir, bu kadar şeyi iyi bilir. O seviyeye çıkamaz, kalır aşağıda. Neden? İlmine mağrûr.

İlim bu hak yolda, ilk başta insana lâzım olan alettir ama, bu alet üçüncü dördüncü merhalede sırtına yük olur insanın. Taşınamayacak ağır bir yük olur. O zaman işte yürüyümez bununla... Onun için, insan ne ilmine mağrur olacak; ne mevkiine, makamına mağrur olacak; ne bugünkü haline mağrur olacak... Bilmiyoruz ki yarın ne olacak? Allah’ın alimlerden cehenneme attığı kimse yok mu? Çok. Alim olup da cehenneme giren çok insan var. Hadis-i şeriflerden anlıyoruz.

Kıyamet gününde Allah-u Teàlâ Hazretleri bir alimi cehenneme hükmedecekmiş, cehenneme atın diye emredecekmiş. *Et-Tergîb ve’t-Terhîb* kitabının ihlâs ve riyâ bölümlerinde geçiyor bu hadis-i şerif. Diyecekmiş ki alim:

“—Yâ rabbi! Ben senin için ilim öğrendim, başkalarına öğrettim.”

Allah-u Teàlâ Hazretleri buyuracakmış ki:

“—Yalan söylüyorsun!”

Etrafındaki melekler de, bütün o mahkeme-i kübrâya şâhid olan, hazır olan bütün şeyler de hepsi bir ağızdan “Yalan söylüyorsun!” diyeceklermiş o şahsa. Neden?

“—Sen, ‘Ne kadar alim adam!’ desinler diye yaptın bu işi. Allah rızası için yapmadın, ne büyük alim desinler, methetsinler, el üstünde tutsunlar diye yaptın.”

Demek ki niyet iyi olmayınca, o bile fayda etmiyor.

Hasılı bunları nereden açmışız, nereden çıktı bu? Allah'ı bilmek meselesi ilim meselesi değildir. Hatta bazen, ilim, erbâbını yola getirmek çok daha zordur. Serkeş bir at gibi zabt u rabt altına girmez. Cahil bir kimseye söylersin:

"—Evladım hatalısın." dersin.

Başüstüne kabul eder. Alime söylersin, seksen dereden su getirir. Efendim ben şu şeyi okudum da, bunu okudum da, şu kitapta böyle diyor da bu ihtilaf var da... Meselâ, sigara kötülüğü belli, küçücük bir şey... Haddim olmayarak affedersiniz anlatıvereyim:

E sigaranın sıhhate zararlılığı ortada, keseye zararı ortada, kokusunun çirkinliği ortada... İçme! Ulemâya bir sor, kaç tane sana şey söyleyecek. Efendim şu şöyledir de, bu böyledir de... Öteki okumamış bir kimseye söylersin, "Pekiyi, başüstüne!" der, içmez. Okumuşa bir türlü onu anlatamazsın artık. Allah tevfîkini refîk etsin...

Onun için, bilmek asıl kendisini bilmesidir, diyor ya Yunus Emre:

İlim ilim bilmektir,
İlim kendin bilmektir.
Sen kendini bilmezsin,
Bu nice okumaktır?

diyor Yunus Emre. Kendini bilmedikten sonra insan, kendi mahiyetini, aslî hüviyetini, kulluğunu, Allah'a yarar amelleri, nefsini terbiye etmeyi, güzel ahlâkı iktisab etmeyi bilmedikten sonra, istediğin kadar o öyle demiş, bu böyle demiş diye, ilim naklet sen başkasına, papağan gibi. Kıymeti yok. Papağan *Lâ ilàhe illa'llàh* deyince mânâsını bilerek mi diyor? Öğretiyorsun, öyle diyor o kadar. Teyp *Lâ ilàhe illa'llàh* dediği zaman bir şey mi oluyor? Öyle geldi, öbür taraftan öyle çıkıyor ses.

Onun için alim-i billâh demek, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne ma'rifetullahı içine tahakkuk ettirmiş, yerleştirmiş kimse. Allah deyince zıplıyor, yerinde duramıyor. Kur'an-ı Kerim okununca tüyleri diken diken oluyor. Allah'ın ayetlerini dinleyince, imanı ziyadeleşiyor, takviye oluyor. Allah'ın rızası için...

Eğer beni öldüreler,
Külüm göğe savuralar,
Toprağım anda çağıra
Bana seni gerek seni!

demiş Yunus Emre. Yâni öldürseler, yaksalar, kül etseler, küllerini havalara savursalar gene "Yâ Rabbi! Ben seni isterim, seni isterim." diyecekmiş. Yunus Emre öyle diyor, yâni o kadar sevgisi var. E bu hale gelirse insan... İşte iman odur. Yoksa;

تعصي الإله وأنت تظهر حبَّه
هذا لعمري في القياس بديع
لو كان حبّك صادقا لأطعته
إن المحبَّ لمن يحبُّ مطيع

Ta'sî'l-ilâhe ve ente tuzhiru hubbehû
Hâzâ le-amrî fi'l-kıyâsi bedîu
Lev kâne hubbeke sàdıkan le-eta'tehû
İnne'l-muhibbe li-men yuhibbü mutîu

"Hem Allah'ı seviyorum diyorsun dille, hem de Allah'a isyan yolunda devam edip gidiyorsun. O günah, bu günah, hiç vazgeçemiyorsun." [Ömrüme and içerim ki, bu mantıkça açık bir hatadır. Sevmen gerçek olsa idi, muhakkak ona itaat ederdin; zira seven sevdiğine itaatkâr olur.]

"—Yâ etme, eyleme! Şu televizyonun karşısında, sana yakışmaz koca sakalınla bu programlar, bu şarkıcılar, bu şeyler..."

"—Yok efendim, işte şöyle de, böyle de..."

"—Sen bilirsin. Başka ne diyeyim söyledikten sonra, sen bilirsin."

Bildiğini tatbik etmedikten sonra, kıymeti yok. Bildiğini insan tatbik edecek. Duyduğu şeyleri tatbik edecek ki, bilmediği şeylerin ilmini Allah ona ihsân etsin. Edebi bir kaybetti mi, ipi bir kopardı mı; Allah varidâtı, rahmetini keser. Ondan sonra artık o ipi kopuk, freni patlamış araba, nereye gidecek bilmem. Gider bir yere çarpar.

Onun için, edebe çok dikkat etmek lâzım! Edeb çiğnendi mi, edeb bağı koptu mu, insanın başına çok felâketler gelir. Âlim-i billah demek, işte öyle ayet okunduğu zaman tüyleri diken diken olan, Allah'a boyun vermiş, Allah'ın yolunda gitmeğe azmetmiş, Allah'ın sevgisini her şeyin üstünde tutmuş kimse demektir.

Dedelerimiz nasıl aldılar bu diyarları? Canını sevseydi, alabilir miydi? Ailesini sevseydi, alabilir miyidi? Malını sevseydi, alabilir miydi? Alamazdı. Hepsi kefeni zemzemle yıkadılar, başına sarık diye sardılar, geldiler burada Allah yolunda cihad ettiler. El-hamdü lillâh, bak ne güzel memleket; deresi var, çeşmesi var, denizi var, dağı var, ovası var, yeşilliği var... Bedavadan biz hazır bulmuşuz. Eğer o iman olmasaydı, yaparlar mıydı?

Bak şimdi gidiyor mu adam? Gitmez. İmanı olmadıktan sonra, ne harbe gider, ne canını tehlikeye sokar. Can bir tarafa; ver şu malını da Allah yolunda cihad olsun, bak müslümanlık unutuluyor. Müslüman evlatları Avrupa'da, Türkiye'de başka

başka ideolojilere kul köle oluyorlar, İslâm'dan uzaklaşıyorlar. Şu paranı ver de, şu mektebi kuralım! Hadi parayı benim elime değdirme, şu mektebi kur, sen geç başına da yeter ki, şu eğitim işi olsun, şu gençleri yetiştirelim! Allah yolunda bak şu insanlar şu durumda, şuna şu parayı ver!

Ne paradan vazgeçiyor, ne candan vazgeçiyor, ne rahattan vazgeçiyor. Yâ hiç bir şey yapma da, gel haftada bir gün Allah rızası için, Allah'ın emirlerini söyleyen insanı dinle! Onu da yapmıyor.

"—Televizyonda güzel program var. Öyle güzel program var ki, onu ben bırakıp da şimdi nasıl gideyim hadis-i şerifleri dinlemeğe?" diyor.

O zaman, Allah'ın rahmeti ve bereketi kesiliyor. Edeb bağı koptu çünkü. Artık bakalım nasıl iflah olacak.

Onun için, alim-i billâh demek işte böyle. Yâni insan çoban olabilir, esnaf olabilir, demirci olabilir... Demirci olan çok kimseler var evliyaullahtan. Kömürcü olabilir... Ne bileyim. Basit böyle çöpçü, şucu bucu olabilir. Yâni, herkesin gözüne hoş görünmeyen mesleklere sahip kimse olabilir ama, Allah'a karşı kulluğu sağlamdır.

Bir şey daha... Böyle söz sözü açıyor da, kusura bakmayın lafı uzatıyorum, bitireceğim:

İbrâhim AS Halîlullah lakaplı... Halîlullah, Allah'ın sevgili dostu demek, yakın dostu demek halîl. Allah kendisine İbrâhim AS'ı yakın dost edinmiş. Cebrâil AS demiş ki:

"—Yâ Rabbi! Senin bu kulun, sen bunu kendine samimi sırdaş, has halis dost edindin, Halîlullah lakabını ihsân ettin. Bu adamın karısı var, malı var, çocukları var... E onlarla sana nasıl dostluk edecek? Hepsi var. Hepsinin sevgisi gönlündeyken..."

"—Sen git onunla bir konuş bakalım!" demiş Rabbimiz.

Cebrâil AS, İbrâhim AS'ın yanına gelmiş. İbrâhim AS'ın uçsuz bucaksız sürüleri varmış. Altın tasmalı köpekler beklerdi diye kitaplar yazıyor. O kadar malı çokmuş. Cebrâil AS insan kılığında sormuş:

"—Ey İbrâhim bu sürüler kimin?"

"—Allah'ındır ama, bekçisi benim... Sen bir Allah de, üçte

birini sana vereyim.” demiş.

Bilmiyor karşısındaki şahsın Cebrâil AS olduğunu. Cebrâil AS,

“—Allah...” demiş,

“—Üçte birini al! Bir daha Allah de öteki üçte birini de vereyim.”

Bak, “Allah” dedirtecek karşısındakine. Yâni, Allah’a iman ettirmek onun için, sürünün ne kıymeti var. Bir kere daha “Allah” demiş.

“—Bir kere daha Allah de, tamamını vereyim.” demiş.

Üç kere Allah dedikten sonra,

“—Al, sürülerin hepsi senin!” demiş.

Bakmış ki Cebrâil AS, sürünün gittiğine içinden böyle bir sıkıntı gelmiyor. Bizim beş liramız yere düşse, gece uykumuz kaçar... Sürüler gitti, hiç şey yapmıyor. Arkasından da demiş ki:

“—Bir kere daha Allah de, ben de senin kölen olayım! Beni de köle al, boynuma tak kölelik zincirini, götür!”

E gelmiş tabii,

“—Yâ Rabbi, çok doğru. Bu senin halîlin imiş, samimi dostun imiş. Hiç başka bir şeyin sevgisi gönlünde yok!” demiş.

Bizde tabii nerede halîllik? Allah kulluğunda yardımcımız olsun...

Fâtiha-i Şerîfe mea’l-besmele-i şerîf!

05. 04. 1981 - İskenderpaşa

15. CENNETİN KOKUSU

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

Rabbi'şrah lî sadrî, ve yessir li emrî, vahlu'l-ukdeten min lisânî, yefkahû kavlî, ve üfevvidü emrî ila'llàh, inna'llàhe basîrun bi'l-ibâd...

El-hamdü lillâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve alâ âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

رِيحُ الْجَنَّةِ تُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ خَمْسِمِائَةِ عَامٍ، ولا يَجِدُ رِيحُ الْجَنَّةِ مَنْ طَلَبَ الدُّنْيَا بِعَمَلِ الآخِرَةِ (الديلمى عن ابن عباس)

RE. 292/3 (*Rîhu'l-cenneti tûcedü min hamsi mieti àmin, ve lâ yecidü rîha'l-cenneti men talebe'd-dünyâ bi-ameli'l-âhireh.*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemà kàl.*

Muhterem cemaat-i müslimîn!

Râmûzü'l-Ehâdis isimli hadis kitabından Peygamber SAS Efendimiz'in ehàdis-i şerîfesini okumağa devam edeceğiz.

Dersimize başlamadan önce, evvelâ sevgili peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin, cümle enbiyânın, asfiyânın, evliyanın ruhları için; Peygamber Efendimiz'in ashabının, etbâının, sâdât ve meşâyihimizin ruhları için; eserin müellifi Ahmed Ziyâeddîn-i Gümüşhânevî Hazretleri'nin ruhu için ve bu hadis-i şerîflerin bize kadar gelmesinde emeği geçmiş olan ulemâ ve ruvâtın ruhları için; ve uzaktan, yakından bu hadis-i

şerîfleri dinlemek üzere buraya teşrif eden siz kardeşlerimizin cümle geçmişlerinin ruhları için, bir Fâtihâ, üç İhlâs-ı Şerîf hediye edelim:

....

a. Cennetin Kokusu Beş Yüz Yıllık Yoldan Gelir

İbn-i Abbas RA'dan rivâyet edildiğine göre, Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[167]

رِيحُ الْجَنَّةِ تُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ خَمْسِمِائَةِ عَامٍ ، ولا يَجِدُ رِيحَ الْجَنَّةِ مَنْ طَلَبَ الدُّنْيَا بِعَمَلِ الآخِرَةِ (الديلمى عن ابن عباس)

RE. 292/3 (*Rîhu'l-cenneti tûcedü min hamsimieti àmin*) "Cennetin kokusu beş yüz yıllık gidiş mesafesi olan yerden beş yüz yıl insan yolculuk yapsa ne kadar yol alır, o kadar mesafeden duyulur." Cennetin kendi içinde değil, o kadar yaklaştığınız zaman kokusu duyulur. Beş yüz yıllık mesafeden, beş yüz yıl gidince varılacak mesafeden cennetin kokusu duyulur. Demek ki, dışına da güzelliği, kokusu yayılıyor.

Pekiyi ne olacak, hadis-i şerîfin arkasından dinleyelim:

(*Ve lâ yecidü rîha'l-cenneti men talebe'd-dünyâ bi-ameli'l-âhireh*) "Cennetin kokusunu hiç duymayacak." Kim? (*Men talebe'd-dünyâ bi-ameli'l-âhireh.*) "Ahiretin ameliyle dünyayı talep eden."

Yâni, bir insan bir işi bir tek sebepten yapar. Ya Allah'ın rızası için yapar. "Allah-u Teàlâ Hazretleri benden hoşnud ve râzı olsun!" diye yapar. "Ben onun kuluyum, bana bunca nimetleri var, o beni yarattı, o beni buraya gönderdi, o beni bu hale getirdi, o beni besledi. Ben yine dönüp ona gideceğim." der ve sırf onun rızasını kazanmak için yapar. Bu makbul. Böyle olması lâzım!

---

[167] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.271, no:3261; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.474, no:7492; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.149, no:12791.

إِلٰهِي أَنْتَ مَقْصُودِي ، وَرِضَاكَ مَطْلُوبِي !

(*İlâhî ente maksùdî ve rıdâke matlûbî*) "Yâ Rabbi! Benim maksadım, matlabım, isteğim, talebim sensin. Ben sadece senin rızanı istiyorum, başka bir şey talep etmiyorum."

Bizim bayrağımız, elimizdeki bayrağımız budur. Allah'ın rızasından başka hiç bir şey istemiyoruz. Bizden hoşnut olsun, râzı olsun, kulum desin, el-hamdü lillâh! Başka artık bunun dışında, ne için yaparsan yap bir işi... Allah rızası için olmadıktan sonra, o ameli, o işi ne için yaparsan yap... Ahiret amelini. Yâni, namaz kılmak gibi, oruç tutmak gibi, sadaka vermek gibi, hayr u hasenât yapmak gibi... Herhangi bir ahirette sevabı umulacak ameli, dünya işini değil ahiret amelini, dünya maksadı, dünya menfaati cem etmek için bir insan yaparsa; beş yüz yıllık mesafeden kokusu duyulan cennetin içine girmek değil, kokusunu bile duyamayacak. Kokusunu bile duyamayacak. O kadar yakınına bile yanaştırmayacaklar. Kokusunu dahi koklatmayacaklar cennetin.

Neden? Allah'ın rızasını düşünerek yapmadı ahiret amelini, dünya menfaati karıştırdı. Namaz kıldı, başkaları görsün, gösteriş olsun da, işim iyi gitsin diye, amirim terfi ettirsin diye. Oruç tuttu, "Ne sofu adam!" desinler diye. Sadaka verdi, "Aferin, ne hayırsever zengin!" desinler diye. Şunu yaptı şöyle diye, bunu yaptı böyle diye... Allah rızası için olmadıktan sonra, işte böyle. Bunun neticesi ne? Bunun neticesi: Biz her işe başlarken, her işi yapmak bahis konusu olduğu zaman soracağız kendi kendimize, yoklayacağız kendimizi; ben bu işi neden yapıyorum?

Ebû Bekr-i Sıddîk RA diyor ki:

"—Karşımda yol çatallaştığı zaman; birisi bana dünya menfaati sağlayacak, yaparsam şu faydayı sağlayacağım, yapmazsam şöyle olacak..." Böyle yollar bazen insanın karşısında çatallaşır ya, acaba öyle mi yapsam böyle mi yapsam diye düşünür insan. "Böyle yollar çatallaştığı zaman, ikiye ayrıldığı zaman, daima ahiret kârını düşündüm. Hiç dünya menfaatini düşünmedim. Şöyle yaparsam Allah beni daha çok sever, ahirette daha çok sevap kazanırım dediğim tarafı tercih ettim."

"—E orada yoksulluk var, orada fakirlik var, orada sıkıntı var, orada şunu var, orada bunu var, orada canının yanması var insanın... vs. var."

Ne olursa olsun...

Biz de bir işi yaparken, o işin bizim dünyamız için mi, ahiretimiz için mi faydalı olduğunu; daha doğrusu ahiretimize fayda mı sağlayacak, zarar mı verecek olduğuna bakmalıyız. Bir işin bizim ahiretimize faydası olacağına kànî olursak, Allah'ın seveceğine kànî olursak, ondan sevap kazanacağımıza kànî olursak, onu yapalım!

"—Ahirette bunda büyük tehlike var, zarar var... Herhalde bunun ziyanını çekeriz de bunu yine de —Allah affetsin— yapıyoruz."

Olmaz!. Böyle bir şey bahis konusu ise, eğer dünyada kâr, ahirette zarar ihtimali varsa, onu yapmayalım! Bu nasıl anlaşılır? İnsan kendisini alıştırmalı, her işin başında o işin sonunu düşünmeğe insan kendisini alıştırmalı.

“—E nasıl düşüneceğiz?”

Bunun nasıl düşünülmesi gerektiğini büyüklerimiz düşünmüş de, bize bazı tavsiyelerde bulunmuş. O tavsiyeleri biz yaparsak, kendiliğinden düşünülür o.

“—Nasıl olur?”

Bize her işi yaparken besmeleyle yapmak emredilmedi mi? Emredildi. Besmele ne demek? “Bu hayırlı işe Rahmân ve Rahîm olan Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin adıyla başlıyorum.” İşin başında Allah-u Teàlâ’yı düşünüyoruz, rahmetini, merhametini düşünüyoruz, öyle başlıyoruz. İşte o besmele, bir çeşit niyet kontrolüdür aynı zamanda... Şerli bir işe besmele çekerse insan, daha büyük günaha girer. *Bi’smi’llâhi’r-rahmâni’r-rahîm* diye kumara başlanır mı? İçkiye başlanır mı? Kötü bir şeye başlanır mı? Olmaz! İnsanın besmelesi, kötü bir şeyden alıkoymalı, yâni onu yaptırtmamalı! Buradan kontrol mümkün olur.

Bunun gibi, her işi besmeleyle yapmalıyız. Besmele esnasında, o işin hayır mı, şer mi olduğunu düşünmeliyiz.

Müslüman kardeşlerim! Bir de her akşam bir muhasebe defteri tutalım! Her akşam, o gün akşama kadar kâr mı işledik, zarara mı uğradık? Bakkalda dükkânımızda bir hesap tutmuyor muyuz? Aldığımızı, verdiğimizi yazmıyor muyuz? Neden yazıyoruz?

“—Hesapsız kasap, ne bıçak bırakır ne masat!” diye, eskiler bir tekerleme söylemişler.

Hesap etmedi mi insan kâr edeyim derken ziyana uğrar da ondan.

Pekiyi, dünyanın sermayesini kaybetmeyeyim diye hesap ediyorsun, düşünüyorsun da ahireti niye düşünmezsin? Ahiret daha mı az önemli? İnsanın asıl ahireti düşünmesi lâzım! O halde, akşam oldu mu, yatağa yattığımız zaman veya akşam şöyle etrafımız tenhalaştığı zaman:

“—Bugün ben ne yaptım? Sabahleyin sabah namazına kalkabildim mi? Kalktım elhamdü lillah. Ondan sonra şunu yapabildim mi? Filanca yere gittim. Şu işi yaptım. O iyi olmadı…” filan diye yaptığımız iyi şeyleri, kötü şeyleri bir düşünelim!

Çünkü bir tavsiye var, buyruluyor ki bize:[168]

حَاسِبُوا أَنْفُسَكُمْ قَبْلَ أَنْ تُحَاسَبُوا !

(*Hàsibû enfüseküm kable en tuhàsebû*) “Muhasebeye, hesaba çekilmezden önce, siz kendi muhasebenizi kendiniz yapın. (*Zinû a’mâleküm kable en tûzenû*) Amelleriniz ahiret olup da, iş işten geçtikten sonra, mahşer yerinde tartılmazdan evvel, siz amellerinizi tartın!” diye emir buyrulmuş.

Bu tavsiye bize yeter aslında. Yâni sadece bu hadis-i şerif bizim hayatımızı tanzime yeter.

b. Babanın Rızası

Bu ikinci hadis-i şerîfte Peygamber ASS Efendimiz babaya itaati, babanın gönlünü almanın önemini bize öğretiyor. Buyuruyor ki:[169]

رِضَى الرَّبِّ فِي رِضَى الْوَالِدِ وَسَخَطُ الرَّبِّ فِي سَخَطِ الْوَالِدِ

(ت. حب. ك. خ. عن ابن عمرو)

---

[168] Tirmizî, *Sünen*, c.VIII, s.499, no:2383; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.96, no:34459; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.103, no:306; İbn-i Esîr, *Üsdü’l-Gàbe*, c.I, s.828; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXXIV, s.314; Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-Evliyâ*, c.I, s.52; Ebû Abdurrahman es-Sülemî, *Tefsir*, c.I, s.384, İsrâ, 17/16; İbn-i Ebi’d-Dünyâ, *Muhàsebetü’n-Nefs*, c.I, s.22, no:2; Hz. Ömer RA’dan.

İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXX, s.302; Hz. Ebûbekir RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.XVI, s.188, no:44203; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.XXVI, s.433, no:29408.

[169] Tirmizî, *Sünen*, c.VII, s.122, no:1821; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.168, no:7249; Buhàrî, *Edebü’l-Müfred*, c.I, s.14, no:2; Bezzâr, *Müsned*, c.VI, s.376, no:2394; Beyhakî, *Şuabü’l-İmân*, c.VI, s.177, no: 7829; Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-Evliyâ*, c.VIII, s.215; Mizzî, *Tehzîbü’l-Kemâl*, c.XX; s.133; Zehebî, *Tezkiretü’l-Huffâz*, c.II, s.717, no:729; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XII, s.10; Abdullah ibn-i Amr RA’dan.

RE. 292/4 (*Rıda'r-rabbi fî rıda'l-vâlidi, ve sahatu'r-rabbi fî sahati'l-vâlid.*) *Sadaka rasûlü'llàh.*

(*Rıda'r-rabbi*) "Mevlânın, Rabbimizin, hàlıkımızın, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rızası (*rıda'l-vâlidi*) babanın rızasıdır. (*Ve sahatü'r-rabbi*) Rabbimiz Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kızgınlığı, (*fî sahati'l-vâlidi*) babanın kızgınlığındadır."

Şimdi burada tabii birkaç mesele var, onları kısaca söyleyiverelim. Bir kere baba diyor. Neden anne demedi de, baba dedi? Biraz düşünecek olursak, baba çabuk kızar insana. Annenin kalbi yumuşaktır, şefkatlidir, evlâdının kusurunu görmez. Kusurlu da olsa, gene evlâdım der, bağrına basar. Anne biraz daha müsâmahakâr olur. Yüz verir çoluk çocuğa... Baba biraz daha ciddi olur. Ölçü o oluyor. Ötekisi hassas olduğu için, hissî olduğu için, babayı zikretmiş Peygamber SAS Efendimiz. Demek ki babamızın gönlünü almağa çalışacağız, babamızın gönlünü hoş etmeğe çalışacağız.

Zaten daha önceki derslerde geçmişti ki:

"—Anası babası sağ iken ona yetişmiş de onlara hizmet edip duasıyla cenneti kazanamamış olanın burnu yerde sürtsün." demişti Peygamber Efendimiz, hadis-i şerîfte.

Burnu yerde sürtmekten maksat, yâni çok pişmanlık duyacak, vah yazıklar olsun, dövünecek yâni o kimse.

Demek ki, annenin babanın sağlığı, insan için bir fırsattır. Evlât olarak onun ezâsına, cefâsına —varsa şâyet— sabrederek, babasının hoşnudluğunu kazanmağa çalışması lâzım!

Fakat, buradaki bu baba ifadesine rağmen, yine de başka hadis-i şerîflerde vardır ki, orada anne-baba beraber zikredilmiştir. Yâni, "Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rızası, ana-babanın rızasına bağlıdır." diye de zikredilmiştir. Buradan anlaşılıyor ki; "Babayı hoşnut et, anneyi kırabildiğin kadar kır!" mânâsı yok. Yâni onu dinlemeğe lüzum yok mânâsına değil burada. Bu hadis-i şerîften çıkan ders babaya fazlaca itibar etmek, hürmet etmek gerektiği. Ama, anaya da hürmet göstermek lâzım!

Hatta bir hadis-i şerîfi hepimiz tanırız, meşhur olmuştur ki:[170]

اَلْجَنَّةُ تَحْتَ أَقْدَامِ الْأُمَّهَاتِ (القضاعي، خط. في الجامع عن أنس)

RE. 200/16 (*El-cennetü tahte akdâmi'l-ümmehât*) "Cennet anaların ayakları altındadır."

El-hamdü lillah! Yâni bir insanın eğer annesi, babası sağsa, çok büyük bir nimete mazhar demektir. Onlar vasıtasıyla cenneti kazanması mümkün olur. Mesele açık olduğuna göre, öbür hadis-i şerîfe geçiverelim!

c. Güney Rüzgârı

---

[170] Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.102, no:119; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.116, no:2611; Hatîb-i Bağdâdî, el-*Câmiü'l-Ahlâk*, c.IV, s.461, no:1714; Ebü'ş-Şeyh, *el-Fevâid*, c.I, s.26, no:25; Ebü'ş-Şeyh, *Tabakàtü'l-Muhaddisîn*, c.IV, s.19, no:1034; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.348, no:347; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.VI, s.128, no:442; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XVI, s.461, no:45439; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.335, no:1078; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XII, s.80, no:11476.

Ebû Hüreyre RA'dan rivâyet edildiğine göre, Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[171]

رِيحُ الجَنُوبِ مِنَ الجَنَّةِ ، وَهِيَ الرِّيحُ اللَّواقحُ الَّتِي ذَكَرَ اللهُ في كِتابِه ، فِيها مَنَافِعُ لِلنَّاسِ ؛ والشَّمالُ مِنَ النَّارِ ، تَخْرُجُ فَتَمُرُّ بالجَنَّةِ فَيُصِيبُها نَفْخَةٌ مِنْها ، فَبَرْدُها مِنْ ذَلِكَ (ابن أبي الدنيا في كتاب السحاب ، وابن جرير وأبو الشيخ في العظمة ؛ وابن مردويه عن أبي هريرة)

RE. 292/5 (*Rîhü'l-cenûbü mine'l-cenneh, ve hiye er-rîhü'l-levâkiu'l-letî zekera'llàhu fî kitâbihî, ve fîhâ menâfiu li'n-nâs; ve'ş-şimâli mine'n-nâr, tahrucu fetemurru bi'l-cenneti feyusîbuhâ nefhatün minhâ, feberdühâ hâzâ min zâlik*)

"Cenub rüzgârı cennettendir." buyuruyor. Arabistan'da o mıntıkaya mahsus, dört belli başlı rüzgâr var: Şimâl rüzgârı, Cenûb rüzgârı, Safâ rüzgârı ve Buğz rüzgârı. Dört istikametten esen dört rüzgâr var.

"Cenûb rüzgârı cennettendir ve bu rüzgâr Kur'an-ı Kerim'de zikredilen *levaki'* vasfıyla yâni ilkah edici, meyvaları olducucu, erginleştirici rüzgâr diye bildirilen faydalı rüzgârdır ve onun içinde insanlar için pek çok fayda vardır. O rüzgâr estiği zaman, insanlar o rüzgârın birçok faydalarını görürler.

Şimal rüzgârı ise cehennemdendir, oradan çıkar ve cennete uğrar da oradan bir böyle nefes bir şey alır ve ondan serinler biraz. Serinliği ondan dolayıdır. Aslında şiddetli, sert, zararlı bir rüzgârdır.

Öğle üzeri güneşe çıkmayı da, Peygamber Efendimiz bir başka hadis-i şerîflerinde yasaklamış. Gündüz şey yapmayın çünkü

[171] Deylemi, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.271, no:3262; İbn-i Adiy, *Kâmil fid-Duafâ*, c.VII, s.267; Ebu Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.III, s.602, no:8117; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIII, s.149, no:12792.

öğlenin sıcaklığı cehennemin ateşindendir diye zikretmiş. O günkü Arabistan için fevkalâde mühim tavsiyeler bunlar. Yâni o şiddetli güneşin altında, insan o güneşin ultraviyole ışınlarıyla, şeyleriyle çarpılır. Hemen dosdoğru buzların arasına. Buzların içine yatırmazlarsa, soğutturulması dahi mümkün olmaz.

Diğer hadis-i şerîfe geçiyoruz:

d. İmama Uymanın Usulü

Ebî Bekre RA'dan rivâyet edilmiş. Şerhte Ebû Bekir diye zikrediyor ama herhalde te'si düşmüş. Bu Ebû Bekr-i Sıddîk değil, sahabilerden bir başka zât. Ona buyurmuş ki Peygamber Efendimiz:[172]

زَادَكَ اللهُ حِرْصاً وَلاَ تَعْدُ (عب. حم. خ . د. ن. حب . قش. د. ر. طح. صف. بر. غ. عن أبى بكرة؛ إنه انتهى إلى النبى عليه السلام، وهو راكع فركع قبل أن يصل إلى الصف، فقال فذكره.

RE. 292/6 (*Zâdeke'llàhu hırsan ve lâ teud*) *An ebî bekrete radiya'llàhu anh.*

(*Zâdeka'llàhu hırsan*) "Allah senin hırsını arttırsın." Neye hırsını? "Allah'ın sevabını kazanmak hususunda, Allah'ın rızasını kazanmak hususundaki gayretini, hırsını, sevap talebi, duygunu ziyadeleştirsin ama sakın bir daha yapma!"

---

[172] Buhari, *Sahih*, c.III, s.250, no:741; Ebu Davud, *Sünen*, c.II, s.331, no:585; Nesei, *Sünen*, c.III, s.401, no:861; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.39, no:20421; İbn-i Hibban, *Sahih*, c.V, s.568, no:2194; Taberani, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.II, s.349, no:2196; Nesei, *Sünenü'l-Kübra*, c.I, s.302, no:943; Bezzar, *Müsned*, c.II, s.41, no:3561; Tayalisi, *Müsned*, c.I, s.118, no:876; Beyhaki, *Sünenü'l-Kübra*, c.II, s.90, no:2415; Begavi, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.87; Tahavi, *Müşkilü'l-Asar*, c.XII, s.247, no:4854; Ebu Bekre RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.VII, s.645, no:20701; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIII, s.186, no:12890.

Neyi yapmayacak?

Bu zât namaz vaktinde camiye girmiş, cemaat namaza durmuş daha önceden. Ondan sonra, bakmış rekâtı kaçıracak; rekâtı kaçırmayayım diye, girdiği yerde imama uyuvermiş. Uzakta, yâni safların olduğu yere kadar gelmeden, orada duruvermiş. Neden? Rekâtı kaçırmayayım diye…

Bir rekât ne zaman kaçar? İnsan rükûya yetişir de, *Sübhàna'llàh* diyebilecek kadar rükû etmiş durumda, belini eğmiş durumda durabilirse; bir Sübhàna'llàh diyecek kadar zaman imamla müşterek durabilmişse, o rekâta yetişmiş sayılır. Ona yetişemedi de, "*Semia'llàhu li-men hamideh*" dediği zaman yetiştiyse, o rekât tamamlanmadı.

"—Efendim ben secdelerine yetiştim..."

Olsun. O rekâta artık yetişemedi. Onu imam selâm verdikten sonra, tamamlayacak.

Şimdi böyle bir rekât kaçırmayayım diye, olduğu yerde kılıvermiş. Mekruhtur böyle uzaktan durmak. Yâni namaz da olmaz değil ama, olmuş. Olmadı, yeniden kıl derdi. Namaz olmuş ama, böyle yapma diyor. Yâni, "Sevap durumunu düşünmek iyi ama, bir daha böyle yapma!" buyurmuş Peygamber SAS Efendimiz.

Cami adabıyla, imama uyma âdâbıyla ilgili bir hadis-i şerîf. Üzerinde daha fazla durmadan, öbür hadis-i şerîfe geçelim.

e. Kabirleri Ziyaret Et!

Ebû Zerr-i Gıfârî RA, muhterem, ashâb-ı suffeden, ilk müslümanlardan, mübarek, Peygamber Efendimiz'in ashâbından zât-ı celîl. Peygamber Efendimiz bakın buna neler tavsiye eylemiş:[173]

زُرِ الْقُبُورَ تَذْكُرْ بِهَا الآخِرَةَ ، واغْسِلِ الْمَوْتَى فَإِنَّ مُعَالَجَةَ جَسَدٍ خَاوٍ

---

[173] Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.533, no:1395; Beyhaki, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.15, no:9291; Ebu Zerri'l-Gıfâri RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.XV, s.649, no:42568; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIII, s.187, no:12894.

مَوْعِظَةٌ بَلِيغَةٌ ، وَصَلِّ عَلَى الجَنَائِزِ لَعَلَّ ذَلِكَ يحزُنُكَ فَإِنَّ الحَزِينَ فِي ظِلِّ اللهِ يومَ القِيامَةِ يَتَعَرَّضُ لِكُلِّ خَيْرٍ (ك. عن أبي ذَرّ)

RE. 292/7 (*Züri'l-kubûra tezekker bihe'l-âhirete, va'ğsili'l-mevtâ feinne muàlecete cesedin hâvin mev'izatün belîğatün, ve salli a le'l-cenâizi lealle zâlike yahzunüke, feinne'l-hazîne fî zılli'llahi yevme'l-kıyâmeti yetearradu külle hayr*)

(*Züri'l-kubûra*) "Kabirleri ziyaret eyle." Neden? (*Tezekker bihe'l-âhirete*) "O ziyaret sebebiyle, o kabirlere bakıp ahireti hatırlarsın da, onun için."

Demek ki, insanın ahireti unutması büyük tehlike. İnsanın dünyaya dalması... Dünya zaten süslüdür. Kendisini böyle bir koca karının süslenip allanıp pullanıp şey yaptığı gibi kocamış bir dünya ama süsler. Onun için herkes peşine takılıyor:

"—Ah şu apartmanı ben alayım, şu dükkan benim olsun, şu kadar para benim olsun..." bilmem ne...

Derken o hırsla, onun peşinde dünyayı talep için uğraşıp dururken, bazı tehlikeler meydana geliyor, ahiretini kaybedebiliyor insan. Onun için, ahireti hatırlaması lâzım insanın.

Ahireti insana neler hatırlatır? Ahireti insana, evvelâ beş vakit namaz hatırlatıyor. Namaz bir zikir ibadetidir.

أَقِمِ الصَّلاَةَ لِذِكْرِي (طه:١٤)

(*Ekımi's-salâte li-zikrî*) "Benim hatırlanmam, hatırda tutulmam, benim zikrim, benim yâdım için, beni anmak için namaz kıl!" (Tàhâ, 20/14) diyor Allah-u Teàlâ Hazretleri Kur'an-ı Kerim'de.

Namaz bir hatırlatma, hatırlama ibadetidir. İnsan kulluğunu hatırlıyor, Mevlâsını hatırlıyor... Günün belli saatlerinde, dönüm noktalarında, belli vakitlerinde... Sabahleyin güneş yeni doğmuş, başlıyorsun çalışmaya, o zaman bir namaz kılıyorsun. Öğle üzeri bir namaz kılıyorsun. İkindide faaliyetin tam kesif olduğu, işlerin çok olduğu, insanın dünyaya, ticarete daldığı zamanda bir namaz kılıyorsun, akşam güneş batarken bir namaz kılıyorsun. İşte yatmadan evvel bir yatsı namazı kılınıyor... Bunların hepsi insana Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni hatırlatır ve insanı hakka yöneltir.

Onun için, her namaz kendisiyle bir önceki namaz arasındaki günahlara keffarettir. Her namaz bir evvelki namaza kadar olan şeyleri affettirir insana ve insana ahireti hatırlatıcı şeylerdir. Başka neler hatırlatır? Hasta ziyareti insana hatırlatır.

Bir yaşlı hacı teyzemiz, Valide hanımımızı ziyarete gitmişler de bizim evdekiler üzülmüşler çok acı durumda. Allah sabır versin, ecir versin, hayat hayırlı olduğu müddetçe ömür versin, sıhhat afiyet versin, çektirmesin... O zaman dünyanın boşluğunu daha iyi anlıyor insan. İğneyi, oyayı, ipliği vs.yi böyle dünyaya fazla dalıp ziynete fazla şey yapmayı bırak diye tavsiye ediyor. Ziyaret etmiş, bırak diyor. Neden? Dünyanın boşluğunu gösterdi

hastanın o hali, sıhhatinin kıymetini gösterdi, bir de dünyanın gelip geçici olduğunu hatırlattı insana. Bu da hatırlatır.

Bir de ölümü düşünmek, insana ahireti hatırlatır. Onun için Peygamber SAS Efendimiz:[174]

ذِكْرُ الْمَوْتِ صَدَقَةٌ ،

(*Zikrü'l-mevti sadakatün*) "Ölümü düşünmek sadakadır." buyurmuştu, evvelki haftalarda geçti.

Fakirin avucuna bir para vermişsin gibi sevap kazanır insan, ölümü düşündü mü... Çünkü bu dünyanın bir fırsat olduğunu bilir de ahirete ona göre hazırlanır.

Burada da, kabir ziyaretini tavsiye ediyor Peygamber Efendimiz. O da ahireti hatırlamaya sebep olduğu için.

"—Kabirleri ziyaret et, onunla ahireti hatırlarsın." diyor. O halde kabir ziyaret etmek, mezarları ziyaret etmek yasak değildir, yanlış değildir, doğrudur.

Bir ara Peygamber Efendimiz ashâb-ı kirâm yanlışlık yapmasın, yetişme çağında, başka fikirler akıllarına gelmesin diye:

"—Kabirleri ziyaret etmeyin!" demiş.

Ondan sonra da buyurmuş ki:

"—Ben sizi kabir ziyaret etmekten bir ara men eylemiş idim. Şimdiden itibaren buyurun, kabirleri ziyaret edebilirisiniz."

Demek ki kabir ziyareti var. Cuma günü insan meselâ büyüklerinin, akrabalarının, anne babasının yakınlarının kabirlerini ziyaret ederse, eder. Bayram günlerinde meselâ, bayram günlerinin âdâbındandır ki, insan o mübarek günlerde gidecek, o geçmişlerinin de kabirlerini ziyaret edecek. Onlarla da bir çeşit bayramlaşma gibi oluyor. Cuma günü de öyle. Demek ki kabir ziyareti İslâm'da var. Bazı mezhepler kabir ziyaretini iyi görmüyorlar, o doğru değil.

---

[174] *Keşfü'l-Hafâ*, c.15, s.1366, no:43584; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.40, no:12503.

(*Va'ğsili'l-mevtâ*) Şimdi bir şey daha tavsiye ediyor: "Ölüleri yıka, gasleyle." Ölü yıkamaya gasl derler. İnsanın kendi vücudunu yıkamasına gusül derler. "Ölüleri yıka; (*feinne muàlecete cesedin hâvin*) çünkü, ruhu gitmiş, boşalmış bir cesedin son hizmetlerini yapmak, onu yıkayıp techiz ve tekvin eylemek, (*mev'izatün belîğatün*) özet halinde, tesirli, güzel söylenmiş bir nasihattır."

Onu öyle insan yıkarken, temizlerken; "Yâ bu hal bir gün benim de başıma gelecek!" der de, hırsı bırakır, tamaı bırakır, riyâyı bırakır, kötü huyları bırakır; Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin istediği yola yönelir. Peygamber Efendimiz buyuruyor, "Beliğ bir öğüt, vaazdır." diyor.

Hazret-i Ömer RA, yüzüğünün taşına yazı yazdırmış. Yüzüğün taşına yazı yazdırırlarmış eskiden, onu basarlarmış mühür diye. Mühre yazdırmış ki:[175]

كَفٰى بِالْمَوْتِ وَاعِظًا يَا عُمَرُ !

(*Kefâ bi'l-mevti vâizan yâ umer!*) "Ey Ömer! Ölüm sana vaiz olarak yeter." Yâni, ille camiye gidip de hatip efendiyi, vaiz efendiyi dinlemeğe lüzum yok. İbret al, bak etrafındaki ölenleri gör; o sana en güzel vaiz olarak kâfî, seni yola getirmek için yeter.

Tabii, bir de vazifedir. Bir müslümanın cenazesi ortada kaldı mı, o beldenin bütün müslümanları mes'uldür. Kimse yıkamamış, kimse bakmamış, kalmış olduğu yerde... Hepsinin yakasına yapışılır, "Niye bu müslüman kardeşinize son vazifesini yapmadınız?" diye mes'ul olurlar.

---

[175] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.353, no:10556; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.302, no:1410; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *el-Yakîn*, c.I, s.117, no:31; İbn-i Asâkir, *Ta'ziyetü'l-Müslim*, c.I, s.50, no:63; Ammâr ibn-i Yâsir RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.217; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.IIIL, s.194; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.37, no:148; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

İbn-i Abdi'l-Ber, *el-İstîàb*, c.I, s.354; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXI, s.323; İbn-i Hacer, *Tehzîbü'l-Tehzîb*, c.VII, s.386; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXXIV, s.260.

Kenzü'l-Ummâl, c.XII, s.804, no:35818; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.928, no:1933.

Onun için, müslümanın cenaze yıkamasını bilmesi lâzım! Cenaze nasıl kefenlenir, nasıl hazırlanır, nasıl şey yapılır, onu bilmesi lâzım!

Bak ben hatırlıyorum bizim fakülteden mezun bir talebemiz vardı, Fransa'ya tahsile gitti. Zehirlenmiş, ölmüş, Havagazını iyi kullanamamış demek ki; dairesinde zehirlenmiş, ölmüş. O zamanlar böyle müslüman işçiler çok değil Avrupa'da.

"—Haydi kardeşinizin son hizmetini yapın!" demişler.

O demiş, "Ben bilmem!", öbürü demiş "Ben bilmem!" Oradaki kimseler, İslâmî usule göre onun defnedilmesi için gerekli techiz ve tekvin hazırlıklarının yapılmasını bilememişler. Gelmiş de papazlar kaldırmış. Papazlar kendi usullerine göre kaldırmış götürmüş.

Onun için her müslümanın az çok bilmesi lâzım! Evet soğuk bir şey ama, ne yapalım hepimizin başına gelecek. İşte bunun faydaları da var. Bunları öğrenmesi lâzım!

Peygamber Efendimiz buyuruyor ki devam ederek:

(*Ve salli ale'l-cenâizi*) "Cenazeler üzerine namaz da kılınız." Cenaze namazı mâlûm, dört tekbirli, ayakta eda edilen, dua mahiyetli bir çeşit namazdır. "O namazları da kılın!" diyor Peygamber Efendimiz. (*Lealle zâlike yahzunüke*) "Mümkündür ki senin o namazı, cenaze namazını kılman, sana hüzün verir, mahzunluk verir, gönlün kırılır, mahzunlaşırsın, bu dünyaya karşı rağbetin azalır. Şöyle bir yüzün buruşur, alnın kırışır. (*Feinne'l-hazîne*) Çünkü mahzun kimse, (*fî zılli'llahi yevme'l-kıyâmeti yetearradu külle hayr*) her türlü hayra mazhar olur. Arş-ı A'lâ'nın altında, kıyamet gününde gölgelerler mahzun kimseyi."

Bak İslâm'ın tavsiyeleri böyle işte. İslâmiyet böyle, göbeğini gere gere gülmeyi sevmiyor. Duygusuz, vurdumduymaz, kendi keyfine bakan, hiç kimsenin kalbiyle, derdiyle dertlenmeyen, kah kah kah ömür geçiren insanı sevmiyor. Bak ne diyor Peygamber ASS Efendimiz:

"—Belki sen cenaze namazını kılınca, bu kıldığın namaz seni mahzunlaştırır. Şöyle gönlün bir kırıklaşır. (*Feinne'l-hazîne fî zılli'llâhi yevme'l-kıyâmeti*) Muhakkak ki, mahzun olan kimse kıyamet gününde Arş-ı A'lâ'nın gölgesi altındadır."

Gönül kırıklığı, boynu büküklük, mahzunluk, düşüncelilik İslâm'da önemli. Düşünceler doluyor, insanın ağzının tadı kalmıyor tabii, mesuliyetlerini hatırlayınca ve o zaman da daha ciddi bir insan olunuyor. Daha faydalı bir insan oluyor muhitine. Ve o mahzunluk, insana her türlü hayrı kazandırıyor.

f. Kardeşlerinizi Ziyaret Edin!

Yeni bir hadis-i şerîfe geçtik. Peygamberimiz SAS Efendimiz, Hazret-i Aişe Validemizin bize nakleylediğine göre, buyurmuş ki:[176]

زُورُوا إِخْوَانَكُمْ ، وَسَلِّمُوا عَلَيْهِمْ ، وَصَلُّوا ، فَإِنَّ لَكُمْ فِيهِمْ عِبْرَةً.

(طس. والديلمي عن عائشة)

RE. 292/8 (*Zûrû ihvâneküm*) "Müslüman kardeşlerinizi ziyaret ediniz! (*Fesellimû aleyhim*) Onların yanına girdiğiniz zaman, '*Es-selâmü aleyküm!*' deyin, onlara dünyada, ahirette selâmetlik, Allah'ın hayırlarını istemek, belâlardan, gamlardan, hastalıklardan uzak olmayı temennî mânâsı taşıyan selâm veriniz."

Selâmın mânâsı çok derin İslâm'da. Bazı kimseler kızıyorlar bize, *Selâmün aleyküm* dedin diye ama, selâmın çok geniş bir mânâsı var. Sadece meselâ günaydın desen, evet bu günün aydın olsun demiş oluyorsun. Aydınlık... E aydınlık olacak da ne olacak, akşama kararacak. Ne yapsan gene kararacak. Güneş gidince kararacak. Yâni onu öyle demekte bir şey yok...

Ama, "*Es-selâmü aleyküm!*" deyince, "Allah'ın selâmeti üzerine olsun!" demek; yâni "Hem hastalıklardan uzak ol, hem her türlü gamlardan, kederlerden uzak ol; hem de ahiret saadetine seni Allah erdirsin, ahiret saadetine selâmetine nail olasın..." diye,

---

[176] Taberani, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.243, no:5209; Deylemi, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.294, no:3341; Heysemi, *Mecmaü'z-Zevaid*, c.III, s.187, no:4308; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.IX, s.40, no:24830; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIII, s.195, no:12915.

böyle bu dünyadan tâ ebediyete kadar, birçok hayır temennîlerini ihtiva eden kısa bir cümle.

Onun için, hor hakir görülmese iyi olur ama, bizim memlekette maalesef bu bir dil meselesi yapıldı, bir çekişme meselesi yapıldı. "*Es-selâmü aleyküm!*" deyince "Sen Arap mısın?" diyor. Arap değilim ama müslümanım. Bizim örfümüzde, bizim dinimizde nasıl namaza dururken, "*Allàhu ekber!*" diyorsak; karnımız doyduğu zaman, "Çok şükür, el-hamdü lillâh!" diyorsak; onun gibi bir tabir bu. Yâni bu tabiri hoş gör, mânâsının güzelliğini düşün, sev...

Günaydın, tünaydın deyince küçük bir tavsiyede, küçük bir hayır tavsiyesinde bulunmuş oluyorsun. Ötekisi çok daha büyük, çok daha faydalı bir şey. Bir hayır dua... Çok derin mânâsı var.

Demek ki, "Kardeşlerinizi ziyaret edin ve onlara selâm verin; (*ve sılû*) onlarla bağlarınızı, münasebetlerinizi devam ettirin!" Yâni, onlarla alakayı kesmeyin, dargınlaşmayın, küsüşmeyin, aranızı soğutmayın, ziyaretleri kaldırmayın... Altı ay olmuş, bir sene olmuş, iki sene olmuş gitmiyorsun, görmüyorsun, birbirinizi unutmuşunuz... Öyle yapmayın yâni. "Ziyaretleşin, birbirinize selâm verin, selâmetini temennî edin!" buyuruyor Peygamber Efendimiz. (*Feinne leküm fîhim ibreten*) "Çünkü, sizin için onlarda ibret vardır." Yâni, onları ziyaret etmekte pek çok faydalar vardır.

Bu hadis-i şerîfin şerhini ben baştan sona okudum. Bu sonunda ibret dediği için, insanın hatırına geliyor ki, acaba ahirete irtihal etmiş olan kardeşlerimizi mi ziyaret edelim? Kabir ziyareti mi gene buradaki tavsiyede?

"—Onları ziyaret edin ve onlara selâm verin, onlarla bağlantınızı devam ettirin, çünkü onlarda ibret vardır." gibi bir mânâ.

Onu söylemiyor şerhte. Demek ki canlı insanlar. Yâni hayatta olan kardeşlerimizi de ziyaret öyle. Ölüler için de, zaten daha önceki hadis-i şerîfte de geçmişti. Vefat etmiş kimseleri de ziyarette fayda var. Onlara da selâm verilir.

Peygamber SAS Efendimiz, Bedir şehidlerinin yanından

geçerken hep onları selâmlardı. Ondan sonra Baki' denilen bir kabristan var, oradan geçerken selâm verirdi:

"—Allah'ın selâmı sizin üzerinize olsun, ey müslüman insanların yurdu, diyârı! Siz bizden önce ahirete irtihal ettiniz, biz de inşâallah mü'min kimseler olarak, Allah'ın nimetine mazhar, onunla müjdelenmiş kimseler olarak size erişeceğiz, ulaşacağız. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden sizin için de, bizim için de afiyet taleb ederim." diye söyleyerek, onlara dua ederek, öyle geçerdi Peygamber Efendimiz.

Onun için, kabirlerden geçerken onlara dua etmeliyiz. Çünkü insanın ruhu devamlıdır. İnsanın cesedi çürüyor. İnsanın ruhu devamlı. O kabirleri bomboş sanmayın! İnanmıyor muyuz ahirete?

Birisini anlattılar... Bana anlatan temyiz hakimlerinden. Yâni öyle lalettayin tahsilsiz bir kimse de değil. Temyiz hakimi. Kastamonu'da beraber gidiyorduk bir arabada, söyledi, dedi ki:

"—Bir keşf ü keramet sahibi kimse varmış, birisiyle gidiyormuş. Tabii, mezar gördükçe, kendisi selâm verip dua ediyormuş. Mezardaki kimselerin, hiç selâm vermeden geçen kimseye, böyle lânet ettiğini hissediyormuş. Bunu da nakletmiş ona..."

Tabii bunu herkes kabul eder etmez, ayrı da; gören için bu bir delildir, mühim bir şeydir. Yâni demek ki, onlar da selâmı bekliyorlar. Hani yolda kenarda bir arkadaşı otursa insanın da, insan ona selâm vermeden geçse, nasıl olmaz. Onlar da bir dua, bir hayır talebi, bir selâm beklerler yâni.

Fakat bu hadis-i şerifte ille böyle vefat etmişler için bir kayıt yok. Hayatta olanlar için de bu tavsiye cârî... Hatta bu hadis-i şerifin izahında, Peygamber Efendimiz'den bir hadis-i şerîf daha rivâyet ediyor müellif merhum, Ebû Hüreyre RA'ın rivayetine göre. Onu da nakledelim mevzuyla ilgili olduğu için:[177]

---

[177] Müslim, *Sahîh*, c.XII s.488 no: 4656; Buhari, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.128, no:350; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.2 s. 482, no: 10252; Beyhaki, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.488, no:9004; İbn-i Asakir, *Mu'cem*, c.1 s. 417, no: 853; İbn-i Ebi Şeybe, *Musannef*, c.XIII, s.190, no:35364; Begavi, *Şerhü's-Sünneh*, c.VI, s.292; Tahavi. *Müşkilü'l-Asar*, c.VIII, s.292, no:3201; Abdullah ibn-i Mübarek, *Müsned*, c.I, s.5, no:4; İshak ibn-i Rahaveyh, *Müsned*, c.I, s.114, no:27; Ebû Hüreyre RA'dan.

زَارَ رَجُلٌ أَخاً لَهُ فِي قَرْيَةٍ ، فَأَرْصَدَ اللهُ لَهُ مَلَكاً عَلَى مَدْرَجَتِهِ ، فَقَالَ: أَيْنَ تُرِيدُ ؟ قَالَ: أَخاً لِي فِي هٰذِهِ الْقَرْيَةِ . فَقَالَ: هَلْ لَهُ عَلَيْكَ مِنْ نِعْمَةٍ تَرُبُّهَا. قَالَ: لا ، إِلاَّ أَنِّي أُحِبُّهُ اللهِ. قَالَ: فَإِنِّي رَسُولُ اللهِ إِلَيْكَ ، أَنَّ اللهَ أَحَبَّكَ كَمَا أَحْبَبْتَهُ (م. حم. خ. فى الأدب عن أبي هريرة)

(*Zâre racülün ehan lehû fî karyetin*) "Adamın birisi..." Ama sàlih bir insan, sàlih bir kimse, hikâyenin sonundan öyle anlaşılıyor. Allah'ın sàlih kullarından bir kimse, bir köydeki bir arkadaşını ziyarete gitmiş.

(*Feersada'llàhu lehû meleken alâ müdrecetihî*) Allah-u Teàlâ Hazretleri onu tarassut etsin, onu gözlesin diye, bir melek göndermiş, onun yolu üzerine bir melek çıkartmış. İnsan suretinde melek, onun karşısına dikilmiş. (*Fekàle: Eyne türîdü*) "Nereye gidiyorsun?" diye sormuş o melek, o yoldaki arkadaşına doğru ziyarete giden kimseye.

(*Kàle: Ehan lî fî hâzihi'l-karyeh*) "Şu köyde benim bir arkadaşım var, kardeşim var, müslüman kardeşim var, onu ziyarete gidiyorum." demiş.

(*Fekàle: Hel lehû aleyke min ni'metin terubbühâ*) "Onun sana yapmış olduğu bir iyilik var da, onun mukabelesinde mi gidiyorsun; iyiliğe bir karşılık olsun, onun mukabelesini yapayım diye mi gidiyorsun onu ziyarete?

(*Kàle: Lâ*) Hayır öyle bir maksatla gitmiyorum. (*İllâ ennî uhibbuhû fi'llâh*) Şu kadar var ki, bir tek sebebi var bu işin, ben onu Allah için seviyorum. Allah için sevdiğim bir kardeşim. Başka hiç bir maksat, menfaat, bir şey bahis konusu değil. Allah için seviyorum, maddi menfaat için değil.

Cevabını dinleyin şimdi: (*Kàle*) Melek diyor ki: (*Feinnî*

Kenzü'l-Ummal, c.IX, s.7, no:24663; *Camiü'l-Ehadis*, c.IX, s.34, no:7848.

rasûlü'llàhi ileyke) "Ben sana Allah'ın gönderdiği elçisiyim. Vazifelendirdi Allah-u Teàlâ Hazretleri beni. (*İnna'llàhe ehabbeke kemâ ahbebtehû*) Sen o kardeşini nasıl seviyorsan, Allah da seni sevdi. Sen onu seviyorsun diye, onu sevdiğin gibi, Allah da seni sevdi. Ben sana bunu tebliğ etmekle vazifeli gönderilmiş meleğim."

Tabii Allah'ın sevmesi ne demek? Allah severse râzı olur. Râzı olunca rahmetini ihsân eder, hayırları ihsân eder.

Şimdi buradan çıkan şudur: Allah rızası için sevgi çok faziletli bir şeydir. Birbirimizi Allah için sevmeğe, birbirimizi Allah yolunda, Allah uğrunda, *fi'llâh* ve *li'llâh*, Allah rızası için sevmeğe alışmalıyız. Eskiden çok yaygındı bu muhabbet sözü memleketimizde. İnsanlar arasında cârî idi muhabbet. O onun ahiret kardeşiydi, o onun ahiret kardeşiydi. Birbirileriyle sarmaş dolaş... Hediyeler verirler, birbirlerinin yardımına koşarlar, fedâkârca muhabbetli;

"—Ben yemeyeyim o yesin, ben giymeyeyim o giysin... Ben rahat etmeyeyim, o rahat etsin... Ben hizmet edeyim, o rahat otursun..." diye, böyle bir muhabbet vardı.

Şimdi mânevî duygular zelzeleye uğrayınca, din iman zelzeleye uğrayınca, Avrupa'dan bir kasırga geldi, bizim memleketimizi alt üst etti. "Din neymiş, iman neymiş, inanç neymiş?" diye. Her şey sanki boşmuş gibi, bir ara insanlar öyle düşünüverdiler. Sandılar ki bunlar boş.

"—20. Yüzyıl'a geldik, artık inanmanın ne lüzumu var?" filan gibi bir duygu, böyle bir yakıcı, fırının ağzından çıkan ateşli bir hava gibi bir duygu geldi, bizim çiçeklerimizi, güllerimizi sararttı. İnsanlar sandılar ki Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne inanmak boş, Peygamberimiz SAS Efendimiz'e inanmak boş... Sadece madde var, başka hiç bir şey yok... Sadece bu dünya hayatı var, başka hiç bir şey yok... Ve o küfür dalgası geldi.

19. Yüzyıl'ın bariz vasfıdır ki, Avrupa medeniyeti kâfir o zaman. Büyük bir astronomi alimi var. İşte Güneş Sistemi şuradaymış, Ay da gökyüzünde... Başka mesafeler var, onların mesafeleri bu... Birtakım hesaplar, şeyler... Dünyanın etrafında başka yıldızların döndüğüne dair bilgiler, teleskoplar yapılıyor,

incelemeler yapılıyor. Bir tanesi, bir akşam toplantısında yanına yanaşmış, o büyük alime demiş ki:

"—Sen böyle yıldızların, Güneş'in, Ay'ın yerini söylüyorsun. Söyle bakalım, senin sisteminde Allah-u Teàlâ nerede?" demiş.

O kâfir de diyor ki:

"—Benim sistemimde Allah'ın yeri yok..."

Hey cahil! Hey dangalak, seni kim yarattı? Bu kâinâtı kim yarattı? Sahipsiz mi sanıyorsun bu tıkır tıkır çalışan kâinâtı?

O zaman, o öyle demiş... Ama şimdi 20. Yüzyıl'da 19. Yüzyıl'ın çok büyük bir aptallık olduğunu, çok acele verilmiş kararlar olduğunu herkes anladı.

Bak şimdi bugün Amerika uzaya uzay mekiği gönderdi. Uzay mekiği, yâni bir vasıta gönderiyor ki, geriye dönebilecek dolmuş gibi. Şimdi iki kişi gitti, kaç defa gelecek gidecek. Büyük bir başarı. Yâni ilmin büyük bir başarısı. Eskiden fırlatılan füze geriye gelmiyordu. Yanıyordu, ancak kapsül denize düşüyordu, oradan kurtarıyorlardı, adamı çıkartıp getiriyorlardı. Şimdi bu kendisi inecek aşağıya. Planörün indiği gibi, uçağın indiği gibi gidecek, Salı günü inecek. Çok büyük bir muvaffakiyet. On milyar dolar harcamışlar... Bizim paramızla bir trilyon lira. Trilyon kelimesini kimse bilemez. Yâni ne demek? Bir trilyon lira. Saymaya insan başlasa, ömrü boyunca bitiremez o rakamı O kadar para harcamışlar o işi yapmak için.

Bak diyor ki başında, "Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin yardımıyla ve insan zekâsıyla başardığımız bu işin hayırlı olmasını dilerim." diyor. Reis-i cumhur da oradaki adamlara mesaj göndermiş, önce Allah'ın adını zikrediyor. "Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin yardımıyla başardığımız bu iş..." diyor Amerikalı. Neden? Yola geldiler yola. İlk başta bir inkâr ettiler, baktılar olmuyor, öğrendiler, el-hamdü lillah, şimdi hepsi yavaş yavaş yola geliyor.

Amerika'da bir sürü müslüman var, Avrupa'da bir sürü müslüman var, dünyanın Japonya'sında şurasında burasında müslüman var. Kimisi yazar, kimisi atom alimi, kimisi gazeteci, kimisi kütüphane müdürü... Hepsi münevver kimseler. Cahil değil yâni. Okuyor okuyor okuyor, inceliyor... Kimisi profesör. Okuyor, müslüman oluyor. El-hamdü lillah! Yâni güneş balçıkla sıvanır mı? Sonunda yola geliyorlar.

Onun için, bize bir zararı oldu bu şeyin. Bir küfür fırtınası esti, insanların zavallı inançları, yanan yandı, kanatları kavrulan kavruldu, yere düşen düştü. Ayakta kalan nasıl kaldıysa, Allah'ın lütf u keremiyle kaldı. Ama şimdi belli oldu ki, bizim inancımız sapasağlam ayakta.

Neden Amerikalı inceleyip inceleyip de, müslümanlığa geliyor? Hepsini inceliyor, dünyayı görüyorlar. Dünya avuçlarının içinde. Kütüphaneleri var, elektronik aletleri var, cihazları var... Her şeyi tetkik ediyorlar, hak yol bu diyor, geliyor müslüman oluyor.

Hem de öyle kuru bir müslüman olmağa da râzı değil. "Allah-u Teàlâ Hazretleri her yerde hazır ve nâzır. Ben onunla irtibatımı sağlayamazsam, olur mu öyle?" diye, irtibatını sağlayıp da, ma'rifetullaha, muhabbetullaha vasıl oluncaya kadar da çırpınıyor. Bakıyorsun, çalışıp çalışıp, hop evliyâullah derecesine çıkıveriyor yâni. Öyleleri var...

Onun için, gözümüzü açalım! Yâni, bu bir mirastır ki, kadrini kıymetini bilenin elinde kalır. Bilmeyenin elinden gider başkası alır. Nasıl bizim antika eşyalarımızı geliyorlar, paralarıyla Avrupalılar, Amerikalılar alıyorlarsa, bu imanı sen beğenmezsen, Amerika alır. Sen bilirsin, sen kaybedersin. İster al, ister gözünü kapat, istemem de, reddet. Sen bilirsin.

Ama bu iman faydalı. Bu iman insanları birbirine sevdirtiyor, bu iman insanları mes'ud ediyor. Bu iman insanları insan ediyor, insanları sultan ediyor. İnsanları başkalarına faydalı kimseler ediyor. İnsanların birbirlerinin kanını içen, kanını döken, boynuna tel dolayıp da sıkıp da, gözlerini dışarı fırlatan canavar olmaktan koruyor bu. Ya buna hizmet edersin, bunun doğru olduğunu, hak olduğunu anlarsın... Amerikalının anladığı gibi. Ona bak da, öyle anla mübarek! Madem her şeyde, teknikte ona bakıyorsun, otomobili oradan getirtiyorsun, bari burada da ona bak! Her şeyi ona bakmıyor musun? Bak da oradan anla... Ya böyle yaparsın, ya da gidiyor işte.

Eskiden müslümanın bir mes'ud hayatı vardı ki, Osmanlı diyarına gelen seyyahlar hayret ediyorlardı:

"—Yâ ne kadar mes'ud bir memleket, insanları ne kadar

mutlu, ne kadar temiz, ne kadar huzurlu!" diye hayranlık duyuyorlardı

Biz bu nimetin kadrini bilmedik. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin bir kaidesidir ki, kadri bilinmeyen nimet elden alınır. Şükrü edâ edilen nimet artar, kadr ü kıymeti bilinmeyen nimet elden alınır. Bak zenginliğin kadrini bilme, şükrünü edâ etme; bak nasıl fakir düşersin... Sıhhatin kadrini bilme, şükrünü edâ etme; bak nasıl hasta olursun... Hemen alınır elinden. Boş vaktin kadrini kıymetini bilme; bak nasıl başına musallat olan çeşitli şeylerden başını kaşıyacak zaman bulamazsın. Kadri bilinen nimet ve şükrü edâ edilen nimet çoğalır.

لَئِنْ شَكَرْتُمْ لأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ (إبراهيم:٧)

(*Lein şekertüm leezîdenneküm*) "Eğer siz şükrederseniz, mutlaka ve mutlaka ben arttırırım." buyuruyor Allah-u Teàlâ Hazretleri. Le, tekid lâmıyla söylüyor. Sonra arkasında da nun-u te'kid-i sakile ile, *leezîdenneküm* diye böyle şiddetli bir sîgayla geliyor. "Mutlaka ve mutlaka arttırım. (*Ve lein kefertüm inne azâbî leşedîd*) Eğer küfrân-ı nimette bulunursanız, benim azabım çok şiddetli olur." (İbrâhim: 7) buyuruyor.

Onun için, Allah-u Teàlâ Hazretleri hakkı hak olarak görüp, tâbî olmayı bize nasib etsin... Bâtılı bâtıl olarak görüp de ondan uzak durmayı bize nasib etsin... Hepimiz yâni bir nesil, iki nesil geriye gidersek, bu belde ahalisinin hepsi müslümandı. Bu beldenin Ermeni'si, Yahudi'si bile başka yerin Yahudi'sine, Ermeni'sine benzemezdi. Terbiye olmuştu.

Bizim burada Mısır'da kütüphane müdürlüğü yapmış dostumuz, hoca var, meşhur bir zât-ı muhterem, [Ali Yâkub Hoca] o anlatıyor:

"Mısır'da Ermeni'nin birisi geldi benim yanıma. Beni tavsiye etmişler de, araya araya benim yanıma öyle gelmiş." diyor, anlatıyor kendisi kütüphane müdürü. Diyormuş ki:

"—Çocuklarıma Türkçe'yi öğretecek, Türk ahlâkını, terbiyesini öğretecek insan arıyorum."

"Baktım gayet muntazam giyimli, başı fesli..." Olur demiş.

"—Herhalde Mısır'a yerleşmiş bir Türk de, Türkçe'yi öğretip de çocuklarına, kendi dinî duygularından kopmasın diye düşünüyor herhalde." demiş.

"Pekiyi dedim, kabul ettim, gittim. Meğer Ermeniymiş." diyor. Ermeni olduğunu bilmemiş ilk önce konuşmasının intizamından. Tam bir çelebi, efendi diyor yâni. Nazik, zarif bir efendi diyor. Ve gittim baktım ki hakikaten çocuklarına da güzel bir terbiye vermek istiyor. Osmanlı terbiyesine, o zarafete hayran olmuş.

"—Şimdiki terbiye terbiye mi? İnsan sevgisi yok, insana hürmet yok, nezaket, zarafet uçtu." diyormuş.

O terbiyeyi vermeğe çalışıyor kendisi.

"İşte uzun zaman evine gittim geldim, hakikaten birbirimizi sevdik." diyor. Demiş ki:

"—Hocam seni o kadar sevdim ki, içimden hep dua ediyorum sana, bu çok iyi bir insan, inşâallah hristiyanlık nasib olur." diye dua ediyorum demiş.

Şimdi hocamız da çok zarif bir insan. Demiş:

"—Çok teşekkür ederim. Hakikaten kalp kalbe karşıymış. Ben de seni çok sevdim. Hakikaten çok kibarsın, çok zarifsin. Ben de senin gıyabında hep dua ediyorum ki, 'Bu adama bu güzel ahlâk ile müslümanlık yakışır; yâ Rabbi sen bunu müslüman et,

müslümanlığı nasib et!' diye ben de sana öyle dua ediyorum." demiş, öyle ayrılmışlar.

Yâni kötü niyetli bir insan değil, bak bu eski terbiyeyi arıyor. Allah işte içinde bulunduğumuz nimetlerini kadrini bilmek nasib etsin... Akılla ölçülecek her şey. Akıl olmazsa tabii hislerle olmaz.

Bir şey daha anlatıvereyim. Hadisin biraz dışına çıkıyoruz ama, bizim hayatımıza lâzım bu gibi şeyler de ondan. Şimdi bazı insanları seviyoruz, bazı insanları sevmiyoruz. Sevdiğimiz bir imza olursa bir sözün altında, tamam alkış tutuyoruz;

"—Ne güzel söylemiş, ay ne hikmet, mahza hikmet, çok güzel söz söylemiş!" diyoruz.

İmzaya bakıyoruz göz ucuyla, sevmediğimiz bir insanın imzası varsa, ağzıyla kuş tutsa, ne kadar güzel söz söylese, o sözü beğenmiyoruz.

Şimdi birisi böyle dairede çeşitli münakaşalar yapıyorlarmış, bunu anlamış. Çok zeki bir insan bana anlatan şahıs.

"—Size bazı cümleler okuyacağım." demiş arkadaşlarına, okumuş. Altında onların sevdiği kimsenin ismini söylemiş, ama sevmediği kimsenin sözünü okumuş aslında. Okuduğu söz, onların sevmediği bir kimsenin sözü, fakat okuduğu isim mahsustan ters, onların sevdiği isim.

"—Ooo, ne kadar güzel, hikmetli bir söz. Çok doğru. Gerçekten yerli yerinde."

Halbuki o adamı sevmiyorlar aslında ama, altındaki imza öyle değil.

Ondan sonra onun hakiki sözünü de bu tarafta söylemiş, altına da o sevmedikleri ismi, bu söylemiş diye bildirmiş. Bu sefer de kızmışlar, bağırmışlar, çağırmışlar.

"—Siz bağırın, devam edin bakalım. Bağırıp çağırmaya, köpürmeye devam edin." demiş.

Epeyce bir konuşmuşlar, sakinleştikten sonra:

"—Bak şu yazı sevdiğiniz adamın yazısı, bu yazı da sevmediğiniz insanın yazısı. Gördünüz mü, siz ne kadar teraziniz bozuk, ne kadar ölçüsüz düşünüyorsunuz, konuşuyorsunuz." demiş.

Onun için, geçen de burada geçmişti, Hazret-i Ali Efendimiz'in prensibi çok güzel:

إنَّ الحقَّ لا يعرف بالرجال، اعرف الحقَّ تعرف أهله .

(*İnne'l-hakka lâ yu'rafü bi'r-ricâli*) "Hakikat insanların ağzına bakarak, imzalarına bakarak bilinmez. (*İ'rifi'l-hakka ta'rif ehlehû*) Hakikati bil, oradan kimin hak ehli olduğunu anlarsın."

Onu bilmezse, terazisi doğru tartmaz öyle. Sevgilerle, antipatilerle hakikat bulunmaz. Objektif olacak. İlmî hakikati bulmak için insanın bitaraf olup şöyle insaf terazisiyle tartması lâzım her şeyi. O da Allah'ın bir lütfu tabii. İşte bak bazen bir Amerikalıya o güzel lütuf nasib oluyor da, adam Amerikan üniversitesinde bakıyorsun müslüman oluyor.

g. Kelime-i Tevhid Telkin Edin!

Ebû Hüreyre RA'dan rivâyet edildiğine göre, Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[178]

زَوِّدُوا مَوْتَاكُمْ لاَ إِلهَ إِلاَّ اللهُ (الحاكم فى تاريخه عن أبى هريرة)

RE. 292/9 (*Zevvidû mevtâküm lâ ilàhe illa'llàh*)

(*Zevvidû*) "Azık olarak, malzeme olarak veriniz..." Kime? (*Mevtâküm*) "Ölme durumunda olan şahıslara, ölülerinize yâni ölmek üzere olan kişilerinize veriniz; (*lâ ilàhe illa'llàh*) *Lâ ilàhe illa'llàh* sözünü veriniz."

Ne demek? "Hâlet-i nez'a gelmiş, ruhunu teslim etmek üzere olan, artık ömrünün son dakikalarını yaşadığı belli olan kimseye kelime-i tevhidi telkin ediniz!" demek. Çünkü, insan nasıl yola çıkarken azık alırsa, yol azığına zâd derler Arapçada, (*zâdü't-tarîk*) yolun azığı demek. Yâni insan, yolda yiyeceği malzemeyi bir

---

[178] Deylemi, *Müsnedü'l-Firdevs*, cII, s.293, no:3338; Ebu Hüreyre RA'dan: *Kenzü'l-Ummal*, c.XV, s.651, no:42579; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIII, s.195, no:12914.

çıkın yapar eline alır ya, yol azığı...

"—Niye aldın bu torbayı eline?"

"—İçinde yolda yiyeceğim şeyler var, azık."

Azıksız yola çıkılır mı? Çıkılmaz. Bakkal yok, bir şey yok, çölde gidecek insan, bir yerde acıkacak. Su lâzım, yiyecek içecek lâzım. Nasıl yola azıksız çıkılmazsa, azık lazımsa; ahiret yolculuğu için de azık lâzım. Tabii,

وَتَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَى (البقرة:١٩٧)

(*Ve tezevvedû feinne hayra'z-zâdi'd-takvâ*) "Azıklanın, azık tedârik edin." buyuruyor ayet-i kerime bize. (*Feinne hayra'z-zâd et-takvâ*) "Azıkların en hayırlısı da o ahiret yolculuğunda takvâdır." (Bakara, 2/197)

Hiç bir şey kâr etmez insana; takvâsı, Allah'tan korkması, sakınarak, çekinerek, dikkatlice kulluk yapmış olması kâr eder. "En hayırlı azık takvâdır!" diyor ayet-i kerime bize.

Burada da, ölülerinize azık olarak telkin ediniz *Lâ ilàhe illallàh*'ı. Çünkü o yolculukta, ona en çok o lâzım! Yolcuya nasıl yiyecek lâzımsa, o kimseye de o lâzım. O halde ölmek üzere olan kimseye, onun kızmayacağı bir kimse... Çünkü ölüye kızacağı bir insanı, tam böyle asabının bozulacağı, gördüğü zaman canının sıkılacağı bir kimseyi karşısına getirirsen, en sonunda en büyük kötülüğü yapmış olursun. Bu kızgınlıkta, şuuru zaten tam değil, tepki gösterir. Sevdiği, kızmadığı bir kimse, "Şöyle de!" diye de söylemeden, yavaşça:

"*—Lâ ilàhe illa'llàh... Lâ ilàhe illa'llàh...*" diye kelime-i tevhidi telkin edecek.

Neden? Bir kimsenin ahir kelamı *Lâ ilàhe illa'llàh* olursa, o ehl-i cennet olmuş oluyor. En son anda onu demek büyük nimet.

E bir ara baktınız dudaklarını kıpırdattı, *Lâ ilàhe illa'llàh* dedi. Ondan sonra laf karıştırmayın ki, en son sözü o olsun. Yâni bu ölülerimize karşı en son anda yapılacak vazifelerimizden birisidir. Çünkü, *Lâ ilàhe illa'llàh* cennetin anahtarıdır.

Bizim mahalleye bir hoca [Nimetullah Hoca] gelmişti, çocukları çağırıyor sokaktan:

"—Gelin bakalım buraya!"

Hepsi toplaştılar, yanına geldiler... Diyor ki:

"—Ben size şimdi bir demet anahtar vereceğim, bunu gidin, istediğiniz kimselere dağıtın!"

Herkes, çocuklar tabii hoca ne verecek diye bekliyorlar.

"—Bakın, *Lâ ilàhe illa'llàh* deyin bakalım!"

"—*Lâ ilâhe illa'llàh*" diyorlar.

"—*Lâ ilàhe illa'llàh* cennetin anahtarıdır. Cennetin kapısı *Lâ ilàhe illa'llàh* ile açılır, insan cennete öyle girer. Alın bu anahtarları, koyun cebinize, önünüze gelene *Lâ ilàhe illallàh* deyin!" dedi.

Hakikaten duyduk ki, mahallenin çocukları, evine koşan, çocukluk duygusuyla sevine sevine "Al anne sana cennetin anahtarı. Al ağabey sana cennetin anahtarı..." Hepsine *Lâ ilàhe illa'llàh* dağıtmışlar. Şakanın ötesinde işin doğrusu da o tabii.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi iman ile, İslâm ile, Kur'an ile yaşatsın... Son nefesimizde ol kelime-i tayyibe-i münciye ki buyurun:

أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ .

(*Eşhedü en lâ ilâhe illa'llàh, ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve rasûlüh*) diyerek emanetimizi teslim etmeyi nasib eylesin...

Cehennemden âzâd eylesin... Cennetine dahil eylesin... Cennet içre Peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Efendimiz'in Livâü'l-Hamdi altında haşr u cem olan bahtiyarlar arasına, bizleri de ilhâk eylesin... Cemâliyle cümlemize ikram eylesin...

Fâtiha-i Şerîfe mea'l-besmele!

12. 04. 1981 - İskenderpaşa

16. FITIR SADAKASI

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayri halkıhî muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-müslimûn... Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasili ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

زَكَاةُ الْفِطْرِ عَلٰى كُلِّ مُسْلِمٍ، حُرٍّ وَعَبْدٍ ، ذَكَرٍ وَأُنْثٰى مِنَ الْمُسْلِمِينَ ،
صَاعٌ مِنْ تَمْرٍ ، أَوْ صَاعٌ مِنْ شَعِيرٍ (قط. ك. ق. عن ابن عمر)

RE. 292/10 (*Zekâtü'l-fıtri alâ külli müslimin, hurrin ve abdin, zekerin ve ünsâ mine'l-müslimîne sàun min temrin, ev sàun min şaîr.*) *An ibni ömer.*

Muhterem müslüman kardeşlerim!

Peygamber SAS Efendimiz'in hadis-i şeriflerini, Hocamız'ın hocası Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddin Hazretleri'nin te'lif eylemiş olduğu, *Râmûzü'l-Ehàdis* isimli hadis kitabından okumaya devam ediyoruz.

Dersimize başlamadan önce, evvelâ sevgili peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Efendimiz'in ruhu için; sonra cümle enbiyânın, asfiyânın, evliyânın ve hàssaten Peygamber Efendimiz'in ashabının, etbâının, sâdât ve meşâyihimizin; eserin müellifinin; eserin içindeki bilgilerin, hadis-i şeriflerin bize kadar sıhhatle ulaşmasında emeği geçmiş olan ulemânın ve ruvâtın ruhları için; bir de uzaktan, yakından bu hadis-i şerifleri dinlemek üzere şu mescide teşrif etmiş olan, siz muhterem kardeşlerimizin cümle geçmişlerinin ruhlarına hediyye-i Kur'aniyye olmak üzere,

bir Fâtiha, üç İhlâs-ı Şerif okuyalım:

....

a. Fıtır Sadakası Vacibdir

Peygamberimiz SAS Efendimiz, Hazret-i Ömer'in oğlu Abdullah RA'nın bize naklettiğine göre, rivâyet eylediğine göre, bu hadis-i şeriflerinde buyurmuşlar ki:[179]

زَكَاةُ الْفِطْرِ عَلٰى كُلِّ مُسْلِمٌ، حُرٍّ وَعَبْدٍ ، ذَكَرٍ وَأُنْثٰى مِنَ الْمُسْلِمِينَ ،

صَاعٌ مِنْ تَمْرٍ ، أَوْ صَاعٌ مِنْ شَعِيرٍ (قط. ك. ق. عن ابن عمر)

RE. 292/10 (*Zekâtü'l-fıtri alâ külli müslimin, hurrin ve abdin, zekerin ve ünsâ mine'l-müslimîn*) "Fıtır zekâtı hür veya köle, kadın veya erkek müslümanlardan her bir müslümanın üzerine, ödenmesi gereken bir vazifedir. (*Sàun min temrin*) Hurmadan bir sâ' ölçeğinde, (*ev sàun min şaîrin*) veyahut arpadan bir sa' ölçeğinde —bir hacim ölçüsü sa'— o ölçüde, o miktar, o değerde her müslüman üzerine bir vecîbedir." diyor.

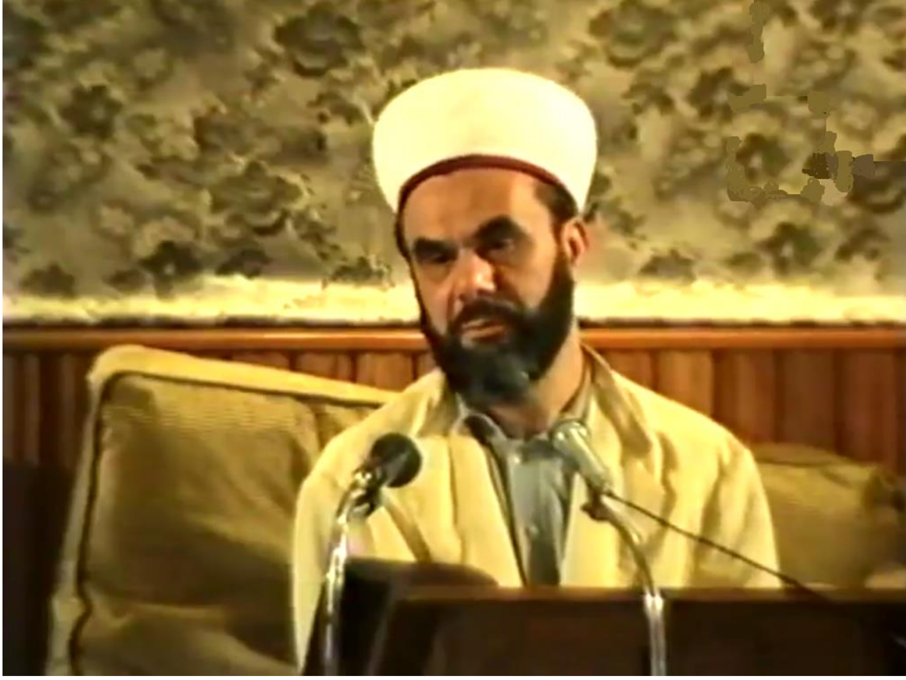
Zekât sözü bizi burada aldatmasın. *Zekât* sözü, bizim bildiğimiz mânâsıyla paranın kırkta biri olarak verilen ve farz olan vazifeye denir. Buradaki zekât, sadaka mânâsına... (*Zekâtü'l-fıtr*) demek, Ramazan'ın sonunda her müslümanın ödemesi vacip olan *sadaka-i fıtır* demek.

Bir müslüman, Ramazan'ın sonuna geldi mi, kendisi havâic-i asliyyeden ziyade olarak bir maddî varlığa sahip ise, şu ölçü kadar fakirlere hayırda bulunacak, sadaka verecek.

---

179 Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.506, no:1611; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.114, no:5942; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VIII, s.96, no:3303; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.II, s.140, no:8; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XII, s.377, no:13397; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.III, s.311, no:5762; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.162, no:7479; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VIII, s.907, no:24128; Süyûtî, *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.191, no:12901.

Hatta bir başka hadis-i şerifte, Peygamber ASS Efendimiz buyurmuş ki:[180]

شَهْرُ رَمَضَانَ مُعَلَّقٌ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالأَرْضِ ، لاَ يُرْفَعُ إِلَى اللهِ تَعَالَى ،

إلاَّ بِزَكَاةِ الفِطْرِ (ابن شاهين في ترغيبه ، والضياء عن جرير)

(*Şehru ramedànu muallakun beyne's-semâi ve'l-ard*) "Kişinin tuttuğu Ramazan orucu, gökle yer arasında muallakta durur. (*Lâ yerfeu ila'llàhi teàlâ, illâ bi-zekâti'l-fıtri*) Fıtır sadakasını

[180] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.235, no:901; Cerir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VIII, s.747, no:23687; İbnü'l-Cevzî, *el-İlelü'l-Mütenâhiye*, c.II, s.499, no:824; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.420, no:13439.

vermedikçe, Allah-u Teàlâ'ya ref olunmaz." Yerine ulaşması ona bağlıdır. Fıtır sadakasını verdiği zaman, yerine ulaşır."

Onun için, bu fıtır sadakasını vermek vaciptir. *Fıtra* diyoruz biz, bazen *sadaka-i fıtır* diyoruz. Bunu vermek vaciptir. Kadın için de öyledir, erkek için de öyledir. Hür için de öyledir, köle için de öyledir. Peygamber Efendimiz bunların hepsinin vermesi gerekir diyor, Bir sa' ölçeğinde hurmadan da olur, arpadan da olur. Onların muadili para vermek suretiyle de olur.

b. Sadaka-i Fıtrın Faydası

İkinci hadis-i şerif de yine bu sadaka-i fıtır hakkındadır. Onu okuyarak, izahatı biraz daha genişletelim:[181]

زَكَاةُ الْفِطْرِ طُهْرَةٌ لِلصَّائِمِ مِنَ اللَّغْوِ وَالرَّفَثِ، وَطُعْمَةٌ لِلْمَسَاكِينِ؛
مَنْ أَدَّاهَا قَبْلَ الصَّلاَةِ، فَهِيَ زَكَاةٌ مَقْبُولَةٌ؛ وَمَنْ أَدَّاهَا بَعْدَ الصَّلاَةِ،
فَهِيَ صَدَقَةٌ مِنَ الصَّدَقَاتِ (قط. ق. عن ابن عباس)

RE. 292/11 (*Zekâtü'l-fıtri tuhratün li's-sàimi mine'l-lağvi ve'r-refes, ve tu'metün li'l-mesâkîn; men eddâhâ kable's-salâti, fehiye zekâtün makbûletün; ve men eddâhâ ba'de's-salâti, fehiye sadakatün mine's-sadakàt.*)

İbn-i Abbas RA'dan rivâyet edilmiş olan bu ikinci hadis-i şerif de yine sadaka-i fıtr hakkında. Burada Peygamber Efendimiz'in ifadesi şöyle:

(*Zekâtü'l-fıtri*) "Fıtır sadakası..." Burada zekât kelimesiyle

---

181 Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.505, no:1609; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.585, no:1827; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.568, no:1488; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.II, s.138, no:1; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.162, no:7481; Beyhakî, *Fadàilü'l-Evkàt*, c.I, s.308, no:147; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XII, s.310, no:2668; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXIX, s.312; İbn-i Hacer, *Tahlîsu'l-Hayr*, c.II, s.183, no:866; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.296, no:3348; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VIII, s.906, no:24125; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.190, no:12898.

gene ifade edilmiş ama, o farz olan zekât değil diye artık biliyoruz. (*Tuhratün li's-sàim*) "Oruç tutmuş kimse için bir temizliktir, temizlenme vesilesidir, vasıtasıdır. (*Mine'l-lağvi ve'r-refes*) Boş laflar söyledi ya orucu esnasında, kötü sözler söyledi, hatalı işler yaptı ya, üzerine adeta kir bulaştı, mânevî kir bulaştı. Onları temizlemek için bir temizlik vasıtasıdır, temizliktir."

Demek ki, oruçlu kimsenin lağviyâttan ve refes babından, yâni kötü söz olarak ileri geri, kalp kırıcı, ayıp söz olarak söylediği veyahut boş olarak konuştuğu şeylerden dolayı kendisine gelen mes'uliyetler, sadaka-i fıtrı ödeyince izâle oluyor. Demek ki orucu tamamlayan, Ramazan'ın içinde yapılmış ibadetlerin tamamlanmasına vesile olan, bir ilave gayret olmuş oluyor.

(*Tuhratün li's-sàim*) "Bu, onun için bir temizleyici vesiledir; (*ve tu'metün li'l-mesâkîn*) miskin, fukara, güçsüz, mali durumu olmayan zavallı kimseler için de bir azıktır, yiyecek bir şeydir." Sen ona bir sa' buğday vereceksin, bir sa' arpa vereceksin; o biraz onunla karnını doyuracak da, açlığını giderecek.

Şimdi burada, hadisin dışında bir noktaya —zihnime geldiği için— işaret edeceğim. O devirlerde oralarda buğday yetişmez, sadece bir hurma yetişir mâlum. Belki buğday arpa da yetişir, ama ne kadar yerinde su var ki, nasıl ekilecek de o kadar insana nasıl yetecek? İnsanlar büyük ölçüde açlık çekerlermiş. Bir hurmayla gününü akşam ettikleri olurmuş. Bazen seferlerde bir hurmayı birisi emermiş biraz, ondan sonra arkadaşına verirmiş; o emermiş biraz, ondan sonra arkadaşına verirmiş, o emermiş...

Şimdi buradan ne ders çıkıyor? El-hamdü lillâh, eş-şükrü lillâh, bizim memleketimiz bolluktan kaynıyor. Bolluğun içine, bereketin içine Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi batırmış çıkarmış. E bunun kadrini, kıymetini bilelim! Allah-u Teàlâ Hazretleri bize çok ikramlarda bulunmuş.

Şu Arap diyarından buraya gelen insanlar, bir kere buranın yeşilliğine bir hayran olur. Denizine bir başka türlü hayran olur. Havasının güzelliğine bir başka türlü hayran olur... Yâni, hele şu İstanbul... Anadolu'muzun her yeri güzeldir, her tarafı güzel el-hamdü lillâh... Kanlarını dökerek, canlarını vererek bize buraları kazandırmış olan ecdadımıza, Allah rahmet eylesin...

Tabii, toprak almak için yapmadılar onlar bu işi. Allah'ın dinini yaymak için yaptılar. İlk önce teklif ederlerdi:

"—Müslüman ol!" diye.

Müslüman olursa hiç harp yok, bir şey yok.

Bizden daha rahat olurdu öteki müslüman olmayan insanlar. Çünkü vergisini verdi mi, emniyette olurdu o şahıslar. Ticaretine devam ederdi, ırzı, namusu, malı mülkü... Hepsi mahfuz, bir-iki asır dururdu, ondan sonra bakardı müslümanlar güzel, müslüman olurdu. Anadolu'nun hepsi başka dinlerden iken yavaş yavaş müslüman oldular böyle böyle, kendiliğinden, severek müslüman oldular.

Hatta rivâyet ederler ki, Fatih Sultan Mehmed İstanbul'u kuşattığı zaman... İstanbul daha önce çok kuşatmalar geçirdi. Muhtelif kavimler kuşatmışlar İstanbul'u ve Edirnekapı'da filan gördüğümüz yüksek duvarları kimse geçememiş. Adamların bir de böyle neft yağıyla yapılmış ateşleri varmış, döküldüğü yeri söndüremiyorlar suyla filan o zamanların insanları, yakarmış. Bir türlü burayı alamazlarmış.

Hristiyan Latinler gelmişler, istila etmişler İstanbul'u, Haçlı seferi yapıyoruz, müslümanlarla savaşacağız diye... Latinler burayı bir istila etmişler, çekirge konmuş tarlaya döndürmüşler burayı.

Çekirgeyi biz bilmeyiz belki ama, çekirge daha ziyade Arabistan'da filan olan bir afet. Bizim memleketin de bazı mıntıkalarına kadar gelirmiş. Çekirgeler bir bulut gibi böyle sürü halinde bir konarmış tarlaya, ondan sonra pır diye uçtuğu zaman o yemyeşil tarla toprak... Hiç bir şey kalmıyor. Hemen bitirirler, öbür tarafa uçarlarmış, öbür tarafa uçarlarmış, çekirge afeti. Yâni, çok büyük sürüler halinde gezerlermiş. Her birisi parmak kadar olurmuş o çekirgelerin. Ben hiç görmedim ama, kitaplar yazıyor. Bazen gazetelerde de böyle okuduğumuz oluyor.

İşte buraya böyle Latinler gelmişler, çekirge sürüsü bir tarlaya konmuş da her tarafı bitirmiş gibi, soyup soğana çevirmişler. Kendileri de hristiyan, buradakiler de hristiyan ama, Ayasofya'yı filan soymuşlar, soğana çevirmişler. Ne altın kalmış, ne gümüş kalmış, ahali illallah demiş.

Türkler İstanbul'u muhasara ediyor, Fatih Sultan Mehmed'in ordusu, o mübarek ordu, Allah cümlesinden râzı olsun, rahmet eylesin... İçerideki Bizanslı diyor ki:

"—Burada kardinal külahı görmektense, Türk sarığı görmeği tercih ederim." diyor.

Yâni bazıları diyorlar ki:

"—Avrupa'dan yardım isteyelim, gelsinler de bu Türkleri def edelim!"

Çoğu da:

"—Türklerin gelmesi ötekilerin gelmesinden daha iyi." diyor.

Çünkü adaletli bizim dedelerimiz. Bir yere harbe gitmişler, Türk ordusu geliyor diye hepsi savuşmuş, kaçmış, dağlara, mağaralara saklanmış. Yok ortada kimse. E ordunun yiyecek ihtiyacı var. Bağlar şurada duruyor. Üzümler salkım salkım, duruyor bağlarda... Üzüm mevsimiymiş, Kimden alacaklar, sahibi yok ki ortada. Salkımları koparmışlar, paralarını bol bol bezlere sarıp salkımların olduğu yere asmışlar. Ondan sonra yürüyüp gitmişler. Ordu yürüyüp gittikten sonra, bağların, evlerin sahipleri geliyorlar. Bakıyorlar ki, evleri hiç yağmalanmamış, olduğu gibi duruyor. Bağlarına bakıyorlar, üzüm salkımları kopmuş, yerinde paralar asılı... Memnun kalıyorlar.

Yoksa, insanları böyle istemeden zorla toplamak, idare etmek mümkün olur mu? İşte el-hamdü lillâh dedelerimiz buraları, bu memleketleri bize böyle miras bıraktı. Arazi kavgası değil bu... Allah'ın dinini yaymak için gelmişler. "Müslüman ol!" demişler, müslüman olunca kardeş gibi yaşamışlar beraber. Altı asır, yedi asır bir arada yaşamışlar.

Biz hacca gittik, Kuveyt'ten geçiyoruz, birisi bana Türkçe hitap etti, güler yüz gösterdi, benim arabamın yağı değişecekti. Ben de ona dedim ki:

"—Hadi şu arabamın yağını değiştiriver, senin elinle olsun."

Güleç yüzlü bir insan. Esmer böyle, pos bıyıklı. Yağını değiştirmeğe başladı bizim arabanın, ben de ona sordum:

"—Sen nerelisin? Anadolu'nun neresindensin?"

Türkçe konuşuyor, sandım ki bizim işçilerden birisi, oraya yerleşti. İfadesi şöyle:

"—Biz Ermeniyik..."

Ermeniyiz demiyor, "Biz Ermeniyik. Siz bizim babalarımızı kestiniz, biz buraya öyle geldik." diyor.

Eyvah, şimdi çattık. Yâni, ben Hicaz'a giderken hiç istemezdim böyle bir karşılaşmayı, ummuyordum. Kendisi de bana güler yüz gösteriyordu. Şimdi hadi bakalım, selâm verdik, borçlu çıktık gibi yâni. Ne diyeyim ben bu adama?

Dedim ki:

"—Kim kesmiş sizin babalarınızı?"

"—E sizin babalarınız kesti."

"—Allah Allah... Ne zaman kesmişler?"

"—E canım otuz-kırk yıl önce kestiler hep."

"—Niye kesmişler?" dedim,

"—Bilmem." dedi.

Ben de böyle, hiç bilmiyormuş gibi soruları yapıştırıyorum peş peşe.

"—Pekiyi sizin babalarınız nereden gelmiş oraya?"

"—Bir yerden gelmemiş, hep orada durmuşlar. Eskiden beri orada dururlarmış." dedi.

"—Ne kadar zamandan beri?"

"—Altı asır, yedi asır dururlarmış."

"—Be adam! Şimdi altı-yedi asır bir arada durmuşlar da, neden sonradan bizimkiler onları kesmiş? Yedi asır durmuşlar, hiç bir şey olmamış da, ondan sonra neden kesmişler?" dedim ben, bu sefer o soruyu sordum.

"—Bilmem." dedi.

Yedi asır dokunmamışlar mı, yaşamış mı yedi asır? Yedi asırda istese kökünü kurutur. Bak biz Yunanistan'dan, başka diyarlardan ayrılalı ne kadar oldu? Ne cami bıraktılar, ne arazi bıraktılar, her tarafı metruk bıraktılar, adlarını değiştiriyorlar, baskı yapıyorlar... Siliyorlar yâni, eritme siyaseti güdüyorlar. E biz yedi asır tutmuşuz, dokunmamışız.

"—E dokunmamışlar mı o zaman?"

"—Dokunmadılar."

"—Yedi asır ırzlarına, mallarına, canlarına bir zarar gelmedi de, yedi asır sonra bu neden oldu?" dedim ben, cevap veremedi.

Ben dedim ki:

"—Bak ben sana, şimdi bunun cevabını vereyim. Yedi asır, bizim dedelerimiz sizin dedelerinize İslâm'ın güzel ahlâkıyla muamele etti. Verginizi aldı ama hiç bir şeyinize dokunmadı. Kardeş gibi, komşu komşu yaşadınız burada. Ne evinizden oldunuz, ne barkınızdan oldunuz, güzelce yaşadınız burada.

Vaktâ ki, bizim kara günlerimiz oldu, düşmanlar sağdan soldan saldırdılar. İzmir'den Yunanlı asker çıkarttı, Anadolu'yu istila etmeğe kalkıştı. Bu sefer siz de, yedi asır beraber yaşadığınız komşularınızı arkadan hançerlemeğe karar verdiniz. Silahlandınız, ondan sonra mahalleleri basmağa başladınız. "Buraları bizim!" demeğe başladınız. 'Az kaldı, şimdi sizin hepinizi keseceğiz, tepeleyeceğiz!' demeğe başladınız. Hatta bazı yerlerde de kesmeğe başladınız."

Ankara'nın Polatlı diye bir semti var, yetmiş-seksen kilometre, Yunanlı oraya kadar gelmiş. Top sesleri Ankara'dan duyulurmuş. Oraya kadar gelmiş Yunanlı. O zaman Ankara'nın Keçiören semtinde filan çok Ermeni varmış. "Az kaldı, göreceksiniz, bak nasıl hepinizi böyle pırasa gibi doğrayacağız." diye söylüyorlarmış.

"—İşte siz böyle yapınca, her şeyi gören, her şeyi bilen Allah-u Teàlâ Hazretleri bu zulme râzı olmadı. Altı asır, yedi asır iyiliğini gördüğün böyle masum, böyle temiz insanlara, şimdi kara

günlerinde sen hançer çekiyorsun; buna râzı olmadı. Allah bizi galip eyledi. Siz bizi keseceğinize, siz bize silah çektiğiniz için, silahlandığınız için biz sizi kestik." dedim.

"—Şimdi bunda bizim bir kabahatimiz var mı? Yedi asır biz size dokunmamışken, siz hainlik yapınca, siz hak ettiniz artık. Şimdi sen de diyâr-ı gurbettesin, ben de diyâr-ı gurbetteyim. Şurası ikimizin de yeri değil. Söyle bakalım, benim şu sözlerimde bir aykırılık, yanlışlık var mı?" dedim.

Hiç bir şey diyemedi. Yağımın dolması da tam bitmişti, ayrıldık gittik.

Yâni, dedelerimizden söz açıldı da, Allah razı olsun... Böyle iyi huylarla, tatlı dillerle, güzel güzel uğraşarak, ikna ederek müslümanlığı anlatmışlar. Müslüman olmuşsa, olmuş. Müslüman olmamışsa;

"—Hadi kendi bildiğin gibi yaşa, Allah senin hesabını görsün." demişler.

Kilisesine dokunmamışlar, inancına dokunmamışlar. Hani şimdi laiklik prensibi, Avrupa'dan gelmiş bir prensip olarak anlatılıyor ya; yedi asır müsamaha etmiş, laikliğin gereği olan şeyi zaten ecdadımız ona yapmış.

Adam Ermeni; Elaziz'den Amerika'ya çalışmaya gidermiş, hanımını götürmezmiş. Geçen anlattılar. Hanımını Elaziz'in köyünde bırakırmış, Amerika'ya gidermiş. Bizim şimdi işçilerimizin Almanya'ya gittiği gibi. Sekiz ay çalışırmış, gelirmiş, dört ay burada kalırmış. Demişler ki:

"—Yâhu hanımını da götürsene..."

Demiş:

"—Ben aptal mıyım? Burada emniyette hanımım. Burada Türkler hiç bir şey yapmıyor, dürüst insanlar. Ben oraya götürsem, o zaman elimde ne hanım kalır, ne başka şey kalır." demiş.

Yâni, kim ne derse desin, düşenin dostu olmaz, aleyhinde çok söylerler, iftira ederler ama, Allah cümlesine rahmet eylesin, nur içinde yatsınlar... Dedelerimizin hakkı çok büyük. Ellerini bırakıp ayaklarını öpsek, haklarını ödeyemeyiz. Şu güzel memleketleri bize bırakmışlar. Buraları güzel ama, Arabistan'a doğru gidin, çöl,

bir şey yok... Gerçi sonra oralara da Allah'ın başka nimetler verdiği anlaşıldı. İşte petrol, uranyum gibi vs. nimetler de orada varmış demek ki.

Allah her yere bir şey veriyor ama, biz burada ekmek bulduk mu, tuz bulduk mu, onun arkasından peynir olmadı mı, tereyağı olmadı mı, reçel olmadı mı, kahvaltıyı sağlam bir kahvaltı saymıyoruz. Bir hurmayla akşam ederlermiş. Kimler? Sahabe-i kirâm...

Peygamber SAS Efendimiz'e birisi karnını açmış,

"—Yâ Rasûlallah! Açım bak." demiş, karnını göstermiş.

Bakmış ki, karnına sıcak bir taş bağlamış, şöyle yassı bir taş. Yassı taşı bağlayınca karnına, sıcak, karnının açlığını hissettirmeyecek o sıcak taş. Taş bağlamış karnına açlıktan.

Peygamber Efendimiz de açıvermiş şöyle mübarek elbisesini, onda da iki tane taş varmış. Yâni Allah'ın en sevgili kulu, isteseydi dağlar taşlar altın olacak, her türlü nimet kendisine verilecek olan kul... Kendisine zaten bir sürü mal geliyor da, bir gün tutmuyor evinde. Akşama çıktı mı, geceye kaldı mı, üzülürmüş. Akşam olmadan dağıtırmış.

Kendi öz kızı Hazret-i Fatımatü'z-Zehrâ, kendi öz damadı Hazret-i Ali, geliyorlar da diyorlar ki:

"—Şu elimize bak baba!"

Ev işi yapa yapa elleri yara olmuş. Değirmen çevirmekten, şu işi bu işi yapmaktan...

"—Bize bir köle ver de, ev işlerimizi yapsın! Bak, ellerimiz yara oldu." diyorlar.

Diyor ki:

"—Veremem. İnsanın kendi işini kendisinin yapması daha iyidir. Evet her ne kadar elimde bazı harp esirleri, köleleri varsa da, ben onları satacağım da, onun parasıyla Ehl-i Suffe'ye yemek temin edeceğim."

Ehl-i Suffe de, Peygamber Efendimiz'in mescidinde yatıp kalkan fukara-yı müslimîn, ashabın fakirleri, evsiz olanları. Fakir ama ilim öğreniyorlar orada; hadis-i şerif öğreniyorlar, Kur'an-ı Kerim öğreniyorlar... Peygamber Efendimiz onları yetiştirip yetiştirip, gönderirmiş kabilelere; onlara müslümanlığı öğretsinler diye. Bu hadis-i şeriflerin çoğu, işte oralardan yetişmiş

sahabelerin öğrenip, tesbit edip de bize naklettiği hadis-i şerifler.

Yâni, kendi çocuğuna insan ne kadar merhamet eder. Sonra onlara ne kadar hürmet edilse layık kimseler, başımızın tâcı kimseler olduğu halde, bak, "Kendi işini kendin yap! Şu tesbihleri çekersen Allah kuvvet verir, sevap olur." diye, kendi işini kendisinin yapmasını tavsiye etmiş.

Rasûlüllah'ın ahlâkına ne taraftan baksan, şâhânedir. Ne taraftan baksan ihtişamlıdır Rasûlüllah'ın ahlâkı. Bu ahlâkı kaç kişi yapıyor? 20. Yüzyıl'ın medenî memleketlerinde, hangi insanlarda buna benzer ahlâklar var? Dış görünüşü güzeldir ama, içini bir gör, yaptığı hareketleri bir gör. Yüzüne güler, çelebi çelebi konuşur, arkandan kuyunu kazar. Medeniyiz der; medeni denilen Avrupa Libya'ya gelmiş de, nüfusun %50'sini kesmiş. %50'si kesilir mi yâ! Harpte %3 ölür, %5 ölür. %50'sini pırasa doğrar gibi kesmek hangi insanlıkta var?

Birbirlerini de kesmişler, "Sen o mezhebdensin, ben bu mezhebdenim!" diye... Bir Saint Barthelemy gecesi var... İşaretlemişler kapıları, "Sen protestansın, ben katoliğim!" diye, ne kadar protestan varsa, hepsini öldürmüşler.

İşte bunlarla ölçülür. Lafta herkes birçok şey söyler de, asıl insanlık, asıl fazilet böyle şeylerde ölçülür.

Peygamber SAS Efendimiz'in hareketleri nereden bakılsa; cömertliği olsun, merhameti olsun, mütevazılığı olsun, hakşinaslığı olsun, insanlara karşı bakış açısı olsun; medeniyetin en yüksek seviyesindedir Rasûlüllah Efendimiz... Kendi evlâdına hizmetçi vermiyor, "Kendi işini kendin gör!" diyor.

Biz bugün hepimiz, biraz mevki makam sahibi olduk mu, ayakkabımızı adamımıza sildiririz. Kendimiz eğilmeyiz de,

"—Sil bakalım şu ayakkabımı!" deriz.

Hâsılı, Peygamber Efendimiz, bayram gününde bak miskinleri, fakirleri, fukarayı düşünmeyi teklif ediyor. Diyor ki:

"—İşte bir sà' hurma, bir sà' arpa verirsin ona; hem senin Ramazan'daki günahlarını affeder Allah; hem de miskinlerin karnı doyar."

Bir arpa geldi mi onun eline, o arpayı suyun içinde kaynatır kaynatır, kemâl-i afiyetle yer. Bizim gibi böyle yemek aramaz.

"Bunun içinde tereyağı eksik, hani bunun içinde parça eti yok!" filan demez. Arpayı bulup da suyun içinde kaynattı mı, yer.

Bizim ne yapmamız lâzım bu duruma göre? Bizim gece gündüz Allah'a şükretmemiz lâzım. Çok nimet var bizde. Yâni, Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi, dedelerimizin duası bereketiyle mi olmuş, nasıl olduysa, nimetlerin içine batırmış çıkarmış bizi... Onun için, ona iyi kul olmağa bakalım! Cihanın birçok yerinde birçok insanlar, tarihin birçok devrinde birçok insanlar, nice sıkıntılar çekmişler. Dileseydi bize de çektirirdi o sıkıntıyı... Bu nimetin kadrini bilelim de, Allah'a teşekkür duygusunu taşıyalım içimizde. Birisi bize biraz küçük bir şey verdi mi insanlardan, nasıl teşekkür ediyorsak, öyle bir teşekkür duygusuna, şükür duygusuna sahip olalım!

Çünkü, nimetin şükrünü eda etmeyen, içinde bulunduğu nimetin kadr ü kıymetini bilmeyenin elinden nimet alınır. Mecbur mu Allah-u Teàlâ Hazretleri? Hâşâ sümme hâşâ! İsterse Habeşistan'da açlıktan kırılan insanlar gibi, seni de kıtlıkla, açlıkla kırar geçirir. Vermiş buraya. O zaman şükret, kulluğunu bil, Allah'ın başka kullarına merhamet et! Allah'ın felâketi, azabı, ikàbı gelmeden, Allah'ın sevgisini, rızasını kazanmaya bak!

Fakirlerin de karnını doyurmak için bir gıdadır diyor Peygamber Efendimiz. Ondan sonra da bu sadaka-i fıtır hakkında şu sözü söylüyor:

"—Kim bu sadakay-ı fıtrı, yâni fıtrayı, namazdan önce öderse..." Hangi namaz bu? Ramazan Bayramı'nın namazı. "Ramazan Bayramı'nın kılındığı sabah, namazdan evvel öderse; (*fehiye zekâtün makbûletün*) işte o makbul bir sadakadır, makbul bir bağıştır, Allah-u Teàlâ Hazretleri onu kabul eder, yerini bulur.

(*Ve men eddâhâ ba'de's-salâti*) Bir kimse de bayram namazı kılındıktan sonraya bırakırsa, o zaman öderse ne olur? (*Fehiye sadakatün mine's-sadakàt*) İşte o zaman o, yapılan sadakalardan bir sadakadır. O özel, insanı temizleyen, maddi mânevî kirlerden temizleyen, Allah'ın çok sevap verdiği, fıtra sevabı olmak vasfını kaybeder."

Demek ki, Ramazan gelince önümüzde, o zaman umumiyetle

hocaefendiler cumada bahsederler, fıtrayı hatırlatırlar müslümanlara. Demek ki fıtra sadakamızı, sadaka-i fıtrı, bayram namazı kılınmadan önce, fukaranın eline eriştirmemiz lâzım ki, bayramı yapsın... Bayrama emniyetle girsin, paralı pullu girsin de, çoluk çocuğunun yüzünü güldürebilsin o fakircikler.

Bak müslümanlık işte böyle. “Ben kazandım. Bana ne, ötekisi de çalışsaydı, kazansaydı.” demiyor, kardeş kardeşi düşünüyor. Bu fakir diyor, ona o hayırlı günde yardım etmeyi emrediyor dinimiz.

c. Şehidleri Kanlarıyla Defnedin!

Abdullah ibn-i Sa’lebe RA’ın rivâyet ettiğine göre, Peygamber Efendimiz bu hadis-i şerifinde bize şehidlerden bahsediyor:[182]

زَمِّلُوهُمْ بِدِمَائِهِمْ ، فَإِنَّهُ لَيْسَ مِنْ كَلْمٍ يُكْلَمُ فِي اللهِ ، إِلاَّ وَهُوَ يَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِدَماءٍ ، لَوْنُهُ لَوْنُ الدَّمِ ، وَرِيحُهُ رِيحُ الْمِسْكِ (ن . عن عبد الله بن ثعلبة)

RE. 292/12 (*Zemmilûhüm bi-dimâihim, feinnehû leyse min kelmin yüklemü fi’llâhi, illâ hüve ye’tî yevme’l-kıyâmeti bi-dimâin, levnühû levnü’d-demi, ve rîhuhû rîhu’l-misk*)

Uhud şehidleriymiş rivâyete göre... Mâlûm Uhud Harbi, İslâm’ın Bedir Harbi’nden sonra İslâm tarihinde yer almış olan, mühim savaşlarından birisidir. Müşrikler büyük bir ordu toplayıp da Medine’ye hücum ettiler ve orayı alıp müslümanlığı silmek istediler. Ama Allah-u Teàlâ Hazretleri, kâfirler istemese, müşrikler istemese bile nurunu tamamlayacağını vaad etmiş ayet-i kerimelerde. Mümkün mü? Dünyanın ordusunu yığsan, gene mümkün olmayacak.

Orada epeyce sıkıntı çekti müslümanlar, Rasûlüllah’ın sözünü

---

[182] Neseî, *Sünen*, c.VII, s.107, no:1975; Neseî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.I, s.647, no:2129; Abdullah ibn-i Sa’lebe RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.IV, s.428, no:11250.

biraz dinlemeyenler oldu mâlûm. Talimatına uygun olmayan işler yapanlar oldu, oradan biraz sıkıntı çektiler. Şehid olan çokça oldu, kalan gazi oldu neyse... Düşman kovuldu, şehidlere karşı vazife yapılacak. Onlar toplanacak, hürmet edilecek, itina ile… Hürmet edilecek! İnsanın her şeyi muhterem. İnsanın eti, derisi, kemiği, saçı, kılı, her şeyi muhterem. İnsanoğlu muhterem bir mahlûk, şerefli bir mahlûk.

İnsanoğlunun şerefini en iyi İslâmiyet göstermiştir. İnsanoğlu fevkalâde aziz bir mahlûk ama, Hazret-i Ali KV bir hadisinde bir şiir yazmış. Hazret-i Peygamber'in damadı mâlum Allah'ın aslanı lakaplı Hazret-i Ali Efendimiz şiirinde diyor ki:

وتحسب أنك جِرمٌ صغير

وفيك انطوى العالم الأكبر

Ve tahsebü enneke cirmün sagîrun
Ve fîke'n-tava'l-àleme'l-ekberü

"Hey, sen kendini küçücük bir varlık sanıyorsun ama, senin içinde en büyük alem katlanmış sokulmuş, sen büyük bir aleme sahipsin içinde." diyor. Yâni insanoğlunun kadr ü kıymeti çok yüksektir. İnsanoğlu Allah'ın çok şerefli bir mahlûkudur. Onun için, ona hürmet etmek lâzım! Onun için, öyle derbeder bırak savaş meydanında, git... Öyle olmaz. Ölülere karşı da vazifelerimiz var. Toplanacak tabii onlar. Peygamber Efendimiz diyor ki:

(*Zemmilûhüm bi-dimâihim*) "Onları kanlarıyla beraber kefenine sarınız." Öldüler, yatıyorlar savaş meydanında, şehid oldular hepsi.

Şehidlik de o kadar yüksek bir mertebe ki, bizim tarih boyunca kahraman diye tanınmamızın temeli neye dayanır? Harpte korkmayışımızın, düşmana saldırmamızın temeli nedir? İslâm dinidir. İslâm dininde şehidlik en yüksek mertebe olarak bize öğretildiğinden, biz şehid olmayı canımıza minnet biliriz. Ayet-i kerimeler var ki:

"—Şehidler, şehid olanlar, geride kalanlara müjde vermek isteyecekler. Allah'ın nimetini, fazl u keremini anlatacaklar, 'Korkulacak bir şey yok!' diyecekler. 'Bak biz, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin nimetine mazharız.' diyecekler."

Ayet-i kerimelerde bize ifade ediliyor. Korkmayın diyecekler. Yâni, "Şehidlikten kaçınmayın, ölüm korkusuna düşmeyin!" diyecekler.

وَلاَ تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ أَمْوَاتًا بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ
يُرْزَقُونَ . فَرِحِينَ بِمَا آتَاهُمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهِ وَ يَسْتَبْشِرُونَ بِالَّذِينَ لَمْ
يَلْحَقُوا بِهِمْ مِنْ خَلْفِهِمْ (آل عمران: ١٦٩-١٧٠)

(*Ve lâ tahsebenne'llezîne kutilû fî sebîli'llâhi emvâtâ*) "Sakın Allah yolunda öldürülenleri ölmüş kimseler sanmayın. (*Bel ahyâün inde rabbihim yurzekùn.*) Onlar bilakis diridirler. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin indinde nimetlere mazhar olmaktadırlar.

(*Ferihîne bimâ âtâhümu'llàhu min fadlihî*) [Allah'ın fadlından kendilerine verdikleri ile sevinçli bir haldedirler] (*ve yestebşirûne bi'llezîne lem yelhakù bihim min halfihim*) ve geride kalanlara müjde vermek isterler." (Âl-i İmrân: 169) diye böyle ayet-i kerimeler var.

Devam ediyor. Şimdi dersimiz çok uzamasın diye, zaten bilindiği için, bu hadis-i şerifi açıklamak bâbında sadece söyledik.

"—Şehidleri kanlarıyla sarınız." diyor Peygamber Efendimiz.

Kanlarıyla beraber. Bir müslüman öldüğü zaman, yıkanır, cenaze gasledilir. Cenaze yıkayana gassâl derler. Gasledilir, kefenlenir, ondan sonra konulur. Hepsinin usulü var ve bunları öğrenmek lâzım.

"—Efendim ölüm soğuk bir şey de, ben pek öğrenmek istemiyorum."

Daha önceki hafta geçmişti. Bunların öğrenilmesi gerekiyor. Sonra lâzım olur bir yerde. Tek başına kalıverirsin, bir-iki kişi kalırsın. Bir müslüman kardeşine hizmet etmek gerekir. Eh hayatın bir tabii hadisesi, bunu öğrenmekte fayda var.

Ölüler yıkanır da, şehidler yıkanmaz. Şehidler kanıyla, olduğu gibi, yıkanmadan öylece defnedilir. Neden? Peygamber Efendimiz izah ediyor, buyuruyor ki:

"—Zira hiç bir Allah yolunda alınmış yara yoktur ki, kesilmiş, eti kopmuş, kanları akmış hiç bir yara yoktur ki, hiç bir yaralı şahıs yoktur ki, bu kıyamet günü aynı şekilde gelir. O yarası gene böyle kanlı bir şekilde gelir ama, rengi kan rengindedir, kokusu misk kokusundan daha güzeldir, misk kokusu gibidir. (*Rîhuhû rîhu'l-miski*) Kokusu misk kokusu gibidir. Yâni, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin indinde, kıyamet gününde o kanlar en büyük rütbe, en büyük şeref. Şimdi düşünelim bir insan general olsa... Yâni albaydı, general oldu. Nasıl hoşuna gider şu omuzundaki rütbeler. Veyahut insanın önemli bir mevkiye tayini çıktı. Ne kadar hoşuna gider o mevkiler.

İşte ahiretin şerefi, şehidin o kanı. O kanının rengi onun şerefi olacak. Yâni, şehidler fevkalâde makbul durumda olacaklar. Evet üstü kan gibi görünecek ama, kokusu mis gibi kokacak.

Bir hadis-i şerif var:

“—Kim kendisinin içinde şehidlik arzusu yoksa, şehidliği temennî etmiyorsa münafıklık alâmetinden bir alâmete sahip olarak ölür.” diyor. Yâni insanın canını Allah yolunda fedâ etmeğe hazır olması lâzım, o temennîde olması lâzım.

İmâm Ca’fer-i Sâdık Hazretleri’nin duasını dua mecmuasında okuyoruz, diyor ki:[183]

اَللَّهُمَّ أَحْيِنِي سَعِيداً ، وَأَمِتْنِي شَهِيداً.

(*Allàhüme ahyinî saîden, ve emitnî şehîden*) “Yâ Rabbi! Sen beni mesut bahtiyar bir kul olarak yaşat, şehid olarak öldür.” diyor, şehidliği istiyor.

“—Efendim şehidlik bana biraz zorca geliyor...”

Aman sakın! Sen de temennî et. “Kim şehidliği cân-u gönülden temennî ederse, cân-ı gönülden isterse evinde, yatağında ölse bile Allah onu şehidlerin derecesine yüceltir.” diye hadis-i şerif var. Sakın kalbini bozma…

Sen o şehidliği temennî et de, Allah-u Teàlâ Hazretleri ya bir hastalıktan bir şehidlik nasib eder, ya rahat yatağında ölsen bile yine Allah o ecri verir. Bu şehidlik duygusu bizim şu memlekette varlığımızın temelidir. Biz şu memlekette varsak, şehidlik duygusu var diye varız. Onun için bir havacımız düşer, şehid oldu deriz. Bir denizcimiz boğulur, şehid oldu deriz. Hâlâ o şehidliği alkışlıyoruz, yâni kadrini kıymetini biliyoruz.

Bu duyguyu el-hamdü lillâh bize öğreten dinimize de, bu dine sahip olmaktan dolayı da Allah’a hamd ü senâlar ederiz. Bu din bırakılır mı? Bu dine sırt çevrilir mi? Sebeb-i hayatımız ve sebeb-i niyet i izâzımız.

d. Çocuklarınızı Evlendirin!

İbn-i Ömer RA’dan rivâyet edilmiş olan bu hadis-i şerif, Peygamber SAS Efendimiz’in söylediği bu söz evlenmekle ilgili:[184]

---

[183] Hàkim, *Müstedrek*, c.III, s.114, no:4566, Abdullah ibn-i Abbas RA’dan.

[184] Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.II, s. 293, no: 3334; Abdullah ibn-i Ömer RA’dan.

زَوِّجُوا أَبْنَاءَكُمْ وَبَنَاتِكُمْ، حَلُّوهُنَّ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ، وَأَجِيدُوا لَهُنَّ الْكِسْوَةَ، وَأَحْسِنُوا إِلَيْهِنَّ بِالنَّحْلَةِ لِيُرْغَبُ فِيهِنَّ (ك. في تاريخه عن ابن عمر)

RE. 293/1 (*Zevvicû ebnâeküm ve benâtiküm, hallûhünne'z-zehebe ve fıddate, ve ecîdü lehünne'l-kisvete, ve ahsinû ileyhinne bi'n-nahleti li-yürgabu fîhinne.*)

Neden böyle mevzular değişiyor her hadis-i şerifte? Hadis-i şerifleri alfabe sırasına dizmiş. Bu kitabın usûlü nedir? Bu kitabın içinde hadis-i şerifler baş kelimelerinin ilk harfine göre, alfabe sırasına göre dizilmiştir de, sırada hangi hadis gelirse onu okuyoruz, mevzû değişiyor. E mevzûnun değiştiği de biraz iyi oluyor. Yâni çeşitli mevzûları insan öğrenmiş oluyor.

Hadis-i şerifler çok tatlıdır. Müslümanların müşterek bir kültüre, müşterek bir kafaya sahip olmalarının bereketi hadisin bereketidir, hadistendir yâni. Dünyanın neresinde bir müslüman varsa aynı zevke, aynı duyguya sahiptir. Hepsi aynı şekilde düşünür, aynı şekilde hareket eder, aynı ahlâka sahiptir, aynı zarafete sahiptir, aynı nezâkete sahiptir. Neden? Aynı hadisleri okumuştur da, hadisler insanları aynı hizaya sokar. Kültür birliğini sağlıyor müslümanlar arasında.

Onun için hadisler çok tatlı, çok güzeldir. Allah-u Teàlâ Hazretleri o tadı tattırsın, onları sevdirsin, sünnet-i seniyye yolundan ayırmasın...

Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

"—Erkek çocuklarınızı da, kız çocuklarınızı da evlendirin!"

Diyorlar ki.

"—Yâ Rasûlüllah! Erkek çocuklarımıza gidiyoruz, kız istiyoruz, göğsümüzü gere gere, ağır gelmiyor bize. Utanmadan, göğsümüzü gere gere isteyebiliyoruz. Kız çocuklarımızı ne yapacağız?"

Kolay değil yâni. Kız çocukları evde bekleyecek işte. "Al şu

Kenzü'l-Ummâl, c.XVI, s.586; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.194, no:45961.

kızımı!" diyemiyor herkes. Hazret-i Ömer demiş... Samimi olursa, babayiğit olursa insan, Allah'ın rızasını düşünürse, çocuğunu da düşünür. Gidip de kötü bir insana verip de, istemediği bir kimseye verip de, onun ahiretini harab edeceğine, iyi, müslüman, temiz bir çocuk gördüyse, "Şu kızımı al!" diyen de olabilir.

Benim çok yüksek mevkilere çıkmış, görmüş bir tanıdığım var, Fatih Camii'nde bir Hüsrev Hoca vardı. Eskiden Fatih Camii'nde böyle dersler verirmiş, Fatih Camii'nde kalabalık bir cemaati olurmuş. Hüsrev Hoca'ya dersleri dinlemeğe giderlermiş, sizin bu hadisi dinlemeğe geldiğiniz gibi. Orada yaşlı bir adam bakmış, gençlerden bir tanesini sevmiş.

"—Bana bak delikanlı!"

"—Efendim..."

"—Hazır ol, kızımı sana vermek istiyorum, ona göre..." demiş.

"Ben aldırmadım." diyor, kendisi anlatıyor bunu. "Ben aldırmadım. Sonradan bir zaman daha geçti.

'—Delikanlı, ben sana ne demiştim?' dedi.

E tabii ben utanıyorum, sıkılıyorum. Sonunda üçüncüde dedi ki:

'—Bak getireceğim kızı, senin evine bırakacağım, ona göre.' dedi." diyor.

"Sonunda normal bir nikâh, düğün vs. yaparak evlendik. Elhamdü lillâh, o kadar memnunum ki hanımımdan, kayınpederimden, müslümanlığından..."

E İslâm üzere. O da ondan memnundur tabii. O kayınpeder de onu zaten sevmiş de ondan teklif ediyor. Böyle yapan olur ama, yapamayan da olur. Kimisi çekinir. Neyse... Bu ayrı bir mesele de, Peygamber Efendimiz diyor ki:

"Kız çocuklarınızı, erkek çocuklarınızı evlendirin! (*Hallû hünne'z-zehebe ve fıddate*) Kızlarınızı altınla, gümüşle süsleyin!" Demek ki kızların bilezikleri, yüzükleri, küpeleri anlaşıldı şimdi. Bak, Peygamber Efendimiz ne diyor: "Altınla, gümüşle süsleyin kızlarınızı!" diyor.

Sonra, (*Ve ecîdü lehünne'l-kisvete*) "Giyimlerini, kuşamlarını da güzel yapın! Hırpani kılıkla değil, biraz temiz, güzel, göz alıcı şekilde giyinsinler. (*Ve ahsinû ileyhinne bi'n-nahleti*) Cömertçe

onlara da bağışlarda bulunun, cömert davranın!" buyuruyor.

Elinizi açın, kesenizi açın biraz çocuğunuza:

"—Al kızım, şunu da giyiver, şunu da yapıver. Mâşâallah, aferin, bak namazı da kılıyorsun, çok beğendim. Hatim de ettin, şunu da al!" filan.

Birtakım böyle güzel şeyleri vesile edip, evde bir sevindirici şey yapın, ihsanda bulunun onlara. (*Li-yürgabü fîhinne*) "Böylece onlar güzel giyinmiş, itibar gören hanım kızlar olunca, böyle süslü, yüzüklü, bilezikli, taranmış, kuşanmış, tertemiz... Eh beğenilir, rağbet olunur kendilerine. 'Bak filancanın bir kızı var, aman pek hanım!' diye herkes şey yaparlar." İşte böyle yapmayı tavsiye etmiş Peygamber SAS Efendimiz.

Demek ki, bak İslâm ne kadar değiştiriyor cemiyeti. İslâm gelmeden evvel kız çocuklarından utanırdı adamlar. Kız çocuğu doğdu mu kaçarlarmış, yüzünü saklarlarmış.

"—Yâ çocuğun olacaktı senin, ne doğdu?"

Bu soruya kız cevabı vermemek için, kaçarlarmış bucak bucak. Bazıları da kız çocuğunu diri diri gömmüş. Vahşete bak, vahşiliğe bak! Canlı...

Hatta sahabeden birisi —adını söylemeyelim— ağlıyor...

"—Niye ağlıyorsun?"

"—Cahiliye devri hatırıma geldi de, ondan ağlıyorum." diyor. İslâm'dan önceki devir... "Kızımı aldım gömmeye götürdüm. Toprağı kazdım, ben onu gömmek için toprağı kazıyordum; o da, 'Babacığım alnında, sakalında toprak var!' diye onları temizlemeğe çalışıyordu." diyor.

Onu hatırladıkça ağlarmış. Şimdi tabii bu acı şeyi söylemekten maksat ne? İslâm'ın insanları nasıl değiştirdiğini göstermek.

Bu insanlara müslümanlık geliyor, bak Peygamber Efendimiz nasıl tavsiye ediyor:

"—Kızınıza itibar edin, izzet edin, güzel süsleyin, püsleyin!" diye bak İslâm kadına ne değer vermiş.

Şimdi, İslâm düşmanları boyna kışkırtırlar kadınları müslümanların aleyhine. Müslümanlık kadınları kafese sokmuş, müslümanlık kadınları hor tutmuş, müslümanlık kadınlara şöyle etmiş, böyle etmiş... Bilmiyorlar da ondan. Tek taraflı görüyorlar

veyahut.

Bektaşi hani, namaz kılmıyormuş,

"—Niye kılmıyorsun?" demişler,

"—Kur'an-ı Kerim'de kılma yazıyor da, ondan kılmıyorum." demiş.

"—Neresinde yazıyor yâ?"

İşte göstermiş ayet-i kerimeyi:

لاَ تَقْرَبُوا الصَّلاَةَ

(*Lâ takrabü's-salâte*) "Namaza yaklaşmayın!"

(*Lâ takrabû*) "Yaklaşmayın!" Nereye? (*Es-salâte*) "Namaza yaklaşmayın!"

"—E çek bakalım parmağını öbür taraftan!"

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ تَقْرَبُوا الصَّلاَةَ وَأَنْتُمْ سُكَارَى (النسا:٤٣)

Çekmişler bakmışlar, (*ve entüm sükârâ*) var gerisinde. Yâni, "Sarhoşken namaza yaklaşmayın!" (Nisâ: 43) buyruluyor.

E namazı kılma demek değil ki, o içki içme demek. Namazı kılmağa dair seksen tane emir var, yüz tane emir var Kur'an-ı Kerim'de. hadis-i şeriflerde binlerce delil var.

Bir tarafını görürse insan hakikatini öğrenemez. Hakikati öğrenmek için bir meselenin her tarafını görmek lâzım. İlim bunu gerektirir. Her şeyini gör, İslâm'ın kadınlar hakkında neler neler neler neler getirdiğini, hepsini gör, ondan sonra müslümanlık kadınlara yaraşmış mı, iyilik mi getirmiş, kötülük mü getirmiş o zaman anla.

Fransa'da kadınlar Hazret-i Peygamber'e nişan vermişler geçen asırda. Bir kitapta okudum da isimler hatırımda kalmadı. Demişler ki:

"—Tarihte en evvel kadın haklarına uygun çalışmalar yapan kimse olarak, müslümanların peygamberi Hazret-i Muhammed'e madalya verelim!" demiş Fransa'da kadınlar cemiyeti. Bilen biliyor bunu.

Leydi Montegü diye bir İngiliz var. Eskiden, kaç asır evvel, bilmem hangi padişah zamanında İstanbul'a gelmiş. O zaman padişahlık var, müslüman bir cemiyet. Buradan mektup yazmış İngiltere'ye. Bir-iki-üç-beş-yedi... Mektupları Türkiye'yi anlatıyor tabii. Bugün şuraya gittim, şu konakta ziyafet vardı, konağın ziyneti şuydu, süsü buydu diye anlatıyor mektuplarda. Bu mektupları, tabii o zamanın Türkiye'sini anlattığı için neşretmişler. *Şark Mektupları* adıyla neşredilmiş.

Leydi Montegü diyor ki: "Ben bugün bir yere gittim, baktım, harem kısmına girdim evlerin. Buraya gelmeden önce müslümanların kadınlarını kafese soktuklarını sanırdım. Hapis gibi sanırdım. Burada gördüm ki müslüman kadınları son derece rahat, son derece huzurlu, son derece izzetli, son derece hoş vakit geçiriyorlar. Evlerinin en güzel yerleri onların." diyor, tasvir ediyor uzun boylu.

Ondan sonra "Çok da iyi yetişmişler." diyor. Gittikleri yerin hanımına, bu İngiliz kadını iltifat etmiş, demiş ki:

"—Çok güzelsiniz hanımefendi." Hakikaten beğenmiş kadını, giyimi kuşamı, sözü sohbetiyle, nezaketiyle, zarafetiyle... "Çok güzelsiniz hanımefendi. Eğer İngiltere'de olsaydınız, sizin etrafınızda herkes pervane olurdu." filan demiş.

O da bir güzel cevap vermiş. Neyse bizim buraya uygun değil de, hayran kalmış.

Tek taraflı anlatılınca, tabii düşman olunuyor. Bilmeyen kimse de, "Müslümanlar öcüdür. Müslümanlar kadınları asmış, kesmiş, hareme sokmuş, hapsetmiş..." diye gösterilince, öyle sanıyor.

Halbuki müslüman kadınları en izzetli, en itinalı... Müslümanlıkta kadına, çocuğunu emzireceksin diye bile zorlayamazsın. Zorlamak yok. Kendi doğurduğu çocuğuna istese süt verir, istemezse vermez. Sen gidersin koca olarak paranla bir sütanne tutarsın, ona emzirtirsin. Müslümanlık böyle işte. Ama iftira edenler ederler, müslümanlık şöyledir, böyledir derler.

Burada da gördünüz işte Peygamber Efendimiz hanım kızları nasıl böyle güzel giydirip süslemeyi tavsiye etmiş.

Bundan sonraki hadis-i şerif:

e. Ziyaretin Mükâfâtı

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[185]

زِيَارَةُ الْغَنِيِّ كَالصَّائِمِ الْقَائِمِ، وَزِيَارَةُ الْفَقِيرِ كَالْجِهَادِ فِي سَبِيلِ اللهِ،
وَتَعْدِلُ خُطَاهُ فِي سَبِيلِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ (الديلمي عن أبي هريرة)

RE. 293/2 (*Ziyâretü'l-ganiyyi ke's-sàimi'l-kàim, ve ziyâretü'l-fakîri ke'l-cihâdi fî sebîli'llâh, ve ta'dilu hutàhu fî sebîli'llâhi azze ve celle.*)

Ebû Hüreyre RA'dan rivayet edilmiş. Demin söyledim ya, Ashàb-ı Suffe diye Peygamber Efendimiz'in mescidinde yatıp kalkan, ilim öğrenmekle, hadis-i şerif öğrenmekle, Kur'an-ı Kerim öğrenmekle meşgul olan fakir sahabiler vardı. Ebu Hüreyre RA da onlardan birisi.

185 *Kenzü'l-Ummâl*, c.IX, s.40, no:24831; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.196, no:12918.

Diyor ki Peygamber SAS Efendimiz bu hadis-i şerifinde:

"Bir müslümanın bir zengini ziyaret etmesi..." Şimdi ben falanca kimseyle arkadaşım, dost olmuşum. Nerede? Allah yolunda. O da müslüman, ben de müslümanım. İkimiz ahbabız, dost olmuşuz. Ben onu ziyaret etmişim. Benim bu ziyaretimin sevabı var mı? Olmaz olur mu var. Nasıl? Peygamber Efendimiz buyuruyor ki: (*Ke's-sàimi'l-kàimi*) "Gündüz oruç tutup, gece uyumadan ibadet eden gibidir sevabı..."

Ziyaretin sevabı bu kadar yüksektir işte. Neden? Muhabbete vesile oluyor. Müslümanın müslümanla muhabbetine vesile oluyor da, ondan. Bir insan gündüz oruç tutsa akşama kadar usûlüyle; geceleyin de uyumasa, o güzel vakitlerde güzel güzel ibadet etse, namaz kılsa, ne kadar sevap alırsa, ziyaretin sevabı o kadar. Zengin bir arkadaşını ziyaret ederse, gece ibadet etmiş, gündüz oruç tutmuş gibi sevap alıyor.

Onun için, birbirinizi ziyaret edin! Birbirinizi sevin! Bizim memlekette muhabbet vitamini eksildi. Nasıl hani vitaminsizlikten hasta oluyor ya insanlar, bizim memlekette muhabbetten bahseden insanlar kalmadı, eksildi. El-hamdü lillâh ki hadis-i şerifler var, işte rast geldikçe biz bunları söylüyoruz:

"—Ey insanlar birbirinizi sevin biraz, muhabbet edin, muhabbet etmeyi öğrenin! Kızmayı öğrendiniz, döğüşmeyi öğrendiniz, birbirinizin kusurunu bulmayı öğrendiniz, birbirinizin arkasından çekiştirmeyi öğrendiniz, dedikodu yapmayı öğrendiniz... Şimdi sıra geldi muhabbet etmeye. Hadi bakalım, biraz da muhabbeti öğrenelim inşâallah."

"Müslüman bir kimse, müslüman bir zengini ziyaret ederse, gündüz oruç tutmuş, gece namaz kılmış gibi sevap olur." Bak arkası nasıl geliyor:

(*Ve ziyâretü'l-fakîri*) "Fakir bir kimseyi ziyaret ederse..."

"Efendim işte surların dışında tenekeden bir evde oturuyor, bizim cemaatten fakir bir amca var, filanca var. Zavallı yoksul, hasta, evi barkı da yok. Tenekeleri çakmış çatısına. Bir odası var, kırık dökük, yağmur yağdığı zaman akar... Oraya kolay da gidilmez. Yürürsün, ayağın çamura batar ama, dur şunu bir ziyaret edeyim!" dedin. Fakir bir kimseyi ziyaret ettin.

Ben misal olarak böyle söylüyorum. Hadis-i şerifte böyle

teneke filan demiyor da, fakiri ziyaret etmek diyor. Ben de onu misal olarak anlatıyorum size. Bunun sevabı nedir? (*Ke'l-cihâdi fî sebîli'llâh*) "Allah yolunda cihad etmek gibidir sevabı."

Bak, zengini ziyaret etmek, gece gündüz ibadet etmek gibidir. Ama, fakiri ziyaret etmenin sevabı neden daha fazla, söyleyeceğim. (*Ve ta'dilü hutàu fî sebîli'llâh*) "Ve oraya gitmek için attığın adımlar, Allah yolunda atılmış adımlara muadildir." Yâni, bir insan buradan çıktı, Allah yolunda ya şehid olurum, ya gazi olurum diye sefere çıktı, yürümeğe başladı, her adımda bir ecir alıyor ya; o fakir kimseyi ziyarete giderken attığı adımlar da o şekilde...

Şimdi bu hadis-i şeriften anlıyoruz ki, fukarayı ziyaret etmenin sevabı zenginleri ziyaret etmekten daha fazla. İkisini de ziyaret etmekte sevap var da, fukarayı ziyarette daha fazla sevap var. Neden?

E zengine babam da gider! Affedersiniz yâni, babam deyiverdim ama... Yâni herkes gider. Zengine herkes gider. Çünkü, zengine gittiğin zaman kapıda karşılar, ikramların çeşit çeşidi gelir... Çaylar gelir, börekler gelir, çörekler gelir, meyvaların âlâsı gelir... İzzet ikram olur. Yâni güzel olur, hoş olur. E fakire gittiğin zaman, bakarsın adam öksürüyor, aksırıyor; dertlenirsin, üzülürsün. Evinin haline bakarsın, perişanca görürsün filan... O kadar zevkli olmaz. Belki bir ikram da çıkartamaz. İşte ondan dolayı.

Sonra o güzel mahallelere giderse insan, tabii bahçeler güllerle, gül fidanlarıyla süslenmiş. Çamlar, çiçekler, çimenler ekilmiş... İnsan sokaktan geçerken bile zevk duyuyor. Meselâ Bağdat Caddesi'nden yürü... Ooo, filanca köşk yapmış, falanca saray yapmış... Bahçesi şöyle güzel, mermeri böyle nakışlı... Hoşuna gidiyor insanın. Ama bir de gecekondu mahallesine gidersen; toz toprak, orası güzel değil. İşte sevabı onun için fazla.

Buradan çıkan ders nedir? Müslümanın müslümanı ziyaret etmesidir; fakir de olsa, zengin de olsa... Ama fakir diye, fakirler ihmal edilmemelidir. Fakir kardeşlerimizin daha çok sevabı var. Orada bilhassa düşünelim. Haftamızın bir-iki gününü ziyarete ayıralım! Akşamları ziyarete ayıralım! Hatta bu hadis-i şeriften

anlaşıldığına göre, insan biraz yürüyüverse de iyi olacak yâni.

"—Efendim oraya araba çıkmaz. Tâ tepenin üzerine yapmış gecekondusunu..."

E yürüyüverirsin. Sevabı Allah yolunda atılmış adımların sevabına denk oluyor. Onun için ziyaret meselesine dikkat edelim. Haftamızda bir vakit ayıralım inşâallah. Birbirimizi de ziyaret edelim.

Ziyaretten maksat muhabbettir. En iyisi insanın birbirini sevmesidir, muhabbet etmesidir. İnsan bir kimseyi Allah için severse, mahşer yerinde herkes hesap korkusuyla telaşa düşmüş ve terlemekte iken, Allah-u Teàlâ Hazretleri onu Arş-ı A'lâ'nın gölgesi altında, nurdan minberler üzerinde gölgelendirecek.

Onun için, işte bizim dinimiz böyle. Hani şimdi çeşit çeşit şeyler söyleniyor. Hatta müslümanlar acaba anarşik şeyler yaptı mı yapmadı mı? Müslüman yapmaz. Müslüman İslâmiyet'i iyi bilirse, yapmaz. Müslüman muhabbeti iyi bilir.

Benim tanıdığım birisinin bir ahbâbı vardı. Hâlâ var ya... Her cumartesi günü gelir, işyerinin kapısını bekler. Allah'ın o kadar senesi geçer, bu adet bitmez. O kadar vefâkarlık görülmüş bir şey değil. İşte bu apbaplık Allah yolunda oldu mu, ivazsız garazsız oldu mu, dünya menfaati olmadan insan birbirini sevdi mi, onun tadına doyum olmaz. Müslüman kardeşin müslümanı sevmesi...

Allah aramıza bu sevgiyi ihsân etsin... Fitneyi, fesâdı, karıştırıcılığı aramızdan def etsin... Birbirimizi sevelim! Memleketimiz güzel, bolluk... E her türlü imkânı var. İnsanlarımız da güzel olursa, paşalar gibi yaşarız. Rahat rahat, mes'ud bahtiyar oluruz ama, biz birbirimize zindan ediyoruz buraları...

Kim zindan ediyor? Yunanlı geldi mi? Gelmedi. Bulgar geldi mi? Gelmedi. Falanca gelmedi ama, biz zindan ediyoruz birbirimize. Ne eksik? Dinî bilgi eksik, iman eksik. Onun için, dinî bilgiyi hor görmeyelim! Dinî bilgiyi söyleyen kimseleri hor görmeyelim! Onları anarşistlerle bir tutmayalım! Onları takibata uğratmayalım!

Tabii, herkesin hakkıdır. Devlet kendisini emniyete almak için tedbirler alacaktır. Çok tabiî karşılıyorum hepsini, takip edecek,

gayet güzel ama, şapla şekerin arasını bir ayıralım! Birisi şap, birisi şeker. İkisi de dış görünüşüyle birbirine benzer ama bu tatlı, bu öldürür. Elmasla camın farkını anlayalım. O iki paradır. Bu sana ev de aldırır, araba da aldırır, paşa gibi de yaşatır. Elmas bu.. Elmasın kıymetini bilelim!

f- Kur'an'ı Kerim'i Güzel Okuyun!

İbn-i Abbas ve Ebû Hüreyre RA'dan. Peygamber SAS Efendimiz Kur'an okumakla ilgili bir emir buyurmuşlar bize:[186]

زَيِّنُوا الْقُرْآنَ بِأَصْوَاتِكُمْ (ط. حم. عب. ش. والدارمى ، حب. د. ن. ه. ع. وابن خزيمة ، رويانى ، طب. فى الصلوة ، ك. ق. ض. عن البراء ؛ قط. طب. وابو نصر ، وابن النجار عن ابن عباس و ابى هريرة)

---

[186] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.464, no:1468; Neseî, *Sünen*, c.II, s.179, no:1015, 1016; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.426, no:1342; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.283, no:18517; Dârimî, Sünen, c.II, s.565, no:3500; İbn-i Huzeyme, c.III, s.26, no:1556; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.25, no:749, 750; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.761, no:2098; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.100, no:738; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VII, s.177, no:7206; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.III, s.245, no:1686; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.II, s.484, no:4175; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.II, s.257, no:8737; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.386, no:2140; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.53, no:2254; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.348, no:1088; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.435, no:767; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.307, no:2077; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.I, s.197; Ukaylî, *Duafâ*, cIV, s.86, no:1641; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaş*k, c.XXXVIII, s.334, no:7514; Berâ ibn-i Àzib RA'dan.

Bezzâr, *Müsned*, c.III, s.245, no:1035; Ebû Seleme, babasından.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VII, s.139; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.I, s.177, no:567; Hz. Aişe RA'dan.

İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.IV, s.209, no:1016; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Dâra Kutnî, *İlel*, c.X, s.148, no:1939; Ebû Hüreyre RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.VII, s.353, no:11704; *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.975, no:2766, 2767; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.424, no:1440; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.197, no:12921.

RE. 293/3 (*Zeyyinü'l-kur'âne bi-asvâtiküm!*) "Kur'an'ı seslerinizle zînetlendiriniz!"

(*Zeyyinû*) "Süsleyin, (*el-kur'âne*) Kur'an'ı, (*bi-asvâtiküm*) seslerinizle..."

Şimdi bu hadisin mânâsının ne demek olduğunu pek çok kimse iyi bilemez. "Kur'an-ı Kerim'i seslerinizle süsleyin." Hâşâ sümme hâşâ! Kur'an-ı Kerim, kendisi serâpâ süs, zinet. Kur'an-ı Kerim'i süslemek kimin haddine? Ne demek Kur'an-ı Kerim'i süslemek? Bunun üzerine izahatlar yapılmış şerhlerde.

Bizim fakültede [Ankara İlâhiyat Fakültesi] bir ara dinî mûsikî dersi vardı. Dinî mûsikînin hocası, meşhur bir bestekâr geldi. *Tekbir*'in notasını yazdı tahtaya, *Salât-ı Ümmiyye*'nin, *Allàhümme salli alâ seyyidinâ muhammed*'in notasını yazdı, oradan başladı dini mûsikîye... Dinde mûsikînin yeri nedir, onu anlatmak için de bu hadis-i şerifi yazmıştı: (*Zeyyinu'l-kur'âne bi-asvâtiküm*)

Ne demek bu? Şimdi müşkilat nereden geliyor? Kur'an-ı Kerim'in kendisi süs, zinet. Kendisi süs. Bunun süslenmeğe ihtiyacı yok ki. Güzel yüzün boyaya allığa ihtiyacı var mı? Allah güzeller güzeli yaratmışsa bir insan, ne diye yüzünü gözünü boyatsın? Zaten güzel.

Burada Kur'an demek, kıraat demek. Pek çok kimse bilmez. Kur'an, kıraat kelimesi gibi mastardır, okumak mânâsına gelir. "Kur'an-ı Kerim tilavetinizi, kıraatinizi sesinizle zinetlendirin! Yâni böyle makamlı, ahenkli, hüzünlü, Rasûlüllah'ın tarif etmiş olduğu tarzda güzel güzel, tatlı tatlı okuyun Kur'an-ı Kerim'i. Kıraatiniz zinetlensin, öyle kuru kuru okumayın!" demek.

Aslında biz Kur'an-ı Kerim'i okuduğumuz zaman, değil Kur'an'ı süslemek Kur'an-ı Kerim bizim ağzımızı süslüyor. Ashâb-ı kiramdan birisi Hassan ibn-i Sâbit RA, Peygamber SAS Efendimiz'e bir medhiye yazmış. Medhiyesinin bir beyti şöyle:

مَا إِنْ مَدَحْتُ مُحَمَّداً بِمَقَالَتِي

وَلٰكِنْ مَدَحْتُ مَقَالَتِي بِمُحَمَّدٍ

Mâ in medahtü muhammeden bi-makàletî,
Ve lâkin medahtü makàletî bi-muhammedin!

"Ben Muhammed SAS'i sözümle methetmedim; sözümü Muhammed'le süsledim, medhettim." diyor. Çünkü, onun evsafını anmak sözün ziynetidir.

Kur'an-ı Kerim okumak da, bizim ağzımıza ziynettir. Ama Kur'an-ı Kerim'i işte böyle güzel bir şekilde, edâ ile okumak lâzım! Peygamber SAS Efendimiz zamanından beri Kur'an-ı Kerim böyle güzel okunur.

Çirkin okumak nasıldır, güzel okumak nasıldır? Kur'an-ı Kerim gazel gibi okunmaz. Kur'an-ı Kerim şarkı gibi okunmaz. Kur'an-ı Kerim okurken, insanın misvaklanması lâzım, edebini takınması lâzım! Allah'ın kelâmını okuyorum diye edeb ile, hüzünlü hüzünlü okuması lâzım! Dinleyenin ağlaması lâzım! Ağlayamıyorsa, ağlıyormuş gibi yapması lâzım! Ciddi bir iş çünkü, Allah'ın kelâmı... Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kelâmı... Çok mes'uliyetli bir şey. O ciddiyetle okumak lâzım!

ربَّ قارئ القرآن يلعنه القرآن

(*Rubbe kàrii'l-kur'âni yel'anühü'l-kur'ân*) "Nice kur'an okuyan vardır ki, Kur'an-ı Kerim ona lanet eder."

Neden? Gafilce okuyordur, terbiyesizce okuyordur. Veyahut kötü niyetine alet ediyordur Kur'an-ı Kerim'i. Dilenmesine, şusuna busuna alet ediyorsa meselâ bir insan, o zaman Kur'an-ı Kerim ona lânet eder.

Demek ki, Kur'an-ı Kerim'i hüzünlü bir makam ile, edâ ile okuyacağız. Şöyle hüzünlü, tatlı tatlı...

Bir gün Ümmü'l-Mü'minîn Hazret-i Aişe Validemiz geç gelmiş. Peygamber SAS Efendimiz sormuş:

"—Niye geciktin? Gittiğin yerden niye böyle biraz tehirli geldin?"

Demiş ki:

"—Yâ Rasûlallah! Gelirken bir Kur'an-ı Kerim sedâsı duydum, dayanamadım, dinledim dinledim, çok hoşuma gitti okuyuşu."

Peygamber Efendimiz diyor ki:

"—Doğru söylüyorsun. O Sâlim'dir, Kur'an-ı Kerim'i güzel okur."

Böyle bağlar bazı insanın kıraati. Allah-u Teàlâ Hazretleri bize, güzel güzel Kur'an-ı Kerim okumayı nasib eylesin...

İki hadis-i şerif kaldı, müsaade ederseniz onları da okuyuverelim, harf bitsin.

g. Bayramlarda Tekbir ve Tehlil

Müslümanların dinî bayramları iki tane, mâlûm. Birisi o mübarek Ramazan ayının sonundaki bayram, Ramazan Bayramı. Onun adı nedir? *Iydü'l-Fıtr*, Fıtır Bayramı'dır.

İkinci bayramımız ne zaman? Hacıların hacca gittiği, hacı olduğu, o Zilhicce'nin içindeki bayram. Ona da *Iydü'l-Adhâ* derler, kurban kesildiği için. Bu hadis-i şerifte buyuruyor ki Peygamber SAS Efendimiz:[187]

زَيِّنُوا العِيدَيْنِ بالتَّهْلِيلِ ، والتَّكْبِيرِ ، والتَّحْمِيدِ ، والتَّقْدِيسِ

(حل. زاهر بن طاهر فى تحفة عيد الفطر عن أنس)

RE. 293/4 (*Zeyyinü'l-ıydeyni bi't-tehlîli, ve't-tekbîri, ve't-tahmîdi, ve't-takdîs.*)

(*Zeyyinü'l-ıydeyni*) "Bu iki bayramı süsleyiniz, bu iki bayramı zinetlendiriniz." Neyle zinetlendirmemizi emrediyor? (*Bi't-tehlîli, ve't-tekbîri, ve't-tahmîdi, ve't-takdîs.*) "*Tehlil* ile süsleyiniz."

Tehlil ne demek? *Lâ ilàhe illa'llàh* demek.

Tekbir ne demek? *Allàhu ekber* demek.

---

[187] Deylemi, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.291, no:3332; Ebu Nuaym, *Hilyetü'l-Evliya*, c.II, s.288; Enes ibn-i Malik RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.VIII, s.546, no:24095; *Keşfü'l-Hafa*, c.I, s.443, no:1441; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIII, s.196, no:12920.

Tahmid ne demek? *El-hamdü lillâh* demek.

Takdîs ne demek? "*Yâ Rabbi! Tekaddeset esmâüke, tenezzehet sıfâtüke*" gibi, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin ulu, mukaddes, kutsal ve her türlü noksandan münezzeh olduğunu ifade eden bir söz söylemek...

Bayramlarda bunları çokça söylememizi ve böylece bayram günlerini zinetlendirmemizi bize Peygamber SAS Efendimiz emreylemiş.

Bu sözleri birer söz olarak görmeyin! Bu sözler o kadar kıymetli sözlerdir ki, bir hadis-i şerifte:[188]

---

[188] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.2, s.103, no:2548; *İbn-i Adiy, Kâmil fi'd-Duafâ,* c.VI, s.348; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XIII, s.529, no:36461; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.I, s.270, no:107; Hasan-ı Basrî Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.52, no:157 ve s.419, no:1790; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.327, no:1048; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XII, s.11, no:11316, 13317.

ثَمَنُ الجَنَّةِ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ (عد. وابن مردويه عن أنس؛ عبد بن حميد في تفسيره عن الحسن مرسلاً)

RE. 259/7 (*Semenü'l-cenneti lâ ilàhe illa'llàh*) "Cennetin parası *Lâ ilàhe illa'llàh*tır." buyruluyor. *Lâ ilàhe illa'llàh* dedi mi, cennete girer insan. Cenneti kazanmak az bir şey mi?

Tekbir, *Allàhu ekber* demek. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin her şeyden daha yüksek, daha yüce, daha büyük, daha azim olduğunu düşünmek, ona kulluk etmek, onun önünde eğilmek, başka hiç bir şeyin önünde eğilmemek, insanı ne kadar vakar sahibi yapar. Ne kadar güzel kulluğa yöneltir.

(*Ve't-tahmîd*) Hamd, *el-hamdü lillâh* demek ne demek?

"—Yâ Rabbi seni, bana vermiş olduğun nimetlerden, izzetlerden, sıfatlardan, afiyetlerden, bereketlerden dolayı överim, medh ü senâ ederim sana. Sen ne büyük rabbimsin, ne büyük hàliksın, ne büyük yaratansın ki yâ Rabbi, bana bunca nimetlerini ihsân eyledin!" diye Allah'ı öğmek demek. E bu da mizanı doldurur. İnsanın amel terazisini doldurur, böyle bastırır. Çok kâr getirtir insana.

Bunların hepsi ne ile ilgili? Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni bilmekle, tanımakla ilgili. Demek ki, insanoğlu Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni bilmeye yarayan şu sözleri söylediği zaman, bayramı zinetlenmiş oluyor. E onları gönlüne yerleştirirse, aklına yerleştirirse, hayatında prensip edinirse, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni hakkıyla tanırsa —ki tanımaya ma'rifetullah diyoruz— ma'rifetullaha ererse, àrif-i billâh olursa, Allah'ı bilen bir kimse olursa, onun kârının, derecesinin yüksekliğini artık siz düşünün!

Yâni, bizim hayattaki gayemiz Allah'ı iyi tanımaktır. Biz neden yaratıldık?

Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni bulmaya, bilmeye, ona kulluk etmeye gayret etmek için.

Bu dünyada bizim vazifemiz ne? Allah'ı bilmek, ona güzel kulluk etmek. Onu bilmedikten sonra, ölüp gittikten sonra, hiçbir şey bilemedin, gitti.

Kur'an-ı Kerim'de buyruluyor ki:

مَنْ كَانَ فِي هٰذِهِ أَعْمٰى فَهُوَ فِي الْآخِرَةِ أَعْمٰى وَأَضَلُّ سَبِيلاً

(الإسراء: ٧٢)

(*Men kâne fî hâzihî a'mâ fehüve fi'l-âhireti a'mâ*) "Bu dünyada kör olan kimse, ahirette de kördür; (*ve edallü sebîlâ*) üstelik iyice yolunu şaşırmıştır." (İsrâ, 17/72)

Bu dünyada hakikatleri görmezse, ahirette bir şey elde edemeyecek, ahiret de gidecek.

Onun için Allah'ı tanımaya gayret edin! Çok sevdiğiniz, çok güzel, çok methedilen bir şeyi insan nasıl merak eder, araştırır, peşine düşerse, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni de her türlü güzelliğin, her türlü kemâlin, kudretin sahibi olarak araması lazım. Onu buluncaya kadar, ona tam kul oluncaya kadar, onun ma'rifetine erinceye kadar, ârif-i billah oluncaya kadar uğraşması lazım!

Hayatın en mühim çalışması bu…

Biliyorsunuz, bir insan aşk ile bir kez Allah dese, günahları sapır sapır, sonbaharda yaprakların döküldüğü gibi dökülür. İkinci defa dese, sevap alır. Üçüncü defa dese, derecesi daha artar, daha artar, daha artar... Böyle bayramlarda demek ki, "Bizi bu bayrama eriştiren Allah'a hamd ü senâlar olsun!" diyerek *Lâ ilâhe illa'llàh*'ı, *Sübhàna'llàh*'ı, *El-hamdü lillâh'ı*, *Allàhu ekber*'i çokça söyleyeceğiz.

Tabii bunların hepsinin bulunduğu bir tesbih de var: (*Sübhàna'llàhi ve'l-hamdü lillâhi ve lâ ilâhe illa'llàhu va'llàhu ekber, ve lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâhi'l-aliyyi'l-azîm.*) Bu da, benim deminden beri söylediğim ve hadis-i şerifte sıralanan her şeyi ihtivâ eden bir tesbihtir. Bunu da çokça, hatta her gün yüz defa söylerse insan, nice nice sevaplar alır.

Görüyorsunuz, bir bayram münasebetiyle Peygamber SAS Efendimiz bizleri dili zikirli, kalbi zikirli, nurlu müslümanlar olmaya, eli, dili tesbihli müslümanlar olmaya teşvik eyledi.

h. Salât ü Selâm'la Meclislerinizi Süsleyin!

Sonuncu hadis-i şerif:[189]

زَيِّنُوا مَجَالِسَكُمْ بِالصَّلاَةِ عَلَيَّ ، فَإِنَّ صَلاَتَكُمْ عَلَيَّ نُورٌ لَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ (الديلمى عن ابن عمر ، ابو نعيم عن ابى امامة)

RE. 293/5 (*Zeyyinû mecâlisekûm bi's-salâti aleyye, feinne salâtüküm aleyye nûrun leküm yevme'l-kıyâmeh.*)

Ebû Nuaym Ebû Ümâme RA'tan rivâyet etmiş. Deylemî'de var, Abdullah ibn-i Ömer RA'dan rivâyet edilmiş. SAS Efendimiz buyuruyor ki:

(*Zeyyinû mecâlisekûm bi's-salâti aleyye*) "Meclislerinizi bana salât ü selâm getirmekle zînetlendirin!

Meclis demek, toplantı demek. Her oturulup da toplanılan yere *meclis* derler. Milletvekilleri de bir yerde oturup iş yapıyorlar; onun için oraya da *meclis* denmiş.

"Meclislerinizi, yani oturumlarınızı, sohbetlerinizi, toplanıp da oturduğunuz zaman bana salât u selâm getirerek süsleyin!"

Demek ki insanlar toplandı mı, Peygamber SAS Efendimiz'e salât u selâm getirmeli.

Neden? (*Feinne salâtüküm aleyye*) "Çünkü bana salât u selam getirmeniz, (*nûrun leküm yevme'l-kıyâmeti*) kıyamet günü sizin için nur olacak."

Buyurun:

"—Allàhümme salli alâ... Seyyidinâ... Muhammedini'n-nebiyyi'l-ümmiyyi ve alâ... Alihî ve sahbihî ve sellim." (Üç defa)

Bir insan Rasûlüllah Efendimiz'e salât ü selâm getirince çok çok sevaplara, dünyevî ve uhrevî faydalara nâil olur. Hem dünyada, hem ahirette nice nice lütuflara erer. Onun için sevgili kardeşlerim, Rasûlüllah SAS'e de salât ü selâmı çokça eyleyiniz! Her cuma çokça eyleyiniz. Her gün vazifeniz olsun, yüz defa salâvât-ı şerîfe getirmek vasiyetim olsun, benden size yâdigâr ve

---

[189] Deylemi, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.291, no:3330; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.IV, s.428, no:11250; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.444, no:1443; *Câmiü'l-Ehadis*, c.XIII, s.198, no:12923.

hediye olsun...

Cuma gününde mümkünse, bin defa salat ü selâm getirin! Çünkü cuma gününde salât ü selâmı arttırmayı Peygamber Efendimiz tavsiye ediyor. Tabii bayram gününde de salât ü selâmı çokça eyleyiniz, aziz ve sevgili kardeşlerim!

Allah-u Teàlâ Hazretleri bize dîn-i mübîn-i İslâm için güzel çalışmalar yapmayı nasib eylesin... Her türlü şerlinin şerrinden, her türlü zararlının muzırlığından bizi korusun... Yolunda dâim eylesin, ibadetine müdâvim eylesin... Nice nice nice bayramlara sıhhat afiyetle, huzur ve saadetle erişmemizi nasib eylesin...

Gittikçe güçlenen, büyüyen milletimizi, devletimizi kıyamete kadar pâyidâr eylesin... Cümle cihâna ışık tutan, süperlerin süperi, yükseklerin yükseği bir büyük devlet haline gelmemizi nasib eylesin... Allah mü'minlerin gönüllerini birbirleriyle cem ve te'lif eylesin...

Müslümanların, mü'minlerin aleyhine kötülükler, fitneler, fesadlar, düşünenlerin fitnelerini, fesadlarını, tuzaklarını aleyhlerine çevirsin... Birliklerini parçalasın... Onları münhezim ve perişan eylesin... Ehl-i îmânı pâyidâr ve gàlip ve mansur ve müeyyed ve muzaffer eylesin...

Cümle cihâna İslâm'ın nûru yayılsın... Cümle cihân huzur ve saadete ersin... Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi dünyada ahirette aziz ve bahtiyar eylesin... Hele ahirette huzuruna sevdiği, razı olduğu kul olarak varıp cennetiyle, cemâliyle müşerref olmayı cümlenize, cümlemize, sevdiklerimizle beraber nasib eylesin...

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele!

19. 04. 1981 - İskenderpaşa

17. RABBİMDEN İSTEDİM...

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytàni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

Rabbi'şrah lî sadrî, ve yessir lî emrî, va'hlu'l-ukdeten min lisânî, yefkahû kavlî, ve üfevvidu emrî ila'llàhi, inna'llàhe basîrun bi'l-ibâd...

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayri halkıhî muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasili ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

سَأَلْتُ رَبِّي ، أَنْ لاَ يُعَزِّبَ اللاَّهِينَ مِنْ ذُرِّيَّةِ الْبَشَرِ ، فَأَعْطَانِيهِمْ

(ع. قط. في الأفراد ، ض. عن أنس)

RE. 293/6 (*Seeltü rabbî en lâ yuazzibe'l-lâhîne min zürriyyeti'l-beşere, fea'tànîhim.*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.*

Râmûzü'l-Ehàdîs isimli hadis kitabının, el-hamdü lillâh *Sin Bâbi*'na gelmiş bulunuyoruz.

Hadis-i şeriflerin okunmasına geçmeden evvel, başta sevgili Peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Efendimiz olmak üzere, cümle enbiyâ ve evliyânın ruhları için, Peygamber Efendimiz'in ashàbının, etbâının ruhları için; ve bu eserin müellifi Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddin Efendi Hocamızın ve eserin içindeki hadis-i şeriflerin bize kadar gelmesinde emeği geçmiş olan râvilerin ve ulemanın ruhları için; bir de, uzaktan yakından bu hadis-i şerifleri dinlemek üzere, bu hadis meclisine teşrif eden siz kardeşlerimizin cümle geçmişlerinin ruhları için, bir Fâtiha, üç İhlâs-ı Şerif okuyalım:

....

a. Peygamber SAS Efendimiz'in Şefaati

Peygamber ASS Efendimiz, Enes ibn-i Mâlik RA'ın rivâyet eylediğine göre buyuruyor ki:[190]

سَأَلْتُ ربِّي ، أَنْ لاَ يُعَزِّبَ اللاَّهِينَ مِنْ ذُرِّيَّةِ الْبَشَرِ ، فَأَعْطَانِيهِمْ

(ع. قط. في الأفراد ، ض. عن أنس)

RE. 293/6 (*Seeltü rabbî, en lâ yuazzibe'l-lâhîn min zürriyyeti'l-beşer*) "İnsanoğlu zürriyetinden, Ademoğullarından lâhîlerin azaplanmamasını Mevlâmdan, Rabbimden istedim; (*fea'tânîhim*) onları azaplandırmamayı Cenâb-ı Mevlâ bana ihsân eyledi, benim bu duamı kabul eyledi."

Tabii burada *lâhî* kelimesinin izah edilmesi gerekiyor. Kimleri azaplandırmamayı istemiş Peygamber SAS Efendimiz? Lâhîleri. *Lâhî* ne demek? Bu lehv, yâni boşuna oyalanan, boş iş yapan, eğlenen kimse demek. Onları azaplandırmamayı istemiş. Bu nedir?

Peygamber SAS Efendimiz'den, ricali güvenilir kimseler olan bir başka senedle Taberânî'den nakledilen bir haberde bildiriliyor ki:[191]

كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيهِ وَسَلَّمَ فِي بَعْضِ مَغَازِيهِ ، فَسَأَلَهُ رَجُلٌ

---

[190] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.111, no:5957; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VII, s.138, no:4101; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.425, no:2906; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.IV, s.302; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXV, s.74; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.VII, s.443, no:11954; *Kenzü'l-Ummâl*, c.XI, s.571, no:32006; İbnü'l-Cevzî, *İlel*, c.II, s.926, no:1545; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.216, no:12969.

[191] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.330, no:11906; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.II, s.284, no:1997; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VII, s.441, no:11945; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللّٰهِ ! مَا تَقُولُ فِي اللاَّهِينَ ؟ فَسَكَتَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . فَلَمَّا فَرَغَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ غَزْوِهِ ، طَافَ ، فَإِذَا هُوَ بِغُلَامٍ قَدْ وَقَعَ ، وَهُوَ يَعْبَثُ بِالأَرْضِ ، فَنَادَى مُنَادِيهِ : أَيْنَ السَّائِلُ عَنِ اللاَّهِينَ ؟ فَأَقْبَلَ الرَّجُلُ إِلَى رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ ، فَنَهَى رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ قَتْلِ الأَطْفَالِ ، ثُمَّ قَالَ : وَاللّٰهُ أَعْلَمُ بِمَا كَانُوا عَامِلِينَ ، هَذَا مِنَ اللاهِينَ (طب. عن ابن عباس)

(*Kâne rasûlü'llàh fî ba'dı megàzihi, feseelehû racülün fekàle*) Savaşların birinde Peygamber SAS Efendimiz'e bir adam gelmiş ve demiş ki: (*Mâ tekùlü fi'l-lâhîn*) "O *lâhin*, boş vakit, boşuna eğlence gibi işi yapan, ciddî yapmayan, gayr-ı ciddî kimseler hakkında ne dersin yâ Rasûlallah?" demiş.

(*Fesekete rasûlü'llah*) Peygamber SAS Efendimiz sükût buyurmuş. (*Felemmâ feraga min gazvetin*) Savaş bitince, müşrikler yenilmişler, gitmişler; (*tàfe*) savaş meydanını gezmiş Peygamber ASS Efendimiz. (*Feiza hüve bi-gulâmin vakaa ve hüve ya'besü bi'l-ard*) Yere bulanmış bir çocuk görmüş. Yani gulâm diyor, daha böyle henüz büyümemiş bir çocuk. Yere yatmış, demek ki yaralanmış, ölmüş herhalde..."

Onun üzerine bir münâdîye nidâ ettirmiş, (*Fenâdâ münâdîhi: Eyne's-sâili ani'l-lâhîn*) O boş boşuna, eğlence kabilinden şey yapanların durumu nedir diye soran şahıs nerede diye nidâ ettirmiş."

(*Feakbele'r-racülü ilâ rasûlü'llah SAS*) "Bunun üzerine o şahıs Peygamber Efendimiz'in yanına gelmiş."

(*Fenehâ rasûlü'llah SAS an katli'l-etfâl*) Peygamber Efendimiz çocukların harplerde öldürülmesini yasak etmiş. (*Sümme kàle*) Sonra demiş ki: (*Va'llàhu a'lemü bimâ kânû àmilîn*) Yapanların ne yaptığını Allah bilir. (*Hâzâ mine'l-lâhîn*) İşte bu çocuk, o senin sorduğun zümredendir." demiş.

Savaşta çocukları öldürmek yok. Bizim örfümüzde kadınlara dokunulmaz, çocuklara dokunulmaz, ihtiyarlara dokunulmaz. Savaş sadece müslümanlara hücum edenlere, müslümanlara silahıyla zarar verenlere, müslümanlara silahıyla zarar verecek olanlara karşı yapılır ve onlara mukabele edilir veya onlarla savaşılır.

Bu başka bir rivâyet... Bu rivayetten anlaşıldığına göre demek ki çoluk çocuk, daha aklı ermiyor, işin ciddiyetinden habersiz bir kimse. İşte o lâhîler gurubuna girmiş oluyor.

Demek ki, bu hadis-i şerifte de böyle bahsedilen, azaplandırılmamasını istediği kimseler, çocuklar olabilir. Bir rivayette onlar çocuklar olabilir veyahut aptal, şuurunda eksiklik

olan kimseler olabilir. Beleh, ebleh kimseler olur, gafil kimseler olur. Veyahut da, günahı kasdetmeden gayr-ı ihtiyâri elinden günah sâdır olmuş, çıkmış kimseler olabilir diye üç ihtimali zikretmiş. Çocuklar da ihtimallerden birisi olmak üzere.

Birisi; şuuru tam teşekkül etmemiş bir insan, müslümanlarla mücadele ediyor, hata işliyor... "Eh, onun günahını Allah affetsin!" diye Peygamber Efendimiz şefkatinden ona dua etmiş olabilir. Veyahut, günahı istemeyerek yapmış, elinde olmadan, tam şuurla değil de böyle bir gaflet anında birden oluvermiş, kasd etmeden oluvermiş, öyle kimsenin affedilmesi olabilir. Unutarak, yanılarak veya gafletle yapılmış günahların sahipleri. Veyahut da çocuklar olabilir diye bildirmiş.

Bu hadis-i şerîf Peygamber SAS Efendimiz'in şefkatinin bir eseri. Yâni şefaat sahibi Peygamber Efendimiz. Müteaddit yerlerde, müteaddit defalar şefaat edecek. Hattâ:[192]

شَفَاعَتِي لأَهْلِ الْكَبَائِرِ مِنْ أُمَّتِي (حم. د. ت. ن. ع. حب.
طب. ك. هب. ض. عن أنس ؛ ط. ه . ت. طب. ك. حل.
ض. هب. وابن خزيمة عن جابر ؛ خط. عن ابن عمر ؛ قط.
خط. عن كعب بن عجرة ؛ طب. عن ابن عباس)

RE. 306/3 (*Şefâatî li-ehli'l-kebâiri min ümmetî*) "Benim şefaatim, ümmetimin büyük günah işlemişlerine olacak." diyor. O

---

[192] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.2, s.649, no:4739; Tirmizî, *Sünen*, c.4, s.625, no:2435; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.3, s.213, no:13245; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.14, s.387, no:6468; Hàkim, *Müstedrek*, c.1, s.139, no:228; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.1, s.258, no:749; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.6, s.40, no:3284; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.1, s.287, no:310; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.8, s.17, no:15616; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.7, s.261; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.1, s.166, no:236; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.4, s.625, no:2436; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.2, s.1441, no:4310; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.14, s.386, no:6467; Hàkim, *Müstedrek*, c.1, s.140, no:231; Tayâlisî, *Müsned*, c.1, s.233, no:1669; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.1, s.287, no:311; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.3, s.201; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.11, s.189, no:11454; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

şefaati var.

İlk şefaati, mahşer yerinde insanların toplanıp da hesabı bekledikleri zaman olacak. Orada insanlar o kadar bıkacaklar beklemekten, o kadar rahatsız olacaklar, o kadar sıkıntılara düşecekler ki, hesabın başlaması bir nimet olacak onlar için... Kimse de tabii bir şey söylemeğe cesaret edemiyor, son derece müthiş bir gün. Peygamber SAS Efendimiz o zaman şefaat edecek.

Ondan sonra, hesap anında şefaat edecek. Ondan sonra, cehenneme girmişleri kurtarmak için şefaat edecek. Çeşit çeşit şefaatleri var...

Allah-u Teàlâ Hazretleri Peygamber SAS Efendimiz'in sünnet-i seniyyesine sımsıkı sarılan, onun has ümmetinden olan bahtiyarların arasına bizleri de dahil eylesin... Her çeşit şefaatine de nâil ve mazhar eylesin... O Havz-ı Kevser'in başında, Livâü'l-Hamd'i altında cem olan bahtiyarların arasına bizleri de nâil eylesin...

b. Müşriklerin Çocukları

İkinci hadis-i şerîf:[193]

سَأَلْتُ رَبِّي أن يَتَجَاوَزَ لِي عَنْ أَطْفَالِ الْمُشْرِكِينَ ، فَتَجَاوَزَ عَنْهُمْ ، وَ أَدْخِلَهُمْ الْجَنَّة (أبو نعيم عن أنس)

RE. 293/7 (*Seeltü rabbî en yetecâveze lî an etfâli'l-müşrikîne, fetecâveze anhüm ve edhilehümü'l-cenneh*)

Bu ikinci hadis-i şerîf de yine çocuklarla ilgili. (*Seeltü rabbî*) "Rabbimden istedim, talep eyledim." *Seele*, Arapça'da istemek demek. An harfi ceriyle beraber kullanılırsa o zaman sormak demek. (*Seele an şey'in*) bir şeyi sormak demek. Ama an kullanılmazsa, o zaman istemek mânâsına gelir. Onun için kapı kapı dolaşıp da yiyecek, içecek, para pul isteyen kimseye de *sâil*

---

[193] *Kenzü'l-Ummâl*, c.XIV, s.498, no:39411; *Câmiü'l-Ehadis*, c.XIII, s.217, no:12970.

derler, isteyen, yâni dilenci mânâsına.

(*Seeltü rabbî*) "Ben Rabbimden istedim." Neyi istemiş Cenâb-ı Rasûlüllah SAS? (*Seeltü rabbî en yetecâveze lî*) "Benim hatırım için, benim için affetmesini, günahlarından vazgeçmesini, günahlarından geçmesini istedim Mevlâm'dan..." Kimin günahlarından? (*An etfâli'l-müşrikîn*) "Müşriklerin çocuklarının günahlarını ve onların azaplandırılmasından vazgeçmesini istedim Mevlâ'mdan. (*Fetecâvezü anhüm*) Ve onların azaplandırılmasından Mevlâ'm vaz geçti, (*ve edhilehümü'l-cenneh*) ve onları cennetine dâhil eyledi."

Demek ki, bu hadis-i şeriften anlaşıldığına göre, müşriklerin çocukları cennete girecek. Bu müşriklerin çocuklarının ne olacağına dair kitaplarda ayrı baplar açılmıştır. Bir kısım demiş ki:

"—Müşriklerin çocukları babaları gibi olacak."

Bir kısım demiş ki:

"—E bunlar çocuktu, suç işlemedi, mükellef de değildi, akılları da yerinde değildi. Ne olur? O zaman ne cennete girer, sàlih bir amel işlememiş ki cennete girsin; ne cehenneme girer, çünkü günah işlememiş ki cehenneme girsin onlar cennetle cehennem arasında A'raf'ta dururlar." demiş bazı kimseler.

Fakat, en kuvvetli kanaat ve rivâyet bu ki, "Bunlar cennete girecekler. Peygamber Efendimiz'in şu şefaatiyle, şu şefkatiyle bunlar da cennete girecekler, cennet ehlinin hizmetçileri olacaklar. Onlara ikramda bulunan kimseler olacaklar." diye rivâyet edilmiş. Uzun izahatın hulâsası budur.

İşte ulemânın ekseriyetinin kanaati, bu hadis-i şerifte de bildirdiği üzere, babaları müşrik olan, kâfir olan çocuklar da cennete girecekler. Tabii çocukken ölüyor, daha mükellef olmamış oluyor; onlar da cennete girecekler, cennet ehline hizmet edecekler.

Burada da, ilk hadis-i şerîfte de olduğu gibi, Peygamber SAS Efendimiz'in şefkati zahir oluyor. Peygamber Efendimiz İslâm'ı tebliğ etmek için Taif'e gitti. Mekke'dekiler çok inat edince, çok zorluklar gösterince İslâm'ı orada yayayım diye Taif'e gitti. Taifliler o kadar kötü bir şekilde karşıladılar ki, şehre sokmadılar

ve çocuklarına taşlattırdılar Rasûlüllah SAS Efendimiz'i. Hatta taşlar isabet etti bazı yerlerine Peygamber SAS Efendimiz'in, döndü, arkasından takip ettiler. Nihayet bir bağ evine girdi de, orada şey yaptı. O zaman Cebrâil AS gelip diyor ki:

"—Yâ Rasûlüllah! Emir buyur, şu şehrin altını üstüne getireyim."

Diyor ki:

"—Onlar bilmiyorlar..."

Yâni, râzı olmuyor Rasûlüllah SAS Efendimiz. Halbuki biz olsak o kızgınlık anında, ter içinde, hakarete mâruz kalmış, taşlanmış bir insan olarak ne yapmazdık. Yâni ne kadar büyük ki Rasûlüllah SAS Efendimiz.

"—Onlar bilmiyorlar. Onlar benim kadr ü kıymetimi, hak peygamber olduğumu anlamadıkları için yapıyorlar, yok, yapma!" diye, kendisi müsaade etmemiş.

Tabii, o nesil öyle oldu ama, ondan sonraki neslin hepsi müslüman oldu. Onların çocukları, o Taif'te Rasûlüllah SAS Efendimiz'i taşlayanların çocukları, belki kendileri... Onlar o zaman çocuklardı, sonradan müslüman oldular.

Rasûlüllah Efendimiz böyle işte... Herkese karşı şefkatli, herkese karşı merhametli, müşriklerin çocuklarını düşünen, gafletle günah işleyenleri, zekâsında noksanlık olanları düşünen, fırsat buldukça insanlara şefaat eden, onların hayırlara ermesini Mevlâsından dileyen, şefkatli bir peygamber.

Onun için, Tevbe Sûresi'nin son ayet-i kerimesinde buyruluyor ki:

لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ اَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ، عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ

عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَؤُفٌ رَحِيمٌ (التوبة:١٢٨)

(*Lekad câeküm rasûlün min enfüsiküm*) "Sizin içinizden, sizin gibi beşer olan bir peygamber size geldi, bir elçi size geldi; Allah elçisi, Rasûlüllah geldi. (*Azîzün aleyhi mâ anittüm*) Sizi üzen, sıkan şeyler ona çok zor gelir, ağır gelir. Yâni, sizin sıkıntıya düşmenizi, üzüntüye düşmenizi hiç istemez. (*Harîsun aleyküm*)

Size karşı harîstir. Yâni, sizi korumak, sizi kollamak, sizi iyiliklere erdirmek hususunda böyle içi titrer. (*Bi'l-mü'minîne raûfün rahîm*) Mü'minlere karşı çok yumuşak kalpli, kalbi çok re'fetli ve merhametlidir." (Tevbe, 9/128) diye methediyor Rasûlüllah Efendimiz'i. Ayet-i kerime methediyor, Allah-u Teàlâ Hazretleri methediyor.

Raùf ve Rahîm sıfatları Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kendi Esmâ-i Hüsnâ'sından. Esmâ-i Hüsnâ'sına ait sıfatları Kur'an-ı Kerim'inde kendi Rasûlüne veriyor. Raûf ne demek? Re'fetli, kalbi çok yumuşak demek, mübâlağa sîgasıyla. Rahîm ne demek? Merhameti çok fazla demek.

Son derece şefkatli ve merhametliydi Rasûlüllah SAS Efendimiz. Ufuktan bir kırmızı bulut belirse, benzi sapsarı kesilirdi. Eski ümmetlerin helâk olduğuna dair ayet-i kerimeler indi. Eski ümmetlerden kimisi böyle bir bulut gördüler uzaktan böyle... Hah bize yağmur yağdıracak bulut geliyor diye sevindiler ama, (*rîhun fîhâ azâbün elîm*) o bir rüzgarla beraber geliyordu ki, içinde feci bir azap da vardı. Onlar helâk oldular o şeylerle. "Acaba benim ümmetimin yaptığı suçlar ve günahlardan dolayı azap mı geliyor?" diye benzi sararıp soluverirdi o bulutu gördüğü zaman, şefkatinden, sevgisinden dolayı.

Rasûlüllah'ın sevgisini, evsafını tam olarak anlatmağa gücümüz yetmez. İşte bu şeylerde bu kadarcıkla iktifâ edelim.

c. Ashàb-ı Kiram Yıldızlar Gibidir

Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyurdular:[194]

سَأَلت ربِّي ، فِيمَا يَختَلِفُ فِيهِ أَصْحَابِي مِنْ بَعْدِي ، فَأَوْحَى إِلَيَّ : يَا مُحَمَّدُ ! إِنَّ أَصْحَابَكَ عِنْدِي بِمَنْزِلَةِ النُّجُومِ فِي السَّمَاءِ ، بَعْضُهَا أَضْوأُ

---

[194] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.310, no:3400; Hatîb-i Bağdâdî, *el-Fakîh ve'l-Mütefakkih*, c.II, s.18, no:460; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.200; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XIX, s.383, no:4507; Zehebî, *Mîzânü'l-İtidal*, c.II, s.102; Nizâmü'l-Mülk, *Meclisân-ı Emâlî,* c.I, s.52, no:21; Hz. Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.181, no:917; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.219, no:12974.

مِنْ بَعْضٍ ، فَمَنْ أَخَذَ بِشَيْءٍ مِمَّا هُمْ عَلَيْهِ مِنْ اِخْتِلاَفِهِمْ ، فَهُوَ عِنْدِي

عَلٰى هُدًى (أبو نصر وقال غريب والديلمي ، ونظام الملك في أماله ،

والرافعي عن عمر ؛ وفيه عبد الرحمن زيد العمى عن أبيه ضعيفان)

RE. 293/8 (*Seeltü rabbî, fîmâ yahtelifü fîhi ashâbî min ba'dî*) “Rabbimden istedim ki benim ashabım, benden sonra hangi konularda ihtilaf ettilerse, o ihtilaf ettiği konuları Allah-u Teàlâ hoş görsün, affeylesin diye, ashabımın ihtilafı konusunda onun lütf u keremini taleb eyledim. (*Feevhâ ileyye*) Allah-u Teàlâ Hazretleri bana vahyeyledi ki:

(*Yâ muhammed!*) ‘Ey Muhammed! (*İnne ashàbeke indî bi-menzileti'n-nücûmi*) Senin ashâbın benim katımda, benim indimde yıldızlar gibidir. (*Fi's-semâi*) Gökteki yıldızlar gibidir. (*Ba'dühâ adveü min ba'd*) Bunların bir kısmı bir kısmından daha nurlu, daha parlak olur ya gökteki yıldızların; kimisinin çoktur ışığı, kimisinin azdır. Senin ashabın da o gökteki birbirinden farklı farklı nurlulukta olan, pırıltıda olan yıldızlar gibidir. (*Femen ehaze bi-şey'in mimmâ hüm aleyhi min ihtilâfihim fehüve indî ale'l-hüdâ*) Kim onların ihtilaflarından, ihtilaf etmiş oldukları, seçmiş oldukları kanaatlerden bir şeye yapışırsa, hangisinin hangi kanaatine yapışırsa yapışsın, hangi kanaatine taraftar olursa olsun, hangisinin peşinden giderse gitsin, o benim nazarımda hidayet üzeredir.”

Rasûlüllah SAS Efendimiz'in ashabının hangisinin sözüne, kanaatine sahip olursa insan, temessük ederse, onun eteğini tutarsa, onun izini takip ederse, hepsi hidayettir. Hiç birisi yanlış değildir.

Nitekim başka bir hadis-i şerifte, Peygamber ASS Efendimiz'in şöyle buyurduğu rivâyet edilir:[195]

---

[195] İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.II, s.137, no:594; Câbir RA'dan. *Keşfü'l-Hafâ*, c.1, s.147, no:381; *Hulâsatü'l-Bedri'l-Münîr*, c.2, s.431, no: 2868.

أَصْحَابِي كَالنُّجُومِ، بِأَيِّهِمْ اِقْتَدَيْتُمْ اِهْتَدَيْتُمْ (ق. والديلمي عن ابن عباس؛ عبد بن حميد عن ابن عمر)

(*Ashàbî ke'n-nücûm*) "Benim ashabım yıldızlar gibidir. (*Bi-eyyihim iktedeytüm ihdeteytüm*) Onlardan hangisine iktida ederseniz, uyarsanız hidayet bulursunuz."

Nasıl, gökte hani yıldızlar vardır. Eskiden gemiciler filan yönlerini —bulut olmadığı zaman— gökyüzüne bakıp yıldızlardan tesbit ederlerdi. Ashàb-ı Kirâm da öyledir. Onlara bakın sırât-ı müstakîmi bulun! Hangisine uyarsa insan, doğru yolu bulur.

Tabii, Ashàb-ı Kirâm hakkında bu çok büyük bir lütuftur. Ashàb-ı Kirâm'ın derecesine hiç bir kimse erişemez. Allah'ın ne kadar yüksek kulu olursa olsun, ne kadar ileri seviyede velîsi olursa olsun, Peygamber SAS Efendimiz'in ashàbının derecesine yetişemez. Neden? Rasûlüllah'ı gördü o... Rasûlüllah SAS Efendimiz'in sohbetinde azıcık da olsa, çok kısa bir müddet de olsa bulundu. O şerefi bir daha hiç bir şeyle elde etmek mümkün değil. Onun için, Ashàb-ı Kirâm'ın derecesi, mukayese edilemeyecek kadar her şeyden daha yüksektir.

Rasûlüllah SAS Efendimiz'in ümmeti olmak da öyle. Eski peygamberlerin hepsi, "Ah keşke o ahir zaman peygamberine ümmet olsaydık." diye temennî etmişlerdir. Çünkü medhi kendilerine geliyordu. Hatta Adem AS bile, Arş-ı A'lâ'da bakmış;

لاَ إِلَهَ إِلاَّ الله، مُحَمَّدٌ رَسُولُ الله.

(*Lâ ilàhe illa'llàh, muhammedün rasûlü'llàh*) yazıyor. Demiş ki:

"—Yâ Rabbi! *Lâ ilàhe illa'llàh* senin ismin, senden başka mâbud olmadığını bildiriyor. Bu Muhammed kim?"

Demiş ki:

"—O, senin zürriyetinden gelecek ahir zaman peygamberidir." diye bildirmiş.

Bütün peygamberler, Peygamber SAS Efendimiz gelirse ona

itaat etmek ve ona yardım etmek hususunda tenbihatta bulunmuşlardır kendi ümmetlerine:

"—Öyle bir peygamber sizin zamanınızda çıkarsa, ona uyun, tâbî olun!" diye.

Kur'an-ı Kerim ayetleriyle sabit. El-hamdü lillâh, eş-şükrü lillâh, o şânı yüce Peygamberin ümmetiyiz. Ona ümmet olmanın kadr ü kıymetini, şerefini bilip, ona göre vakarımızı, haysiyetimizi takınıp, onun sünnetine sımsıkı sarılıp, ona ümmetliğin icabını yapmayı, Allah bize nasib eylesin...

d. Hazret-i Ali Hakkında Duası

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[196]

سَأَلْتُ اللهَ يا عَلِيُّ فِيكَ خَمْسًا ، فَمَنَعَنِي وَاحِدَةً ، وَأَعْطَانِي أَرْبَعًا : سَأَلْتُ اللهَ أَنْ يَجْمَعَ عَلَيْكَ أُمَّتِي ، فَأَبَى عَلَيَّ. وَأَعْطَانِي فِيكَ: أَنَّ أَوَّلَ مَنْ يَنْشَقُّ عَنْهُ الأَرْضُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَنَا ، وَأَنْتَ مَعِي ؛ مَعَكَ لِوَاءُ الْحَمْدِ وَأَنْتَ تَحْمِلُهُ بَيْنَ يَدَيَّ ، تَسْبِقُ الأَوَّلِينَ وَالآخِرِينَ ، وَأَعْطَانِي أَنَّكَ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ بَعْدِي (خط. والرافعي عن علي)

RE. 293/9 (*Seeltu'llàhe yâ aliyyü fîke hamsen, femeneanî vâhideten, ve a'tânî erbaâ.*) "Ya Ali, senin hakkında Allah'dan beş şey istedim. Birini kabul etmedi, dördünü verdi."

Şimdi burada hep görülüyor ki, Peygamber Efendimiz Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden bir şeyler istiyor. Deminden beri okuduğumuz hadis-i şeriflerden anlaşılıyor ki, dua etmiş hep.

---

[196] Hatîb-i Bağdâdî, *Tarih-i Bağdad*, c.IV, s.338, no: 216; Hz. Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.XI, s.625, no:33047; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIII, s.214, no:12961.

Gıyabında başkaları için dua ediyor Peygamber SAS Efendimiz.

Biz biliyoruz ki, bir müslüman, gıyabında başka bir müslüman kardeşi için dua ederse o duası makbuldür. Siz Ahmed'e dua edin, Ahmed size dua etsin, ötekisi Veli'ye dua etsin, ötekisi Ali'ye dua etsin... Kendisine değil de başkasına dua ettiği zaman insan, muhabbetin işte bir semeresi bu, muhabbetin neticesi, faydası. Allah o duayı reddetmiyor.

Onun için, birbirinize dua edin! Bak Peygamber SAS Efendimiz kimlere dua etmiş, müşriklerin çocuklarına varıncaya kadar. Tabii onun duası reddolur mu? El-hamdü lillâh, reddolunmaz.

"Yâ Ali!" diyor bu hadis-i şerifte. "Senin için Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden istedim (*hamsen*) beş şey istedim senin için; (*femeneanî vâhideten*) bir tanesini bana vermedi. İstediğim beş şeyden bir tanesini kabul eylemedi Allah-u Teàlâ Hazretleri, (*ve a'tânî erbaan*) dört tanesini verdi. Beş şey istedim, bir tanesi hariç dört tanesini Allah-u Teàlâ Hazretleri ihsân eyledi."

(*Seeltu'llàhe en yecmaa aleyke ümmetî, feebâ*) "İstedim ki Allah-u Teàlâ Hazretleri senin üzerinde ümmetimi toplasın. Yâni, ümmetimin hepsi sana tâbî olsunlar; kabul etmedi."

Demek ki ihtilaf olacak... Demek ki, Rasûlüllah'ın damadı olduğu halde, kızıyla evli olduğu halde, amcasının çocuğu olduğu halde; küçük yaştan beri İslâm içinde yetişmiş, büyümüş olduğu halde, cennetle müjdelenmiş olduğu halde, Allah'ın arslanı adını aldığı halde; Rasûlüllah'ın hayır dualarına her zaman mazhar olmuş olduğu halde; Allah'ı sevdiği, Allah'ın da onu sevdiği hadis-i şeriflerde bildirilmiş olduğu halde, ümmetin bir kısmı ona uymayacak. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin hikmeti…

Rasûlüne de uymadı ya bazıları... Peygamber SAS Efendimiz'e de bazıları uymadılar. Mecnun diyenler çıktı, şair diyenler çıktı. Akşam bir şeyler öğreniyor da, sabah başkasına söylüyor diyenler çıktı.. Eski masalları, efsaneleri anlatıyor diyenler çıktı... Çeşit çeşit... Kavlen ve fiilen ezâ edici insanlar çıktı.

Hayber gazasında... Hayber fethedilecek, Hayber'de yahudiler var. Sarp bir kale, kolay kolay alınacak bir şey değil. Ama Hayber yahudileri de hıyanet etmişler Rasûlüllah'a, müslümanlara çok şeyler yapıyorlar, düşmanları kışkırtıyorlar... Gitmiş İslâm ordusu, orayı fethetmesi lâzım. Askerleriyle hareket başlamış. Demiş ki Rasûlüllah SAS Efendimiz:

"—Yarın ben bu ordunun bayrağını öyle bir kimseye vereceğim ki, Allah o kimseyi sever, o da Allah'ı sever."

Hazret-i Ömer RA diyor ki:

"—O kadar istedim ki o bayrak bana verilsin." diye o gece.

Herkes heves etmiş. Çünkü methediyor Rasûlüllah Efendimiz:

"—Öyle bir kimseye vereceğim ki, Allah o kimseyi sever, o Allah'ı sever."

E bu bahtiyar ben olayım diye hepsi istemiş gönlünden. "Ömrümde hiç o kadar bir şeyin peşine düşmemiştim, o kadar candan istememiştim." diyor Hazret-i Ömer RA.

Ertesi gün olmuş. Herkes şöyle boynunu kaldırıyor ki, "Acaba

Rasûlüllah beni görür de, hadi al şu bayrağı mı der?" diye. Hiç birisine vermemiş. Sonra:

"—Ali nerede?" diye sormuş.

Demişler ki:

"—Yâ Rasûlallah, gözü ağrıyor."

Bir göz ağrısı vermiş Allah, orada değil Hazret-i Ali Efendimiz.

"—Çağırın bana!" demiş, çağırmışlar.

Mübarek eliyle şöyle gözlerine meshetmiş, gözünün ağrısı o anda geçmiş. Ondan sonra da bayrağı vermiş. İşte Hayber kalesinin o kahramanı. O *Esedu'llahi'l-Gàlib Aliyy-i'bni Ebî Tàlib* RA... Allah şefaatine mazhar etsin... İşte onun eliyle fetholdu.

Şimdi bu Hazret-i Ali Efendimiz'e herkes birleşip de tâbi olmadılar. Onu istemiş ama, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin hikmeti sonsuz, o kabul olmamış.

(*Ve a'tânî fîke*) Şimdi verdiği dört şey, kabul olduğu dört şeyin anlatılmasına geliyor: (*Enne evvele men tenşakku anhu'l-ardu yevme'l-kıyâmeti ene, ve ente maî meak*e) Kıyamet koptuğu zaman, insanlar kabirlerinden kalktıkları zaman ilk kim kalkacak? (*Enne evvele men tenşakku anhu'l-ardu*) "Yerin kendisi çıksın diye açıldığı ilk şahıs kıyamet gününde benim, sen de benimle beraber olacaksın." diyor.

Şerefinden dolayı, öncelikle Rasûlüllah SAS Efendimiz kalkacak. Yâni, ilk defa kabirden ba's olunacak şahıs kim? Rasûlüllah SAS Efendimiz. "Yâ Ali! Sen de benimle berabersin." diyor. "Ben kalkacağım, (*ve ente maî*) sen de benimle beraber olacaksın." Bunu ihsân etmiş.

Bir şeyini daha söyleyeyim: Peygamber SAS Efendimiz ashabıyla Mekke-i Mükerreme'den Medine'ye geldiği zaman, Medine'nin Ensarı ile Mekke-i Mükerreme'nin Muhacirlerini kardeş etti. "Sen şunun kardeşi ol, sen şununla kardeş ol, sen şununla kardeş ol." Diye, bir ensarı bir muhacir ile kardeş etti. Çift çift hepsi kardeş oldular. Ve o kadar tatlı bir şekilde kardeş oldular ki, mallarını al yarısını sana vereyim filan diye, tarlalarını bölüşmek tarzında, o kadar büyük kardeşlik yaptılar. Ondan sonra, o mal ile ilgili hususları kaldırdı Rasûlüllah Efendimiz. Bir müddet böyle rahat edip de yerleştikten sonra, onu kaldırdı.

Şimdi herkes kardeş oldu, kaldı Hazret-i Ali Efendimiz kenarda tek. Herkes kardeş oldu birbirleriyle, ikişer ikişer oldular...

"—Sen de benimle kardeşsin!" dedi Hazret-i Ali Efendimiz'e Rasûlüllah SAS Efendimiz.

Kendisinin hem damadı, hem amcazâdesi, hem de kardeşliğe seçti.

İlk kıyamet gününde defa işte kalkacak olan Rasûlüllah SAS Efendimiz, yanında da Hazret-i Ali Efendimiz olacak.

(*Meake livâü'l-hamdi ve ente tahmilühû beyne yedeyye*) Rasûlüllah SAS Efendimiz'in mahşer yerinde *Livâü'l-Hamd*'i olacak kıyamet gününde. Yâni Hamd Bayrağı olacak. Livâ, bayrak demek, sancak demek. Hamd Sancağı, *Livâü'l-Hamd* sancağı olacak Rasûlüllah SAS Efendimiz'in. Böyle düşünün milyarlarca, daha büyük rakamlarca insanın hepsi mahşer yerinde cem olmuş. Herkesin bayraklarıyla grup grup gelecek ümmetler. Peygamber SAS Efendimiz'in de *Livâü'l-Hamd*'i olacak. Onu kim taşıyacak? (*Ve ente tahmilühû beyne yedeyye*) "Benim önümde sen taşıyacaksın yâ Ali o bayrağı." Sancaktarı yâni.

(*Tesbiku bihi'l-evvelîne ve'l-âhirîn*) "Bu şerefle sen gelmiş geçmiş insanların hepsinin önüne geçeceksin. O *Livâü'l-Hamd*'i taşımak şerefiyle o fırsattan istifade gelmişlerin, geçmişlerin, geleceklerin hepsinin önüne geçeceksin, hepsinden ileriye çıkacaksın."

(*Ve a'tânî enneke veliyyü'l-mü'minîn*) "Ve sen, benden sonra mü'minlerin velîsi olacaksın. Yâni, müslümanların işlerini gördükleri, kendisinden yardım talep ettikleri kimse olacaksın, onların yardımcısı olacaksın."

Peygamber SAS Efendimiz bir başka hadis-i şerîfinde buyurmuş ki... Ahmed ibn-i Hanbel'in Müsned'inde geçiyor, el-Berâ ibn-i Âzib RA'dan rivâyet edilmiş:

مَنْ كُنْتُ مُولاَهُ، فَعَلِيٌّ مَوْلاَهُ (حم. ه. عن البراء ؛ حم. عن بريدة ؛
حم. طب. والضياء عن زيد بن أرقم)

(*Men küntü mevlâhu, fealiyyün mevlâhu*) "Ben kimin mevlâsıysam, anlaşmalısıysam, dostuysam, efendisiysem; onun bir ihtiyacı olduğu zaman, onun namına bana müracaat edin diye kimi himayeme almışsam, Ali de onun mevlâsıdır." demiş. "Ben kimin mevlâsıysam, Ali de onun mevlâsıdır." diye hadis-i şerifte buyurmuş.

Bir de ayet-i kerimeyi naklediyor müellif merhum:

اللّٰهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا (البقرة:)

(*Allàhu veliyyü'llezîne âmenû*) "Allah iman edenlerin mevlâsıdır. Yâni onun dostudur, yardımcısıdır, destekçisidir, hâmîsidir." (Bakara, 2/257)

وَأَنَّ الْكَافِرِينَ لاَ مَوْلَىٰ لَهُمْ (محمد :)

(*Ve enne'l-kâfirîne lâ mevlâ lehüm*) "Kâfirlere gelince, onların hiç hamisi, hiç bir yardımcısı yoktur." (Muhammed, 47/11) diye ayet-i kerimede bildiriliyor.

İşte bu ayet-i kerimenin de sebeb-i nüzûlü hakkında denilmiş ki:

أن أسامة بن زيد قال: لعلي لست مولاي ، إنما مولاي رسول الله صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . فقال عليه السلام: من كنت مولاه ، فعلي مولاه.

(*Enne üsâmete kàle li-aliyyin*) Üsame isimli sahabi RA demiş ki Hazret-i Ali Efendimiz'e: (*Leste mevlâye*) "Sen benim mevlâm değilsin! (*İnnemâ mevlâye rasûl'üllàh SAS*) Benim mevlâm sadece Rasûlüllah SAS'dir." demiş.

(*Fekàle aleyhi's-selâm*) Bunun üzerine Peygamber Efendimiz de demiş ki: (*Men küntü mevlâhu, fealiyyün mevlâhu*) "Ben kimin mevlâsıysam, Ali de onun mevlâsıdır." Yâni, "Benimle onun arasında bir fark yok!" mânâsına söylemiş.

"İşte sen mü'minlerin velisi ol, mevlâsı ol diye istemiştim; Allah-u Teàlâ Hazretleri onu da bana ihsân eyledi." diye buyurmuş.

Hazret-i Ali Efendimiz'in fazâili hakkında varid olmuş bir hadis-i şerif olmuş oluyor bu. Hazret-i Ali Efendimiz'in şecaati bir kere çok meşhurdur mâlûm. O şecaatinden, kahramanlığından, savaşlardaki cesaretinden dolayı, *Esedu'llàh* adını almış. *Esed*, Arapçada aslan demek. *Esedu'llàh*, Allah'ın aslanı. Aslan gibi demek ki... Savaş meydanına çıktı mı, kimseden korkmuyor.

Bir keresinde kâfirin birisi çıkmış... Demek ki boylu poslu, güçlü kuvvetli, pazulu bir kimse. "Var mı benimle çarpışacak?" diye, kiminle çarpıştıysa alt etmiş. Ondan sonra herkes tabii çekinmiş. Kim bilir iki metre miydi boyu, daha güçlü kuvvetli bir şey mi? Hazret-i Ali Efendimiz çıkmış, haklayıvermiş onu. Yâni, öyle savaş tekniği bakımından, düşmanla harb etmek bakımından, fevkalâde güçlü kuvvetli bir kimseymiş Hayber'de de kahramanlıkları mâlûm.

لاَ فَتى الاَّ عَلِي ، لاَ سَيْفَ اِلاَّ ذُو الفَقَار .

(*Lâ fetâ illâ alî, lâ seyfe illâ zü'l-fakar*) [Hz. Ali'den başka yiğit yok, Zülfikâr'dan başka kılıç yok!] diye de bir söz var.

Sonra, cömertliği meşhur... Kendisi muhtaçken, evinde yiyecek yokken el açıklığı, cömertliği, ziyafet vermesi, yemek yedirmesiyle tanınmış Hazret-i Ali Efendimiz.

Sonra ilmiyle meşhur. O kadar ilmi ilerlemiş ki, Peygamber SAS Efendimiz:[197]

---

[197] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebir*, c.XI, s.65, no:11061; Taberî, *Tehzîbü'l-Âsâr*, c.IV, s.124, no:1415; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.IX, s.148, no:14670; İbn-i Esir, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.794; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.I, s.190; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.I, s.130; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IV, s.348, no:2186; Cürcânî, *Târih-i Cürcan*, c.I, s.65, no:7; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XLIV, s.379; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Hàkim, *Müstedrek*, c.III, s.138, no:4639; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.44, no:106; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.II, s.377, no:887; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.44, no:108; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

أَنَا مَدِينَةُ العِلْمِ، وَعَلِيٌّ بَابُهَا (عق. عد. طب. ك. عن ابن عباس؛ عد. ك. عن جابر)

(*Ene medinetü'l-ilmi, ve aliyyin bâbühâ*) "Ben ilim şehriyim, Ali de onun kapısıdır." buyurmuş.

Fevkalâde güzel sözleri var. Bu sözlerden bir tanesini geçtiğimiz derslerde nakletmiş idik. 20. Yüzyıl'da dahi duvara altın yaldızla yazılacak, alimlerin alkışlayacağı, güzel, hikmetli sözleri var. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin ihsânı işte.

e. Hz. Ebû Bekr'in Üstün Oluşu

Hazret-i Ali Efendimiz'in bizzat kendisinden rivâyet edildiğine göre Peygamber Efendimiz ona hitaben demiş ki:[198]

سَأَلْتُ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ أَنْ يُقَدِّمَكَ ثَلاَثًا فَأَبَى عَلَيَّ، إِلاَّ تَقْدِيمَ أَبِي بَكْرٍ، قَالَهُ لِعَلِيٍّ (خط. كر. عن علي)

(*Seeltu'llahe azze ve celle en yukaddimeke selâsen*) "Allah-u Azze ve Celle Hazretleri'nden seni öne geçirmesini, hepsinin, herkesin önüne geçirmesini taleb eyledim, üç defa istedim..." Hazret-i Ali'yi en öne geçirmesini istemiş Rasûlüllah Efendimiz.

(*Feebâ aleyye*) "Benim bu talebime icabet buyurmadı, kabul eylemedi Allah-u Teàlâ Hazretleri. (*İllâ takdîme ebî bekrin*) Hazret-i Ebû Bekr'i takdim eyledi, Ebû Bekr'i öne geçirdi."

Ebû Bekr-i Sıddîk RA'ı öne geçirmiş. Demek ki Peygamber

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.614, no:32978, 32979; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.203, no:618; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.VII, s.36, no:5741, 5742.

198 Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XI, s.213, no:5921; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XLV, s.322; Hz. Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.558, no:32637; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.213, no:12958.

Efendimiz onu istemiş ama, onun için dua etmiş ama... Ebû Bekr-i Sıddik'i de tabii çok seviyor, Aşere-i Mübeşşere'den, ondan sonra kayınpederi durumunda... Çünkü kızıyla evlenmiş, hicrette yol arkadaşı, malının hepsini Rasûlüllah'ın hizmetine ihsân edivermiş. Gözü yaşlı, zarif, edib bir zât-ı muhterem Ebû Bekr-i Sıddîk. Fevkalâde zarif bir kimse... "İlk önce o olacak." diye Allah-u Teàlâ Hazretleri öyle takdir buyurmuş. El-hamdü lillâh!

Tarikatların çoğu Hazret-i Ali Efendimiz'e kadar gider. Meselâ bu geçmiş zamanlardaki Kadirîlik, Rufâîlik, şunlar bunlar... bir sürü tarikatlar var ya, onların hepsi, kökü, böyle zincir tutulursa, geriye doğru gidilirse, Hazret-i Ali Efendimiz'e gider, hepsi ona bağlıdır.

Nakşî tarikatı, Tarikat-ı Nakşibendiyye o Ebû Bekr-i Sıddîk RA'a bağlıdır. Onun üç silsilesi vardır. Bir tanesi Ebû Bekr-i Sıddîk'a gider, bir tanesi Hazret-i Ali Efendimiz'e bağlanır. Yâni, iki taraftan da şey yapmış.

Ebû Bekr-i Sıddîk RA'ın menâkıbı, onun fadâili, onun zarafeti üzerine çok şey söylemek mümkün. Bizim ümmet-i Muhammed'in alimlerinin kanaatine göre, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin takdiri ile hilafete sırayla kimler geçmişse, ashabın fazilet sırası odur. İlk önce Ebû Bekr-i Sıddîk halife olmuş. O halde, Ebû Bekr-i Sıddîk en faziletlidir. Ondan sonra Hazret-i Ömer, ondan sonra Hazret-i Osman, ondan sonra Hazret-i Ali'dir diye, bu sıra iledir derler.

Ebû Bekr-i Sıddîk (*efdalü'l-halki ale't-tahkîk*) Yâni peygamberlerden sonra halkın en üstünüdür. Gerçekte bu böyledir diye rivâyet edilmiş ve kabul edilmiştir.

Ebû Bekr-i Sıddîk çok az uyurmuş geceleri. Gelirmiş yatsı namazından sonra biraz hane halkıyla meşgul olurmuş, ondan sonra sabahlara kadar ibadet ve taat ile iştigal edermiş.

Sıddîk lakabını almasının sebebi de Mir'ac olduğu zaman, Peygamber ASS Efendimiz Mi'rac'ını bildirince müşrikler:

"—Allah Allah yâni Kudüs'e kadar gittin buradan bir gecede, oradan da semâlara mı çıktın?" demişler, inanmamışlar tabii.

Halbuki, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kudreti her şeyi yapmağa kadir. Bak bugün biniyorsun bir vasıtaya, ta nerelere gidiyorsun. Göklere gidiyor adamlar, ondan sonra tekrar vasıtayla

geri geliyor. Bu günün tekniğiyle bu oluyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri, kâinâtı yaratmış, kâinâtın sahibi, maliki, yüce, kudret-i külliye sahibi. Her şeye kàdir, her şeye muktedir olan Allah-u Teàlâ Hazretleri, kulunu bir gecede Mekke-i Mükerreme'den, Hicaz'dan Filistin'e, Kudüs'e getirmekten aciz olur mu? Hâşâ sümme hâşâ! Göklere çıkarmaktan, dergâh-ı izzete celbetmekten aciz olur mu?

Olmaz ama kabul etmemiş müşrikler. Kabul etmeyince, bir tanesi yolda giderken Ebû Bekir RA'ın yolunu kesmiş, demiş ki:

"—Şu arkadaşının söylediğine bak, ne söyledi? Şimdiye kadar söyledikleri neyse ne, bugün bir şey söyledi ki, artık güya Kudüs'e kadar gitmiş, oradan da semâlara yükselmiş, Mi'rac eylemiş diye bize bildirdi."

"—O öyle hakikaten söyledi mi?" demiş Ebû Bekr-i Sıddîk.

"—Evet söyledi."

"—O öyle söylediyse doğrudur." demiş.

Yâni, "Sen uydurmuyorsan, o hakikaten söylediyse, rivayetin sahihse, doğrudur." diyor.

Daha görmedi Rasûlüllah SAS Efendimiz'i ama soruyor,

"—Hakikaten söyledi mi?"

"—Söyledi."

"—O söylediyse doğrudur." diyor.

İşte oradan Sıddîk lakabını alıyor.

Yâni tasdikte, doğrulamakta en ileri mertebede olan bir kimse. Arkadaşlıkta, sıdk u sadâkatte en ileri mertebede olan bir zât-ı muhterem. Son derece kibar, son derece zarif gönül sahibi bir kimse imiş, asil bir kimse imiş Ebû Bekr-i Sıddîk. Tabii çok zengin bir kimseymiş. Bütün malını Rasûlüllah SAS'in hizmetine vermiş. Diyor ki:

"—Ebû Bekr'in malının bana fayda verdiği kadar, hiç bir mal bana fayda vermedi."

Mâlûm mağaraya girdikleri zaman hicret esnasında, bütün delikleri elbisesini yırtıp yırtıp tıkamış paçavrayla da, bir delik kalmış. Rasûlüllah Efendimiz sıcakta yorulduktan sonra uyumuş, dizinde yatıyor Ebû Bekr-i Sıddîk'in. Bir delik kalmış. Acaba şuradan bir yılan çıkar mı, bir şey olur mu diye deliğe de

topuğunu dayamış. Topuğunu dayadığı yerden yılan oradan ısırmış topuğunu. Fakat çekmiyor Rasûlüllah'a zarar gelmesin diye. Çekmemiş, topuğu orada. Fakat gözünden yaş boşanmış, damlamış Rasûlüllah SAS Efendimiz'in yüzüne. O uyanmış.

Böyle de fedâkâr, böyle de sevgisi has halis bir kimse. Allah-u Teàlâ Hazretleri şefaatlerine nail etsin... Onların, o sàlih, gönlü makbul kullarının, Ashàb-ı Kirâm'ın yolundan bizleri ayırmasın...

Bir de duası var Ebû Bekr-i Sıddîk RA'ın meşhur. Diyor ki:

"—Yâ Rabbi! Cehenneme sok beni, vücudumu da cehennemde o kadar büyüt ki, başka kimseye yer kalmasın. Yâni, hepsi kurtulsun da tek ben yanayım!" diye.

Öyle de bir fedâkârlığı olan kimse. Bu da nakledilir.

f. Benimle Evlenen Cennetlik Olsun!

Abdullah ibn-i Amr RA'dan rivâyet edildiğine göre Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[199]

سَأَلْتُ رَبِّي أَنْ لاَ أَتَزَوَّجَ إِلَى أَحَدٍ مِنْ أُمَّتِي ، وَلاَ يَتَزَوَّجَ إِلَيَّ أَحَدٌ مِنْ أُمَّتِي ، إِلاَّ كَانَ مَعِي فِي الجَنَّةِ ، فَأَعْطَانِي ذلِكَ (ك . عن عبد الله بن أبى أوفى ؛ طس. كر. وابن النجار عن ابن عمرو)

RE. 294/1 (*Seeltü rabbî azze ve celle en lâ etezevvece ilâ ehadin min ümmetî, ve lâ etezevvece ileyye ehadün min ümmetî, illâ maiye fi'l-cenneti, fea'tânî zâlik.*)

"Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden istedim ki: 'Ümmetimden bir kimseyle evlenmeyeyim, evlilik bağı kurmayayım veya ümmetimden bir kimse benimle bir evlilik bağı kurmasın, o kuran şahıs ille, muhakkak cennetlik olsun!' diye istedim. Yâni, 'Kim

---

[199] Hakim, *Müstedrek*, c.III, s.148, no:4667; Abdullah ibn-i Ebi Evfâ RA'dan.

Taberani, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.150, no:3844; İbn-i Asakir, *Tarih-i Dimaşk*, c.LXVII, s.21; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.XII, s.99, no:34173; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIII, s.216, no:12967.

böyle bir evlenme münasebetiyle benimle bir bağlantı tesis ederse, o cennetlik olsun!' diye talep eyledim, Allah-u Teàlâ Hazretleri bu talebimi kabul eyledi.

Bu, şerhte izah edildiğine göre, tezevvece *bi* ile kullanılır. *İlâ* dediğine göre, demek ki başka bir nokta vardır diye izah etmiş müellif. Diyor ki: "Rasûlüllah ile evlenmiş zevcât-ı tâhirât için de câriîdir bu hüküm, Rasûlüllah'ın evlâdı ile evlenmiş, evlâd-ı Rasûlden kimselerle evlenmiş kimseler için de câriîdir." diyor.

"Demek ki, Peygamber Efendimiz'in sülâle-i tahiresine bağlanıvermiş bir kimse, onlarla evlilik kurmuş bir kimse de bu duaya dahildir." diye şerhte açıklamasını yapıyor.

İbn-i Abbas RA'dan da şöyle rivâyet edilmiş ki:[200]

سَأَلْتُ رَبِّي أَنْ لا أُزَوِّجَ إِلاَّ مِنْ أَهْلِ الجَنَّةِ ، وَلاَ أَتَزَوَّجَ إِلاَّ مِنْ أَهْلِ الجَنَّةِ (الشيرازي في الألقاب عن ابن عباس)

RE. 294/2 (*Seeltü rabbî en lâ üzevvice illâ min ehli'l-cenneh, ve lâ etezevvece illâ min ehli'l-cenneh.*)

"Rabbim Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden diledim ki: Ben ancak cennet ehliyle evleneyim ve benimle ancak cennet ehli evlensin."

Bu da ayın kapıya çıkıyor. Yâni, Allah zaten cennetlik kimseye nasib ediyor. Veya evlenmişse, onu cennetine sokuyor. Her neyse... Duanın böylesi de var, öteki türlüsü de var. Demek ki Rasûlüllah SAS Efendimiz ile, onun sülalesi ile böyle evlilik bakımından münasebet tesis etmişse bir insan, o zaman o inşâallah cennet ehlinden olacak bu duanın bereketiyle.

g. Cebrâil'e Sorduğu Soru

Enes ibn-i Malik RA'dan rivâyet edilmiş ki Peygamber SAS

[200] *Camiü'l-Ehadis,* c.XIII, s.216, no:12968.

Efendimiz şöyle buyuruyor:[201]

سَأَلْتُ جِبْرِيلَ: هَلْ تَرَى رَبَّكَ ؟ قَالَ: إِنَّ بَيْنِي وَبَيْنَهُ سَبْعِينَ حِجَاباً

مِنْ نُورٍ ، لَوْ رَأَيْتُ أَدْنَاهَا لاحْتَرَقْتُ (طس. عن أنس)

RE. 294/3 (*Seeltü cibrîle: Hel terâ rabbeke? Kàle: İnne beynî ve beynehû seb'îne hicâben min nûrin, lev raeytü ednâhâ le'hteraktü.*)

"Cebrâil AS'a sordum: 'Sen Rabbini gördün mü?'"

Cebrâil AS melâike-i mukarrabînden. Yâni meleklerin en büyükleri dört tane: Cebrâil, Mikâil, İsrâfil, Azrâil. En büyükleri Cebrâil AS, vahiy getiren büyük bir melek. O meleğe Peygamber SAS Efendimiz:

"—Sen Rabbimizi gördün mü?" diye soruyor.

(*Kàle*) Diyor ki:

(*İnne beynî ve beynehû seb'îne hicâben min nûrin, lev raeytü ednâhâ le'hteraktü*) "Onunla benim aramda nurdan yetmiş perde vardır. Eğer ben bir tanesini görsem o perdelerin, yanarım. O perdelerden bir tanesini bile görsem gene yanarım." buyurmuş.

Mi'rac rivayetlerinde de geçer ki, Sidretü'l-Müntehâ'ya kadar getirir Peygamber SAS Efendimiz'i; ondan sonrası için kendisine müsaade olmadığını, eğer bir adım daha atsa yanacağını söyler.

İşte o meleklerin giremediği o mıntıkadan öteye, artık Rasûlüllah SAS Efendimiz kendisi devam etmiş Mi'racına…

h. Akrabalarının Cennete Girmesi

Yine Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[202]

---

[201] Taberani, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.278, no:6407; Deylemi, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.312, no:3411; Heysemi, *Mecmaü'z-Zevaid*, c.I, s.251, no:251; Enes ibn-i Malik RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.XIV, s.448, no:39210; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIII, s.215, no:12964.

[202] *Kenzü'l-Ummal*, c.XII, s.99, no:34175; Camiü'l-Ehadis, c.XIII, s.219, no:12975.

سَأَلْتُ رَبِّي لأَصْهَارِي الْجَنَّةَ ، فَأَعْطَانِيهَا اَلْبَتَّةَ (أبو الخير الحا كمى القزوينى عن ابن عباس)

RE. 294/4 (*Seeltü rabbî li-eshârî el-cennete, fea'tânîhâ el-bettete*) "Benim eshârıma —yâni sıhriyyet bağı olan kimselere— dua ettim, Allah onlar için cenneti versin diye, cennetlik olsunlar onlar diye. Kat'î olarak onu bana ihsân eyledi."

Bu sıhriyyet demek, kadın tarafından olan akrabalar demek. Yâni meselâ insanın damadı sihridir. Yâni, kızından dolayı kendisine bir yakınlık peydâ etmiş oluyor. Erkek tarafından olursa, karabet denir, kadın tarafından olursa sıhriyyet denilir. Damadın adı da sihrdir. Sad-iki gözlü he-re ile. Meselâ Hazret-i Ali Efendimiz sıhrü'n-nebîdir, Peygamber Efendimiz'in damadıydı aynı zamanda.

Demek ki, öyle bir mübarek aile ki, nasıl nereden bir bağlantı tesis ederse insan, cennete götürüyor kendisine tutunanları, kendisine bağlananları.

i. Allah'tan Afiyet İsteyin!

Bu hadis-i şerîf de Muaz ibn-i Cebel RA'dan rivâyet edilmiş:[203]

سَأَلْتَ اللهَ الْبَلاَءَ ، فَسَلْهُ الْعَافِيَةَ (ت. حسن عن معاذ ، قال سمع النبى صلى الله عليه وسلم رجلا يقول: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الصَّبْرَ. قال فذ كره)

RE. 294/5 (*Seelte'llàhe'l-belâe feselhü'l-àfiyete, kàle semia'n-nebiyyü aleyhi's-selâm racülen, yekùlü: Allàhümme innî es'elüke's-sabra kàle fezekerehû.*)

Muaz ibn-i Cebel naklediyor:

---

[203] Tirmizi, *Sünen*, c.XI, s.434, no:3450; Taberani, *Mu'cemü'l-Kebir*, c.XX, s.55, no:97; Muaz ibn-i Cebel RA'dan.

Camiü'l-Ehadis, c.XIII, s.213, no:12959.

Peygamber SAS Efendimiz duymuş ki bir kimse:
"—Yâ Rabbi sen bana sabır ver, ben senden sabır istiyorum." diye dua ediyormuş. "Yâ Rabbi sen bana sabır ver, beni sabırlı eyle!" diye sabır taleb ediyormuş duasında.

Bunu duymuş Peygamber SAS Efendimiz. Onun için diyor ki: (*Seelte'llàhe'l-belâe*) "Sen Allah'tan belâ istiyorsun!"

Sabır istemek ne demek? Sabredilecek bir belâ gelecek başına, bu belâya sabır olacak. "Sen böyle demekle, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden belâ istemiş oluyorsun. Öyle yapma, (*feselhü'l-âfiyete*) Allah'tan afiyet iste!" buyurmuş.

Demek ki, bu duayı yapan şahsın derdi varmış. "Yâ Rabbi sen bana sabır ihsân et." filan diye onun için istiyor. Sabredecek bir durum var demek ki, Peygamber SAS Efendimiz: "Sabır isteme de, afiyet iste." diyor. Yâni, o belânın senin üzerinden, o sıkıntının, o sabra sebep olacak şeyin gitmesini talep eyle demiş oluyor ki, hakikaten son derece doğru.

Şimdi bu istenen şeyler konusunda bir-iki hadis-i şerif var şerhte. Onları size okuyuvereyim.

Afiyet ne demek? Afiyet iste diyor Peygamber SAS Efendimiz. *Afiyet* ne demek? Afiyet, hoşlanılmayacak her şeyden uzak olmak demek. Yâni bir insan neden hoşlanmaz? Meselâ, başına bir sıkıntı gelmesini istemez. Afiyet istedi mi o sıkıntıdan kurtulmayı istemiş oluyor. Meselâ, hastalık istemez. Afiyet istedi mi hastalıktan kurtulmayı istiyor. Her şeye şâmildir afiyet. Onun için dualarımızda da biz de unutmayalım, inşâallah afiyet isteyelim!

Peygamber Efendimiz'in afiyet hakkında öğrettiği dua şöyledir:[204]

اَللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ ، وَالْمُعَافَاتِ الدَّائِمَةَ ، فِي الدِّينِ

[204] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.738, no:5074; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1273, no:3871; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.25, no:4785; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.241, no:961; Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.243, no:698; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XII, s.343, no:13296; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.35, no:29278; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.145, no:10401; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.264, no:837; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

وَالدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ .

(*Allàhümme innâ nes'elüke'l-afve ve'l-àfiyeh, ve'l-muàfâte'd-dâimeh, fi'd-dîni ve'd-dünyâ ve'l-âhireh*) Cemî olarak söyledim ben, yâni: "Yâ Rabbi! Bize dinde, dünyada, ahirette afiyet ver ve dâimî bir esenlik ihsân eyle..."

Nitekim bu duaları tarif eden hadis-i şerîfleri de şimdi okuyacağım. (*Ve fî rivayetin*) Bir rivayette Peygamber Efendimiz, Tirmizî'nin naklettiğine göre demiş ki:[205]

سَلْ رَبَّكَ الْعَافِيَةَ ، وَالْمُعَافَاةَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ، فَإِذَا أُعْطِيتَ الْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَأُعْطِيتَهَا فِي الْآخِرَةِ ، فَقَدْ أَفْلَحْتَ (ت. حسن عن أنس)

(*Sel rabbeke'l-àfiyete*) "Rabbinden afiyeti iste, afiyet taleb iste; (*ve'l-muàfâte*) böyle uzak olmayı, selâmette olmayı talep et, afiyette olmayı talep et, (*fi'd-dünyâ ve'l-âhireh*) dünyada ve ahirette bu selâmette olmayı iste." diye buyurmuş. Demek ki afiyeti hem dünya için isteyeceğiz, hem ahiret için isteyeceğiz.

(*Feizâ ûtîte'l-àfiyete*) "Eğer sen istediğin zaman sana afiyet verilirse, (*fi'd-dünyâ ûtîtühâ fi'l-âhireh*) dünyada verilmişse, sonunda ahirette de verilmiş demek olur. Çünkü dünyada insan muâfâta mazhar oldu mu günah da işlemeyecek, günahtan da kurtulmuş olacak. Kötü şeyler de yapmayacak. (*Fekad eflehte*) "Ahirette o verildi mi, felah bulmuş olur." Yâni afiyet sana nasib oldu mu, felâh u necat buldun, zaferyâb oldun, her türlü nimete nâil oldun.

İbn-i Ömer RA'dan rivayet edildiğine göre, Rasûlüllah SAS

---

[205] Tirmizî, *Sünen*, c.XI, s.418, no:3434; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XI, s.303, no:3838; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.127, no:12313; Buhàrî, Edebü'l-Müfred, c.I, s.222, no:637; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.274, no:6249; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.76, no:3203; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.282, no:13117.

buyurmuş ki:[206]

مَا سُئِلَ اللّٰهُ شَيْئًا أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ أَنْ يُسْأَلَ الْعَافِيَةَ (ت. عن بن عمر)

(*Mâ süila'llàhu şey'en ehabbe ileyhi en yüs'ele'l-àfiyete*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne yapılan dualar içinde, istenen istekler içinde afiyetten daha sevimlisi yoktur. Allah, kendisinden afiyet istenmesinden memnunluk duyar."

Ebû Hüreyre RA'den böyle rivâyet edilmiş. Demek ki Allah-u Teàlâ Hazretleri kendisinden afiyetin istenmesinden memnun oluyor.

Bir zarif zât, arif kimse de demiş ki:

"—Her zaman Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden istemeğe devam edin! Eğer mübtelâ da olsanız, gene devam edin! Çünkü kötünün de kötüsü vardır, belânın da daha şiddetlisi vardır."

Meselâ, adamın birisinin elinde bir yarası varmış. Eli acıyormuş yarasından dolayı, gene Allah'a hamd ediyormuş. Demişler ki:

"—Niye böyle yapıyorsun?"

Demiş ki:

"—Bu Allah'ın bir nimeti bana. Ya bu yara, ağrı gözümde olsaydı? Yâni beterin beteri var. Elim de kötü ama, ya gözümde olsaydı? Daha fena olurdu."

Demek ki insan, daha kötüyü düşünüp kendi haline hamd etmeli. Nimete şükredilir, her hale hamd edilir. Bu aradaki inceliğe de dikkat etmeli.

Başka bir hadis-i şerîfte de şöyle geçmiş, Abdullah ibn-i Ca'fer'den nakledildiğine göre:[207]

---

[206] Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.552, no:3548; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.675, no:1833; Cürcânî, *Târih-i Cürcân*, c.I, s.284, no:490; Ukaylî, *Duafâ*, c.II, s.325, no:915; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.88, no:3130, 3153; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XXI, s.100, no:23062.

[207] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.3, no:6; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.I, s.87, no:86; Bezzâr, *Müsned*: c.1, s.190, no: 34, Hz. Ebû Bekir RA'dan.

سَلُوا اللهَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ ، وَالْيَقِينَ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ (البزّار عن أبي بكرٍ)

(*Selü'llàhe'l-afve ve'l-àfiyete*) "Allah'tan af ve afiyet isteyiniz, (*ve'l-yakîn*) ve yakîn isteyiniz. (*Fi'd-dünyâ ve'l-âhirete*) Dünya ve ahirette af ve afiyet taleb ediniz."

Bu son derece kısa fakat son derece faydalı bir duadır. Çünkü hiçbir şey bu duanın haricinde kalmıyor böyle bir dua ile insan dua ettiği zaman. Onun için: "Yâ Rabbi! Sen bize dünyada da ahirette de af ve afiyet ihsân eyle..." mânâsına dua etmeğe alıştıralım kendi dilimizi inşâallah!

j. Mûsâ AS'ın Soruları

Acaba zaman var mı, uzunca bir hadis-i şerif:[208]

سَأَلَ مُوسَى رَبَّهُ عَنْ سِتِّ خِصَالٍ ، كَانَ يَظُنُّ أَنَّهَا لَهُ خَالِصَةً ، وَالسَّابِعَةُ لَمْ يَكُنْ مُوسَى يُحِبُّهَا. قَالَ : يَا رَبِّ ، أَيُّ عِبَادِكَ أَتْقَى ؟ قَالَ : الَّذِي يَذْكُرُ اللهَ وَلاَ يَنْسَى ، قَالَ : فَأَيُّ عِبَادِكَ أَهْدَى ؟ قَالَ : الَّذِي يَتْبَعُ الْهُدَى ، قَالَ : فَأَيُّ عِبَادِكَ أَحْكَمُ ؟ قَالَ : الَّذِي يَحْكُمُ لِلنَّاسِ كَمَا يَحْكُمُ لِنَفْسِهِ ، قَالَ: فَأَيُّ عِبَادِكَ أَعْلَمُ ؟ قَالَ: عَالِمٌ لاَ يَشْبَعُ مِنَ الْعِلْمِ ،

---

[208] İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XIV, S.100, no:6217; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXI, s.134; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.314, no:3419; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.1352, no:43549; Câmiü'l-Ehâdîs, c.XIII, s.211, no:12956.

يَجْمَعُ عِلْمَ النَّاسِ إِلَى عِلْمِهِ. قَالَ: فَأَيُّ عِبَادِكَ أَعَزُّ ؟ قَالَ: الَّذِي إِذَا قَدَرَ عَفَا. قَالَ: فَأَيُّ عِبَادِكَ أَغْنَى ؟ قَالَ: الَّذِي يَرْضَى بِمَا أُوتِيَ. قَالَ: فَأَيُّ عِبَادِكَ أَفْقَرُ ؟ قَالَ: صَاحِبٌ سَفَرَ. قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ في الحديث : لَيْسَ الْغِنَى عَنْ ظَهْرِ الْمَالِ، إِنَّمَا الْغِنَى غِنَى النَّفْسِ؛ وَإِذَا أَرَادَ اللّٰهُ بِعَبْدٍ خَيْرًا ، جَعَلَ غِنَاهُ فِي نَفْسِهِ، وَ تُقَاهُ فِي قَلْبِهِ. وَإِذَا أَرَادَ اللّٰهُ بِعَبْدٍ شَرًّا ، جَعَلَ فَقْرَهُ بَيْنَ عَيْنَيْهِ (الروياني ، وأبو بكر بن المقرئ في فوائده ، وابن لال ، هب . كر ، عن أبي هريرة)

RE. 294/6 (*Seele mûsâ rabbehû an sitteti hisâlin kâne yezunnü ennehâ lehû hàssaten ve's-sâbiatü lem yekün mûsâ yuhibbuhâ.*)

Mûsa AS Rabbinden altı husus istemiş, sormuş. Sanıyormuş ki bu altı şey kendisine mahsustur. Soru soruyor, yâ Rabbi şu nedir şu nedir diye; sanıyor ki, sadece kendisi o sorulan şeye sahip. Böyle sanıyormuş ve yedinci şeyi kendisi sevmiyormuş. Şimdi bunlar neymiş anlayacağız:

قَالَ : يَا رَبِّ ، أَيُّ عِبَادِكَ أَتْقَى ؟ قَالَ : الَّذِي يَذْكُرُ اللهَ وَلَا يَنْسَى ،

(*Kàle: Yâ rabbi, eyyü ibâdike etkà*) Sormuş Mûsâ AS: "Yâ Rabbi! Kullarının hangisi daha takvâ sahibidir, takvâ bakımından daha ileri derecededir, daha müttakî kuldur?"

Sanıyor ki, kendisi en müttakî kulu diye cevap verilecek. "Ey Mûsa! Sensin en müttaki kulum!" diye umuyor yâni, soru sorarken. Böyle düşünerek sormuş bu soruların hepsini.

Böyle sorunca, kendisine verilen cevap: (*Kàle*) Allah-u Teàlâ Hazretleri cevaplandırıyor Mûsâ AS'ın sorusunu: (*Ellezî*

yezküru'llàhe ve lâ yensâ) "Allah'ın en müttakî kulu, Allah'ı anan ve hiç unutmayan kuldur."

Bakın bu Allah'ı anmak, yâni Allah'ı zikretmek ve hiç unutmamak, pek çok ayet-i kerimeyle bize emredilmiştir.

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللّٰهَ ذِكْرًا كَثِيرًا (الأحزاب:٤١)

(*Yâ eyyühe'llezîne âmenü'zküru'llàhe zikren kesîrâ*) "Ey iman edenler, Allah'ı çok zikrediniz!" (Ahzâb: 41)

وَاذْكُرْ اسْمَ رَبِّكَ بُكْرَةً وَأَصِيلاً (الإنسان:٢٥)

(*Ve'zküri'sme rabbike bükraten ve esîlâ*) "Sabah akşam Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin adını anınız." (İnsan: 25)

وَلاَ تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللّٰهَ (الحشر:١٩)

(*Ve lâ tekûnû ke'llezîne nesu'llàhe*) "Sakın Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni unutan kimseler gibi olmayınız." (Haşr: 19) diye ayet-i kerimelerde hep emrediliyor.

O halde, farzların başında gelen en mühim farz, Allah'ı unutmamak, Allah'ı zikretmek, Allah'ı yâd etmek, Allah'ı anmaktır. En mühim farz budur.

Allah'ı zikretmek farzdır ve kanunlarla da yasak değildir. Hani meselâ zikir deyince, tarikat mı var, tarikatın arkasında da galiba bir kanun var, 687 sayılı kanun mudur nedir işte tarikatlar, tekkeler kapatılmış, tarikatlar ilgâ edilmiş, şeyhlik müridlik yok deniliyor o kanunda. Demek ki bir kimse böyle yapsa, kanunen suç durumuna düşer. Ama Allah'ın zikri ibadet olduğu için, bu kanuna dahil değil. Yâni, öyle sanmağa lüzum yok.

Onun için, emekli hakimlerden birisi kalınca bir kitap yazmış, iki parmak kalınlığında, diyor ki: *Allah'ı Niçin Anıyoruz?* Kitabın başlığı bu... Hatta çok satılmış da, ikinci baskısı da yapılmış.

Abdullah Arığ isminde İzmirli bir muhterem hâkim efendi, "*Allah'ı Niçin Anıyoruz?*" diye yazmış, uzun delillerini getirmiş. Orada bir bölümde okudum ki, "Allah'ı zikretmek kanunlarla yasaklanmış değildir. Yâni, Türkiye Cumhuriyeti kanunlarında, ceza kanunlarında bir suç olarak da gösterilmemiştir, böyle sanmak yanlıştır." diye izahat yapıyor.

Şimdi burada da, bu vesileyle söylemiş olduk. O halde Allah'ı zikredeceğiz. Allah'ı anacağız, her zaman anacağız. Ne zaman anacağız? Yolda anacağız, gündüz anacağız, gece anacağız, geceleyin uyandığımız zaman anacağız, namaz vesilesiyle anacağız, Kur'an okumak vesilesiyle anacağız... Her vesileyle Allah diyeceğiz.

Allah-u Teàlâ Hazretleri içimizden hiç çıkmayacak. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin yâdı, zikri içimizden çıkmayacak. En mühim farz budur.

وَأَقِمِ الصَّلَوٰةَ لِذِكْرِي (طه:١٤)

(*Ekımi's-salâte li-zikrî*) "Namazı benim zikrim için kıl!" (Tàhâ: 14) diyor Allah-u Teàlâ Hazretleri. Demek ki, namazdan maksat, Allah'ı anmak, günde beş vakit…

Hac serâpâ zikirlerle doludur. Yolculukta *Lebbeyk* dersin, oradaki ibadetler hep zikirdir. Ondan sonra Arafat'ta zikir vardır, Meş'ar-i Haram'da zikir vardır. Muhtelif yerlerde zikri ayet-i kerimeler emretmektedir.

Sözü tabii ne kadar uzatsak uzatırız, bu günlerce sürer. O halde, sizlere de Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni anmayı, zikretmeyi ve unutmamayı tavsiye etmiş oluyor Rasûlüllah Efendimiz. Hadisin bu tarafından çıkan ders budur.

"Takvâ ehli, en çok müttakî kul, en çok takvâ sahibi olan kul kimdir?" diye sorduğu zaman Mûsâ AS, ona "Allah'ı anan ve hiç unutmayandır." diye cevap veriliyor. Müttakî kulların da... İnşâallah nasib olursa, bir kitap bile yazılır bu konuda... Nasib olursa yazmak da istiyorum.

Müttakîlik o kadar güzel bir sıfat ki, müttakî kul, takvâ sahibi olmak... Müttakî kulları Allah seviyor. Müttakî kullara Allah

yardım ediyor. Müttakî kullara Allah zafer vaad ediyor. Müttakî kullara Allah sıkıntılardan çıkış noktaları gösteriyor. Müttakî kullara Allah bilmediklerini ilham ediyor, öğretiyor, gözündeki perdeyi kaldırıyor; cennetine dâhil ediyor, cemâliyle müşerref ediyor... Hep müttakî kullara.

Onun için, "Allah'ın en sevdiği kul hangisidir?" diye sorulunca, verilen cevaba dikkat edelim de, Allah'ı çok zikredelim! (*Ellezî yezküru'llâhe ve lâ yensâ*) "Allah'ın en müttakî kulu, Allah'ı anan ve unutmayan kuldur."

"—Efendim sözle zikretmenin ne kıymeti var?"

Sözle zikretmekten başlar iş! Tasavvuf kitapları okunursa, orada görülür ki, önce lisânen zikredilir. Lisandan sonra, zikir kalbe yerleşir. Kalbe yerleştikten sonra, zikir insana hal olur. Zikir hal haline gelir.

Sen uyuduğun zaman kalbin duruyor mu? Durmuyor, çalışıyor, küt küt atıyor. Kalbi öyle zikreder. Uyuduğu zaman da zikreder insan, o hale gelir. Ona *zikr-i müdâm* denir.

Ondan sonra, zikir de bir perde olur. Zikredilene kavuşursa insan, zikredilenin ma'rifetine, muhabbetine vasıl olursa insan, o zaman zikri de bırakır. Çünkü onunla beraberlik oldu, o lezzetin içine girdi. Çünkü lâ teşbih ve lâ temsil, zikredilen şahısla buluştuktan sonra adını söylemeğe ne lüzum var; çünkü kendisi var. Tasavvuf kitapları bunu da yazar.

Onun için, takvânın yolu işte Allah'ı zikretmektir. Zikir insanı korur, kurtarır. Buna çok dikkat edelim!

Sonra, Mûsâ AS ikinci soruyu soruyor:

قَالَ : فَأَيُّ عِبَادِكَ أَهْدَى ؟ قَالَ : الَّذِي يَتْبَعُ الْهُدَى ،

(*Kàle: Feeyyü ibâdüke ehdâ*) "Hangi kulun en çok hidayet üzeredir? Hidayet yolunda, en doğru yolda giden kulun hangisidir? "

İstiyor ki, sanıyor ki, "Sensin yâ Mûsâ!" denilecek. Kendisi ulü'l-azm peygamberlerden, hidayet üzere olduğu muhakkak da, soru sorarken gönlündeki niyete bak!

"Yâ Mûsâ, sensin!" deyiversin diye umuyor.

Cevap: (*Ellezî yettebiu'l-hüdâ*) "Hidayet yoluna tâbî olandır. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin şeriatine tâbî olandır; emirlerini tutan, yasaklarından kaçandır. Sırat-ı müstakîmde dosdoğru yürüyendir." diye cevap alıyor.

قَالَ : فَأَيُّ عِبَادِكَ أَحْكَمُ ؟ قَالَ : الَّذِي يَحْكُمُ لِلنَّاسِ كَمَا يَحْكُمُ لِنَفْسِهِ ،

(*Kàle: Feeyyü ibâdike ahkem*) "Pekiyi yâ Rabbi, en iyi hükmeden kulun hangisidir? En adaletli hükmeden, hükmü en isabetli olan kulun hangisidir?" diye soruyor. "Sensin yâ Mûsâ!" deyiversin diye umuyor.

(*Kàle'llezî yahkümü li'n-nâsi, kemâ yahkümü li-nefsihî*) "Buyurdu ki: Hükmünde en isabetli olan, en adil olan kul şu kimsedir ki, halk için hükmederken, kendi nefsine hükmettiği gibi hükmeder. Yâni, başkalarına hükmederken, kendisini onların yerine koyup da, o tarzda hükmeden kimsedir."

Bu da adaletin en önemli şartlarından biridir. Bir kimse hakkında hükmediyorsun, ceza veriyorsun veyahut bir şey söylüyorsun, onun durumunu bir hükme bağlıyorsun; kendin

olsaydın kendine nasıl hükmederdin; ona da öyle hükmet!

Bu adaletin en büyük ölçüsüdür. Çünkü insan kendisine haksızlık yapamaz, kendisine cevr ü cefâ edemez. Ama başkasına edebilir. Kızıverir, hemen bastırır cezanın en ağırını... Onun yerine koy bakalım kendini mübarek! Sen olsaydın razı olur muydun? O zaman iş düzelir.

İşte en adaletli insan budur. İnsanlar için hükmederken, kendisine hükmettiği gibi, kendisi için düşündüğü gibi hükmedecek. Allah bize bu adalet duygusunu da ihsan eylesin…

Adaleti öyle emrediyor ki Allah-u Teàlâ Hazretleri bize:

وَلَوْ عَلَى أَنفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدَيْنِ وَالأَقْرَبِينَ (النساء:١٣٥)

(*Ve lev alâ enfüsiküm evi'l-vâlideyni ve'l-akrabîn*) “Kendi aleyhinize de olsa, ana babanızın da aleyhine olsa, yakınlarınızın da aleyhine olsa, adaletten ayrılmayın!” (Nisâ, 4/135) buyuruyor.

Müslümanların adaleti böyledir. Eğer suç işlemişse, müslüman babasını mahkûm eder, evlâdını mahkûm eder. Hazret-i Ömer, oğluna deynek vurdurdu, meydan sopası çektirdi; kendi ciğerpâresi oğluna…

Kànûnî Sultan Süleyman oğlunu idam ettirdi. Şehzâdebaşı'ndaki türbelerin birinde oğlu Şehzâde Mustafa yatar.

“—Niçin öldürdü. Vay zâlim vay!” deme! Devlete isyan etti de, yüreği parçalana parçalana, ağlaya ağlaya oğlunu idam ettirdi. Devlete isyan etti, ne yapsın?

Kur'an-ı Kerim'de ne diyor? (*Ve lev alâ enfüsiküm evi'l-vâlideyni ve'l-akrabîn*) “Yakınlarınızın aleyhine de olsa adaletten ayrılmayın!” buyruluyor. Ne yapsın!

Onun için, en iyi hâkimlik, başkalarına hükmederken, kendisini onların yerine koyarak hükmetmektir.

Adalet de egemenliğin, hâkimiyetin temelidir. Bir beldede adalet varsa, o belde ileriye gider. Bir beldede adalet yoksa, o belde baş aşağıya gider. Çünkü haksızlar, madrabazlar, oyuncular, sahtekârlar başa geçer; normal kimseler, dürüst kimseler kıyıda köşede kalır.

Onun için bir millet, bir memleket adaletle ayakta durur.

العدل أساس الملك

(*El-adlü esâsü'l-mülk*) "Adalet mülkün temelidir." diye söylenmiştir. Bir memleket adaletsizlikten yıkılır.

Osmanlının idaresini Balkanlar'daki, Bizans'taki ahali istediler. Neden istediler? Adil diye... Hiç zulmetmemişler, adaletle hükmetmişler diye.

Eskiden sahabe zamanında, Humus veya Hama şehrini alıyor müslümanlar. Müslüman olmayan ahaliden, zımmîlerden vergilerini alıyorlar. Onlar da veriyor tabii. Asker gelmiş, bir şehri zapt etmiş; veriyorlar.

Bir zaman sonra, Bizans ordusunun geleceği haber alınıyor.

"—Biz bu şehirde kalırsak, Bizans ordusuyla rahat çarpışamayız. Şehirden çıkalım, öyle mücadele edelim!" diyorlar.

Askerî bir fikirle şehri terk etmeleri gerekiyor. Şehri terk ederken, ahaliden aldıkları vergileri iade ediyorlar. Diyorlar ki:

"—Topladınız, kalsaydı!"

"—Yok! Biz bu paraları sizden aldık; ama sizin canınızı, malınızı korumak artık bizim boynumuza borç oldu. Biz o parayı alınca siz bizim himayemize girdiniz; bizim himayemizde sizin kılınıza kimse dokunamazdı, dokunmaması gerekirdi, biz o vazifenin altına girmiştik. Şimdi size bakamıyoruz, sizi koruyamıyoruz, kollayamıyoruz; alın paralarınızı geri!" diye vermişler. Adalete bak...

Eski hükümdarlardan birisi, galiba Harun Reşid, bir yahudiyle ile davalı olmuşlar, mahkemeyle gelmişler. Hâkim de meşhur bir kimse ama şu anda ismi hatırımda değil. Kapıdan birisi böyle müslüman, birisi yahudi; iki kişi girince –tabii dava olacak, besbelli– istemiş ki:

"—İnşâallah müslüman haklı olur!"

Kendisi de müslüman, müslümanın haklı olmasını temennî etmiş.

İki tarafı da dinlemiş, bakmış yahudi haklı, ötekisi haksız.

Yahudiye demiş ki:

"—Sen haklısın, bu haksız."

Mahkûm etmiş ötekisini, yahudiyi haklı çıkarmış, hakkını almış ondan, hüküm ötekisinin aleyhine tecelli etmiş; artık para mıydı, arazi miydi, ne idiyse ihtilaf... Ondan sonra gitmiş ama o kadı ömrünün sonuna kadar hep istiğfar edermiş Allah'a. Dermiş ki:

"—Yâ Rabbi, ben nasıl kadıyım, nasıl hâkimim ki, kapıdan girerken gönlüm bir tanesine meyletti. Niye gönlüm meyletmeden; adaletli, mütesâvî olarak bakmadım, niye bir tanesine gönlüm aktı..." diye istiğfar edermiş ömrünün sonuna kadar.

İşte böyle adaletle hükmetmiş büyüklerimiz. Demek ki bu sorunu da cevabı böyle verilmiş. Öteki sorulara devam edelim:

قَالَ: فَأَيُّ عِبَادِكَ أَعْلَمُ ؟ قَالَ: عَالِمٌ لا يَشْبَعُ مِنَ الْعِلْمِ، يَجْمَعُ عِلْمَ النَّاسِ إِلَى عِلْمِهِ.

(*Kàle: Feeyyü ibâdike a'lemü*) "Hangi kulun en bilgilidir?" diye sormuş Mûsâ AS. İstiyor ki, "Sensin yâ Mûsâ!" denilsin; ama cevap öyle çıkmıyor.

(*Kàle: Âlimün lâ yeşbeu mine'l-ilmi yecmeu ilme'n-nâse ilâ ilmihî*)

"Şu âlim en bilgilidir ki, ilme doymuyor, insanların ilmini toplayıp kendi ilmine katıştırıyor ve büyütüyor ilmini."

Âlim ilme doymaz. İlmin tadını aldı mı, evine seksen tane kitap alsa, sekten tane daha gelse, bir o kadar daha gelse boyuna kitap almak ister, boyuna okumak ister, boyuna ilmini arttırmak ister. İşte böyle halkın ilmini, bilgisini kendi ilmine katarak ilmini çoğaltmaya çalışan, ilme bir türlü doymayan kimsedir en bilgini diye, böyle tarif etmiş cevapta Allah-u Teàlâ Hazretleri, Mûsâ AS'a cevap verirken.

Diğer soru:

قَالَ: فَأَيُّ عِبَادِكَ أَعَزُّ ؟ قَالَ: الَّذِي إِذَا قَدَرَ عَفَا.

(*Kàle: Feeyyu ibâdeke eazzü.*) "Hangi kulun daha azizdir, daha sevgilidir, daha değerlidir, daha kıymetlidir yâ Rabbi?" diye bu sefer izzetli kulu sormuş Mûsâ AS. İstiyor ki, "Sensin!" denilsin; ama cevap gene öyle çıkmıyor. (*Ellezî izâ kadere afâ.*) Demiş ki Allah-u Teàlâ Hazretleri: "Gücü, kudreti yettiğince insanları affedendir en azîz olan." Çünkü affetmek izzettir. Büyükler affeder, affetmek büyüklüktür; bir insan affetti mi, şânı yücelir, azîz olur. İşte "En aziz kul hangisidir?" deyince "Gücü yettiğince affedendir!" diye cevap verilmiş kendisine.

قَالَ: فَأَيُّ عِبَادِكَ أَغْنَى ؟ قَالَ: الَّذِي يَرْضَى بِمَا أُوتِيَ.

(*Kàle: Feeyyu ibâdike a'bedü?*) "Yâ Rabbi, pekiyi en ibadetkâr, en çok ibadet edici kulun, en abîd kulun hangisi?" istiyor ki "Sensin yâ Mûsâ!" denilsin, yine öyle değil cevap: (*Kale'llezî yerdâ bimâ ûtiye*) "Kendisine bahşedilmiş olana razı olan kulumdur en abid kulum." Yâni çok namaz kılan, çok tesbih çekenden ziyâde, tarif başka türlü geldi. En abid kul hangisi, en ibadetkâr kul hangisi? Kendisine verilene razı olan, gönlü Mevlâsı'nın takdirine munkâd.

"—Madem Mevlâm böyle takdir eylemiş, neylerse güzel eyler!"

Hoştur bana senden gelen
Ya gonca gül yahut diken

dediği gibi…

Mevlâ görelim neyler,
Neylerse güzel eyler…

dediği gibi; Mevlâsı'nın takdirine razı olup verdiğine kanaat getiren.

قَالَ: فَأَيُّ عِبَادِكَ أَفْقَرُ ؟ قَالَ: صَاحِبٌ سَفَر.

(*Ve kàle: Fe eyyu ibâdike efkaru*) "Pekiyi, en fakir kulun hangisidir?" diye sormuş, bu yedinci soru. Bunu istemiyor, "Sensin!" denmesini istemiyor. İstemediği buymuş...

Fakirliği tabii kimse istemez; çünkü fakirlik, ihtiyaç demektir. İhtiyaç da iki cihanda yüz karasıdır. İnsan muhtaç olup da birisine boyun eğdi mi, el uzattı mı; kolay olmaz yâni.. Allah-u Teàlâ Hazretleri iki cihanın fakrından, ihtiyâcından bizi lutf u keremiyle müstağnî eylesin! Kula kul etmesin, el açtırmasın; kendisi lutf u keremiyle bizi müstağnî eylesin başkalarından...

Cevap: (*Kàle: Sàhibün sefer*) "Yolcu, sefer sahibi, yola çıkmış kimse en fakirdir." buyurmuş.

"—E canım, parası var, zengin..."

Parası da olsa bir kere diyâr-ı gurbettedir. Tanıdıkları, eşi-dostu yoktur; hele eski devri düşünelim, kervanla çıkmıştır; bulunduğu şehirde tanıyanlar belki izzet-i ikrâm ederdi, hürmet ederdi "Filanca zât-ı muhterem!" filan diye ama yolda kim bilecek, garip...

Ondan sonra zengin de olsa istediği şeyi bulamaz, istediğini yiyemez, istediğini içemez, istediği şekilde hareket edemez. İşte en fakir kul da yolcudur diye cevap vermiş.

Sualler bitti ama hadis-i şerif burada bitmiyor:

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ في الحديث : لَيْسَ الْغِنَى عَنْ ظَهْرِ الْمَالِ ، إِنَّمَا الْغِنَى غِنَى النَّفْسِ ؛ وَإِذَا أَرَادَ اللّٰهُ بِعَبْدٍ خَيْرًا ، جَعَلَ غِنَاهُ فِي نَفْسِهِ ، وَ تُقَاهُ فِي قَلْبِهِ . وَ إِذَا أَرَادَ اللّٰهُ بِعَبْدٍ شَرًّا ، جَعَلَ فَقْرَهُ بَيْنَ عَيْنَيْهِ (الروياني ، وأبو بكر بن المقرئ في فوائده ، وابن لال ، هب . كر ، عن أبي هريرة)

(*Kàle rasûlü'llàh sallallàhu aleyhi ve selem fi'l-hadîs*) Peygamber Efendimiz hadisin devamında buyurmuş ki... Bu hadisi Rasûlüllah anlatıyor ya Mûsâ AS'dan naklen, hadisi devam ettirmiş Peygamber Efendimiz ve buyurmuş ki:

(*Leyse'l-gınâ an zahr-i mâlin*) "Zenginlik, malın desteğiyle olan zenginlik değildir, mala dayanan zenginlik değildir; (*inneme'l-gınâ gıne'n-nefsi*) zenginlik, gönül zenginliğidir."

İnsanın gönlü zengin oldu mu, zengindir. Gözü aç oldu mu, gönlü aç oldu mu, istediği kadar malı olsun; fakirdir...

غَنِيٌّ كُلُّ مَنْ يَقْنَعْ ، فَقِيرٌ كَلُّ ذِي حِرْصٍ

(*Ganiyyün kullü men yakna', fakîrun küllü zî hırsin*) "Her kanaat sahibi zengindir. Her hırs sahibi fakirdir."

Kemdürur yoksulluktan nicelerin varlığı,
Bunca varlık var iken, gitmez gönül darlığı!

Yunus Emre böyle diyor; bunca varlık vardır, gönlünün darlığı gitmez.

"—Yahu mübarek, ver de sevab kazan!"

Vermez, sımsıkı tutar. Şişenin içine koyup da dışarıdan yaladığı gibi pinti insanların şeyi... Hâlbuki kazan, kendin de istifade et, başkalarına da istifa ettir. Rızık neymiş? Rızık insanın boğazından geçenmiş. Sen cimrilik ediyorsan, paran var, yemiyorsun, içmiyorsun; senin rızkın boğazından geçmedikçe o para istediğin kadar milyon olsun, milyar olsun; ne kıymeti var? Yediğin, istifade ettiğin senin için geçerli.

Zenginliği böyle tarif etmiş Peygamber Efendimiz, sonra buyurmuş ki:

(*Feizâ erâda'llàhi bi-abdin hayran*) "Allah-u Teàlâ bir kulun hayrını murad etti mi, istedi mi; (*ceale gınâhu fî nefsihî*) içini zengin eder, gönlünde bir zenginlik ihsan eder ona, gölünü zengin eder. (*Ve tukàhu fî kalbihî*) Kalbini müttakî yapar; sakınan, çekinen, takva ehli bir kimse olma özelliği kalbine yerleşir; dilinde olmaz, içine, özüne intikal eder.

(*Ve izâ erâda'llàhu bi-abdin şerren*) Allah-u Teàlâ bir kulun da şerrini murâd etti mi, (*ceale fakrahû beyne ayneyhi*) fakirliğini gözünün önüne serer, gözünün önünden gitmez fakirlik."

"—Aman aç kalacağım, aman yiyeceksiz kalacağım!"

Torbaları doldurur, kilerleri doldurur, dolapları doldurur; boyuna fakirlik duygusu içinde böyle şey yapar, gözünün önünden gitmez fakirliği. "Allah bir kimsenin şerrini istedi mi böyle olur." diye zenginlikle ilgili sözlerine, Peygamber *aleyhi's-salâtu ve's-selâm* Efendimiz böyle ifade buyurmuş.

Bu hadis-i şerif, uzunca bir hadis-i şerifti; fakat çok faydalı bilgileri de ihtivâ ediyor. Allah-u Teàlâ Hazretleri öğrendiklerimizi hatırımızda tutmak, hayatımızda tatbîk etmek, Rasûlüllah'ın sünnet-i seniyyesine sımsıkı temessük eden bahtiyarların arasına dâhil olmak; böylece de yüz şehid sevabını almak nasib eylesin! Peygamber Efendimiz'in şefaatine cümlemizi nâil eylesin!

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele!

26. 04. 2981 - İskenderpaşa

18. YOLLARIN EN GÜZELİ

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.
El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayri halkıhî muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü fa'lemû eyyühe'l-ihvân, feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin sallallahu aleyhi ve selem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasıli ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

سَأَلْتَنِي عَنْ شَيْءٍ مَا سَأَلَنِي عَنْهُ أَحَدٌ مِنْ أُمَّتِي ، مُدَّةُ أُمَّتِي مِنَ الرَّخَاءِ مِائَةُ سَنَةٍ. قِيلَ: فَهَلْ لِذَلِكَ مِنْ آيَةٍ ؟ قَالَ: نَعَمْ ؛ الْخَسْفُ ، وَالرَّجْفُ ، وَإِرْسَالُ الشَّيَاطِينِ الْمُجَلَّبَةِ عَلَى النَّاسِ (حم. ك. عن عبادة)

RE. 294/7 (*Seeltenî an şey'in mâ seelenî anhu ehadün min ümmetî, müddete ümmetî mine'r-rehâi mietü senetin. Kìle: Fehel li-zâlike min àyeh? Kàle: Neam. El-hasefü, ve'r-recfü, ve irsâlü'ş-şeyâtîni'l-muhabbele ale'n-nâs*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemà kàl.*

Muhterem cemaat!

Râmûzü'l-Ehàdis'ten Peygamber SAS Efendimiz Hazretleri'nin hadis-i şeriflerini okumağa devam ediyoruz. Hadislerin izahına geçmeden önce, evvelâ peygamberimiz Muhammed-i Mustafa SAS Efendimiz'in ruhu için, sonra cümle enbiyânın, evliyânın, asfiyânın, sâdât ve meşâyihimizin; Ebû Bekr-i Sıddîk ve Aliyy-i Murtazâ'dan hocamız Mehmed Zâhid Efendi'ye kadar güzerân eyleyen din büyüklerimizin; eserin müellifi Ahmed Ziyâeddîn-i Gümüşhânevî Hazretleri'nin ve eserin içindeki hadis-i şeriflerin

bize kadar vâsıl olmasında emeği geçmiş olan râvîlerin ve ulemânın ruhları için; bir de uzaktan, yakından bu hadis-i şerifleri dinlemek üzere şu meclise gelmiş olan siz kardeşlerimizin cümle geçmişlerinin ruhları için bir Fâtihâ, üç İhlâs-ı Şerif hediye edelim:

....

a. Ümmet-i Muhammed'in Rahatlık Zamanı

Peygamber SAS Efendimiz'e ashabından bir zât-ı muhterem gelmiş, bir hususu sormuş. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:[209]

سَأَلْتَنِي عَنْ شَيْءٍ مَا سَأَلَنِي عَنْهُ أَحَدٌ مِنْ أُمَّتِي ، مُدَّةُ أُمَّتِي مِنَ الرَّخَاءِ مِائَةُ سَنَةٍ. قِيلَ: فَهَلْ لِذَلِكَ مِنْ آيَةٍ ؟ قَالَ: نَعَمْ ؛ الْخَسْفُ ، وَالرَّجْفُ ، وَإِرْسَالُ الشَّيَاطِينِ الْمُجَلَّبَةِ عَلَى النَّاسِ (حم. ك. عن عبادة)

RE. 294/7 (*Seeltenî an şey'in mâ seelenî anhu ehadün min ümmetî*) "Bana öyle bir şey sordun ki, daha önce ümmetimden başka hiç bir kimse sormadı. Kimsenin sormadığı bir meseleyi sordun bana. (*Müddete ümmetî mine'r-rehài mietü senetin*) Benim ümmetimin rahatlık zamanı, yâni elemsiz kedersiz, hayırlı, hoş hal olduğu zaman yüz senedir."

Bu söz, Peygamber SAS Efendimiz'den rivayet edilmiş olan bir başka hadis-i şerifteki şu ifadeyle açıklık kazanıyor. O zaman Peygamber Efendimiz buyurmuş ki, daha önce de okumuştuk

---

[209] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.325, no:22822; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.465, no:8293; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.III, s.404, no:2555; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LVIII, s.460; Ubâde ibn-i Sàmit RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.VIII, s.19, no:12585; *Kenzü'l-Ummâl*, c.XI, s.267, no:31131.

hatırlarsınız:[210]

خَيْرُ الْقُرُونِ قَرْنِي ، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ (خ. م. ت. حم.

حب. ق . حل. خط. كر. عن ابن مسعود ؛ ت. حم. حب. ك. طب.

ش . عن عمران بن حصين ؛ ت. عن عمر ؛ حم . حب . طب . ش.

طح . حل. عن نعمان بن بشير ؛ ك. طب. ش. وعبد بن حميد عن

جعدة بن هبيرة ؛ طس. عن أبي هريرة)

(*Hayru'l-kurûni karnî*) "Çağların en hayırlısı benim çağımdır. Zamanların, çağların en hayırlısı benim zamanımdır.

---

210 İbn-i Hacer, *Tahlîsu'l-Hayr*, c.IV, s.204, no:2130; İmran ibn-i Husayn RA'dan.

Lafız farkıyla: Buhàrî, *Sahîh*, c.II, s.938, no:2509; Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.1962, no:2533; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.695, no:3859; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.378, no:3594; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XVI, s.205, no:7222; Bezzâr, *Müsned*, c.V, s.180, no:1777; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.122, no:20174; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VII, s.126; İbn-i Abdi'l-Ber, *el-İstîàb*, c.I, s.4; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XII, s.52; Dâra Kutnî, *İlel*, c.V, s.187; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.IL, s.52; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.500, no:2221; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.426, no:19833; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XVI, s.212, no:7229; Hàkim, *Müstedrek*, c.III, s.535, no:5988; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XVIII, s.212, no:526; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.404, no:32410; Umran ibn-i Husayn RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.549, no:2303; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.I, s.220, no:352; Hz. Ömer RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, Müsned, c.IV, s.267, no:18374; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XV, s.121, no:6727; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.II, s.27, no:1122; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.404, no:32413; Tahàvî, *Şerhü'l-Maànî*, c.IV, s.152, no:5673; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IV, s.125; Heysemî, *Müsnedü'l-Hàris*, c.II, s.940, no:1036; Nu'man ibn-i Beşîr RA'dan.

Hàkim, *Müstedrek*, c.III, s.211, no:4871; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.II, s.285, no:2187; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.404, no:32408; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.148, no:383; Şeybânî, *el-Âhad ve'l-Mesânî,* c.II, s.47, no:726; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.180; Ca'de ibn-i Hübeyre RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.335, no:5475; Ebû Hüreyre RA'dan.

Keşfü'l-Hafâ, c.II, s.245, no:1265; RE. 280/5

(*Sümme'llezîne yelûnehüm*) Benim çağımda yaşayan insanlardan sonra, hemen onun arkasından gelenlerin zamanıdır. (*Sümme'llezîne yelûnehüm*) Sonra, onların arkasından gelenlerin zamanıdır."

Peygamber Efendimiz'in zamanına *Asr-ı Saadet* denir. Saadet zamanı, saadet asrı... Neden? Seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn olan, gelmişlerin, geleceklerin, geçmişlerin geleceklerin efendisi olan, insanların en üstünü olan, mahlûkatın Allah indinde en makbulü, en sevgilisi olan Peygamberimiz SAS Efendimiz'in hayatta olduğu ve insanları irşâd ettiği, lütf u keremiyle, sohbetiyle feyizyâb ettiği zaman. Rasûlüllah SAS Efendimiz'in sağ olduğu zaman.

Rasûlüllah'ın nasıl olduğunu soranlara verilen cevaplarda, onu vasfeden rivayetlerde deniliyor ki:[211]

مَنْ رَآهُ بَدِيهَةً هَابَهُ، وَمَنْ خَالَطَهُ مَعْرِفَةً أَحَبَّهُ، يَقُولُ نَاعِتُهُ:

لَمْ أَرَ قَبْلَهُ وَلاَ بَعْدَهُ مِثْلَهُ (ت. ش. هب. عن علي)

(*Men raâhû bedîheten hâbehû*) "Hiç görmemiş bir kimse, Rasûlüllah'ı birden bire görüverirse, Rasûlüllah'ın mânevî makamının ve görünümündeki heybetin tesirinden müthiş bir duygu içine düşer, titremeye başlardı. Rasûlüllah'ı ansızın göreni bir titreme alırdı. Rasûlüllah'ın heybetine tutulurdu."

Ama kendisi o kadar mütevâziydi ki, ashabına bazen hizmet ederdi. O heyecana kapılan, titreyen, heybetinin tesiri altında ezilen kimseye:

"—Korkma! Ben hükümdar değilim, melik değilim; telaş edilecek, korkulacak bir şey yok." derdi.

---

211 Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.599, no:3638; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.328, no:31805; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.148, no:1415; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.15; İbn-i Sa'd, *Tabakàtü'l-Kübrâ*, c.I, s.412; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XI, s.30, no:5699; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.III, s.262; Ebü'ş-Şeyh, *Ahlâku'n-Nebiy*, C.I, s.90, no:84; Hz. Ali RA'dan.

(*Ve men hàletahû ma'rifeten*) "Ama onu tanıyan, sohbetine gire çıka biraz bilgisiyle haşır neşir olan, (*ehabbehû*) ihtiyarı elinden gider, onu sever, ona aşık olurdu.

(*Ve yekùlü nâitühû*) Onu vasfeden ancak şu sözü söyleyebilirdi: (*Lem era kablehû ve lâ ba'dehû mislehû*) 'Ben ondan önce de, ondan sonra da onun gibisini asla görmedim. Ona benzer bir kimseye rastlayamadım dünyada, eşi yok, emsali yok!' derdi.

Yâni, Rasûlüllah SAS Efendimiz insanların en güzeliydi. Kaşıyla, kirpiğiyle, pembe beyaz teniyle, yüzünün insicâmıyla, âzâsının tenâsübüyle, her şeyiyle hakîkaten fevkalâde güzeldi.

Mısır'ın kadınları Yusuf AS'ı görünce ne yaptılar? Nasıl ellerini kestiler yanlışlıkla! Elmanın kabuğunu soyacak yerde, ellerini kestiler.

Aziz'in karısını, dedikodu edip çekiştiriyorlardı.

وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ امْرَأَةُ الْعَزِيزِ تُرَاوِدُ فَتَاهَا عَنْ نَفْسِهِ قَدْ شَغَفَهَا حُبًّا إِنَّا لَنَرَاهَا فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ (يوسف: ٣٠)

(*Kàle nisvetün fi'l-medîneti'mreetü'l-azîzi türâvidü fetâhâ an nefsihî kad şegafehâ hubben*) "Şehirdeki bazı kadınlar dediler ki: 'Azizin karısı, delikanlısının nefsinden murat almak istiyormuş; Yusuf'un sevdası onun kalbine işlemiş! (*İnnâ lenerâhâ fî dalâlin mübîn.*) Biz onu gerçekten açık bir sapıklık içinde görüyoruz.' dediler." (Yusuf, 12/30)

فَلَمَّا سَمِعَتْ بِمَكْرِهِنَّ أَرْسَلَتْ إِلَيْهِنَّ وَأَعْتَدَتْ لَهُنَّ مُتَّكَأً وَآتَتْ كُلَّ وَاحِدَةٍ مِنْهُنَّ سِكِّينًا وَقَالَتِ اخْرُجْ عَلَيْهِنَّ فَلَمَّا رَأَيْنَهُ أَكْبَرْنَهُ وَقَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ وَقُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ مَا هَذَا بَشَرًا إِنْ هَذَا إِلَّا مَلَكٌ كَرِيمٌ

(يوسف: ٣١)

(*Felemmâ semiat bi-mekrihinne erselet ileyhinne*) "Kadın, onların dedikodusunu duyunca, onlara davetçi gönderdi, çağırdı bütün şehrin kadınlarını; (*ve e'tedet lehünne müttekeen*) onlar için dayanacak yastıklar hazırladı. (*Ve âtet külle vâhidetin minhünne sikkînen*) Ondan sonra (hepsine elma ikram etti), her birine bir bıçak verdi." E ne yapacaklar? Bıçakla elmanın kabuğunu soyacaklar, yiyecekler.

(*Vekàleti'hruc aleyhinne*) Kadınlar meyveleri soyarken, Yusuf AS'a dedi ki:

"—Şunların yanına çıkıver bakalım!"

Yusuf AS kapıdan, onların bulunduğu salonun içine giriverince, güneş girdi sanki içeriye, ay doğdu. (*Felemmâ raeynehû ekbernehû*) "Kadınlar onu görünce, onun büyüklüğünü anladılar, (*ve katta'ne eydiyehünne*) şaşkınlıklarından (elma

yerine) ellerini kestiler, (*ve kulne*) ve dediler ki: (*Hàşe li'llâhi mâ hâzâ beşeren*) 'Hâşâ Rabbimiz, bu bir insan değil! (*İn hâzâ illâ melekün kerîm*) Bu ancak asil bir melektir.' dediler." (Yusuf, 12/31) İnsanlıktan üstün gördüler yâni Yusuf AS'ı.

Rasûlüllah SAS Efendimiz de o derecede güzeldi, daha güzeldi SAS Efendimiz. İşte onun için, onun asrı, onun sağ olduğu asır en güzel asır…

Onun ashabından bir kimse seviyesine hiç bir velî kul çıkamıyor. Kitapların hepsinin ittifak ettiği husus: Ne kadar yüksek velî olursa olsun, ötekilerden bir tanesinin Rasûlüllah'ın bir nazarıyla ulaşmış olduğu o dereceye, çıkması mümkün değil.

Geçen hafta da zikredilmişti ki:[212]

أَصْحَابِي كَالنُّجُومِ، بِأَيِّهِمْ اِقْتَدَيْتُمْ اِهْتَدَيْتُمْ (ق. والديلمي عن ابن عباس؛ عبد بن حميد عن ابن عمر)

(*Ashàbî ke'n-nücûm*) "Benim ashabım yıldızlar gibidir. (*Bieyyihim iktedeytüm, ihdeteytüm*) Hangisine uyarsanız hak yolu bulursunuz." Ve hepsi de makbul Allah indinde.

"—Ben Ebû Hüreyre RA'a uydum."

Pekâlâ, mübarek olsun!

"—Ben Ebû Mûse'l-Eş'arî RA'a uydum."

Pekâlâ!

"—Ben İbn-i Abbas'a uydum."

Kime uyarsan uy. Ashâb-ı Rasûlüllah'tan hangisine uyarsan Allah indinde makbul, garantisi var. Geçen hafta okumuştuk.

Evet, en hayırlı asır, asr-ı saadet. Ondan sonra? Onun ashabı o kadar şerefli kimseler idi ki —*rıdvânu'llahi aleyhim ecmaîn*— onları görmek bir şeref oldu. *Tâbiîn* denildi onlara... Bir zaman geldi, öyle kimseler aranır oldu.

"—Sen Rasûlüllah'ın ashabını görebildin mi?"

---

[212] İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.II, s.137, no:594; Câbir RA'dan. *Keşfü'l-Hafâ*, c.1, s.147, no:381; *Hulâsatü'l-Bedri'l-Münîr*, c.2, s.431, no: 2868.

“—El-hamdü lillâh ben ashabından bazı kimselerle görüşmek şerefine erdim.” diye, insanlar onun ashabını görmekle övünür oldular; *tâbiîn* devri.

Ondan sonra,

“—Ben öyle bir kimseyim ki Rasûlüllah’ın ashabını görmüş kimseyi görmüşüm.” diye insanlar övünür oldu; *tebe-i tâbiîn* devri.

Yâni, Peygamber Efendimiz’in zaman-ı saadeti, ondan sonraki nesil, ondan sonraki nesil. Üç nesil en hayırlısı...

“—Yüz sene rahat olacak!” buyuruyor bu hadis-i şerifte Peygamber SAS Efendimiz.

Ondan sonra?

“—Ondan sonra (*el-hasf*), yâni yere batmak, yerin dibine batmak, göçmek, yere göçmek; ondan sonra, (*ve’r-recf*) zelzele, sarsıntı... Demek ki, çeşitli felaketler olacak. İslâm cemiyeti musibetlere, fitnelere maruz kalacak.” diye Peygamber ASS Efendimiz ifade buyurmuş.

Sonra? (*Ve irsâlü’ş-şeyâtîni’l-muhallibe*) “Ve sapık, bozuk şeytanların Ümmet-i Muhammed’e gönderilmesi, onlara musallat kılınması.”

Yâni, bu şeyleri niye sıralamış ASS Efendimiz? Soran kimse diyor ki kendisine:

“—Bunun bir alâmeti var mı? Yâni bu yüz sene geçtikten sonra, başa gelecek şeylerin alâmeti var mı?”

Onun üzerine diyor:

“—İşte bu yere batma, zelzeleler, şeytanların insanlara musallat kılınması, gönderilmesi hadisesi.” diyor.

Bunu hadiseler böyle isbat etmiş.

Bize düşen nedir, bu hadis-i şeriften çıkacak ders nedir? Peygamber Efendimiz’in zamanının en hayırlı asır olduğu, o zamanın insanlarına tâbî olmanın en büyük şeref olduğu. Onun için, biz ehl-i sünnet ve’l-cemaat mensubları Peygamber SAS Efendimiz’in sünnet-i seniyyesi yolundan gitmeyi kendimize şiar edinmişiz. Peygamber SAS Efendimiz’in sünneti yolunda gitmek, en hayırlı, en şerefli, en doğru yolda gitmektir.

Onun için, dersimizin başındaki Arapça sözlerin mânâsı da bu.

Biz o dersi hocalarımızdan naklen aldık, size naklen söylüyoruz:[213]

[213] Muhtelif lafızlarla:

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.310, no:14373; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.80, no:206; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.186, no;10; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.214, no:5591; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.550, no:1786; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.III, s.189; İbn-i Sa'd, *Tabakàtü'l-Kübrâ*, c.I, s.377; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LI, s.228; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Buhàrî, *Sahih*, c.V, s.2262, no:5747; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.18, no:46; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.184, no:353; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.48, no:367; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IX, s.97, no:8521; Bezzâr, *Müsned*, c.V, s.438, no:2076; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.XI, s.159, no:20198; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.200, no:4786; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.263, no:1325; Dâra Kutnî, *İlel*, c.V, s.323, no:916; Hatîb-i Bağdâdî, *Takyîdü'l-İlm*, c.I, s.55¸Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.I, s.415, no:790; *Kenzü'l-Ummâl,* c.I, s.336, no:962, 963 ve c.XV, s.1368, no:43589; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.222, no:587.

اعْلَمُوا أَيُّهَا الإخْوَان: إِنَّ أَفْضَلَ الْكِتَابِ كِتَابُ اللهُ، وَأَفْضَلَ الْهَدْيِ هَدْيُ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمْ. وَشَرُّ الأُمُورِ مُحْدَثَاتُهَا، وَكُلُّ مُحْدَثَةٍ بِدْعَةٌ، وَكُلُّ بِدْعَةٍ ضَلاَلَةٌ، وَكُلُّ ضَلاَلَةٍ فِي النَّارِ.

(*İ'lemû eyyühe'l-ihvân*) "Ey kardeşler biliniz ki: (*Enne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh*) Kitapların en şereflisi Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kitabı olan Kur'an-ı Kerim'dir."

(*Ve efdale'l-hedyi*) "Yolların en güzeli de, (*hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem*) Peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Efendimiz'in yoludur." diyoruz, ashàb-ı kirâmın yoludur diyoruz. (*Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ*) "Dinde aslı esası olmayan, sonradan çıkartılmış şeyler, işlerin en kötüleridir."

Peygamber Efendimiz ne tavsiye etmişse onu yaparız:

وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا (الحشر:٧)

(*Ve mâ âtâkümü'r-rasûlü fehuzûhü ve mâ nehâküm anhu fe'ntehû*) "Peygamber SAS size ne verdiyse, onu alın; size ne yasakladıysa, ondan da sakının!" (Haşr, 59/7)

Bu ayet-i kerimenin emri gereğince, neyi emretmişse yaparız; neden bizi men eylemiş ise, ondan kendimizi çekeriz. Ashabını severiz. Ashabı arasındaki ictihad farklarından dolayı bir tarafı tutup, öbür tarafa sövüp saymak akıllıca bir iş değildir. Peygamber Efendimiz'i darıltır insan, Allah korusun...

O iki kimse birbirleriyle münakaşa etmiştir ama, birisi bir sebepten o işi hayırlı görmüştür, onun için. Ötekisi de öteki sebepten, başka bir şeye dayanarak, öteki şeyi hayırlı görmüştür. Aralarındaki fikir ihtilafı ictihad farkından dolayıdır. İkisinin de niyeti iyidir, halistir. İctihad farkından dolayı aralarında ihtilaf olmuştur.

İctihad farkından dolayı olunca, müctehid isabet ederse iki misli ecir alır; hata ederse bir misli ecir alır. Ecirsiz kalmaz. Çünkü iyi niyetle, Allah'ın rızasını bulmak için bir şey yapıyor. Onlar birbirleriyle münâzaa halinde oldukları halde bile ecir alırlar da, sen onlardan birisinin tarafını tutup da, ötekisine yan baktığın zaman felakete uğrarsın.

Onun için ashâb-ı kirâmın zamanında yaşamamışsın, o fitnelere karışmamışsın, aralarındaki savaşlara girmemişsin. Allah seni zaman bakımından onlardan bin üç yüz, bin dört yüz sene sonra yaşatmış. O ihtilaflardan uzak bir zamanda doğmuşsun. Ne mutlu sana ki, o ihtilafların içinde bir taraf olarak gidip de tehlikeye düşmemişsin. Şimdi ne diye dilini bulaştırırsın? Allah senin elini bulaştırmaktan seni korumuş; şimdi ne dilini bulaştırırsın?

Efendim, filanca adam kötüdür, aleyhine söyle... Falanca adam kötüdür, aleyhine söyle... E senin aleyhinde konuştuğun kimse Rasûlüllah'ın sahabisi, ashabından bir kimse. Onun için biz karışmayız, aralarındaki meseleler ictihad farklarıdır. Hepsine hürmet ederiz, hepsini severiz, hepsini sayarız. Bize düşen bu…

Tarih de, bu hadis-i şerifin doğruluğunu göstermiştir. Hakikaten, Ümmet-i Muhammed bir müddet huzur görmüştür. Ondan sonra, tarih kitaplarının yazdığı gibi, nice felâketler geçirmiştir.

Bu felâketleri de böyle dile dolayıp, uzun boylu yazıyorlar. Yazmağa lüzum yok. Hatta kimisi, askerlik arkadaşıymış gibi bahsediyor Peygamber Efendimiz'in ashabından:

"—Ebû Ubeyde şöyle yaptı da, bilmem kim böyle yaptı." diye.

Askerde beraber miydin? Senden yaşça küçük müydü? "*Radıya'llàhu anh*" [Allah ondan razı olsun!] diyeceksin.

رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ (التوبة: ١٠٠)

(*Radıya'llàhu anhüm ve radù anh*) [Allah onlardan razı olmuştur, onlar da Allah'tan razı olmuşlardır.] (Tevbe, 9/100) diye Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin methettiği kimseler. "*Radıya'llàhu*

anh" [Allah ondan razı olsun!] diyeceksin; hürmetini, sevgini, saygını göstereceksin.

Allah'ın sevdiği kullara kızarak, insan bir adım ilerleyemez. Allah'ın velilerine düşmanlık ederek, insanın bir adım ilerlemesi mümkün değildir. Onun için elinizi açın, elimizi açalım, dua edelim, diyelim ki:

"—Allah'ın sevdiği bir kula karşı Allah bizim içimizde bir kızgınlık hâsıl etmesin… Veyahut, onun kızgınlığına bizi mâruz kılmasın..." Çünkü, Allah'ın velisiyle çatışan kimseye Allah harp ilan eder, harp açar. Hiç felâh bulması mümkün değildir.

Allah'ın has kullarının, veli kullarının kalbini de kırmamağa çalışmak lâzım!

"—Efendim ölmüş gitmiş. Kalbinin kırılması bahis konusu değil..."

Yok! Hele bir aleyhinde konuş, bak neler gelir.

Bir hadise anlattılar da, başına neler gelir deyince, hatırıma geldi. Uzun anlatmayacağım çünkü okuyacağımız hadis-i şerifler çok. Olmuş hadise... Birisi bir müftünün aleyhinde laf getirmiş benim Ankara'da tanıdığım kimseye.

"—Bu müftü çok kötüdür." demiş.

O da:

"—Vah vah! Din adamı böyle mi olur? Keşke öyle yapmasaydı. Teessüf ederim, tüh!" filan diye birtakım sözler söylemiş.

Kendisi çok muhterem bir kimse… Adını söylesem tanıyacağınız bir kimse. [M. Asım Köksal]

"—Geceleyin abdest aldım, namazlarımı kıldım, yatağa yattım, uyudum, rüyamda Hacı Bayram-ı Velî Hazretleri'ni gördüm." diyor, kendisi anlatıyor bana bu hadiseyi.

"—Hacı Bayram-ı Velî'yi görünce sevindim. Tam böyle kitapların yazdığı gibi, güneşten yanık bir yüzü var; şöyle sıhhatli bir yüz, kırmızı, yanık bir yüz... Sakalları var. Sağlam bir vücudu var. Kollarını sıvamış, abdest alacak gibi. Paçalarını da şöyle kıvırmış, takunya giyinmiş." Rüya bu ya, öyle görmüş. "Ama tam kitapların Hacı Bayram-ı Velî hakkında yazdığı gibi, kitapların tariflerine uygun gördüğüm şahıs. Ben sevindim Hacı Bayram'ı gördüm diye, fakat o böyle bana biraz kızgın baktı."

Müftünün adını söylemiş;

“—O müftü evliyâullahtandır, veliyyullahtır, Allah’ın velisidir!” diye bir bağırmış rüyada, bu rüyayı gören şahsa.

“—O kadar yüksek sesle bağırdı ki, ben o rüyanın dehşetinden, o anda uykudan uyandım, gözlerimi açtım geceleyin yatakta... Yataktayım, gözlerimi açtım ama kulaklarımda hâlâ sesi çınlıyor. Hâlâ o bağırtının sesi çın çın ötüyor kulaklarımda.” diyor.

Sonradan, o müftünün komşusuyla karşılaşmış bir zaman sonra. O komşusuna sormuş:

“—Bu adam nasıldır?” diye.

“—Geceleri namazla vakit geçiren, gündüzleri oruç tutup ibadetle meşgul olan, komşularıyla çok iyi geçinen, melek gibi bir insandır.” demiş.

Demek ki, ilk adam iftira etti, yanlış söyledi. Sonraki komşusu, tabii yakın komşusu olduğu için, doğru söylemiş oluyor. Rüya da zaten onu öyle takviye ediyor.

“—Şimdi ben bu sefer anladım, müftü efendi iyi bir kimseymiş; ‘Ama, neden Hacı Bayram müdafaa etti?’ diye onu merak etmeğe başladım. Sonradan öğrendim ki, meğer Hacı Bayram-ı Velî Hazretleri’nin tarikatındanmış müftü efendi... Bayrâmiye tarikatına mensupmuş.”

Pir efendi müridine laf söylettirmiyor. Yâni, 20. Asır’daki bir insana sohbetinde, dedikodusunda kendi müridine laf söylettirmiyor Hacı Bayram-ı Velî... Rüyasına girip azarlıyor aleyhte konuşan kimseyi.

E haydi bakalım, Allah’ın sevdiği bir kulun aleyhinde, sahabenin aleyhinde konuş!

b. Yahudi ve Hristiyanların Kitapları Değiştirmeleri

İkinci hadis-i şerif:[214]

---

[214] Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.XII, s.316, no:13224; Abdullah ibn-i Ömer RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.I, s.88, no:220; *Keşfü’l-Hafâ*, c.I, s.88, no:220; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.XIII, s.221, no:12979.

سئلت اليهود عن موسى ، فأ كثروا فيه ، وزادوا ، و نقصوا ، حتى
كفروا ؛ وسئلت النصارى عن عيسى ، فأ كثروا فيه ، وزادوا ، و
نقصوا ، حتى كفروا. وإنه سيفشوا عني أحاديث ، فما أتا كم من
حديثي ، فاقرؤوا كتاب الله واعتبروه ، فما وافق كتاب الله ، فأنا
قلته ؛ وما لم يوافق كتاب الله ، فلم أقله (طب. عن ابن عمر)

RE. 294/8 (*Seeleti'l-yehûdü an mûsâ, feekserû fîhi ve zâdû ve nakasû hattâ keferû; ve seeleti'n-nasârâ an îsâ, feekserü fîhi ve zâdû ve nakasû, hattâ keferû; ve innehû seyefşû annî ehâdîsü, femâ etâküm min hadîsî fakraû kitâba'llàhi va'tebirûhu, femâ vâfeka kitâba'llàhi feene kultühû, ve mâ lem yuvâfik kitâba'llàhi, felem ekulhu*)

İbn-i Ömer RA'dan rivâyet edildiğine göre Peygamber Efendimiz bakın ne buyuruyor:

"—Yahudiler Mûsâ AS'a çok sorular sordular hayatındayken. 'Yâ Mûsâ bu nasıl, şu nasıl?' diye çeşit çeşit sorular sordular."

Halbuki, peygamberlere olur olmaz soru sormak doğru değil. Çünkü sorarsın, cevap verir; zoruna gider, yapamazsın. Hüküm ağırlaşır. Ne söylerse dinleyeceksin ama, kendin sorup da —çanak tutmak derler ya hani— böyle kendini zora sokacak, güç durumda bırakacak şeylere yol açmayacaksın.

(*Feekserû*) "Çok şeyler sordular, bu soru sorma hususunda ileri gittiler." Sonra tabii cevaplarını aldılar. Peygamberler Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin elçileri... Ne sorulursa cevap verirler.

Peygamber ASS Efendimiz, Mi'rac'ında Mekke-i Mükerreme'den Kuds-ü Şerif'e gitti. Müşrikler dediler ki: Doğruysa, söyle bakalım Mescid-i Aksâ'nın kaç tane kapısı var? Kapının üstündeki nakışlar nasıldır?

"—Gözümün önüne getirildi de öyle cevap verdim" diyor Peygamber SAS Efendimiz.

Dikkat mi eder? Mübarek bir yolculuğa çıkmış.

Geçen gün bir kitapta okumuştum:

“—Biz aklımızın, dikkatimizin yüzde birini kullanmıyoruz.” diyor.

Edison isimli ampulleri bulan Amerikalı var ya, o Amerikalı kendi maiyetindeki adamlara sormuş. Fabrikanın yolu üzerinde bir kiraz ağacı varmış, hepsine sormuş. Yüz kişiden bir kişi cevaplamış:

“—Evet yol üstünde bir ağaç var, kiraz ağacı.” diye.

Ötekiler dikkat etmemişler. O kadar fabrikaya girerken, çıkarken yanından geçtikleri ağacın farkında değiller.

Dikkat etmezse insan görmez. Yâni, bakar ama, dikkat etmezse aklına nakşolmaz, görmez.

Peygamber Efendimiz’e sordular, Peygamber Efendimiz’in gözünün önüne Mescid-i Aksâ getirildi de cevapları öyle verdi müşriklere şurası şöyledir, burası böyledir diye.

Tabii Mûsâ AS’a sorular sormuşlar, cevapsız kalır mı? Allah’ın hak elçisi, rasûlü cevabını verdi. Ama çok sordular, o da cevap verdi. Sonra ne yaptılar? Aynen muhafaza edemediler. Zihinlerinde, kulaklarında aynen tutmadılar. (*Zâdû, ve nakasû*) “Ya ilave ettiler söylediği cevaba, söylemediği şeyi eklediler; veyahut da eksik söylediler.”

Bu hususta çeşitli ayet-i kerimeler var, onların böyle sözlerini tağyîr ve tebdil ettiklerine, eksik, fazla söylediklerine dair Kur’an-ı Kerim’de ayet-i kerimeler var. (*Hattâ keferû*) Kâfir oldular sonunda, yâni bu şeyi yapmalarından dolayı.

Aynı şeyi hristiyanlar da yaptı. (*Seeleti’n-nasârâ an îsâ*) “İsâ AS’a da, onlar pek çok sorular sordular. (*Feekserü fîhi*) Yâni, soruları çok çok sordular, bir sürü soru. Sonra, (*ve zâdû ve nakasû*) onun cevabına ya kendileri laflar ilave ettiler veyahut cevabı tam muhafaza edemediler, eksik bıraktılar; (*hattâ keferû*) onlar da kâfir oldular.” Peygamberlerin sözü tebdil edilir mi, tağyir edilir mi? Kâfir oldular, sapıttılar.

Meselâ, yahudiler hakkında ayet-i kerimede buyruluyor ki:

مِنَ الَّذِينَ هَادُوا يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَنْ مَوَاضِعِهِ (النساء:٤٦)

(*Mine'l-lezîne hâdû*) "Yahudilerden öyle kimseler vardır ki, (*yuharrifune'l-kelime an mevâdıihî*) kendilerine nazil olmuş olan ayetlerin, Tevrat ayetlerinin kelimelerinin yerlerini değiştirirler. Onu oraya onu oraya naklederler, tağyîr ederler mânâyı." (Nisâ, 4/46)

Meselâ, burada ref'a ismini değiştirmişlerdir, âdem, uzun adam diye isim koymuşlardır. Tevrat'ta Peygamber Efendimiz'in vasfı var. Şöyle bir peygamber gelecek, (*ref'aten mine'l-kavmi*) orta boylu olacak diye. İsmi değiştirdiler, uzun boylu yaptılar. Neden? Rasûlüllah geldiği zaman, onun olduğu anlaşılmasın diye. Tahrif tabii, yalan. Böyle bir değiştirme yaptılar.

Recm ayeti indi onlara, zina edenlerin taşlanmasına dair. Onlar cezalandırılır, had vurulur, sopa vurulur diye değiştirdiler. Buna benzer değiştirmeler yaptılar. Allah'ın ahkâmını tam kabul etmeyip de, tebdil ve tağyîr ettiler.

Allah-u Teàlâ Hazretleri Kur'an-ı Kerim'in bir başka ayet-i kerimesinde de buyuruyor ki:

فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ يَكْتُبُونَ الْكِتَابَ بِأَيْدِيهِمْ ثُمَّ يَقُولُونَ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ

(البقرة: ٧٩)

(*Feveylün*) "Veyl olsun, yazıklar olsun —veya cehennemin veyl deresine müstahak olsunlar, yuvarlansınlar— (*li'l-lezîne yektübûne'l-kitâbe bi-eydîhim*) kitabı kendi elleriyle yazıp da, (*sümme yekùlûne hâzâ min indi'llah*) sonra, bu Allah tarafından gönderilmiş diyen kimselere!" (Bakara, 2/79)

Yâni ne demek? Kendi akıllarının uydurdukları, kendi ellerinin yazdıkları kitapları, sözleri Allah'ın sözüymüş gibi, "Bunlar Allah tarafından indirildi." diye söylediler. E onlara büyük azap olacak. Demek ki, onların böyle şeyleri var.

Pekiyi, bu eskileri neden anlattı Rasûlüllah Efendimiz, "Yahudiler böyle yaptılar, hristiyanlar böyle yaptılar, değiştirdiler." diye? Hakikaten değiştirdiler. Hakikaten bugün İncillerde, Tevratlarda çok farklılıklar var.

İsa AS'a, Allah'ın elçisine, Allah'ın oğlu dediler. Hiç öyle şey olur mu?

مَا اتَّخَذَ اللّٰهُ مِنْ وَلَدٍ (المؤمنون: ٩١)

(*Me'ttehaza'llàhu min veledin*) [Allah evlât edinmemiştir] (Mü'minûn: 23/91) Allah-u Teàlâ hiç evlat edinir mi, edindi mi?

İsâ AS'a Allah-u Teàlâ Hazretleri soruyor:

يَاعِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ أَأَنتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ اتَّخِذُونِي وَأُمِّيَ إِلٰهَيْنِ مِنْ دُونِ اللّٰهِ (المائدة:١١٦)

(*Yâ îse'bne meryeme e ente kulte li'n-nâsi'ttehizûnî ve ümmiye ilâheyni min dûni'llâh?*) "'Beni ve anamı tanrı edinin!' diye bunlara sen mi söyledin yâ İsâ?" (Mâide, 5/116) diye sorduğu zaman; İsâ AS gayet edeble, tevazu ile Mevlâsına diyor ki:

قَالَ سُبْحَانَكَ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أَقُولَ مَا لَيْسَ لِي بِحَقٍّ إِن كُنتُ قُلْتُهُ فَقَدْ عَلِمْتَهُ تَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِي وَلاَ أَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِكَ إِنَّكَ أَنتَ عَلاَّمُ الْغُيُوبِ (المائدة:١١٦)

(*Kàle sübhàneke mâ yekûnü lî en ekùle mâ leyse lî bi-hakkın*) "Yâ Rabbi! Seni tesbih ve tenzih ederim; hakkım olmayan şeyi söylemek bana yakışmaz. Hiç ben senin bana söylediğinden başka bir şey söyler miyim kullarına? (*İn küntü kultühû fekad alimtehû*) Eğer söylemiş olsaydım, muhakkak o senin ma'lûm-u âlî'n olurdu. Asla böyle bir şey söylemedim. (*Ta'lemu mâ fî nefsî ve lâ a'lemü mâ fî nefsik*) Sen benim içimdekini bilirsin, halbuki ben senin zâtında olanı bilmem. (*İnneke ente allâmü'l-guyûb.*) Gaybı, gizlilikleri eksiksiz bilen yalnızca sensin!" (Mâide, 5/116) diye cevap veriyor.

Kendisine tapınmasını İsa AS söylemedi, tapıyorlar. Demek ki yoldan çıktıkları gayet aşikâr.

c. Hadisleri Tedkik Edin!

Şimdi bunların sonunda Peygamber Efendimiz diyor ki:

(*Ve innehû seyefşû annî ehâdîsü*) "Benden birçok hadis-i şerifler yayılacak." Yâni, diyecekler ki: "Rasûlüllah şöyle söyledi, şöyle söyledi..." Halkın arasında böyle bazı kimseler, bozguncu kimseler söz yayacaklar. Bunların bir kısmı hakikaten Rasûlüllah Efendimiz'in söylediği sözlerdir, bir kısmı da bozguncuların uydurmalarıdır. Kalpleri bozuk kimselerin şeyleri olabilir.

Terazi nedir, ölçü nedir? Ne yapacağız şimdi bu durumda? Peygamber SAS Efendimiz ona ölçü veriyor bize:

(*Femâ etâküm min hadîsî*) "Benim sözlerimden diye size bir şey geldi mi, (*fakraù kitâba'llàh*) Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin Kur'an-ı Kerim'ini okuyun; (*va'tebirûhu*) onun üzerinde ibretli ibretli düşünün, mânâsını derin derin düşünün! (*Femâ vâfeka kitâba'llàhi, feene kultühû*) Eğer o size nakledilen söz Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin Kur'an-ı Kerim'ine uygun ise, demek ki onu size ben söylemişim, demek ki o benim hadis-i şerifimmiş. (*Ve mâ lem yuvâfik kitâba'llàhi, felem ekulhü*) Eğer Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kitabına, Kur'an-ı Kerim'e muhalif ise, muvafakat etmiyorsa, uygun düşmüyorsa, ben onu söylememişimdir; (*felâ takbelûhu*) onu kabul etmeyin!"

O halde Kur'an-ı Kerim nedir? Kur'an-ı Kerim bizim terazimizdir, ölçümüzdür, her şeyimizdir. Kur'an-ı Kerim'in bir tek harfi, bir tek kelimesi tebdil ve tağyir olmamıştır.

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ (الحجر: ٩)

(*İnnâ nahnü nezzelne'z-zikra ve innâ lehû lehâfizûn*) [Kur an'ı kesinlikle biz indirdik; elbette onu yine biz koruyacağız.] (Hicr, 15/9) va'd-i ilâhisiyle mahfûz tutulmuştur. Her türlü tebdilden, tağyirden mahfuz olarak, değiştirilmeden bize kadar gelmiştir. Dünyanın her yerinde, müslümanların elindeki Kur'an-ı Kerim aynıdır.

Kur'an-ı Kerim ile ölçeceğiz. Hadis denilen şeylerin uygun olanlarını, Rasûlüllah'ın söylediği hadis-i şerifler olarak kabul edeceğiz. Uygun olmayanları, demek ki başkaları tarafından uydurulmuş.

Buna dair bir rivâyet de var burada. Hàris ibni'l-A'ver isimli zât, Rh.A, bir kere mescide uğramış, bakmış ki orada insanlar oturmuşlar, Peygamber SAS Efendimiz'in hadisleri üzerinde ileri geri konuşuyorlar. Doğru yanlış, bilir bilmez tarzda konuşuyorlar. Ciddi konuşmuyorlar. Bunun üzerine gitmiş Hazret-i Ali Efendimiz'in huzuruna girmiş ve bu durumu anlatmış.

"—Mescidde birtakım insanlar gördüm, cahil cahil Rasûlüllah SAS Efendimiz'in hadisleri üzerinde ileri geri konuşuyorlar, yalan yanlış." deyince, Hazret-i Ali Efendimiz diyor ki:

"—Böyle mi yapıyorlar hakikaten?"

"—Evet, böyle yapıyorlar."

Onun üzerine diyor ki:

"—Ben Rasûlüllah SAS Efendimiz'den işittim ki:[215]

أَلاَ إِنَّهَا سَتَكُونُ فِتْنَةٌ . فَقُلْتُ: فَمَا الْمَخْرَجُ مِنْهَا يَا رَسُولَ اللهِ ؟ قَالَ:

كِتَابَ اللهِ تَعَالٰى (ت. عن علي)

(*Elâ innehâ setekûnü fitnetün*) "İleride fitneler olacak, fitne çıkacak, müslümanlar arasında karışıklıklar olacak. (*Fekultü: Feme'l-muhricü minhâ yâ rasûla'llàh*) veyahut (*mahracü minhâ yâ rasûla'llàh*) 'Bundan kurtuluş nasıldır, nasıl kurtuluruz bu fitnelerden?' diye sorduk Rasûlüllah'a. Dedi ki: (*Kitâba'llàhi teàlâ*) 'Allah'ın kitabına sarılarak.'"

---

[215] *Tirmizî*, *Sünen*, c.V, s.172, no:2906; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.526, no:3331; Bezzâr, *Müsned*, c.III, s.71, no:836; Mizzî, *Tezhîbü'l-Kemâl*, c.XXXIV, s.485, no:7761; İbn-i Adiy, Kâmil fi'd-Duafâ, c.IV, s.4, no:886; Dâra Kutnî, *İlel*, c.III, s.137, no:322: İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XVI, s.317; Hazret-i Ali RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XX, s.84, no:160; Ebû Nuaym, c.V, s.253; Muaz ibn-i Cebel RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.348, no:997; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.VI, s.21, no:4616.

Hocamız şerhte bunu şöyle açıklamış:[216]

أي التمسك والإعتصام بكتابه تعالى ، سببٌ قويٌّ ، وخلاصٌ دائمٌ ، ونجاةٌ عظيمٌ .

(*Eyyü't-temessükü ve'l-i'tisâmi bi-kitâbihî teàlâ, sebebün kaviyyün, ve halâsün dâimün, ve necâtün azîmün*) Yâni, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kitabına sımsıkı sarılmak, sağlam, daimî bir kurtuluş ipine tutunmaktır, halâstır, necâttır." demiş.

O halde, Kur'an-ı Kerim'in kadr ü kıymetini bilelim! Kur'an-ı Kerim'e sımsıkı temessük edelim!

Rasûlüllah SAS Efendimiz'in sünnet-i seniyyesini de bu titizlik ile ashâb-ı kirâm, tâbiîn, ulemây-ı dîn-i mübîn gayet güzel, Kur'an-ı Kerim'e tatbik ederek ölçüp biçip, bize kadar el-hamdü lillah hıfz ederek getirmişlerdir. Sahih hadis kitapları meydana getirmişlerdir.

Her hadis-i şerif öyle titiz olarak bize kadar gelmiştir ki... Peygamber SAS Efendimiz böyle buyurdu ya, ona ait olmayan söz söylenmemiş olsun diye, her sözün kimden işitildiğini kaydetmişlerdir. Böylece o şahısların hepsini incelemişlerdir.

"—Şu adam iyidir. Şu adam elli yaşına kadar iyidir, elli yaşından sonra hafızasında bir bozukluk olmuştur. Şu adamın hafızası sağlamdır. Şu adam meşhur bir kimsedir. Şu hadis-i şerifin içinde adı bilinmeyen bir kimse var, rivayetinde bir eksiklik var." diye her hadisi hadis alimleri, ulemamız —Allah cümlesinden râzı olsun— gayet güzel incelemişlerdir, koca koca ciltlerle kitaplar yazmışlardır." El-hamdü lillâh, bize sadece o kitapları okuyup, ona göre hareket etmek kalıyor.

Bu devirde bir de şu var: Şimdi bunu duydular ya, Rasûlüllah Efendimiz böyle buyurmuş... Sen bir hadis-i şerif söylüyorsun;

"—Ya mevzù ize, ya uydurma hadisse?" diyor.

Yâni bu sefer, hiç bir hadis-i şerifi kabul etmez bir edâ

[216] *Levâmiu'l-Ukùl,* c.III, s.333.

takınılıyor. Bu da çok tehlikeli bir şey… Böyle şey olur mu? Ulemamızın kitaplarında inceleyerek, hakkında tetkikler yaparak, sahih, sağlam senedle gelmiş, getirmiş oldukları hadis-i şerifi dahi kabul etmeme gibi bir şaşkınlık içine girenler de var bu devirde.

Allah-u Teàlâ Hazretleri ifrattan, tefritten, yanılmadan, şaşırmadan insanları hıfz eylesin... İnsan edebi kaybederse Allah da tevfîkini çeker ondan. Edepsize tevfikini refîk etmez. O zaman o burnunun doğrultusunda ona buna çatarak, onu bunu kırarak gider gider, sonunda perişan olur. Halbuki, edeble giden kullara Allah-u Teàlâ Hazretleri hak yolu o kadar güzel gösteriyor ki...

Ümmî bir alim var. Abdü'l-Azîz ed-Debbağ; şeyh kendisi... Talebesi okumuş, bilgili bir kimse. Diyor ki:

"—Üstâdım! Şöyle bir söz naklediliyor. Bu hadis-i şerif midir?"

Dinliyor;

"—Hayır, bu hadis-i şerif değil. Peygamber SAS Efendimiz'in sözü değildir bu. Bu kibâr-ı kelâmdır." diyor.

Hakikaten kitapları karıştırıyorum, araştırıyorum, dediği gibi çıkıyor. Ondan sonra bir başka söz naklediyorum kendisine:

"—Bu hadis-i şerif midir?"

"—Evet, bu hadis-i şeriftir." diye cevap veriyor.

Hakikaten kitapları karıştırıyorum, gerçekten hadis-i şerif olarak sahih hadis diye kitaplar yazıyor.

"—Pekiyi nasıl anlıyorsun üstadım?" diye sorunca diyor ki:

"—Sen Rasûlüllah SAS Efendimiz'in hadis-i şerifini okurken ağzından öyle bir nur çıkıyor ki, o nurdan onun hadis-i şerif olduğunu ben gayet kolay anlıyorum. Ötekini okuduğun zaman o nur çıkmıyor." diyor.

Yâni, edebe riâyet eden kula Allah böyle de gösteriyor. Edepsiz olduysa, tabii her şeyden mahrum kalıyor.

d. Alimlere Soru Sorun!

Ebü'l-Cuhayfe RA'dan rivâyet edilmiş, Peygamber ASS

Efendimiz şöyle buyurmuş:[217]

سَائِلُوا الْعُلَمَاءَ ، وَخَالِطُوا الْحُكَمَاءَ ، وَجَالِسُوا الْكُبَرَاءَ
(طب. ش. عن أبي جحيفة)

RE. 295/1 (*Sâilü'l-ulemâe ve hàlilu'l-hukemâe ve câlisü'l-küberâ'.*)

(*Sâili'l-ulemâ'*) "Alim kimselere soru sorun, cevap alın!" Yâni, dininizi öğrenmek için meseleleri sorun, cevabını dinleyin, alın! Onlara hürmet gösterin!

Burada ulemâ deyince eserin müellifi Gümüşhaneli Hocamız Rh.A diyor ki: (*Ulemâ el-âmilîn*) "İlmiyle amel eden alimler."

İlmiyle amel etmiyorsa, zaten o cahil adam. Neden cahil? İlmiyle amel etmemenin başına getireceği felâketten haberi olmayan insan alim olur mu? İlmiyle amel etmedi mi insan, ahirette çok büyük zararlara uğrayacak. En büyük azaba uğrayacak olan şahıslardan birisi ilminin kendisine fayda vermemiş olduğu âlim olacak. Allah böyle bilgiden cümlemizi hıfz eylesin...

Alim insan, kendisini kurtarmasını bilen insan demektir. Yâni, ne yapar yapar, Allah'ın rızasını kazanır, cenneti hak edecek şekilde yaşar. Cehennemi hak edecek şekilde yaşamışsa, istediği kadar bilgisi olsun, cahildir. O tarafını bilmiyor. Yâni, işin o noktasını bilmediği için cahil. Onun için ulemâ-i àmilîn diyor, "İlmiyle amel eden alimlerle oturun!" diyor.

İlmiyle amel etmeyen insan lafazandır, laklakacıdır, hiç kıymeti yok. Sözünün tesiri de olmaz. Hatta bu hususta çeşitli şeyler rivâyet ederler... Hoca efendinin birisine hasta bir çocuğu getirmişler,

"—Buna okuyuverir misin?" demişler.

---

[217] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXII, s.125, no:324 ve s.133, no:354; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V, s.234, no:25589 ve c.VII, s.144, no:34835; Ebû Cuhayfe RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.I, s.334, no:519; *Kenzü'l-Ummâl*, c.IX, s.11, no:24661; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.42, no:1059; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XII, s.29, no:11356.

“—Nedir hastalığı?” diye sormuş. Demişler:

“—Efendim buna bir hal oldu, bal yiyor, baldan başka hiç bir şey yemiyor. Ekmek ye, yemez. Patates ye, yemez. Peynir ye, yemez. Süt iç, içmez. Hiç bir şey... Sadece bal. Varsa yoksa bal. Vücudu başka bir şey yemediği için çöktü, bak zayıfladı, bir çöp haline geldi, buna dua edin.”

Demiş ki:

“—Bunu götürün, şu kadar zaman sonra getirin.”

“—Aman efendim, ölecek, bak ayakta duramıyor, bacakları titriyor...”

Demiş:

“—O kadar zaman sonra getirin, şimdi okumam!”

Hakikaten aradan bir zaman geçtikten sonra, bir hafta mı geçmiş, on gün mü geçmiş, getirmişler. Bir okumuş ve çocuğa dönmüş, demiş ki:

“—Evladım, bal yemeden de oluyor. Bal yeme!” demiş.

Çocuk eve gitmiş,

“—Anne bana ekmek getir, peynir getir, şunu getir bunu getir...”

Çocuk başlamış çeşit çeşit şeyleri yemeğe. Anlamışlar ki hoca efendinin duası bereketiyle iş düzeldi. Gelmişler, demişler ki:

“—Efendim, Allah râzı olsun. Çocuğumuz düzeldi. Ama bir şeyi merak ediyoruz. Niye daha önce getirdiğimiz zaman onu deyivermedin de, o kadar vakit geçirdin?”

Diyor ki:

“—Evlâdım, ben de bu çocuk gibi bal yemeği çok severdim. Şimdi kendim bal yeyip dururken, ona bal yeme demeyi edebe uygun görmedim!” diyor. “Kendim bal yiyeceğim, ona bal yeme diyeceğim... Böyle şey olmaz! Bir hafta kendim de bal yemedim, sabrettim sevdiğim halde… Ondan sonra söyledim, sözüm tesir etti.”

İşte ilmiyle amel etti mi bir insan, şu fıkradan anlaşıldığı tarzda söz tesir eder.

Bir de Abdülkàdir-i Geylânî Hazretleri ile oğlunun böyle bir hikâyesi vardır:

Minbere çıkmış oğlu, çeşitli inciler, cevherler saçmış, herkes

horul horul uyumuş. Dinlememiş kimse…

“—Allah Allah! Ben bu kadar güzel sözler sarf ediyorum da, söylüyorum da niye tesir etmiyor halka?” diye düşünmüş.

Ertesi hafta babası bu sefer çıkıp, daha “Geçen hafta bir mazeret vardı da ondan konuşmadım.” derken, feryâd figân, yaka yırtmaklar, Allah demekler, ayılanlar, bayılanlar... Feyizden cemaat uçuyor. Allah Allah... Şaşırmış:

“—Nasıl oluyor, ben o kadar güzel sözler söylüyorum, tesir etmiyor; daha bu konuya girmedi, geçen hafta gelemedim diye mazeretini beyan ederken milletin bu hali neden?”

İşte hal. Hal oldu mu insanda, yâni ilmiyle amil oldu mu, söz tesir eder derler.

İlmiyle amil kimselere mesele sorulur, sorulmalı. Hem ilmiyle amil oldu mu insan ilmi de daha iyi bilir. Tatbik etmeyen insan bilmez. Nazarî konuşan insan, sözünün bir yerinde tatbik etmemesinden dolayı hata da eder. Onun için, ilmiyle amil olması gerektiği muhakkak.

Başka ne demiş Hocamız o konuda, biraz daha bakalım! Güzel tavsiyeleri vardı:

“—İlmiyle amil olursa ve bir de üzerinde büyük alimlerin beyan etmiş oldukları sıfatlar bulunursa, o alimlere ittibâ edilir, onların meclislerine devam edilir, onlara hürmet göstermek gerekir ve onlardan faydalanılır.” diye izah etmiş.

(*Ve hàlilu’l-hukemâe*) “Hakîm kimseler ile de arkadaş olun, dostluk edin, onlarla samimiyet kurun.” Peygamber Efendimiz, bir de hikmet sahibi, hakîm kimselere teşvik ediyor bizi.

Hakîm demek, her şeyi yerli yerinde, hikmet ile, ölçü ile yapan kimse demek. Yâni, aklını kullanan kimse demek oluyor. Onun için, filozof mânâsına da kullanırlar. “Eski devirde bir hakîm varmış, şuraya gitmiş buraya gelmiş...” Yâni, filozof mânâsına kullanırlar. Aklını kullanıyor, akıllı uslu, düşüne taşına iş yapan kimse.

Tabii böyle dine bağlı, dindar bir kimse, aklını da kullanırsa, reyinde isabetli olursa, sözünde isabetli olursa; o zaman, onunla arkadaşlık eden insan, ondan ahlâkını güzelleştirmek hususunda istifade eder. Peygamber Efendimiz SAS, onun için, onlarla sırdaş olmak, arkadaş olmak hususunu tavsiye ediyor.

Hàlil demek, yâni böyle sıkı fıkı olmak mânâsına. Meselâ parmakların arasını abdest alırken böyle sıvazlamağa hilallemek derler. Arasına giriyor yâni. Sonra dişlerin arasındaki yiyecek kırıntılarını çıkarmayı da, o fiil ile ifade ederler, dişleri hilallemek derler. Yâni hâlil dediği, "Onların arasına girin, hakîm kimselerle sırdaş olun, onlarla samimiyet kurun!" mânâsına.

Hakîmin zıddı cahil kimsedir. Yâni, beyinsiz, sefih kimsedir. Öyle kimseler de insana fayda yerine zarar getirirler. Öyle bir cahil kimseyle insan ahbaplık ederse, o ona iyilik yapmak istese bile, kaş yaparken göz çıkartır. Onun için, cahilden kaçmak lâzım!

Tasavvuf kitaplarında da yazar ki:

"—Mürid gàfil insanlardan kaçmalı! Çünkü gaflet sirayet eder, kalpten kalbe aksedermiş. Hatta gafil insanlardan değil, vazifesini yapmayan dervişten bile kaçınmalı!" diye yazar kitaplar.

(*Ve câlisü'l-küberâ*) "Ve büyük insanlarla oturun!"

Büyük insan demek, ya yaşça büyüklüktür. Gençlerin hayırlısı, yaşlı kimselerle oturandır. İhtiyarların şerlisi, gençlerle oturandır. Neden? Genç, yaşlı kimseyle oturduğu zaman, onun hayat tecrübesinden istifade eder. Kendi delikanlılığının taşkınlığını, o zât-ı muhteremin yaşlılık tecrübesinden aldığı şeyle tanzim etmesi, frenlemesi mümkün olur.

Ama yaşlı kimse gençlerin arasına girerse, demek ki kafası yok. O yaşta onların arasında ne işi var, demek ki yaşının gerektirdiği olgunluğa erişememiş, gençlere uymuş. Halbuki, "*Kırkından sonra uslanmayanı teneşir paklar.*" diye bir söz de vardır. Onun düzelmesi gerekirdi.

Ötekisi mâzur, genç, delikanlı... Yerinde durmuyor, bağlasan durmaz; eğriye gider, doğruya gider filan... Ama yaşlının artık uslanma zamanı gelmiştir. Çünkü yaşı kemale ermiş, dünyayı tanımıştır. O bakımdan, yaşlıların şerlisi gençlerle düşüp kalkan, sohbet edendir. Gençlerin hayırlısı da, ihtiyarlarla sohbet yapandır. Bu mânâya olabilir. Yaşlı, tecrübeli kimselerin tecrübesinden istifade etmek için onların sohbetlerine gitmek lâzım, hatıralarını dinlemek lâzım, hatırlarını hoş etmek lâzım, meclislerinde bulunmak lâzım.

Akıl bakımından, mevkî bakımından, ilim, irfân bakımından

yükseklik de olabilir, mânevî büyüklük de olabilir. O da daha önceki sözlere bağlı bir husus oluyor. Onlarla konuşmak insanı ahirete sevk ettiği için, ahirete rağbet ettirdiği için Peygamber Efendimiz böyle buyurmuş oluyor.

e. İlim Öğrenmek İçin Koşuşun!

Câbir ibn-i Abdullah el-Ensârî RA'dan rivâyet edildiğine göre bu hadis-i şerifte Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:[218]

سَارِعُوا فِي طَلَبِ الْعِلْمِ، فَالْحَدِيثُ مِنْ صَادِقٍ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا عَلَيْهَا مِنْ ذَهَبٍ وَفِضَّةٍ (الرافعي في تاريخه عن جابر)

RE. 295/2 (*Sâriù fî talebi'l-ilmi, fe'l-hadîsü min sàdikin hayrun mine'd-dünyâ ve mâ aleyhâ min zehebin ve fiddah*)

(*Sâriù*) "Koşun, süratle gidin; yâni yarış edercesine süratle koşun; (*fî talebi'l-ilmi*) ilim talebinde koşun. İlmi elde etmek için, öğrenmek için, bilgiyi kazanmak için koşuşun!"

Neden? Neden ilme teşvik ettiğini de devamında izah ediyor:

(*Fe'l-hadîsü min sàdikin*) "Sàdık, sözü özü doğru insandan bir söz, (*hayrun mine'd-dünyâ ve mâ aleyhâ min zehebin ve fiddah*) dünyadan ve dünyanın üzerinde altın gümüş ne varsa, hepsinden daha hayırlıdır." Yâni, sıdk u sadâkat sahibi insanın bir sözü, dünyadan ve dünyanın üzerindeki her şeyden daha hayırlıdır.

Demek ki, bu hadis-i şerife göre, hepimiz ilim öğrenmeğe koşacağız. Buradaki ilimden maksat, şüphesiz insanın ahiret saadetini kurtarmağa yarayacak hayırlı bilgidir. Meselâ, 1965 senesinde Brezilya'yla Almanya arasında maç yapıldığı zaman, o maçtaki on bir kişi kimlerdi... Bunu bilmek ilim değil. Yâni, ne

---

[218] Hatîb-i Bağdâdî, *Şeref-i Ashàbü'l-Hadis*, c.I, s.206, no:166; Ebû Ca'fer Muhammed ibn-i Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.272, no:28788; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.206, no:12943.

olacak? Onu bilsen ne olur, bilmesen ne olur? Buna benzer şeyler değil de, hayırlı olan şey.

Kim böyle hayırlı ilmi elde ederse... Çünkü bu ilim bir alettir aslında. Bizâtihî ilmin kendisi hüner değildir. Yâni, ilmi böyle hüner olarak toplayan insan çok yanlış yapar. İlim, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rızasını kazanmak için bir alettir. Bilecek ki insan, bilgisine uygun hareket edecek, Allah'ın sevgisini, rızasını kazanacak.

İstediği kadar ilim öğrensin, Allah'ın rızasını kazanamadıktan sonra, o kitapların hepsi onun başında paralansın! Kıymeti yok. Eşeğin sırtına da kitapları yüklesen, bir sürü kitap yükü altında yürür gider uzun kulaklı hayvan. Kıymeti yok... Yâni, onun sırtında kitap taşıması, o kadar bilgileri taşıması bir şey ifade etmez. Yahudileri ona benzetiyor Cuma Suresi'nde Allah-u Teàlâ Hazretleri:

مَثَلُ الَّذِينَ حُمِّلُوا التَّوْرَاةَ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا كَمَثَلِ الْحِمَارِ
يَحْمِلُ أَسْفَارًا (الجمعة:٥)

(*Meselü'llezîne hummilü't-tevrâte sümme lem yahmilûhâ kemeseli'l-himâri yahmilü esfârâ*) [Kendilerine Tevrat öğretildiği halde onunla amel etmeyenlerin durumu, sırtına kitap yüklenmiş merkebin durumu gibidir.] (Cuma, 62/5) buyruluyor. Yâni, "Merkep de taşır kitabı, onun gibi olmayın!" diyor.

Onun için, ilim sırf toplamak için öğrenilmez. İlim bir vasıtadır, onunla ahireti kazanmak için öğrenilir ilim. Her öğrendiğin ilim ile, "Ben Allah'ın rızasını nasıl kazanırım?" diye düşüneceksin ve Allah'ın rızasını kazanmak için tatbik edeceksin ilmi. Yoksa, çok sözün bizâtihî, kendiliğinden, çok bildi diye insana bir şey kazandırması yoktur. Yâni, kıyamet gününde insanın ilmini ölçüp de;

"—Tamam, bu doçent; o halde buna cennette şu mevkii verelim! Profesör; binâen aleyh, şu mevkii verelim! Allâme-i cihan; şu mevkii verelim!" demeyecekler.

Ya ne diyecekler?

"—Acaba bu, ilmiyle ne kadar amel işledi, ne kadar hayırlı iş yaptı, ne kadar Allah'ın rızasına uygun hareketler yaptı?" diyecekler.

Onun için, ilmi şunun için öğrenmek lâzım, şunun için öğrenmemek lâzım diye kitaplar yazmış. Niçin öğrenilmez, niçin öğrenilir?

Bu hususta Gümüşhâneli Hocamız, şerhte şöyle buyuruyor:[219]

طلبه بنية صادقة ، صالحة ، خالصة لوجه الله تعالى ؛ لا يريد به جاهًا ، ولا رفعة ، ولا تحسيلاً للحطام ، ولا ليماري به السفهاء ، ولا يجادل به الفقهاء ، ولا أن يصرف إليه وجوه الناس ؛ وإلا لا ثواب له فيه ، بل هو عليه وبال.

(*Talebehû bi-niyyetin sàdıkaten sàlihaten hàlisaten li-vechi'llâh*) "Sàdık bir niyetle ilim öğrenecek insan; sàlih bir niyetle, hàlis bir niyetle, sadece Allah'ın rızasını kazanmak için ilim öğrenecek."

(*Lâ yürîdü bihî câhen*) "O ilimle mevki elde etmek için öğrenmeyecek."

"—Ben bunu öğreneyim de, beni müftü yaparlar, diyanet işleri başkanı yaparlar..." filan gibi meselâ farz edelim. Bir mevkî talebi için öğrenmeyecek, o yola onun için girmeyecek. Ama o yola girdi de, yakasından tutup ille seni şu mevkiye getiriyoruz derlerse o ayrı. Kendisi, "Bu ilmi öğreneyim de mevkî sahibi olurum!" diye girerse, sakat bir niyetle girmiş olur.

(*Ve lâ rif'ate*) "Halk bana rağbet eder de herkesin alkışladığı kimse olurum." Bu da olmadı.

(*Ve lâ tahsîlen li'l-hutàm*) "Dünya metaını, nimetlerini elde etmeğe bir vesile olur. Öğreneyim de epeyce para kazanırım, mal mülk sahibi olurum." Olmadı!

(*Ve lâ li-yümâriye bihi's-süfehâ*) "İnsanlarla münakaşa ederim,

---

[219] Gümüşhànevî*, Levâmiu'l-Ukùl*, c.III, s.334.

galip gelirim. Girerim münazaralara, hepsini yenerim, ne akıllı adam derler." Böyle bir niyetle ilim öğrenilmez.

(*Ve lâ yücâdilü bihi'l-fukahâ*) "Fakih kimselerle cidâl etmek için ilim öğrenilmez."

(*Ve lâ en yasrife ileyhi vücûhü'n-nâs*) [İnsanların teveccühünü elde etmek için ilim öğrenilmez.]

Bizim Fakülteye birisi gelmişti, bir çocuk; biz de mülâkat yapıyoruz.

"—Niye İlâhiyat Fakültesi'ni seçtin?" diye sordum. Diyor ki:

"—Bizim orada hocalar var, burada ilim öğreneceğim, onlarla mücadele edeceğim."

Adam kızgınlıkla gelmiş yâni bizim fakülteye. Yanlış!

"—Ben ilmi öğreneceğim, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rızasını kazanacağım, cenneti elde edeceğim. İlim cenneti kazanma vasıtasıdır." demesi lâzım!

Öyle demezse, (*Ve illâ lâ sevâbe lehû fîhi*) "Bu sayılan şeylerin hepsi ona bir sevap kazandırmaz. (*Bel hüve aleyhi vebâlün*) Böyle bir ilim onun için vebaldir."

Bununla ilgili pek çok ayet-i kerime ve hadis-i şerif vardır.

f. Semâ Kapılarının Açıldığı An

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[220]

سَاعَتَانِ تُفْتَحُ فِيهِمَا أَبْوَابُ السَّمَاءِ ، وَقَلَّ مَا تُرَدُّ عَلَى دَاعٍ دَعْوَتُهُ: لِحُضُورِ الصَّلاةِ ، وَالصَّفِّ فِي سَبِيلِ اللهِ (طب. عن سهل بن سعد)

[220] İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.I, s.70, no:153; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.V, s.5, no:1720, 1764; Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.230, no:661; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VI, s.140, no:5774, 5847; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.I, s.495, no:1910; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.30, no:29242; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.411, no:1796; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.343; Taberânî, *Dua*, c.I, s.167, no:489; İbn-i Hibbân, *Tabakàtü'l-Muhaddisîn bi-Isbahan*, c.IV, s.142, no:587; Deylemî, Müsnedü'l-Firdevs, c.II, s.334, no:3505; Sehl ibn-i Sa'd RA'dan.

RE. 295/3 (*Sâatâni*) Buradaki saatten maksat altmış dakika değil, zaman demek. "İki zaman vardır ki, (*tüftehu fîhimâ ebvâbü's-semâ'*) semânın kapıları o saatlerde açılır."

Semânın kapıları birçok hadis-i şerifte geçiyor. Demek ki, bu semâ böyle bomboş değil. Dua hemen böyle göğe yükselip, dergâh-ı izzete ulaşmıyor. Kapıları var, tutanları var, melekler var. Her duayı yukarıya bırakmayan muhafızlar var.

Semaların muhafızları var. Birçok hadis-i şeriflerden bunu sarih olarak öğreniyoruz. Her semanın müvekkel bir meleği olduğunu ve yukarıya Allah'ın müsaade etmediği şeyleri geçirmediğini hadis-i şeriflerden biliyoruz.

"—İki saat vardır, iki zaman vardır ki, bu zamanlarda semanın kapıları açılır; (*kalle mâ türeddü alâ dâin da'vetühû*) bu zamanlarda dua edenin duası çok nadir olarak reddedilir." Hep kabul olur demek yâni. "İki zaman vardır ki, bu zamanlarda dualar hep kabul olunur, çok nadir olarak reddedilir."

Neden reddedilir? Adabına riâyet etmemiştir, duada bir kusur vardır, istediği şeye muvafık değildir de ondan. Ama kabul olunur. Şimdi o halde bize Peygamberimiz neyi bildirecek biraz sonra? Duanın makbul olduğu iki zamanı bildirecek. Bakalım neymiş o zamanlar?

Birisi, (*İnde hudùru's-salâh*) "Namaza hazır olunduğu zaman." Namaza hazır olunduğu zaman demek, muhtemelen beş vakit namazı kılma zamanı. Onun için, madem duaların kabul olunduğu zamanmış, camiye biraz erken gelmek akıllı insanın kârıdır. Ezan okunmadan camiye gel, hem ezan okunmadan evvel, hem ezan biter bitmez namazlara geçilmeden evvel dua et. Kapının açık olduğu zaman, duanın dergâh-ı izzete ulaştırılacağı zaman duanın kabul olacağı zaman.

O halde, camiye biraz erken gelelim! Zaten başka hadis-i şeriflerde de camiye erkence gelmenin sevabı zikredilmiştir. Ezan okunmadan geliriz, biraz tesbih çekeriz, Allah deriz, dua ederiz, ezan okunur, ezanı müezzinle beraber tekrar ederiz, ezan dualarını okuruz. Ezan bittikten sonra elimizi açarız, ezandan sonraki duayı okuruz.

Ondan sonra, daha sünnete geçilmezden önce elimizi açar

isteriz. Çoluğumuz çocuğumuz hakkında, kendimiz hakkında, rızkımız hakkında, hastalığımız hakkında, derdimiz hakkında Allah'tan talep ederiz. Bak göreceksin nasıl kabul olacak. Sünneti kıldığımız zaman da, daha farza kadar vakit var. Farza kadar da yine dua ile meşgul oluruz. Birisi bu.

"Ya beş vakit namazdır" diyor hocamız Rh.A, "veyahut, umûmî, namaza hâzır olduğu her zamandır." diyor. Bu daha güzel! Tabii beş vakit namazın dışında da, insanın nafile namaz kılacakları zaman, daha namaza durmadan önce, semanın kapıları açılıyorsa; o da güzel. Ama ihtiyatı elden bırakmayalım. Beş vakit namazı camide kılmağa, erken gelmeğe ve o vakitleri dua ile değerlendirmeğe çalışalım! Bunu yapabiliriz. Çünkü ikinciyi biraz zor yapacağız.

İkinciyi okuyalım şimdi: (*Ve inde's-saffi fî sebili'llâh*) "Kâfirin karşısında İslâm ordusu saf bağladığı zaman." O zaman da semanın kapıları açılır. Ama o harp. O her zaman olmaz. Ona yürek lâzım. Sana ya nasib olur, ya nasib olmaz.

Çok duygulandırdı beni Kıbrıs hadisesi olduğu zaman... Tabii biliyorsunuz üniversitelileri yedek subay yapıyorlar idi, şimdi biraz hüküm değişti. O zaman, yedek subay arkadaşlardan birisi Kıbrıs'a çekmiş kurayı. Yâni, onun birliği Kıbrıs'a Yunanlılarla çarpışmaya gidecek. Evliymiş çocukcağız, yavrusu da varmış. Mektup yazıyor ailesine, diyor ki:

"—Birçok kimsenin heves edip de elde edemediği bir nimete mazhar olmuş olarak gidiyorum." diyor mektubunda.

Şehid olmuş. Allah şefaatine nâil etsin...

Bu ikinci... (*İnde's-saffi fî sebili'llâh*) Allah yolunda askerlerin saf bağladığı zaman... O kolay olan bir şey değil. Harp temennî de edilmez. Harp olsun da ben ön safa geçeyim, bu ecri alayım da denmez. Ama beş vakit namaz, işte buyur camiler, işte müezzinler… O her zaman olur.

Bir başka hadis-i şerif daha var, bu konuyla ilgili. Burada değil ama açıklamasında müellif merhum [Ahmed Ziyâeddin Gümüşhànevî] Rh.A kaydetmiş. Ben de onu size okuyayım.

Peygamber Efendimiz bir başka hadis-i şerifinde buyurmuş ki:[221]

تُفْتَحُ أَبْوابُ السَّماءِ ، وَيُسْتَجابُ الدُّعاءُ في أَرْبَعَةِ مَواطِنَ: عِنْدَ الْتِقاءِ الصُّفُوفِ في سَبيلِ اللهِ ، وَ عِنْدَ نُزُولِ الغَيْثِ ، وَعِنْدَ إقامَةِ الصَّلاةِ ، وَعِنْدَ رُؤْيَةِ الكَعْبَةِ (طب. ق. عن أبي أمامة)

(*Tüftehu ebvâbü's-semâi ve yüstecâbü'd-duàü fî erbaati mevâtıne*) "Dört yerde semanın kapıları açılır ve dualar makbul olur, müstecâb olur." Şimdi dört şey sayacağız:

1. (*İnde'ltikài's-sufûfi fî sebîli'llâh*) "Allah yolunda cihada gitmiş ordunun, düşman ordusunun karşısına geçip de saf saf durdukları, saf bağladıkları ve savaşa giriştikleri zaman dualar makbul." O gazi o esnada istediği duayı etsin, duası makbul.

Eskiden mâlûm, harpler kılıçla olurdu, okla olurdu, iki ordu saf bağlardı. Bir saf hücum ederdi, arkasında bir başka saf var. Denizin dalgaları gibi yâni, sahile gelişleri gibi. Öyle usul-ü harb ederlerdi. Şimdi harb usûlü çok değişti. Yâni, mücadeleye giriştiğin zaman, silahların patladığı zaman dualar makbul. Onun için askerlik çok kıymetli bir meslek. Allah asker kardeşlerimize... İmanla tabii. İman olduğu zaman…

İmansız oldu mu, hiç bir şeyi yok. Yâni, imansız insanlar kadar zavallı insanlar yok. Ne kadar ağlasalar, ne kadar teessüf edilse, ne kadar diz dövseler, ne kadar acınsa yeridir imansızların. Bütün nimetler, bütün devletler imanlıya. Uyur, sevap kazanır, süt içer, sevap kazanır, yaşar sevap kazanır, ölür sevap kazanır... İmanlının sırtını yere getirmek mümkün değil.

Allah iman-ı kâmilden cümlemizi ayırmasın... İşte imanlı bir

---

[221] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VIII, s.169, no:7713; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.360, no:6252; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.238, no:17253; Ebû Ümâme RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.158, no:3334, 3383; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XI, s.316, no:10878.

asker nöbet tutar sevap kazanır. Savaşır sevap kazanır. Ölür, şehid olur, Allah'ın büyük nimetine mazhar olur. Allah indinde, Allah tarafından rızıklandırılır, ikrâma mazhar olur yâni. Bulunmaz bir nimet. O kadar memnun olurmuş ki, "Keşke tekrar dünyaya gönderilsem de bir daha şehid olsam, bir daha şehid olsam." dermiş, tekrar tekrar şehid olmayı istermiş. O kadar güzel bir şey.

İşte her zaman da söylüyorum, insanın arzusu ne kadar yüksek olursa o kadar iyi olurmuş diye de söylüyorum. Şimdi ümmetin fesada uğradığı zamanda Peygamber Efendimiz'in sünnetine sarılan kimseye yüz şehid sevabı var. Yüz... Bir tane değil, yüz şehid sevabı var. Onun için, Peygamber Efendimiz'in yolunu öğrenelim, sünnet-i seniyyesini öğrenelim. Bir şehid olmak insanı cennete sokuyor, yüz şehid sevabı var. Peygamber Efendimiz'in sünnet-i seniyyesine sımsıkı sarılalım!

Birincisi bu.

وَ عِنْدَ نُزُولِ الغَيْثِ ،

2. (*Ve inde nüzûli'l-gays*) "Yağmurun yağdığı zaman." Yağmurun yağdığı zaman dua makbuldür. Allah'ın hikmeti. Yağmur Allah'ın rahmeti olduğundan biz rahmet demişiz. Bizim köylerde anamız rahmetli hep öyle derdi:

"—Rahmet yağıyor, üstüne paltonu al."

Yâni yağmur yağıyor demez, rahmet derlerdi. Ne güzel kelimeler kullanırlarmış. Kızar;

"—*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llàh*!" der ecdadımız.

Kötü söz söylemez. Tesbih çekiyor yâni. Biraz sıkıştırırsın, "*Lâ ilâhe illa'llah, muhammedün rasûlü'llah.*" der. Ne kadar güzel şeylere alıştırmışlar kendilerini.

İkincisi, yağmur yağdığı zaman.

وَعِنْدَ إقامَةِ الصَّلاة ،

3. (*Ve inde ikàmeti's-salâh*) "Namazın kılınacağı zaman." Burada ikàmeti's-salâh dedi. Yâni, namaz kameti getiriliyor filan,

tam o sırada. Yukarıdaki hadis-i şerifte, (*inde hudùri's-salâh*) "namaza hazır olunduğu zaman" demişti. O vakitte.

وَعِنْدَ رُؤيَةِ الكَعْبَةِ .

4. Ve dördüncüsü: (*İnde rü'yeti'l-ka'beh*) "Kâbe-i Müşerrefe'nin görüldüğü zaman. Kâbe'nin görüldüğü zaman da dua makbuldür." Şimdi bunun iki ihtimali var. Bir: "Kâbe-i Müşerrefe'yi insanın hacca gidip de ilk defa gördüğü zaman, gözünün ilk takıldığı zaman yaptığı dua makbuldür." derler.

Onun için, hacı yeni hacca gitti, Beytullah'a girdi, Bâbü's-Selâm'dan aldılar onu, dolaştırırlar böyle. Başı önde yürür bakmayayım diye. Baksa görecek ama oradan dolaştırır, yolunca, yöntemince gelir, ondan sonra hadi bak dediği zaman gözünün önünde dopdolu, böyle gelin gibi Kâbe-i Müşerrefe... Siyah örtü, ama üstü böyle nakışlı, ayet-i kerimelerle yazılı… Yüreği erir insanın. Yâni, baktığı zaman hayran kalmamak mümkün değildir Kâbe-i Müşerrefe'ye… İnsanın içi, böyle damla damla erir baktığı zaman. İşte o zaman dua makbuldür.

"Bir ihtimal daha var" diyor şârihimiz, yâni müellifimiz [Ahmed Ziyâeddin Gümüşhànevî] Rh.A; "Kâbe'ye her baktığı zaman duası kabul olur."

Zaten Kâbe'ye bakmak, biliyorsunuz, başlı başına sevaptır. İnsan gözünü Kâbe'ye dikti, diz çöktü, oturdu orada. Sabahtan akşama ona baktı, sevaptır. Yâni, Kâbe'ye bizzat öyle bakıvermek bile sevaptır. "Her bakışta da muhtemeldir." diyor. Öyleyse, oh yaşadık. Yâni, insanlar baksın baksın, dua etsin…

Haccı küçümsemeyelim! Hac çok büyük bir ibadettir. Yâni bir insan hacceder de geri dönerken, "Acaba Allah beni affetti mi?" diye düşünürse, o zaman ilk günahı işlemiş olurmuş. Allah bütün günahları affediyor.

Hac, defter-i a'mâlinin kirlerini silip bembeyaz edici bir ibadettir, usulüyle yapılırsa… Kavga etmeyecek, cidal etmeyecek. Usulü var, haccın da âdâbı var. Adabına uymazsa, olmaz tabii. Kimisi turist gelir, turist gider. Çünkü maksadı haccetmek değil

ki, oradan şu kadar mal alayım, bu kadar şey alayım, şurayı göreyim, burayı göreyim... E sen keşke başka yere gitseydin.

Burası ibadet yeri… Öğünme yeri değil, kavga yeri değil, gürültü yeri değil. Mescid-i Nebevî'de kavga eder... Olur mu? Rasûlüllah SAS Efendimiz'in huzuru kavga yeri mi? İnsan utanır. Büyük bir kimsenin huzurunda, başkasıyla fısır fısır konuşmağa bile utanır.

Usulüyle yapılırsa, hac insanın günahlarının affına sebep olur.

Demek ki, dört yerde dua makbul:

Birisi: Cihad için çarpışan askerlerin saflarını bağladıkları zaman, iki saf, düşman ordusuyla müslüman ordusunun safları karşılaştıkları zaman.

İkincisi: Yağmur yağdığı zaman… Yağmur yağarken de dua edebiliriz. Hatırımıza yerleştirelim!

Üçüncüsü: Namaz ikàme olunduğu zaman, namaz kılınacağı zaman. Bunu da yapabiliriz.

Dördüncüsü: Kâbe'yi gördüğümüz zaman. O da hacılara mahsus bir nimet… Zaten onu hatırlatırlar:

"—Aman Kâbe'ye gittiğin zaman bizi duadan unutma! İlk gördüğün zaman şu duayı yap!" diye öğretiyorlar.

g. Cihadın Fazîleti

Bir hadis-i şerif daha okuyalım. Galiba epeyce sözü uzattık, vakit geçti:[222]

سَاعَةٌ فِي سَبِيلِ اللهِ خَيْرٌ مِنْ خَمْسِينَ حَجَّةً (الديلمي عن ابن عمر)

RE. 295/4 (*Sâatün fî sebîli'llâh ,hayrun min hamsîne hacceten*) "Allah yolunda cihad yapmak için, kâfirlerle çarpışmak için,

---

[222] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.334, no:3504; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.V, s.188; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.IV, s.327, no:3457; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.538, no:10691; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.207, no:12946.

Allah'ın dinini yaymak, müslümanlığı hıfzetmek, müslümanları korumak maksadıyla bir müddet yapılan bir cihad...” Bir saat, burada altmış dakika demek değil gene. O zaman altmış dakika ölçüsü yoktu. Zaman demek. Bir zaman bölümü… “İnsanın bir miktar Allah yolunda cihad edivermesi, onun için elli haccetmekten daha hayırlıdır.”

Bu ne zaman olur? Cihad olduğu zaman, cihad imkânı olduğu zaman. Cihad imkânı varken, insan hacca gideceğine cihad edecek. O zaman, elli hac sevabına bedel oluyor.

İşte bu Allah yolunda cihad, çok önemli bir husustur müslümanlar! Allah yolunda cihadı insan unuttu mu, Allah o unutan kimselerin boyunlarına zilleti takar, horluğu, aşağılığı takar. Allah yolunda cihad, dinimizin en mühim emirlerinden biridir. Bizim hasımlarımız, Ermeni'si, Yahudi'si, Rum'u, Avrupalısı, Amerikalısı bizim dinimizin en çok cihadından korkar. Ödleri patlar yâni.

Onun için, Hindistan'da bozuk bir mezhep çıkarmışlar, her şey hoş. Şunu yap, bunu yap bir şey değil... Cihad yok! Cihad doğru değildir diyorlar. Çünkü İngilizler hakim orada… İngilizlerle cihad etmesin diye, bir bozuk mezhep çıkartmışlar, yaymışlar “Efendim cihada lüzum yok.” diyorlar. Uyutmak istiyorlar yâni. Uyuşturmak istiyorlar müslümanları.

Bizim de bu devirde, en az bildiğimiz farzlardan birisi cihaddır. Yâni, namaz kılmayı biliyoruz, az çok öğreniyoruz. Hacca gitmeyi biliyoruz. Zekâtı da zamanı gelince hatırlıyoruz, hatırlatıyorlar, veriyoruz. Hac tamam, zekât tamam, namaz tamam, kelime-i şehâdet zaten kolay. E Ramazan'da da hep tutuyoruz el-hamdü lillâh, o da tamam… Ama cihad farzını bilmiyoruz. Cihad çok önemli bir farz ve çok sevaplı bir farz.

Cihadın çok çeşitleri var. Cihadın bir çeşidi, düşmanlarla çarpışmak… İşte Kore'de çarpıştık, İşte Kıbrıs'ta çarpıştık… İşte çeşitli yerlerde, tarih boyunca olduğu gibi, cumhuriyet devresinde de çeşitli savaşlar yaptık.

Çıkıyor. Çünkü sen istediğin kadar iyi ol, düşmanların rahat durmuyor. Bak sen kuzu kuzu duruyorsun, efendi efendi duruyorsun, geliyor senin elçini öldürüyor. Neden?

“—Siz bizim babalarımızı kestiniz...”

Biz sizin babalarınızı filan kesmedik. Sizin babalarınız bizi kesmek istedi de, Allah bize yardım etti.

Sizin babalarınız yedi asır bizimle beraber yaşadılar. Mallarına dokunmadık, ırzlarına dokunmadık, başımızın tâcı ettik, hükümette vazife verdik, paşa yaptık, hariciye vekili yaptık, sıhhiye vekili yaptık, hoş tuttuk, hiç bir şeyinize dokunmadık. Ondan sonra, siz bizim gırtlağımıza sarılınca, biz de gırtlağımızdan elinizi çekin diye birazcık uğraştık.

Ne yapalım? Adam hâlâ orada burada öldürüyor. Tabii tahrik ediyor. Yunanlılar tahrik ediyor, bize kızgınlığından para veriyorlar filan... Bir şeydir gidiyor.

Yâni cihad olmasın... Güzel, cihad olmasın ama, kaldır insanların aklından, fikrinden düşmanlığı, cihad olmasın. Ben razıyım tamam, hiç cihad olmasın… Cümle alem gül bahçesi gibi olsun, ben de gül gül geçineyim insanlarla…

İyi, güzel ama, ben oturuyorum kenara bağdaş kurmuş kendi halimde, bir lokma, bir hırka; ona bile razıyım. Kimsenin memleketinde gözüm yok, her yerde sulh sükûn hakim olsun istiyorum. O gelip benim elçimi öldürüyor, o geliyor benim memleketimi elimden almağa çalışıyor; "Defol buradan, kalk git!" demeğe kalkışıyor. Mümkün değil cihadın kalkması…

Onun için, şairlerden birisi çok güzel söz söylemiş:

Hazır ol cenge eğer ister isen sulh-u salâh

Hakikaten sulh istiyorsan, cenge hazır olacaksın. Adam senin pazunu görecek, silahını görecek, gücünü kuvvetini görecek, arandaki muhabbeti görecek.

"—Allah! Bunların birisi hepsi için ölür. Hiç birisi ölümden korkmaz. Muhabbetli bir topluluktur, bunlarla kavgaya gelmez." diyecek.

İki gün önce anlattılar: Kore'de bir tepe varmış, alınmıyor bir türlü. Bizim yüzbaşılardan mı, üsteğmenlerden mi bir tanesi komutana demiş ki:

"—Komutanım bana müsaade et, benim şartlarımı kabul et, ben bu tepeyi alırım."

Demiş:

“—Harpte şart mart mı olur? Ben senin komutanınım, ne dersem onu yapacaksın!”

“—O zaman almam, sen bilirsin. Benim şartlarımı kabul edersen olur.”

“—Pekiyi” demiş.

Geçmiş birliğin karşısına, demiş ki:

“—Arkadaşlar! Allah yolunda ölecek, ölmeyi göze almış arkadaş istiyorum. İçinizden kim benimle gelir?”

Yetmiş kişi çıkmış.

“—Bak işi gücü olan, ölmek istemeyen filân gelmesin. Biz ölüme gidiyoruz. Geri dönmeyeceğiz, ona göre…”

Bir kısmı ayrılmış, yirmi kişi kalmış. Yirmi kişiyle hücum etmişler, günlerce alınmayan tepeyi almışlar. Çarpışmışlar almışlar, bakmışlar aralarında bir Ali çavuş yok, geri dönmüşler, bakmışlar 19 kişi dönmüş, bir kişi yok. Hadi onu arayalım diye bir daha bir hücum, öbür taraflara doğru. Bakmışlar tepenin arkasında şehid olmuş mübarek Ali çavuş.

Onun için mümkün değil yâni insan güçlü olacak, kuvvetli olacak, asker olacak, şehidliği öğrenecek, cihadı gönlünde

besleyecek, ama gene centilmen olacak, iyi niyetli olacak, kimseye zulmetmeyecek.

h. Nefisle Cihad

Sonra cihadın başka çeşitleri var. Hocamız her zaman söylerdi; eğer eskiden beri bu camiye gelen bir kimseyseniz, hatırlarsınız: Cihad-ı ekber var, insanın kendi nefsiyle cihad etmesi. Çünkü insanın kendi nefsinden, içeriden çok kötü arzular geliyor. Arkadaşının malını çaldırtan, içindeki o kötülük menşei olan nefsi... Arkadaşıyla kavga ettiren o nefis... Başkalarına hile, hud'a yaptıran o nefis... Çaldıran, çırptıran, zina ettiren, her şeyi yaptıran o nefis işte...

O nefisle uğraşmadığı zaman, insanlar ileriye gidemiyor. Paşa olur, vali olur, genel müdür olur, bakan olur ama, adam olamaz. Yâni, nefsiyle meşgul olmadığı zaman, nefsini terbiye etmediği zaman, adam olmak mümkün değil. İnsan kendi nefsini yenebilecek.

Avrupalılar ona vicdan diyorlar. Vicdan duygusu gelişmeliymiş de, vicdan duygusu gelişirse o zaman insan medeni insan olurmuş, iyi vatandaş olurmuş. Bizim dilimizde o, nefisle cihad etmektir. Hem biz Avrupalılardan daha iyi biliriz ruhi meseleleri, imanî meseleleri. Gelsinler öğretelim! Onlardan daha iyi biliriz.

İnsanın içinde nefis denilen bir şer membaı vardır, o nefsi terbiye edersen melek olur insan. Ölmez, asırlarca yaşar. Bak Yunus Emre'ye, yedi asır önce yaşamış, bir rivayete göre çoban, bir rivayete göre çiftçi, bir rivayete göre oduncu bir adam... Yedi asırdır yaşıyor. Sözleri aramızda dolaşıyor. Neden? Nefsini terbiye etmiş, güzel ahlâkı benimsemiş bir insan.

İnsan o terbiyeyi almazsa... Getirirsin bir fabrikanın başına. Amerika'da tahsil yapmıştır, direk gibi bir nefsi vardır böyle, kale gibi, taş gibi. Kravatlı, güzel, pantolonu ütülü, yüzü sinek kaydı tıraş olmuş filan... Dış görünüşü, her şeyi güzeldir. Ama kaprislidir adam. O kaprisi yüzünden o fabrikayı batırır, batırır çıkartır. Çeşitli zararlara uğratır, işçilere kötülük eder, rüşvet alır filan... Nefis var çünkü.

Ama nefis terbiyesi olmuşsa, nefsi eğitim görmüşse, nefsini

yenmesini öğrenmişse, Allah korkusu varsa içinde; "Benim bugün dünyada yaptıklarım boşa gitmeyecek, yarın bunların hepsinden zerre zerre hesap vereceğim!" diye düşünürse insan, ister müfettiş olsun, ister müfettiş olmasın, ister kanun emretsin, ister emretmesin, iyi insan olmak zorundadır ve nefsine hakim olur. Kızılacak yerde kızmaz.

Hazret-i Ömer RA... O kadar asabi bir insan, nefsine çok kere böyle hakim olurmuş, Allah rızası için. Yâni, bu iman olmazsa, iman terbiyesi olmazsa bu nefis yola gelmez. Yola gelmeyince de çeşitli çekişmeler olur.

Şimdi ben siyasetin içine girmek istemiyorum ama, bakan olup da mahkemelere düşenleri de görüyoruz, mahkûm da oluyorlar suiistimallerden filan... Yâni, nefis terbiyesi olmadığından oluyor. Nefisler terbiye olsa, o zaman zerre kadar kimsenin malına insan tecavüz etmez, tenezzül etmez, hak yememeğe çalışır. Birisi acı da söylese, doğru söyleyince, sen haklısın der. Onun için, bu nefis terbiyesi cihad-ı ekberdir.

Peygamber SAS Efendimiz'in askerlerinden, ashabından bir gurup Medine'ye gelmiş, onlara demiş ki:[223]

قَدِمْتُمْ خَيْرَ مَقْدَمٍ ، مِنَ الْجِهَادِ الأَصْغَرِ إِلَى الْجِهَادِ الأَكْبَرِ ،

مُجَاهَدَةُ الْعَبْدِ هَوَاهُ (الديلمي ، خط. عن جابر)

RE. 334/5 (*Kadimtüm hayra makdemin*) "Hoş bir gelişle geldiniz, hoş geldiniz! (*Raca'tüm mine'l-cihâdi'l-asgari ile'l-cihâdi'l-ekber*) Küçük savaştan büyük savaşa geldiniz." demiş. O düşmanlarla yaptıkları savaş daha küçük savaş. Buradaki savaş daha büyük savaş. O ne? (*Mücâhedetü'l-abdi hevâhü*) "Kişinin kendi nefsinin kötü arzularıyla uğraşması."

---

[223] Beyhakî, *Zühdü'l-Kebîr*, c.I, s.388, no:384; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XIII, s.523, no: 7345; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.430, no:11260; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.425, no:1363; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XV, s.139, no:15164.

İnsan kendisinin içinde bu cihadı yapamazsa, kendisinin içindeki şeytanla, nefisle uğraşamazsa bunu polis tutamaz, onu müfettiş tutamaz, onu kanun koruyup men edemez. O yapacağı yerde yapar hilesini, hud'asını, gaddârlığını yapar bir yerde. Onun için herkesin içine polis koymak bin kişiye bir polis tayin etmekten daha iyidir. Herkesin içine polis koyacak sistem de işte nefis terbiyesi sistemidir, iman yoludur.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi, imanımızın kadr ü kıymetini bilenlerden eylesin... Hayırlı ilimler öğrenip sünnet-i seniyyeye temessük edenlerden eylesin... İlmiyle amil olanlardan eylesin... Nefsini terbiye edenlerden eylesin...

Güzel huyla, güzel ahlâk ile mütehallik olup kardeşçe, dostça, severek etrafındaki müslüman kardeşlerine muamele eden, tatlı ömür süren, dünyada ahirette mes'ud, bahtiyâr olan kimselerden eylesin...

Fâtiha-i şerife mea'l-besmele!

03. 05. 1981 - İskenderpaşa

19. CİHADIN LÜZUMU

Eùzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.
El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ hayri halkıhî muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...
Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-müslimûn... Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llàh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llàhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sàhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasili ile'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selleme ennehû kàl:

سَاعَةٌ فِي سَبِيلِ اللهِ ، خَيْرٌ مِنْ خَمْسِينَ حَجَّةً (الديلمي عن ابن عمر)

RE. 295/4 (*Sâatün fî sebîli'llâhi, hayrun min hamsîne hacceh.*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemà kàl.*

Muhterem müslümanlar! Peygamberimiz SAS Efendimiz Hazretleri'nin ehâdis-i şerîfesini *Râmûzü'l-Ehâdis* isimli hadis kitabından okumağa devam ediyoruz.

Hadislerin izahına geçmeden önce Peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Efendimiz'in ruhu için, sonra cümle enbiyânın, asfiyânın, hâssaten Ebû Bekr-i Sıddîk ve Aliyy-i Murtazâ'dan, sahabe-i kirâmdan hocamız Mehmed Zâhid-i Bursevî'ye kadar güzerân eylemiş olan din büyüklerimizin, sâdâtımızdan, meşâyihimizin cümlesinin ruhları için ve eserin müellifi, hocamızın hocası Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddin Efendi Hazretleri'nin ruhu için; eserin içindeki hadis-i şeriflerin bize kadar gelmesinde emeği geçmiş, faydası dokunmuş olan ulemânın ve ruvâtın ruhları için, ve uzaktan yakından bu hadis-i şerîfleri dinlemek üzere bu mescide şu mübarek aylarda teşrif etmiş olan siz kardeşlerimizin, cümlemizin ahirete irtihal eylemiş olan cümle geçmişlerimizin ruhları için bir Fâtihâ üç İhlâs-ı Şerîf hediye edelim...

....

a. Allah Yolunda Cihadın Fazileti

İbn-i Ömer yâni halife Hazret-i Ömer'in oğlu Abdullah'tan —Allah her ikisinden de râzı olsun— nakledildiğine Peygamberimiz SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[224]

سَاعَةٌ فِي سَبِيلِ اللهِ، خَيْرٌ مِنْ خَمْسِينَ حَجَّةً (الديلمي عن ابن عمر)

RE. 295/4 (*Sâatün fî sebîli'llâh*) "Allah yolunda bir saat, (*hayrun min hamsîne hacceten*) elli hac etmeden daha hayırlıdır."

Allah yolunda bir saat ne demek? Bir kere buradaki saat, altmış dakika demek değil. Zamanın herhangi bir parçasına Araplar —Arap dilinin örfü, kullanış tarzı böyle— saat diyorlar. Saat dedikleri zaman, altmış dakikayı kasdetmiyorlar da, zamanın bir parçası. Yâni, Allah yolunda bir saat, bir miktar, bir zaman bulunmak demek. Yoksa, altmış dakika bulunmak mânâsına değil. Elli dokuz dakika olursa olmaz mânâsına değil. Bir müddet Allah yolunda bulunmak demek…

Allah yolunda bulunmaktan kasıt nedir? Yâni, kâfirler ile cihad etmek, savaşmak.

"—Bu niçin? Müslümanlar niçin kâfirlerle çarpışır?"

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin dini yücelsin, yayılsın; herkes Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin emrini, tedvinini, insanlara göndermiş olduğu yasakları, buyrukları duysun diye yapılır.

Adam kâfir olabilir, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin emirlerinin, yasaklarının duyurulmasında mânî olmuyor ise, çarpışılmaz onunla. Vergi alınır, o kendi yaşayışına devam eder, müslümanlar da yürür gider. Yâni, İslâmî faaliyetlerini devam ettirirler, İslâmî emirleri tebliğ etmeğe devam ederler. Mânî olduğu zaman,

---

[224] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.334, no:3504; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.V, s.188; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.IV, s.327, no:3457; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.538, no:10691.

müslümanlarla çarpıştığı zaman, müslümanları alt etmeğe gayret ettiği zaman, onların memleketini istilâya uğraştığı zaman, o zaman tabii çarpışmak icab eder.

Peygamberimiz SAS Efendimiz'in hayatına bakacak olursak, bizzat kendisi başlatmamış... Kâfirlerle arasındaki mücadelede başlayan kim? Kâfirler. Kâfirler müslümanlığı yok etmek istemişler. İnsanlar müslüman oldu diye, olmadık eziyetler yapmışlar.

Nasıl eziyet? Çölde odunları yakarlarmış, odunlar yandı, odunlar ateş haline geldi, köz oldu. O zaman esiri yatırırlarmış, müslümanları yatırırlarmış ateşin üstüne sırtını, o ateş sırtına değiyor.

"—Dininden dön! Dönmezsen bu işkenceye devam edeceğiz." derlermiş.

Sığırı soyarlarmış, derisi çıktı, ıslak deri. Vücuduna sararlarmış işkence edecekleri şahsın. Arabistan'ın kızgın 50 derece güneşinin 60 derece güneşin altına bırakırlarmış. Yumurta pişer yâni. O kadar sıcak ki yumurtayı koyarsın kumun içine, pişer. Çiğ yumurta pişer. O sıcakta tabii deri ne olur? Kurur. Kuruyunca deri ne olur? Kemik gibi olur. Çatır çatır olur. O böyle sarılı vücudu sıkmağa başladıkça, cıyak cıyak bağırdıkça; "Dininden dön, kaldıralım işkenceyi!" derlermiş.

Her türlü işkenceyi yapmışlar.

Meselâ, Bilâl-i Habeşî, şu Seyyidü'l-müezzinîn, RA... Kendisine her türlü işkenceyi yaparlarmış, "Dininden dön!" derlermiş. O yine, "*Ehad, ehad, ehad!*" dermiş. Yâni, "Allah-u Teàlâ bir tek!" dermiş. Öyle müteaddit değil...

لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلاَّ اللهُ لَفَسَدَتَا (الأنبياء: ٢٢)

(*Lev kâne fîhimâ âlihetün illa'llàhe lefesedetâ*) [Eğer yerde ve gökte Allah'tan başka tanrılar bulunsaydı, yer ve gök, (bunların nizamı) kesinlikle bozulup gitmişti.](Enbiyâ, 21/22) Hiç öyle şey olur mu? Allah-u Teàlâ bir tane…

(*Lâ ilàhe illa'llàh*, *muhammedün rasûlü'llàh*) dermiş, dönmezmiş.

Müslümanların içinde böyle işkenceyle şehid olanlar çok. O zaman Peygamber SAS Efendimiz'e gelip dediler ki:

"—Yâ Rasûlüllah! Dua etsen de, Allah-u Teàlâ Hazretleri bunları kahreylese..."

O zaman, Peygamber Efendimiz sabır tavsiye etmiş. Müslümanlara ezanın yapabildikleri her çeşidini yaptılar.

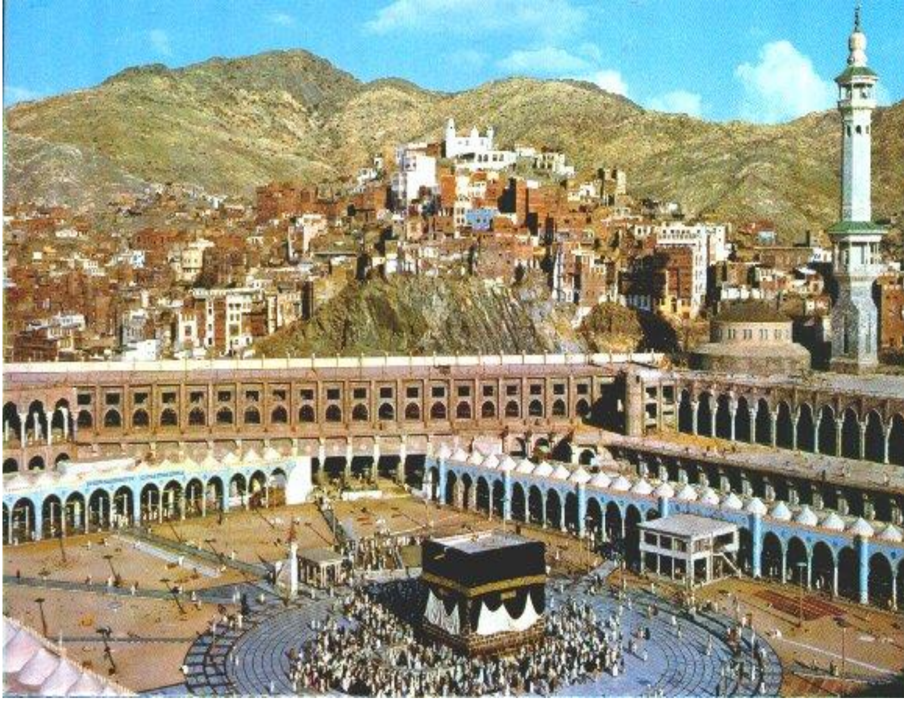
Rasûlüllah SAS Efendimiz Kâbe-i Müşerrefe'de ibadet edecek, işkence ettiler. Namaz kılacak, mani olmağa çalıştılar. Secde ettiği esnada, başının üstüne kirli şeyler koymak, çeşitli şekillerde ezâ, cefâ etmek...

Hazret-i Ebû Bekir RA'a:

"—Sen müslüman oldun, çıkamazsın dışarıya, çıkmayacaksın!" dediler.

O zaman evinde ibadet etmeğe başladı, kendi evinin avlusunda ibadet etmeğe başladı. Başkaları da bu nasıl ibadet ediyor diye avlunun etrafına toplanıp bakarlardı. Bu sefer:

"—Herkes seni görüyor, orada da yapma!" demeğe başladılar.

Yâni, evinde ibadet edecek, ona dahi mânî olmağa kalktılar.

Müslümanlar o kadar mazlum duruma düştüler, o kadar zayıf duruma düştüler. Yâni, mânevî bakımdan zayıf değil, kuvvetli de, maddi bakımdan… Böyle o kadar ezaya, cefâya maruz kaldılar ki, muhtelif yerlere hicret ettiler. Habeşistan'a gitti bir kısmı, bir kısmı başka diyarlara göç etti...

Peygamber Efendimiz de onların işkencelerinden, sıkıntılarından, verdiği ezalardan dolayı Taif'e gitmeğe karar verdi, başka yerlere gitmeğe karar verdi. Yâni, insanları alıştıkları yerlerinden, yurtlarından "Rabbim Allah!" dedi diye, çıkarmağa başladılar.

Sonunda bütün ezâlara, cefâlara rağmen hiç bir şey yapamayınca, dönmeyince, azalmayınca bu sefer dediler ki:

"—Bunlara yiyecek satmayalım, her işlerine mani olalım, bunalsınlar."

Senelerce sürdü iktisâdî bakımdan onlara verdikleri tazyikler. Müslümanlar çok bunaldılar. Öyle de olmadı.

Bu sefer Peygamber SAS Efendimiz'i öldürmeğe kalkıştılar. Öldürmeğe kalkışınca, dediler ki:

"—Onun kabilesi var. Birimiz öldürürsek kan davası olur. O öldüren kimsenin ailesi zarar görür. Hepimiz kabilelerimizden birer delikanlı seçelim, el birliğiyle hepsi hücum etsin, kim vurduya gitsin. İşte bütün Mekke ahalisiyle savaşacak değil ya onun kabilesi, o zaman iyi olur." filan dediler.

Seçme bahadırları topladılar, vazifelendirdiler, Peygamber Efendimiz'in evinin etrafını kuşattılar. Peygamber Efendimiz'e o zaman hicret emrolundu. Peygamber Efendimiz de, Allah onlara göstermeden aralarından sıyrıldı, çıktı gitti. Medine-i Münevvere'ye terk-i diyâr etti. Yâni, Mekke-i Mükerreme'yi bırakmak zorunda kaldı.

Mekke-i Mükerreme'den çıktıktan sonra, şöyle yüksekçe yerinden dönmüş, mahzun mahzun bakmış Mekke-i Mükerreme'ye, demiş ki:

"—Eğer müşrikler beni senden çıkartmamış olsalardı senden hiç ayrılacak değildim."

Seviyor... Vatanı, doğduğu yer, mübarek yer. Tâ Hazret-i İbrahim AS'dan Kâbe-i Müşerrefe bina edilmiş. Âdem AS'dan yeri malum, mübarek bir yer. E çıkmak ister mi? Gözü doldu, mahzunlaştı... "Çıkmazdım ama, çıkartıyorlar." diye yola koyuldu.

E bu kadar zulümden sonra, müslümanlar da bir kere:

"—Niye bu zulmü yapıyorsun bize canım!" derse çok mu?

Şimdi Avrupalılar, hainler diyorlar ki:

"—Müslümanlık kılıç dini, zorbalıkla iş yapıyor..."

Müslümanlık mazlumluk dini… Müslüman her yerde mazlum ama, sen mazlum gördüm diye tepesine çıkarsan, eza cefa, eza cefa, eza cefa edersen, e sonunda Allah-u Teàlâ zulme râzı gelir mi? Gelmez. Zulüm ile hiç bir şey pâyidâr olmaz. Zulüm muhakkak yıkılmağa mahkûmdur.

Eskilerden misal verdik, bir de yakın misal olarak Kıbrıs'ı ele alalım. Kıbrıs kimin? Ecdadımızın. Ne zamandan? Bir kere sahabe-i kirâm zamanında İslâm orduları gelmiş, fethetmişler. Orada sahabe kabirleri var. Ondan sonra işte şöyle olmuş böyle

olmuş neyse başka idareler gelmiş. Nihayet Osmanlılar Kıbrıs'ı fethetmişler. Kıbrıs bizim bir şehrimiz olmuş. Valiler göndermişiz, memurlar göndermişiz, gelmiş gitmiş... Bizim bir adamız olmuş.

Ondan sonra, biz Ruslarla bir harb ettiğimiz zaman[225] allem etmişler, kallem etmişler... Tarihin hiç bir zamanında Yunanlıların olmuş değil Kıbrıs. Hiç... Oranın bir ahalisi olmuş ama Yunanlıların olmuş değil hiç bir zaman. İngilizler Osmanlıların zayıflığından faydalanarak, Kıbrıs adasına el koymuşlar.

Tabii, kendileri Kıbrıs adasına el koyunca, kâfir kâfiri kayırıyor, bu sefer başlamışlar Rumların çoğalması için onları yerleştirmeğe filan... Ama gene bir arada yaşıyorlar. Bu sefer Rumlar bu müslümanları asmağa, kesmeğe başladılar. Sıkıntılar başladı. Mallarını vermemeğe başladılar, tarlalarını, mülklerini yağmalamaya başladılar, tapu kayıtlarını tanımamağa başladılar.

Ondan sonra:

"—Sen buradan dışarı çıkamazsın, sen şunu yapamazsın, sen şu işte çalışamazsın..."

Zorbalık yapıyor yâni, kabadayılık yapıyor. Zulüm büyüdü büyüdü, büyüdü büyüdü... Birçok insanı öldürdüler. Çeşitli safhalar oldu. Hepiniz biliyorsunuz, hatırlatma babında söylüyorum. Sonunda ne oldu zulüm?

Biz iktisâdî durumu iyi, silahları çok kuvvetli, çok modern silahları olan bir devlet değildik. Onların da arkasında Avrupa devletleri vardı, modern devletler vardı, silahları vardı, şunları bunları vardı ama zulmettikleri için Allah mazluma yardım eder. Her yerde kaide böyledir. El-hamdü lillâh, bak bir miktarını almak, kurtarmak mümkün oldu, oradakiler de rahata erdiler.

Ondan sonraki incelemelerde anlaşıldı ki, adamlar bir köye gelmişler, bütün köy ahalisini kesmişler, bir çukura koymuşlar. Çıktı hep, toprakların altından çıktı. E şimdi insafsızlar söyleyin bakalım, müslümanlar mı kılıçlı, zalim, zorba; siz mi zorbasınız? Müslümanlık kılıç dini diyorlar... Asıl sizsiniz kılıcı çekip, kullanıp da, her yerde zulmeden…

---

[225] 1877-1878 Osmanlı Rus Savaşı, 93 Harbi.

“—Müslümanların elinden Suriye’yi alacağız, Kudüs’ü alacağız!” diye tarih boyunca sayısız Haçlı Seferleri yaptılar.

Yakıp yıkıp, kırıp döküp geçirip ta Kudüs’e kadar geldiler. Kudüs’ü bir keresinde fethetmeleri mümkün oldu. Kadın demediler, çocuk demediler, ihtiyar demediler... Yetmiş bin kişi kesmişler. Söyle bakalım şimdi kılıç kuvvetiyle iş yapan, zorbalık zalimlik yapan Haçlılar mı, yoksa mazlum müslümanlar mı?

Müslüman bir kere, silah tutanı öldürür. Senin karşına çıkıp da silah tutmuşsa bizim dinimizin kuralı öyledir, onu öldürür savaşta. Yoksa gidip de müdafaasız kadını, çocuğu öldürmez, ihtiyarı öldürmez. Hiç dokunmamıştır onlara…

Bak zorbalığa, edepsizliğe bak!

Geçelim bizim memleketi, Kıbrıs’ı bırakalım; Tunus’ta, Cezayir’de ahalinin %40’ını kesmişler Fransızlar. %40 demek, yüz kişide kırk kişi demek... Memleketi kurutmuş adamlar. Libya’da İtalyanlar %50’sini kesmişler. Yâni, her iki kişiden bir kişiyi kesmişler. Dikilmiş hurma ağaçlıklarını tahrib etmişler, mâmureleri harabe haline getirmişler.

E söyle bakalım insafsız, şimdi müslümanlık mı merhamet dini; yoksa sizin yaptığınız mı gaddarlık, zulüm? Bu hadiselerden

ortaya çıkmıyor mu?

Bir de müslümanları böyle tenkit ederler, yâni müslümanlık kılıç dini derler. Aslı esası yoktur. Müslümanlar nefsini müdafaa etmek için savaşmıştır. E tabii, zulüm böyle bu hale gelince, o zaman müslüman kaçmaz. Bir adım geri gitmez. En büyük günahları sayar dinimiz, hadis-i şerifler: Zina günah, hırsızlık günah, iftira günah sayar... Bir de, (*el-firâri yevme zahfin*) savaş günü sırtına düşmana dönüp de, geriye kaçmak günahtır, büyük günahtır.

Müslüman kaçmaz. Ölür gene kaçmaz. Orada durur, bırakmaz orasını. Bizim imanımızın icabıdır. Bizim savaşlardaki başarımız imanımızdandır. Her derste söylüyorum, gene de söylerim, ileride de söyleyeceğim: Bizim bu topraklarda yaşayışımız müslümanlığımızdandır. Müslüman olmasaydık, bu topraklar bizim olmazdı şu sırada. Balkanlardaki fütühatımız müslümanlığımızdandır, imanımızdandır...

Kimse bedavadan canını vermez. Ahirete inanıyor da mukabilinde cennet olduğunu Kur'an-ı Kerim bize müjdeliyor da, onun için. Beline dolayıp öyle gidiyor. Başına sarık sarıp öyle gidiyor. Onlar ölmeğe gidiyor. Yaşamak niyetiyle gitmiyor, "Öleyim de şehid olayım!" diye gidiyor. Öyle kazanmışlardır.

Hâsılı zamanı gelince cihad vardır. Cihad yapılıyor mu? Yapılıyor tabii. Hiç bir asır cihadsız kalmamıştır. 20. Yüzyıl, medeniyet filan hepsi lafta... Bak nasıl köy ahalisini kesip gömmüşler toprağa… Nasıl düşman saldırınca cihad oldu, her zaman olur. Her yerde olur, cihad kesilmez. İşte böyle cihadda bir an bulunmak, bir müddet bulunmak, bir saat bulunmak…

Farz olduğu zaman kişiye, cihad meselesi ortaya çıktığı zaman, o zaman yetmiş defa haccetmekten daha hayırlıdır. Haccetmenin sevabı çok büyük… Bütün günahları affoluyor insanın. Yetmiş defa haccetmekten daha hayırlı buyuruyor Peygamber Efendimiz.

Şimdi buradan tabii cihadın ehemmiyetini anladık ve bu hadise destek olacak pek çok hadis-i şerifler de vardır, ayet-i kerimeler de vardır.

Şimdi bu savaş neden yapılıyor? Müslümanları korumak için,

İslâmiyet'i duyurmak için, İslâmiyet'in sönmemesi için yapılıyordu. O halde müslümanların yine korunması için, müslümanlığın gene insanlara duyurulması için yapılan gayretler de cihada dahildir. İyi müslüman olmak için, müslümanlığın yayılması, korunması için yapılan gayretler de yine cihada dahildir. Yâni, şu sırada bir harp yok, silahı elime alıp da muharebe yapamıyorum ama, onu yapmak için sarf edilen gayretler de cihada dahildir.

"—Efendim ben şimdi askere gidiyorum, bu ecri alabilir miyim?"

O ecir gene alınır. Çünkü o asker hazır kuvvet. Yâni, harp patlarsa yapacak. Ama harp olmayınca da, talimiyle meşgul oluyor. O talimin de, hudutta beklemenin de büyük sevabı var.

Müslümanlığı korumak oturduğu yerden de olur. Kılıçla da olur, kalemle de olur. Eline alırsın bir kalem, bir makale yazarsın, onu okuyan irşad olur, hak yolu kabul eder; o da cihad olur. Birisi müslümanlara saldırmıştır, müslümanlara haksız iftiralarda bulunmuştur. Demin söylediğim gibi, "Müslümanlık kılıç ile yayılmıştır." filan gibi şeyler söylemiştir. Ona cevap verirsin, o da cihad olur.

Yâni, cihadın sadece bir çeşidi yok, pek çok çeşitleri var. Kılıçla olur... E şimdi kılıç devri geçti; tabancayla olur, topla olur, roketle olur, uçakla olur... Kalemle olur, dil ile olur. Karşındakine dilinle İslâm'ı anlatırsın veya İslâm'ı müdafaa edersin, dil ile cihad olur.

Sonra insanın kendisi ile, kendi nefsiyle mücadelesi cihad olur. Kendi nefsinin kötü arzularını yenmek için, kötü ahlâkını iyi ahlâka çevirmek için yaptığı gayretler cihad olur.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bize cihadın mânâsını iyice bildirsin... Mücâhid fî sebîli'llâh, Allah rızası için, Allah yolunda malıyla, canıyla, gönlüyle, kalbiyle, diliyle, eliyle cihad yapanlardan eylesin...

Malla olur... Mal sarf edersin, asker beslersin, askere techizât alırsın veyahut gaziyi teçhîz edersin cihad olur. Silah malzeme alırsın cihad olur. Allah yoluna sarf edersin malını öyle olur. Canla olur...

Kendi canını ortaya koyarsın, kendi er meydanına sevk

edersin, öyle olur. Çeşitli şekilleri var. Sevabı çok büyük... Ölürse insan, cennet garantidir; kalırsa, gazi olarak geliyor. Büyük büyük sevaplara nâil olmuş olarak şey yapar.

Cihadın her çeşidi her zaman olmuyor ama, muhakkak birkaç çeşidi gene vardır. Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi o cihad şuurundan, cihad duygusundan, cihad fiilinden uzak bulundurmasın...

b. Alimin Üstünlüğü

Câbir ibn-i Abdullah el-Ensârî RA'dan rivâyet edilmiş bir hadis-i şerif:[226]

سَاعَةٌ مِنْ عَالِمٍ مُتَّكِيءٍ عَلَى فِرَاشِهِ يَنْظُرُ فِي عِلْمِهِ، خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةِ الْعَابِدِ سَبْعِينَ عَاماً (الديلمي عن جابر)

RE. 295/5 (*Sâatün min àlimin müttekiin alâ firâşihî, yenzuru fî ilmihî, hayrün min ibàdeti'l-àbidi seb'îne âmâ.*)

Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:

(*Sâatün min âlimin*) "Alimden bir miktar, bir zaman; (*müttekiin alâ firâşihî*) yatağına yaslanmış, yastığına, minderine yaslanmış, (*yenzuru fî ilmihî*) ilmine bakıyor, yâni ilim ihtivâ eden kitabına bakıyor. Yatağına, yastığına, şiltesine yaslanmış; elinde ilim malzemesi olan kitap, defter var. Yaslanmış şöyle, kitabına bakıyor. Zamanın bir parçasında, bir âlim bir kitaba bakıyor, (*hayrün*) bunun böyle yapması, yatağına yayılıp, yaslanıp bakması daha hayırlıdır, (*min ibàdeti'l-àbidi seb'îne âmâ*) àbid kulun yetmiş yıl ibadetinden. Yetmiş yıl ibadetinden hayırlıdır."

Çünkü, cahil olursa, şeytan àbidi aldatır. Cahil oldu mu, àbidi aldatır şeytan. Kurnaz ya, hain, sağından gelir, solundan gelir,

---

[226] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.333, no:3504; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.273, no:28789; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIII, s.207, no:12947.

aldatır. Alimi aldatamaz.

Bir meşhur hikâye vardır, bazıları bilir... Bilmeyenlere ders olsun diye burada hatırlatalım:

Abdülkàdir-i Geylânî KS Hazretleri —Allah şefaatine erdirsin— çok büyük zât malum. Herkes duymuştur adını. İbadet ediyorken, seccadesinde tesbih çekerken gözlerini kapatmış, bir ışık görülmüş gönlünde, oradan bir ses gelmiş. Diyor ki:

"—Ey Abdülkàdir! Ben senden hoşnudum, razıyım, memnunum, senden namaz kılma, ibadet etme, tesbih çekme mükelleflerini kaldırdım. Sen artık olgun bir insan oldun, lüzum yok bunları yapmağa." diyor.

Şöyle düşünmüş bu sesi duyunca Abdülkadir-i Geylânî Hazretleri bir düşünmüş. Şiddetli bir şekilde kaşını çatmış:

"—Defol yâ mel'un!" demiş. "Defol, yıkıl karşımdan yâ mel'un!" demiş.

Ondan sonra —tabii Allah'ın velî kulu— bir zaman sonra şeytanı aslî sûrette görmüş. Şeytan yılışık yılışık sormuş ona sırıtarak demiş ki:

"—Benim o zaman seni kandırmak için yanına geldiğimde, o sözleri söylediğim zaman şeytan olduğumu nereden bildin, nasıl bildin?"

Demiş ki:

"—Bre mel'un! Allah'ın lânetine uğramış şeytan! Birçok sebepleri var. Bir kere Allah-u Teàlâ Hazretleri kuluna bir şeyi kendisi hitap edecek olsa... Peygamber Efendimiz'den sonra vahiy kesildi, vahiy yok.

İkincisi vahiy bir cihetten gelmezdi, cihetten münezzeh olarak Allah-u Teàlâ Hazretleri her yönden gelirdi Rasûlüllah Efendimiz'e. Kitaplar böyle tarif ederler. Bir cihetten geldi mi, Allah-u Teàlâ cihetten münezzehtir, olmaz. Onun için ....

Üçüncüsü: İnsanların en olgunu kimdi? Rasûlüllah SAS Efendimiz. Rasûlüllah SAS Efendimiz namazı bıraktı mı? Bırakmadı. Orucu bıraktı mı? Bırakmadı. Hiç bir ibadeti bırakmadı ve teşvik etti bizi. Ömrünün en sondaki kısmına kadar, zamanına kadar ibadetlerini hep yaptı. Pekiyi o olgun değil miydi? Allah-u Teàlâ ondan o mükellefiyetleri kaldırdı mı? 'Gözümün

bebeği namaz' dedi namaza:[227]

قُرَّةُ عَيْنِي فِي الصَّلاَةِ

(*Kurretü aynî fi's-salâh*) 'Gözümün serinliği namazda.' dedi. Gözümün nûru, sürûru namaz diye namazı öyle methetti. En çok sevdiği şeylerden bir tanesi namaz kılmaktır."

Bir insan mânevî kemâl yolunda yürüse, ilerlese, yükselse yükselse yükselse... Nihayet en çok zevk aldığı ibadet namaz olur. O noktaya gelir. En çok zevk aldığı ibadetlerden birisi Kur'an okumak, birisi namaz kılmak olur.

Namaz o kadar kıymetli. Mü'minin miracı. Kimin huzuruna çıkıyorsun? Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin huzuruna çıkıyorsun, "*Allàhu ekber!*" diyorsun, Allah-u Teàlâ her şeyden daha büyük diyorsun, dünyanın her şeyini geriye atıyorsun, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin huzûr-u âlisinde el pençe divan duruyorsun, huzur-u ilâhîde duruyorsun, Allah'ın huzurunda duruyorsun.

Ondan sonra, "Yâ Rabbi, sana hamd olsun!" diyorsun, "Sen alemlerin Rabbisin!" diyorsun, "Kıyamet gününün sahibisin, biz yalnız sana ibadet ederiz, yalnız senden yardım isteriz; başka kimseye el açmayız, yüz döndürmeyiz... Senden bekleriz, sana kulluk ederiz. Bizi aman sevdiğin, râzı olduğun kulların yoluna sevk eyle. Gazap ettiğin, sapıtmış insanların yollarına saptırma, düşürme!" diye niyâz ediyoruz, münâcaat ediyoruz, mükâleme ediyoruz. Yâni, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne hitap ediyoruz.

O bizim hitabımızı duymuyor mu? Duyuyor.

İhsân'ı tarif eden hadis-i şerifte geçiyor:[228]

---

227 Neseî, *Sünen*, c.VII, s.61, no:3939; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.128, no:12315; Hàkim, *Müstedrek*, c.II, s.174, no:2676; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.241, no:5203; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VI, s.199, no:3482; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VII, s.78, no:13232; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.280, no:8887; İbn-i Sa'd, *Tabakàtü'l-Kübrâ*, c.I, s.398; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XII, s.371, no:6812; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.303; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.III, s.135, no:1234; Ukaylî, *Duafâ*, c.II, s.160, no:666; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LX, s.454; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.143, no:2733; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.449, no:18912, 18913; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.73, no:1089.

فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ ، فَإِنَّهُ يَرَاكَ.

(*Fein lem tekün terâhu, feinnehû yerâke*) "Sen onu her ne kadar görmüyorsan da, o seni görüyor."

وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ (الحديد: ٦)

(*Ve hüve meaküm eyne mâ küntüm*) "Nerede olsanız, o sizinle beraberdir." (Hadid, 57/4)

فَأَيْنَمَا تُوَلُّوا فَثَمَّ وَجْهُ اللَّهِ (البقرة: ١١٥)

(*Feeynemâ tüvellû fesemme vechu'llah*) "Yönünü nereye dönsen, Allah-u Teàlâ Hazretleri o taraftadır." (Bakara, 2/115)

وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ (قف: ١٦)

(*Ve nahnü akrabü ileyhi min habli'l-verîd*) "Biz kulumuza şah damarından daha yakınız." diyor. (Kaf, 50/16)

Sen onu idrak edemiyorsan;

لاَ تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ (الأنعام: ١٠٣)

---

[228] Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.27, no:50; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.39, no:9; Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.101, no:4991; İbn-i Mâce, Sünen, c.I, s.25, no:64; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.426, no:9497; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.IV, s.5, no:2244; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.375, no:159; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.157, no:30309; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.528, no:117222; Ebû Hüreyre RA'dan.

Müslim, *Sahîh*, c.I, s.36, no:8; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.6, no:2610; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.635, no:4695; Neseî, *Sünen*, c.VIII,s.97, no:4990; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.24, no:63; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.389, no:168; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.203, no:20660; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.528, no:11721; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.383; Hz. Ömer RA'dan.

(*Lâ tüdrikühü'l-ebsâru ve hüve yüdrikü'l-ebsâr*) "Gözler O'nu göremez, idrak edemez; halbuki o, gözleri görür."(En'am, 6/103)

Senin gözün Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni nasıl görsün ki, güneşe bakamazsın. Güneşe bir dakika baktın mı hadi bakalım gözlükçüye. Gözün kör olur. Gözün hücreleri tahrip olur bakarsan, güneşin ışınları gözünün arkasındaki hücreleri tahrip eder, kör olursun. Tamam, güneşe fazla bakmaktan gözün bir daha iflah olmaz, kör olursun. E güneşe bakamazken Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni nasıl müşahede edeceksin? Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni müşahede vasıtası gönül. Gönül gözünü körlükten kurtarırsan o zaman müşahede edersin.

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi körlükten kurtarsın...

Hâsılı Abdülkàdir Geylânî Hazretleri'nin kıssasını anlatıyorduk ya, hisse almak için anlatıyoruz. Hikâye anlatmak değil hadislerin arasında maksadımız, hissesini çıkartacağız, dersimizi çıkartacağız kendimize. Ondan sonra demiş ki:

"—Bre mel'un, ben namazı niye sevmeyeyim? Gözümün bebeği namaz!" demiş.

Öyle angarya değil ki namaz. "Olmasa da rahat etsem, rahat nefes alsam!" denilecek bir şey değil ki. "Olsa da bir daha kılsam... Bir vakit olsa da, şu dünya işi olmasa da dursam da, Mevlâ'mın huzurunda iki rekât daha kılsam!" diye can atılacak bir ibadet.

Bir insan ibadeti angarya görürse, bir külfet görürse, kerhen yapılacak bir şey görürse o mü'min bir insan olur mu? Bu mantık doğru bir mantık olur mu? Müslümanın mantığına yakışır mı?

Sülâle-i Tâhire'den Hazret-i Hüseyin Efendimiz, İmâm Ca'fer Sâdık Hazretleri, rivâyet ediliyor... Hazret-i Ali Efendimiz için de öyle rivâyet edilir *—rıdvânu'llàhi aleyhim ecmaîn—* Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin huzuruna çıkarken, sapsarı kesilirmiş. Namaz vakti yaklaştı mı, benzi sararıyor böyle, bembeyaz kesiliyor, sapsarı kesiliyor,

"—Hasta mısın ne oluyor?" derlermiş,

"—E Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin huzuruna çıkacağım!" dermiş.

Yâni, huzur-u ilâhiye çıkacak. Hani yüksek bir makama çıkarken duyulan heyecanı duyuyor. Namazı bak ne kadar tatlı

kılıyor.

Hazret-i Ali Efendimiz'i ameliyat edememişler. Zırh parçası ayağına batmış, şişmiş, zonkluyor... İrin bağlamış, kocaman bir yara olmuş. Ameliyat edemiyorlar, namaza durduğu sırada kesmişler, almışlar, duymamış bile. Meşhur hikâyedir, hep anlatırlar.

Namaz böyle sevilecek bir şeydir. Sen onu sevilmeyecek gibi bir şey gösterdin, oradan da anladım diye sıralamış şeytana böyle şeyleri. O zaman şeytan demiş ki ona rivayete göre:

"—Ey Abdülkàdir! Benden dinindeki fıkhın, kavrayışın, ilmin ve ulaştığın mertebeler sayesinde kurtuldun. Yoksa ben bu usulle, böyle diyerek, kaç tane ibadet ehli insanı yoldan çıkarttım, ibadeti bıraktırdım." demiş.

Tabii sesi duyuverince, "Hah, Allah bana hitap etti, benden mükellefiyetleri kaldırdı." diye, namazı orucu bırakıvermiş demek ki birtakım gafiller. Öyle şey olur mu?

İşte bu hikâyeyi neden anlattık? Cahili aldatır. Yankesici şimdi sokakta gezer, bir şey bilmeyen bir kimseyi aldatır. Ama şehirli, güngörmüş, tahsilli bir kimseyi aldatamaz. Ötekisi de üçkâğıtçılık yapar, şöyle yapar böyle yapar, parasını çalar götürür. Taşradan gelmişse hele, şehri bilmiyorsa bir çaresini bulur, aldatır, parasını alır kaçar. Ama alimi aldatamaz. Onun için ilim kıymetli. İbadet ilimle yapılırsa, bilerek yapılırsa, şuurla yapılırsa tadına doyum olmaz.

"—*Allàhu ekber* diyorsun, ne demek?"

"—Bilmem..."

"—*El-hamdü li'llâh* diyorsun, ne demek?"

"—Bilmem..."

"—İhlâs Sûresi'nin mânâsı ne?

"—Bilmem..."

"—Namaz'ın mânâsı ne?"

"—Bilmem..."

"—Namazın feyizli olması için, nelere riâyet etmek lâzım?"

"—Bilmem..."

Bilmezsen, tat olmaz.

Bir de bilen insanı düşün... Bilen insanların namazlarını kitaplar anlatıyor da…

Namaz kılarmış Hàtem-i Esam Hazretleri, kitaplarda yazıyor, hayran olmamak mümkün değil. Birkaç defa da zikretmiştim...

[Büyük zahidlerden Hàtem-i Esam KS, Asım ibn-i Yusuf'u ziyarete gitmişti. Asım ona namazı nasıl kıldığını sordu.

Hàtem-i Esam Hazretleri dedi ki:

“—Namaz vakti yaklaştığı zaman, abdest azalarımı tam yıkayarak güzelce abdest alırım. Sonra gelir namaz kılacağım yere dikilirim. Bütün azalarımın sükûnet bulmasını beklerim. Kâbe’yi iki kaş arasında, makamı sadrımda, Allah-u Teàlâ’yı üzerimde kabul ederim. O, kalbimde ne varsa bilmektedir. Sonra, ayaklarımı sırat üzerinde, cenneti sağımda, cehennemi solumda, ölüm meleğini de arkamda farz ederim. Ve bu namazıma son namazımmış gibi niyet ederim. Sonra, ihsan üzere yani Allah’ı görürcesine bir tekbir alırım. Kıraatimi tefekkürle, rükûu tevâzuyla, sücûdu tazarru ile yaparım. Bunları tam yapmış olarak otururum. Recâ üzere teşehhüd ederim, sünnet üzere selâm veririm. Sonra, bu namazımı ihlâsla tamamlarım. Sonra havf ve recâ (korku ve ümit) arasında yaşarım. Namazımı böyle kılmaya sabırla devam ederim.”

Bunları dikkatle dinleyen Asım dedi ki:

“—Ey Hâtem! Sen her zaman namazını böyle mi kılarsın?”

Hàtem-i Esam Hazretleri:

“—Evet otuz senedir böyle kılarım.” dedi.

Bu cevabı üzerine Asım ağladı ve dedi ki:

“—Ben şimdiye kadar hiçbir namazımı böyle kılmadım.][229]

O lezzette insan o namazı kıldı mı, tadına doyum olmaz.

Onun için, bir alimin ilmiyle meşgul olarak şöyle yastığına yaslanıp biraz ilim öğrenmesi, yetmiş yıl ibadet eden àbidin ibadetinden daha kıymetli oluyor. Neden? İlimle işler düzelir, cehaletle doğru işler fesâda gider, bozulur.

Cahil, kaş yapayım derken göz çıkartır. Kaş yapmak ne

---

[229] Ebü'l-Leys Semerkandî, *Gafletten Kurtuluş*, c. II s.772

demek? Yâni insanın yüzü güzelleşsin diye kadınlar kaşlarına hani şöyle koyu şeyler sürerler filan, daha güzel görünecek... Ama onu iyi idare edemezse o siyah şeyi, gözüne batırır, gözü kör olur insanın. Kaş yapayım derken göz çıkarmak deniliyor ya…

Bu konuda bir şiir var:

Alimlerin sözleri lâ'l ü mercan, incidir;
Câhillerin sözleri dâimâ can incidir.

İlim kıymetli. İlme dinimiz çok büyük kıymet vermiş, alime çok büyük değer vermiş. Bir hadis-i şerif hatırlıyorum, Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

"—Ya alim ol, ya da ilim öğrenici ol. Üçüncü olma helâk olursun." diyor. Yâni müslüman ne olacak? Ya öğretici olacak, bilecek, başkasına öğretecek veyahut kendisi öğrenci olacak.

"—E öğrenmiyorum, öğretmiyorum da..."

O zaman helâk olursun. Peygamber Efendimiz öyle buyuruyor. Başka rivâyetler de var, başka şekillerde ifade edilmiş. O halde bu hadis-i şerîften çıkan ders nedir bize? İlim öğreneceğiz, öğrendiğimizi tatbik edeceğiz. Tatbik ederken bilmediğimiz şeylerle karşılaşınca soracağız, onları da öğreneceğiz. Böylece Allah-u Teàlâ Hazretleri bildikleriyle amel edenlere bilmediği ilimlerin kapısını açar.

Eski insanlardan böyle hârikulâde, fevkalâde büyük mazhariyetlere ermiş, kerametlere ermiş kimseleri duyuyoruz, menkıbelerini okuyoruz. Bir kısmının hayatlarında gördük kerametlerini. E nasıl eriyorlar o mertebelere? İlim ile. İlmini tatbik ederek... İlmini tatbik edince Allah-u Teàlâ Hazretleri ona başka kapıları açtığı için.

E sen ilmini tatbik etmezsin, namazı kılmazsın, orucu tutmazsın, Kur'an okumazsın, okusan mânâsını bilmezsin, namazı şuurla yapmazsın... O zaman tabii feyz de alınmıyor. Kırık sene geçiyor, elli sene geçiyor, kişi olduğu yerde sayıyor. Halbuki terakkî edecek, vâsıl-ı ila'llàh olacak, Allah'ın sevdiği, sevgili kulu haline gelecek. Allah'ın sevgili kulu haline gelince, Allah her şeyi ona âsân edecek. Ona eremiyor... Onun için ilmi böyle teşvik etmiş dinimiz.

Biz de, teşvik edildiğine göre ilme şevk duyalım. Elhamdü lillah çok güzel kitaplar neşrediliyor. Her gün bir kitaptan on beş-yirmi sayfa okuyalım. Çoluk çocuğumuza okutalım. Kendimiz çocuksak evdeki diğer büyüklere okuyuverelim. Böylece ilimden bir bahis öğrenmek hakkında daha önceki haftalar ne kadar büyük mükâfatlar verildiğini okumuştuk. İlim öğrenenler zümresine girelim. Bildiğimizi başkasına öğretelim, öğreticiler zümresine girelim. Allah'ın rızasına vâsıl olalım.

"—Efendim, ben kadınım; bana ilim lâzım mı?"

Kadına da lâzım!

"—E ben yaşlıyım…"

Beşikten mezara kadar ilim. Bunun zamanı yok. En son dakikaya kadar, insan bir şey öğrenmek içinde olacak. En son dakikaya kadar, bildiği bir şeyi başkasına öğretmek durumunda olacak insan.

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi hayırlı ilimlerle mücehhez eylesin... Öğrendiği ilimlerle amel eden kimselerden eylesin...

"Amelsiz ilim vebaldir." Biliyor, yapmıyor, o zaman vebaldir. "İlimsiz amel dalâldir." Yâni, cahil amel işliyor, o zaman o da sapıtır, bilemez neyin doğru olduğunu, neyin eğri olduğunu. Gider türbelere:

"—Seksen tane mum yaktım. Herhalde uçacağım havalarda." der.

Yâ seksen tane değil, yüz seksen tane mum yaksan, türbeye mum yakmaktan ne olacak!

"—Efendim, Helvacı Baba'nın etrafında dokuz defa dolaşırsan, yarım kilo helvayı dağıtırsan şu olur bu olur..."

Helvacı Baba da Allah'ın kulu değil mi? Sen Allah'a iyi kulluk et, Allah sana doğrudan doğruya versin. Ne oluyor dokuz defa dolaşmak? Nereden çıkmış, hangi kitap yazmış onu? Peygamber Efendimiz mi buyurmuş?

Yâni, ilim olmayınca sapıtır insan. Onun için, ilimle olacak ameller.

c. Nuh AS'ın Oğulları

Bu hadis-i şerif'te Peygamber Efendimiz, Nuh AS'ın üç

oğlunun ismini zikrediyor. Onlardan birisi Sam imiş. Buyuruyor ki:[230]

سَامُ أَبُو العَرَبِ، وَحَامُ أَبُو الحَبَش، وَيافِثُ أَبُو الرُّومِ (حم. ت. حسن، وابن سعد، ع. طب. ك. ض. عن سمرة)

RE. 295/6 (*Sâmün ebü'l-arabe, ve hàmün ebü'l-habeşi, ve ya'fesün ebü'r-rûm.*)

"Sam Arapların ecdadıdır." Arapların babasıdır demek ecdadıdır demek. Yâni, Araplar Nuh AS'ın Sam adlı oğlunun sülâlesinden gelmişler, o soydan gelmişler.

"Hàm adlı oğlunun sülâlesinden de Habeşistanlılar, Sudanlılar gelmişler."

Sûd, *esved* kelimesi siyah demek, *Sûdan* oradan geliyor. Bu Sudanlılar, esmer renkte oldukları için, siyah renkli olduklarından o ismi almışlar. O siyah derililer, o oğlundan gelmiş.

"—Öteki Ya'fes adlı oğlundan da bu Anadolu ahalisi, Orta Asya ahalisi, Avrupa ahalisi türemiş." diye bu hadis-i şerifte zikrediliyor.

Bununla ilgili daha başka hadis-i şerifleri de uzun boylu zikretmiş. Onun için, Arap kavimlerine Sâmî ırktandır derler. Sâmî kavimlerden veyahut İbrânice, Süryânice, Arapça Sâmî dillerdendir diye sayarlar. Ne demek? Yâni, o gruba mensup insanların dilleri, kabileleri mânâsına geliyor.

Bu hadis-i şerifi bu kadarla geçelim. Bundan sonraki hadis-i şerif:

---

[230] Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.365, no:3231; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.9, no:20111; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VII, s.210, no:6871; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.VI, s.30, no:2645; İbn-i Sa'd, *Tabakàtü'l-Kübrâ*, c.I, s.42; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXII, s.276; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.335, no:3512; Semüre ibn-i Cündeb RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.I, s.457, no:933; *Kenzü'l-Ummâl*, c.XI, s.716, no:32393, 32395; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.298, no:790.

d. Müslümana Söğmek

Abdullah ibn-i Mes'ud RA rivâyet etmiş ve bu hadis-i şerifi; sahih hadis kitapları Buhârî, Tirmizî, Neseî, Ahmed ibn-i Hanbel hep zikretmişler:[231]

سِبَابُ الْمُسْلِمِ فُسُوقٌ، وَقِتَالُهُ كُفْرٌ (حم. خ. م. ت. ن. عن ابن مسعود ؛ ه. عن أبي هريرة ؛)

RE. 295/7 (*Sibâbü'l-müslimi füsûkun, ve kıtàlühû küfrün*)

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:

(*Sibâbü'l-müslimi*) "Müslümanlara sövüp saymak, müslümanlara hakaret etmek, onların ırzlarına, şereflerine kusur isnad etmek, ayıplayacak, onları hor düşürecek sözler söylemek, hakàretâmiz sözler söylemek, küfretmek, söylemek, —sövmek diyoruz Türkçe'de biz sibâba— müslümanlara sövmek (*füsûkun*) fâsıklıktır." Yâni Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne itaatten dışarı çıkmaktır.

Müslümana söz söylenmez. Müslümanın aleyhine söz söylenmez. Müslümana sövülmez. Müslümana hakaret edilmez. Neden? Müslüman. İman etti. Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne inanmış, ehli kıble, kıbleye dönüyor, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne Allahu ekber deyip, secde edip namaz kılıyor. Müslüman... Allah'ın varlığını, birliğini kabul etmiş. O şeref ona yeter.

Eski büyüklerden birisi kapıya çıkmış da:

---

[231] Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.27, no:48; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.81, no:64; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.353, no:1983; Neseî, *Sünen*, c.VII, s.121, no:4105; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.27, no:69; Ahmed ibn-i Hanbel, Müsned, c.I, s.385, no:3647; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XIII, s.266, no:5939; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.I, s.145, no:325; Ebû Ya'lâ, Müsned, c.IX, s.55, no:5119; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.106, no:34552; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.138; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.37, no:5723; Ebû Hüreyre RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.IV, s.305, no:6865; *Kenzü'l-Ummâl*, c.XV, s.1370, no:43595; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.444, no:1459.

"—Yok mu bir Allah diyen, ayağını öpeyim!" demiş.

Elini bırakıyor da, ayağını öpmek istiyor.

Allah diyor, Allah'ın kulu. Allah'ın varlığını kabul etmiş. Sen ona nasıl söversin?

"—Efendim tahsili yok..."

Olsun. Sana Allah akıl vermeseydi, sen de Allah'ın bir deli kulu olurdun. Tahsil ne kelime, hiç kimse yüzüne bakmazdı. Hiç olmazsa onun o şeyi var.

"—Efendim parası az..."

Parayı, pulu Allah nasib ediyor insana. Bir zaman gelir, sen fakirleşirsin, o zenginleşir. Bilinmez ki. Allah-u Teàlâ şahları indiriyor, fakirleri şah ediyor. Belli olmuyor ki bu iş. Her zaman okunan o ayet-i kerimede nasıl buyruluyor:

Estaîzü bi'llâh:

قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ

تَشَاءُ ، وَتُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ ، بِيَدِكَ الْخَيْرُ ، إِنَّكَ عَلَى

كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (آل عمران: ٢٦)

(*Kuli'llàhümme mâlike'l-mülki*) De ki: "Ey Allah'ım, ey mülkün sahibi Allah'ım! (*Tü'ti'l-mülke men teşâü*) Mülkü, egemenliği, hakimiyeti dilediğine verirsin; (*ve tenziu'l-mülke mimmen teşâü*) ve mülkü dilediğinden geri alırsın. (*Ve tüizzü men teşâ*) dilediğini azîz edersin, yüksek edersin, şerefli, kıymetli edersin; (*ve tüzillü men teşâ*) dilediğini de hor, zelîl, aşağı edersin! (*Bi-yedike'l-hayr*) Hayır hep senin elindedir. Sen ne dilersen, nasıl istersen öyle olur. (*İnneke alâ külli şey'in kadîr*) Sen her şeye kàdirsin yâ Rabbi! Muhakkak ve muhakkak her şeye kudretin yeter. Hiç bir şey senin için güç değildir. Ol dersin, olur." (Âl-i İmrân, 3/26)

تُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَتُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ ، وَتُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ

الْمَيِّتِ وَتُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ ، وَتَرْزُقُ مَنْ تَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ

(آل عمران:٢٧)

(*Tûlicü'l-leyle fi'n-nehâr*) "Geceyi gündüzün içine sokarsın, (*ve tûlicü'n-nehâra fi'l-leyl*) gündüzü gecenin içine sokarsın. Yâni peşpeşe getirirsin, birbirinin arkasından getirirsin. (*Tuhricü'l-hayye mine'l-meyyiti ve tuhricü'l-meyyite mine'l-hay*) Ölüden diri çıkartırsın, diriden ölü çıkartırsın. (*Ve terzuku men teşâü bi-gayri hisâb.*) Dilediğine de sayısız rızık verirsin." (Âl-i İmrân, 3/27)

Allah her şeye kàdir.

Onun için, fakiri de kınayamazsın, kendi zenginliğine de güvenemezsin. Tahsile de bir şey diyemezsin. Hepimiz Allah'ın kuluyuz. Hepsi Allah'ın rızasına bağlı şeyler. Allah râzı olursa; çoban da olsa, köylü de olsa, câhil de olsa sultan olur ahirette... Köledir bu dünyada, hizmetçidir, hizmet buyurursun, emredersin, yapar. Allah'a iyi kulluk etmiştir, cennette yüksek bir mertebeye çıkar, ahirette o sultan olur, sen onun kölesi olmayı temennî edersin ve onu bile olamazsın. Onun için müslümana sövülmez, hor görülmez, aleyhinde söz söylenmez.

(*Ve kıtàlühû küfrün*) "Müslümanlarla savaşmak kâfirliktir." Ya hakikaten bir insan müslümanlarla çarpıştı mı kâfir olur; veyahut da örfendir, yâni küfrün lügat mânâsıyladır. Yâni, müslümanlarla kalkıp mücadele etti mi insan, mücadele etti mi, husumet etmiş olur ve Allah'ın nimetini reddetmiş olur, iman kardeşliğinin gereğini yapmamış olur. Kötü bir duruma düşürmüş olur kendisini.

Bu hadis-i şerife benzer başka bir hadis-i şerif daha var. Onda da buyruluyor ki:[232]

---

[232] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.446, no:4162; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.X, s.159, no:10316; Ebû Ya'lâ, Müsned, c.IX, s.55, no:5119; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.106, no:34552; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.138; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

سِبابُ المُسْلِمِ فُسُوقٌ، وَقِتالُهُ كُفْرٌ، وَحُرْمَةُ مالِهِ كَحُرْمَةِ دَمِهِ (حم. طب. ع. ش. حل. عن ابن مسعود)

(*Sibâbü'l-müslimi füsûkun*) "Müslümanlara sövmek fasıklıktır, onunla mukatele etmek, savaşmak küfürdür. (*Ve hurmetü mâlihî kehürmeti demihî*) Onun malının muhteremliği, kanının muhteremliği gibidir." Yâni, nasıl onun kanını dökemezsen, müslümanı öldüremezsen, o yasaksa, günahsa, onu yapmağa müsaade yoksa; malı da muhteremdir. Malına da el uzatamazsın. Aldatamazsın, çar çur edemezsin gasb edemezsin. Onun malına hürmet etmek zorundasın.

İşte bak müslümanlık böyledir. Yâni müslümanların bu hadis-i şeriften alacağı çok dersler var.

O halde müslüman müslümanın aleyhinde bulunmaz, dil uzatmaz.

"—Kusuru var.."

Kusurunu o yokken söylersen gıybet olur, günaha girersin. Onun gıyabında onun kusurunu söylemeğe fayda yok. Eğer söylemek istiyorsan, çok hevesliysen git erkeksen erkekçe, mertçe yüzüne karşı de ki:

"—Kardeşim! Ben seni seviyorum. Ben sende şöyle bir kusur gördüm, şu kusuru bırak. Acaba bunun başka bir sebebi mi var?" de.

İkiniz tenha yerde söyleyin ki, o da herkesin içinde böyle söylenince yüzü kızarıp mahcup olmasın. Evet düzeltecek iyi niyetliyse.

O yokken bir toplantıda söylüyorsun onun aleyhinde, ona karşı yüzüne gülüyorsun: Nasılsın, iyi misin? Allah ömürler versin bilmem ne... Bu riyâkârlıktır. Bu da yakışmaz müslümana.

Bir müslümanın ayıbını örtenin, Allah-u Teàlâ Hazretleri kıyamet gününde ayıbını örteceğini vaad ediyor. Onun için, biraz affedici olalım, biraz ayıp örtücü olalım, biraz kusur yerine meziyet görücü olalım! Gülün dikeni vardır ama, gül güzeldir. Güzel kokar, hoş bir çiçektir. Dikeni de vardır... Eh o da daha bir

zaman gelir, inşâallah düzelir dersin, arkasından dua edersin. Bir kimse günah işlemişse, o günahtan dolayı kendisi bir ceza çekecek ya, günah işledi, bundan dolayı bir cezaya uğrayacak o kimse. Allah affederse, tevbe ederse o müstesna.

Şimdi günah işleyene zarar veriyor, başkasına da zarar verirmiş. Hadis-i şerifte bildiriyor. Nasıl zarar verir:[233]

اَلذَّنْبُ شُؤْمٌ عَلٰى غَيْرِ فَاعِلِهِ: إِنْ عَيَّرَهُ، أُبْتُلِيَ بِهِ؛ وَإِنِ اغْتَابَهُ، أَثِمَ؛ وَإِنْ رَضِيَ بِهِ، شَارَكَهُ (الديلمي عن أنس)

RE. 208/17 (*Ez-zenbü şu'mün alâ gayri fâilihî*) "Günah, işleyenden başkası için de uğursuzluktur, belâdır."

1. (*İn ayyerahû, übtüliye bihî*) "Günahı işleyeni ayıplarsa, ayıpladığı kendisine gelir." Yâni, ayıpladığı günahı Allah ona da yaptırırmış. Günahkârı ayıplamağa gelmez, dua edin, ayıplamayın. Çünkü o hale Allah düşürüverir. Allah korusun...

2. (*Ve ini'ğtâbehû, esime*) "Onun yaptığı günahı gıybet eder, söylerse filanca şu günahı işledi diye... Gıybet günahına uğrar ki, büyük zarardır kendisi için."

3. (*Ve in radiye bihî, şârekehû*) "Günaha râzı oldu mu, iştirak eder, ortak olur ona; aynen o günahı o da alır." diyor Peygamber SAS Efendimiz. Eğer râzı olursa, onun işlediği günaha...

"—İyi ki yapmış... Ben olsaydım ben de yapardım. Ne olacak, orada o yapılır. Düğünde içki içmiş... Eh öyle iyi bir günde neşeli bir günde insan birkaç kadeh içiverir. Ben olsam ben de içerdim." dedi mi, içmiş gibi günaha girdi. Râzı oldu çünkü. Günaha rızâ gösterdi mi, günaha ortak olur.

Onun için, günahkârı ayıplamağa gelmez, gıybet etmeğe gelmez. Kötü söz söylemeyeceğiz...

"—Efendim filanca adama çok kızıyorum. Yakalasam kör testereyle keserim." diyenler var.

---

[233] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.249, no:3169; Enes ibn-i Mâlik RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.145, no:5536.

“—Filanca adam cezaya uğramak üzere, cezaya uğrasın, kurban keseceğim.” diyenleri duyuyorum.

Allah Allah! Yâni, ne biçim kardeşlik, ne biçim şey. Ötekisi cezaya uğrayacak, başına bir musibet gelecek, ötekisi oynayacak. Allah râzı gelir mi? Bir kere bu terbiyesizliğe râzı gelmez Allah. Haklı da olsa, ötekisi hakikaten onu kızdıracak bir şey yapmış bile olsa, başkasının felaketine sevinmek erkeğe yakışır mı? Müslümanın o güzel ahlâkına uyar mı? Acıması lâzım!

Kötü söz söylemek yok. Çarpışmak hiç yok. Yakasına yapış, suratına yumruk patlat, burnunu kanat, kulağını kopar, bacağını kır, yarala, hastaneye düşür, öldür... Böyle şeyler hiç olmaz. Ya ne olacak?

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ (الحجرات: ١٠)

(*İnneme'l-mü'minûne ihvetün*) “Müslümanlar ancak kardeştir.” (Hucurat, 49/10) Müslümanlar birbirini sevmedikçe, kâmil imana sahip olamazlar; kâmil imana sahip olmadıkça, cennete giremezler. Cennete girmenin yolu, müslümanın müslümanı sevmesidir. Müslüman müslümanı sevecek, alıştıracak kendisini, sevmeyi öğrenecek müslüman.

“—E nasıl seveyim canım, kusurları çok?”

Kusurları çok ama, iyi tarafını görmeğe çalış.

Peygamber Efendimiz ashabıyla bir yerden bir yere giderken köpek leşi varmış yolun kenarında, herkes burnunu tıkamış, başını öbür tarafa çevirmiş;

“—Aman ne kadar kötü kokuyor!” diyerek geçmişler oradan.

Bak Peygamber SAS Efendimiz o zaman demiş ki:

“—Ama dişleri ne kadar muntazam, bembeyaz!” demiş.

Köpek leşi, demek böyle ağzının derisi sıyrılmış, dişleri meydana çıkmış, bembeyaz böyle dişleri... “Ama dişleri ne kadar güzel!” demiş.

Köpek leşinde bile, dişleri muntazamdı diye güzel tarafını söylüyor. Neden söylüyor?

“—Ey müslümanlar! Kötü tarafları görmeğe alıştırmayın kendinizi, iyi tarafları görmeğe alıştırın!” diyor.

İyi tarafları göre göre, insan kendisi de rahat eder. Yâni kötü tarafları görmek sanki kendisine fayda mı verir? İçine bir bardak kezzap içse insan ne olur? Kezzap, hani şu ..... foşur foşur köpürten bir bardak kezzabı içse ne olur insan? Ya ölür, ya hastanelik olur değil mi. Midesini deler çünkü o kezzap. İnsanın başkasına kızması, kin duyması, böyle bir bardak kezzap gibi bir şeydir içinde. İçini böyle oyar insanın.

Onun için, sevmek bir bardak süt gibi bir şeydir. Yâni, ülseri olan sütü içiyor da midesinin yarasını tedavi ediyor. Sevmek tedavi eder, yarayı kapatır. Sen başkasının kusurunu gördükçe, kendi kendine zarar verirsin. Kezzabın mermeri deldiği gibi, kendi kendini yer bitirirsin. Faydası yok. Onun için, müslüman müslümanla da uğraşmayacak.

Üçüncüsü... Öteki hadis-i şerifte yâni, buradaki metinden ayrı, üstünde geçmişti. Orada da diyor ki: Malı da muhteremdir müslümanın. Kanı muhterem, evet kanını şey yapmayacağız.

Benim çalıştığım yerde [Ankara İlâhiyat Fakültesi'nde] gelirlerdi çocuklar, derlerdi ki:

"—Filanca arkadaşlar bize çatıyorlar..."

E çatsın, kenara çekil!

"—Koridorda giderken omuz vuruyor bize hocam."

Kenara çekil!

"—Laf atıyor..."

Duymazlıktan gel!

Yâni, istiyor ki, "Madem öyle yapıyor, sen de onlarla biraz uğraş!" diyeyim. Ben dedim ki:

"—Sen onun burnuna bir yumruk vurduğun zaman, yere bir damla kanı damladı mı, onun hesabının içinden ne sen çıkarsın, ne ben çıkarım!"

Müslüman çünkü. Ama kusurlu müslüman... Yâni, adı Ahmed, Ali, Veli... O da camiye geliyor, namaz kılıyor... Birbirinize düşman olmuşsunuz, kızıyorsunuz...

İki koç karşı karşıya geldi mi toslaşır dururlar. Ne işleri var?. Yâni neden toslaşırlar? Toslaşıyor işte... Koçluk var ya...

İki horoz karşı karşıya geldi mi birbirlerinin ibiklerini kanatıncaya kadar uğraşırlar. Etrafına bir sürü insan toplanır, horoz dövüşü seyreder. Yazık... Kendileri kopartıyorlar,

parçalıyorlar ne oluyor, başkası mı faydalanıyor yâni ondan?
Yâni, yere bir damla kan damladı mı onun hesabı verilmez.

Onun için, tamam kanı haram, kanını dökmeyeceğiz.
"—Pekiyi malı?"
Malı da muhterem... Kanı gibi malı da muhterem... Müslümanın malını da aldatıp alamazsın, kandırıp alamazsın. Daha başka usüller, bin bir çeşit usül olur. Şu sırada sıralayamam. Onun için, müslümanın müslümanı sevmesi lâzım, malına hürmet etmesi lâzım, canına hürmet etmesi lâzım, aleyhinde konuşmaması lâzım.
Ah biz bu kaidelere riâyet etseydik, bizim cemiyetimiz bu hale düşer miydi? Kâfirler bizim muhabbetimizi görüyorlar da, muhabbetimizi bozmak için, onlar sokuyorlar aramıza bu fitneleri, fesatları.
Birbirimize kızıyoruz, incir çekirdeğini doldurmaz şeyden; senin partin o, benim partim bu... E ne olacak? Partiler nedir? Memlekete hizmet hususunda programları farklı olan teşekküller. Ne kızıyorsun? Memlekete hizmeti düşünmeyecek miydin? O öyle hizmeti düşünüyor, sen böyle hizmeti düşünüyorsun. Kızmadan yap yapacağın işi. Kızmadan yürüt.

e. Fitneler ve Gece Namazı

Bir hadis-i şerif daha okuyalım, bitirelim:[234]

سُبْحَانَ اللهِ مَاذَا أُنْزِلَ اللَّيْلَةَ مِنَ الْفِتَنِ ؟ وَمَاذَا فُتِحَ مِنَ الْخَزَائِنِ ؟

أَيْقِظُوا صَوَاحِبَ الْحُجَرِ ؛ فَرُبَّ كَاسِيَةٍ فِي الدُّنْيَا ، عَارِيَةٌ فِي

[234] Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.54, no:115; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.466, no:691; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.554, no:8552; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXIII, s.355, no:833; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.II, s.273, no:1962; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XII, s.421, no:6988; Ümm-ü Seleme RA'dan.
Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.170, no:30843.

الآخِرَةِ (حم. خ. ت. عن أم سلمة)

RE. 295/8 (*Sübhâna'llàh, mâzâ ünzile'l-leylete mine'l-fiteni, ve mâzâ fütiha mine'l-hazâini, eykızû savâhibe'l-hucer; ferubbe kâsiyetin fi'd-dünyâ, àriyetün fi'l-âhireh.*)

Ümm-ü Seleme RA Validemiz'den rivâyet edilmiş. Peygamber Efendimiz'in zevcelerinden birisi hikâye ediyor bize, naklediyor, anlatıyor ki: Peygamber Efendimiz bir gece kalkmış, buyurmuş ki:

(*Sübhâna'llah*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni tesbih ederim."

Sübhàna'llah sözü, şaşıldığı zaman, hayret ettiği zaman söylenen bir söz daha ziyade. Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni tesbih ederim manasına… Biz de "Sübhânallah!" filan diyoruz ya, "Allah Allah!" diyoruz, onun gibi.

Sübhàna'llàh demiş geceleyin. Sonra demiş ki:

(*Mâzâ ünzile'l-leylete mine'l-fiteni*) "Bu gece fitnelerden yeryüzüne ne indi? (*Mâzâ fütiha mine'l-hazâini*) Hazinelerden ne açıldı?" Hazine nedir? İşte sevap hazineleri, insanların nâil olacakları mânevî mertebeler, dereceler. Demek ki birtakım fitneler, birtakım mükâfatlar bahis konusu. Uykusundan uyanıp böyle demiş.

Ve demiş ki: (*Eykızû savâhibe'l-hucer*) "Hücre sahibi kadınların hepsini kaldırın!" Peygamber Efendimiz mâlum mescid-i saadette ayrı hücreleri vardı, odaları vardı, oralarda kalırlardı. "Hepsini uyandırın!" diyor, "Hücre sahiplerini uyandırın!" diyor.

(*Ferubbe kâsiyetin fi'd-dünyâ âmiyetün fi'l-âhireh*) "Nice dünyada giyimli insan vardır ki, ahirette yoksul, çırıl çıplaktır." diyor. "Dünyada giyimlidir, kuşamlıdır, ahirette yoksul, çırıl çıplaktır. Üzerinde üstün de başında hiç bir şey yoktur." Ne demek? Yâni dünyada iyi durumdadır ama, işi iştir ama, ahirette berbattır. Dünyada biraz parası var, pulu var, evi barkı var, mevkii makamı var, arabası var filân... Etrafında adamları var, herkes hürmet ediyor... Ahirette ahiret fukarası. Dünyada böyle bir şey var, ama ahirette hiç bir şey yok.

Onun için, "Nice insan vardır ki dünyada örtülüdür, giyimlidir ama, ahirette çırıl çıplaktır." demiş. Yâni, "Aman dikkat edin, hem fitneler iniyor, hem Allah'ın rahmet hazineleri var, bu hazineleri

elde etmek mümkün, kalkın!" demiş, geceleyin kaldırmış.

Bundan ne dersler çıkar? Bundan tabii çok dersler çıkıyor. Çıkan dersleri şöylece kısaca sıralayıp dersimizi bitirelim:

1. Bir kere soy sop insanlara para vermiyor. O ders çıkıyor bu hadis-i şeriften. Neden? Peygamber Efendimiz hanımlarına:

"—Kalkın da ibadete düşün! Çünkü nice insan vardır, dünyada giyiniktir, ahirette çıplaktır." diyor.

Demek ki, peygamber karısı bile olsa, Allah'a hàlis kulluk etmedikten sonra ahirette mahrum kalabilir, fakir kalabilir.

Nitekim ayet-i kerime var:

فَإِذَا نُفِخَ فِي الصُّورِ فَلاَ أَنسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ وَلاَ يَتَسَاءلُونَ

(المؤمنون: ١٠١)

(*Feizâ nüfiha fi's-sùri felâ ensâbe beynehüm yevmeizin ve lâ yetesâelûn*) [Sûra üflendiği zaman, artık aralarında akrabalık bağları kalmamıştır, birbirlerini de arayıp sormazlar.] (Mü'minûn, 23/101)

Ahirette soy sop para etmeyecek. Aralarında nesebler... Şu cennet ehlinin oğluydu, onu da cennete alalım... Yok öyle şey... Filancanın kardeşiydi, çok hatırlı iyi bir kimseydi... Öyle şey yok. Soy sop gitti. Dünyada öldü mü bir insan, soy sop bağları bitti. Ahirette öyle şey yok. Adam kayırmak, akrabalıktan dolayı itibar etmek yok.

Bir bu ders çıkıyor. Bundan sonra çıkan ders:

2. Uyandığı zaman insan tesbih çekecek. Yâni, geceleyin uyandığı zaman *Sübhàna'llàh* diyecek, *El-hamdü lillâh* diyecek, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni zikr ü fikr edecek. Arada uyanıp, böyle deyip gene uyuyabilir. Yâni, uyandığı zamanlar böyle diyecek.

3. Şaşırdığı zaman *Sübhàna'llàh* demek dersi çıkıyor. Peygamber Efendimiz hayretler içinde kalmış gördüğü şeylerden dolayı, *Sübhàna'llàh* buyuruyor. Demek ki, biz de Allah'ı tesbih edeceğiz bu gibi durumlarda. O ders çıkıyor.

4. Gece de olsa, insanlara hakkı tavsiye etmek gerektiği çıkıyor. Demek ki biz de hanımlarımıza, hanımlarımız da bize:

"—Kalk ey efendi! Ey hanımefendi, uyuyup durma! Ahirette halimiz ne olacak bakalım? Bu dünyada böyleyiz ama, ahirette kâr mı edeceğiz, ziyan mı edeceğiz? Kalk da biraz Allah'a kulluk edelim!" diyecek demektir.

Geceleyin namaz kılmak çok kıymetli bir şey. Çünkü namaz kılmağa kaldırıyor Peygamber Efendimiz. Uykusunu böldürüyor, tatlı uykusunu böldürüyor kendi zevcelerine, bizim analarımıza ve "Kalkın, namaz kılın!" diyor. Fitnelerden koruyor demek ki insanı gece namazı kılmak. Fitnelerden koruyor, mânevî hazinelere sahip kılıyor.

O halde bir fitneden korkuyorsak, dünyamızın, ahiretimizin sıkıntılarından korkuyorsak, biraz da kalkalım da geceleri Allah'a kulluk etmeyi öğrenelim! Dünyanın her şeyini öğrendik. Malını, mülkünü, kazanmayı, yaşamayı, gezmeyi, tozmayı, yüzmeyi... Her şeyini öğrendik. Biraz da Allah'a kulluk etmeyi öğrenelim. Sıkıntı zamanında, meşakkat zamanında, fitne zamanında, mihnet zamanında demek ki gece namazları fayda veriyor.

E zamanımız iyi mi? Güllük gülistanlık mı? Değil! Dünya cadı kazanı gibi kaynıyor. Her millet silahlanıyor. Her millet hazırlanıyor birbirini yemek için, birbirleriyle uğraşmak için. Kıyamet alâmetlerinin çoğu belirmiş. Ne kadar dünya böyle bu halde kalacak bu ihtiyâr dünya? Sonra nereye varacak bilmiyoruz. Bir sene mi var, beş sene mi var, on sene mi var? Ne olacağını bilmiyoruz. Eh o halde, biraz da Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne ibadet ederek, böyle geceleri kendimizi o tehlikelerden koruyalım.

Daha başka dersler de çıkabilir. Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemize uyanıklıklar, şuurlar ihsan eylesin... Rızasına uygun, rızasını kazanmağa vasıta ve vesile olacak amelleri icrâ etmeyi cümlemize nasib ve müyesser eylesin... Amellerden de maksat, onlardan da övünülecek bir hale getirip Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rızasını kazanmaktır. Rızasına bizi erdirsin.

فَمَنْ زُحْزِحَ عَنِ النَّارِ وَأُدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ (آل عمران: ١٨٥)

(*Femen zühziha ani'n-nâri ve udhile'l-cennete fekad fâz*) "Kim cehennemden paçayı kurtarıp da uzaklaştırılırsa ve cennete konursa, o gerçekten kurtuluşa ermiştir." (Âl-i İmran, 3/185)

Cennete dahil olup da kurtulamadın mı, gerisi hep boş laf.

"—Cehennemden kurtulabildin mi?"

"—Kurtuldum."

"—Sırat köprüsünü geçebildin mi?"

"—Geçtim."

"—Cennete girebildin mi?"

"—Girebildim."

"—Oh o zaman rahatsın!"

Yoksa, daha önünde cennet ve cehennem ikisi de birden dururken, insanın rahat rahat gülmeğe bile mecali olmaması lâzım!

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi rızasına vâsıl eylesin...

Fâtihâ-i Şerîfe mea'l-besmele!

10. 05. 1981 - İskenderpaşa